GION NÁNDOR

Műfogsor az égből

ÖSSZEGYŰJTÖTT ELBESZÉLÉSEK

ÉLETMŰ / 4

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 1 (Black plate)

GION NÁNDOR

Műfogsor az égből

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 3 (Black plate)

GION NÁNDOR

Műfogsor az égből

A TEHERHORDÓ HALÁLA
EZEN AZ OLDALON
OLYAN, MINTHA NYÁR VOLNA
TÖRTÉNETEK EGY RÉGI FORGÓPISZTOLYRÓL
A JÓSZAGÚ SZERZETES
MINT A FELSZABADÍTÓK
JÉGHEGYEN SZALMAKALAPBAN
MIT JELENT A TÖK ALSÓ?

NORAN LIBRO
BUDAPEST, 2011

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 4 (Black plate)

Az életműsorozatot gondozza
FÜZI LÁSZLÓ

A kötetet szerkesztette és az utószót írta
GEROLD LÁSZLÓ

A borító Benes József *Folyópart, 1998, tus, papír*
című festményének felhasználásával készült

A könyv megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap támogatta

nka
Nemzeti Kulturális Alap

ISBN 978-963-9996-36-6

Minden jog fenntartva

© Gion Nándor örökösei, 2011
© Noran Libro Kiadó, 2011

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 5 (Black plate)

A TEHERHORDÓ HALÁLA

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 7 (Black plate)

Párbeszédes Hermes-dicséret

Hegyes szakállal, hírnöki pálcával a kezében, útikalappal a fején, szárnyas saruval lábán suhan: közömbösen szinte unottan adja át a halottak lelkét Kharónnak, a mogorva révésznek: hanyag mozdulattal tessékeli előre a lelkeket – a halottak nem érdeklik, kötelességét teljesíti – a felleggyűjtő Zeusz ezt a feladatot szabta neki. Ő az olymposi istenek hírvivője, az olymposiak parancsát közvetíti az embereknek és a halhatatlanok hierarchiája alsóbb rétegeinek. Utazik.

„Véghetetlen földön, át a tenger árján,
Varázsló vesszejét kezében illeszti
Embereknek azzal szeme-héját pedzi:
Vagy álomra csukja, vagy ébrenre nyitja,
Ezt tartja kezében, eget úgy hasítja.
Piéria csúcsát haladja egyszerre,
Ott a levegőből lecsap a tengerre,
El a vizek szintjén, hamar tova-illan,
Ahogy a madár, sirálymadár villan,
Amikor vadászgat, halakért röpködvén
Sivatag tengernek iszonyú mély öblén,
Szárnya a hullámhoz oda-odarebben –
Habról habra Hermes hamar tova-lebben."*

Ő a tolvajok istene, az embereket tolvajlásra tanítja, a tolvajokat segíti. Zeus, „az emberek és az istenek atyja", mindenre és mindenkire gondolt, a tolvajokra is: Maia fiának oltalma alá helyezte őket, vérbeli istent nemzett a számukra, aki a tizenkét „nagy" olymposi között kapott helyet, ambróziát eszik, nektárt iszik és ereiben ichor folyik.

A nagyon emberszabású görög istenek között ő mégis mindvégig megmarad kissé gyereknek, tehát legemberszabásúbbnak: neveletlen és tekintélyromboló; csecsemőkorában Apollónt lopja meg, mert az ambrózia mellett húsra, emberi eledelre éhezik. Pimaszul hazudozik az isteni gyülekezet előtt. Túlbuzgón űzi mesterségét.

* Homérosz: Odisszea (ford.: Mészöly Gedeon)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 8 (Black plate)

„Hangosan mennydörgő Zeus talán mégsem egészen ilyennek képzelted a fiacskádat?"

„A görög ember sohasem szentimentális, tehát istenei sem. Az ügyesség, találékonyság a legfőbb erény és a tolvajlás is egyfajta ügyesség, erény, amellyel a földiek nem árthatnak az isteneknek."

„Prométheus ellopta az istenektől a kézművességet és a tüzet a halandók számára."

„Prométheus megbűnhödött a lopásért."

„Hermes?"

„Végső fokon igaza volt. Az ember elpusztult volna meztelenül, fegyver, ruha és tűz nélkül. A jelentéktelen isteneknek különben mindig igazuk van. Kronos és Atlas unokájának igazságai és tettei jelentéktelenek és ártatlanok."

„A darvak repüléséből elleste a betűvetést. Elkészítette az első lantot – művészetet teremtett az emberek gyönyörködtetésére; énekelt az istenekről, anyjának cselédeiről és az emberek véle együtt énekeltek.

Isten vagy ember légy, pihenő alak,
ki nem pihensz, mert ülsz, de a húrokon
száguldasz egyben, szállsz a szóval,
ég fele törzs suhogó daloddal,

tudd: néma lantod a hang-nemadó zenéd
lelkünk feszítő lelkedet élteti,
szekrény üvegjét, ég üvegjét
ostromló panaszos, te, költő!*"

„Az embereknek Pallas Athéne és Démétér művészetére van szükségük. Apollónt és Arést rettegik, félnek fegyvereiktől és tisztelik őket. Apollón lenyilazta Niobé fiait és szamárfüleket növesztett Midásnak, amiért az Pánnak, Hermes fiának adta a pálmát. Az emberek tömegesen tódultak Delpholba. Arés fegyvercsörtetései lélegzet-visszafojtva figyelték."

„Hermes arany és ezüstfejszét ajándékozott a becsületes favágónak. Az alvilág felé haladva asszonyává tette a Dea Mutát és ikrei a keresztutakat és a Várost őrzik. Dédunokája Ulisses éveken át dacol az istenekkel, sír, kesereg,

* Devecseri Gábor: Egy négyezer éves istenszoborhoz.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 9 (Black plate)

ravaszkodik, de végül is hazatér. Hermes Trójánál a görögök oldalán harcol, de Priamost vígasztalja gyászába és utat mutat Aleneásnak.

> Istennő fia! ily helyzetben is alszol-e, mondjad?
> Vagy nem látod a szörnyű veszélyt, ami vár, te
> [tudatlan
> s nem hallod, hogy legjobb szél, az fú a füledbe?
> Cselt, rettentő bűnt követ el szeretőd ma szívében,
> halni akar, s a harag habján hánykódik a lelke.
> Hát nem futsz-e, amíg a futás hasznos, de rohanvást?
> Mert látsz itt, ha e földön lel még holnap a Hajnal,
> akkora tűzvészt, hogy lángfényben lobognak a partok,
> s meglátod, mint túrják fel gályákkal a tengert!
> Rajta tehát, ne habozz – amilyen hóbortos az asszony,
> éppen oly ingatag is."...*

„Gyermek. Következetlen. Felaprózza magát az embereknek. Túl sokat tartózkodik az emberek között, túl közelről nézi őket, mindegyiknek segít külön-külön, nem ismeri a magasabb szempontokat. Az emberek nem félik."

„Az emberek szeretik."

„Az istentől félniük kell, mert különben lerántják maguk közé és megsemmisítik Hermes–Mercuriustól csak az izgága, barbár gallok féltek igazán."

„Az istenek elbuktak."

„Az emberek ostobák. Emberszabású isteneket alkottak – nem tudják, hogy az emberszabású isteneknek mindig el kell bukniuk."

„Hermes túlélte mindegyiket. Aki „az olymposi és az alvilági isteneknek egyaránt kedves" volt az embereknek mindvégig kedves maradt."

„Az Olympos még állt, amikor elvegyült közéjük, lelkét a földön hagyta. Nem egyenlő-e ez a bukással?"

„A földön tovább él és jól érzi magát. Segít az embereknek. Segít, hogy megbuktassák az isteneket."

(Symposion, 1964. jan. 14.)

* Vergilius: Aeneas (ford.: Lakatos István)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 10 (Black plate)

Arakhné

A Mester kezdetben büszke volt tehetséges tanítványára, de már bosszankodott, amikor az vakmerőségében megfeledkezett a kötelező tiszteletről és fennhangon kezdte őt ócsárolni. Bízott saját művészetében, tudta, hogy elérhetetlen, mégis bosszantotta a hangoskodás; ha ez így folytatódik, tennie kell valamit.

A füstös kovácsműhelyekben, a zsúfolt fogadókban összesúgtak az apró földtúró emberkék. Ők alázatosak voltak és türelmesek. Elvakultan ragaszkodtak a földhöz és várták a Földanya sokfajta gyümölcsét. A nehéz levegőben mind gyakrabban röpködtek Kassandra-jóslataik: ennek nem jó vége lesz, a Mester bosszút áll. A kézművesség önhitté teszi az embert, nem ismeri a tekintélyt, csak a mesterségét és mesterségében is csak önmagát tiszteli.

Arakhné kézműves volt és fiatal. Talán rút is volt. Egy kolophóni kelmefestőnek bajosan lehetett túlságosan szép lánya. Szépségét beleszőtte kelméibe: így ketten együtt elragadó látványt nyújtottak és irigységet keltettek a fecsegő emberkékben. Hangosan bíztatta önmagát, hogy felérjen a Mesterig és hangosan kérkedett, lekicsinylően szólt a Mesterről, hogy mindig újra és újra elhitesse ezt magával.

A Mester mindig egyformán szép volt, és mindig egyformán fiatal. A mesterséget csak mellékfoglalkozásként űzte, Arakhnénak viszont az életet jelentette, a művészetet jelentette. És első akart lenni mindenáron. Nem gondolt a veszéllyel és gorombán letorkollta az óvatos emberkéket. Hogy egyszer csak megjelenik a Mester? Hiszen ő ezt várta. Végképp meg kellett bizonyosodnia művészetének értékéről.

A Mester csodálkozva vette észre, hogy a tanítvány nem rémült meg jelenlététől. Most már nemcsak bosszankodott, most már dühös volt. A szájtátó emberkék előtt be kell bizonyítani fölényét. Fölénye kétségtelen, ezt mindenki tudta, de mégis bizonyításra szorul, és ez megalázó.

És a bizonyítás csak félig sikerült. A tanítvány szemmel láthatóan egy szintre került a Mesterrel.

A Mester pedig mindig egyformán szép, mindig egyformán fiatal és művészete mindig egyformán tökéletes.

A tanítvány csúnya, halandó és művészete változó.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 11 (Black plate)

A Mester most már gyűlölte tehetséges tanítványát. A Nagy Tanító kicsinyeskedni kezdett, etikai szabálysértésről mennydörgött és pókká változtatta Arakhnét.

Egész Lydia fellélegzett, a bölcs, komoly emberkék megszabadultak a kellemetlen feszültségtől – így van ez rendjén. Különben ők már régen megérezték a bajt, megjósolták és igazuk lett: nekik végül is mindig igazuk van.

A cséprágó Arakhné folytatja a kolophóni iparosmester lányának művészetét. Csakhogy most már ő maga is iparosmester. Halász, aki gyűlölködve szövi hálóját, szimmetrikus, minőségi munkát ad: gyakorlati haszna tagadhatatlan. Ha műve megrongálódik, lelkiismeretesen kijavítja – szövőmirigyei kifogyhatatlanul ontják a nyersanyagot.

Közszükségleti cikkeket gyárt sorozatban. A fonalakkal lakását béleli, gubókat gyárt és hálót készít.

Időközben még sokkal rútabb lett. Sarló alakú állkapcsa félelmetes, potroha undorító.

Alattomos. Mozdulatlanul meghúzódik a szögletben és kitartóan, állhatatosan vár a zsákmányra. Ilyenkor talán eszébe jut az egykori Arakhné és az egykori fecsegő emberkék, akik az új perspektívából nézve csodálatosan nagyra nőttek. Ilyenkor talán erőt vesz rajta a visszavonhatatlanul ledegradált művész keserűsége.

Valószínűtlen mozdulatlanságában hallgat minderről. És trachea tüdejével nagyon halkan lélegzik.

(Symposion, 1964. jan. 30.)

Issakhár

Esténként, amikor a tarka, csíkos lábú barmok már pihenni tértek, szeretett üldögélni a karámok tövében. A levegő egészen sötétszürke lett, ő csontos hátát az egyik oszlopnak vetette és énekelt. Rekedt, vontatott hangon énekelt és a csíkos lábú kosok halkan, és mélyen lélegeztek. Különösen egyforma és egyformán csodálatos éjszakák voltak ezek. Békés csönd és a hegyek felől homokot szórt a szél.

A Gyöngeszemű Anya fiai aludtak ilyenkor, Issakhár nem szerette testvéreit. Amióta R. hahotázva elmesélte, hogy Issakhár az ő mandragóra

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 12 (Black plate)

bogyóinak köszönheti világrajövetelét, hacsak tehette, kerülte őket, különösen R.-t, aki alattomos és hízelkedő volt, és valójában egy követ fújt a Cifraruhással, az árulkodóval: R. megszaggatta ruháit, amikor a Cifraruhást eladták az ismaelláknak, de Apának nem merte elárulni, testvérei, mind a kilencen botokkal fenyegették. S. még a kését is R. torkára tette, márpedig ezt mindannyian tudták, hogy S. nem szokott tréfálni.

Issakhár akkor szótlanul nézte a távolodó karaván, amely magával vitte a rémült Cifraruhást és valami elégtételfélét érzett: végső ideje volt már túladni Apa legkedvesebb fián, aki az utóbbi időben annyira megkeményítette Apa szívét. És Apa mégis őt kedvelte legjobban. Pedig milyen gyáva volt, istenem. Amikor Apa bátyja, a Dühös Testvér négyszáz emberével megjelent a pusztában, majd elájult a félelemtől. De a Dühös Testvér nem bántotta őket. Összeölelkezett Apával és még aznap visszatért lakóhelyére, később pedig végleg eltávozott, valahová keletre.

Issakhárnak nagyon tetszett a szúrós szemű, hallgatag, Dühös Testvér és egyszer megkérte Apát, hogy meséljen róla, de Apa kelletlenül elutasította, szemmel láthatóan ő is félt a bátyjától és egyáltalán nem titkolta örömét, amikor meghallotta, hogy az valahová messze, keletre távozott. Issakhár később megtudta, hogy valamikor régen Apa alávaló módon becsapta a Dühös Testvért, utána pedig gyáván elmenekült előle, az ember azonban, aki ezt elárulta, gyanakodva nézett Issakhárra és nem akart többet mondani.

Issakhár sajnálta a Dühös Testvért és esténként, amikor nehéz és szürke volt a levegő, sokat énekelt róla: szőrös, erős kezéről, amellyel kíméletlenül megöli a sivatagi vadat, hallgatag bátorságáról és bolyongásairól. Énekelt még a végtelen sivatagról, a karámokról, a csillagokról és a felkelő Napról.

Álmában is énekelt. Ilyenkor mindig hegytetőn állt, hangja nagyon messzire elhallatszott és a hegyek is vele énekeltek. Azután emberek jöttek fölfelé a hegyoldalon, nagyon sokan, elborították a hegyet és mindannyian énekeltek.

Egyszer csak messze, lenn a völgyben, megjelent R., tölcsért formált a tenyeréből és recsegő hangon felkiáltott: Gyöngeszemű Anya az én mandragóra bogyóimon vásárolta meg Apát egy éjszakára és ekkor született Issakhár, Issakhár a mandragóra bogyókból született, nem látjátok, hogy a mandragóra bogyók énekelnek! A hegyek elhallgattak és egyszerre békés csönd lett, csak a tarka juhok szuszogása hallatszott. Azután kitört a kacagás. Hahotázott a rengeteg ember és hahotázva megindultak lefelé a hegytetőről, mindannyian csíkos lábúak voltak.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 13 (Black plate)

Issakhár kétségbeesetten rohant utánuk, de ekkor elébe lépett S. és kését fenyegetően a torkára szorította. Ő riadtan tekintett körül, a Dühös Testvért keresve, de sugárzó arccal megjelent Apa és boldogan újságolta, hogy a Dühös Testvér elment valahova keletre és nem is jön többé vissza, mert itt már kevés a legelő és előbb-utóbb ismét összezördültek volna Apával.

Reggel türelmetlenül bőgtek a csíkos lábú barmok. Issakhár kinyitotta a karámok ajtaját és a kavicsokat rugdosta. Testvérei rosszkedvűen és fázósan ballagtak a mezőre, ahol csakhamar eltűnt a harmat és a juhok egymás hasa alá dugták a fejüket.

Issakhár leheveredett valamelyik fa alá és a legtöbbször Z.-t, a legfiatalabb testvérét nézte, aki a vibráló hőségben tarka botokat faragott és pajkos komolysággal százszor is elmondta, hogy ezt a hókuszpókuszt Apától leste el és hogy a tarka botok miatt lettek a kosok és a kecskék csíkos lábúak.

Z. néha felnézett Issakhárra és ártatlan arccal megkérdezte, hogy legújabban miről szándékozik éneket költeni. Issakhár a földet döfködte botjával és óvatosan csak a reggelt, a harmatot és a mezőt emlegette. Tudta, hogy amit Z.-nek mond, az eljut R. fülébe is, és Apa már egyszer szigorúan felelősségre vonta, hogy miféle ostoba ötlet az, hogy a Dühös Testvérről és az Úr csillagairól énekel és különben is ajánlatos lenne többet foglalkoznia a gazdasággal.

Issakhár ekkor megkérte Apát, engedje meg, hogy elmondja egyik énekét, amely a Nagy Tóról szól, ahol farönkök úsznak a vízben, lassan, ráérően és csillogó hátú halak álmodoznak a hajladozó vízinövények között. Apa azonban megütközve nézett rá és kurtán visszaparancsolta a karámokhoz.

– –

Issakhár ezután még csak egyszer beszélt Apával. R. jött ki a karámokhoz és vörös szemekkel mondta, hogy Apa nagyon beteg, és beszélni szeretne fiaival. Tehát haldoklik – gondolta Issakhár –, és most áldását adja ránk.

Apa sárga arccal feküdt az ágyon és elgyengült, vaksi szemeivel üresen pislogott. Megilletődve álltak körül. Nem nagyon hittek Apa jóstehetségében, de most mégis féltek tőle. Tudták, hogy áldásával együtt a további sorsukat is meghatározza. Issakhár remélte, hogy megfeledkezik összezördülésükről és igazságos lesz hozzá.

Apa halkan és megfontoltan beszélt, a sérelmekről azonban nem feledkezett meg. Még R.-t sem kímélte – megvonta tőle elsőszülöttségi jogát. Issakhár elégedett volt, de amikor őt végérvényesen a karámokhoz rendelte, szédülve kitámolygott a sátorból. Issakhár erős csontú, lusta szamár – mondta Apa. Mindig a hűvösben heverészik és ostoba álmodozásokkal tölti idejét.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 14 (Black plate)

Ezután már sárgásfényű halott éjszakák következtek. Az álmok megszűntek és Apa is csakhamar meghalt. Ismét R. hozta a hírt és ijedten forgatta vörös szemeit.

A sárgafényű éjszakák továbbra sem változtak, a Hold idegesítően, ferdén vigyorgott, Issakhár csontos vállát a karámnak támasztotta és hosszan, vontatottan énekelt a harmatról és a mezőről és más nagyon banális dolgokról.

(Symposion, 1964. febr. 27.)

A teherhordó halála

A teherhordó egész nap tétlenül, munkára várakozva üldögélt a bazár kapuja előtt és a fiatal költő verseit olvasta. Különösen sokat időzött az egyik versnél, amely így kezdődött:

Mondják: ragyog tudásod, akár a Hold az égen.
De jaj, mit ér az ész, ha meg kell halnom éhen?
Ha zálogba tennének – tudásomat meg engem,
Hogy árán egy napi falat kenyérre teljen,
Könyv, penna és tudás – ott visszadobnák nyomba
„Nem kell ez" – mondanák, vetnék szemét halomba.
(Az Ezeregyéjszaka meséi)

A teherhordónak tetszett a vers, de mivel foglalkozása ellenére is művelt ember volt, tudta, hogy a költő gyöngébb versei közé tartozik: különösen a második sort találta rossznak, most azonban, éppen amiatt olvasta a verset többször egymásután, lévén, hogy egész nap egy fél dirhamt sem keresett és az éhhalál őt magát is komolyan fenyegette. Meg azután személyesen is ismerte a költőt, és tudta, hogy magatartásában erősen cáfolja a második versor tehetetlenül siránkozó hangvételét.

Egyszer ugyanis, amikor szintén tétlenül üldögélt a vásártéren, a fiatal költő jött arra. Elgondolkozva babrált ritkás fekete szakállában és megkérdezte a teherhordót, hogy miért cipel éhbérért a fején nehéz kosarakat, ahe-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 15 (Black plate)

lyett, hogy énekelve csavarogna az utcákon, és a poros országúton a folyó mellett. Hívta is magával a költő, mondván, tud egy helyet a folyóparton, ahol furcsa, szabálytalan lombú fák alatt, a vastag árnyékban kényelmesen lehet heverészni és gyönyörködni a terebélyes asszonyokban, akik vizet hordanak a ruhamosáshoz. Este pedig – folytatta a költő – elmehetnének egy külvárosi kocsmába: itt sötétbőrű nő énekel, rekedt-halk hangon és a szomorú szemű kocsmáros hitelbe is mér italt; és azután, amikor már mindenki alszik, gyümölcsöt lopnának a gazdag kereskedők kertjeiből. Nincs kizárva, hogy egyszer éhen halnának, de ő, a költő, már erre is régen felkészült.

A teherhordó azonban nem volt költő, nem tudott verset írni és éhen halni sem tudott. Így hát elmerengett a hamisan csengő verssor felett, és szolgálatkészen ugrott talpra, amikor egy lefátyolozott arcú nő megszólította, hogy vigye utána a kosarat.

Sokáig cipelte a kosarat, amely a homályos, szűk utcákban egyre súlyosabbá vált, míg végre a nő megállt egy hatalmas kőház előtt és két dirhamt adott a teherhordónak, miközben lecsúszott a fátyol az arcáról, mire a teherhordó, akinek foglalkozása ellenére is kifinomult szépérzéke volt, szájtátva állva maradt a kapu előtt. A nő végül is behívta a nagy kőházba, amelynek udvarán szökőkút csobogott, kertje tele volt gyümölcsfával, az egyik teremben pedig három félszemű koldus üldögélt a szőnyegen. A koldusok elmondták a teherhordónak, hogy nekik is ma adtak menedékhelyet a házban.

Közben teljesen besötétedett, és a hatalmas kőház szobáiban gyertyákat gyújtottak a szolgák. A teherhordó, a három félszemű és a lány terített asztalhoz ültek: báránysültet és gyümölcsöt ettek, utána pedig fekete bort ittak, amely még vízzel keverve is felforralja az ember vérét. A lány most már levette a fátyolt az arcáról és egyre kihívóbban kacérkodott a teherhordóval és a félszeműkkel, akiknek a fejét ugyancsak megzavarta a bor, és minden pohár után bátrabbak lettek.

Pontosan éjfélkor azonban kinyílott a szoba ajtaja és egy őszszakállú ember lépett be, négy fekete rabszolga kíséretében. A rabszolgák kivont karddal a remegő koldusok és a teherhordó mögé léptek, az őszszakállú pedig, akiről a teherhordó tudta, hogy a város leggazdagabb kereskedője, így szólt:

– Én mindennap idegeneket csalogatok a házamba, akiknek el kell mesélniük életük történetét. Aki érdekes történetével megkönnyíti álmaimat, azt gazdagon megjutalmazom, de aki unalmas történetet mesél, annak leüttetem a fejét.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 16 (Black plate)

– Csodálatos a mi történetünk – mondták a félszemű koldusok, akik valamikor gazdag kereskedők voltak és egy hajótörés alkalmával veszítették el vagyonukat, ők maguk pedig egy lakatlan szigetre vetődtek, ahol a rukh madár táplálja fiait. Itt találkoztak a tengerjáró Szindbáddal, akinek a vállán a „tenger véne" nyargalt, és akitől a híres utazó csak úgy tudott megszabadulni, hogy a maga sajtolta borból alaposan berúgatta a kegyetlen öreget.

A koldusbotra jutott kereskedők végül is leölt állatok húsához kötözték magukat, és a saskeselyűk a hússal együtt elvitték őket a szigetről a magas hegyek közé, ahonnan hosszas gyaloglás után jutottak vissza szülővárosukba.

– Én örök életemben egyszerű teherhordó voltam – kezdte a csodálatos történetek után a maga meséjét a teherhordó –, a tengerjáró Szindbádot sohasem láttam, a teherhordó Szindbádot ismerem csupán, akivel esténként a vásártéren együtt szokjuk olvasni a költő verseit, aki azt vallja, hogy:

Meghal minden író, elássa az Idő,
De az, amit ő leírt, idővel egyre nő.
Ezért amit leírsz, tökéletes legyen,
Ragyogjon a papír a Végítéleten...
(Az Ezeregyéjszaka meséi)

– Ostobaság – szakította félbe bosszúsan az őszszakállú, aki a város legtekintélyesebb kereskedője volt. – Elegem van a versekből és a költőkből.

Az egyik fekete rabszolga ezután természetesen leütötte a teherhordó fejét.

(Symposion, 1964. szept. 24.)

Mert reggel visszaindulok Hispániába

Szándékosan választottam ezt a füstös, halszagú kocsmát, ahová csak szombatonként járnak a folyóparti mosdatlanszájú rakodómunkások, hogy kedvükre ordítozhassanak, és hogy sok sűrű vörösbort igyanak; más napokon

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 17 (Black plate)

azonban itt csönd van, ilyenkor este még az utcákon se jár senki. Ki is jönne a sötét, lucskos utcákba... Még a légionáriusok is elkerülik.

Én nem felejtettem el. A hallgatag, kövér kocsmárost sem felejtettem el, aki mindig olyan egykedvűen és undorral tette az asztalra a sült halat, és lassan, csoszogva hozta a vörösbort. Kezét mindig gondosan megtörölte.

Egy időben sokat jártunk ide, te nagyon hangosan beszéltél és sokat gesztikuláltál. A kocsmáros ügyet se vetett ránk.

Te fedezted fel ezt a helyet, és nagyon tetszett, mert senki sem zavart bennünket. „Itt igazán kedvünkre kibeszélgethetjük magunkat" – mondtad, amikor először ide vezettél.

És beszélgettünk. Illetve csak te beszéltél. Szavaidat az asztalra raktad, a pislákoló gyertya köré, a füstös levegőbe rajzoltad őket. (Formás, tetszetős szavak voltak, alig tudtunk lélegzeni tőlük.) Beszéltél, és én hallgattalak. Éjfél körül már csurgott a homlokodon az izzadság, de még mindig magyaráztál, és én csak évekkel később jöttem rá, hogy mennyit hallgattam ebben a mocskos, penészes lyukban. Évekkel később döbbentem rá, hogy mennyire ostoba voltam, hogy egész idő alatt csak szótlanul bólogattam, és mindent elhittem neked. Akkor kezdtem csak válaszolgatni, amikor már régen nem voltál mellettem, és a szavak, a könnyedén kiejtett szavak halódni kezdtek.

Megsápadtak, egyre jobban kongtak, és én szép sorjában megöltem őket ott, Hispániában a meleg, fehér sziklák között, ahol naphosszat hevertem kábultan a sátor alatt és vadászgattam a szavakat: meleg volt és csönd volt, csak lenn a völgyben meregették a vizet a folyóból a barna bőrű, hosszú hajú lányok.

Megöltem a szavaidat. Nem is volt nehéz. Nagyon halványak voltak már. Azután megcáfoltam őket. Könnyen ment. Halottak voltak.

Csak azt sajnáltam, hogy nem vagy ott, és nem láthatod.

De most itt vagy. Eljöttél, mint régen, iszapszagú sült halt enni, vörösbort inni és beszélgetni. Ne hidd, hogy cinikus vagyok, hiszen tudod, hogy mindent megtettem, még G.-nél is voltam, könyörögtem, hogy ne tépesse ki a nyelved, de már késő volt. Most mindenesetre fordított a helyzet. Én fogok beszélni. Sokat köszönhetek G.-nek.

A kocsmáros teljesen megkopaszodott (most látom csak, hogy milyen okos koponyája van), de éppen olyan hallgatag és közömbös, mint régen. Már a plafon is zöldell a penésztől. Nem hiszem, hogy ma este már jönne valaki. Itt igazán kedvünkre kibeszélgethetjük magunkat. Mint régen. Mondjuk, mint akkor, amikor szintén a hajóra készülődtem, hogy Hispániába utazzak.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 18 (Black plate)

Akkor is ennél az asztalnál ültünk, a penész még csak a falakat tarkította, és te kétségbeesetten beszéltél. Hagyjam a világ összes légióit a fenébe, mondtad. „Tradíció? Győztes hadjáratok? Dicsőség? Marhaság!" – mondtad. Itt maradhatnánk mindketten a Városban. Gyümölcsöt lophatnánk a piactéren. Miért ne? És ha pénzünk lenne, halat ennénk és bort innánk. Idővel megtanulhatnánk a szónoklás művészetét, vagy színművészetet tanulhatnánk. Vagy mindkettőt. Igen. Még ez lenne a legjobb. Mind a kettőt. A színpadról gyönyörködtetnénk az embereket, miközben vaskos igazságokat vagdosnánk a fejükhöz, mondtad. „A retorika úgyis arra való, hogy gyönyörködtetés közben hazugságot csöpögtessenek az emberek fejébe. Mi fordítva csinálnánk. Igazsággal tömködnénk őket, és nevetnénk a nagyok ostoba komolyságán..."

Ezt mondtad. Még azt is mondtad, hogy magát a Császárt is kigúnyolhatnánk.

Meg hogy könyvet is írnánk. „Egy könyvet. Csak egyetlenegy könyvet. Távoli, fehér hegyekről, árnyékos folyókról meg fekete bőrű, vidám kecskepásztorokról, akiket sohasem láttunk, de akik mindig vidámak és nagyon szépen énekelnek. A fehér sziklák között Mercuriusszal szoktak találkozni. Nagyon szépen írnak a folyóról, a kecskékről, a hegyekről, ezért nem szabad sohasem lemennünk a Fehér Hegyekbe.

Szép iniciálékat rajzolnánk..."

Nagyon szép beszéd volt. Talán legszebb, amit hallottam. Mégis azokat a szavaidat cáfoltam meg legelőbb. Már azzal, hogy nem hallgattam rád. Először életemben nem hallgattam rád, és reggel fölszálltam a hajóra.

Igaz, ott a hajón, már a légionáriusok ruhájában, elsírtam magam, amikor lefelé úsztunk a folyón, és te zsebre dugott kézzel, piszkosan, soványan állva maradtál a parton.

De akkor még hittem neked. Hittem, hogy Mercurius a legnagyobb az istenek között: „az a pajkos kakukkfióka, aki a tenger homokjára verseket ír a sirályokról és a csillogó rákokról (a dagály mindig elmossa a verseket, de ő mindig újból írja őket, és mindig szebbeket ír), aki a sötét lombú fák között együtt énekel a madarakkal, aki szerszámot ad a kormos pofájú, nagy kezű kazánkovácsoknak, aki a piactéren sikamlós történeteket mesél a terebélyes gyümölcsárus asszonyoknak, és almát lop tőlünk... aki szemtelenül nevet a nagyok ostoba komolyságán."

Mindezt hittem még akkor is, és nem vettem észre, hogy szavaim egyre jobban halványodnak. Pedig már hajóztam afelé, amit te óriási marhaságnak neveztél, a győztes hadjáratok, a dicsőség felé.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 19 (Black plate)

És nem volt marhaság. Esküszöm neked, nem volt marhaság. Régóta szerettem volna ezt megmondani. Elfoglaltuk Hispániát. Látnod kellett volna. Látnod kellett volna Mercurius népét (finom kis könyvet írhattál volna róluk, egyetlenegy finom kis könyvet), a fekete szemű, karcsú férfiakat, akik esténként vidám dalokat énekeltek a füstölgő tűz mellett, akik nevetve, egymással tréfálkozva egy szál karddal futottak bele lándzsáinkba, akik megtanultak esténként gyűlölködve hallgatni, nappal pedig alattomosan a sziklák árnyékába húzódni; a hosszú hajú, barna bőrű lányokat, akik tarka szoknyában ruhát mostak a folyóban és összevihogtak, ha férfi haladt el a völgyben, akik most futva hordják a vizet a folyóról, és sötét ablakok mögé bújnak, ha a légionáriusok a házakhoz érnek.

Mercurius hallgatni is tud, sőt szomorú, vontatott dalokat énekelni, miközben orvul hosszú pengéjű, fényes kést szúr a bordáid közé (ezt kivételesen szép iniciálékkal lehetne megírni). A kopár sziklák árnyékába, ahová a mezítlábas, lézengő pásztorok gyűlölködő tekintete kísér, csak karddal és pajzzsal tanácsos menni.

Nehéz kardot és nagyon dísztelen pajzsot hordunk. Nem olyat, mint a Nagy Császár idejében. Nem olyat, mint apám, aki megmaradt fél kezében a pajzzsal kitartott az ütközet végéig: levágott jobb kezéről már apró fogú tengeri halak rágták a húst.

„Aranyozott volt a pajzs" – mondtad. – „A Nagy Császár nagy gazember volt."

És én, a Félkezű Légionárius fia, akkor szó nélkül hagytam ezt. „Később levakarta róla az aranyat és füstölt húst vett rajta. Füstölt húst, melyet megmásztak a legyek és sokáig lehetett rágni."

De én csak vért vakartam le róla, hallod-e! Piszkos, megszáradt vért, amelynek kellemetlen, savanyú szaga van. Mégis elfoglaltuk Hispániát, a repedezett sziklákat, ahonnan ravasz kövek hullanak az útra, és ahol a madarak csak este énekelnek.

Sok mindent megtanultam – elhiheted. Megtanultam, hogy a „marhaság" élteti az embert. Sokáig éltet, még az átkozott fehér sziklák között is. A lassan felszaporodó, átkozott fehér koponyák között, amelyekkel régen elhangzott szavakat lehet célozni. Átkozottul sportszerű verseny, amikor nem tudsz elaludni a nagy csendtől.

Tudod ki tanított meg erre? G. tanított meg. G., akire te azt mondtad, hogy „szintén nagy gazember. Fajtalan, alattomos, ostoba... Könyvtárakat gyújtogatott! Ilyen embert követni..." Szeretnél egyszer találkozni vele a piactéren,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 20 (Black plate)

mondtad. Amikor majd teljesen megkopaszodik és görbe lábait a köszvény fogja csavargatni; amikor majd rongyos, öreg légionáriusok kicsorbult karddal fejét veszik. Akkor majd rothadt gyümölcsök közé rejted a fejét, és ha a sápadt utcagyerekek ellopják a rothadt almákat, régi könyvek hamuját szórod rá.

Találkoztatok. G. mintha csak tudott volna erről a megjósolt találkozásról. Mikor hosszú évek után ismét feljött hozzánk a forró sziklák közé, hogy beszédet mondjon, többször is említette a Nagy Színészt. Ott még egyikük sem tudta, hogy ki a Nagy Színész. Én sem tudtam, hogy a Nagy Színész, aki lázba hozta a Várost, te vagy.

„Bajtársak" – mondta G., és mi mindjárt sejtettük, hogy valami rendkívüli fog történni. G. mindig csak „Katonák"-nak szólított bennünket. („Én parancsolok a katonáimnak, és nem könyörgök nekik" – mondta mindig.)

„Bajtársak" – mondta: kopasz feje csillogott, és lábát még jobban meggörbítette a köszvény. De mi még emlékezünk, hogy G. húszezer lépést futott teljes hadifelszerelésben a Császár kocsija mellett, és tudtuk, hogy képes lesz a Várost is elfoglalni.

„A Császárt megölték. A Városban fölfordulás van. Elhízott, nagyképű Polgárok csoszognak a karcsú oszlopok között, színházba járnak és vörösbort vedelnek.

És ti? Az agyatok forr a fehér sziklák között.

Bajtársak! A városban fehér arcú lányok mutatnak áldozatot az isteneknek; a szelíd szőlősdombok sűrű vörösbort teremnek, a Nagy Színész nektek fog játszani a színházban."

Aznap a csontos arcú légionáriusok császárt választottak.

G. császár lett. Bevonultunk a Városba. A pókhasú polgárok szétfutottak, mint a megriadt, hízott kacsák. A fehér arcú lányok elengedték az áldozásra szánt barmot.

Mindenütt kerestelek: a piactéren a zegzugos sötét utcákban, a sós szagú, sötét házakban. Biztos akartam lenni, hogy mindezt látod, hogy megmondjam, hogy nem volt igazad, hogy én is tudok sokat beszélni.

Egy hét múlva találtam rád, és akkor tudtam meg, hogy te vagy a Nagy Színész. Abban az atellai komédiában játszottál, és gúnyosan énekelted az inkriminált strófát:

„Hej, a Pisze megjött faluról..."

A megriadt közönség felbátorodva ekkora arcátlanságon egy emberként veled énekelte.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 21 (Black plate)

G. még aznap megparancsolta, hogy tépjék ki a nyelved, amellyel a Császárt bemocskoltad.

Nem, ez túlságosan kegyetlen cáfolata lett volna szavaidnak. Én nem ezt akartam. Rohantam G.-hez.

Terített asztalánál ült. Meghízott e néhány nap alatt.

– Katona! – mondta – hősiesen harcoltál. Az események minket igazolnak.

– A Nagy Színész...

Fölemelte a kezét. Az ujjait furcsán meggörbítette a köszvény. Azt mesélik, hogy nem tud könyvet lapozni velük.

– Itt gyorsan végeztünk! A Polgárok szorgalmasan fizetik az adót. A felforgató elemeket példásan megbüntettük.

– Igen...

– Hispániában ismét köveket dobálnak az útra a fekete férfiak.

– A Város a miénk. És a szőlősdombok.

– A Polgárok félnek a sok kósza légionáriustól. Megbénult a kereskedelem. Hispániában bővizű források futnak a sziklákon, és a fű zöld a folyó mellett.

– Sokat gyalogoltunk. A fehér arcú lányokat akartuk látni.

– Hajóval mentek vissza. Pihenni fogsz. A fehér arcú lányok félnek tőletek. Büdös izzadságszagotok van. Hispániában barna bőrű, karcsú lányok élnek a folyó mellett.

– A Nagy Színész a barátom – kiáltottam végre. – Együtt loptunk rodhadt gyümölcsöt a kövér, nagyszájú kofáktól, piszkos kocsmákban sűrű vörösbort ittunk, és sokat beszélgettünk.

– Késő – legyintett G. csikorgó kezével. – Már kitépték a nyelvét. Nem szeretem az embereket, akik verseket olvasnak. A Nagy Színész nagyon sok verset tudott.

Mindenütt kerestelek. A pincebörtönök piszkos szalmáján, toprongyos, félszemű koldusok között, fontoskodó javasasszonyok nehéz levegőjű konyháiban. Ismét a színházban találtalak meg.

– Felcsapott pantomim művésznek – mondta a szatírpofájú rabszolga.

Hatalmas fehér tököt tartottál a kezedben. Orr-, száj- és szemüreg tátongott rajta. A szájába dugtad az ujjad, és ugráltál vele a színpadon. Kivénhedt bakkecskét vezettél, mohón nyalt egy sókockát.

Megértettem. Utálatos allúzió. G. meg fog ölni, ha megtudja.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 22 (Black plate)

Beláthatod, hogy nem volt igazad. Sok verset tudtál. Túlságosan sok könyvet olvastál. Hagyd abba a reménytelen és veszélyes ugrándozást a színpadon. Az események minket igazoltak. Ismerd be, hogy igazam van.

Mert reggel visszaindulok Hispániába. (Hajóval megyünk. Kényelmes, nagy hajóval megyünk. Jól ki fogom pihenni magam.)

Miért nevetsz? Gúnyolódsz? Nem akarod, hogy beszéljek?

(Igen, pihenni fogok a hajón. És Hispánia szép. A sziklák között kristálytiszta, hideg források vannak. A völgyben zöld a fű. Tüzesvérű, barna lányok járnak vízért a folyóra.)

Pedig szavaid meghaltak. Tudom, hogy meghaltak. Hiába vigyorogsz! Átkozott, üres száddal... A nevetésed is meg fog halni. És én meg fogom cáfolni... Egész biztosan meg fogom cáfolni...

(Ott a Fehér Hegyek között, az árnyékos folyó mellett, ahol egyszer talán... ismét vidám dalokat énekelnek a fekete szemű férfiak. És a hosszú hajú lányok nem bújnak a sötét ablakok mögé. Feltűrik tarka szoknyájukat, és ismét ruhát mosnak majd a folyóban.)

(Új Symposion, 1965/11. sz.)

Ahasvérus

Amikor a barna dombok már eltakarták Rómát, Ahasvérus leült az út szélére és lehúzta ormótlan cipőit. Vastag talpú, hatalmas cipők voltak ezek, kétszer akkorák, mint a lába; afféle szimbolikus cipők voltak ezek, amelyekben nehéz volt járni, de amelyeket egy olyan nagyszabású csavargónak, mint Ahasvérus, a jeruzsálemi varga volt, hordani illett.

Mert az emberek sokat beszéltek már ekkor Ahasvérusról, az elátkozott vargáról, akinek hosszú szakálla, görbe orra és ormótlan cipője van, és aki csak két sestertiust fogad el a jószívű, adakozó emberektől, semmi esetre sem többet, és azt is a legtöbbször a koldusoknak adja. Meg azt is mondták, hogy mindig siet, mintha hajszolnák, mivelhogy Ahasvérus meggörbedt háttal járt a városokban, de ezt csak azért mondták, mert senki sem tudta, hogy Ahasvérus egyszer egész nap ült az erdőben és egy fényes tollú mada-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 23 (Black plate)

rat nézett – a madár egy öreg fa kérgét tépdeste –, sőt még éjjel is az erdőben maradt, és akkor meg a felhőket vadászta a gallyak között.

Ezer más mendemondát meséltek még az emberek Ahasvérusról, de ezek egymásnak annyira ellentmondóak voltak, hogy Ahasvérus egyszerűen nem vehetett tudomást róluk, és így csak az alapvető normákhoz tartotta magát, főként pedig a szigorúan megszabott két sestertiushoz, mert a jószívű, adakozó emberek ezt vették legkomolyabban. Meg a cipőt.

Csakhogy Ahasvérus tapasztalt csavargó volt már ekkor, hiszen már ötszázadik életéve felé járt – igaz, mások azt mesélték, hogy már hétszáz éves is elmúlt, megint mások pedig még az ötszázat sem hitték el, de ő erről egyszerűen nem vett tudomást – és amint elhagyott egy-egy várost, leült az út szélére és lehúzta ormótlan cipőit. Azután zsinegre kötötte őket, vállára vette, és mezítláb gyalogolt a következő városig.

A nagyvárosokat nem szerette, mert eltévedt a szürke, zajos utcákban, ahol az emberek ugyanúgy sietnek, mint Ahasvérus, csakhogy mindig körbe-körbe, és Ahasvérus ezt nagyon unalmasnak és ostobának találta. Ezért igyekezett minél előbb elhagyni Rómát is. Meg aztán Rómában különben is csalódott. Főleg azért ment oda, hogy megnézze Vergilius szobrát, meg a pletykaszájú Suetoniusét, de folyton a császárok meg konzulok szobraiba botlott: még a félnótás Claudius Tiberiusnak is, aki vízben úszkáló gyermekekkel harapdáltatta meztelen lábszárait, vagy tíz babérkoszorús szobra volt ebben az időben Rómában. Végül is megunta a keresgélést, elhatározta, hogy inkább még egyszer elolvassa az *Aeneis*t – már nem is tartotta olyan fontosnak a szobrokat –, és elhagyta Rómát. A barna dombok mögött azután lehúzta ormótlan cipőit.

Fáradt volt már Ahasvérus, és amint mezítláb, az ormótlan cipőkkel a vállán a poros úton gyalogolt, elhatározta, hogy az éjszakát kivételesen ágyban fogja tölteni. Pénze volt. Adakoztak a nagyszájú rómaiak, még ha fejenként csak két sestertiust is, szép összeg gyűlt össze, és Ahasvérus ügyesen megszökött a fekélyes koldusok elől. Tapasztalt csavargó volt már ekkor Ahasvérus.

Dél már régen elmúlt, amikor a kőfalakhoz ért, mert a dombok fölött sok tarka bogár röpdösött, és Ahasvérus sokszor megállt az úton bámulni őket. Találomra nyitotta meg az első ajtót.

Meleg volt és Ahasvérus fáradt volt a római csatangolástól, különben sohasem cselekedett ilyen óvatlanul, alaposan megfontolta ő mindig, hogy melyik ajtón lépjen be.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 24 (Black plate)

Hűvös félhomály volt a helyiségben, és talán ezért nem vette mindjárt észre a veszélyt. Meg fáradt is volt már nagyon Ahasvérus, és alig várta, hogy leüljön valahová.

Az egyik homályos sarokból valaki azt mondta:

– Ülj le.

Ahasvérus leült egy támla nélküli, háromlábú székre, és csak ekkor állapította meg ijedten, hogy egy cipészműhelybe tévedt. Igen, a szék. Lám, még emlékszik rá. És a csiriz szagát is érzi.

Valami nem egészen érthető okból mindig gondosan kerülte a savanyú szagú cipészműhelyeket. Talán nem akarta, hogy régi foglalkozására emlékeztessék. Mert a jeruzsálemi vargaműhely olyan messze volt már tőle, hogy ragacsos falai néha egészen megtisztultak.

Most már azonban késő volt. A nagydarab ember elébe állt, foltos bőrkötény volt a nyakába akasztva, apró vörös szemével Ahasvérusra hunyorgott és megkérdezte:

– Éhes vagy?

– Igen – mondta Ahasvérus –, éhes vagyok. És pénzem is van. Több mint ötszáz sestertius.

– Nem fontos – mondta a Vörösszemű, és sajtot meg szárított húst hozott Ahasvérusnak. Aztán egy agyagkancsóban bort is hozott.

– Kitűnő sajt – dünnyögte Ahasvérus, csak éppen hogy mondjon valamit. – Meg a hús is jó – mondta, és arra gondolt, hogy a cipészműhelyek következetes kerülése is bizonyára csak amolyan ostoba előítélet volt részéről.

– Honnan jössz? – kérdezte a vörös szemű suszter, és ő is leült egy támla nélküli székre, Ahasvérussal szemben.

– Nem tudom – mondta Ahasvérus. – Azazhogy Jeruzsálemből. Én vagyok a jeruzsálemi varga, aki leköpte háza előtt a KERESZTET CIPELŐ EMBERT, és azóta átok van rajtam, és bolyongok a világban – dünnyögte bosszúsan azután, mert ha éhes és fáradt volt, Ahasvérus nem akart hosszadalmasan magyarázni, inkább ezt a közismert és jól bevált banális mondókát hadarta el.

– Hallottam már rólad – mondta egykedvűen a házigazda –, és tudom, hogy a Kaukázusban is jártál.

– Hidegek az éjszakák a Kaukázusban – mondta Ahasvérus. – Hidegek, de tiszták, mint általában a hegyekben.

– Télen a síkságon is hidegek az éjszakák. Meg fehérek – egészítette ki a nagydarab, vörös szemű ember.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 25 (Black plate)

Ahasvérus erre nem szólt semmit. Lassan, elgondolkodva rágcsált.

– Én főleg papucsokat készítek – mondta később álmos hangon a Vörösszemű –, többnyire kényelmes bőrpapucsokat, amelyekben elégedetten csoszognak a házikabátos polgárok a kőfalak között.

Ezt mondta és elaludt. Egyenes derékkal ült a támla nélküli széken, csak a feje billent kicsit félre.

Ahasvérus csodálkozva nézte egy ideig, azután megitta a savanyú bort az agyagkorsóból. Később elővett egy félig kész papucsot, a kaptafára húzta, és szögezni kezdte. Most már nem félt a cipészműhelytől, sőt határozottan jól érezte magát a zörgő, száraz bőrdarabok között. A háromlábú, támla nélküli székek szilárdan álltak a helyükön.

– Szeretnék itt maradni két hétig – mondta Ahasvérus a nagydarab papucskészítőnek, amikor az ismét hunyorogni kezdett.

– Jó – mondta a Vörösszemű –, én úgyis minduntalan elalszom, mert szeretek szépeket álmodni.

– Te nem szeretsz szépeket álmodni? – kérdezte azután.

– Álmodni csak ébren érdemes – mondta Ahasvérus, és egy pillanatra arra gondolt, hogy jó volna egy bőrdarabra följegyezni ezt az aforizmát, de eszébe jutott régi aforizmáinak sorsa, és gyorsan elfelejtette az egészet.

Ahasvérus egy időben ugyanis szorgalmasan följegyezte az aforizmákat bőrdarabokra és hulladék papirosra, és egy zsákban cipelte magával őket, de amikor az emberek emiatt házaló koldusnak kezdték csúfolni, fölkapaszkodott egy rosszindulatú, kopár hegyoldalra, és dühösen a tengerbe szórta az egészet. Éjszaka volt, és a tenger nagyon sima volt. Meg sem rezdült, amikor Ahasvérus aforizmái a vízbe hullottak.

– Most ismét szépeket fogok álmodni – mondta a Vörösszemű, és még csak annyit mondott Ahasvérusnak, hogy ragasztásnál kevesebb csirízt használjon, és ismét elaludt félrebillent fejjel.

Mikor besötétedett, Ahasvérus is aludni ment. Kényelmesen belesüppedt az ágyba, és azt gondolta, hogy jó volna három hétig is itt maradni. Esetleg még tovább, egész télen. Mert télen hidegek az éjszakák a síkságon is. Csak a tenger mellett nincs hideg, ott viszont ködösek és piszkosak télen az éjszakák.

A cipészműhelyben felfűzött, puha bőrpapucsok lógtak a falon. A Vörösszemű a műhelyben maradt, mert ő már megszokta, hogy ülve aludjon a támla nélküli, háromlábú széken. Így tudott csak igazán szépet álmodni.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 26 (Black plate)

Éjjel, ha fölébredt, elővette éles, görbe kését, és papucsfejeket szabott a zörgő bőrből, amíg félrebillent fejjel ismét el nem aludt.

Reggel a Vörösszemű meleg kecsketejet hozott Ahasvérusnak, és azt mondta, hogy megint nagyon szépet álmodott.

– Én is – mondta Ahasvérus. – Kényelmes papucsokban csoszogtam a kőfalak között. Keményfa bútorok voltak a szobában.

– Rajtam házikabát is volt – mondta a Vörösszemű. – Zöld házikabát.

Ahasvérus gyanakodva nézett rá.

– Rajtam is. Az ablak alatt pedig hatalmas istenszobor állt. Szép hosszú szakálla volt.

– Saturnus szobra volt – mondta elmélázva a Vörösszemű. – Az aranykor istenének a szobra. Az ő idejében magától nőtt a földből a búza.

– De én az ablakon keresztül a tengert is láttam! – mondta dühösen Ahasvérus. – Sütött a nap és a tenger átlátszó volt.

– Persze – bólogatott a Vörösszemű. – Kétsorevezős fehér hajók úsztak Dél felé.

Ahasvérus ijedten fölállt és lábára ráncigálta ormótlan cipőjét.

– Mi baj? – kérdezte meglepetten a nagy darab, vörös szemű papucskészítő. – Hová mégy?

– Nem tudom – mondta Ahasvérus. – Azazhogy Északra, ahol szürke köd takarja a tengert és a hajók kísértetiesen imbolyognak a víz fölött.

– De hiszen azt mondtad, hogy két hétig...

Ahasvérus idegesen babrálta szakállát.

– Én a jeruzsálemi varga vagyok, aki leköpte háza előtt a KERESZTET CIPELŐ EMBERT, és azóta átok van rajtam, és bolyonganom kell a világban – dünnyögte bosszúsan, mert Ahasvérus, ha nagyon sietett, nem akart hosszadalmasan magyarázni, inkább ezt a közismert és jól bevált banális mondókát hadarta el.

(Új Symposion, 1966/12. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 27 (Black plate)

Itt még a szentek is megpihennek

AHASVÉRUS III.

A zavaros vizű folyó, amely több mérföldes körzetben vörösre festette a tengert az apró szigetek között, lassan, fölösleges kerülőkkel, de hűségesen elvezette Ahasvérust a kopár hegyek közé, ahol csikorgó kavicsokat söpört a szél, és a földhöz hajoltak a fák ágai. A ravaszul felkavart kőpor megköhögtette Ahasvérust, ilyenkor felvonta vállait, hogy vékony, bő köpönyege jobban a hátához lapuljon. Fogai között fényes homokszemek és száraz kavicsok ropogtak.

Állandóan fújt itt a szél: megkerülte a csupasz hegyeket, lefaragta meredező csúcsaikat, letördelte a kiugró sziklák éleit, amelyekből a zavaros vizű folyó vörös meg fehér kavicsokat csiszolt. Így távolodtak el egymástól az idétlen, kerekre dörzsölt, jellegtelen dombok, olyannyira, hogy az a néhány itt felejtett tüskös levelű fa is reménytelenül a gyökerek felé fordította görbe ágait.

Emberekkel sokáig nem találkozott Ahasvérus, mert az emberek messze elhúzódtak az utaktól, házaikat meg a birkaólakat a hegyoldalakba építették, és este korán eloltották a faggyúgyertyákat. Több ilyen kis falut látott Ahasvérus, de a házakat olyan messzire hordta a szél, és az ajtók is olyan ijedten-mozdulatlanul álltak, hogy inkább sietve továbbment.

Az egyetlen város ott épült, ahol a folyóban már csak térdig ért a zavaros víz. Otromba kövekből épült, horpadt hátú, kis város volt ez; szűk, lyukacsos utcákkal és egy széles folyómederszerű árokkal, amelyen fahidak voltak, de amelyben sohasem folyt víz; vékony lábú szamaraikat terelték oda a bizalmatlan falvak birkapásztorai, ha piaci napokon aludttejet és csontnyelű, görbe késeket árultak a városban.

Az egyik szárazon kopogó fahídon állt meg Ahasvérus, a korlátnak támaszkodott, és a ruganyosan lépkedő, apró termetű lányokat nézte, akik kiabálva, könnyedén kapaszkodtak fel a széljárta, szűk utcákba. A vidám lányok Ahasvérusra nevettek a fahídon, ő meg szomorúan nézte őket, mert tudta, hogy néhány év múlva terebélyessé lomposodnak, nehezen lélegezve bukdácsolnak majd a poros köveken, és a kezükön feketére dagadnak az erek.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 28 (Black plate)

Aztán mégiscsak utánuk indult Ahasvérus a kanyargós, szűk utcákba, az egymáshoz ragasztott házak közé, ahol a lányok eltűntek az alacsony kapuk mögött, a házak pedig rokkantan megmerevedtek.

Tetszett ez a törékenyen mozdulatlan város Ahasvérusnak, úgy érezte, talán egy egész napig is itt tudna maradni, tetszettek neki a lányok meg az öregemberek (szimpatikus kisvárosokban mindig sok fiatal lány és sok öregember van, itt meg szinte kizárólag csak velük találkozott Ahasvérus), főleg az öregemberek, akiknek szögletes arcára bonyolult hieroglifákat rajzolt a keleti szél, és akik olyan egykedvű nyugalommal üldögéltek a házak előtt, mintha a régi kódexíró szerzetesek elszegényedett leszármazottjai volnának. Fejükre rikítóan tarka kendőt csavartak, mint általában az öregemberek a kopár hegyek között. (Az is lehet, hogy őseik éppen kalózok voltak, akik piszkos zsákdarabbal kötötték be fél szemüket, és kedvező időjárásért imádkoztak az istenekhez.) Nagyon csöndesek voltak ezek az öregek, nem kérdezősködtek, és köszönni sem kellett nekik. Az erdőben érezte így magát Ahasvérus, ráncos kérgű, lombos fák között, amelyekkel hangtalanul és okosan lehetett társalogni.

Az egyik szélvédettebb kapualjban, ahová csak finom kőpor hullott, hárman ültek, és korán száradó füvekből sajtolt, erős szagú pálinkát ittak. A földön ültek és hallgattak. Hallgattak akkor is, amikor Ahasvérus melléjük ült. Az egyik öreg, akinek piros és fekete kockás kendő volt a fejére csavarva, és ritkuló szakálla között fényesen csillogott a szeme, égetettagyag-edényben pálinkát adott Ahasvérusnak is.

Késő délután volt már, és az öregemberek a folyó meg a város között emelkedő hegyet nézték: tetején beomlott, vastag kőfalak voltak, régi várromok, amelyek már nagyon régen romok lehettek; mintha mindjárt romoknak építették volna őket.

– Nemsokára lejönnek – mondta a csillogó szemű öreg, aki agyagkorsóban inni adott Ahasvérusnak. Az egyhangúan zúgó szél egy pillanatra megállt, azután tovább vitte a recsegő szavakat, és tovább szórta a kőport, amíg a másik öreg – bozontos fehér szemöldöke volt, és bal kézzel itta az erős szagú pálinkát – ismét meg nem állította.

– Ma sem gyújtanak tüzet – mondta, és alig észrevehetően legyintett hozzá.

– Mi sem gyújtottunk tüzet sohasem – mondotta az első. – Meg mások sem gyújtottak.

– Pedig a kincs ott van – mondta ismét a második, a balkezes.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 29 (Black plate)

– Egész biztosan ott van. A hegy gyomrában. Mélyen befalazva. Nagyon mélyen. Hatalmas kamrában van, ahol olyan világos van, mint délben a folyó mellett.

Ezt a harmadik hosszú szakállú öregember mondta, aki eddig hallgatott, és később sem szólt többet egy szót sem. Míg a másik kettő beszélt, mereven a romokat nézte, még akkor is, amikor a szakállához emelte az agyagkorsót.

– Pedig már mi is nagyon mélyre ástunk – mondta megint a balkezes –, és különb legények is voltunk, mint ezek a fiúk.

– Jó fiúk ezek – mondta a csillogó szemű. – Egész nap dolgoznak, és még az arcuk is vörös az átkozott vörös sártól. Lehet, hogy éppen ők találják meg a kincset, és akkor tüzet gyújtanak a romok között.

– Jó lenne még egyszer várat építeni. Olyat, mint valamikor nagyon régen, azok a horgas orrú férfiak építettek, akik nehéz kardokkal a tengerig is eljutottak, és az aranyat a várfalak alá rejtették.

A szél ismét zúgni kezdett, és sötétebb lett az utcában. Jóval később mondta csak megint a csillogó szemű öregember:

– Esetleg magasabb házakat is építhetnénk és szélesebb utcákat.

Ahasvérus sejtette, hogy ezzel véget ért a napi beszélgetés, amely hosszú éveken át csiszolódott, hogy végül csak a lényeg maradjon, néhány betanult mondat, amely sértetlen gondolatokat védelmez – mégis megkérdezte:

– És ha sohasem gyullad ki a tűz a romok között... Ha a sáros arcú fiúk is szakállasan üldögélnek majd a ház előtt, és csak a romokat nézik?

A három öreg semmit sem szólt. A várromokat nézték a hegy tetején. Néha ittak az agyagedényből, és ilyenkor a szakállukon vörös-barnára ázott a kőpor.

Ahasvérus sem kérdezett többet semmit. De később, amikor már másfelé bolyongott: ott, ahol a kövek gyökeret vertek a hegyoldalakban, sokáig azt mesélte a kíváncsiskodó embereknek, hogy ő valójában a gömbölyűre csiszolt, kopár hegyekből származik.

AHASVÉRUS IV.

Ferrara környékén csavargott egy kora tavaszi napon Ahasvérus, a várostól észak-keletre, a foltos, helyenként még sáros mezőkön, a fagyalbokrok között, ahol megtalálta az első halványkék ibolyát, amely miatt később kényszerűen ravasz szócsatája volt Gonellával, a híres ferrarai bohóccal. Mert

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 30 (Black plate)

jelentéktelen dolgokon is elérzékenyült néha Ahasvérus, mint ahogyan ezen a szerencsétlen, koravén virágon is, és ilyenkor mindig hosszasan és türelmesen rendezgette a valamikor csak hevenyészve elraktározott emlékeit. Mérlegelte, végiggondolta őket, némelyiket kiselejtezte. Sokáig tartott, mert alapjában véve nagyon rendszertelen életet élt Ahasvérus.

Így hát most is leült a fagyalbokrok mellé, és száraz, tojásdad leveleket rakott a vékony nyakú virág köré... Egész levélvárat épített köréje.

Itt talált rá Gonella, a híres bohóc, aki már harmadnapja kereste az első kora tavaszi ibolyát a foltos mezőkön, mert Ferrara urai mindig nagy zenebonával körültáncolták az első csenevész virágot, és gazdagon megjutalmazták azt, aki megtalálta. Nevetségesen ostoba ünnepség volt ez, Gonella minden évben nagyszerűen mulatott rajta.

Egy ideig csak távolról nézte Ahasvérust, ezt a görbe hátú, fölösleges idegent, azután zsebre vágta csörgőkkel teleaggatott sapkáját, és közelebb ment. Ott topogott sokáig Ahasvérus mögött, de amikor az csak nem akarta észrevenni, hozzá lépett és gúnyosan mondta:

– Nyavalyás kis virág ez. Holnapra már kettétörik, és visszabújik a földbe. Reggelenként még fehérek a foltos mezők.

Óvatosan figyelte Ahasvérust, és türelmetlenül várta, hogy mit mond, de azért továbbra is gúnyosan félrehúzta a száját. Ravasz fickó volt ez a Gonella, gyorsan váltott az agya, tudott alkalmazkodni, és tudta, mikor mit kell mondani: józan ítéletű prédikátorok, alkalmi humoristák még száz év múlva is felhasználták fogásait.

Ahasvérus egyenként visszaejtette a földre a száraz leveleket, és elnézett Gonella feje fölött. Piszkos volt a keze, mert a leveleket a tenyerén szárítgatta.

– Lehet, hogy nem hervad még el holnapig – mondta reménykedve, és ismét szedegetni kezdte a tojásdad leveleket a sárból.

– Dehogyisnem – mondta gyorsan Gonella, mert ő nem akarta, hogy félbeszakadjon a beszélgetés. – Nyavalyás kis virág ez. Az ilyen nyavalyás kis virágok gyorsan elhervadnak.

– Talán, ha jobban beburkolnám levelekkel... – próbálkozott ismét Ahasvérus. – Ha megóvnám az éjszakai hidegtől...

– Fölösleges, mondom, hogy fölösleges – hadarta, most már folyékonyan Gonella. – Reménytelen eset, teljesen reménytelen. Hiszen olyan nyavalyás kis virág ez, és éjszaka a hideg szelek megdermesztik még a fagyalbokrokat is. Fájdalmasan ropognak ilyenkor a fagyalbokrok ágai, és a levelek is mind a földre hullanak.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 31 (Black plate)

– Valamikor sokáig őriztem egy nyavalyás virágot. Száradó, büdös bőrdarabok között tartottam.

De itt csak száraz, büdös levelek vannak. És ezek is eláztak az izzadó sárban. Éjszaka reszketnek és meggörbülnek. Nyirkosak és hidegek, mintha beomlott sírokon nőttek volna, amelyek köré magas falakat emelnek a tisztelettudó emberek.

– Kár – mondta végül is szomorúan Ahasvérus. – Nagy kár ezért a nyavalyás kis virágért. Mindig nagyon szerettem az ilyen kis vacak virágokat.

Gonella, a bohóc megelégedetten vigyorgott, Ahasvérus azonban ezt nem vette észre, mint ahogy sohasem vette észre a lényeges dolgokat, és tovább beszélt, halkan és kissé szokatlanul szentimentálisan.

– Jeruzsálemben egy karcsú, fekete hajú lány hordott a hajában ilyen vacak kis virágot. Nyavalyás kis hófehér virág volt. Egyszer, amikor razzia volt, és sisakos katonák loholtak az utcán, a fekete hajú lány a dohos vargaműhelybe húzódott. Ijedt szemei egész éjjel világítottak, és a nyavalyás kis virág a száradó, büdös bőrdarabok közé hullott. Másnap már másikat tűzött a hajába.

Gonella most hallgatott. Tudta ő jól, hogy az embereket hagyni kell beszélni, különösen, ha elérzékenyülnek és banalitásokat mondanak.

– Szeretnék egyszer már nagyon sok nyavalyás fehér kis virágot látni – mondta sóhajtva Ahasvérus, de azután gyorsan elhallgatott, és idegenkedve nézett Gonellára.

A ravaszságáról híres bohóc hosszú ágat tört le az egyik bokorról, és a rothadó avarban turkált. Még mindig várt, bár tudta, hogy Ahasvérus nem fog tovább beszélni. Szabálytalan köröket, furcsa, szögletes ábrákat rajzolt a levelekre, és nagy sokára kezdett csak beszélni, lassan és kissé elérzékenyülve, mint az előbb Ahasvérus, de a hasonlatokat gondosan megválogatta.

– Rengeteg hófehér virágot láttam egyszer, egy kora tavaszi napon. Meredek oldalú magas, hússzínű sziklák tetején. Amikor kisütött a Nap, a hegytető úgy szikrázott, mint az izzó acél a füstös kovácsműhelyekben.

Ahasvérus a város fölé ugró tornyokat nézte, amelyek megnőttek, ha harangozni kezdtek bennük, aztán még jobban összezsugorodtak, hogy csak a hegyük meredezett áhítozva a színtelen ég felé. Szerette így távolról nézi a tornyokat, amikor riadtan hegyesre vékonyodtak.

Egy pillanatra Gonella, a ravaszságáról híres bohóc is arra nézett, de ő a tornyok mögött a kastélyt is látta, ahol Borso herceg hideglelősen unatkozott, és a délutáni istentiszteletre készült. Ilyenkor mindig bosszús volt

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 32 (Black plate)

Borso herceg. De nem kellett Gonellát félteni. Kifogyhatatlan volt ő az ötletekből.

– Nagyon magas sziklák azok. Nagyon nehéz felkapaszkodni rájuk. Alattomosan előre buknak, és letépik a bőrt a csuklókról.

A templomokban most harangozni kezdtek, és magasra nőttek a tornyok. Istentiszteletre indultak a tisztességtudó emberek. Ahasvérus most már a bohócot nézte, és harsogva az arcába beszélt.

– Én az Ararátra is felkapaszkodtam, pedig ott még virágok sem voltak, csak a hatalmas kővé merevedett csónak van ott, melynek széléről havas fennsíkokat és fehér hajú embereket lehet látni. Sokáig élnek ott az emberek.

– A hússzínű sziklák ott vannak a fenyőerdők mögött – mutogatott Gonella észak felé. – Napsütéses időben a fenyőerdők sötét, kék vonalat húztak a sáros mezők fölé.

– Azt hiszem, egy hét alatt eljutok oda – mondta Ahasvérus, és elindult a fázós fagyalbokrok között. Otthagyta Gonellának az első kora tavaszi nyavalyás ibolyát. Később nagy hűhóval körülugrálták Ferrara urai.

Ravasz kópé volt ez a Gonella. (A ferrarai herceg udvari bolondja volt ő.) Tudta ő nagyon jól, hogy a fenyőerdőkön túl nem nő semmiféle virág... Még a fű is régen kiszáradt ott.

Bár, ki tudja. A hússzínű sziklák olyan magasak és olyan meredekek voltak, hogy azokra még senki emberfia fel nem kapaszkodott.

(Új Symposion, 1966/13. sz.)

Komolytalan ünnep

AHASVÉRUS V.

Századforduló volt, és ilyenkor mindig a Halállal találkozott Ahasvérus. Ezért födél alá húzódott hát, W.-ben egy félreeső utcában; lapuló takaró alatt feküdt, sápadt arccal meg fekete karikás, tágra nyílt szemekkel, ahogyan már ez egy ideiglenes haldoklóhoz illik.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 33 (Black plate)

A beavatottak, az írástudók, persze, tudták, hogy ez csak afféle százévenként megismétlődő komédia, szerződésileg is régóta rögzített kompromisszum, kényszerű, unalmas látogatás csupán: Ahasvérusnak továbbra is élnie kellett, tehát még csak nem is tréfálhatott a Halállal, legfeljebb – mert hosszú volt az éjszaka – mindennapi problémáiról fecseghetett neki, mint valami útszéli, fából faragott, bajuszos, pogány szobornak, amelynek lábai gyökeret eresztettek a fű alatt, homlokából pedig görbe, zöld levelű ágak csavarodnak... Sűrű, nyirkos erdőkben találhatók még ilyen szobrok, elfelejtett, nehezen járható ösvények mellett, és eléggé valószínű, hogy Ahasvérus, aki már a fél világot bejárta, találkozott is néhánnyal, és nem lehetetlen, hogy ilyenkor hosszasan időzött lábaik előtt, hogy az évszakoktól függően az életről, a szerelemről, vagy más efféléről meséljen.

De kevesen voltak az írástudók még W.-ben is, ebben a régi egyetemi városban, ahol lehajtott fejjel járkáltak a fiatal teológusok, és az ünneplőbe öltözött emberek borzongva néztek a poros ablakú padlásszoba felé, ahol Ahasvérus meghúzódott, és ahová csak nyikorgó falétrán lehetett feljutni. És ezúttal mégiscsak az ünneplőbe öltözött embereknek volt igazuk. Ahasvérus most komolyan készült a találkozásra. Előző nap még ormótlan cipőit is eladta. Meglepően szép összeget kapott érte.

Sok apró szemű, fehér hó hullott ezen az éjszakán, puhán és zajtalanul lépkedett hát a Halál, csak a rozoga létra reccsent meg alatta, mert a Halál valójában – és ezt még az írástudók sem tudták, mert ezt titkolni kellett a mítosz, a mese épsége miatt – egy jól táplált kóborló szerzetes volt, sötétbarna csuhában, Péternek, Jánosnak, Pálnak vagy minek hívták, mindenesetre nagyon közönséges neve volt, és már régóta ismerte Ahasvérust, még lelkes prédikátor korából, amikor vörös arccal piszokban fetrengő disznóknak és oktalan gyümölcszabálóknak nevezte a Szentföldre induló páncélos lovasokat, akiknek végezetül mégiscsak üdvösséget ígért, mert azért derék fiúk voltak ezek a vitézek, nem sértődtek ők meg Pál barát gorombaságán, sőt szerették is, tovább mesélték hangulatos prédikációit, idézőjelekben gyakran maguk is ledisznózták egymást, miközben istentelenül unták Ahasvérus bölcselkedéseit, aki az isteni igazságról papolt nekik, ha pedig Gileádról vagy Júdeáról beszélt, ahol a parittyás David elődei és utódai a homokba szurkálták széthulló csontjaikat, türelmetlenül csörömpöltek sisaktaréjukkal, akár azok a későn jött, magabiztos entellektüelek, akik Gileádot csak amolyan földrajzi viccnek tekintették. Eleget csodálkozott ezen Ahasvérus ott a hosszú hajú gallok földtúró utódai között, akik meg a csörömpölő vasa-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 34 (Black plate)

sokat bámulták idegenkedve; itt találkozott ugyanis Ahasvérus először Pál baráttal: éjszakánként sokat ittak a hegyoldalba vájt pinceüregekben, nappal meg rekedtre ordították magukat a lelkes buzdításokban. Aztán egyszer csak szó nélkül otthagyta Ahasvérus Pál barátot, mint ahogy minden barátját előbb-utóbb faképnél hagyott, idegesítették az ismétlődő arcok és beszédtémák, az erdők felé vette az útját, ahol csak ritkán találkozott néhány szűkszavú favágóval.

Messze járt már Ahasvérus, amikor a türelmetlen, jókedélyű vitézek hatalmas keresztet rajzoltak mellükre, és egy szép napon tényleg elindultak Kelet felé a száradó csontokat megkeresni. Pál barát pedig, mert kivételes gyakorlati érzékkel áldotta meg a sors, megtömte zsebeit száraz kenyérdarabokkal és a kocsmákban fémkupákkal ütögette a taktust, ha népdalokat énekeltek a részeg parasztok. Így jutott el W.-be, ahol az egyik suszterműhely cégtáblája alatt meglátta Ahasvérus ormótlan cipőit. Elárvultan lógtak ott a kacsaorrú, sáros cipők, és a megrökönyödött Pál barátnak a pókhálós ablakú padlásszoba felé mutogattak a vigadozó emberek, aztán meg fázósan összesúgtak a háta mögött.

– Ezek a barmok azt hiszik, hogy én vagyok a Halál – mondta dühösen Pál barát, amikor szuszogva felmászott a létrán Ahasvérushoz. – Az ember ne ünnepeljen egyedül – bizalmaskodott, mintha tegnap látták volna egymást utoljára –, mert néha hallani kell saját hangját, hogy megtépázott önbizalma helyrebillenjen.

Elnyűtt csuhája alól borosüvegeket szedett elő, és azt mondta, hogy szívesen megtanítja a haldokló Ahasvérust néhány népdalra, amelyek arról szólnak, hogy az ember csak akkor lehet igazán boldog, ha reménytelenül szerelmes.

– Bár lehet, hogy nem is népdalok, de vannak ennél még ostobábbak is – bizonygatta Pál barát –, reggelig azokat is megtanulhatod.

Ahasvérusnak azonban most nem volt kedve énekelni és tréfálkozni sem, mert ő előző nap eladta szimbolikus cipőit az egyik vállalkozó szellemű suszternak, és elhatározta, hogy az ünnepek után előadásokat fog tartani a lesütött szemű ifjú teológusnak, és minden szombaton gondosan megszámolja majd a honorált garasokat. (Persze, egy hét sem telt bele és Ahasvérus aránylag tisztességes polgári ruhában ugyan, de már ismét a falakon kívül kóborolt, sőt akik később találkoztak vele, a hatalmas öntözőcsatornák partján, ahol pedáns szakemberek ellenőrizték a vízállást, azt állították, hogy éppen olyan piszkos és elhanyagolt volt, mint régen. De hát honnan tudhatta

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 35 (Black plate)

mindezt Ahasvérus ezen az éjszakán, amikor az időnként elhatalmaskodó rögeszmét szokatlanul komolyan vette.)

– Egészen jó üzletet csináltam – magyarázta Pál barátnak –, fanatikus koromban sohasem gondoltam volna, hogy ennyi pénzt kaphatok ezért a vacak lábbeliért, amely különben annyiszor felhorzsolta a bokámat, ha végigcsoszogtam a városok köves utcáin. Új, puha és könnyű cipőket vásároltam, meg ezt a pókhálós szobát is kifizettem fél évre előre.

– Kitűnő szoba, fenemód kitűnő szoba – mondta Pál barát, és az egyik homályos sarokba nézett, ahol meleg egérfészkeket sejtett. Kénytelen volt egyedül inni, és ez egyre jobban dühítette. – Fekete kalapot is kéne vásárolnod, meg keménygallérú fehér inget. Meg az ajtóra is táblát kellene akasztani, és bölcs mondásokat írni rá, hogy meghatódjanak a piros arcú, tájékozatlan tanítványok.

„Mert célom ez: a garas bőven essen,
nem pedig, hogy lelkük fehérre fessem.
Mit bánom én, hogy haláluk után
tévelygő lelkük a pokolra száll!”

Ezt mondta Pál barát, és hangosan röhögött hozzá, ami csak azt bizonyította, hogy máris alaposan berúgott, bár még mindig nem eléggé, mert ha tökrészeg volt, elszavalta ő elejétől végig a „Bűnbocsánatárus meséjét”.

Ahasvérus még mindig beesett szemekkel feküdt, orra keskenyen megnyúlt a gyertyafényben; ez a fölirathistória tényleg jó ötlet volt, csakhogy ő sokkal komolyabb, tömörebb és patetikusabb jelmondaton gondolkodott, amely esetleg így kezdődött volna: „Bajtársaim, kik körülöttem vagytok a sötétben...” de hát az ilyen mondat csak az agyoncivilizált nagyvárosban élő művelt írónak juthat eszébe, aki a Szentföldről visszatérő patetikus lovagokat csak a könyvekből ismeri.

– Nem tetszik nekem ez az útszéli cinizmus – mondta végül is bosszankodva. – Az ember előbb-utóbb megkívánja, hogy puha egérfészkek közelében aludjon...

– Meg hogy garasos üzleteket kössön – bólogatott a derék szerzetes meglepően józanul.

– Tisztességes üzletet – hangsúlyozta Ahasvérus és a mennyezet felé emelte jobb kezét, mint egy elvakult alkimista, aki még hisz a test feltámadá-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 36 (Black plate)

sában. – Hangsúlyozom, tisztességes üzletet, tisztességes nyereséggel. A suszter, a főutcán, az is megmondhatja...

– Elég – szakította félbe Pál barát, aki mellesleg hírhedt volt modortalanságáról. – A suszter, a főutcán, gyalázatosan becsapott. Jó ég, mennyit fog az keresni ezen az üzleten. „Íme, emberek, a bogaras jeruzsálemi varga cipői! A fél világ útjait bejárták! Kimondhatatlan nevű országokban dagasztották a sarat és taposták a port!"

Lelkendezett még egy ideig Pál barát, de most már akadozott a nyelve és beleunt a lármázásba. Az asztalra rakta a kezeit és elérzékenyülve bámulta őket. A bútorok és a sok kacat egyre nagyobb és rángatózóbb árnyékokat vetettek a falra. Ideje volt már gyertyát cserélni.

– Mégiscsak jobb lesz, ha magam is iszom – mondta Ahasvérus, mert életében olyan ritkán fogadott vendéget, hogy illendőnek tartotta ezt a messzemenő alkalmazkodást. Meg hát ezzel Pál barátot is megnyugtatta egy időre, bár szeretett volna még vitatkozni, de csak józan elvszerűséggel, az érvek módszeres felsorolásával, ami egyelőre lehetetlennek látszott.

Ezért sokáig csönd volt a pókhálós padlásszobában. Éjfél már régen elmúlt, észre sem vették. A hó magasra nőtt a háztetőkön és világosabb lett az utcákban. A virrasztó emberek ilyenkor vagy elájulnak, vagy kijózanodnak. Ilyenkor talán még egy dühös szerzetessel is szót lehet érteni.

– Rendezett, nyugalmas város ez – jegyezte meg óvatosan Ahasvérus.

Nem, nem akart ő a polgári jólétről vagy a kényelemről mesélni, hiszen csak tegnap vett magának új cipőt, csupán a lelkiismeretes tudományos munka eredményességét szerette volna ecsetelni, mert a szellemet nagyon tisztelte Pál barát is. Hiszen azelőtt, a néhai hosszú hajú gallok földjén olyan sokat beszélgettek ők a fejlődés üdvösségéről. Eredeti meglátásai voltak Pál barátnak.

De még mindig nem ismerte őt eléggé Ahasvérus. Mit neki a kijózanító, szürke, reggeli fény. Vörös arccal fölkelt az asztaltól és a sötét sarokba botorkált. Megfordult, széttárta kezét, mint egy rutinos jellemszínész a főpróbán, és hangosan, hogy az utolsó sorokban is jól hallják, hibátlan artikulációval beszélni kezdett.

– Én vagyok a Halál. Ezt megmondhatják a W.-i polgárok is. – Itt szünetet tartott, és dobbantott a lábával. Talpa alatt kétségbeesetten vinnyogtak a vaksi, rózsaszínű egerek. Aztán még hangosabban, célzatos szünetekkel folytatta. – Állítom, hogy a legközelebbi dolgok vannak a legmesszebb... A nyomorult tekergőn nem segít egy pár új cipő. A nyomorult költő is hiába

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 37 (Black plate)

kérte Mózes, Buddha, Jézus stb. istenét, szóval ezt az igen tehetős istent, hogy gyúrja őt át jóravaló molnárlegénnyé. Fekete játékkoporsót vásárolt ő, és rövid, dallamos verseket írt. Küldjél nekem egy fekete játékkoporsót... – Ahasvérus felé meresztette a kezét.

Ez már ripacskodás volt. Észrevette ezt Pál barát is és kedvetlenül kijött a sarokból.

– Akkor hát megyek – mondta klasszikus tömörséggel és kinyitotta az ajtót. Hideg, savanyú levegő jött a szobába. Kint minden fehér volt és tiszta.

– Kellemetlen lenne, ha részegen látnának az emberek – mondta szokatlan élénkséggel Ahasvérus. – Részeg Halál. Nem stílusos. Szertefoszlana a csiklandós mese.

– Majd kitalálnak egy másik mesét. Az emberek szeretnek meséket kitalálni – mondta Pál barát közhelyszerűen és gorombán, s lebotorkált a rozoga falépcsőkön.

Fölösleges volt aggódnia Ahasvérusnak. Az emberek ügyet sem vetettek a dülöngélő Pál barátra. Mindannyian sápadtak voltak és borgőzösek. Még mindig feszítette őket az önbizalom, és kizárólag csak magukkal törődtek. Ünnepnapokon ez már így szokás.

(Új Symposion, 1966/14–15. sz.)

A súlyemelőnek sokat kell enni

Belia János rendkívül őszintén szokott beszélni, különösen olyankor, ha rosszkedvű volt.

– Öregem – mondta Hrabovszkinak, a súlyemelőnek –, ha te két napon belül nem pusztulsz el, akkor legalább száz évig fogsz élni.

Hrabovszki nagyon sápadt volt és sovány, mozdulatlanul feküdt az ágyban, de a szemén látszott, hogy majdnem elsírja magát. Nyelt egyet, és halkan azt mondta:

– Az orvosok szerint túl vagyok a nehezén. Most már egész biztosan meg fogok gyógyulni. Azért is engedtek haza, mert túl vagyok a nehezén.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 38 (Black plate)

– Nagyon rosszul nézel ki – mondta őszintén Belia János. – Sápadt vagy, és szörnyen lefogytál.

– Mikor bevittek a kórházba, sokkal rosszabbul néztem ki. Rengeteg vért vesztettem. Majdnem az összes vérem elfolyt.

– Sohasem gondoltam volna, hogy ennyire veszélyes lehet, ha az embernek megszúrják a lábát – mondta Belia. – Azért is szúrtam a lábadba, mert azt hittem, nem veszélyes. Hidd el, azzal az erővel hasba is szúrhattalak volna.

– Tudom – mondta Hrabovszki. – Nem fontos. Nagyon be voltunk legelve akkor mind a ketten. Az a fontos, hogy túl vagyok a nehezén.

Belia János három héttel ezelőtt szúrta meg Hrabovszkit egy csavarhúzóval. Rosszkedvűek voltak akkor is, és a kis Vörössel hozattak pálinkát. Abbahagyták a munkát, Belia felült a gyalugépre, Hrabovszki pedig két lépéssel arrébb álldogált, és itták a pálinkát. A kis Vörös a műhely sarkából nézte őket. A másik két munkás az udvaron volt, lehet, hogy azok is pálinkát ittak.

Hrabovszki mérgesen dünnyögött, azt mondta, kénytelen lesz felhagyni a súlyemeléssel, mert a klub nem tud fizetni semmit, amit pedig itt a műhelyben keres, még arra sem elég, hogy megfelelően táplálkozzon. Márpedig a súlyemelőknek sokat kell enniük.

Belia tudta, hogy a nagydarab Hrabovszki rengeteget eszik, és azt is elhitte neki, hogy a súlyemelőknek jól kell táplálkozniuk, de akkor unta Hrabovszki panaszait. Rosszkedvű volt, és azt mondta, jobb is lesz, ha Hrabovszki felhagy a súlyemeléssel, hiszen eddig sem ment vele sokra.

Hrabovszki ettől még dühösebb lett, azt mondta, hogy egész biztosan többet elért volna, ha megfelelően táplálkozik. Így azonban csak kínlódott, néha már azt hitte, hogy megdöglik a súlyok emelgetése közben.

– Dögölj meg – mondta neki akkor Belia János. Azért itta a pálinkát, hogy magához térjen egy kicsit, de egyre rosszkedvűbb lett.

Hrabovszki hozzá lépett, és éles hangon azt mondta neki, hogy fogja be a száját. Akkor már részeg volt.

– Egy tehetségtelen súlyemelőnek az a legjobb, ha megdöglik – mondta Belia János. – És egyáltalán, dögöljön meg minden tehetségtelen súlyemelő.

Hrabovszki akkor torkon ragadta, és fojtogatni kezdte. Belia lecsúszott a gyalugépről, hadonászott a karjaival, maga sem tudta, hogyan került a kezébe a csavarhúzó. Teljes erőből Hrabovszki combjába szúrt. Úgy látszik, az ütőérbe szúrt, mert Hrabovszki lassan elengedte a nyakát, és összeesett. Dőlt belőle a vér. Mentőkocsi jött érte, és három hétig a kórházban feküdt.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 39 (Black plate)

– Nem úgy nézel ki, mint aki már túl van a nehezén – mondta Belia János, most amikor Hrabovszki ágya mellett ült. – Pedig csak azért szúrtam beléd, hogy elengedd a nyakamat. Nem akartam az ütőeret elvágni.

– Nem fontos – mondta Hrabovszki. – Nagyon be voltunk legelve mind a ketten.

– És rosszkedvűek voltunk. Azt hittem, hogy ha iszom, akkor majd rendbe jövök. De a pálinka nem segített.

– Rajtam sem segített. Azt hiszem, megfojtottalak volna, ha nem szúrsz belém.

– Ma délelőtt is nagyon belegeltünk, a kis Vörös meg én – mondta Belia. – Megmentettem a kis Vörösnek az életét, és utána alaposan belegeltünk.

– Mi történt a kis Vörössel? – kérdezte Hrabovszki. Most már nem voltak olyan könnyesek és szomorúak a szemei.

– Alapjában véve nevetséges volt az egész – mondta Belia János őszintén és igen rosszkedvűen. – Alig bírtam ki, hogy ne nevessek. A kis kézifúróval dolgozott a kis Vörös. Megnyomta a kapcsolót, és abban a pillanatban úgy elkezdte rázni az áram, hogy azt hittem, menten darabokra hullik szét a kis Vörös. A fúrót meg nem tudta elengedni. Akkor odarohantam hozzá, és kikapcsoltam az áramot. Öregem, én még nem láttam embert úgy repülni, mint ahogy a kis Vörös repült, amikor kikapcsoltam az áramot. A földre zuhant, és ha valaminek nekiütötte volna a fejét, helyben elpusztul. Alapjában véve azonban nevetséges volt az egész, ahogyan az áram rázta, meg ahogyan repült.

– Régen el kellett volna már dobni azt a kézifúrót – mondta Hrabovszki.

– Tudom – mondta Belia. – Most talán majd eldobják, mert senki sem akarja a kezébe venni.

– A kis Vörös jól van?

– Jól van – mondta Belia. – Alaposan belegeltünk, és attól rendbe jött. Csak a kezei reszketnek még.

– Kár. Jó fiú a kis Vörös.

– Rendes fiú.

Hrabovszki lehunyta a szemét, mint aki halálosan fáradt. Belia nem tudta, hogy mit mondjon neki. Lényegében nem is volt kedve beszélgetni.

– A nehezén már túl vagyok – mondta jóval később Hrabovszki –, de a súlyemelésnek, úgy látszik, befellegzett.

– Az biztos – mondta Belia János. – Egyáltalán nem úgy nézel ki, mint egy súlyemelő. Nagyon rossz bőrben vagy.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 40 (Black plate)

– Meg fogok gyógyulni – mondta Hrabovszki.

– Két nap múlva ismét eljövök – mondta Belia –, ha addig nem pusztulsz el, akkor elhiszem, hogy meggyógyulsz. Akkor majd alaposan belegelünk.

– Üdvözlöm a kis Vöröst – mondta Hrabovszki.

– Jól van, majd megmondom neki – mondta Belia János még mindig nagyon rosszkedvűen.

(Magyar Szó, 1970. márc. 29.)

Keresztvivő a Keglovics utcából

A Keglovics utca csak egy sor házból állt. A második oldalon rozsdás drótkerítés húzódott; a mögött volt a temető: szétmálló földkupacok meg kőkeresztek, ahová még nem értek a sírok, ott krumpliföldek voltak. A temető mögött kásás, kis folyó lapított, amely nyáron nagyon keskenyre zsugorodott, és tele volt zöld hínárral. A hínárban, ha nagyon meleg volt, fehér hasú, apró halak döglődtek. A Keglovics utcabeli gyerekek ilyenkor lejártak a folyóra, és a partra szórták a fehér hasú halakat. Sok gyerek volt a Keglovics utcában, és szerették a fehér hasú halakat, mert olyan aprók voltak, hogy ha jól megsütötték, szálkástól meg lehetett enni őket.

A folyóhoz út vezetett, a sírok meg a krumpliföldek között. A krumpliföldeket az utcabeliek bérelték, de nem sokat törődtek velük, csak hát, mert ott volt a házuk előtt, illett, hogy ők béreljék. A krumpliföldeket Gary és családja őrizte, nem tudni, mitől vagy kitől. Gary – akinek rendes, becsületes neve volt, de arra már egy hihetetlenül ostoba tréfa nyomán senki sem emlékezett a Keglovics utcában, és még a gyerekeit is mindenki csak kis Garyknak hívta – egy vert falú házban lakott a drótkerítés mögött. Ez volt az egyetlen ház az utca másik oldalán. A Keglovics utcában ezenkívül még tizenöt ház volt, szépen egymás mellett: ezek is vert falú házak voltak, de nagyobbak és szebbek, mint a Gary háza, kettőnek az eleje még téglával is ki volt rakva: az egyikben az Ácsmester lakott, ez sarokház volt – az egyetlen sarokház a Keglovics utcában – a másikban a szobafestő, akit Bajornak hívtak.

Az Ácsmester háza előtt egy kidöntött akácfa hevert, amiről csak az ágakat kopasztotta le az Ácsmester, a törzset az utcán hagyta, mert olyan görbe

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 41 (Black plate)

volt, hogy nem lehetett gerendát faragni belőle. Ezen a hasznavehetetlen akácfán üldögéltek esténként meg vasárnap délután a férfiak; hatan-heten, néha még többen is, és akkor is ide ültek, ha temetni hoztak valakit, mert a temetőkapu az Ácsmester házával szemben volt. Mikor a halottaskocsi a temetőkapuhoz ért, a Keglovics utcabeli férfiak fölálltak és levették a kalapjukat. Megnézték a koporsót meg a keresztvivőt: valószínűleg az elhunyt legjobb barátja vagy valami rokonféle volt, és mindig csak egy közönséges fakeresztet cipelt, amelyre a halott nevét, születési és elhalálozási évét írták, semmiféle érzelgős sírfelirat nem fért volna rá egy ilyen sebtében összetákolt fakeresztre, amit persze, a hozzátartozók később, amikor felocsúdtak fájdalmukból, legtöbbször kicseréltek valamilyen tisztességesebb síremlékkel.

A Keglovics utcában húsz év alatt nem halt meg senki. Egészséges környezet volt ez: a temetőben zöld levelű fák meg mindenféle bokrok nőttek, és elnyelték a port, meg hát nem is volt ez nagyon forgalmas utca, különben még gödrös is; a Keglovics utca lakói még mélyítették is időnként ezeket a gödröket, nehogy bármiféle jármű zavarja a nyugalmukat.

Húsz év alatt, tehát, nem volt haláleset az utcában, és mire az Öreg Pápaszemes meghalt, addigra már a keresztvivő is megszületett.

Mikor megszületett, hangosan sírt, és senki sem gondolta volna, hogy hülye. Megmérték: három kiló nyolcvan deka volt, ötven centiméter hosszú. Az anyja, negyven év körüli, görbe hátú asszony, sírt örömében. Az apja, aki egy évvel azelőtt jött valamelyik határ menti faluból, berúgott, és szintén sírt. Jóvágású, barna bőrű férfi volt, nem lehetett idősebb harmincöt évesnél, mindenki csodálkozott, amikor egyik napról a másikra beköltözött az erősen öregedő özvegyasszonyhoz, és kicsit a gyereken is csodálkoztak, de örültek is, mert sajnálták a görbe hátú asszonyt, aki évekig egyedül tengődött az agyagszagú házban, amelyet kéthetenként betegesen fehérre meszelt.

Az apa istentelenül berúgott azon a napon egy közeli kocsmában, és olajos szemmel magyarázta a csaposnak, hogy az ő falujában, ott valahol a határ mentén az emberek víz helyett bort isznak, van, aki már évek óta nem ivott vizet, de a bort azt egész nap isszák, és mégsem részegek sohasem, pedig nagyon keveset esznek közben, és akkor is csak holmi löttyöket.

A csapos a vállát vonogatta, és azt mondta, hogy ez igaz lehet, közben fogvájót rágcsált, és az apró fadarabokat az ingére köpdöste. Meg azt is mondta, hogy hallotta, hogy a tengerparton is keveset esznek az emberek, és rengeteg bort isznak. Sohasem részegek, csak nagyon soványak, és ráncos a pofájuk. Aztán továbbcsoszogott a csapos, mert sánta volt, és legszívesebben

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 42 (Black plate)

a pult mögött üldögélt, ahonnan csak a feje látszott az üvegek közül. Most, hogy leült, visszaszólt még, hogy a tengerparton azért vízzel isszák a bort. Gonoszkodva mondta ezt, mert már nagyon unta a mesét, sokszor is hallotta, mert a határ menti fekete ember, ahhoz képest, hogy a borivók földjéről jött, elég gyorsan kikészült, az utóbbi időben egyre gyakrabban, amióta esténként nem járt el az Ácsmester háza elé, hogy a kidöntött akácfán üldögéljen.

Pedig gyorsan maguk közé fogadták a Keglovics utcabeliek. Eljárogatott közéjük, és megtanulta, hogy keveset beszéljen, mint a többiek is, és hogy főleg rövid mondatokat használjon. Egyszer azonban, amikor a sarkon valamilyen bicskázásról beszéltek nem állhatta meg, és elmesélte, hogy az ő falujában, ott valahol a határ mellett, mindenki kést hord a zsebében, és bizony, egy rossz szóért hasba szúrják az embert. Benedvesedett a szeme, és mesélt volna ő részletesebben is, de valahogy nagyon csendesek lettek a Keglovics utcabeliek.

– Utálom az ilyen bamba, verekedős népséget – mondta halkan Bajor, a szobafestő, és a többiek egyetértően bólogattak. Egyedül az Öreg Pápaszemes dünnyögött valamit, olyasmit, hogy: Ki tudja, ki tudja..., de többet ő sem mondott.

Ettől kezdve kellemetlenül érezte magát az utcában, az Öreg Pápaszemessel még elbeszélgetett néha, de egyre többet járt a kocsmába. Később pedig, amikor megtudta, hogy a fia nem normális, napokig részeg volt, és végigordította a Keglovics utcát.

Egyéves elmúlt a fiú, amikor észrevették, hogy valami nincs rendben nála. Sehogyan sem akart lábra állni, és a szeme fáradtan megnyúlt; néha úgy tetszett, hogy a vesékbe lát, de legtöbbször csak bambán a semmibe bámult. Négyéves korában kezdett beszélni, ekkor már járt is, de olyan esetlenül, mintha csikorogtak volna a csuklói. Nehezen értette meg, ha szóltak hozzá, ezért hát idővel senki sem törődött vele, még a gyerekek sem, mert csakhamar rájöttek, hogy még csak nem is sír, ha elverik: állt és ügyetlenül emelgette a kezeit, mintha mondani akarna valamit, de folyton meggondolja. Végül már csupán a legkisebb Gary, aki vagy fél fejjel alacsonyabb volt nála, pofozta napjában többször is, de ő is inkább csak unalomból, mert egymással szemben állt a házuk, és a hülye fiú mindig az utcán üldögélt.

– Megvert a Gary – mondta egyszer az Öreg Pápaszemesnek, aki ott ment el a házuk előtt.

– Az anyja istenit a Garynak – mondta az Öregember, és a betegesen fehér falnak támaszkodott.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 43 (Black plate)

Az Öregembernek szemüvege és fehér bajusza volt, és mindig könyveket hordott a kezében. Napjában többször is végigsétált az utcán, elüldögélt a sarkon délután is, amikor a többiek dolgoztak, ilyenkor olvasott, legfeljebb a Méhész jött oda beszélgetni, mert a Méhész mindig ráért; ha nem matatott a kaptárok körül, akkor a konyhában heverészett, vagy az utcasarkon álldogált. Ülni nem bírt sokáig, mert aranyere volt.

– No, gyere – mondta aztán az Öregember, és megfogta a kezét. A fiú felállt, és elindult az Öregember mellett.

– Az anyja istenit a Garynak – mondta, amikor leültek a sarkon az akácfára.

Az Öregember csodálkozva nézte.

– Okos fiú vagy te – mondta. – Nem is hittem volna, hogy ilyen okos vagy.

A fiú átemelte a lábát az akácfán, és az Öregemberre nézett. Szemei fáradtan hosszúra nyúltak.

– Úgy bámulsz, mint a kutya – mondta az Öregember. – Ne bámulj úgy, mint egy rühes kutya.

A fiú félrenézett, és az orrát kezdte piszkálni.

– Fene nagy eszed van – mondta az Öregember. – Sok mindenre megtanítalak én még téged. Akarod, hogy mindenre megtanítsalak? – kérdezte.

– Akarom – mondta a fiú, és megint rábámult.

– Akkor most menj haza – mondta az Öregember.

A fiú felállt, de csak tovább bámulta.

– Jól van, maradj hát – mondta az Öregember. – Ha már ilyen okos vagy.

Sokáig ültek még, és hallgattak. Az Öregember olvasott, a fiú meg nézte a fejét, a bajuszát meg a szemüvegét.

– Holnap reggel gyere el hozzám – mondta egyszer csak az Öregember. – Tudod, hogy hol lakom?

– Tudom – mondta a fiú.

– Tudod a fenét! – mondta az Öregember.

Az Öregember egyedül lakott az utca végén. Háza nem sokban különbözött a többitől, csak az udvart verte fel a gaz, mert azzal nem törődött az Öregember. A konyhában egy asztal, két szék, egy tűzhely meg egy ágy volt. A szobában is volt egy ágy meg egy szekrény. Ennek a tetején könyvek sorakoztak.

Ezt másnap látta a fiú, amikor reggel elment az Öregemberhez.

– Lebecsültelek – mondta neki az Öregember. – Nem hittem, hogy idetalálsz. Hiába, szörnyen okos vagy. És én mégis lebecsültelek. Látod, ezért

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 44 (Black plate)

nem szabad az embereket lebecsülni. Ezt jól jegyezd meg magadnak, és akkor nem ér sohasem meglepetés. Olyan elkoptatott bölcsesség ez, hogy érdemes megjegyezni. Érted?

– Értem – mondta a fiú.

– Dehogyis érted!

Ettől kezdve mindennap eljárt az Öregemberhez. Egész napokat együtt voltak, az Öregember néha mesélt neki, de legtöbbször hangosan olvasott valamelyik könyvből. Senki sem járt az Öregemberhez.

Egyszer jött csak egy fehér inges férfi kofferral, és rá akarta beszélni az Öregembert, hogy adja el a könyveit.

– Menj innen – mondta dühösen az Öregember, és a fehéringes elkotródott. Az Öregember akkor sokáig nézett maga elé.

– Úgy bámulsz, mint a rühes kutya – mondta végül is a fiú, mire az Öregember elnevette magát.

– Ez a fiam volt – mondta. – Piszkos disznó. Azt hiszem, nem fogom látni többet. Mit szólsz hozzá, milyen piszkos disznó!

A fiú semmit sem szólt. Szerette hallgatni az öreg hangját.

– Ki tudja... – mondta később az Öregember. Talán van is abban valami, amit apád mondott. Azokról a késekről... Mit gondolsz?

– Nem tudom – mondta a fiú.

– Persze, hogy nem tudod – mondta az Öregember.

Ebben az időben már esténként is eljárt a sarokra az Öregemberrel. A Keglovics utcabeli férfiak eleinte rosszallva méregették, de az Öregember kedvéért megtűrték. Később már annyira megszokták, hogy az Ácsmester egyszer nevetve azt mondta:

– Végre egy közénk való tag a határ mellől.

A többiek is nevettek ezen.

– Nem szabad az embereket lebecsülni – mondta ekkor a fiú.

Erre elhallgattak, és az Öregemberre néztek.

– Ki gondolta volna, hogy ilyen okos fiú ez – mondta a Méhész. – Borotvaéles esze van ennek.

– Piszkos disznó – mondta a fiú a Méhésznek, és erre megint mindannyian nevettek.

– Most már menj haza – mondta az Öregember a fiúnak. – Egyelőre eleget produkáltál.

Esténként váltak csak el egymástól. Egy este azonban visszajött a fiú az Öregemberhez.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 45 (Black plate)

– Az apám meg akar ölni – mondta.

– Részeg? – kérdezte az öreg.

– Részeg – mondta a fiú.

– Átkozott bolond – dünnyögte az Öregember. – Nem baj, aludj itt a konyhában – mondta.

Később az apa arra jött, és ordítozott. Az Öregember akkor kiment az utcára, és egyszerre nagyon csöndes lett az apa.

Néhány hét múlva meghalt az Öregember. Este nem jött ki a sarokra. Az egész Keglovics utca az öreg házában volt azon az éjszakán. Másnap reggel az Ácsmester csinált egy fakeresztet, és ráírta az Öregember nevét, születési és elhalálozási évét.

Az Öregembert a konyhában ravatalozták fel. Sokan álltak körülötte, a fiú alig tudott odafurakodni. Jó ideig bámulta, amint ott feküdt fehér bajuszával és félig nyitott szemével, aztán azt mondta:

– Átkozott bolond.

Erre dühösen hátralökdösték.

A délutáni temetésen azért ő vitte a keresztet. Az Ácsmester akarta így.

– Elválaszthatatlan barátok voltak – mondta. – Sok mindenre megtanította az Öregember.

– Ma már hallottuk is – mondta a Méhész –, de hát így is kell az öregnek. Remélem, hogy a temetőig még le is piszkos disznózza.

De nem történt semmi. A fiú egy nyikkanás nélkül elcipelte az otromba fakeresztet a temetőig.

Ezután megint sokáig nem volt haláleset a Keglovics utcában. Tizenhat éves volt, amikor Kordovánt temették. Kordován borostás képű, hajlott orrú ember volt. Nagyon komolyan és méltóságteljesen viselkedett: mély hangon és tempósan beszélt, mint a papok. Ha megszólalt, akaratlanul is oda kellett figyelni. De a nevetésével mindent elrontott. Két foga hiányzott elől, és ha nevetett, a torkába lehetett látni, és az arca is úgy összeaszalódott, akár a siralmas, festett képű bohócoké, akik a fűrészporos pódiumon nevetnek saját ostobaságaikon. Kordován nagyon rondán, teli szájjal nevetett.

Ezért aztán nem is hittek neki a Keglovics utcabeliek. Végighallgatták, ha mesélt valamit, de utána csak csóválták a fejüket.

– Hazudsz – mondták neki –, már megint istentelenül hazudsz.

Kordován kezdetben tiltakozott, de később már ezen is tele szájjal nevetett. Persze, hogy egyre inkább nem hittek neki.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 46 (Black plate)

Mert olyanokat mesélt Kordován, hogy régebben nagy kőházban lakott, és vadászpuskája is volt. Meg azt is mondta, hogy a háborúban tíz napig egyes-egyedül feltartott egy egész századot. Csikorgó hideg volt, és minden tiszta hófehér volt, mondta, és lefagytak a lábujjai. A kőházat is háborús érdemeiért kapta, mondta, de később el kellett adnia, mert a felesége nagyon beteg volt.

Mikor látta, hogy nem hiszik, megmutatta a lábát. Az ujjai olyanok voltak, mint a döglött gyíkok: görbék, és nem volt köröm rajtuk, de a Keglovics utcabeliek még így sem hittek neki. Kordován ezen is nevetett. Egyedül a fiút nem zavarta a nevetése, mert ő sohasem nézett Kordovánra, csak a hangját hallgatta lehajtott fejjel.

Kordován nem volt őslakó. Két éve lakott a Keglovics utcában Váryéknál, az utca közepe táján, az Ácsmestertől számítva a hetedik házban, mellettük egyik oldalról a Méhész lakott, másik oldalról pedig Bajor, a szobafestő. Váryéknak valamikor kocsmájuk volt, és állítólag nagyon gazdagok voltak, de a háborúban tönkrementek. Azóta albérlőket tartottak, akiknek Váryné ebédet is főzött. Váryné kövér, vörös arcú, alacsony asszony volt, azt mesélték róla, hogy iszik. Váry ősz hajú, szikár ember volt, nem sokat törődött a lakókkal, és általában semmivel sem törődött, minden este kijárt a sarokra, de csak ritkán és keveset beszélt.

Náluk lakott Kordován, és tőlük is temették el, de nem itt halt meg, hanem valamerre kinn a földeken, ahol az Ácsmesterrel a tetőt rakták fel egy új épületre. Kordovánt a Hordó ajánlotta az Ácsmesternek. Hordó görbe lábú, vörös ember volt, és már öt éve az Ácsmesterrel dolgozott, meg a házuk is egymás mellett volt.

Vasárnap délután kinn üldögéltek az akácfán, és az Ácsmester azon morfondírozott, hogy kettőjüknek nagyon sokáig tart az a munka ott kinn, az isten háta mögött, és még csak haza sem járhatnak, mert nagyon messze van, vagy húsz kilométerre a Keglovics utcától.

– Hívjuk el a Kordovánt – ajánlotta ekkor a Hordó –, neki bárdja is van, és a Méhésznek már csinált kaptárokat.

Az Ácsmester kedvetlenül szívta a fogát, és azt mondta, hogy az még nem jelent semmit, mert ott kinn, az isten háta mögött tetőt kell csinálni gerendákból, horogfákból meg lécekből.

– Dolgozott már ácsokkal azelőtt is – bizonygatta Hordó, úgyhogy végül az Ácsmester azt mondta, nem bánja, menjen velük Kordován is.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 47 (Black plate)

– Én is szeretnék elmenni oda – mondta ekkor a fiú, aki most is ott ült velük a sarkon.

Hordó röhögött ezen, de az Ácsmester egészen komolyan vette. Lehet, hogy sajnálta is a hülye fiút meg az anyját, akiket a fekete ember már régen elhagyott. Alig néhány nappal az Öregember halála után nyomtalanul eltűnt, és azóta ezek ketten nagyon nyomorúságosan éltek.

– Állj csak fel – mondta a fiúnak.

A fiú felállt, és a kezeit mozgatta, mintha mondani akarna valamit, de folyton meggondolja.

– Erős fiú ez – mondta elismerően az Ácsmester. – Annyi hasznunk belőle is lesz, mint abból a másik hülyéből.

Hétfőn reggel indultak. Szekér jött értük, arra felrakták a szerszámokat, felültek mind a négyen, és elzötyögtek a földek felé.

– Miféle istenverte hely az, ahová megyünk? – kérdezte az Ácsmester az úton a kocsistól.

– Vacak – mondta a kocsis. – Semmi nincs ott, csak kukoricatáblák. Rengeteg sült kukoricát ehetnek.

Tényleg vacak hely volt. A kukoricatáblák között egy kopasz dombon fehér téglafalakat építettek a kőművesek. Alacsony és hosszú falak voltak, egészen kis ablakokkal. A falak mellett gerendák, oszlopok meg lécek hevertek.

– Sehol egy istenverte fa – mondta dühösen az Ácsmester. – Megvakít bennünket ez az istenverte nap.

– Mi lesz itt tulajdonképpen? – kérdezte a Hordó, aki a falak közé ment.

– Valamilyen állattenyésztő farm, vagy ilyesmi – mondta az Ácsmester.

– Itt? – kérdezte Hordó.

– Itt – mondta az Ácsmester. – Nagyon okosan betervezték, az embernek eláll a szava, olyan okosan betervezték. Drótkerítést is húznak majd.

– Az oszlopokat faragni kell – mondta Hordó.

– Majd a Kordován – mondta az Ácsmester. – Tudsz te bárddal dolgozni? – kérdezte.

– Hogyne tudnék – mondta Kordován, és nevetett.

Nem tudott. Mindjárt látták, amint a bal kezét rakta előre. Végül is Hordó mutatta meg neki. A fiú a lyukakat ásta az oszlopoknak, az Ácsmester és a Hordó a gerendákat meg a horogfákat szabták. Meleg volt és mindannyian rosszkedvűek voltak. Rengeteg vizet ittak. A kút messze volt, a kukoricák között, és a vízben bogarak úszkáltak. Fenn a dombon is volt egy kút, de az kiszáradt. Mély volt és sötét. Este kukoricát sütöttek, és égve hagyták a tüzet,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 48 (Black plate)

hogy elűzze a szúnyogokat. Közel húzódtak a tűzhöz, és egész éjjel köhögtek a füsttől.

Másnap mégis jobb kedvük volt. Kordován felfedezte, hogy a kiszáradt kútban csillog valami, és elmesélte, hogy egyszer, amikor messze a hegyek között templombontásnál segédkezett, a kőkockák alatt aranypénzeket találtak. Olyan színük volt, mint a holdnak, mondta. Nagyon régi és nagyon súlyos pénzek voltak, így mondta Kordován. Az egész környék megvadult, az emberek napokig turkáltak a romok között.

Az Ácsmester és Hordó, persze, ezt sem hitték el neki. Kordován végül ajánlkozott, hogy leereszkedik a kútba. Az Ácsmester kerített egy kötelet, alighanem a másik kútról oldotta le, és Kordován derekára kötötte. Óvatosan eresztették le: egészen beleolvadt a sötétségbe. Lent gyufát gyújtott, de csak üvegdarabokat talált.

– Keresd az aranyaidat – röhögött felülről Hordó szikrázó vörös hajával, és azt mondta, hogy ő most ebédelni fog.

– Húzzatok most már ki – mondta Kordován.

– Majd ebéd után – mondta az Ácsmester, és ő is röhögött.

A kútnál csak a fiú maradt, és belebámult az egyre szűkülő sötétségbe.

– Hagyjátok az ostoba tréfát – mondta Kordován, és megint kérte, hogy húzzák ki.

Hordó a fal mellett evett.

– Ismerd be, hogy sohasem volt kőházad, akkor kihúzunk – kiabálta.

Kordován hallgatott.

– No, volt, vagy nem volt? – kérdezte Hordó.

– Volt – mondta Kordován.

– Akkor keresd tovább a tallérjaidat – mondta Hordó, és tovább evett.

Az Ácsmester unta már a dolgot, a kúthoz ment, és egyedül kihúzta Kordovánt. Erős, nagydarab ember volt az Ácsmester, rengeteget evett, és valamikor sokat ivott is. Egyszer azonban nagyon égetni kezdte a pálinka, és akkor befogták az orrát, és másfél liter tejet öntöttek le a torkán. Attól kezdve nem ivott többet.

Kordován fehér volt, és remegett a szája, mikor előbújt a sötétségből.

– És még azt mondja, hogy tíz napig tartotta magát egy egész század ellen – mondta megvetően az Ácsmester.

Délután az oszlopokat fűrészelték. Kordován elmesélte, hogy valamikor bűvészként járta a falvakat. Tudott egy nagyszerű trükköt. Ládába bújtatott egy embert, és a közönségből ketten felmentek a színpadra, és kettéfűré-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 49 (Black plate)

szelték. Persze két ember volt a ládában, az egyik a kezét, a másik a lábát nyújtotta ki. Úgy vonaglottak, mintha nyúznák őket. A láda közepét állati belekkel tömte meg, amiket a hentesnél vásárolt. Förtelmes bűz volt, mondta, a közönség tombolva lelkesedett.

Este a tűz köré feküdtek, és a fiú hallotta, amikor Hordó azt mondta az Ácsmesternek:

– Unom már a hazudozásait. Meg a pofáját is unom.

– Nekem kezdettől fogva nem tetszett a pofája – mondta az Ácsmester.

– Én elhiszem, hogy elfűrészelte az embert – mondta ekkor a fiú. – Meg azt is elhiszem, hogy lefagytak az ujjai.

– Mert hülye vagy – mondta Hordó, és ásított.

Harmadnap a gerendákat cipelték, és ekkor történt a szerencsétlenség. A falra tették fel a gerendákat: egyik végét az Ácsmester és a fiú, a másikat Kordován és Hordó.

– Előbb emeljétek fel ti – mondta az Ácsmester.

Aztán a fiúval emelni kezdték a másik végét. Nem látták, hogyan csúszott le a falról; alig tudtak félreugrani. Csak Kordován kapkodott utána, és a gerenda a fejére zuhant. Az Ácsmester futott oda hozzá.

– Eltörött a nyakcsigolyája – mondta. – Egészen lötyög a feje.

Hordó a fal mellett hányt. Szeme teljesen kerek volt.

Váryék házából temették, és a keresztet megint a fiú vitte. Valahonnan egy idegen házaspár is érkezett; valószínűleg Váryné táviratozott nekik. A vizenyős szemű, bajuszos férfi azt mondta, hogy ő a Kordován bátyja. Felesége töpörödött asszony volt, és állandóan a hasát simogatta.

Este, amikor kint ültek a sarkon, a Méhész azt mondta:

– Megkérdeztem a testvérét. Azt mondja, hogy a lábujjai még gyerekkorában lefagytak. Nem is volt sohasem háborúban.

– Hazudik – mondta az Ácsmester. – Most láttam először, de egyáltalán nem tetszik a pofája.

– Én elhiszem, hogy gyerekkorában fagytak meg az ujjai – mondta a fiú.

Többet ekkor nem is beszéltek az esetről.

A Keglovics utca harmadik halottja Gary lett. Gary erősen kopaszodott, a háta annyira meghajolt, hogy a válla már a fejére nőtt, és nehezen, sisteregve szuszogott, mert asztmája volt. Ritkán járt el az Ácsmester háza elé, inkább otthon fúrt-faragott, meg volt egy kis esztergapadja is, amit lábbal hajtott, és mindenféle fadarabokat esztergált. Ezenkívül órákat meg öngyújtókat is javított.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 50 (Black plate)

Garynak sohasem volt pénze, és ezért legtöbbször csak krumplit ettek meg halat. A halat a gyerekek szerezték be. Sok gyereke volt Garynak, négy vagy öt, és ezek egész nyáron a hínárból szórták ki a fehér hasú halakat, és vödörben vitték haza. Gary nyáron nagyon vigyázott magára, nem bújt elő a házából, mindig a hűvös szobában ült, és pipázott. A napon fulladozott, és cigarettáznia sem volt szabad. Még így is folyton kis, fehér pirulákat kellett nyelnie, hogy könnyebben szuszoghasson.

A fiú akkor ismerte meg közelebbről, amikor Gary rajzolni kezdett. Valamilyen találmányon dolgozott. Azt állította, hogy olyan csőrendszert szerkeszt, hogy egy petróleumlámpával bemelegít egy egész nagy szobát. Bajornak, a szobafestőnek mondta el ezt, és másnap már tudta az egész Keglovics utca.

– Nem hiszem, hogy ilyesmi sikerülhet – mondta a Méhész. – Sohasem hallottam ilyesmiről, és nem is hiszem, hogy sikerülhet.

– Petróleumlámpa mellett a kis Garyk meggebednek a télen – mondta a kövér Opana, aki valamikor zsákhordó volt, és mindig a nőkről beszélt; évente kétszer-háromszor is házasodott: mindig valami kiszáradt vénaszszonyt vett el feleségül.

Bajor, a szobafestő elmondta Garynak, hogy az utcában senki sem hiszi, hogy sikerül a találmánya.

– A rajzokat már el is küldtem az egyik gyárnak – mondta csillogó szemekkel Gary. – Megmondhatod az Ácsmesternek, hogy ha nem sikerül, felhúzhatnak az első fára. Ha akarják, írásba is adom.

– Isteni volna felhúzni az első fára – mondta Opana. – Írást kellene kérni tőle.

A fiú, amióta a Keglovics utcabeliek megharagudtak rá, mert elhitte, hogy a Kordovánnak még gyerekkorában lefagytak az ujjai, mindennap eljárt Garyhoz bámészkodni. Szeretett taposni az összetekeredett faforgácsokon, amelyek olyanok voltak, mint a nagy, lusta csigák, és halkan csörögtek a talpa alatt. Néha segített is Garynak, lábával hajtotta az esztergát, Gary meg a késeket irányította, és halomszámra csinálta a kikerekített figurákat. Gary a fiúnak is elmagyarázta a találmányát, és azt mondta, hogy hamarosan választ kap a gyártól. Akkor aztán itthagyja a Keglovics utcát, a krumplival és a fehér hasú halakkal együtt. Szörnyen utálja már a halat, mondta, akárhová megy, mindenütt halszagot érez.

– Ha nem sikerül, felhúzzák az első fára – mondta neki a fiú.

– Ha nem sikerül, nyugodtan felhúzhatnak – mondta Gary, és nevetett.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 51 (Black plate)

Egy meleg nyári napon azonban Gary mégiscsak túl sokat nyelt le a fehér pirulákból. Nem tudni, hogy kapott-e választ a gyártól, vagy sem.

Most Bajor, a szobafestő ragaszkodott ahhoz, hogy a fiú vigye a keresztet. A keresztet megint az Ácsmester készítette, és Bajor, a szobafestő írta rá a nevet, a születési és elhalálozási évet. A három közül ez volt a legszebb kereszt. Az Ácsmester gondosan simára gyalulta, Bajor, a szobafestő pedig befestette sötétbarnára. És nem is volt nehéz. A fiú könnyedén elvitte a temetőig.

A temetés után a kis Garyk az anyjukkal együtt elköltöztek. Később úgy hallották, hogy az asszony férjhez ment egy nyugdíjas katonatiszthez.

Nemsokára a fiú elköltözött a Keglovics utcából. Az anyja takarítást vállalt egy étteremben.

– Elköltözik a keresztvivő – mondta Opana egy este a sarkon.

Szép, csillagos este volt, a Keglovics utcabeli férfiaknak megbékült az arcuk. Sokáig hallgattak, Opana már azt hitte, hogy talán nem is hallották, mit mondott.

– Nem baj, ha elköltözik a keresztvivő – mondta egyszer csak Bajor, a szobafestő. – Mostanában úgysem lesz haláleset. Csupa életerős emberek maradtak itt.

(Új Symposion, 1966/17. sz.)

Példabeszéd a szelídített állatokról és az emberszabású növényekről

A félszemű Máté apostol volt az egyetlen istenfélő ember a Keglovics utcában. Minden reggel öt órakor kelt, hideg vízben megmosakodott, és anélkül, hogy egy falatot is a szájába vett volna, elment a templomba, és megáldozott, vagy ahogyan ő szokta mondogatni: „evett isten kenyeréből".

Az Öreg Pápaszemes házában lakott, amióta az öreg meghalt, tehát már több mint tíz esztendeje, és a jelek szerint még sokáig ott fog vezekelni, mert nagy bűnös volt ő. Mindjárt ideköltöztekor elmondta a Keglovics utcabelieknek, hogy nagy bűnös ő, mert valamikor feldúlta a szegény, tudatlan, földtúró emberek otthonát, és ha dohányt meg lisztet talált, elvette tőlük, a sze-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 52 (Black plate)

gény, tudatlan, földtúró embereket pedig börtönbe csukatta. Mikor aztán az egyik tanyán a bozontos hajú, elvadult, tudatlan emberek kiverték a fél szemét, rádöbbent, hogy milyen nagy bűnös ő. Akkor elolvasta Máténak, a bűnös vámszedőnek tanulságos történetét, s elhatározta, hogy minden reggel templomba fog járni.

– Mert hiába zúgolódnának a farizeusok, az igazság az, hogy az egészségeseknek nincs szükségük orvosra, csak a betegeknek.

Ezt mondta Máté apostol ideköltöztekor a Keglovics utcabelieknek, miközben vörös csík jelent meg kifolyt fél szemében.

– Sok bűne bocsáttatik meg annak, aki sokat vétkezett – mondotta még végezetül, és ismét lezárta üres fél szemét.

Mindössze ennyit tudtak Máté apostolról a Keglovics utcabeli farizeusok.

Napsütéses időben szépen lehetett látni a barnára festett templomtornyot, de azon a reggelen, amikor elkezdődtek a beszélgetések a szelídített állatok jelleméről, sűrű, őszi eső hullott, és párás volt a levegő. Máté apostol gumicsizmákban indult el hazulról, mert a folyó mellett kellett elhaladnia, ahol ilyen időben ragacsosra puhult az agyagos sár. Bal kezében fényesre tisztított cipőjét vitte. Az utcában még aludtak, csak a Méhész állt kinn a háza előtt. Fülére húzott gallérral a falhoz lapult, s szemmel láthatólag az istenfélő Máté apostolt várta.

– Az este egy macska jött hozzám – mondta a Méhész.

A Félszemű elcsodálkozott egy kicsit; keveset beszélt az utóbbi időben a Méhész, gyűrött arccal ténfergett a háza körül, és kerülte az embereket. Rossz, esős nyár volt mögötte; a tisztesfű belerohadt a tarlóba, mielőtt még kivirágzott volna: a méhek semmit sem gyűjtöttek. Cukros vizet kellett nekik főzni télire. Meg a Méhész lánya is elment a nyáron, összeállt egy motorkerékpáros villanyszerelővel. Szőke, fehér arcú lány volt, mindig nagyon halkan beszélt, és nagyon puhán lépkedett.

– Vadkacsát hozott a folyóról – folytatta a Méhész –, csupa víz volt, és a vadkacsa még élt a szájában.

– Nem szeretem a macskákat – mondta Máté apostol. – Ravaszok és megbízhatatlanok. Alighanem züllöttek is.

– Közönséges szürke macska ez – mondta a Méhész. – Egész éjjel az ajtó előtt hevert, és reggel bejött a szobába.

– A kutyákat szeretem, mert azok hűségesek és alázatosak, ahogy az a megszelídített háziállatokhoz illik – mondta az egykori bűnös vámszedő. – Meleg barna szemük van, s felnéznek az emberre.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 53 (Black plate)

– Majd még megkérdem az Ácsmestert is, mit gondol minderről – mondta elgondolkozva a Méhész, és behúzta nyakát a kabátjába.

A félszemű Máté apostol továbbindult gumicsizmájában, de aztán visszafordult még, és azt mondta:

– Az Ácsmester cinikus és fölényes. Vasárnap is folyton kopácsol. Mikor mondtam neki, hogy öltözzön ünneplőbe, csak nevetett, és azt mondta: „Mit gondol, öregem, hasonlítok-e, legalább egy kicsit, Szent Józsefre, az ácsra?" Kifakult kék ing volt rajta.

A Méhész mégis elment az Ácsmesterhez, és megkérdezte tőle, mit gondol a macskáról.

– Vadkacsát hozott a folyóról – mondta –, bizonyára beugrott érte a vízbe, mert csuromvizes volt.

– Tiszteld a macskákat – mondta az Ácsmester, aki zsebre dugott kézzel álldogált az eresz alatt, és az esőt szidta –, tiszteld a macskákat, mert szépek, elegánsak, és puhán járnak. És okosak, nem is gondolnád, milyen okosak.

– A Félszemű a kutyákat szereti...

– A kutyák mocskosak, és a farkukat csóválják büdös húsdarabokért – legyintett dühösen az Ácsmester, és tovább szidta az istenverte időjárást.

Mivel egész nap, sőt még másnap reggel is esett az eső, a Keglovics utcabeliek nem beszélhettek részletesen a szelídített állatok jelleméről. Máté apostol és az Ácsmester egyébként befejezettnek tekintette a témát, gondolván mindketten, hogy meggyőzték a Méhészt a maguk igazáról. Délután azonban, amikor mindhárman kijöttek a sarokra, s ott volt Hordó, Opana meg a hallgatag Váry is, a Méhész hosszas topogás után megint csak a macskáról kezdett beszélni.

– Alighanem rühes – mondotta. – Hullik a szőre, a gerince már kibújt a szőréből.

– El kellene kergetni – mondta erre Máté apostol feltűnő izgatottsággal. – A macska megszelídíthetetlen, züllött állat. Okvetlenül el kell kergetni.

– Hohó, álszentatyám – nevetett az Ácsmester. – Az egyetlen független állat ő, ami az okosságát és önbecsülését bizonyítja. Az embereknek macskának kellene lenniük. Az emberek örülhetnének, ha egyáltalán rühes macskák is lehetnének.

– Az emberek örülhetnének, ha rühes macskák lehetnének. Ez jó, ez nagyon jó – röhögött elégedetten Opana, de úgy látszott, egyedül csak ő osztja az Ácsmester véleményét.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 54 (Black plate)

– A hit a fontos, nem a függetlenség – mondta még izgatottabban a félszemű Máté apostol. – Ha nem lehet elkergetni, fel kell akasztani. Mert úgysem lehet megszelídíteni.

A többiek mintha egyetértően bólogattak volna. A Méhész semmit sem szólt, nem, nem tudhatták, hogy mit fog csinálni.

Este megint eleredt az eső, hangosan kopogott a háztetőkön. A szél is fújt. Máté apostol a szobában ült, és megmaradt fél szemével – kissé oldalra fordított fejjel – az újtestamentumot olvasta. Valamivel éjfél előtt kopogtattak az ablakán, és ekkor kezdődött a beszélgetés az emberszabású növények jelleméről.

Alig ismerte meg a Méhész lányát. Hosszú szőke haja a fejére tapadt és az arcába lógott.

– Mindenütt alszanak már – mondta a lány halkan, amikor bejött a szobába. Széket húzott az ablakhoz, és az üvegre szorította az arcát.

– Kidobott – mondta.

– A villanyszerelő?

– Az. Meg az apám is.

– Az apád is?

– Az apám is. Lekurvázott.

– „Néki sok bűne bocsáttatott meg, mert igen szeretett; akinek pedig kevés bűne bocsáttatik meg, kevésbé szeret" – idézett prédikátori hangon az újtestamentumból Máté apostol.

A lány megint az ablakra szorította az arcát, és kinézett az esőbe.

– A fák mintha sírnának – mondta. – Hadonásznak az ágaikkal, mintha karjaik volnának. És az ablakok is olyan szépek, mintha sírnának.

A félszemű Máté apostol hallgatott, az újtestamentumot lapozgatta.

– Valamikor az Öreg Pápaszemes mesélte, hogy látott egy filmet, ahol ilyen szomorúan sírtak a fák – folytatta a fehér arcú lány. – Emelgették a karjaikat, és egészen eláztatták a földet. Aztán, azt mondta az Öreg Pápaszemes, az egyik fa rázuhant a gonosz boszorkányra, és megölte. Mesefilm volt.

– Nagyon szép lehetett, igaz? – kérdezte Máté apostolt.

– Lehet. Biztosan nagyon szép volt – bólogatott a Félszemű.

– Hideg van kint – mondta a lány, és felállt a székről. – Az apám udvarában akasztott macska lóg az egyik fa ágán.

– Nagyon dühös az apád? – kérdezte Máté apostol.

– Nagyon – mondta a lány.

– Legjobb lenne, ha elmennél Opanához. Ő most egyedül van, és nem fél a Méhésztől.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 55 (Black plate)

– Maga fél? – kérdezte a lány.

– Mindenki fél a Méhésztől – mondta a félszemű Máté apostol. – Csak Opana és az Ácsmester nem félnek tőle. Egyedül ők tartanak macskákat a Keglovics utcában.

– Jó – mondta a lány. – Majd elmegyek Opanához. Ha elállt az eső.

Máté apostol az ablakhoz ment, és kinézett a sötétbe. Egy kis jóakarattal tényleg mondhatjuk, hogy sírnak a fák, gondolta. A fák lassan emelgették ágaikat, de nem zuhantak rá senkire. Nem is járt senki az utcán.

(Új Symposion, 1966/18. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 57 (Black plate)

EZEN
AZ OLDALON

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 59 (Black plate)

Hívták a gyereket

A Keglovics utca csupán egy sor házból áll. Kisebb-nagyobb kertes házakból, a kertek egészen egy lapályos, füves rétig nyúlnak, ahol eső után mindig hatalmas tócsákban áll meg a víz. A házakkal szemben, a másik oldalon rozsdás drótkerítés húzódik, ott kezdődnek a temetők: a református temető, amelyet mindenki német temetőnek nevez, mivel a reformátusok majdnem mind németek voltak, és a zsidó temető. Pusztulásra ítélt temetők – nincsenek már sem németek, sem zsidók a városban –, legalább húsz éve nem hoztak ide egyetlen halottat sem, a sírokat benőtte a fű, a papsajt és a kutyatej, a szép márvány sírköveket pedig büdös juharfák vették körül. A zsidó temetőnek már a kapuja sincs meg, Romoda, az ácsmester ugyanis egy hideg téli éjszakán kiemelte a helyéről, hazavitte és feltüzelte. A német temető vaskapuja még áll. Ezt senki sem bántotta, mivel nem lehetett eltüzelni, a tartóoszlopok ugyan előrebuktak már egy kicsit, de azért még mindig szilárdan tartják a kaput, melynek a tetején ugyancsak vasból kikalapált hatalmas betűk azt hirdetik, hogy „Feltámadunk". A temetők mögött kis folyó kanyarog, nyáron mindig keskenyre zsugorodik, és megtelik békalencsével és zöld hínárral. A hínárban, ha nagyon meleg van, fehér hasú, apró halak döglődnek. A Keglovics utcabeli gyerekek ilyenkor lejárnak a folyóra, és a partra szórják a fehér hasú halakat. Nyáron sokszor még a temetőknek is döglött hal szaguk van.

A német temető vaskapujával szemben áll Romodának, az ácsmesternek a háza. A legnagyobb és a legszebb ház az egész utcában. Eredetileg kis, vert falú épület volt, de Romoda minden évben újabb szobákat épített hozzá, és a homlokzatát is kirakatta téglával. Az emberek csodálkoztak, nem tudták, miért van szüksége ekkora házra, hiszen Romoda egyedül élt, még csak vendégeket sem fogadott szívesen. De nem szóltak neki semmit, az ácsmester nem szerette, ha mások beleszólnak abba, amihez semmi közük. Opana, a nyugdíjas zsákoló egyszer megjegyezte ugyan, hogy egy asszonyra igazán szüksége lenne abban a nagy házban, de Romoda ráförmedt, hogy törődjék a maga dolgával, és továbbra is gondosan szépítgette a házát. A ház előtt egy régen kidöntött görcsös akácfa hever, annyira görbe, hogy Romoda semmire sem tudta felhasználni, ezért csak levagdosta az ágait, és a törzset ott hagyta kint az utcán. Ezen az akácfán szoktak üldögélni esténként

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 60 (Black plate)

a Keglovics utcabeli férfiak: csöndesen beszélgettek, vagy éppen hallgattak és figyelték a sötétben settenkedő párokat, akik Váryék házába igyekeztek, ahol egy-két órára, ritkábban egész éjszakára szobát bérelhettek. Ezekről az egy-két órás szerelmekről néha csiklandós történeteket mesélt az öreg Madzsgáj, az egykori jegyző és Rozmaring Bandi, aki valamikor a környék első számú korhelyének számított. Ők mindketten Váryéknál laktak, ellátásukról a község gondoskodott – Váryné állítólag csinos összeget kapott értük minden hónapban –, így hát sok mindent tudtak az éjjeli látogatásokról, bár az egész dolog nem érdekelte őket túlságosan, utálták az egész Váry házat; napközben is legszívesebben Romoda háza előtt üldögéltek, az esti beszélgetéseket pedig alig várták. Általában hatan-heten szoktak összejönni esténként, ennyien kényelmesen elfértek a kidöntött akácfán.

Aztán egy este nagyon sokan összejöttek. Még a hallgatag Váry is kimozdult otthonról, sőt eljött Berger, a feltaláló is, pedig ő, ha csak tehette, messze elkerülte Romoda házát. Olyan sokan voltak, hogy nem fértek el az akácfán. Ez akkor történt, amikor megjelentek a hídépítők: nagyszájú, hangoskodó emberek, már kora reggel lementek a folyóhoz, nevetve magyarázgattak egymásnak, és csakhamar megjöttek a traktorok is, vastag faoszlopokat és rengeteg deszkát hoztak. A traktorok hatalmas zajt csaptak, és ez szörnyen feldühítette a Keglovics utca lakóit, akik a hidat különben már előre is kimondhatatlanul utálták. A kis folyó, amely a temetők mögött éles kanyart vett, ez ideig elválasztotta őket a város többi részétől, megóvta őket mindenféle lármától és kellemetlenkedő idegentől. Jól tudták, hogy ha a híd elkészül, vége lesz a nyugalmuknak, autók, traktorok és szekerek csörömpölnek majd végig a Keglovics utcán, és vastag por lepi be a juharfák leveleit.

Ezért is jöttek össze valamennyien akkor este Romoda háza előtt, türelmetlenül topogtak, de nem beszéltek, várták, hogy Romoda mondjon valamit, ilyen esetekben legtöbbször ő szokott dönteni. Most azonban ő is hallgatott, mereven nézett a folyó felé. Ott, ahova az építőanyagot hordták, most tűz égett, bizonyára az éjjeliőr melegedett mellette.

– Nagy felfordulás volt ma – nyögte ki végül is Kiss Kurányi, aki már nem bírta tovább a hallgatást.

Romoda még ekkor sem szólt semmit, végignézett azokon, akiknek már nem jutott hely az akácfán, aztán felkelt, és elindult a német temető felé. A többiek csodálkozva néztek utána, akkor ő visszafordult, és azt mondta:

– Valami ülőalkalmatosságot kell szerezni.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 61 (Black plate)

Erre Kiss Kurányi, Opana és Rozmaring Bandi is utána indultak a temetőbe. Lassan ballagtak, a sírköveket vizsgálgatták, aztán megálltak a két legnagyobbnál. Szép, fekete márványból készült csúcsos sírkövek voltak.

– Ezt elvihetnénk – mondta Kiss Kurányi –, ezt, amelyiken azt írja, hogy Gizike Schladt.

A fekete márványba üveggel fedett kis ovális fénykép volt beépítve, Romoda egészen közel hajolt, és hosszasan vizsgálgatta.

– Nagyon fiatalon halt meg – mondta.

– És milyen szép halott volt – mondta Opana. – A legszebb halott, akit valaha láttam.

– Miben halt meg? – kérdezte Romoda.

– Nem tudom – mondta Opana. – Talán torokgyík vagy valami ilyesmi. Valami ilyesmit mondtak, amikor temetni hozták. Rengetegen voltak a temetésen, s mielőtt leengedték volna a gödörbe, még egyszer megnézhette mindenki. Nagyon szép halott volt. Az arca fehér volt, és a szemei körül sötét karikák éktelenkedtek, de azért a legszebb halott volt, aki valaha láttam. Az emberek hangosan sírtak, és emlékszem, bejött a temetőbe a Modriék kutyája is, egy sárga, kócos szőrű dög, és egyszer csak úgy elkezdett vonítani, hogy az ember hátán végigfutott a hideg.

– Vigyük a másik sírkövet – mondta Romoda. – Beck Ervin városi tanácsos – olvasta hangosan. – Biztosan valami vén majom volt ez a Beck Ervin.

– Nem tudom, őrá nem emlékszem – mondta Opana.

– A Beck Ervint sokkal nehezebb lesz ledönteni – mondta Kiss Kurányi. – Vigyük mégis a Gizike Schladtot.

– Nagyon fiatalon halt meg – mondta Romoda.

– Kit érdekel az, hogy milyen fiatalon halt meg. Sokkal könnyebben elvihetnénk, mint a Beck Ervint.

– Fogd be már a szád! – mondta dühösen Romoda. Nekivetette a vállát Beck Ervin sírkövének, és mozgatni kezdte. A többiek hátrább húzódtak, és figyelték az ácsmester erőlködését. A súlyos márványtömb nehezen mozdult meg, Romoda fújt és izzadt, hallották, ahogy csikorgatja a fogait, aztán egyszer csak eldőlt a sírkő.

Négyen is alig tudták megmozdítani, de azért elvonszolták, elgörgették Romoda háza elé, és most már mindenki leülhetett, és nyugodtan megbeszélhették a hídépítést. Jó ideig azonban csak szidták a traktorokat, a hídépítő munkásokat, meg azt, akinek egyáltalán eszébe jutott, hogy hidat kell építeni. Végül Romoda unni kezdte a fecsegést és kijelentette:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 62 (Black plate)

– Néhány mély árkot kell ásni az utcában, hogy a traktorok ne járhassanak erre.

– Vígan elmennek azok a kertek mögött is – mondta az öreg Madzsgáj.

– Ott hadd menjenek – mondta Romoda. – Az a lényeg, hogy ne jöjjenek az utcába. Utálom, ha itt zúgnak a házam előtt.

– Szerintem a híd a lényeg – mondta az öreg Madzsgáj. – Nem érdekes, hogy a traktorok merről hordják az oszlopokat, a híd mégiscsak fölépül, és akkor megette a fene az egészet.

– A híd még ráér – mondta Romoda.

– Fel kéne gyújtani az egész cókmókot! – mondta Rozmaring Bandi. – Csuda száraz oszlopokat és deszkákat hordtak össze, fél perc alatt elégne az egész.

– Esetleg meg lehetne locsolni egy kis benzinnel is – mondta Berger, a feltaláló.

– Ezzel még várhatunk – mondta Romoda. Felállt, és zsebre dugott kézzel járkálni kezdett. – Szólni kell a gyerekeknek, hogy esténként menjenek el a folyó mellé a tűzhöz, és barátkozzanak meg az éjjeliőrrel.

– Az én fiaim már most is ott vannak – mondta Kiss Kurányi.

– Menjenek el minden este! – mondta Romoda. – A többi gyerek is menjen oda, és barátkozzanak az éjjeliőrrel. Most pedig ássuk az árkokat.

Másnap a traktorok nem tudtak végigmenni az utcán. A traktorosok káromkodtak, aztán a kertek mögé hajtottak, és a házakat megkerülve hordták az építőanyagot a hídhoz. Zúgásuk így is behallatszott az utcába, de azért aránylag mégis nyugalom volt, a por sem kavarodott fel, és a juharfák tiszta levelekkel zöldelltek a sírkövek közül. A híd azonban épülni kezdett. A folyó két partján elegyengették a talajt, aztán nagy csattogással leverték az oszlopokat.

A téglagyári munkások jöttek át először a hídon. Az oszlopok tetejére hevenyészve rászögeztek néhány szál deszkát, és a nagydarab Adamkóval az élen átimbolyogtak a víz fölött. Hatan jöttek át, köztük Dobre, a fűtő is, aki a Keglovics utcában lakott. Adamkó és a többiek az új Telepen laktak, és az épülő híddal nagyon megrövidült az útjuk. Jókedvűen mentek végig a Keglovics utcán.

Az utca lakói akkor este ismét valamennyien összegyűltek Romoda háza előtt.

– Utálom ezt az Adamkót – mondta Kiss Kurányi. – Rosszul leszek, ha végigkacsázik előttem azokkal a görbe lábaival.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 63 (Black plate)

– A reuma görbítette meg a lábait – mondta Szent János, a méhész. – Évekig meztelen lábbal dagasztotta a sarat, amiből a vályogot csinálják. A hideg sár elintézte a lábát, néha már alig tud talpra állni. Úgy hallottam, hogy ki is fogják rúgni a gyárból.

– Akkor is utálom – mondta Kiss Kurányi. – Olyan vékony a hangja, mint egy szűz lánynak.

– És hogy visítozott negyvenötben – mondta Opana. – Felállt egy téglarakásra és visítozott, hogy „Miénk a gyár! Miénk a gyár!" Még tapsoltak is neki. Csak az öreg Forgács Tamás bácsi mondta a pofájába, hogy: „Nagy marha vagy te, Adamkó. Nem lesz az a gyár sohasem a tiéd. Csak a munka. Az igen, a munka mindig a tiéd lesz." De Adamkó csak röhögött és visítozott, hogy „miénk a gyár". Most aztán még a munka sem lesz az övé.

– Ki fogják rúgni a gyárból – mondta Szent János.

– Nem biztos még, hogy kirúgják – mondta Dobre.

– Nem bírom nézni azokat a görbe lábait – mondta Kiss Kurányi. – Csináljunk már valamit azzal a rohadt híddal. Néhány nap múlva felrakják a padlót meg a korlátot is, és akkor már nem csak Adamkóékban gyönyörködhetünk.

– Fel kell gyújtani az egész cókmókot – mondta Rozmaring Bandi.

– Az oszlopokat már nem lehet felgyújtani, csak a deszkákat – mondta Opana.

– Az is megszakítaná őket egy időre – mondta Kiss Kurányi. – Mire kivizsgálják és megtanácskozzák a dolgot, elmúlik a nyár.

Várakozóan néztek Romodára, ő feszülten figyelt a folyó felé, ahol most is égett a tűz, amit az éjjeliőr gyújtott, és végül kimondta:

– Hívjátok ide a gyerekeket!

– Mi lesz, ha majd szorongatni kezdenek bennünket? – kérdezte Berger. – Egész biztosan minket fognak gyanúsítani.

– Letagadni a csillagokat is az égről! – mondta Romoda. – Legfeljebb, ha már nagy baj lesz, a hülye Sebestyén gyerekre kenünk mindent. Vele nem tudnak mit kezdeni.

– És az apjával? – kérdezte Berger.

– Le vannak szarva! – mondta Sebestyén, a hülye gyerek apja, aki ezúttal is tökrészegen ült közöttük. – Velem nem tehetnek semmit.

Ekkor felállt Dobre, közelebb lépett Romodához, zavartan megköszörülte a torkát, és azt mondta:

– Azt a néhány szál deszkát, amit az oszlopokra tettünk, azokat jó volna meghagyni. Hogy legalább mi, téglagyáriak átjárhassunk.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 64 (Black plate)

– Látni sem bírom azt az Adamkót – dühöngött Kiss Kurányi.

– Esetleg, ha rá lehetne kényszeríteni őket, hogy a kertek mögött járjanak – próbálkozott Dobre. Ügyet sem vetett Kiss Kurányira, Romodához beszélt.

– Rendben van – mondta Romoda. – Majd rákényszerítjük őket, hogy arra járjanak, amerre a traktorok is. De most már hívjátok a gyerekeket!

Azon az éjszakán nagy tűz égett a folyó mellett, még a Keglovics utcát is kivilágította.

(Új Symposion, 1971/76. sz.)

A legmagasabb fa

Június első vasárnapján Romoda, az ácsmester korán reggel felkelt, megborotválkozott, aztán kiment az udvarra, és derékig lemosakodott hideg vízben. Kiválasztotta a legszebb fehér ingét, nyakkendőt kötött, felhúzta sötétkék öltönyét, és elindult Bergerhez, a feltalálóhoz. Az utcán csak Szent Jánossal találkozott, aki most is a templomba igyekezett. Szent János minden reggel templomba ment. Köszöntek egymásnak, Szent János nagyot nyelt, mintha még valamit készülne mondani, de aztán csak megcsóválta a fejét, és nem szólt semmit. Romoda ráérően ballagott, a házakból nem hallatszott a legkisebb zaj sem, furcsán csöndes volt minden, és Romoda érezte, hogy figyelik. A Keglovics utca lakói minden évben várták ezt a napot, tudták, hogy Romoda június első vasárnapján meglátogatja Bergert, a feltalálót.

Berger háza az utca legvégén áll, nyomorúságos, vedlett falú viskó, évről évre rosszabb állapotban van, látszik, hogy a kutya sem törődik vele. A Berger gyerekek, két kislány és egy kisfiú, a kapuban várták Romodát, rémülten meresztették rá a szemüket, és a kisfiú azt mondta:

– Apánk nagyon beteg. Nem tud felkelni az ágyból.

Romoda számított ilyesmire, nem szólt semmit, a gyerekek mellett bement az udvarra, kopogott a konyhaajtón, és belépett. Berger felesége, egy sovány, sánta asszony, a tűzhelynél állt, háttal az ajtónak, Romoda köszönt neki, az asszony visszaköszönt, de még a fejét sem fordította feléje. Az ácsmester akkor keresztülment a konyhán, és benyitott a hátsó szobába, amely Berger műhelye volt. A műhelyben egy lábbal hajtható faeszterga és egy

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 65 (Black plate)

hosszú satupad állt, a földön mindenfelé fa- és fémhulladék, rozsdás lemezek, régi akkumulátorok, sőt még egy kardántengely is, de mindez nem érdekelte Romodát. Egyenesen az egyik sarokba ment, ahol egy kis petróleumlámpa volt a földre helyezve, a lámpából hosszú, vékony csövek kígyóztak görbén és fehéren egészen a mennyezetig. Az egész szerkezet olyan volt, mint egy ronda tengeri szörnyeteg. Romoda nem nyúlt semmihez, csak állt ott a sarokban, és nézte a kis füstös petróleumlámpát és a fehér csöveket.

Aztán megjelent Berger is. Sápadt volt és kócos, és hangosan, hörögve lélegzett. Bergert súlyos asztma kínozta, meleg nyári napokon szinte fulladozott, most, kora reggel azonban még nem volt túlságosan meleg, és Romoda tudta, hogy Berger ezúttal szándékosan szuszog ilyen hangon. A petróleumlámpa felé intett és megkérdezte:

– Kipróbáljuk?

– Nem érdemes – mondta szomorúan és nagyon halkan Berger. A homloka lassan izzadni kezdett. – Nem érdemes kipróbálni. Nem működik.

– Nem működik?

– Nem.

Romoda vigyorgott. Nagy fehér fogait előretolta, a szeme körül és a homlokán csúnya mély ráncok gyülekeztek.

– Mióta csinálja már? – kérdezte.

– Négy éve – mondta Berger. – Már több mint négy éve.

– Ó! Már több mint négy éve?

– Igen.

– És még mindig nem működik?

– Nem. Nem működik.

Berger a szája szélét harapdálta, hangosan szuszogott, és nem tudott mit kezdeni a kezeivel. Esetlenül hadonászott, néha megvakarta a fejét, és nem tudta, hogy hova nézzen, Romoda pedig csak vigyorgott, és bámult az arcába.

– Az idén biztosan elkészül – nyögte ki végül Berger. – Őszig biztosan elkészül.

– Nagyszerű – mondta Romoda. – Tehát őszig.

– Igen. Októberben már működni fog. Októberig egész biztosan megcsinálom.

– Egész biztosan?

– Egész biztosan – mondta Berger, és kezdett kivörösödni az arca. – Ha októberig nem készül el, felakaszthatnak a legmagasabb fára.

Romodának fülig szaladt a szája.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 66 (Black plate)

– Ezt már tavaly is mondta. Sőt négy évvel ezelőtt is mondta. Vagy talán több is, mint négy éve...

– Most komolyan mondom.

– Akkor is komolyan mondta. Vagy nem?

Berger most egészen közel lépett Romodához, és az arcába szuszogott.

– Ha akarja, írásba adom.

– Ennél jobbat tudok – mondta Romoda. – Estére, amikor összejönnek az emberek, jöjjön el maga is! És mondja el nekik is azt, amit most nekem mondott! Egyúttal majd a fát is kiválasztjuk.

– Rendben van – mondta Berger.

– Tehát eljön?

– Elmegyek.

Romoda vigyorgott, egyetlen mozdulattal félretolta maga elől Bergert, és kiment a házból. Látszott rajta, hogy egy szót sem hitt el az egészből.

Berger azonban akkor este megjelent Romoda háza előtt. Az emberek sejtették, hogy valami készül, sokan összejöttek, leültek a görbe akácfára és Beck Ervin városi tanácsos sírkövére, és izgatottan várakoztak.

– Berger szeretne közölni valamit – mondta Romoda, és köpött.

Mindannyian Bergerre néztek, ő pedig felállt Beck Ervin városi tanácsos sírkövéről, és azt mondta:

– Azt szeretném közölni, hogy októberig elkészítem azt a melegítőt a petróleumlámpával. Pontosan olyan lesz, amilyennek ígértem Romodának több mint négy évvel ezelőtt.

– És ha mégsem készül el? – kérdezte Kiss Kurányi.

– El fog készülni – mondta Berger. – De ha mégsem készülne el, nyugodtan felhúzhattok a legmagasabb fára.

Egy pillanatra csönd lett, aztán Romoda halkan megkérdezte:

– Melyik a legmagasabb fa az utcában?

Kiss Kurányi röhögni kezdett.

– Az ám – mondta. – Állapítsuk meg most mindjárt, hogy melyik a legmagasabb fa!

– Azt hiszem, az az akácfa az én házam előtt – mondta Opana.

– Ne játsszatok, emberek! – szólt ekkor közbe Szent János. – Ne játsszatok ilyesmivel. Romoda, miért nem felejted el már az egészet?

Romoda helyett azonban Berger válaszolt neki.

– Ezt most már nem lehet abbahagyni. Nekem ez még fontosabb, mint Romodának. Több mint négy éve kínlódok már azzal az átkozott petróleum-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 67 (Black plate)

lámpával, és ez idő alatt képtelen voltam bármi mást csinálni. A gyerekeknek lassan már nem lesz mit enni. Halakat ráznak ki a hínárból, és majdnem minden nap halat eszünk. Utálom a halnak még a szagát is. És lassan már a házunk is összedől. Meg kell végre oldanom ezt a dolgot, és biztos vagyok benne, hogy őszig sikerülni is fog. De lehet, hogy még előbb.

– Tehát Opana akácfájánál maradunk – mondta Romoda.

– Emberek, ne játsszatok ilyesmivel! – mondta Szent János.

Ekkor megszólalt az öreg Madzsgáj:

– Bergernek tökéletesen igaza van – mondta. – Ez így nem mehet tovább, egyszer meg kell szerkesztenie már azt a melegítőt. És én elhiszem neki, hogy őszig elkészül vele.

– Vigyázzon, öregem – figyelmeztette röhögve Kiss Kurányi. – Azon a fán több ág is van.

– Hát jó – mondta az öreg Madzsgáj. – Ha nem sikerül, engem is felhúzhattok Berger mellé.

– Emberek, hagyjátok abba! – mondta Szent János, de senki sem figyelt rá, nem is válaszoltak neki.

Berger sokáig állt még Beck Ervin városi tanácsos sírköve mellett, hangosan szuszogott, várta, hogy mondanak-e még valamit. De senki sem szólt, úgy érezték, hogy mindent megbeszéltek, és Berger végül is elindult hazafelé. Akkor felkelt az öreg Madzsgáj, és ő is hazament. A többiek néztek utánuk, de azok ketten – előbb a feltaláló, aztán az öreg Madzsgáj – csakhamar eltűntek a sötétben.

– Isteni lenne felhúzni őket arra a magas fára – mondta Kiss Kurányi.

– A jegyzőt azért sajnálom – mondta Romoda. És többet nem beszéltek a dologról.

(Új Symposion, 1971/76. sz.)

Kié a gyár?

Egyik este a téglagyári munkások a szokottnál is fáradtabban vonszolták magukat végig a Keglovics utcán. Adamkó, aki máskor mindig elöl ment, most elmaradt a többiektől, és fájdalmasan húzta reumás lábait. Romodá-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 68 (Black plate)

nak, az ácsmesternek a háza előtt halkan köszönt az ott ülőknek, de senki sem köszönt vissza neki. Kiss Kurányi hirtelen elrikoltotta magát:

– Kié a gyár?

Rozmaring Bandi pedig, Adamkó magas hangját utánozva, ezt kiáltotta:

– Miénk a gyár!

Adamkó megállt, nehézkesen visszafordult, és sötét, fenyegető arccal nézett rájuk. A másik négy téglagyári munkás is megállt.

– Kié a gyár? – rikoltotta ismét Kiss Kurányi.

– Miénk a gyár! – mondta Rozmaring Bandi.

– Ide figyelj, te tetves... – kezdte Adamkó, és elindult Kiss Kurányi felé, de akkor felkelt az akácfáról Romoda, és Adamkó elé lépett. Egészen az arcába hajolt, és megkérdezte:

– Kié a gyár?

– Miénk a gyár! – mondta harmadszor is Rozmaring Bandi.

– Nem férsz a bőrödbe, Romoda? – kérdezte Adamkó. – Mondd, miért nem férsz a bőrödbe?

Romoda csak állt előtte, széles vállai kissé előrehajoltak, és nem szólt semmit. Adamkó akkor elfordult tőle, és lassan elkacsázott a fájós, görbe lábaival. Ettől kezdve a téglagyári munkások nem köszöntek esténként. De azért továbbra is a Keglovics utcán jártak, és nem a kertek mögött, amerre valamikor a traktorok hordták az oszlopokat.

(Új Symposion, 1971/76. sz.)

Régi megható történet Romodáról, az ácsmesterről

Nyár elején kezdte építeni a házát, rengeteget kínlódott vele, úgyszólván mindent magának kellett megcsinálnia, vasárnaponként ugyan segítettek neki többen is az ismerősök közül, hétköznap azonban csak ő meg a felesége dolgozott: hordták a földet, döngölték a falakat, állították be az ajtókat, ablakokat, tapasztottak, fűrészelték a gerendákat, sőt még kutat is ástak az udvaron. Lassan,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 69 (Black plate)

nagyon lassan épült fel a ház. És nagyon kicsi volt a ház. Egy szoba, konyha és éléskamra, semmi több. De ők örültek neki, sokat nevettek azon a nyáron, amikor építették, és októberben már beköltöztek. Pénzük nem volt, és bútoruk is alig egypár darab, de még így is nagyon örültek, és az utcában is úgyszólván mindenki örült, hogy végre beköltözhettek. Sajnálták őket, hogy annyit kellett dolgozniuk a nyáron, különösen az asszonyt sajnálták, aki sovány volt, és még a válláig sem ért Romodának, de azért mindig nevetett, és nagy kék szemeivel olyan csodálkozva tudott nézni, mint az egészen kicsi gyerekek.

Aztán télen megint sajnálni kezdték őket, de segíteni most sem tudtak rajtuk, legfeljebb egy kis tüzelőt adhattak volna nekik, de Romoda semmit sem akart elfogadni, s az a kis tüzelő egyébként sem ért volna sokat. Hideg volt abban az új házban nagyon. A falak még nem száradtak ki eléggé, nyirkosak voltak, és egy szál vaskályhával igazán nem lehetett bemelegíteni a szobát. Az ágyban is fáztak, hiába bújtak össze, és hiába használták takaróként még a télikabátjukat is.

És akkor énekelni és táncolni kezdtek. Táncoltak, hogy ne fázzanak. Egy hideg téli estén az emberek csodálkozva álltak meg a házuk előtt. Romoda és felesége énekeltek akkoriban divatos táncdalokat, csupa gyors számokat, és a függöny résein keresztül látni lehetett, hogy táncolnak. Hangosan és szépen énekeltek, és minden szám után pár percre megálltak, nézték egymást, és nevettek. Aztán Romoda szertartásosan meghajolt a felesége előtt, és újra táncra kérte. Ettől kezdve minden este énekeltek, táncoltak és nevettek, néha órákon át. Később már nem nevettek, és nem álltak meg percekre, csak énekelték a táncdalokat egymás után, és táncoltak egyfolytában. Aztán egy este már csak Romoda énekelt, hangosan, olyan hangosan, hogy szinte az egész utcában hallatszott. És a Keglovics utca lakói már kezdték nagyon kényelmetlenül érezni magukat.

Másnap meglátogatta őket Szent János, a méhész. Romoda és a felesége a vaskályha mellett ültek, az asszony még soványabb volt, mint a nyáron, néha aprókat köhögött, és ilyenkor csodálkozó kék szemei még nagyobbak lettek. Vastag takaróba burkolózva ült a kályha mellett. Romoda nagy lapátkezével folyton a feleségének a haját simogatta, rá sem nézett a méhészre. Szent János leült a heverőre, és azt mondta:

– Költözzetek el innen tavaszig! Megfagytok mind a ketten, ha továbbra is itt maradtok.

Romoda feléje fordult, és rosszkedvűen méregette. Simogatta az asszony haját, és legszívesebben nyomban kirúgta volna Szent Jánost.

– Jó kis ház ez – mondta.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 70 (Black plate)

– Persze hogy jó kis ház, tudom én, hogy jó kis ház – mondta Szent János. – De a falak még nem száradtak ki, és rettenetesen hideg van itt. Épeszű ember nem lakik télen ilyen szobában...

Mondott még valamit, de nem figyeltek rá. Az asszony ismét köhögni kezdett. Aprókat és szárazon köhögött, de az egész teste belerázkódott. Romodának végképp elege volt már Szent Jánosból.

– Ki hívott téged ide? – kérdezte dühösen. – Senki sem hívott ide, és senki sem kíváncsi a tanácsaidra. – Aztán fojtott hangon hozzáfűzte még: – És egyébként sincs egy vasunk sem.

– Tudom – mondta Szent János. – Tudjuk, hogy már hónapok óta nem dolgozol sehol. De... hozzánk is eljöhetnétek lakni. Meg mások is szívesen befogadnának benneteket tavaszig.

Romoda megigazította a takarót az asszony vállán, és azt mondta:

– Minket ugyan ne fogadjon be senki! A házunkat pedig majd megnézhetitek egy-két év múlva. Nem lesz még egy ilyen ház az utcában. Most pedig menj a fenébe, senki sem hívott ide!

Szent János mindig türelmes ember volt, lassan, megfontoltan beszélt, egyszerűen lehetetlen volt kihozni a sodrából.

– Nézd, Romoda, te erős vagy, és én elhiszem, hogy kihúznád a telet még a szabad ég alatt is. De ez az asszony nagyon gyönge, és máris beteg. Tudom, hogy nem vagy kíváncsi a tanácsaimra, de ha már nem akarsz elköltözni innen, menj el legalább Bergerhez, hátha meg tudna szerkeszteni valamit, ami bemelegíthetné ezt a szobát. Berger olyan feltalálóféle, mindent meg tud csinálni. Annak a béna Sütő gyereknek is egész rendes járókát készített.

– Menj a fenébe! Most már tényleg menj a fenébe!

Akkor este az asszony nem bírt táncolni, csak köhögött és fázott rettenetesen. Romoda sápadtan állt a kályha mellett, nézte, nézte a feleségét, egyszer csak karjaiba kapta az asszonyt, énekelni kezdett, és táncolt olyan gyorsan, amilyen gyorsan csak tudott.

Másnap elment Bergerhez, a feltalálóhoz. Berger télen mindig jókedvű volt, szerette a száraz hideget, ilyenkor nem kínozta az asztmája, naphosszat a műhelyében barkácsolt s fütyörészett. Kedvesen fogadta Romodát, és hosszasan magyarázott neki mindenféle szerkentyűkről, amiket eddig készített vagy készíteni fog, Romodát azonban idegesítette a fecsegése.

– Nagyon hideg van nálunk – mondta. – Nedvesek a falak, és lehetetlen bemelegíteni a szobát. Nem tudna megszerkeszteni valamit, valami melegítőfélét, ami befűtené azt az odút?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 71 (Black plate)

Bergernek csillogni kezdtek a szemei, és egyszerre nagyon izgatott lett. Mintha megbolondult volna. Elnevette magát, a fejét vakarta, aztán a vállára csapott Romodának, dadogott, alig tudott értelmesen beszélni.

– Hát ez hihetetlen... esküszöm, hihetetlen! Maga az én emberem, az én emberem, ha mondom. Éppen ma reggel jutott eszembe valami, és azóta is csak ezen gondolkozom. Meg kell csinálni azt a melegítőt. Meg fogom csinálni.

– Most nincs egy vasam sem – mondta Romoda. – De ha megszerkeszt egy rendes melegítőt, szerzek pénzt, és kifizetem, akármennyibe kerüljön is.

– Semmibe sem kerül – mondta izgatottan Berger. – Ingyen megcsinálom magának. Tudja, én babonás vagyok, és maga pont ma jött, amikor eszembe jutott ez az ötlet a petróleumlámpával.

– Milyen petróleumlámpával?

– Egy petróleumlámpával, egy egészen kis petróleumlámpával fogjuk bemelegíteni a szobájukat. Vékony csöveket szerelek majd a lámpára, a csövek hihetetlenül felfokozzák a hőt.

Romoda gyanakodva figyelte Bergert.

– Ne nézzen engem hülyének! A feleségem nagyon beteg, és nem ajánlom, hogy hülyének nézzen engem. A csöveket esetleg a kályhára lehetne szerelni, láttam is már ilyet, de az én szobámat ez sem melegítené be.

– Bízza csak rám – mondta Berger. – Ezek különleges vékony csövek lesznek. Tudom is már, hogy milyenek. Minden azon múlik, hogy milyenek a csövek, és hogyan hajlítjuk meg őket.

– Ne nézzen engem hülyének! – mondta Romoda. – Ha nem tud melegítőt csinálni, mondja meg most mindjárt! Szerintem ez a petróleumlámpa egy nagy marhaság.

– Meg fogom csinálni – mondta Berger. – Ingyen fogom megcsinálni magának. Higgyel el, nekem megéri. Utána sorozatban fogom gyártani a petróleumlámpás melegítőket. Rengeteg pénzt fogok keresni rajtuk.

– Rendben van – mondta Romoda. – Mikor lesz kész?

– Egy hét múlva viheti a melegítőjét. Egy hét alatt megcsinálom. Ha nem lesz kész egy hét múlva, felhúzhatnak a legmagasabb fára.

– Rendben van – mondta Romoda. – De figyelmeztetem, ha hülyének néz, és hazudik nekem, nagyon meg fogja bánni.

– Bízza csak rám! – mondta Berger. – Bízza csak rám!

– Tehát egy hét múlva.

– Egy hét múlva. Ígérem, hogy meglesz.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 72 (Black plate)

Romoda esténként karjaiba vette beteg feleségét, és úgy táncolt körbekörbe a hideg szobában, hogy valamennyire felmelegítse az asszonyt. Szent János, a méhész, ha ilyenkor elment Romodáék háza előtt, keresztet vetett, és rövid imádságfélét mormogott. De mások is, ha benéztek az ablakon, megborzongtak, fázósan összehúzták magukat és továbbsiettek.

Elmúlt az egy hét, és Berger nem készítette el a melegítőt. A csöveket meghajlította és ráforrasztotta a petróleumlámpára, de a szerkezet nem akart működni, egyáltalán nem melegített. Romoda éktelenül feldühödött, sötét arccal rohant haza, és közben hangosan mondogatta:

– Kitaposom a belét annak a disznónak!

Többet el sem ment Bergerhez, akkor viszont a Keglovics utca lakói kezdtek járni a feltaláló műhelyébe, és sürgették, hogy készítse már el a melegítőt, de ez is hiába volt. Romoda végigtáncolta a telet feleségével a karjaiban. Aztán kitavaszodott, és melegebben sütött a nap, Romoda végre munkát kapott, egész nap dolgozott, a csodálkozó szemű asszony pedig kint ült a ház előtt, ahol legmelegebben sütött a nap. De még így is folyton fázott és köhögött. Június elején halt meg, pedig akkor már nagyon meleg volt.

Váryné ment el megmondani Romodának, hogy meghalt a felesége. Később azt mesélte, hogy Romodának akkor teljesen megfeketedett az arca, és ő majdnem felsikoltott, annyira megijedt tőle. De Romoda nagyon nyugodtan viselkedett, csakhamar visszatért az eredeti színe, nem szólt semmit, összeszedte a szerszámokat, kiválasztott néhány szál deszkát, és hazament. Az asszonyok addigra már felöltöztették a feleségét, és a könnyeiket törölgették, ő pedig koporsót csinált a deszkákból.

Vasárnap délután volt a temetés. Romoda korán reggel felkelt, megborotválkozott, és derékig lemosakodott hideg vízben. Aztán előkereste a legszebb fehér ingét, nyakkendőt kötött, felhúzta sötétkék öltönyét, és elment Bergerhez. A feltaláló még ágyban feküdt, és nagyon megijedt Romodától.

– Keljen fel, öregem! – mondta vigyorogva Romoda. – Próbáljuk ki a melegítőt!

Berger vacogva ült fel az ágyban.

– Mit akar a melegítővel?

– Szükségem van rá – mondta Romoda. – És maga azt ígérte, hogy megcsinálja. Igaz?

– Igaz, de...

– No, keljen fel gyorsan, és próbáljuk ki!

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 73 (Black plate)

– Nem érdemes – mondta szomorúan Berger. – Nem érdemes kipróbálni. Nem működik.

– Nem működik?

– Nem.

– Valamikor azt ígérte nekem, hogy egy hét alatt elkészül vele. A feleségem nagyon beteg volt akkor, és én figyelmeztettem magát, hogy megbánja, ha hülyének néz engem, s ha hazudik.

Berger rémülten forgatta a szemeit, és a takarót a nyakáig húzta. Romoda folyton vigyorgott, és ez volt a legfélelmetesebb az egészben.

– Azt hittem, meg tudom csinálni. Nem tehetek róla, hogy nem sikerült.

– Azt ígérte, hogy sikerülni fog.

– Rendben van – sóhajtotta Berger. – Megcsinálom. Nem nyugszom addig, amíg meg nem csinálom.

– Mikor jöhetek érte? – kérdezte Romoda.

– Egy hónap múlva. Addigra biztosan megcsinálom. Ha addig nem készül el, felhúzhatnak a legmagasabb fára.

Romoda sokáig nem szólt semmit, csak vigyorgott.

– Egy év múlva jövök el érte – mondta végül. – Jó lenne, ha addig tényleg elkészülne. Tudja, Berger, én nagyon nem szeretem, ha engem hülyének néznek. Egyébként ma temetik a feleségemet.

– Tudom – mondta Berger. – Higgye el, nem tehetek róla!

(Új Symposion, 1971/76. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 74 (Black plate)

A késdobáló művész

Kordován dél körül érkezett, egy szál utazótáskával, és Sebestyénékhez költözött be. Ő is valahonnan a határ mellől jött, akárcsak Sebestyén még tizenvalahány évvel korábban, ismerték is egymást; Sebestyén, aki most is részeg volt, először csodálkozva bámult rá, de azután nagy üdvrivalgással rohant feléje, és fél óráig rázogatta a kezét. Együtt folytatták az ivást, Sebestyén a régi ismerőseiről érdeklődött, később pedig elaludt. Kordován akkor kiment a kertbe, keresett egy deszkadarabot, felszögezte az egyik cseresznyefára, hosszú vékony pengéjű kést vett elő a zsebéből, és úgy nyolc méterről dobálni kezdte a kést a deszkába. Minden dobás előtt szinte vigyázzállásba merevedett, a kést a jobb kezében tartotta, úgy, hogy a hegye a földre meredt. Aztán hirtelen előrelendítette a kezét, és a kés minden alkalommal a deszkába fúródott.

Sebestyén félhülye fia tátott szájjal figyelte. Kordován, amikor észrevette, kezébe adta a kést, és mondta neki, hogy próbálja eltalálni a deszkát. A fiú is vigyázzba állt, aztán dobott, a kés a magasba repült, és a cseresznyefa mögött esett a földre.

– Nehéz mesterség ez, fiam – mondta neki Kordován. – Sokat kell gyakorolni. De majd én megtanítalak kést dobálni. Akarod, hogy megtanítsalak?

– Akarom – mondta a fiú.

– Meg foglak tanítani – mondta Kordován. – Mutasd a kezeidet!

A fiú felemelte mindkét kezét. Kordován fejcsóválva nézte a rövid, vastag ujjakat, és azt mondta:

– Hát, világhírű késdobáló bajosan lesz belőled, fiam. De azért majd megpróbálunk csinálni valamit. Most figyelj engem!

Azzal megint vigyázzállásba merevedett, előrelendítette jobb kezét, és a kés pontosan a cseresznyefára szögezett deszka közepébe fúródott.

A félhülye Sebestyén gyerek másnap délután elvezette Kordovánt Romoda háza elé. A nap még melegen tűzött, a temetők mögött húzódó kis folyóból áporodott békalencseszag terjedt, a sűrű szag megszállta az egész utcát, az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi azonban most is az akácfán üldögéltek, és még csak nem is izzadtak, pedig Rozmaring Bandinak még kalap is volt a fején. Kordován köszönt nekik, és ő is leült az akácfára.

– Kordovánnak nagyon szép kése van – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 75 (Black plate)

– Igazán? – kérdezte unott arccal Rozmaring Bandi. – És mit csinál azzal a szép késsel?

– Dobálja – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

– Hová dobálja?

A fiú vállat vont.

– Dobálja.

Kordován felállt, hátrált néhány lépést, előhúzta a kést, és belevágta az akácfába.

Rozmaring Bandi elismerően bólintott.

– Lássuk még egyszer!

Kordován most messzebbről dobott, és a kés ismét az akácfába fúródott.

– Hol tanultad ezt? – kérdezte Rozmaring Bandi.

– Évekig dolgoztam egy bűvészcsoporttal – mondta Kordován. Kivette a kést az akácfából, egy bőrtokot húzott rá, és a zsebébe süllyesztette. – Végigjártuk az egész országot. Én voltam a késdobáló művész.

– Cirkuszban nem dolgoztál? – kérdezte az öreg Madzsgáj. Most szólalt meg először, amióta Kordován odajött hozzájuk.

– Nem, nem dolgoztam cirkuszban – mondta Kordován. – Öten jártuk az országot, már külföldre is készültünk, de aztán felbomlott a csoport. Később már csak szórakozásból dobáltam a kést. Vagy fogadásból. Fogadásból öt méter távolságról eltalálok egy cigarettapapírt. Ezzel néha szép pénzeket nyertem.

Kordován estig ott üldögélt az akácfán az öreg Madzsgájjal és Rozmaring Bandival, kártyatrükköket magyarázott nekik, amiből nem sokat értettek, mert kártya nem volt kéznél, és így nem lehetett bemutatni a trükköket. De azért figyelmesen hallgatták, és a félhülye Sebestyén gyerek sem mozdult mellőle egész délután. Estefelé mások is lejöttek Romoda háza elé, és Rozmaring Bandi mindenkinek elmondta, hogy Kordován valamikor késdobáló művész volt, és hogy fogadásból öt méter távolságról kilyukaszt a késével egy cigarettapapírt.

– Nem akar vele fogadni valaki? – kérdezte.

– Nem – mondta rosszkedvűen Romoda, az ácsmester. – Elhisszük neki becsületszóra is.

Pedig Kordován már elővette a kését, és a kezében tartotta.

– Arra mifelénk mindenkinek van ilyen kése – mondta Romoda. – És gyakran elő is rángatják. Az ilyen vékony penge szinte önmagától csúszik bele az ember hasába.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 76 (Black plate)

– Erre mifelénk viszont senkinek nincs ilyen kése – mondta Romoda. – És most már tedd el azt a vackot!

Kordován kezdettől fogva szerette volna megkedveltetni magát a Keglovics utca lakóival, de ezek után az már lehetetlennek látszott. Néhányan még emlékeztek Sebestyén érkezésére, Sebestyén is hasonlóképpen hangoskodott, vaddisznó- és szarvasvadászatokról mesélt, meg arról, hogy valamikor hogyan tudott ő lovagolni; aztán kiderült róla, hogy egy hazudós, részeges disznó, aki még a gyerekét is részegen csinálta. Kordován érezte, hogy nem kedvelik, az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi ugyan továbbra is szívesen elbeszélgetett vele, a többiek azonban elzárkóztak, s esténként, ha mondani akart valamit, Romoda, az ácsmester többször is letorkolta. Romodának kezdettől fogva nem tetszett Kordován. Túl sokat beszélt, és túl sok trükköt tudott. És amint Romodának nem tetszett, nem tetszett a többieknek sem.

Később azonban hirtelen megszerették. Azután, hogy Romoda maga mellé vette dolgozni, és akkor Kordovánnak eltört a bal karja.

Az ácsmesternek Kiss Kurányi javasolta Kordovánt. Kiss Kurányi már két éve Romodával dolgozott, valójában mellette tanulta meg a szakmát. Egy vasárnap, amikor arról beszélgettek, hogy messzire, az isten háta mögé kell menniük tetőt készíteni, és hogy kettőjüknek sokáig tart ez a munka, Kiss Kurányi azt mondta:

– Hívjuk el Kordovánt, neki bárdja is van, és Szent Jánosnak, a méhésznek csinált már kaptárokat.

Romoda kedvetlenül szívta a fogát, és azt mondta, hogy ez még nem jelent semmit, mert ott kinn az isten háta mögött nem kaptárokat kell csinálni.

– Dolgozott már ácsokkal azelőtt is – bizonygatta Kiss Kurányi, úgyhogy végül Romoda azt mondta, nem bánja, menjen hát velük Kordován.

A félhülye Sebestyén gyerek ott állt mellettük, és hallotta, miről beszélnek.

– Én is szeretnék elmenni oda – mondta. Kiss Kurányi röhögni kezdett, de Romoda megkérdezte a fiút:

– Hány éves vagy?

– Tizenöt.

– Állj csak fel, és mutasd a kezeidet!

A fiú felállt, erős, csontos gyerek volt, csak esetlenül és lassan mozgott. Kiss Kurányi tízéves fia hetenként többször is megpofozta.

– Erős fiú ez – mondta Romoda. – Annyi hasznunk lesz belőle is, mint abból a másik hülyéből.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 77 (Black plate)

Hétfőn reggel indultak. Szekér jött értük, arra felrakták a szerszámokat, felültek mind a négyen, és elzötyögtek a szántóföldek felé.

– Miféle istenverte hely az, ahová megyünk? – kérdezte Romoda a kocsistól.

– Vacak – mondta a kocsis. – Semmi sincs ott, csak kukoricatáblák. Rengeteg sült kukoricát ehetnek.

Tényleg vacak hely volt. A kukoricatáblák között egy kopasz dombon fehér téglafalakat építettek a kőművesek. Alacsony és hosszú fehér falak voltak, egészen kis ablakokkal. A falak mellett gerendák, oszlopok meg lécek hevertek.

– Sehol egy istenverte fa! – mondta dühösen Romoda. – A nap ki fogja égetni a szemünket.

– Mi lesz itt tulajdonképpen? – kérdezte Kiss Kurányi, aki a falak közé ment.

– Valamilyen állattenyésztő farm vagy ilyesmi – mondta Romoda.

– Itt?

– Itt. Nagyon okosan eltervezték, az embernek eláll a szava, olyan okosan eltervezték. Drótkerítést is húznak majd.

– Az oszlopokat faragni kell – mondta Kiss Kurányi.

– Majd a Kordován – mondta Romoda, és megkérdezte: – Tudsz te bárddal dolgozni?

– Tudok – mondta Kordován.

Nem tudott. Mindjárt látták, amint a bal kezét rakta előre. Végül is Kiss Kurányi mutatta meg neki. A fiú a lyukakat ásta a gerendáknak, Kordován és Kiss Kurányi a gerendákat meg a horogfákat szabta. Meleg volt, és mindannyian rosszkedvűek voltak. Rengeteg vizet ittak. A kút messze volt, a kukoricák között, és a vízben bogarak úszkáltak. Fent a dombon is volt egy kút, de az kiszáradt. Mély volt és sötét. Este kukoricát sütöttek, és égve hagyták a tüzet, hogy elűzzék a szúnyogokat. Közel húzódtak a tűzhöz, és egész éjjel köhögtek a füsttől.

Másnap mégis jobb kedvük lett. Kordován felfedezte, hogy a kiszáradt kútban csillog valami, és elmesélte, hogy egyszer templombontásnál segédkezett, és a kőkockák alatt aranypénzeket találtak. Olyan színük volt, mint a holdnak, mondta. Nagyon régi és nagyon súlyos pénzek voltak, így mondta Kordován. Az egész környék megvadult, az emberek napokig turkáltak a romok között.

Romoda és Kiss Kurányi nem hittek az egész meséből egy szót sem. Kordován végül ajánlkozott, hogy leereszkedik a kútba. Romoda kerített egy kö-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 78 (Black plate)

telet, alighanem a másik kútról oldotta le, és Kordován derekára kötötte. Óvatosan eresztették le: egészen beleolvadt a sötétbe. Lent gyufát gyújtott, de csak üvegdarabokat talált.

– Keresd az aranyaidat! – röhögött felülről Kiss Kurányi, és azt mondta, hogy ő most ebédelni fog.

– Húzzatok most már ki! – mondta Kordován.

– Majd ebéd után – mondta Romoda.

A kútnál csak a félhülye Sebestyén gyerek maradt, és belebámult az egyre szűkülő sötétségbe.

– Hagyjátok az ostoba tréfát! – mondta Kordován, és megint kérte, hogy húzzák ki.

Kiss Kurányi a fal mellett evett.

– Gyakorold a késdobálást! – kiabálta.

Romoda később unni kezdte a dolgot, abbahagyta az evést, a kúthoz ment, és egyedül kihúzta Kordovánt, aki fehér volt és remegett a szája széle, amikor előbújt a sötétből.

– Egy késdobáló művésznek igazán nem kellene félnie, ha negyedóráig egy kiszáradt kútban hagyják – mondta megvetően Romoda.

Délután az oszlopokat fűrészelték. Kordován elmesélte, hogy amikor a bűvésztársulattal járta az országot, volt egy nagyszerű trükkjük. Ládába bújtattak egy embert, és kettéfűrészelték. Persze két ember volt a ládában, az egyik a kezét, a másik a lábát nyújtotta ki. Úgy vonaglottak, mintha nyúznák őket. A láda közepét állati belekkel tömték meg, amiket a hentesnél vásároltak. Förtelmes bűz volt, mondta, a közönség tombolva lelkesedett, mert mindenki azt hitte, hogy a ládába bújt ember hasát fűrészelték ketté.

Este a tűz köré feküdtek, és Kiss Kurányi azt mondta Romodának:

– Unom már a trükkjeit. Meg a pofáját is unom. Csak jártatja a pofáját, de dolgozni nem tud.

– Nekem kezdettől fogva nem tetszett a pofája – mondta Romoda. – Nem szeretem, ha valaki túl sok trükköt tud.

Harmadnap Kordován eltörte a bal karját. Akkor történt, amikor a gerendákat cipelték. A falra tették fel a gerendát, az egyik végét Romoda és a félhülye Sebestyén gyerek, a másikat Kordován és Kiss Kurányi.

– Előbb emeljétek fel ti! – mondta Romoda.

Aztán a fiúval emelni kezdték a másik végét. Nem látták, hogyan csúszott le a falról; alig tudtak félreugrani. Csak Kordován kapkodott utána, és a ge-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 79 (Black plate)

renda a falhoz lapította a kezét. Még a reccsenést is hallották, amikor eltört a csont.

Kiss Kurányi futott a legközelebbi tanyára, hogy valami szekérféleséget szerezzen, amivel beviszik Kordovánt a városba. Romoda közben két deszkadarab közé szorította a törött kezét. Kordován rettenetesen izzadt, nagyokat nyögött, de szó nélkül tűrte, hogy Romoda bekötözze a karját. Aztán megjött a szekér, Kordovánt felsegítették, a félhülye Sebestyén gyerek is felmászott a szekérre, ő is menni akart, hiába is próbálták volna visszatartani.

– Az isten verje meg a marháját! – mondta dühösen Kiss Kurányi. – Most aztán legalább tíz napig tökölődhetünk ezen a vacak dombon.

– Kár, hogy eltörte a kezét – mondta Romoda.

– Legalább az a hülye Sebestyén gyerek maradt volna itt. De az fut utána, mint a rühös kutya, és bámulja a késdobálást. Bár a jobb kezét törte volna el. Azt, amelyikkel a kést dobálja.

Romoda nem is figyelt Kiss Kurányira. Bámult a szekér után, amely lassan, zötyögve tűnt el a kukoricatáblák között.

– Ki fogjuk fizetni a részét – mondta. – Kifizetjük, mintha végig velünk maradt volna.

Kiss Kurányi tátott szájjal meredt Romodára.

– De hiszen még három napig sem dolgozott. És a munkája különben sem ért semmit.

– Lehet, hogy a gerenda éppen rád esett volna, ha nem kapja el – mondta Romoda.

– Nem esett volna rám. Én még időben félreugrottam.

– Akkor is kifizetjük a részét. Megérdemli.

– Egy frászt érdemli meg – mondta Kiss Kurányi. – Senki sem mondta neki, hogy rakja a gerenda alá a kezét. Félreugorhatott volna ő is.

Romoda még mindig a kukoricatáblák felé nézett, köpött, és azt mondta:

– Fogd be már a szád! Megmondtam, hogy kifizetjük a részét, és most már fogd be a szád!

Azzal otthagyta Kiss Kurányit, és a kúthoz indult, mert egyszerre nagyon szomjas lett. Egyébként őt is dühítette, hogy legalább tíz napig azon a vacak, kopasz dombon kell maradniuk.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 80 (Black plate)

Három próbadobás

Kordován felkötött karral is naphosszat gyakorolta a késdobálást. Kezdetben furcsa volt neki, nem tudta felvenni a megszokott alapállást, a dobás pillanatában elmozdult a helyéről, és a kés most már nem talált mindig célba. Összeszorított fogakkal gyakorolt a Sebestyének kertjében, és csak akkor hagyta abba, ha fájni kezdett a törött karja. Ilyenkor leült a földre, a kést pedig átadta a félhülye Sebestyén gyereknek, aki egy pillanatra sem mozdult el mellőle. A földön ülve magyarázgatott a fiúnak, hogyan dobjon, az pedig kidülledt szemekkel célozta be a cseresznyefára szegezett deszkadarabot, és néha már el is találta. Aztán, ha a karja nem fájt annyira, Kordován folytatta a késdobálást.

Háromnapi állandó gyakorlás után megszokta a felkötött karját, ismét szilárdan tudott megállni, és egyszer sem tévesztett célt. Most már megnyugodott, és elment Romoda háza elé, hogy beszélgessen egy kicsit az öreg Madzsgájjal és Rozmaring Bandival. De még ott is, beszélgetés közben többször felugrott, és néhányszor a görbe akácfába vágta a kést. Biztos akart lenni benne, hogy felkötött keze már nem zavarja a dobálásban.

Így gyakorolt akkor is, amikor Váryné jött végig az utcán. Romoda háza előtt megállt, és Kordovánt figyelte. Kordován köszönt neki, azután megmerevedett, és a kést Rozmaring Bandi lába elé dobta. A cipőjétől alig egy centiméterre fúródott a földbe. Rozmaring Bandi ijedten felugrott, Váryné pedig hangosan elnevette magát. Aztán hátrasimította a haját, és még mindig nevetve elsietett. Rozmaring Bandi lehajolt, kihúzta a kést a földből, közben méltatlankodva szitkozódott.

– Ne haragudjon, öregem – mondta Kordován Rozmaring Bandinak –, igazán nem akartam annyira megijeszteni.

– Hülye vicceid vannak – mondta Rozmaring Bandi, de látszott rajta, hogy nem haragszik komolyan.

– Hány éves lehet ez az asszony? – kérdezte Kordován.

– Melyik asszony?

– A maguk szállásadója.

– Nem tudom – mondta Rozmaring Bandi.

– Legalább negyvenéves – mondta az öreg Madzsgáj.

– Szép asszony – mondta Kordován. – Nagyon szép asszony.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 81 (Black plate)

Az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi a vállukat vonogatták. Mind a ketten utálták Várynét.

– Nagy kurva volt valamikor – mondta Rozmaring Bandi. – Váry állítólag egy kupiból szedte ki, közvetlenül a háború előtt. Most Várynak a házából csinált kuplerájt.

– Kit érdekel az? – mondta Kordován. – Kit érdekel az, hogy honnan szedte ki a férje? Váry, ugye, sokkal idősebb, mint az asszony?

– Az asszony viszont sokkal idősebb nálad – mondta az öreg Madzsgáj.

Kordován nevetett.

– Szeretem az érett nőket – mondta. – Egyszerűen imádom őket!

Kordován ettől kezdve reggeltől estig Romoda háza előtt ült az akácfán, és ha Váryné megjelent az utcán, mindjárt gyakorolni kezdte a késdobálást. Az asszony ilyenkor mindig megállt mellette, és nézte egy ideig. Egyszer megkérdezte Kordovánt:

– Maga egész életében csak kést dobált? Semmi mást nem csinált?

– De igen – mondta mosolyogva Kordován. – Csináltam én mást is.

– Mit?

– Aranypénzt kerestem mindenféle romok között.

– És talált?

– Nem, eddig még sohasem találtam. Egyszer régen azt hittem, hogy aranypénzt találtam, de később kiderült, hogy csak vörösrézből van. Pedig nagyon szép volt, olyan színe volt, mint a holdnak, és én sokáig aranynak hittem. Még most is néha, amikor rosszkedvű vagyok, azt mesélem az embereknek, hogy egyszer régen nagy halom aranypénzt találtam. De magának bevallom, hogy csak olcsó vörösréz volt.

– Maga sokfelé járt, igaz?

– Igen. Egy bűvészcsoporttal bejártam az egész országot. Én mint késdobáló művész léptem fel.

– És mindenfelé kutatott az aranypénz után?

– Igen, mindenfelé.

Az öreg Madzsgáj, Rozmaring Bandi és a félhülye Sebestyén gyerek csodálkozva és kissé rosszallóan figyelték őket. Váryné mosolyogva nézett Kordován arcába, és megkérdezte:

– Most már nem keresi?

– De igen. Most is keresem.

– Itt?

– Igen. Lehet, hogy éppen itt fogom megtalálni.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 82 (Black plate)

Váryné mosolygott, indulni akart, de meggondolta magát, egy pillanatig még állva maradt, és azt mondta:

– Furcsa ember maga.

– Maga pedig nagyon szép – mondta Kordován.

Az asszony akkor elment, ők pedig mind a négyen sokáig bámultak utána. Rozmaring Bandi köpött, és valami olyasfélét mormogott, hogy nem lesz ennek jó vége. Az öreg Madzsgáj is borúsan hunyorgott, sőt még a félhülye Sebestyén gyerek is úgy viselkedett, mintha megsértették volna valamivel. Kordovánt mindez nem érdekelte, bámult az asszony után, s később sokáig dobálta a kést az akácfába.

Egy világos, holdas éjszaka mentek le először a folyóhoz. A Keglovics utcában már mindenki aludt, ők ketten azonban mégis nagyon idegesek voltak.

– A férje nem vett észre semmit? – kérdezte Kordován.

Váryné idegesen nevetett.

– A férjem! A férjem már legalább tíz éve azt sem veszi észre, hogy létezem.

Lementek egészen odáig, ahol valamikor a hidat kezdték építeni. Annak idején, amikor a talajt egyengették a készülő híd körül, a földmunkások kettészelték az egyik kisebb dombot, amely lefaragott oldalával most sárga agyagfalként meredt a folyóra. Itt álltak meg, hátukat a falnak támasztották, és nézték a vizet. A folyónak ez a része tiszta volt, nem fedte be a békalencse, és úgy látszott hogy a víz már régóta mozdulatlanul áll a két part között.

– Szép volt a partnernője? – kérdezte hirtelen Váryné.

Kordován nem értette.

– Milyen partnernőm?

– Hát akit körüldobált késekkel, amikor fellépett azzal a bűvésztársasággal.

– Ó, persze – mondta Kordován. – Elég szép volt.

– Hol van most?

– Nem tudom. Sohasem érdeklődtem utána. Annyira nem volt szép.

– Hány késsel dobálta körül?

– Ö, ö... tizenkettővel.

– Sohasem sérült meg?

– Soha. Mindig nagyon biztos kézzel dobtam a kést.

Váryné mosolygott, és a folyót nézte. Szép volt, amikor így mosolygott.

– Magánál van a kés? – kérdezte.

– Igen – mondta Kordován. – Mindig magamnál hordom.

– Akkor most dobáljon körül engem a késsel!

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 83 (Black plate)

– Kérem?

– Dobáljon körül engem a késsel! Ugye, megteszi?

Kordovánnak egyszerre melege lett, és megbánta, hogy eljött a folyóhoz. Nem volt őneki soha semmiféle partnernője, és sohasem dobált körül senkit sem tizenkét késsel. De ezt már nem mondhatta meg. Egy pillanatig azt remélte, hogy az asszony tréfál, de az már széttárt karokkal állt a fal mellett, és az arcáról látszott, hogy komolyan gondolja a dolgot.

– Éjszaka van – szabadkozott Kordován. – Ehhez világosság kell.

– Világít a hold – mondta az asszony. – Tíz méterről is jól láthat engem. És ne féljen, nyugodtan fogok állni, meg sem mozdulok.

– Sokkal több fény kellene – mondta Kordován. – Nem gyerekjáték ez.

– Fél? – kérdezte mosolyogva az asszony.

Kordován sóhajtott, mondani akart még valamit, de látta, hogy hiába minden. Elővette kését, és hátrált vagy öt lépést. Aztán dobott. A kés nesztelenül fúródott az agyagba Váryné térde mellett.

– Folytassa! – mondta az asszony.

Kordován kihúzta a kést a falból, nagyon ideges volt, törött bal karja tompán sajogni kezdett, összeszorította a fogait, és úgy dobott. A kés Váryné dereka mellé fúródott.

– Most dobja az arcom mellé! – mondta az asszony. – Egészen közel az arcomhoz.

– Hagyjuk talán abba – mondta Kordován. – Majd máskor folytatjuk. Ha világosabb lesz.

– Fél? – kérdezte az asszony.

– Nem. Nem félek – mondta Kordován rekedten. Szörnyen izzadt. Tenyerét a nadrágjába törölte, homlokán végigcsorgott a veríték, és csípte a szemét. Vigyázzállásba merevedett, sokáig állt így, s úgy érezte, görcsbe rándult az egész teste. Semmit sem látott, csak Váryné arcát. A kést egészen közel az arca mellé dobta.

Megtörölte homlokát, és amikor a falhoz ment, hogy kihúzza a kését az agyagból, látta, hogy az asszony sír. Továbbra is széttárt karokkal, mozdulatlanul állt és sírt.

– Mi történt? – kérdezte ijedten Kordován.

– Semmi. Semmi sem történt. El akarok menni innen.

– Miért? Hova?

– Mindegy. Nagyon messzire. Minél messzebb innen.

Kordován tanácstalanul állt előtte, és izzadt homlokát törölgette.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 84 (Black plate)

– Vigyen el engem innen! – mondta az asszony. – Nagyon kérem, vigyen engem magával. Elmegyek magával bárhova.

Kordován izzadt, és elátkozta még azt a pillanatot is, amikor először szóba állt Várynéval.

– De hát... én nem akarok elmenni innen – dadogta.

– Én mindent megteszek magának. Csak menjünk el együtt valahova!

– De hát... nem is ismerjük egymást. És én sehova sem akarok elmenni.

Az asszony akkor leengedte karjait, és ellépett a faltól. Ismét a folyót nézte. Amikor visszafordult, már mosolygott.

– Ne haragudjon – mondta. – Soha többé nem kérem, hogy magával vigyen. Felejtse el az egészet. Tudja, néha szeretném arcul köpni magamat, amikor Váryra gondolok meg arra a másik két vén hülyére. Meg a szerelmespárokra, akiknek szobát adok ki.

– Ne gondoljon rájuk! – mondta Kordován. – Most ne gondoljon rájuk! Most csak szép dolgokra gondoljon!

– Ígérje meg, hogy máskor is eljön velem ide. És én majd elhitetem magammal, hogy nagyon messzire mentem.

– Eljövök, amikor csak akarja – mondta Kordován.

Később, amikor már egészen a víz mellett ültek, és fogták egymás kezét, az asszony megkérdezte Kordovántól, hogy hány éves.

– Harmincegy – mondta.

– Nagyon fiatal még.

– Maga is nagyon fiatal még – mondta Kordován.

Későn kirajzott méhek

A méhraj délután letelepedett Opana magas akácfájára. Az egyik vastag ágon gyűltek össze a méhek, egymásba kapaszkodtak, és az egész kupac úgy lógott az ágon, mint egy fekete, mérges gyümölcs. Opana, az öreg Madzsgáj, Rozmaring Bandi, Kordován és a félhülye Sebestyén gyerek leültek a fa alá, és figyelték őket. Később odajött Szent János, a méhész is, hosszú létrát és egy zsákot hozott magával.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 85 (Black plate)

– Ilyen későn már nem szoktak rajzani – mondta. – Az enyémek sohasem rajzanak ilyen későn. Fogalmam sincs, ezek honnan jöhettek.

Felkapaszkodott a létrán, a méheket a zsákba rázta, és onnan beleszórta őket az egyik üres kaptárba. Fél óra múlva a méhek ismét az akácfán gyülekeztek, de most már nem kupacban lógtak, hanem befedték az egész ágat.

– Az anyaméh, úgy látszik, az ágon maradt – mondta Szent János. – És most nagyon rosszul helyezkedtek el. Nehéz lesz zsákba rázni őket.

Óvatosan, a kezével söpörte le a méheket az ágról, bele a zsákba, aztán ismét az üres kaptárba szórta őket. Ezúttal már ott maradtak, nem tértek többé vissza az akácfára.

– Furcsa méhek ezek – mondta Szent János. – Kisebbek és feketébbek, mint az enyémek. És sokkal dühösebbek. Nem tudom, hogy mire megyek velük.

Szomorúan nézegette összemart, feldagadt kezeit.

Régi megható történet a hallgatag Váryról és feleségéről

A pince legvégén sötét nyílás tátongott, melyből dohos, hideg levegő csapott az arcukba. Tanácstalanul álltak egymás mellett, Váry egy viharlámpát tartott a kezében, megpróbált bevilágítani, de nem láttak semmit, csak a dohos levegő áramlását érezték. Kétoldalt, a fal mellett hordók álltak, azokat már sorba végigkopogtatták, valamennyi üres volt. A sötét nyílás előtt pókhálós üvegek hevertek, Váry bosszúsan félrerugdosta őket.

– Miféle barlang ez? – kérdezte az asszony. Fázott a hűvös pincében, karjait összefonta a mellén.

Váry vállat vont, aztán felemelte a viharlámpát, és előrelépett a sötétbe. Megcsúszott a sáros, nyálkás talajon, de nem állt meg, óvatosan, tapogatózva haladt előre az egy szál viharlámpával. Az asszony egy ideig még látta az imbolygó viharlámpát, aztán ismét sötét lett. Jó fél óráig várakozott a pincében, mire Váry előbukkant. A lába térdig sáros volt, fehér haja nedvesen tapadt a homlokára, és nehezen lélegzett.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 86 (Black plate)

– Több mint száz méter hosszú – mondta. – Tényleg olyan, mint valami barlang.

– Nagyon féltem – mondta az asszony. – Féltem, hogy valami bajod lesz.

– Olyan, mint egy barlang – mondta Váry. – Vagy inkább, mint egy alagút. Valamikor sokkal hosszabb lehetett, de egy helyen beomlott, és nem tudtam továbbmenni.

– Ne menj többet oda! – mondta az asszony. – Nagyon féltem.

– Kellemetlen hely, az biztos – mondta Váry. Letette a földre a viharlámpát, és fáradtan leült az egyik hordóra. – De azért érdekel, hogy mire szolgálhatott. Olyan... olyan titokzatos az egész.

Az asszonynak egyszerre felderült az arca.

– Ez az! – mondta. – Titokzatos barlang. Ez az! Így fogjuk nevezni a csárdát. Titokzatos barlang: az ilyesmi mindig tetszik az embereknek. Meglátod, rengeteg vendégünk lesz.

– Hülyeség – mondta Váry.

– Nem hülyeség – mondta az asszony. – Ehhez én jobban értek, bízd csak rám. Egy nagy táblára felírjuk, hogy „Titokzatos barlang". Meglátod, özönleni fognak a vendégek. Sok pénzt fogunk keresni.

Váry rosszkedvűen nézegette sáros lábait. Hülyeségnek tartotta a „Titokzatos barlang" elnevezést, és a csárdáért sem lelkesedett sohasem.

– Jól van, próbáljuk meg – mondta szórakozottan. Az asszony leült mellé a hordóra, és szorosan hozzábújt.

– Sok pénzünk lesz, majd meglátod. A földeket is mind visszavásároljuk. És boldogok leszünk. Ugye elhiszed, hogy boldogok leszünk?

– Igen – mondta Váry. – Most is boldogok vagyunk.

– Mindig boldogok leszünk, majd meglátod. Rengeteg pénzünk lesz, s akkor elmehetünk innen. Oda mehetünk, ahova akarod.

– Igen... igen – mondta Váry, és megpróbálta lekaparni a sarat a cipőjéről.

– Elmegyünk valahova, ahol teljesen egyedül leszünk – mondta az asszony. – Nem lesz ott senki más, csak mi ketten. És nagyon boldogok leszünk, majd meglátod.

– Most is boldogok vagyunk.

– Persze. És rendben lesz minden. Sok vendégünk lesz, majd meglátod. Majd én gondoskodok róla, hogy sok vendégünk legyen.

Napokig nem jött egyetlen vendég sem. Egy mogorva, beteg öregembertől vették meg az útszéli csárdát, nagyon elhanyagolt állapotban. Valamennyire helyrepofozták, kifestették, új székeket és asztalokat hoztak, és a cég-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 87 (Black plate)

táblára nagy betűkkel kiírták, hogy „Titokzatos barlang". Az emberek lovas kocsin, kerékpáron és gyalog jártak az úton, de senki sem tért be.

– Az a vén hülye elűzte a vendégeket – mondta Váry. – Tennünk kellene valamit.

Váryné akkor kiment a csárda elé, és köszöngetni kezdett az arra haladóknak. Mindenkire rámosolygott, aki csak elment a csárda előtt, és mindenkinek nagyon kedvesen köszönt. Az emberek csodálkoztak, de visszaköszöntek, és megbámulták az asszonyt. Később néhányan már betértek a csárdába is, megálltak a söntés mellett, és gyorsan megittak valamit. Aztán, ahogy múltak a napok, egyre többen jöttek, leültek az új székekre az új asztalok mellé, és most már nem siettek annyira. Váryék reggeltől estig talpon voltak, nyitva tartottak, amíg csak az utolsó vendég is el nem ment, akkor nekiálltak takarítani, végül pedig összeszámolták a napi bevételt. Hullafáradtak voltak már ilyenkor, de nagyon örültek, hogy a csárda ilyen szépen beindult, és hogy egyre több pénzt számolhatnak össze.

A baj akkor kezdődött, amikor először betért hozzájuk a vörös hajú hordókészítő. Kerékpáron jött, kora délután, a kerékpárt a csárda falához támasztotta, ő pedig bement, és az egyik sarokasztalhoz ült, kényelmesen hátradőlt a széken, a lábait felrakta a mellette levő székre.

– Hallottam, hogy nagyon rendes hely ez a „Titokzatos barlang" – mondta Várynénak. – Hónapok óta mást sem hallok, csak azt, hogy milyen rendes hely ez a „Titokzatos barlang".

– Magának is tetszeni fog – mondta Váryné. Tiszta fehér kötényben állt a hordókészítő asztala mellett, és nagyon kedvesen mosolygott.

– Szebbnek képzeltem – mondta a hordókészítő. Visszamosolygott az asszonyra. – Mármint a csárdát. Maga viszont szép, sokkal szebb, mint képzeltem. Hány éves?

– Tizenkilenc.

– Nagyon fiatal – mondta a hordókészítő. – Ki hinné, hogy ennyire fiatal, és máris mindenfélét kitapasztalt.

Váryné ekkor már sejtette, hogy baj lesz, de azért továbbra is kedvesen mosolygott, és bort hozott a hordókészítőnek. Sok bort megivott a hordókészítő, és egész idő alatt székre rakott lábbal ült a sarokban.

– Vallja be nekem – mondta később nehezen forgó nyelvvel Várynénak –, vallja be nekem, hogy töksötét volt, amikor férjhez ment ehhez az öreg mókushoz! Töksötét volt, és maga nem látta, hogy tiszta ősz a haja.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 88 (Black plate)

Váryné most már nem mosolygott, csak állt az asztal mellett, de nem mosolygott.

– Nem akarná folytatni a régi mesterségét? – kérdezte a hordókészítő. – Egy fehér hajú férj mellett igazán folytathatná a régi mesterségét.

Az asszony elment az asztaltól. Váry észrevette, hogy valami történt, előjött a söntés mögül, és megkérdezte a hordókészítőt.

– Minden rendben van?

A hordókészítő hintázni kezdett a széken, és csillogó szemekkel nézett fel Váryra.

– Szerintem... – mondta –, szerintem kétfajta ember van. Az egyik fajta ember olyan, mint a disznó. Szeret nagyokat enni, nagyokat inni, és egyáltalán: élvezni az életet. Ilyen vagyok én. Nem is tagadom. Én olyan vagyok, mint a disznó. A másik fajta ember... a másik fajta ember olyan, mint a... olyan, mint az ember. Szereti a sok pénzt, a szép házat meg az ilyesmit, és hamar megőszül. Magának is azért ilyen fehér a haja, mert ehhez a másik fajtához tartozik.

– Lehet, hogy igaza van – mondta Váry.

– Persze hogy igazam van – mondta a hordókészítő.

– És azt is tudom, hogy a feleségét egy bordélyházból hozta ki.

– Ez nem igaz – mondta elsötétült arccal Váry.

– Azt is tudom, hogy még fizetett is érte, hogy kihozhassa a bordélyból.

– Nem igaz.

– Azt is tudom, hogy a földjeit adta el, hogy kihozhassa a feleségét, és hogy megvegye ezt a vacak csárdát.

– Nem igaz.

– De igaz – mondta a hordókészítő. – Nekem hiába akar hazudni. Ismerem az ilyenfajta embereket, mindig hazudnak.

– Menjen most már haza! – mondta Váry.

Sokan voltak benn a csárdában, Váry halkan beszélt, a hordókészítő viszont annál hangosabban, többen is odafigyeltek már.

– Maga szereti a pénzt. Higgye el nekem, ezzel az asszonnyal több pénzt kereshetne, mint a vacak csárdájával. Gondolja csak meg!

– Menjen haza! – mondta Váry. – És többet ne jöjjön ide!

– Rengeteg ilyen ember van, mint én – mondta a hordókészítő –, akik élvezik az életet. Sok pénzt kereshetne a kedves fiatalasszonnyal.

– Azonnal menjen ki! – mondta Váry. – És ne jöjjön többet ide!

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 89 (Black plate)

A hordókészítő kitámolygott, ők pedig egész este a vendégek körül foglalatoskodtak. Zárás után, amikor a pénzt összeszámolták, az asszony sírva fakadt.

– Megölöm azt a vörös hajú disznót, ha még egyszer ide mer jönni! – mondta akkor Váry.

A hordókészítő két nap múlva ismét megjelent. Váry látta, amint a csárda elé kanyarodik a kerékpárjával, és kiment eléje.

– Ne dühöngjön, öregem! – mondta vigyorogva a hordókészítő. – A magafajta emberek sohasem szoktak komolyan haragudni. Meg aztán, ebben a korban nem ajánlatos.

Váry előrenyújtotta jobb kezét, és torkon ragadta a hordókészítőt. Egy kézzel szorította a torkát, a hordókészítőnek kidülledtek a szemei, próbálta lefejteni Váry ujjait, véresre karmolta a kezét, de Váry csak akkor engedte el, amikor már megkékült az arca. A hordókészítő a fal mellé roskadt. Jóval később tudott csak talpra állni, akkor felült a kerékpárjára, és szó nélkül elkarikázott.

A csárda nem sokkal hajnal előtt gyulladt ki, és mire megvirradt, teljesen porig égett. A régi, csontszáraz épületnek még a falai is leomlottak. Az asszony hangosan zokogott, Váry átölelte a vállát, és azt mondta:

– Elmegyünk innen, és megint nagyon boldogok leszünk.

– Ne haragudj rám! – mondta az asszony.

– Nem haragszom – mondta Váry. – Most elmegyünk innen, és nagyon boldogok leszünk. Majd meglátod.

– Biztos, hogy nem haragszol rám?

– Nem haragszom. Elmegyünk, és boldogok leszünk. Jobb is, hogy leégett ez a vacak csárda, sohasem szerettem. Csak az a barlang... még most is érdekel, hogy mire szolgálhatott.

Le akartak még egyszer menni a pincébe, hogy megnézzék azt a hosszú, sötét barlangot, de a beomlott falak eltorlaszolták a pince bejáratát. Elhatározták, hogy később egyszer majd visszajönnek, eltakarítják a romokat, és lemennek a pincébe. De hamarosan kitört a háború, és ők nem jöttek többet vissza.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 90 (Black plate)

Ki az a vén kurva?

A Keglovics utcabeli férfiak és a téglagyári munkások szombat délutánonként Dobrénál, a fűtőnél gyűltek össze. Ha meleg volt, a ház előtt, az udvarban üldögéltek, ilyenkor békésen megférték egymással, beszélgettek, és türelmesen várták, hogy Dobre megborotválja vagy megnyírja őket. A fűtő gyorsan és ügyesen dolgozott, és ők már évek óta idejártak borotválkozni és nyiratkozni.

Dobre borbély volt valamikor. Kitanulta a szakmát, a mesterlevelet is megszerezte, de akkor ahelyett, hogy borbélyműhelyt nyitott volna, elment a téglagyárba dolgozni. Kezdetben a szenet hordta, később fűtő lett, a szénportól és a füsttől megfeketedett, mint az ördög, esténként alig tudta tisztára mosni magát, de borbélyműhelyt nem akart nyitni. Utálta a mesterségét. Nem tudta elviselni az emberek szájbűzét. Mesélte, hogy inas korában szinte mindennap ki kellett rohannia a műhelyből, hogy hányjon. Amint valaki leült a székbe, ő mindjárt tudta, hogy az illetőnek hány foga rohad a szájában, és hogy miféle gyomorbántalmai vannak. Később már nem hányt, de amint borotválni vagy nyírni kezdett valakit, a gyomra összeszorult, és olyan kemény lett, mintha téglával tömték volna ki. És ez még rosszabb volt, mint amikor hányt. Este, ha hazament, órákig nem tudott enni semmit, csak üldögélt, vagy sétált kint a kertben és köpködött. De azért hősiesen végigszenvedte az inas- és segédéveket, aztán megszerezte a mesterlevelet, és boldogan elment a téglagyárba szenet hordani.

A Keglovics utcabeli férfiakat és a téglagyári munkásokat megborotválta és megnyírta ugyan minden szombaton, ez azonban egész más volt. Az ismerősök szájbűzét elviselte. Az olyan ismerősökét, akikkel mindennapi találkozott és beszélgetett. Ezeknek már nem is érezte a szájbűzét. Jókedvűen nyírta és borotválta őket, s kicsit büszke volt arra, hogy az ő házában olyan békésen megférnek egymással.

Egy szombat délután azonban Adamkó részegen érkezett Dobréhoz. Izzadt, vörös arccal jött, és dőlt belőle a pálinkaszag. Amint belépett, kijelentette, hogy Kiss Kurányi egy tetves disznó, Rozmaring Bandinak pedig azt mondta, hogy régen meg kellett volna döglenie alkoholmérgezésben, akkor most megöregedve és félhülyén nem élősködne a társadalom nyakán. Aztán kivette az újságot Szent János kezéből, de nem olvasta, hanem leterí-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 91 (Black plate)

tette a tornác lépcsőjére, és ráült. Fenyegetően nézett végig a Keglovics utca lakóin, látszott, hogy mindenáron bele akar kötni valakibe.

Szerencsére csakhamar megérkezett Romoda is, az ácsmester, és akkor mindannyian fellélegeztek. Adamkó most őt méregette gyűlölködve, de tudták, hogy Romodával nem mer kikezdeni. Az ácsmester mindjárt látta, hogy valami nincs rendben, úgy tett azonban, mintha semmit sem venne észre, a tornácoszlopnak támaszkodott, és cigarettára gyújtott. Kínos, szokatlan csend volt, és Dobre, hogy feloldja a hangulatot, elmesélte, hogyan rakta le a mestervizsgát. Egy középkorú hivatalnokot kellett megnyírnia és megborotválnia, akinek ezüstfogai voltak. Az ezüstfogak bűzlenek csak igazán, ha nem tisztogatják őket rendszeresen. És az illető nem tisztogatta az ezüstfogait rendszeresen. Dobre azonban akkor utoljára szándékosan kínozta magát, piszmogott, ameddig csak tehette, és mélyen magába szívta az ezüstfogak bűzét. Utána boldogan rohant a téglagyárba szenet hordani. Pedig nagyon nehéz munka volt az, különösen abban az időben. Rossz, vacak szenet kaptak, rengeteget kellett belőle a kemencébe hordani, hogy rendesen megsüljenek a téglák. Adamkó is megmondhatja, hogy milyen nehéz munka volt.

– Igaz, Adamkó?

Adamkó nem figyelt oda. Éppen akkor jött be az udvarba Kordován és a félhülye Sebestyén gyerek. Kordovánnak még mindig gipszben volt a bal karja, de már nem fájt, jókedvűen, fütyörészve jött Dobréhoz borotválkozni.

– Ó, megjött a hősszerelmes – harsogta Adamkó. – A Keglovics utca bikája. Aki éjszakánként a folyópartra jár.

Kordován sápadtan állt meg, vigyázzállásba merevedett, mint amikor kést készül dobni. A félhülye Sebestyén gyerek riadtan tekingetett hol Kordovánra, hol Adamkóra.

– Mondd, szépek az éjszakák ott a víz mellett? – kérdezte Adamkó Kordovántól.

– Hagyjon engem békében! – mondta Kordován.

– Hagyd békében Kordovánt! – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

Adamkó tele szájjal röhögött. Aztán hirtelen elkomolyodott, és azt mondta:

– Mit szóltok hozzá, hogy ez a jóképű fiatalember minden éjszaka egy vén kurvával jár le a folyó mellé? Mit gondoltok, ki az a vén kurva?

Mindenki hallgatott, segélykérően néztek Romodára, de az ácsmester még mindig az oszlopnak támaszkodva cigarettázott, és a homlokát ráncolva figyelte a halálsápadt Kordovánt.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 92 (Black plate)

– Rozmaring, te iszákos disznó, te mit gondolsz, ki az a vén kurva?

– Nem tudom – mondta lesütött szemmel Rozmaring Bandi.

– Hazudsz, Rozmaring. Tudod te nagyon jól, hogy kiről van szó. Egy vén kurváról, aki valamikor kuplerájban tanulta a mesterségét. Mi megszüntettük a kuplerájokat, de ő kuplerájt csinált a házából, itt az orrotok előtt, és tovább gyakorolja a mesterségét. Veled is gyakorolta?

– Nem – mondta Rozmaring Bandi.

– Azt elhiszem – mondta Adamkó. – Túlságosan öreg vagy már. Meg a férje is túlságosan öreg. De vannak még fiatalok, akikkel lehet gyakorolni. Fiatal párok, akiket oktatni kell, itt az egész utca szeme láttára. Ezt a jóképű fiatalembert is biztosan mindenre kioktatta. Igaz?

– Hagyjon engem békében, és fogja már be a száját! – mondta Kordován. Még mindig vigyázzban állt.

– Fogd be már a szád – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

Adamkó felállt a lépcsőről, és úgy röhögött. A félhülye Sebetyén gyerek felé mutatott.

– Ne izgulj, fiam, veled is gyakorolni fog még. Akármilyen hülye vagy is...

– Te rohadt állat!

Kordovánnak már a kezében volt a kés, és elindult Adamkó felé.

– Te rohadt állat – nyögte.

De akkor elébe lépett Romoda, elkapta a csuklóját, Kordován fájdalmasan felkiáltott, és a kés a földre esett.

– Figyelmeztettelek már, hogy errefelé nem hordanak ilyen késeket – mondta az ácsmester.

Kordován keservesen nyögött, remegett az álla, és amikor Romoda elengedte a csuklóját, kirohant az utcára.

– Te rohadt állat! – mondta a félhülye Sebestyén gyerek Adamkónak. Felkapta a kést a földről, és Kordován után futott.

Adamkó sápadtan állt a tornác előtt, már teljesen kijózanodott. Romoda most feléje fordult és megkérdezte:

– Mire vársz?

Adamkó lassan, lehorgasztott fejjel elindult a kapu felé.

Dobre később, amikor Szent Jánost borotválta, azt mondta, ő megérti Adamkót. Teljesen elvesztette a fejét. Szinte biztosra vehető, hogy hamarosan kirúgják a gyárból. Sőt, nagyon valószínű, hogy őt is kirúgják a gyárból. Hiába, nem bírnak ők már úgy dolgozni, mint valamikor. És rosszul áll az egész gyár. Csökkentik a termelést, el kell bocsátani néhány embert. Nagyon való-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 93 (Black plate)

színű, hogy azokat bocsátják el, akik már nem bírják az iramot. Nem tudja, hogy mi lesz. Ahhoz már mindketten öregek, hogy, mondjuk, Németországba menjenek dolgozni. Nem tudja, mi lesz Adamkóval. Ő legfeljebb borbélyműhelyt nyit. Igen. A gyomra ismét összeszorul, de nem tehet mást. Kénytelen lesz elviselni mindenféle nagy pofájú idegennek a szájbűzét.

Tizenkét dobás

– Elmegyek innen – mondta Kordován. – Három nap múlva leveszik a gipszet a karomról, és akkor elmegyek innen.

– Ne hagyjál itt engem! – mondta riadtan Váryné. – Mi lesz velem, ha elmész?

A folyó mellett ültek, Kordován apró göröngyöket dobált a vízbe. Az alvó, kis folyó ilyenkor mintha megmozdult volna a két part között, előrelendült, és nesztelenül csorgott az árván meredező hídoszlopok mellett.

– Te is jössz – mondta Kordován. – Együtt fogunk elmenni.

– Ezt nem mondod komolyan.

– De komolyan mondom. Amint leveszik a gipszet a karomról, elmegyünk innen.

– Nem hiszem. Ez nem lehet igaz.

– De igaz. Szeretlek, és magammal viszlek, majd meglátod.

Lassan az asszony felé fordult, és az arcát figyelte. Váryné mosolygott. A folyót nézte, a szája kicsit nyitva volt, úgy mosolygott.

– Tényleg magaddal vinnél? – kérdezte.

– Magammal viszlek. Majd meglátod, hogy magammal viszlek.

– Istenem, ezt igazán nem hittem volna – mondta az asszony.

– Örülsz? – kérdezte Kordován.

Az asszony mosolygott. Két kezével átkulcsolta a térdét, mereven nézte a vizet, és mosolygott.

– Nagyon örülök. És nagyon szeretlek. Tényleg magaddal vinnél?

– Magammal viszlek.

– Istenem, nem hittem volna... Sohasem mondtad ezt nekem.

– Most mondom. Magammal foglak vinni.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 94 (Black plate)

– Nagyon szeretlek – mondta az asszony. – És nagyon jó, hogy itt vagy.

– Nem akarok itt maradni.

– Tudom – mondta az asszony. – De azért nagyon jó, hogy itt voltál.

A folyó ismét megállt a két part között, csönd volt körülöttük, és ők is elhallgattak. Kordován nem dobott több göröngyöt a vízbe.

– Szereted a fákat? – kérdezte az asszony.

– Tessék?

– Szereted a fákat?

Kordován vállat vont.

– Nem tudom. Lehet, hogy szeretem őket. Miért kérdezed?

– Én nagyon szeretem a fákat – mondta az asszony.

– Egyszer, nagyon régen, még kislány koromban láttam egy mesefilmet. A fák ott olyanok voltak, mint az emberek. Mint a jó emberek. Mozgatták az ágaikat, mintha kezük lenne, és sírtak is. Nagy vihar volt, és a fák akkor megöltek egy gonosz boszorkányt. Az apámmal néztem a filmet, és egész idő alatt a kezét fogtam. Szerettem apámmal filmet nézni.

– Miért meséled ezt nekem?

– Nem tudom. Talán azért, mert akkor boldog voltam. És nagyon-nagyon fiatal. Még az apám vezetett moziba.

– Hogy hívtak lánykorodban?

– Szilviának. Takács Szilviának.

– Takács Szilvia, te most is nagyon fiatal vagy – mondta Kordován. – És ezentúl majd én vezetlek moziba. Megnézünk minden mesefilmet.

– Tudod, hogy hány éves vagyok? – kérdezte az asszony.

– Nem érdekel – mondta Kordován. – Tudom, hogy nagyon fiatal vagy. És ezentúl én vezetlek majd moziba.

– Negyvenéves vagyok – mondta az asszony. – Tíz évvel öregebb, mint te. Nem is tudod, milyen sok az a tíz év.

– Te nagyon fiatal vagy.

– Istenem... Tényleg magaddal viszel engem?

– Mondtam, hogy magammal viszlek.

Most az asszony figyelte Kordován arcát. Közelebb húzódott hozzá, és a vállára hajtotta a fejét.

– Ne menjél el! – mondta halkan.

– Elmegyek – mondta Kordován. – Elmegyünk mind a ketten.

– Ne menjél el!

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 95 (Black plate)

– Mi bajod van? – kérdezte idegesen Kordován. – Hiszen te is velem jössz.

– Nem megyek veled.

Kordován eltolta magától az asszonyt, és felállt. Most fentről, egészen magasról nézte.

– Nem jössz velem?

– Nem mehetek.

– De hát... Nem értem... – dadogott Kordován. – Mindig azt akartad, hogy elvigyelek innen. Hogy minél messzebbre vigyelek. Még sírtál is.

– Tudom – mondta halkan az asszony. Alig lehetett hallani, amit mond. – És én el is mentem veled mindig. Bármikor együtt voltunk, én elmentem nagyon messzire innen. És mindig nagyon szerettelek, és nagyon boldog voltam.

– Most tényleg elmehetünk innen nagyon messzire, és mindig boldogok leszünk.

– Nem mehetek el.

– Bejárnánk az egész országot...

– Nem mehetek veled. Ne haragudj.

Kordován most már vigyázzállásba merevedett. Fentről, a magasból nézte a víz mellett ülő asszonyt, a víz mozdulatlanul állt a két part között, és mozdulatlan volt az asszony is, mintha már nagyon régóta ott kuporogna, és még nagyon sokáig ott akarna maradni. És a csend egyre nagyobb lett. Kordován később egészen halkan mondta:

– Állj fel, te büdös kurva!

Az asszony meggörnyedt, összeszorította a térdeit, és nem mozdult.

– Azt mondtam, hogy állj fel, te büdös, vén kurva!

Az asszony akkor felállt és ijedten nézett Kordovánra.

– Nem vagyok kurva – mondta. – Én szeretlek téged.

Kordován nevetett. Még mindig mereven, egyenes derékkal állt, és hosszan, csúnyán nevetett.

– Állj a fal mellé! – mondta.

– Ne csináld ezt velem! – mondta az asszony. – És ne menjél el!

Kordován megragadta a karját, és a kettészelt domboldal felé taszította.

– Állj a fal mellé!

Az asszony elsírta magát. Kezeit a szájára szorította, úgy sírt.

– Ne... ne csináld ezt! – kérte.

– Állj a fal mellé, és tárd szét a karodat! – mondta Kordován. – Úgy, mint amikor először itt jártunk.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 96 (Black plate)

Az asszony a falhoz lapult, széttárta a karját, sírt, könyörögve nézett Kordovánra, de többet nem szólt semmit. Kordován lehajtott fejjel állt előtte, felkötött bal karja fehéren világított, teljesen nyugodtnak látszott.

– Szeretnék elmondani neked valamit. Jól figyelj rám!

Az asszony sírt, remegve lapult a falhoz, és most sem szólt semmit.

– Szeretném... – kezdte Kordován –, szeretném, ha tudnád, hogy sohasem dobáltam körül senkit késekkel. És ládába bújtatott embert sem fűrészeltettem ketté. Egyszer akartam megcsinálni, de átejtettek, és magamra hagytak. Egyedül pedig nem tudtam megcsinálni... És a holdszínű aranypénzeket is végérvényesen megette a fene. És bűvészcsoporttal sem jártam sohasem. Csak hazudok mindenfélét az embereknek, főleg olyankor, ha rosszkedvem van. Ha látom, hogy elhiszik, mindjárt jókedvű leszek. De most nem akarok jókedvű lenni, és megmondom neked az igazat: nem jártam bűvészekkel az országot, és nem vagyok késdobáló művész. Az első három próbadobásom akkor volt, amikor először idejöttünk. Most pedig tizenkét dobásom lesz. Jó lenne, ha nem mozognál. Szépen, nyugodtan állj, mint először; akkor még mosolyogtál is. Emlékszem, nagyon szép voltál akkor.

Hátrált vagy öt lépést, és előhúzta a kését.

– Mosolyogj! – mondta.

Az asszony nem mosolygott. Ijedten lapult a fal mellett, karjait széttárta, és sírt.

– Kár – mondta Kordován. – Kár, hogy nem akarsz mosolyogni. Nagyon szép...

Nem folytatta. Tizenkétszer dobott, szabályosan körüldobálta késével Várynét. Akkor megtörölte a nadrágjába a kést, ráhúzta a bőrtokot, visszarakta a zsebébe, és szó nélkül elment. Útközben belerúgott minden fába.

Az asszony még sokáig állt a fal mellett széttárt karokkal. Aztán a vízhez ment, megmosta az arcát, leült, két karját összekulcsolta a térdén, és a mozdulatlan folyót nézte. Mosolygott is, szája kissé nyitva volt, és nagyon szomorúan mosolygott. Most is szép volt, mintha nem is sírt volna.

Később apró göröngyöket dobált a vízbe, és megmozgatta az álmos, kis folyót.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 97 (Black plate)

A kutyát Váryné Takács Szilviának hívták

Kordován rövid pórázon vezette a kutyát, és időnként teljes erőből oldalba rúgta. A kutya vonított, vicsorgatta a fogait, néha Kordován lábába próbált harapni, de Kordován ilyenkor a pofájába rúgott. A kutya nyakában fehér kartonlap lógott, a kartonlapra nyomtatott betűkkel az volt írva, hogy: „Váryné Takács Szilvia, a vén kurva".

Az öreg Madzsgáj izgatottan sietett Kordován elé, és már messziről kiabálta:

– Öld meg azt a dögöt! Rúgd szét a fejét!

Kordován ügyet sem vetett az öreg Madzsgájra, végigvonszolta a kutyát az utcán, Romoda háza előtt utoljára még egyszer oldalba rúgta, aztán elengedte. A kutya vonítva rohant be a temetőbe, és eltűnt a juharfák között.

– Meg kellett volna ölni azt a dögöt – mondta az öreg Madzsgáj. Az arca kipirult, rendkívül izgatott volt.

Kordován leült a görbe akácfára, és azt mondta:

– Jobb így. Hadd fusson minél messzebbre. Szeretném, ha sokan elolvasnák azt a táblát a nyakában.

Régi megható történet Kordovánról, a késdobáló művészről

FIGYELMEZTETÉS: *Az alábbi történet valójában nem Kordovánról szól, hanem Deli bégről, egy török útépítő munkásról, akit csak úgy, találomra neveztek el Deli bégnek, az igazi nevét senki sem tudta, és senki sem kérdezte. Deli bég egyébként igen keveset beszélt; ha néha megszólalt, alig lehetett megérteni, amit mond, annyira dadogott.*

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 98 (Black plate)

Tízen laktak a barakkban, és a hónap vége felé, amikor már elfogyott a pénzük, ki sem mozdultak esténként. Négyen leültek a barakk közepén, a lelógó villanyégő alá, és egy felfordított ládán kártyáztak, a többiek távolabb a kártyázóktól csapatba verődve komoly arccal és teli torokból énekeltek. Így ment ez minden este a hónap vége felé, a környék lakóit szörnyen idegesítette ez a folytonos gajdolás, nem tudtak aludni, többször beszóltak a barakkba, hogy hagyják már abba az éneklést, vagy legalább halkabban énekeljenek, a barakk lakói ilyenkor válogatott trágárságokat ordítottak vissza, s folytatták az éneklést meg a kártyázást. Később már nem is szóltak nekik semmit a környék lakói.

Deli bég is a barakkban lakott, de ő nem csatlakozott sem a kártyázókhoz, sem az éneklőkhöz. Ő a hónap vége felé is a kocsmákat járta, és mindig részeg volt. A faluban gyorsan megismerte mindenki Deli béget, valamenynyiük közül Deli béget ismerték legjobban a falusiak, és megszokták, hogy mindig részegen látják. Az útépítőket sem zavarta, hogy folyton iszik, mert részegen is nagyon csöndes volt, s két ember munkáját is elvégezte. Egyetlenegyszer lett csak rosszul, töméntelen sok pálinkát ihatott előző éjjel, és délelőtt, amikor már erősen tűzött a nap, begyulladt benne a pálinka. Eldőlt a földön, hadonászott a kezeivel, hörgött, és fehér hab jött a száján. Nehezen tudták lefogni a karjait, nagyon erős ember volt Deli bég, és tejjel próbálták megitatni, Deli bég azonban fújt, mint egy beteg állat, és kiköpte a tejet. Akkor egy falusi asszony jött oda, és azt mondta, fogják be az orrát, és úgy erőszakolják bele a tejet. Így már sikerült. Deli bég hörögve kapkodott levegő után, és lenyelte a tejet is. Csakhamar magához tért, dolgozott tovább, mintha mi sem történt volna, s az ivást is folytatta éjszakánként, és továbbra se csatlakozott sem a kártyázókhoz, sem az éneklőkhöz.

Kordován minden este kártyázott és nyert. Nem nyert sokat, nem is nyerhetett túl sokat, egészen kis tételekben játszottak, de Kordován időnként még csalt is, csakhogy nyerjen. Szüksége volt a pénzre; a többiek minden szombaton hazautaztak, otthonról hozhattak ennivalót, ő azonban szombaton és vasárnap is a barakkban maradt. Ő és Deli bég. Vasárnap Deli bég az ágyán feküdt, aludt, vagy pedig a mennyezetet bámulta. Órák hosszat tudott mozdulatlanul feküdni. Kordován ilyenkor a késdobálást gyakorolta. Kisebb-nagyobb köröket rajzolt a barakk ajtajára, és azokat célozta. Késdobálás közben többször is elmesélte már Deli bégnek, hogy egyszer végignézte egy bűvészcsoportnak az előadását, és ott nagyon megtetszett neki a késdobáló művész. Sikerült összebarátkoznia vele, a késdobáló művész megnézte

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 99 (Black plate)

Kordován kezeit, és azt mondta, hogy ilyen hosszú, vékony ujjakkal belőle is kitűnő késdobáló lehetne. Deli bég néha dünnyögött valamit, és továbbra is a mennyezetet nézte; Kordován nem volt benne biztos, hogy megérti, amit mesél neki. Este megjöttek a többiek, kimosott, tiszta ing volt rajtuk, Deli bég akkor felkelt az ágyáról, és elindult, hogy végigjárja a kocsmákat.

Egy este a hónap vége felé, amikor négyen a felfordított ládán kártyáztak, a többiek pedig hangosan énekeltek, egy vézna kisfiú jött be a barakkba, és azt mondta, menjenek, hozzák haza a törököt, mert megvakult. Abbahagyták az éneklést és a kártyázást, szótlanul meredtek a vézna kisfiúra. Fogadott, mesélte a kisfiú, fogadott tíz liter borban, hogy fél óráig nézni fog egy kétszáz wattos villanyégőbe. A fogadást megnyerte, de most nem lát. A szembogara nagyon furcsa, mintha szétfolyt volna, és egyáltalán nem lát. Ül a kocsmában, és issza a bort, amit megnyert.

Mind a kilencen elindultak a kisfiú után, aki a falu másik végére vezette őket egy piszkos kocsmához. A kocsma tele volt emberekkel, egymás hegyén-hátán szorongtak, és Deli béget bámulták. Senki sem beszélt, senki sem ivott, teljesen csend volt Deli bég körül. Egyedül csak ő ivott, és kitágult, foltos pupilláival a semmibe nézett. Az asztalán tíz üveg bor állt.

Kordován ment elöl, félrelökdöste a bámészkodó embereket, megfogta Deli bég karját, és felállította a székről. Deli bég nem tiltakozott, beleegyezett, hogy hazavezessék a barakkba, csak ahhoz ragaszkodott, hogy a megnyert tíz üveg bort is hozzák. A többiek akkor összeszedték az üvegeket, és valamennyien visszatértek a barakkba. Deli béget lefektették, a borosüvegeket pedig az ágya mellé rakták, úgy, hogy ha kinyújtotta a kezét, könnyen elérhette őket.

Akkor este nem volt kedvük folytatni sem a kártyázást, sem az éneklést. Lefeküdtek ők is, eloltották a villanyt, de sokáig nem tudtak elaludni, sokat forgolódtak az ágyban. Csak Deli bég feküdt nyugodtan, néha kinyújtotta a kezét, a szájához emelte valamelyik üveget, és nagyot húzott belőle.

Másnap is csöndben feküdt az ágyán, és nem volt vele semmi baj egészen addig, amíg ki nem ürült az utolsó borosüveg is. Akkor nyöszörögni kezdett, dadogva, akadozó nyelvvel inni kért. Kordován összerázta minden pénzét, elment a legközelebbi kocsmába, és bort hozott Deli bégnek, aki egy időre megint megnyugodott. Tudták azonban, hogy ez nem tart sokáig, s hogy tenniük kell valamit. Összegyűltek a barakk végében, hogy megtárgyalják a dolgot.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 100 (Black plate)

– Pénzt kell szerezni – mondta Kordován. – Minél előbb pénzt kell szerezni és hazavinni Deli béget.

A többiek széttárták a karjukat: nem volt pénzük, vagy csak nagyon kevés volt. És a fizetést csak nyolc-tíz nap múlva kapják. Valaki azt javasolta, hogy értesítsék az igazgatóságot, azok majd tesznek valamit.

– Velünk dolgozott – mondta Kordován. – Jól dolgozott, nem volt vele soha semmi baj. Nekünk kell segíteni rajta.

A többiek rosszkedvűen rázták a fejüket. Igaz, hogy velük dolgozott, és hogy jól dolgozott, de tulajdonképpen sohasem volt velük. Nem is ismerik, még a nevét sem tudják, valójában nem is beszéltek vele sohasem.

– Velünk dolgozott – hajtogatta Kordován. – Segítenünk kell rajta. Minél gyorsabban pénzt kell szerezni.

Megint csak tehetetlenül széttárták a karjukat.

– Van egy ötletem – mondta kétségbeesetten Kordován. – Valamikor mint késdobáló egy bűvészcsoporttal jártam az országot. Volt egy nagyszerű trükkünk, amire hihetetlenül bukott a közönség. Faládába bújtattunk egy embert, aztán odahívtunk két vállalkozó szellemű pasast a közönségből, és azok kettéfűrészelték a faládát. Nagyon egyszerű trükkről van szó. A ládában két ember van. Az egyiknek a keze lóg ki, a másiknak a lába. A láda közepét megtöltjük állati belekkel, amit minden mészárosnál be lehet szerezni. A két vállalkozó szellemű pasas ezeket a beleket fűrészeli, miközben a ládába búvt emberek mozognak, mintha nyúznák őket. Egyszerű trükk, de a közönség megveszik érte. Mi is megcsinálhatnánk ezt itt a faluban. Sokan eljönnének megnézni, és fizetnének, amennyit akarnánk, csakhogy lássák, amikor szétfűrészelnek egy embert. Mindjárt lenne pénzünk.

A többiek legyintettek, elegük volt Kordovánból is, Deli bégből is. Valaki azt mondta: ha Kordován mindenáron segíteni akar a megvakult törökön, lépjen fel mint késdobáló művész, így is szerezhet pénzt. Aztán eloltották a villanyt, és lefeküdtek aludni.

Kordován elment abba a kocsmába, ahol Deli bég fél óráig nézett a kétszáz wattos villanyégőbe. Leült az egyik asztal mellé, elővette a kését, és azt mondta:

– Fogadjunk egy liter bor árában, hogy öt méter távolságról eltalálok egy cigarettapapírt!

Fogadtak vele. A kocsmaajtóra felrajzoltak krétával egy cigarettapapír nagyságú kis téglalapot, és kimérték az öt métert. Kordován vigyázzállásba merevedett, dobott, és nyert. Ismét fogadtak vele, és ő ismét nyert. Sokan

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 101 (Black plate)

voltak a kocsmában, és sokan fogadtak. Kordován pedig dobálta a kést, biztos kézzel dobott, egyetlenegyszer sem tévesztett célt.

Reggel vonatra szállt Deli béggel. Keresztülutazták az egész országot, a török határ közelében szálltak le a vonatról; szétszóródott kőházak álltak ott, a házakat rosszindulatú, tüskés bokrok vették körül. Deli bégnek négy apró gyereke volt, pállott szájú, beteges gyerekek, csodálkozva bámulták Kordovánt. Volt ott egy ősz szakállú, sovány öregember is, az sírt. Deli bég ott maradt a tüskés bokrokkal övezett házban, Kordován pedig ismét vonatra szállt.

De a barakkba nem tért vissza.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 102 (Black plate)

Miénk a gyár!

Csöndben ültek Romoda háza előtt, nem volt kedvük beszélgetni. Várták, hogy jobban besötétedjen, és hogy esetleg megjelenjenek a szerelmespárok, akik rövid időre szobát bérelnek Váryéknál. Jól el lehetett szórakozni ezeken a szerelmespárokon. Zavarban voltak, majdnem mindig zavarban voltak, amikor befordultak a Keglovics utcába: a fal mellé húzódtak, kezükkel esetlenül kaszálva siettek, nézték a házszámokat, Váryék házánál már majdnem futottak, és gyorsan besurrantak a kapun. Az akácfán üldögélők akkor találgatni kezdték, hogy a párocska vajon meddig marad a Váryházban. Általában nem szoktak sokáig maradni; fél óráig, legfeljebb egy óra hosszáig. Mikor kijöttek, megpróbáltak természetesen viselkedni, és ez volt a legnevetségesebb. Most már lassabban mentek végig az utcán, és Romoda háza előtt néha még köszöntek is az ott üldögélőknek. Úgy tettek, mintha mi sem történt volna, mintha csak úgy véletlenül éppen a Keglovics utcában sétálgatnának.

Nagyon jól el lehetett szórakozni ezeken a szerelmespárokon, csak meg kellett várni, amíg besötétedik, mert mindig olyankor jöttek, amikor teljesen sötét volt már.

Előbb azonban a téglagyári munkások jelentek meg. És nagyon furcsán viselkedtek akkor este. Az utca másik végén, Bergernek, a feltalálónak a háza előtt megálltak, és hosszasan tanakodtak valamin. Körülvették a nagydarab Adamkót, mindannyian neki magyaráztak, ő meg csak állt közöttük, és a fejét rázta. Aztán megkerülték Berger házát, és a kertek mögé indultak.

A Keglovics utcabeli férfiak csodálkozva néztek egymásra.

– Hát ez meg mi akar lenni? – kérdezte meglepetten Opana, a nyugdíjas zsákoló.

– Megkerülik az utcát – mondta izgatottan Kiss Kurányi. – Bizony isten, meg akarják kerülni az utcát.

– De hát mi ütött beléjük? Eddig nem tudtuk elűzni őket, most meg egyszerre...

– Lehet, hogy Adamkó megijedt Kordován késétől – mondta Kiss Kurányi. – Ez az, megijedt. Fél, hogy Kordován megint nekimegy a késével.

– Nem hiszem – mondta Romoda, az ácsmester. – Adamkó nem ijed meg egy vacak késtől.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 103 (Black plate)

– Szombaton is megijedt mondta Kiss Kurányi. – Járatta a pofáját, de amikor Kordován elővette a kését, fehér lett, mint a fal. És nem pofázott tovább.

– Szombaton szégyellte magát – mondta Romoda. – Azt hiszem, hogy nagyon szégyellte magát. Egy vacak késtől azonban még nem ijed meg.

– Én sem hiszem, hogy fél tőlem – mondta Kordován. Bal karjáról aznap vették le a gipszet, megnyugtatták, hogy a csont szépen összeforrt, örült, hogy rendben van a keze, mégis szokatlanul hallgatag volt, sokkal kevesebbet beszélt, mint máskor. – És most már nem is bántanám. – Romodához fordult: – Jól tetted, hogy kicsavartad a kezemből azt a vacak kést. Amilyen hülye voltam akkor, tényleg hasba szúrtam volna.

– Utálom azt az Adamkót – mondta Kiss Kurányi. – Megérdemelte volna, hogy hasba szúrd. Nagyon szemét módon viselkedett.

– Az igaz – bólogatott Kordován. – Szemét módon viselkedett, de azért örülök, hogy Romoda kicsavarta a kezemből a kést.

– Nem az a lényeg – mondta Szent János. – Az a lényeg, hogy megkerülik az utcát. Sokkal jobb így, ha a kertek mögött járnak.

Senki sem vette észre, hogy mikor tűnt el közülük a félhülye Sebestyén gyerek. Amikor a téglagyári munkások megjelentek az utca másik végén, a fiú még ott ült Kordován mellett az akácfán, de később csöndben felállt, és ő is a kertek mögé indult. Senki sem vette észre, amikor elindult, lábujjhegyen eloldalgott közülük, lassan ment a házak mellett, de amikor már nem láthatták, futni kezdett a kertek mögé: futott a téglagyári munkások elé.

Azok lehorgasztott fejjel lépkedtek, kerülgették a piszkos tócsákat, ügyet sem vetettek a félhülye Sebestyén gyerekre, lehet, hogy észre sem vették, elmentek mellette, és akkor a fiú elkiáltotta magát:

– Miénk a gyár!

A téglagyári munkások megálltak, végigmérték a félhülye Sebestyén gyereket, aztán szótlanul továbbmentek.

– Miénk a gyár! – kiáltotta ismét a fiú.

Azok mentek, mintha nem is hallanák, csak Adamkó nézett vissza, de ő sem állt meg, ment a többiekkel.

A fiú akkor felvett a földről egy kődarabot, utánuk futott, és amikor beérte őket, a követ Adamkó hátához vágta. Adamkó sápadt arccal fordult vissza, a félhülye Sebestyén gyerek pedig harmadszor is elkiáltotta magát:

– Miénk a gyár!

Adamkó leütötte. A fiú elterült a földön, szemöldöke felrepedt, és véres lett az arca. Adamkó még bele is rúgott volna, ha a többiek el nem vonszolják onnan.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 104 (Black plate)

A fiú nem törölte meg az arcát, felállt a földről, és visszaindult az utcába. Ugyanolyan csöndben és észrevétlenül ült le Kordován mellé, mint ahogy elment. Nem figyelt rá senki, még mindig azt találgatták, hogy vajon miért kerülték meg az utcát a téglagyári munkások, és várták, hogy odajöjjön Dobre, a fűtő, hogy megkérdezzék tőle.

Dobre tisztára mosakodott, akkor jött csak oda hozzájuk, de még mielőtt bármit is kérdezhettek volna tőle, észrevette, hogy a félhülye Sebestyén gyerek arca csupa vér.

– Mi történt ezzel? – kérdezte.

Mindannyian a fiúra néztek, ő meg halkan azt mondta:

– Adamkó megvert.

– Kicsoda? – kérdezte hitetlenkedve Dobre.

– Adamkó.

– Hazudsz. Mikor vert meg?

A fiú segélykérően nézett Kordovánra.

– Mikor vert meg? – kérdezte Kordován. Sápadtan vizsgálgatta a fiú véres arcát.

– Most – mondta a fiú. – Ott a kertek mögött.

– Hazudsz – mondta Dobre. – Miért vert volna meg?

A fiú egészen közel húzódott Kordovánhoz, és belekapaszkodott a karjába.

– Nem hazudsz? – kérdezte tőle Kordován.

– Nem hazudok – mondta a fiú.

– Rohadt állat ez az Adamkó – mondta Kordován nagyon dühösen. – Mégiscsak egy rohadt állat. Ki kellett volna eresztenem a belét... Az ilyen megérdemli.

– Én azt hiszem, hogy hazudik – mondta Dobre.

– Nem hazudok – mondta fiú.

– Ezt nem gondoltam volna Adamkóról – mondta Opana, a nyugdíjas zsákoló. – Igaz, hogy néha túl sokat járatta a pofáját, de hogy megüssön egy ilyen hülyegyereket... Ezt nem gondoltam volna.

– Nekem sohasem tetszett a pofája – mondta Kiss Kurányi.

– Ki kellett volna eresztenem a belét – mondta Kordován. – Az ilyen megérdemli, hogy kieresszék a belét.

Belemarkolt a félhülye Sebestyén gyerek hajába, és egészen közelről vizsgálgatta az arcát. A fiú felrepedt szemöldökéből még most is szivárgott a vér.

– A rohadt állat – mondta Kordován. – A rohadt állat... Gyere, hazamegyünk, megmossuk az arcodat.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 105 (Black plate)

A fiú kétségbeesetten kapaszkodott a karjába, nem engedte el akkor sem, amikor felálltak. Szorosan hozzábújt, mintha el akarna rejtőzni mindenki elől. Így mentek végig az utcán, a fiú szorította Kordován karját, és csak akkor engedte el, amikor hazaértek.

– Mi történt? – kérdezte Romoda Dobrétól, amikor Kordován és a félhülye Sebestyén gyerek hazament.

Dobre szomorúan ingatta a fejét.

– Ma felmondtak neki. Csúnya ügy, nagyon csúnya ügy. Nem, nem csinált cirkuszt, nyugodtan viselkedett, csak nagyon sápadt volt. És mintha szégyellte volna magát. Azt hiszem, azért nem akart ma végigmenni az utcán, mert szégyelli magát.

– Értem – mondta Szent János. – Így már értem. Lehet, hogy tényleg ő verte meg ezt a félhülye Sebestyén gyereket.

– Lehet, lehet, hogy megverte – mondta Dobre. – Nyugodtan viselkedett ugyan, de azért nagyon ideges volt ma. Én sajnálom...

– Én egyáltalán nem sajnálom – mondta Dobre. – Nem tudom, hogy mi lesz vele. De hát nem maradhatott a gyárban, nagyon rosszak már a lábai. Egyébként nekem is felmondtak.

– Borbélyműhelyt nyitsz? – kérdezte Romoda.

– Igen – mondta szomorúan Dobre. – Nem tehetek mást. A gyomrom majd megint összeszorul, majd megint nem tudok rendesen enni, de nem tehetek mást. Kénytelen leszek elviselni mindenféle nagypofájú jöttmentnek a szájbűzét.

– Ki fogod bírni – mondta Szent János.

– Persze – mondta szomorúan Dobre. – Persze hogy ki fogom bírni. De azért... jó lenne, ha továbbra is eljárnátok hozzám borotválkozni és nyiratkozni. Titeket már megszoktalak. Meg a téglagyáriakat is. Ők megígérték, hogy továbbra is eljárnak hozzám. Jó lenne, ha ti is eljárnátok, és ha nem lenne több veszekedés.

– Rendben van – mondta Romoda, az ácsmester. – Ezentúl is hozzád fogunk járni, és nem lesz több veszekedés a téglagyáriakkal.

Közben már teljesen besötétedett, és megjelent az első szerelmespár. Elhallgattak, és figyelték a párocskát, amint riadtan tekingetve siet végig az utcán. Egymáshoz bújva siettek a házak mellett. Váryék házánál már futottak, és gyorsan besurrantak a kapun.

– Mit gondoltok, meddig maradnak bent? – kérdezte Opana, a nyugdíjas zsákoló.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 106 (Black plate)

Ha rosszkedvű volt, hazudott az embereknek

– A rohadt állat... a rohadt állat... a rohadt állat...

A félhülye Sebestyén gyerek már kora reggel az ajtóban állt, bedagadt fél szemét tapogatta, és szomorúan figyelte Kordován készülődését.

– A rohadt állat... a rohadt állat... a rohadt állat – hajtogatta vég nélkül.

– Hagyd már abba – szólt Kordován.

– A rohadt állat – mondta még egyszer a félhülye Sebestyén gyerek, és végre elhallgatott.

Kordován összeszedte holmijait, vigyázva mindent az utazótáskájába rakott, még egyszer körüljárt a szobában, nehogy elfelejtsen valamit, aztán bezárta a táskát, és intett a fiúnak, hogy menjenek ki a kertbe. Lassan, ráérősen ballagtak egészen a kert végéig, ahol már a füves lapály kezdődött, és ahol most is piszkos tócsákban állt a víz. Korhadt léckerítés választotta el a kertet a lapálytól, a kerítés tövében sűrűn egymás mellett szúrós málnabokrok nőttek. Rengeteg málna termett abban az évben. Kordován szórakozottan szedegette a piros málnaszemeket, időnként behajlította összeforrt bal karját; szokatlan volt most, hogy a gipszet levették róla, és hogy ismét szabadon mozgathatta. A félhülye Sebestyén gyerek a háta mögött állt, még mindig bedagadt fél szemét tapogatta, és újra rákezdte:

– A rohadt állat... a rohadt állat... a rohadt állat!

– Jól van... jól van – motyogta Kordován. – Fogd már be a szád!

Sebestyén jött oda hozzájuk nagyon rosszkedvűen. Reggelenként mindig rosszkedvű volt, szemhéjai vörösre duzzadtak, és mérgesen hunyorgott a napsütésben. A torkát köszörülte, és mérgesen hunyorogva búcsúzott el Kordovántól. Aztán munkába indult.

Kordován és a fiú később lementek a cseresznyefához, ahol a késdobálást szokták gyakorolni. A célpontként használt, fára szögezett deszkadarab össze volt lyuggatva, szélei már megrepedeztek. Kordován elővette a kését, és átadta a félhülye Sebestyén gyereknek. A fiú megcélozta a deszkadarabot, dobott, a kés elrepült a fa mellett. Sokáig dobált még, komoly arccal, vigyázzállásba vágta magát, hosszasan célzott, de egyszer sem találta el a deszkadarabot. Kordován szomorúan figyelte az erőlködését, de nem szólt neki

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 107 (Black plate)

semmit. Mikor megunta, elvette tőle a kést, visszatette a zsebébe, és az utazótáskájáért ment.

Az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi már az utcán voltak, Romoda háza előtt ültek a görbe akácfán, az arcukat a nap felé fordították. Kordován, mikor odaért, földre tette az utazótáskáját, és leült melléjük a fára, a félhülye Sebestyén gyerek pedig, aki még most is folyton Kordován nyomában volt, a ház falának támaszkodott, és a bedagadt fél szemét tapogatta. Az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi – kiszikkadt, fáradt öregemberek voltak mind a ketten – lehunyt szemmel süttették arcukat a nappal, tulajdonképpen ilyenkor, reggel érezték legjobban magukat, és nem szerették, ha bárki is zavarja őket. Úgy tettek, mintha észre sem vennék Kordovánt és a félhülye Sebestyén gyereket. Csak amikor meglátta a földre helyezett utazótáskát, Rozmaring Bandi akkor kérdezte meg Kordovántól:

– Elmész?

– Igen – mondta Kordován. Néhányszor behajlította és kiegyenesítette a bal karját, és Rozmaring Bandi felé nyújtotta. – Teljesen rendbe jött, mintha nem is lett volna eltörve; most már nyugodtan elmehetek. Meg aztán, ideje is, hogy elmenjek. Nem tudok én sokáig egy helyen maradni.

– Megszoktunk már – mondta Rozmaring Bandi, éppen csak hogy mondjon valamit. – Mindenki megszokta már, hogy itt vagy.

– Nem tudok én sokáig megmaradni egy helyen – mondta Kordován. – Belebetegszem, ha sokáig egy helyen kell maradnom. Nekem a mozgás való, állandóan menni egyik helyről a másikra, bejárni az egész országot, az való nekem.

– Miért nem jelentkezel valamelyik cirkusznál? – kérdezte az öreg Madzsgáj. – Lehet, hogy felvennének mint késdobáló művészt.

– Nem rossz. Nem rossz ötlet. Gondoltam is már rá – mondta Kordován. Lehunyta a szemét, a fejét hátrahajtotta, hogy a nap az arcába süssön.

– Biztosan jól éreznéd magad egy vándorcirkuszban – mondta az öreg Madzsgáj. – Egy vándorcirkuszban mindig történnek érdekes dolgok.

Kordován süttette az arcát a nappal, és azt mondta:

– Amikor azzal a bűvészcsoporttal jártam az országot, volt egy nagyon szép partnernőm. Szép, fiatal lány volt... Minden este tizenkét késsel dobáltam körül... Majd most megkeresem. Biztosan velem jön, csak szólni kell neki. És majd együtt jelentkezünk valamelyik rendesebb cirkusznál, egész biztos felvesznek bennünket, egy késdobáló művészre szüksége van minden rendesebb cirkusznak.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 108 (Black plate)

– Én is szeretnék cirkuszban dolgozni – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

Kordován felnyitotta a szemét, és szomorúan nézett a fiúra.

– Nem lehet – mondta. – Most még nem lehet. De egyszer majd eljövök érted, és magammal viszlek, és majd megint gyakoroljuk a késdobálást.

– A rohadt állat – mondta a félhülye Sebestyén gyerek, és megtapogatta a bedagadt fél szemét.

– Én is szívesen elmennék innen – mondta az öreg Madzsgáj. – Utálom az egész Váry-házat. Szégyellem, hogy ilyen házban kell laknom.

– Kész bordélyház – mondta dühösen Rozmaring Bandi. – Az asszony igazi bordélyházat csinált...

– Igaz, hogy valamikor maga volt a legnagyobb korhely a környéken? – kérdezte Kordován.

Rozmaring Bandi mintha nem is hallotta volna. Ha a Váry-házat emlegette valaki, mindjárt dühbe gurult, és nem hallott semmi mást. Mérgesen folytatta:

– Igazi bordélyházat csinált, az embernek egész éjszaka nincs nyugta, jönnek a párok egymás után. Valamelyik éjszaka még Szent Jánosnak a lánya is ott volt. Disznóság, hogy mit csinál az az asszony. Mindenkit megpróbál a házába csalogatni.

– Igaz, hogy valamikor maga volt a leghíresebb korhely? – kérdezte idegesen Kordován.

– Igaz, ő volt – mondta az öreg Madzsgáj. – Azt hiszem, nincs még egy ember, aki annyit megivott volna, mint Rozmaring.

Rozmaring Bandi legyintett. Még mindig a Váry-ház miatt dühöngött, ezért csak annyit mondott:

– Régen volt. Ma már egy pohár bort sem tudnék meginni.

– Volt egy barátom – mondta Kordován –, aki rengeteget ivott. Egyszer fogadott tíz liter borban, hogy fél óráig néz egy kétszáz wattos villanyégőbe. A villanyégő megvakította, de azért ő megitta a tíz liter bort.

Ez már érdekelte Rozmaring Bandit. Egyből megfeledkezett a Váry-házról, kétkedve csóválta a fejét, és megkérdezte:

– Megvakult? Teljesen megvakult?

– Igen – mondta Kordován. – Teljesen megvakult fél óra alatt. De azért a tíz liter bort megitta.

– És most mi van vele? – kérdezte Rozmaring Bandi.

Kordován ismét hátradőlt az akácfán, és lehunyta a szemét.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 109 (Black plate)

– Nem tudom – mondta. – Lehet, hogy külföldön kezelteti magát, lehet, hogy megoperálták, és már megint lát. Rengeteg pénzt gyűjtöttünk össze neki, hogy kezeltetni tudja magát. Lehet, hogy már megint lát.

– Hát igen – bólogatott Rozmaring Bandi. – Sok pénzzel kikezeltethette magát. Kik adták azt a sok pénzt?

Kordován elnevette magát.

– Azok, akikkel fogadott. Meg mások is. Egy egész falut átejtettünk, az emberek letaposták egymást, hogy fizethessenek. Tudok egy nagyszerű trükköt, amivel alaposan megkopasztottuk őket.

– Miféle trükk? – kérdezte az öreg Madzsgáj. – Késdobálás?

– Nem – mondta Kordován. – Egészen más trükk. Romodának és Kiss Kurányinak meséltem egyszer. Arról van szó, hogy egy ember bebújik egy hosszú faládába, azután odajönnek ketten a közönségből, és kettéfűrészelik a ládát. Látni lehet, ahogy fűrészelik az ember beleit. Megőrül érte a közönség. Pedig egy egészen pofonegyszerű trükkről van szó. A láda közepén rekesz van, oda belerakunk mindenféle állati beleket. A láda egyik végében már ott lapul egy ember. Azután bejön egy másik, és a közönség előtt bemászik a láda másik végén. Amikor már csak a lába lóg ki, az, aki már bent volt, kinyújtja a kezeit. A közönség azt hiszi, hogy az illető, akit bemászni látott, végigfeküdt a ládában. Feljönnek ketten, és kettéfűrészelik a ládát, azok meg ott bent mozgatják a kezüket-lábukat, vonaglanak, a közönség pedig tombol. Az emberek imádják nézni, amikor valakit kettéfűrészelnek. Egy hétig mindennap bemutattuk nekik ezt a trükköt. Mindennap ott volt az egész falu, és fizették a drága belépőjegyet. Teljesen megkopasztottuk őket, és rengeteg pénzt gyűjtöttünk a barátomnak.

– Meghiszem – mondta Rozmaring Bandi. – Meghiszem, hogy egy ilyen trükkel meg lehet kopasztani az embereket.

– Nagyszerű trükk, az embereket meg lehet őrjíteni vele – mondta Kordován.

– Tényleg ügyes trükk – mondta elismerően az öreg Madzsgáj is.

– Lehet, hogy a barátom ismét lát – mondta Kordován. – Azzal a rengeteg pénzzel a legjobb orvosokkal kezeltethette magát.

– Lehet – mondta az öreg Madzsgáj is. – Lehet, hogy már ismét lát.

Rozmaring Bandi még hozzáfűzte:

– Nem ismerem az illetőt, de azért örülnék, ha ismét látna. Aki képes meginni tíz liter bort, azután, hogy megvakult, az megérdemli, hogy ismét lásson.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 110 (Black plate)

Kordován elégedetten állt fel az akácfáról, kezébe vette az utazótáskáját, és elbúcsúzott az öreg Madzsgájtól és Rozmaring Banditól. Kezet nyújtott a félhülye Sebestyén gyereknek is, az pedig egy gyűrött papírlapot húzott elő a zsebéből, és azt mondta:

– Írd ide, hogy „Adamkó, a rohadt állat".

Kordován egy pillanatig meglepődve meredt a papírra, de aztán elnevette magát, ceruzát vett elő, és nyomtatott betűkkel felírta: „Adamkó, a rohadt állat". Visszaadta a gyűrött papírdarabot, kezet fogott a fiúval és elindult.

Egyenes derékkal ment, könnyedén vitte egy szál utazótáskáját, és halkan fütyörészett. Sokáig néztek utána, amikor már eltűnt a szemük elől, az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi kényelmesen hátrahajtották a fejüket, és süttették az arcukat a nappal. A félhülye Sebestyén gyerek egy ideig még a fal mellett állt, aztán ő is leült az akácfára, és a nap felé fordította az arcát.

A kutyát Adamkónak hívták

A fiú egy egészen kis kutyát tudott csak szerezni. Annak a nyakába kötötte a gyűrött papírlapot, amelyre nyomtatott betűkkel az volt írva, hogy: „Adamkó, a rohadt állat". A kutyát pórázon kivezette az utcára, a póráz végét a bal kezére csavarta, jobb kezében egy botot tartott, és a bottal időnként teljes erőből a kutyára csapott. A kutya nyüszített, kétségbeesetten próbált szabadulni, de a fiú erősen fogta a póráz végét. Végigvonszolta az utcán, Romoda háza előtt még egyszer utoljára rácsapott a bottal, és akkor elengedte a nyüszítő kis kutyát.

– Agyon kellett volna verni azt a dögöt – mondta az öreg Madzsgáj. – Miért nem verted agyon azt a dögöt?

A félhülye Sebestyén gyerek nem válaszolt. Nézett a nyüszítve rohanó kutya után, megtapogatta a bedagadt fél szemét, és aztán, még mindig bottal a kezében, hazament.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 111 (Black plate)

Régi megható történet Adamkóról, a téglagyári munkásról

Nehéz napok voltak azok, istentelenül nehéz napok. Dobre, a fűtő sokat mesélt róluk. Rossz, vacak szenet kaptak, rengeteg vacak szenet, az egész egyetlen nagy halomban állt a téglagyár udvarán, és akkor még beköszöntöttek az esős napok is. Az eső megöntözte és puhára áztatta azt a rossz, vacak szenet, puhára áztatta az egész téglagyárat, meg a téglagyár környékét, meg az egész világot.

A parasztok, akik ott a gyár mellett vezető úton hordták a cukorrépát, szintén puhára áztak, csorgott róluk a víz, nem, nem is a víz, hanem a sár, s olyan mocskosak voltak, mint a disznók. A szekerek minduntalan beleragadtak a kátyúba, a parasztok káromkodtak, verték a lovakat, azok meg erőlködtek, és szintén olyan mocskosak voltak, mint a disznók. Mindent bemocskolt és puhára áztatott az eső.

Mesélték, hogy azokban a napokban, úgy alkonyattájt két civil ruhás rendőr üldözött egy csavargót. Nem tudni, hogy miért üldözték, bizonyára lopott valahol a közelben, és amikor a nyomába eredtek, a téglagyár felé menekült. A csavargó is, a rendőrök is kétségbeesetten dagasztották a puhára ázott földet, alig volt ötven méter távolság közöttük, a rendőrök többször is felszólították a csavargót, hogy álljon meg, mert különben lelövik, de a csavargónak esze ágában sem volt megállni. Akkor a rendőrök előrántották a pisztolyukat és rálőttek, valószínű azonban, hogy nem akarták megölni, szándékosan nem találták el, csak meg akarták ijeszteni. A pisztolylövések nagyot csattantak a zuhogó esőben, a csavargó azonban akkor sem állt meg. A rendőrök végül is kifulladtak, nehéz, vastag talpú cipőjük beleragadt a sárba, szomorúan álltak a téglagyár mellett, mindkettőjüknek kalap volt a fején, kalapjuk széléről vékony sugárban csorgott az esővíz, és mindketten mocskosak voltak, mint a disznók. A csavargó is mocskos volt, mint a disznó, de neki nem volt sem kalapja, sem vastag talpú cipője, mezítláb dagasztotta a puhára ázott földet, könnyebben futott, mint a két civil ruhás rendőr, és megszökött előlük.

A téglagyári munkások is mocskosak voltak, mint a disznók. Fáradtan vonszolták magukat a téglagyár udvarán, hordták a téglát és a megpuhult

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 112 (Black plate)

vályogot, és amikor már nagyon elegük volt mindenből, behúzódtak valamelyik szárítóba, és az elmenekült csavargóról meg a sárba ragadt civil ruhás rendőrökről beszélgettek, vagy pedig a cukorrépát hordó parasztokról, akik kíméletlenül ütlegelik a lovaikat.

Csupán Adamkót nem érdekelte a csavargó, sem a civil ruhás rendőrök, sem a parasztok. Őt csak a téglák érdekelték. Káromkodott, rohangászott fel-alá, noszogatta a többieket, és folyton azt ordítozta, hogy sok téglát, minél több téglát kell csinálniuk, mert szükség van a téglákra. A többiek nem nagyon értették, hogy mire jó ez a kapkodás, és hogy kinek kell a rengeteg tégla most, amikor hamarosan itt a tél, s leáll minden építkezés. Azelőtt a téglagyárban ilyenkor már lassan „rámolni" kezdtek; készülődtek a telelésre. Most pedig Adamkó egyre több téglát követelt.

A kemencékből egyre kevesebb tégla került ki, és azok is selejtesek voltak: görbék, kipukkadt oldalúak, rosszul égettek. A rossz, vacak, puhára ázott szén nem melegítette be rendesen a kemencéket, és a téglák nem sültek meg. Dobre abban az időben még szénhordó volt, és Árvai, egy hajlott hátú, kopasz öregember volt a fűtő. Erőlködtek mind a ketten, Dobre hordta a rossz, vacak szenet, amilyen gyorsan csak tudta, Árvai pedig szórta be a tüzelőnyílásokon, csillogó, kopasz fejjel ugrált a kemencék tetején, a kemencék azonban nem melegedtek be kellőképpen, és a téglák meggörbültek. Adamkó félóránként felrohant a fűtőhöz, és ordítva követelte, hogy a rossz szénnel is fűtsön rendesen. Árvai széttárta a karját, és jobb szenet kért. Adamkó követelte, hogy a rossz szénnel is fűtsön rendesen. Árvai egy idő után megunta a vitatkozást, eldobta a lapátot, és azt mondta Adamkónak:

– Le vagy szarva, édes fiam. Ha nem tetszik, ahogy dolgozom, kapd be...

Letörölte az izzadságot a kopasz fejéről, és leült a fal mellé. Adamkó akkor nekiállt fűteni. Szórta a rossz, vacak szenet a tüzelőnyílásokba, egyre több szenet kért, Dobre hordta a szenet, futva tolta a targoncát fel a kemencék tetejére, és amikor a lábai nagyon remegtek, megállt, és azt mondta:

– Nem bírom tovább.

Adamkó úgy meredt rá, mint aki nem akar hinni a fülének.

– Nem bírod?!

– Nem – mondta Dobre.

– Bírnod kell – mondta Adamkó. – Ha belepusztulsz is, ha beledöglesz is, akkor is bírnod kell.

– Nem akarok megdögleni – mondta Dobre. – És ez a rossz, vacak szén egyébként sem ér semmit.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 113 (Black plate)

– Olyan szénnel fűtünk, amilyen van – mondta Adamkó. – Tégla kell, és mi rossz, vacak szénnel is téglát fogunk csinálni.

– Hát akkor csináld! – mondta Dobre. – Én nem bírom tovább.

Adamkó összeszorította a fogait, úgy szűrte a szavakat.

– Ide figyelj, rengeteg téglára van szükség, és nekünk rengeteg téglát kell csinálnunk, még ha valamennyien beledöglünk, akkor is. Bírni kell, most nem lehet...

– Kapd be... – mondta fáradtan Dobre. Hátat fordított Adamkónak, és leült a kopasz Árvai mellé.

Adamkó akkor lehúzta az ingét, megragadta a szénhordó targoncát, és meztelen felsőtesttel kirohant a zuhogó esőbe.

– Tüdőgyulladást kap ez a marha – mondta Árvai Dobrénak. – Meglátod, tüdőgyulladást fog kapni.

Adamkó hordta a szenet, mint egy őrült. Futott a targoncával le a hatalmas szénrakáshoz, megpakolta, a vastag deszkagerendán futva tolta maga előtt fel a kemencék tetejére, a rossz, vacak szenet kiborította a tüzelőnyílások mellé, kézbe kapta a lapátot, és gyorsan bekotorta a szenet a kemencébe, azután ismét futott le a szénrakáshoz. Ilyet még nem láttak a téglagyárban. Hogy valaki ilyen őrült ütemben szenet is hordjon és fűtsön is. És közben egyre rosszabb téglák kerültek ki a kemencéből. Adamkó nem tudott fűteni: a rossz, vacak szénnel teletömte a tüzelőnyílásokat, és a kemencék még inkább kihűltek.

Ő azonban hordta a szenet, és fűtött megállás nélkül. A targonca kerekeire rátapadt a sár és a fekete szénpor, nehezen forogtak már, de ő egyre több szenet lapátolt bele, amikor fölfelé tolta a vastag deszkapadlón, szinte maga is ráfeküdt a targoncára, hátán ugráltak az izmok, és meztelen felsőteste úgy gőzölgött, mint a cukorrépával megrakott szekereket vontató lovaké.

Este, mielőtt hazaindultak volna, valamennyien összegyűltek a kemencék mellett. A falhoz húzódtak, hogy fedezve legyenek az esőtől, cigarettára gyújtottak, s beszélgettek a mezítlábas csavargóról, akinek sikerült megszöknie, a sárba ragadt civil ruhás rendőrökről, akiknek kalapját ronggyá áztatta az eső, meg a cukorrépát hordó parasztokról, akik káromkodva verik a lovaikat. Bámulták a vigasztalan, szürke esőfelhőket, és valamennyien mocskosak voltak, mint a disznók. Adamkó is ott állt a kemence falánál, most nem beszélt, nem ordítozott, nem követelt minél több téglát. Furcsán, természetellenesen állt a fal mellett. Teste megfeszült, mint az íj, a dereka meggörbült,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 114 (Black plate)

és nagyon sápadt volt az arca. A többiek, miután elszívták a cigarettájukat, indultak haza, ő azonban még akkor is sápadtan állt a fal mellett.

– Rosszul vagy? – kérdezte tőle Árvai, a kopasz fűtő.

– Nem – mondta Adamkó. – Nincs semmi bajom.

– Nézd, te megtettél mindent – mondta Árvai. – A téglákat úgyis megette a fene, felesleges tovább is hősködnöd. Mondd meg, ha rosszul vagy.

– Nincs semmi bajom – mondta Adamkó.

– Nagyon sápadt vagy – mondta Árvai.

– Hányingerem van, ennyi az egész – mondta Adamkó. – És nem tudok lehajolni.

– Nem tudsz lehajolni?

– Nehezen. Fájdalmaim vannak, ha lehajolok. Legjobb, ha így megmerevítem magam.

– Ez baj – mondta szomorúan Árvai. – Ez nagy baj. Azt hiszem, sérvet kaptál.

Adamkó legyintett.

– Dehogy kaptam sérvet.

– Holnap okvetlenül menj el az orvoshoz! – mondta Árvai. – Azt hiszem, meg kell hogy operáljanak.

– Holnapra teljesen rendbe jövök – mondta Adamkó. – Holnap már kutya bajom se lesz.

– Okvetlenül menj el az orvoshoz, a téglát úgyis megette a fene – mondta Árvai. – Ilyen szénnel nem lehet téglát égetni. Majd tavasszal, addig biztosan kapunk rendes szenet, akkor majd csinálunk rengeteg téglát. Addig rendbe jössz...

Úgy magyarázott a nagydarab Adamkónak, mint egy gyereknek. Megfogta a karját, és együtt indultak hazafelé. Adamkó hátrahajlított derékkal, furcsán, mereven lépkedett a ragadós sárban.

Az eső pedig zuhogott, puhára áztatta a rossz, vacak szenet ott a téglagyár udvarán, puhára áztatta a téglagyárat, meg a környékét, meg az egész világot. Nehéz napok, istentelenül nehéz napok voltak azok; Dobre, aki később fűtő lett a téglagyárban, sokat mesélt róluk.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 115 (Black plate)

A vadkacsák talán észre sem vették

Szent Jánosnak, a méhésznek a lánya, akit mindenki Szent Erzsébetnek hívott az utcában, meleg nyári délutánokon meztelenül szokott fürdeni a folyóban. Ott, ahol a temetők véget érnek – néhány méterrel lejjebb már a víz folyik –, sűrűn burjánzik az ördögcérna, az apró liláspiros virágokkal tűzdelt cserjék között lándzsalevelű ecetfák is nőnek, sőt a temetőből egy-két juharfa is eljutott odáig; így együtt eltakarták a folyót a Keglovics utca elől. Ide járt fürödni Szent Erzsébet. Az ecetfák és a sűrű ördögcérnacserjék védelmében meztelenre vetkőzött, hosszú, fekete haját kontyba tűzte, azután belépett a vízbe, lassan lépkedett a folyó közepéig, és amikor már csak a feje látszott ki a vízből, csöndben úszni kezdett. Elúszott egészen a folyó túlsó partjáig, ahol magasra nőtt a nád, és mindenféle vízinövények zöldellnek, a nádasban nyugtalan vadkacsák raktak fészket, de Szent Erzsébet olyan csöndesen, olyan nesztelenül úszkált, hogy talán még a vadkacsák sem figyeltek fel rá. Sokáig szokott fürödni a kis folyóban, többször is elúszott a nádasig meg vissza a folyó közepére, ott hanyatt feküdt a vízen, és az eget nézte. Aztán kiúszott a partra, az ördögcérna, az ecetfák és a juharfák védelmében megszárítkozott és felöltözött. Felfrissülten és jókedvűen ment haza a német temetőn keresztül; amikor kilépett a nyikorgó vaskapun, mindig köszönt a Romoda háza előtt üldögélő két öregembernek, az öreg Madzsgájnak és Rozmaring Bandinak.

Egy napon már kora délelőtt három kisfiú: a két Kiss Kurányi gyerek és Bergernek, a feltalálónak a fia sátrat kezdett építeni a temető végén burjánzó ördögcérnacserjék és ecetfák között. Nagy körültekintéssel fogtak hozzá a sátor elkészítéséhez. Bekúsztak a sűrű bozótba, kitépték az ördögcérnát, vagy öt négyzetméternyi területet megtisztítottak a cserjéktől, de azért dús sövényt hagytak a folyó felől és a temető felől is, az ecetfákat pedig nem is bántották. Azután botokat vertek a földe, a temetőben ágakat tördeltek le a juharfákról, az ágakat a földbe vert botokra erősítették, és az egészet vastagon befedték gallyakkal, ördögcérnával és levelekkel. A földre is puha, zöld leveleket szórtak. Szép, kényelmes, árnyékos búvóhelyeket készítettek maguknak, az egész sátor ügyesen el volt rejtve a bozótok és ecetfák kö-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 116 (Black plate)

zött, legfeljebb csak az fedezhette fel, aki egészen közel ment az ördögcérnacserjékhez.

Dél is elmúlt, amikor elkészültek a sátorral, és akkor észrevették, hogy az egyik közeli sírkő mögül a félhülye Sebestyén gyerek figyeli őket. A három kisfiú éktelen dühbe gurult.

– Ez a hülye mindent el fog rontani – mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. – Most odamegyek hozzá, és dagadtra pofozom. Addig pofozom, amíg el nem oldalog a közelünkből.

Az idősebbik Kiss Kurányi gyerek nem lehetett több tízévesnél, de azért hetente többször is megpofozta az esetlen, félhülye Sebestyén gyereket, aki legalább kétszer akkora volt, mint ő. Dühösen ment oda a sírkőhöz, és ráförmedt a félhülye Sebetyén gyerekre:

– Menj innen a fenébe! Azonnal takarodj innen, mert dagadtra pofozlak!

A félhülye Sebestyén gyerek riadtan forgatta a szemeit, két keze esetlenül lógott, és nem mozdult a sírkő mellől. Az idősebbik Kiss Kurányi gyerek kétszer pofon ütötte.

– Takarodj innen a fenébe! – sziszegte dühösen.

– Én is szeretnék bemenni a sátorba – mondta a félhülye Sebestyén gyerek. Még mindig nem mozdult, riadtan forgatta a szemeit, az arcán kétoldalt ott piroslott a kisfiú keze nyoma.

– Azonnal menj innen! – mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek, és megint pofon ütötte.

– Szeretnék bemenni a sátorba – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

A kisfiú egyre dühösebben pofozta, de ő meg sem mozdult, és folyton csak azt hajtogatta:

– Szeretnék bemenni a sátorba.

Végül is a kisfiú fáradt bele a pofozkodásba.

– A fene egyen meg! – mondta. – Nem bánom, gyere oda, de ha csak egyetlenegyszer is meg mersz nyikkanni, dagadtra pofozlak.

– Nem fogok megnyikkanni – ígérte a félhülye Sebestyén gyerek. Az arca már teljesen kivörösödött a pofonoktól.

Négyen is kényelmesen elfértek a sátorban. Leültek a puha, zöld levelekre, lábukat maguk alá húzták, a sűrű ördögcérnacserjék eltakarták őket a folyó felől és a temető felől is, szótlanul, csendben várták Szent Erzsébetet, a méhésznek a lányát.

Szent Erzsébet aznap délután is fürödni ment a folyóra. Az ecetfák és az ördögcérna védelmében meztelenre vetkőzött, kontyba tűzte hosszú, feke-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 117 (Black plate)

te haját, aztán belépett a vízbe, és lassan elindult a folyó közepe felé. Ott úszni kezdett, nesztelenül úszott, a víz alig hullámzott körülötte, a nádasban fészkelő vadkacsák nyugodtan aludtak, nem is sejtették, hogy Szent Erzsébet ott úszik a közelükben. A folyó túlsó partján a házak között emberek kiabáltak, autók zúgtak, valahol rádió bömbölt, de mindez alig hallatszott el a folyóig, a vízben csend volt, Szent Erzsébet a hátán feküdt, és az eget nézte. Sokáig úszkált a folyóban, és amikor ismét a partra jött, a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek nem bírta tovább, halkan felsóhajtott:

– Nagyon szép... Ugye, milyen szép?

A bátyja a szájára csapott, a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek elhallgatott, és továbbra is lélegzet-visszafojtva figyelték Szent Erzsébetet. Ő meztelenül állt a parton, alig három-négy méterre a fiúktól, szárítkozott a napon, hosszú, fekete haját kibontotta, a bőrét egyenletesen halványbarnára sütötte a nap, semmi sem volt rajta, csak a nyakában egy vékony aranylánc, kis kereszttel a végén, amit bizonyára a templomjáró apjának a kívánságára hordott. Később felöltözött, és a német temetőn keresztül hazaindult. Amikor kilépett a nyikorgó vaskapun, kedvesen köszönt a görbe akácfán üldögélő két öregembernek, az öreg Madzsgájnak és Rozmaring Bandinak.

– Nagyon szép – mondta suttogva a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek, pedig Szent Erzsébet akkor már messze járt, beszélhetett volna hangosan is. – Ugye, hogy nagyon szép?

– És tiszta – mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. – Sohasem láttam még senkit, aki ennyire tiszta lett volna. Tiszta és szép.

– Tényleg nagyon szép – mondta Bergernek, a feltalálónak a fia. – Sajnos, elkurvult. Rozmaring Bandi azt mondja, hogy teljesen elkurvult.

Amazok hárman úgy néztek Bergernek, a feltalálónak a fiára, mintha nyomban a torkának akarnának ugrani.

– Nem igaz – förmedt rá az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. – Ez nem igaz. Többet ne mondj rá ilyet!

– Váryékhoz jár – mondta Bergernek a fia. – Rozmaring Bandi azt mondja, hogy egy villanyszerelővel jár Váryékhoz, és hogy teljesen elkurvult.

Az idősebbik Kiss Kurányi gyereknek fehér volt a szája széle, remegett a hangja, amikor azt mondta:

– Ha még egyszer ilyesmit mersz mondani róla, dagadtra pofozlak. Megértetted? Dagadtra pofozlak!

– Én Rozmaring Banditól hallottam – szabadkozott Bergernek, a feltalálónak a fia. Fejét ijedten a válla közé rántotta.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 118 (Black plate)

– Rozmaring Bandi egy részeges disznó – mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. – Te hiszel ilyen Rozmaring Bandiknak?

– Lehet, hogy hazudik – adta be a derekát Bergernek, a feltalálónak a fia.

– Persze hogy hazudik. Aki ilyen tiszta és ilyen szép, az nem jár szobára Váryékhoz.

– Olyan szép... – mondta most is a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek –, olyan szép, mint Gizike Schladt.

– Ki az a Gizike Schladt? – kérdezte Bergernek a fia.

– Itt van eltemetve a német temetőben – mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek. – Rajta van a fényképe a sírkövön. Opana azt mondja, hogy a legszebb halott volt, akit valaha is látott. Szép volt és tiszta.

– Virágot kéne vinni a sírjára – javasolta a fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek.

A három kisfiú és a félhülye Sebestyén gyerek elmentek Gizike Schladt sírjához. Megtisztították a sírt a fűtől és a kutyatejtől, aztán nagy csokor fehér szegfűt és egy üres befőttesüveget hoztak. Vizet öntöttek a befőttesüvegbe, belerakták a szegfűket, és az egészet Gizike Schladt fekete márványból készült sírköve mellé helyezték.

Ettől kezdve minden délután a sátorban hasaltak, a sűrű ördögcérnacserjék között, és lélegzet-visszafojtva nézték Szent Erzsébetet, aki meztelenül fürdött a folyóban. És mindennap vittek virágot Gizike Schladt sírjára.

Egyik nap azonban felhők jöttek, eltakarták a napot, és erős szél kezdett fújni. Az elhagyatott temetőkben álló juharfák meghajlították ágaikat, és lobogtatták karéjos leveleiket, az ördögcérnacserjék összekuszálódtak, liláspiros virágaik a folyóba repültek, a kis folyó pedig hullámzott, sokkal gyorsabban folyt, mint máskor, elvitte messzire a virágokat, és a tarka vadkacsákat beűzte a nádasba. Aztán megeredt az eső, és esett egész nap és egész éjjel. A gyerekek a házakba húzódtak, és onnan néztek szomorúan a folyó felé.

Másnap reggel ismét kisütött a nap. Megszárította a juharfák leveleit, bevilágított az ablakokon, kicsalta az utcára előbb a két öregembert, az öreg Madzsgájt és Rozmaring Bandit, akik elballagtak Romoda háza elé, és leültek a kidöntött, görcsös akácfára, aztán a gyerekeket is, akik bementek a temetőbe, futottak a már felszáradt fűben a folyó felé, hogy megnézzék az ördögcérnacserjék közé rejtett sátrukat.

A vékony ördögcérnák a földre hajoltak, valaki sáros lábbal rájuk taposott, és a sátorban a puha, zöld levelek is sárosak voltak. Kétségbeesetten álltak a sátor előtt, gyanakodva néztek egymásra, aztán megint a besározott, zöld leveleket nézték, egyszer csak lehajolt a félhülye Sebestyén gyerek, és

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 119 (Black plate)

a levelek közül egy vékony aranyláncot emelt fel. Előrenyújtotta a kezét, az aranylánc a tenyerében volt, a három kisfiú pedig összedugta a fejét az aranylánc fölött. Végül is Bergernek, a feltalálónak a fia mondta ki:

– Szent Erzsébet nyaklánca.

Továbbra is mozdulatlanul álltak, fejüket összedugva a félhülye Sebestyén gyerek tenyere fölött. Nem merték felemelni a fejüket, és nem mertek egymásra nézni.

– A büdös kurvája... – mondta egyszer csak az idősebbik Kiss Kurányi gyerek.

Most már Bergernek, a feltalálónak a fia is tűzbe jött.

– Itt hentergett valakivel a sátrunkban. Nem elég neki a Váryék szobája, idejön, és bemocskolja a sátrunkat. Biztos a villanyszerelőjével bújt ide, nehogy megázzanak.

– A büdös kurvája! – mondta az idősebbik Kiss Kurányi gyerek.

A fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek sírva fakadt.

– Ne bőgj – mondta a bátyja. – Ne bőgj egy büdös kurva miatt!

Kikapta az aranyláncot a félhülye Sebestyén gyerek kezéből, és a folyóba hajította. Aztán megragadta az egyik sátorkarót, és kirántotta a földből. Bergernek, a feltalálónak a fia a másik karót tépte ki a földből. A sátor teteje előrebukott, és rázuhant a puha, zöld levelekre. Kitördelték a többi karót is, belerúgtak a gallyakba és a levelekbe, és ők is keresztülgázoltak a földre hajlított ördögcérnacserjéken. A fiatalabbik Kiss Kurányi gyerek még akkor is az orrát törölgette és sírt.

(Magyar Szó, 1971. júl. 3.)

Öregemberek

A két öregember, az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi Váryék egyik utcai szobájában lakott. Homályos, barátságtalan szoba volt, a konyhán keresztül kellett bejárni, összes bútorzata: két régi ágy, egy asztal két székkel, egy szekrény, az ajtó felett egy tányér alakú, megsárgult számlapú óra, amely hangos, rekedt ketyegéssel járt, folyton sietett, úgyhogy esténként másfél órával vissza kellett forgatni a mutatóit. A két öregember úgyszólván csak éjszaka tar-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 120 (Black plate)

tózkodott a szobában. Utálták a barátságtalan szobát, lármás, rekedt faliórájával, és ezért, ha csak tehették, kint üldögéltek az utcán, Romodának, az ácsmesternek a háza előtt. Süttették az arcukat a nappal, várták, hogy beesteledjen, mert akkor mások is eljöttek Romoda háza elé, leültek a kidöntött, görbe akácfára, és halkan beszélgettek. A temető mögül, a kanyargó, kis folyó felől ilyenkor kellemes, hűvös levegő áramlott a Keglovics utcába, lehűtötte a két öregember arcát, aki többnyire szótlanul hallgatta végig az esti beszélgetéseket, és szerette volna, ha azok minél tovább tartanak.

A beszélgetők azonban egyszer mégiscsak szétszéledtek, és akkor a két öregembernek is haza kellett menni. Szótlanul, rosszkedvűen mentek be a szobájukba, az öreg Madzsgáj leakasztotta az ajtó fölül a faliórát, s másfél körrel visszaforgatta a nagymutatót. Rozmaring Bandi pedig káromkodva szedte ki a műfogsorát, és egy pohár vízbe tette. Így készülődtek a lefekvéshez. Rozmaring Bandi gyorsan ágyba is bújt minden este, az öreg Madzsgáj azonban legtöbbször leült még az ablakhoz, és kibámult az éjszakába.

A szoba egyetlen ablaka a temetőre nézett. Az öreg Madzsgáj, aki rossz alvó volt, sokszor üldögélt fél éjszakán át is az ablak mellett, az orrára erősítette a szemüvegét – máskor egyébként sohasem hordott szemüveget –, és figyelte a juharfák sötét lombjait és a lombok között megcsillanó márvány sírköveket. Messze, a juharfák és a sírkövek fölött a csillagok is látszottak, és az öreg Madzsgáj néha a csillagokra is rámeresztette a szemüvegét.

Egy éjszaka Szent Jánosnak, a méhésznek a lánya, akit az utcában mindenki Szent Erzsébetnek hívott, bekopogott az öreg Madzsgájhoz. Az öreg Madzsgáj kinyitotta az ablakot, Szent Erzsébetre meresztette a szemüvegét, az pedig suttogva kérte, hogy jöjjön ki az utcára.

Rozmaring Bandi felébredt, és álmosan kérdezte:

– Ki az?

– A méhésznek a lánya – mondta az öreg Madzsgáj.

– Mit akar ilyenkor az a kis kurva? – kérdezte dühösen Rozmaring Bandi.

Az öreg Madzsgáj becsukta az ablakot, nyögve emelkedett fel a székről, és azt mondta:

– Nem tudom. Megkért, hogy menjek ki az utcára. Nagyon idegesnek látszik.

– Miért nem küldted el a francba? – kérdezte Rozmaring Bandi.

Az öreg Madzsgáj vállat vont, és elindult az ajtó felé.

– Küldd el a francba! – mondta Rozmaring Bandi. – Ne is menj ki az utcára, nyisd ki az ablakot, és küldd a fészkes fenébe!

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 121 (Black plate)

– Nagyon idegesnek látszik – mondta az öreg Madzsgáj. – Megnézem, hogy mi történt.

Szent Erzsébet kis selyemkendővel szorította le hosszú, fekete haját, az arca keskeny volt és fehér, bocsánatkérően mondta az öreg Madzsgájnak:

– Ne haragudjon... Valakinek szólnom kell. Ugye, nem haragszik?

– Miről van szó? – kérdezte az öreg Madzsgáj.

– Elmegyek – mondta Szent Erzsébet. – Ma éjszaka elmegyek, és apámnak nem merem megmondani.

– Miért?

– Gyűlöli azt az embert. Azt mondja, hogy becstelen, és hogy úgyis kirúg engem hamarosan. Nem engedi, hogy elmenjek hozzá.

– Értem – bólogatott az öreg Madzsgáj. – Engem miért hívtál ki?

– Apám nagyon el lesz keseredve – mondta Szent Erzsébet. – Ha maga esetleg elmenne hozzá, és beszélne vele. Megmagyarázná...

– Értem – mondta az öreg Madzsgáj. – És mi lesz, ha tényleg kirúg egyszer az a hm... az az ember? Visszafogad majd az apád?

Szent Erzsébet úgy nézett az öreg Madzsgájra, mint aki hirtelen megbánta, hogy éjszakának idején kihívta az utcára:

– Nem fog kirúgni – mondta.

– Rendben van – mondta az öreg Madzsgáj. – Holnap elmegyek az apádhoz...

Rozmaring Bandi felült az ágyban, és türelmetlenül várta vissza az öreg Madzsgájt. Szája fonnyadt ráncokban szorult össze, most, hogy műfogsora egy pohár vízben ázott, olyan volt az arca, mintha sűrű füstben asztalták volna.

– Mit akart az a kis kurva? – kérdezte, amikor az öreg Madzsgáj belépett a szobába.

– Elmegy ma éjszaka – mondta az öreg Madzsgáj –, és nem mer szólni az apjának.

– A villanyszerelőhöz megy?

– Igen.

Rozmaring Bandi nevetett. Ráncos, fogatlan száját csúnyán szélesre húzta, úgy nevetett.

– Jó helyre megy. Neki való hely. Sírva jön még vissza onnan. Ismerem azt a villanyszerelőt.

– A lány jobban ismeri – mondta az öreg Madzsgáj. – És mégis elmegy hozzá.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 122 (Black plate)

Rozmaring Bandi még mindig nevetett a fogatlan szájával.

– Fogadok, hogy két-három héten belül kirúgja.

– Nem biztos – mondta az öreg Madzsgáj.

– Holtbiztos – mondta Rozmaring Bandi. – Csak azt a szegény Szent Jánost sajnálom. Nagyon szereti a lányát. Figyelmeztetni kellene, hogy zárja be a házba azt a kis kurvát.

– Nem érdemes. Akkor is elmenne, elhatározta, hogy elmegy, és elmenne, ha bezárnák, akkor is – mondta az öreg Madzsgáj. Elgondolkozva törölgette a szemüvegét, és még azt mondta: – Nekem tetszik, hogy ilyen. Szeretem az olyan embereket, akik el mernek menni, ha egyszer elhatározták.

– Marhaság – mondta dühösen Rozmaring Bandi. Visszafeküdt az ágyba, és a fal felé fordult.

– Te nem szeretnél elmenni innen? – kérdezte az öreg Madzsgáj.

– Hova a fenébe mennék? – mondta a falnak fordulva Rozmaring Bandi. – Utálom ezt a házat, de hova a fenébe mehetnék?

– Én már sokszor elhatároztam, hogy elmegyek innen – mondta az öreg Madzsgáj –, de aztán mindig maradtam. Fáradt vagyok, és itt mégiscsak kényelmesen élünk. De azért... de azért jó lenne legalább még egyszer elhatározni valamit, és azt meg is csinálni. Mit gondolsz?

– Marhaság – mondta Rozmaring Bandi, és a fejére húzta a takarót.

Reggel az öreg Madzsgáj elment Szent Jánoshoz, a méhészhez. Szent János a kaptárak mellett ült, és egy döglött vadkacsát szemlélgetett. A méhek szorgalmasan zümmögtek körülötte, tülekedve bújtak ki a kaptárak nyílásán, magasba, az ég felé röppentek, aztán virágportól megsárgult lábakkal jöttek vissza, és óvatosan leereszkedtek terhükkel; zúgtak Szent János feje körül, de ő nem figyelt a méhekre, csak a döglött vadkacsát bámulta. A vadkacsa a lába előtt hevert, tarka tollai fénytelenek és piszkosak voltak, a nyaka hosszúra kinyúlt a földön.

Az öreg Madzsgáj megállt Szent János mellett, és ő is megnézte a döglött vadkacsát.

– Egy sovány, szürke macska hozta ma reggel – mondta Szent János. – Már kora reggel ott ült az ajtóm előtt, és ezt a vadkacsát tartotta a szájában.

– Különös – mondta az öreg Madzsgáj. – Különös macska lehet.

– Közönséges szürke macska – mondta Szent János. – Sohasem láttam azelőtt. Csuromvizes volt, mikor a vadkacsát hozta: biztosan beugrott érte a vízbe.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 123 (Black plate)

Az öreg Madzsgáj leült Szent János mellé, megfogta a vadkacsa egyik szárnyát, felemelte a földről, megnézte egészen közelről, és azt mondta:

– Ügyesen megfojtotta. Azért szeretem a macskákat, mert olyan ügyesek.

– Én nem szeretem őket – mondta Szent János. – Ezt is megpróbáltam elzavarni, de nem tágít, ül ott az ajtó előtt, és nem tágít. Nem tudom, mit csináljak vele.

– Én szeretem a macskákat – mondta az öreg Madzsgáj. – Mindig tiszták és szépek. És ügyesek is nagyon.

– Én nem szeretem őket – mondta Szent János. – Megbízhatatlanok. A kutyákat sokkal jobban szeretem, mert azok hűségesek.

– Menj a francba a kutyáiddal! – mondta gorombán az öreg Madzsgáj. – Utálom a kutyákat. Agyon kellene verni minden kutyát.

– Én szeretem őket, mert hűségesek – mondta Szent János. – A macskák megbízhatatlanok. Tényleg nem tudom, hogy mit csináljak ezzel a sovány, szürke macskával.

– Engedd be a házba! – mondta az öreg Madzsgáj.

– Hullik a szőre – mondta Szent János –, alighanem rühes.

– Akkor is engedd be a házba! – mondta az öreg Madzsgáj. – Még ha hullik a szőre, akkor is megérdemli, hogy beengedd a házba.

– Nem tudom – mondta tanácstalanul Szent János. – Nem tudom még, hogy mit fogok csinálni vele.

– Be kell engedni – erősködött egyre hevesebben az öreg Madzsgáj. – Engedd be a házba, és adjál neki enni!

– Nem tudom – mondta kedvetlenül Szent János. – Majd még meglátom...

Felkelt, hozott egy ásót, lyukat ásott a kaptárak mellett, beledobta a döglött vadkacsát, és földet szórt rá. Aztán kezet mosott, és mint mindennap, elindult a templomba. A lányáról nem beszéltek egy szót sem.

Az öreg Madzsgáj másnap reggel ismét elment Szent Jánoshoz. Amikor belépett a kapun, látta, hogy egy akasztott, szürke macska lóg a kertben az egyik fán. Visszafordult, halkan betette maga mögött a kaput, és elment Romoda háza elé, hogy leüljön a kidöntött, görbe akácfára.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 124 (Black plate)

Földre szórták a virágokat

Három kisfiú: a két Kiss Kurányi gyerek és Bergernek, a feltalálónak a fia szótlanul, villogó szemekkel állt Gizike Schladt sírja előtt. A magas, fekete márvány sírkő közepén, vastag üveg alól egy kis, ovális fényképről Gizike Schladt mosolygott; arcát beárnyékolták és megóvták a naptól a magasra nőtt juharfák levelei. A sírkő tövében vízzel megtöltött befőttesüveg állt, tele fehér szegfűvel.

Az idősebbik Kiss Kurányi gyerek lehajolt, kivette a vízből a szegfűket, a földre dobta őket, a befőttesüveget pedig a fekete márványból készült sírkőhöz csapta. Aztán mindhárman nekiestek a juharfáknak. Letépték a leveleket, letördelték az ágakat, teljesen lekopasztották a fákat a sírkő előtt; most már semmi sem védte meg a naptól Gizike Schladt arcát. Akkor hátráltak néhány lépést a gyerekek, zsebükből parittyát vettek elő és rengeteg apró kavicsot. A parittyákkal megcélozták a vastag üveggel fedett ovális fényképet. Az apró kavicsok hangosan koppantak a márvány sírkövön, és nagyon sok eltalálta a fényképet befedő üveget.

Mire a kavicsok elfogytak, Gizike Schladt már nem mosolygott. A vastag üveg annyira összerepedezett, hogy nem is látszott ki alóla a kis, ovális fénykép.

Régi megható történet az öreg Madzsgájról, aki utálta a kutyákat

Kopott egyenruhában és szakadt bakancsokban érkezett haza, de századosi rangjelzést viselt, és mindjárt látta, hogy félnek tőle. Megpróbáltak kedvesek lenni hozzá, de ő mindjárt látta, hogy nem tetszik nekik, hogy ilyen hamar hazaérkezett. De neki sem tetszett sok minden, amit látott, és határozottan az volt az érzése, hogy későn érkezett. B., aki két pisztolyt is hordott az

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 125 (Black plate)

oldalán, előzékenyen megmutogatott neki mindent, válaszolt a kérdéseire, ő pedig folyton csak kérdezett. Sokat kérdezett, mert sok minden nem tetszett neki.

Az első, ami nem tetszett neki, a farkaskutya volt. A jól táplált, hatalmas farkaskutya a városháza udvarán szaladgált, és ő megkérdezte B.-től:

– Miért tartjátok itt ezt a dögöt?

– A foglyok miatt – válaszolta B. – Nagyszerű kutya ez, amíg itt van az udvaron, senki sem szökhet meg. A foglyok félnek tőle, mint az ördögtől.

– Miféle foglyok?

B. az udvar másik végébe mutatott.

– A garázsba zártuk őket, oda, ahol valamikor a tűzoltókocsik álltak.

– Sokan vannak?

– Elég sokan – mondta B. – Mind itt van, akit el tudtunk kapni azok közül, akik a jegyzékben szerepelnek.

A jegyzék ugyancsak nem tetszett neki.

– Miféle jegyzékében? – kérdezte.

– Még a megszállás alatt összeállítottunk egy jegyzéket – mondta B. – Elég hosszú jegyzéket.

– Kik állították össze azt az elég hosszú jegyzéket?

B.-t már ekkor kezdte idegesíteni ez a kérdezősködés, de azért továbbra is előzékenyen válaszolt.

– Mi néhányan állítottuk össze. Én és még néhányan.

– Te és még néhányan mit csináltatok a megszállás alatt azonkívül, hogy jegyzéket állítottak össze?

B. a füléig elvörösödött, zavartan állt meg az udvar közepén, és azt mondta:

– Nem mehettünk mindannyian a hegyekbe. Meg aztán ne hidd, hogy itt sokkal könnyebb volt.

– Nem volt könnyű?

– Nem – mondta B., és egyre vörösebb volt az arca. Az udvarra akkor kísértek be ketten egy zsíros kalapú parasztot. A régi garázs felé kísérték, a paraszt lehorgasztott fejjel lépkedett, és szörnyen izzadt. A farkaskutya a lábait szaglászta, és rávicsorított.

– Ezt is beírtátok a jegyzékbe? – kérdezte B.-től.

– Persze – mondta B. – Ha bekísérik, akkor biztosan benne van a neve a jegyzékben.

A parasztot belökték a régi garázsba, ők ketten B.-vel bementek a városháza épületébe. B. itt is mindent megmutatott neki; az irodákat, a fegyver-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 126 (Black plate)

raktárt, a kihallgatószobákat és egy nagyobb helyiséget, amelyben szőnyegek, festmények, különféle emléktárgyak és rádiók voltak. Feltűnően sok rádió volt itt, és ő meg is kérdezte mindjárt:

– Honnan került ide ez a rengeteg rádió?

– Elkoboztuk őket – mondta B. – A megbízhatatlan és gyanús elemektől elkoboztuk a rádiókat. Mindjárt az első napokban begyűjtöttük a rádiókat, azt hiszem, ez így is van rendjén.

– Sok a megbízhatatlan és gyanús elem a városban?

– Elég sok – mondta B. – Olyan időket élünk, amikor majdnem mindenki gyanús. Nem árt résen lenni.

Innen egy másik helyiségbe mentek, ahol emeletes vaságyak álltak egymás mellé zsúfolva. A vaságyakon fegyveres férfiak heverésztek, bizalmatlanul és gyanakodva néztek feléje.

– Ők fogdossák össze azokat, akiknek a neve a jegyzékben szerepel – mutatott B. a fegyveresek felé. – Nagyon jól dolgoznak, még éjszaka sem mennek haza. Azért is csináltunk itt ilyen hálószobafélét.

– Ezt is még a megszállás alatt?

– Nem. Ezt már a megszállás után – mondta komoran B. Sértődötten ráncolta a homlokát, és megkérdezte: – Mondd, mi bajod van velünk tulajdonképpen?

Beléptek a hálószobába, végigmentek az ágyak között, és ő minden fegyveres férfit jól megnézett. Egyiken sem volt egyenruha, legtöbben ingujjban heverésztek, sapkájukat falba vert szegre akasztották.

– Sokat dolgoznak? – kérdezte.

– Nagyon sokat – mondta B. – Állandóan készenlétben állnak. Sokszor még éjjel is dolgoznak.

– Eddig még arra sem volt idejük, hogy legalább vacak kis csillagocskát varrjanak a sapkájukra?

B. is megvizsgálta a szögeken lógó sapkákat, és mentegetőzve mondta:

– Nem az a fontos. Az a fontos, hogy jól dolgoznak. Igyekszünk mindent jól megcsinálni.

Ő még egyszer körülnézett a szobában, és megkérdezte:

– A megszállás után mit csináltatok még ezenkívül?

– Nem értem – mondta B.

– Ezen a hálószobafélén és a jegyzékben szereplők összegyűjtésén kívül csináltatok-e még valamit?

– Mi bajod van? – kérdezte B. – A rádiókat is elkoboztuk.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 127 (Black plate)

– Mit csináltatok még?

– Nem értem, mi bajod van – mondta B. – Szerinted mit kellett volna csinálnunk?

– A földosztással hogyan álltok?

– Arra is sor kerül, légy nyugodt – mondta B. – Az ilyesmi nem megy olyan gyorsan.

– Neked mennyi földed van? – kérdezte.

– Mi bajod van tulajdonképpen?! – csattant fel B. – Ez egyáltalán nem lényeges. És különben is jól tudod, hogy mennyi földem van.

A vaságyakon heverésző fegyveresek felé intett.

– Ezeknek mennyi földjük van? – kérdezte. Egész idő alatt halkan, nyugodtan kérdezett, és látta, hogy B. egyre jobban félni kezd tőle.

– Nézd, nem az a fontos... – nyögte B., de ő elfordult tőle, és kiment a hálószobából.

B. utánasietett, a pisztolyok kétoldalt ugráltak a csípőjén, és amikor az első emeleten utolérte, bizalmaskodva oldalba bökte, és azt mondta:

– Mutatok itt neked valami érdekeset.

– Micsodát?

– Itt is őrzünk egy foglyot – mondta B. és hunyorított. – Egy nagyon jóvágású foglyot. Egész biztosan neked is tetszeni fog.

– Ki az a jóvágású fogoly?

– Egy kollaboránsnak a lánya – mondta B. – Fiatal és nagyon jóvágású.

– Szintén kollaboráns? – kérdezte.

– Az apja volt kollaboráns – mondta B. – De a vén gazember meglógott, és nem tudtuk elkapni.

– Mióta őrzitek itt?

– Két hete – mondta B. – Vagy talán már több is, mint két hete. Mindjárt idehoztuk az emeletre, innen semmiképpen nem szökhet el, meg aztán bűn lett volna a többiekkel összecsukni.

Megálltak az egyik belakatolt ajtó előtt, B. egy kulcscsomót húzott elő a zsebéből, kizárta a lakatot, és kinyitotta az ajtót. A szoba üres volt. B. tátott szájjal állt az ajtóban, nem akart hinni a szemének.

– Nem értem... – motyogta. – Nem értem...

Berontott a szobába, mint az őrült futkosott körbe-körbe a csupasz falak mellett, végül megállt az ablak előtt. Az ablak nyitva volt. B. kitárta az ablakszárnyakat, és kihajolt az udvar fölé.

– Megszökött?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 128 (Black plate)

– Nem szökhetett meg – mondta B. – Magasan van az ablak, nem hiszem, hogy innen le mert volna ugrani. Kitörte volna a lábát, sőt még a nyakát is. Esetleg... esetleg, ha nagy szerencséje volt.

Mind a ketten kihajoltak az ablakon az udvar fölé. Az udvart betonlapok borították, a hatalmas farkaskutya méltóságteljesen sétálgatott rajtuk.

– Nem értem – motyogta megint B. – Megyek, és szólok az embereknek.

Lerohant a hálószobába, ő pedig ott maradt az emeleten. Végigjárta a hosszú folyosót, benézett minden helyiségbe, de csak régi, poros irodai asztalokat talált, meg koszos aktatartókat, amelyek már akkor is ilyen koszosak voltak, amikor ő még jegyző volt a városházán. Ismét bement oda, ahol nemrégen még a jóvágású foglyot őrizték: a nyitott ablakon keresztül hallotta, hogy futkosnak és lármáznak lent az udvaron. Becsukta az ablakot, és indult vissza ki a folyosóra, amikor lélekszakadva megérkezett B.

– Megtaláltuk! – kiabálta. – Megtaláltuk. Képzeld, a kutyaólba bújt el. Úgy látszik, az éjszaka kiugrott az ablakon, és bebújt a kutyaólba. A kutya letépte róla szinte az összes ruhát, összemarta az arcát és a karjait, de ő azért ott maradt. Most sem akar kijönni.

– Nem akar kijönni?

– Nem – mondta B. – Hívtam, hogy jöjjön ki, de nem mozdul. Csak néz, mintha megbolondult volna. Ráuszítottam a kutyát, gondoltam, most már úgyis mindegy, de akkor sem akart kijönni. A kutya teljesen elcsúfította, és olyan, mintha megbolondult volna. Lelőjem?

Nem válaszolt B.-nek. Rohant le az udvarra, B. lihegve futott utána. A hatalmas farkaskutya az ól előtt állt, vicsorgatta a fogait, a lány pedig véres arccal kuporgott bent, és eszelős tekintettel meredt maga elé. Ruha alig volt rajta, a farkaskutya letépte róla.

– Hozz egy pokrócot – mondta B.-nek.

– Minek a pokróc? – kérdezte B.

– Hozz egy pokrócot!!! – ordította olyan hangon, hogy az udvaron bámészkodó fegyveresek ijedten kezdtek szétszéledni. B. elfutott, és hozta a pokrócot.

Ő akkor bedugta a fejét a kutyaólba, és azt mondta a lánynak:

– Jöjjön ki szépen! Ne féljen, nem bántja senki. Nyugodtan kijöhet.

A lány rámeresztette eszelősen kitágult szemeit, és nem mozdult. Tényleg úgy viselkedett, mintha megbolondult volna.

– Jöjjön ki szépen! – mondta neki ismét. A lány a mellére szorította összemart kezeit, és egyszer csak sírni kezdett, mintha hirtelen valami szomorú dolog jutott volna az eszébe.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 129 (Black plate)

– Jöjjön ki! Na, jöjjön már ki szépen...

Akkor a lány kimászott a kutyaólból, és beleburkolózott a pokrócba. A hosszú pokróc teljesen betakarta, csak a feje látszott ki belőle. A farkaskutya dühösen vicsorított a lába mellett. Ő akkor előrántotta a pisztolyát, és fejbe lőtte a kutyát.

– Megőrültél?! – kiáltott rá B.

A hatalmas farkaskutya eldőlt a betonkockákon, fejéből patakzott a vér, ő pedig belelőtt még egyet, aztán még egyet... Kilőtte az egész tölténytárat.

– Miért csináltad ezt? – kérdezte megdöbbenve B. – Miért ölted meg azt a szegény kutyát?

Ránézett B.-re, megmutatta neki az üres tölténytárat, és azt mondta:

– Mire ismét megtöltöm, tűnj el innen, mert idefektetlek a szegény kutyád mellé! A pribékjeidet is vidd magaddal!

– Ide figyelj, Madzsgáj... – kezdte sápadtan B., de torkán akadt a szó.

Nem is figyelt B.-re, golyókat szedett elő, és tölteni kezdte a pisztolyt. Amikor felemelte a fejét, B. már eltűnt a városháza udvaráról.

A lány a fal mellett állt a pokrócba burkolózva, az arca véres volt, látszottak a farkaskutya fogainak a nyomai, szemei azonban már nyugodtabbak voltak. Odament a lányhoz, és azt mondta:

– Menjen el innen! Menjen el, gyorsan, akárhová, csak menjen el!

És a lány a vastag pokrócba burkolózva kiment az udvarból.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 130 (Black plate)

Ó, az akasztást senki sem gondolta komolyan

Berger, a feltaláló asztmás volt, és ezért sokat szenvedett a nyári melegtől. Amikor a nap fényesen világított, és a levegő mozdulatlanul megállt a Keglovics utcában, Berger, a feltaláló széttárt karokkal feküdt az ágyon a besötétített szobában, de a fullasztó meleg elől még így sem tudott elrejtőzni, a nap áttüzesítette a falakat, és a falakon keresztül is az arcába lehelt. Ő meg feküdt mozdulatlanul, folyt róla a veríték, nehezen, sípolva lélegzett, az ágya mellett egy üvegben fehér pirulák voltak, és amikor már fulladozott a melegtől, lenyelt egyet vagy kettőt a fehér pirulákból. Este kelt csak fel az ágyról, mert esténként, ha a nap lebukott, a levegő nehézkesen és bágyadtan ugyan, de mégis megmozdult, az áttüzesedett házfalak is hűlni kezdtek, és nem fojtogatták már annyira az asztmás feltalálót. Ilyenkor sem mozdult azonban ki a szobából. Csak a függönyöket húzta félre, kitárta az ablakokat, és még mindig hangosan szuszogva szívta be a levegőt.

Az utcában, a házak és a temetőket körülhatároló rozsdás drótkerítés között, szélesre feszített szárnyakkal denevérek üldözték az alkonyatkor felröppenő éjjeli bogarakat. A denevéreket pedig a Keglovics utcabeli gyerekek üldözték. Kiabálva futkároztak az utcában, elnyűtt, szemellenzős sapkájukat a magasba hajították, mert meg voltak győződve, hogy ha a denevér rácsap a magasban lebegő sapkára, többé nem tudja kiszabadítani a karmait, a sapkával együtt a földre zuhan, és akkor a földön megfoghatnák, és esetleg az ajtóra szegezhetnék, ami szerencsét hozna a házra. A denevérek valóban minden alkalommal utánairamodtak a feldobott sapkának, karmaikat azonban nem mélyesztették bele, elrepültek fölötte, és ismét a sötétben kószáló éjjeli bogarakat vették üldözőbe. A gyerekeknek nem szegték kedvüket az árván földre hulló sapkák, újból és újból a magasba dobták őket, éktelenül visítoztak, kiabáltak, és meg voltak győződve, hogy egyszer biztosan sikerül denevért fogniuk. A gyerekek szerették elnyűtt, szemellenzős sapkákkal üldözni a denevéreket, szerették a meleg nyári napokat és a nyári estéket. Kiabálva rohangáltak az utcában.

Berger, a feltaláló hangosan szuszogva nézte őket a nyitott ablakon keresztül, és átkozta a meleg nyári napokat, alig várta, hogy elmúljanak. A me-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 131 (Black plate)

leg napok azonban hosszúra nyúltak, a házak még szeptemberben is áttüzesedtek, fullasztó meleget leheltek az asztmás feltaláló arcába, aki nap nap után széttárt karokkal feküdt az ágyon, és egyre többet nyelt le a fehér pirulákból. Egy meleg szeptemberi délutánon túl sok fehér pirulát nyelt le... Akkor este nem állt a nyitott ablakhoz, és nem nézte az éjjeli rovarokat üldöző denevéreket és a denevéreket üldöző kiabáló gyerekeket.

És akkor éjszaka meghalt az öreg Madzsgáj is. Este még kint ült Romoda háza előtt a görbe akácfán, aztán hazament Rozmaring Bandival együtt, leakasztotta a tányér alakú faliórát, és a nagymutatót másfél körrel visszaforgatta, utána az ablak mellé ült, és sokáig nézte a sötét lombú juharfákat, a fák mögül előcsillanó márvány sírköveket meg a juharfák és a sírkövek fölött világító csillagokat, végül ő is ágyba feküdt, és reggel egyszerűen nem kelt fel.

– Hát ez nagyon furcsa – mondta Kiss Kurányi. – Együtt kellett volna őket felakasztanunk a legmagasabb fára, ha Berger nem szerkeszti meg októberig azt a melegítőt. Márpedig nem szerkesztette volna meg...

– Senki sem gondolta komolyan azt az akasztást – legyintett Opana, a nyugdíjas zsákoló. – De azért tényleg furcsa, hogy ugyanazon a napon haltak meg.

Romoda, az ácsmester a többiek mögött állt leghátul, a konyhába nyíló ajtó félfájának támaszkodott, a rekedt falióra pontosan a feje felett ketyegett. Amikor megszólalt, mindannyian hátrafordultak.

– Berger, az a kókler, az biztos nem gondolta komolyan – mondta. – Az csak jártatta a pofáját, és hazudozott összevissza. Félek azonban, hogy az öreg Madzsgáj komolyan vette a fogadást. Félek, hogy ő volt az egyetlen, aki komolyan vette.

Az öreg Madzsgáj lehunyt szemmel feküdt az ágyán, Váryné már megmosdatta, felöltöztette, és fehér lepedővel letakarta. Sokan álltak az ágy körül, alig lehetett mozogni a szobában. A Keglovics utcabeli férfiak valamennyien az öreg Madzsgáj ágya körül álltak, Bergerhez, a feltalálóhoz csak Szent János ment el, de ő is hamar visszajött, elmondta, hogy Berger háza tele van rokonokkal, aztán letérdelt az öreg Madzsgáj ágya mellé, és hosszú imákat mormolt.

– Nem volt semmi baja – mondta a részeges Sebestyén. – Mindig azt hittem, hogy nincs semmi baja. Először nem is akartam elhinni, hogy meghalt. Berger az más. Az beteg volt, állandóan fulladozott. De az öreg Madzsgájnak nem volt semmi baja.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 132 (Black plate)

– Fáradt volt – mondta Rozmaring Bandi. Úgy állt közöttük, mint egy elárvult,ráncos arcú koravén gyerek. – Többször is panaszkodott nekem, hogy nagyon fáradt. Én még nem láttam embert, aki ennyire fáradt lett volna.

– Nem volt ő mindig ilyen fáradt – mondta Opana. – Nem tudjátok ti, hogy milyen volt ő valamikor.

– Én csak azóta ismerem, amióta ideköltözött az utcába – mondta Kiss Kurányi. – Már akkor is öreg volt és fáradt.

– Nem volt ő mindig ilyen – mondta Opana, a nyugdíjas zsákoló. – Láttátok volna, amikor hazajött a háború után. Egy nap alatt kisöpörte a városházáról B.-nek a bandáját. Amíg haza nem jött, az egész város rettegett B.-től; az ember sohasem tudhatta, hogy mikor jönnek érte, és hogy miért viszik el. Hetekig ült B. a város nyakán, senki sem mert nyikkanni sem, akkor megjött az öreg Madzsgáj, csakhogy akkor még nem volt öreg, egyáltalán nem volt öreg, szóval megjött, bement a városházára, és kisöpörte az egész bandát. Alig győzte hallgatni a panaszokat, az emberek folyton panaszkodni jártak hozzá, még azután is, amikor nagyjából egyenesbe jöttek a dolgok. Az emberek tudták, hogy az öreg Madzsgájnak lehet panaszkodni, és jártak is a nyakára, ha volt okuk, ha nem. Azokban az években öregedett ő meg. Nagyon hirtelen megöregedett, és egy szép napon közölte, hogy fáradt, és hogy nem csinálja tovább. Azt mesélik, hogy marasztalták volna mindenáron, de ő hajthatatlan volt. Meg azt is mesélik, hogy ő kérte, hogy a város gondoskodjék róla. Állítólag kijelentette, hogy ő már rengeteg emberről gondoskodott, ezentúl nem hajlandó még saját magáról sem gondoskodni; törődjék vele a város. Hát így került ide Váryékhoz.

– Ezt nem tudtam – mondta Kiss Kurányi. – Erről sohasem beszélt az öreg Madzsgáj.

– Pedig így volt – mondta Opana, a nyugdíjas zsákoló. – Nekem elhihetitek. A város biztosan saját halottjának fogja tekinteni. Majd meglátjátok, hogy saját halottjuknak fogják tekinteni.

Az öreg Madzsgáj lehunyt szemmel feküdt az ágyon, Szent János mormolta az imáit mellette, a tányér alakú falióra pedig most is rekedten hangoskodott az ajtó felett, és most is sietett. Fülledt meleg volt bent a szobában, Romoda, az ácsmester javasolta a többieknek, hogy menjenek ki az udvarra. Ki is mentek mindannyian, csak Szent János maradt bent, továbbra is az ágy mellett térdelt és imádkozott.

– Nagyon meleg van – mondta Romoda, az ácsmester kint az udvaron. – Még ma el kell temetni, különben szaga lesz. Hazamegyek, és csinálok neki egy jó erős koporsót.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 133 (Black plate)

– Felesleges – mondta Dobre, az egykori fűtő, aki nemrégen borbélyműhelyt nyitott a folyó túlsó partján. – A város úgyis a saját halottjának fogja tekinteni, és majd gondoskodik a temetésről.

– A város tekintse, aminek akarja – mondta Romoda. – Én most hazamegyek, és csinálok egy rendes koporsót.

– Várni kellene – mondta Dobre –, nehogy megint megorroljanak ránk. Rossz néven veszik majd, ha eltemetjük az ő halottjukat. Így is azt mondják, hogy velünk ezen az oldalon mindig valami baj van.

– Mondjanak, amit akarnak – mondta Romoda, az ácsmester. – Én megcsinálom a koporsót, és még ma el fogjuk temetni, mert különben szaga lesz. Fejfát is csinálok neki.

Azzal indult is haza. Kiss Kurányi, aki már évek óta Romodával dolgozott, utánament, hogy segítsen elkészíteni a koporsót és a fejfát. Végigsiettek az utcán, bementek Romoda udvarába, kiválasztottak néhány jó erős deszkát, legyalulták az oldalukat, a végüket lefűrészelték, egymás mellé illesztették őket, és koporsót szegeztek belőlük. A kopácsolás elhallatszott egészen Váryék udvaráig, és a Keglovics utca lakói akkor hazamentek, és ünneplőruhába öltöztek.

Az öreg Madzsgájt is, meg Bergert, a feltalálót is eltemették még aznap. Bergert a rokonok kísérték ki a temetőbe, néhányan közülük sírtak is, amikor elföldelték. Az öreg Madzsgájnak nem voltak rokonai, őt az utcabeliek temették el, senki sem könnyezett, de valamennyien ünneplőruhába öltöztek, nagyon komolyak voltak, és sokáig álltak a sír körül. Mielőtt hazaindultak volna, mélyen a földbe verték a fejfát; Romoda, az ácsmester és Kiss Kurányi vastag, kemény oszlopból faragták ki a fejfát, nehogy megrohadjon egyhamar.

Temetés után átöltöztek, és elmentek Romoda háza elé. Sokan összejöttek, nem fért el mindenki a görbe akácfán, úgyhogy volt, aki Beck Ervin városi tanácsos márvány sírkövére ült, arra a sírkőre, amit egykor régen, hónapokkal ezelőtt elhoztak a német temetőből.

– Hiányozni fog az öreg Madzsgáj – mondta Kiss Kurányi, éppen csak hogy mondjon valamit. – Megszoktam már, hogy minden este itt ül velünk az akácfán.

– Néha sajnáltam – mondta Rozmaring Bandi. – Sajnáltam, amikor panaszkodott, hogy nagyon fáradt.

– Nem volt ő mindig ilyen fáradt – mondta Opana, a nyugdíjas zsákoló. – Kár, hogy nem ismertétek régebben...

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 134 (Black plate)

Opana jól emlékezett minden régi dologra, és szeretett mesélni róluk. A temetés után hagyták, hogy meséljen, és ő nagyon élvezte, hogy elmondhatja, milyen volt valamikor az öreg Madzsgáj.

Az utcában közben egyre sötétebb lett. A temetőket körülhatároló rozsdás drótkerítés és a házak között, szélesre feszített szárnyakkal denevérek üldözték az éjszakai rovarokat. A Keglovics utcabeli gyerekek kiabálva, visítozva dobálták a magasba elnyűtt, szemellenzős sapkájukat, hátha lecsap rá valamelyik denevér, és a sapkával együtt a földre zuhan. Akkor megfoghatnák, és esetleg az ajtóra szegezhetnék, mert az ajtóra szegezett denevér szerencsét hoz a házra. A gyerekek szerették elnyűtt, szemellenzős sapkáikkal üldözni a denevéreket, hangosan kiabáltak, egyáltalán nem zavarta őket, hogy nem áll a nyitott ablaknál, és nem nézi őket Berger, az asztmás feltaláló, akit nem szerettek a Keglovics utcabeli férfiak, mert túl sokat járatta a pofáját, és összevissza hazudott mindenfélét.

Másképpen volt

Rozmaring Bandi műfogsora egy pohár vízben ázott, ő meg csúnyán szélesre húzta fogatlan száját, és a nyitott ablakon keresztül Szent Erzsébetnek, a méhész lányának az arcába vigyorgott.

– Kirúgott? – kérdezte vigyorogva. Aztán elégedetten hozzáfűzte még: – Tudtam én, hogy ki fog rúgni.

Kint hideg szél fújt, Szent Erzsébet fázósan összehúzta magát, hosszú, fekete haját egy kis selyemkendővel próbálta leszorítani, de a hideg szél belemarkolt a hajába, kiszabadította a kis selyemkendő alól, és összekuszálta.

– Hol van az öreg Madzsgáj? – kérdezte a vigyorgó Rozmaring Banditól.

Rozmaring Bandi egy pillanatra elkomolyodott, és azt mondta:

– Meghalt. – Aztán ismét szélesre húzta fogatlan száját, és megkérdezte: – Kirúgott a villanyszerelő?

– Meghalt? Mikor halt meg? – kérdezte Szent Erzsébet.

– Még szeptemberben – mondta Rozmaring Bandi. – Nem sokkal azután, hogy elmentél a villanyszerelődhöz.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 135 (Black plate)

Szent Erzsébet kétségbeesetten állt az utcán, a szél az arcába fújta hosszú, fekete haját, könyörögve nézett Rozmaring Bandira.

– Szerettem volna beszélni vele – mondta. – De hát hogyan... miért halt meg? Hiszen nem volt semmi baja.

– Fáradt volt – mondta Rozmaring Bandi. – Kifárasztották az emberek, akik a nyakára jártak panaszkodni.

– Szerettem volna beszélni vele – mondta Szent Erzsébet.

Rozmaring Bandi vigyorgott, és újból megkérdezte:

– Kirúgott a villanyszerelőd?

Szent Erzsébet bólintott, és végre válaszolt neki:

– Igen. Kirúgott. Meg az apám is kirúgott.

– Az apád is?

– Igen. Lekurvázott.

Rozmaring Bandi eltátotta fogatlan száját, teleszívta tüdejét levegővel, és kiröhögött a nyitott ablakon. Addig röhögött, hogy végül már fulladozni kezdett, de még akkor sem hagyta abba, csapkodta az ablakpárkányt, és röhögve mondta:

– Szent János... a templomjáró Szent János. Azt mondod, hogy lekurvázott? Hát ez nagyszerű. Még hogy Szent János...

– Most nincs hova mennem – mondta Szent Erzsébet. – És nagyon fázom itt kint.

Rozmaring Bandi nem is hallotta. Röhögött, és csapkodta az ablakpárkányt.

– A templomjáró Szent János...

– Szerettem volna beszélni az öreg Madzsgájjal – mondta Szent Erzsébet. – Lehet, hogy ő tudott volna segíteni rajtam.

– Nem hiszem – mondta Rozmaring Bandi. – Nem hiszem, hogy tudott volna segíteni rajtad. Mit lehet itt segíteni?

– Nagyon fázom – mondta Szent Erzsébet –, és nincs hova mennem.

Rozmaring Bandi vigyorgott, és a fejét csóválta. Olyan volt, mint egy kivénhedt, kedélyes ördög, akinek az arcát sűrű füstben aszalták valamikor.

– Így van ez – dünnyögte. – Így van ez. Nincs senkid az apádon kívül?

– Nincs.

– Így van ez – mondta Rozmaring Bandi. – Most aztán nincs hova menned. Tényleg, hova is mehetnél? Esetleg... esetleg talán Romodához. Az ő háza a legnagyobb és a legszebb az egész utcában. És egyedül él abban a nagy házban, lehet, hogy befogadna. Megnéznéd, hogy belülről is olyan szép-e az a ház.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 136 (Black plate)

– Nem fogadna be – mondta Szent Erzsébet. – Romoda nem szereti, ha háborgatják a házában. Ő egyedül akar lenni, mert nem szeret senkit.

– Romoda fiatal ember – mondta Rozmaring Bandi, és megint röhögni kezdett –, ha kedves lennél hozzá, biztosan befogadna néhány napra. Legyél kedves hozzá.

Szent Erzsébetnek csillogtak a szemei, majdnem elsírta magát. Rozmaring Bandi észrevette, elkomolyodott, és azt mondta:

– Nehogy bőgni kezdj most nekem. Tényleg menj el az ácsmesterhez, ma éjszakára biztosan befogad.

– Nem fog beengedni – mondta Szent Erzsébet. – Ő egyedül akar lenni.

– Menjél csak el hozzá! – mondta Rozmaring Bandi. – Nem rossz ember az ácsmester. Menj csak el hozzá szépen! Egyébként is, most már be kell csuknom az ablakot, mert teljesen kihűlt a szoba.

Szent Erzsébet egyedül volt az utcán. A szél egyre erősebben fújt, a temetőkben álló juharfákról letépte a megsárgult leveleket, a csupasz ágak mögül mind több és több márvány sírkő bukkant elő. A kis folyót eltakaró ördögcérnacserjék már régen elszórták liláspiros apró virágaikat, és halkan zörögtek, amikor a szél egymásra hajlította őket. És az égen sokkal kevesebb csillag volt, mint a nyári éjszakák idején. Szent Erzsébet jól ismerte az elhanyagolt temetőket, a fűvel, kutyatejjel, a papsajttal benőtt sírokat, a sírkövek körül álló juharfákat és a sűrű burjánzó ördögcérnát, most azonban mégis félni kezdett. És fázott nagyon a hideg szélben. Lassan elindult Romoda háza felé.

A kidöntött, görbe akácfa még mindig ott hevert a ház előtt, és ott volt Beck Ervin városi tanácsos sírköve is, amit azért hoztak ki a temetőből, hogy esténként, ha sokan összejönnek beszélgetni, valamennyien le tudjanak ülni. Mostanában nem volt szükség sem az akácfára, sem Beck Ervin sírkövére, beköszöntöttek a hűvös, esős őszi napok, a Keglovics utcában hideg szél fújt esténként, és az emberek inkább otthon maradtak, néha már tüzet is gyújtottak a kályhában.

Romoda szobájában is égett a tűz a cserépkályhában, az ácsmester felöltözve hevert az egyik ágyon, és újságot olvasott. A rádió is be volt kapcsolva, halkan szólt, Romoda újságolvasás közben valamilyen zenét hallgatott. Szent Jánosnak, a méhésznek a lánya, akit az utcában mindenki Szent Erzsébetnek hívott, sokáig tanácstalanul állt az ablak előtt, többször is belesett a függöny résein, és amikor már nagyon fázott, megkopogtatta az ablakot.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 137 (Black plate)

Romoda, az ácsmester földre dobta az újságot, felkelt az ágyról, elzárta a rádiót, aztán az ablakhoz ment és kinyitotta. Meglepetten nézet a hidegtől remegő Szent Erzsébetre.

– Mi történt? – kérdezte. – Hogy kerülsz ide?

– Az apám kirúgott – mondta Szent Erzsébet. – Lekurvázott és kirúgott.

Romoda, az ácsmester a homlokát ráncolta, elgondolkozva nézett ki az ablakon, aztán megkérdezte:

– Nagyon fázol?

– Nagyon – mondta Szent Erzsébet. – És nincs hova mennem.

– Furcsa ember az apád – mondta az ácsmester.

– Rozmaring Bandi azt mondta, hogy jöjjek ide. Nagyon félek itt kint az utcán – mondta a lány.

– Jól van – mondta Romoda –, gyere be! Megfagysz ott kint abban az átkozott szélben.

Becsukta az ablakot, beengedte Szent Erzsébetet a szobába, és azt mondta neki:

– Ülj a kályha mellé, és melegedj meg! Teljesen zöld az arcod a hidegtől.

Szent Erzsébet a kályha mellé húzódott, levette fejéről a kis selyemkendőt, és haját hátrasimította az arcából. Romoda, az ácsmester bekapcsolta a rádiót, aztán úgy felöltözve ledőlt az egyik heverőre, és ismét az újságot olvasta. Kintről behallatszott néha a szél zúgása, a szobában azonban kellemes meleg volt, Szent Erzsébetnek lassan kipirult az arca, és akkor megkérdezte az ácsmestertől:

– Nem haragszik, hogy bejöttem? Azt mondják, maga nem szívesen...

– Nem maradhattál kint a hidegben – mondta Romoda, anélkül, hogy felnézett volna az újságból. – Kifújta volna a lelkedet is az az átkozott szél. Szent Jánosnak pedig megmondhatod, hogy egy közönséges disznó.

– Nem mondhatom meg. Szóba se fog állni velem soha többet.

Az ácsmester nem válaszolt. Hanyatt fekve olvasta az újságot, néha cigarettára gyújtott, de az újságot akkor sem vette el az arca elől.

– Itt maradhatok éjszakára is? – kérdezte később Szent Erzsébet. – Nem fog kirúgni?

Romoda letette az újságot, és felült a heverőn.

– Megmelegedtél már? – kérdezte.

– Igen – mondta a lány.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 138 (Black plate)

– Menj, és feküdj le! – mondta Romoda. – A kék szobában lefekhetsz. A kék szoba ott van a konyha mellett. Ha éhes vagy, süthetsz magadnak valamit.

– Rozmaring Bandi azt mondja, hogy maga jó ember. Ő ajánlotta, hogy jöjjek ide – mondta Szent Erzsébet.

– Rozmaring Bandi... – legyintett megvetően Romoda, és megint azt mondta. – Menj, és feküdj le!

– Itt maradnék még egy kicsit – mondta a lány. – Itt maradhatok még egy kicsit?

Romoda vállat vont.

– Ahogy akarod – mondta, és ismét ledőlt a heverőre. Az újságot azonban nem vette a kezébe, csak feküdt mozdulatlanul, és a rádiót hallgatta.

– Emlékszem még magára, amikor ideköltöztek a feleségével – mondta Szent Erzsébet.

Romoda megint nem válaszolt. Mozdulatlanul feküdt, csak a homlokát ráncolta össze rosszallóan, és újabb cigarettára gyújtott.

– Én még nagyon fiatal voltam akkor – mondta Szent Erzsébet –, az apám mesélte, hogy rettenetesen hideg volt ebben a szobában, és hogy maga minden este táncolt a feleségével, hogy ne fázzanak annyira.

– Az apád... – legyintett Romoda. – Amit az apád mesél...

– Nem így volt? – kérdezte Szent Erzsébet.

– Nem.

– De hát mások is mesélik – mondta Szent Erzsébet. – Mások is mesélik, hogy maguk sokat szenvedtek, amikor ideköltöztek a feleségével. És hogy táncoltak egész télen, hogy ne fázzanak ebben a hideg szobában.

– Nem igaz – mondta Romoda.

– Nem táncoltak egész télen? – kérdezte csodálkozva Szent Erzsébet.

– Táncoltunk – mondta Romoda. – De nem úgy, ahogyan az apád meg a többiek mesélik. Semmi sem volt úgy, ahogyan mesélik. Másképpen volt. Sokkal szebb volt, mint ahogyan mesélik.

Szent Erzsébet kipirult arccal ült a cserépkályha mellett, és a mozdulatlanul fekvő ácsmestert figyelte. Halkan megkérdezte tőle:

– Boldog volt akkor?

– Igen – mondta Romoda. – Sokkal boldogabb, mint ahogyan mesélik.

Szent Erzsébet akkor hátrasimította hosszú, fekete haját, és azt kérdezte:

– Nincs kedve táncolni?

Romoda felugrott a heverőről, és dühösen Szent Erzsébet elé állt.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 139 (Black plate)

– Mit akarsz tulajdonképpen? – kérdezte fenyegetően. – Mi a fenét akarsz?

A lány rémülten bújt a cserépkályhához.

– Ne haragudjon! – mondta. – Ne haragudjon, és ne rúgjon ki, nagyon kérem.

Romoda állt előtte, fogait dühösen összeszorította, nézte a lányt, az pedig egyre szorosabban bújt a cserépkályhához. A rádió halkan szólt, és hallhatták, hogy kint egyre erősebben fúj a szél. Szent Erzsébet félt nagyon, és Romoda végül is megsajnálta. Elfordult tőle, visszament a heverőhöz, és cigarettára gyújtott. Elgondolkozva szívta a cigarettát, egyszer csak, mintha hirtelen eszébe jutott volna valami, ismét felugrott, a rádióhoz lépett, felerősítette, hogy elnyomja a szél zúgását, aztán szertartásosan meghajolt a lány előtt.

És táncoltak, sokáig táncoltak, és a lány azt mondta:

– Táncolhatnánk máskor is, akár minden este.

– Majd meglátjuk – mondta Romoda, az ácsmester. – Majd meglátjuk még.

Szent Erzsébet akkor este nem ment át a kék szobába. A sárga szobában maradt Romodával együtt.

Öt nagy szobája van az ácsmesternek, és minden szobában más színűek a bútorok. Szép bútorok, a legszebbeket válogatta össze. Az ő háza a legnagyobb és legszebb az egész Keglovics utcában, ezt bárki megállapíthatja, aki arra jár. De nemcsak kívülről, belülről is az ő háza a legszebb. Akárki megnézheti.

Az éjjeliőr puskával őrizte a hidat

Egész nap zúgtak a traktorok a kertek mögött, vastag deszkákat és korlátokat hordtak a kis folyó mellé, oda, ahol hónapokkal ezelőtt hidat kezdtek építeni a hangoskodó munkások, és ahol még mindig szilárdan álltak a vízbe vert oszlopok. Egész nap hordták a deszkákat és a korlátokat a traktorok, és este, amikor elmentek, az éjjeliőr tüzet gyújtott a folyó mellett. A tűz messzire elvilágított, és az éjjeliőr éberen figyelt, nem jön-e valaki a folyó közelé-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 140 (Black plate)

be, minden neszre felkapta a fejét, és ilyenkor megigazította vállán a puskáját. Mert puskája is volt az éjjeliőrnek, puskával őrizte az épülő hidat.

De nem jött senki. A Keglovics utca lakói tudták, hogy a hideg, esős, őszi napokban úgysem készül el a híd. Később pedig, amikor már tél lesz, mindent befed majd a hó, és valószínűleg az éjjeliőr is elmegy majd a puskájával együtt.

Tavasszal... tavasszal majd ismét összeülnek Romoda háza előtt a Keglovics utcabeli férfiak, és megbeszélik, hogy mi legyen azzal a nyavalyás híddal.

Régi megható történet a félhülye Sebestyén gyerekről

Egy vasárnap délelőtt történt, még a nyáron, közvetlenül azután, hogy Szent Erzsébet elment hazulról, és hogy a három kisfiú parittyákkal összelövöldözte a Gizike Schladt ovális fényképét befedő üveglapot.

A félhülye Sebestyén gyerek bement a német temetőbe, és egyenesen Gizike Schladt sírjához tartott. Megállt a magas, fekete márvány sírkő előtt, és szomorúan nézte az összelövöldözött üveglapot, amely megrepedezve, telehintve az apró kavicsok nyomaival, csúnyán és üresen fehérlett, és eltakarta Gizike Schladt fényképét. Sokáig állt ott szomorúan a félhülye Sebestyén gyerek, aztán kitépett egy csomó füvet a sírkő mellől, és a fűcsomóval tisztogatni kezdte a megvakult üveglapot. Nagy buzgalommal dörzsölte, várta, hogy ismét kifényesedjék az üveglap, de az nem lett sem fényesebb, sem tisztább, hanem megzöldült a fűszálaktól. A fiú újabb és újabb fűcsomót tépett ki a földből, egyre elkeseredettebben dörzsölte az üveget, Gizike Schladt fényképe azonban nem akart előtűnni. Később leveleket szedett a juharfákról, azokkal próbálta fényesre csiszolni az üveglapot: a juharfák karéjos levelei darabokra szakadoztak a kezében, és kihullottak az ujjai közül. Szedett ő még kutyatejet is meg papsajtot; azokkal is dörzsölte, csiszolta az üveget, olyan hevesen, hogy sajogtak már a körmei, az üveglap pedig továbbra is üresen, fénytelenül éktelenkedett a fekete márvány sírkő közepében.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 141 (Black plate)

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Romoda háza elé. A görbe akácfán ott ült az öreg Madzsgáj és Rozmaring Bandi, és mint minden délelőtt, ha szép idő volt, lehunyták szemüket, és süttették az arcukat a nappal. A félhülye Sebestyén gyerek elébük állt, és megkérdezte tőlük:

– Milyen volt Gizike Schladt?

– Kicsoda? – kérdezte Rozmaring Bandi.

– Gizike Schladt.

– Honnan tudhatnánk mi azt? – mondta Rozmaring Bandi.

– Szükségem lenne a fényképére – mondta a félhülye Sebestyén gyerek.

– Menj a fenébe! – mondta unottan Rozmaring Bandi.

– Kérdezd meg Opanát! – mondta neki az öreg Madzsgáj. – Ő tudja, hogy milyen volt, mert látta, amikor temették.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Opanához. Opana, a nyugdíjas zsákoló a konyhában ült, és krumplit hámozott a feleségének. Amióta nyugdíjazták, nem tudott mit kezdeni az idejével, naphosszat unatkozott, ezért örült, ha időnként segíthetett a konyhában.

– Mikor voltál a nőknél? – kérdezte a félhülye Sebestyén gyerektől. Valahányszor találkozott a fiúval, mindig ezt kérdezte tőle.

– Milyen volt Gizike Schladt?

– Gizike Schladt? Nagyon szép volt – mondta Opana. – A legszebb halott volt, akit valaha is láttam.

– Szükségem lenne a fényképére.

– Menj ki a temetőbe – mondta Opana –, és nézd a fényképét, ameddig akarod!

– Nem lehet – mondta a fiú. – Összelövöldözték.

– Kik lövöldözték össze?

– A gyerekek.

– Hát akkor nincs fénykép – tárta szét a karját Opana.

– Szükségem van a fényképére – mondta a fiú.

– Sajnálom – mondta Opana. – Én nem adhatok.

– Hol szerezhetnék egy fényképet?

– Nem tudom – mondta Opana. – Kérdezd meg valaki mástól. Kérdezd meg Romodától, ő a legokosabb az utcában.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Romodához. Romoda, az ácsmester kint volt az udvaron, és kerítésoszlopokat faragott. Nemcsak a házát, a kerítést is folyton javítgatta. Mikor meglátta a fiút, abbahagyta a munkát, és

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 142 (Black plate)

rosszkedvűen várta, hogy az megmondja, miért jött. Romoda nem szerette a látogatókat, és a félhülye Sebestyén gyereket is gyorsan le akarta rázni.

– Hol szerezhetném meg Gizike Schladt fényképét? – kérdezte a fiú.

– Sehol – mondta Romoda.

– Szükségem lenne a fényképére.

– Miért pont hozzám jöttél? – kérdezte Romoda.

– Opana küldött – mondta a fiú.

– Opana leszokhatna már a hülye vicceiről – mondta Romoda, az ácsmester. – Mondd meg neki, hogy máskor ne küldjön hozzám!

A félhülye Sebestyén gyerek akkor kiment az utcára, és Kiss Kurányiék háza felé indult. De még csak be sem léphetett a kapun, mert elébe állt az idősebbik Kiss Kurányi gyerek, és ráförmedt:

– Mit akarsz itt?

– Az apádat keresem – mondta a fiú.

– Mit akarsz az apámtól?

– Szükségem van Gizike Schladt fényképére.

– Micsoda?!

– Szükségem van Gizike Schladt fényképére.

Az idősebbik Kiss Kurányi gyerek teljes erőből pofon vágta.

– Takarodj innen a fenébe! – ordította. – Még hogy Gizike Schladt. Azonnal menj a fenébe, mert dagadtra pofozlak!

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Szent Jánoshoz. Szent János, a méhész drótsapkával a fején, rámákat szedett ki az egyik kaptárból. A felbolygatott méhek mérgesen röpködtek körülötte, ő pedig óvatosan emelgette a rámákat, és gondosan ellenőrizte, hogy mekkora hordás volt az elmúlt vasárnap óta.

– Hol szerezhetném meg Gizike Schladt fényképét? – kérdezte a fiú Szent Jánostól.

– Ne gyere ilyen közel, mert megcsípnek a méhek! – mondta Szent János.

– Hol szerezhetnék egy fényképet? – kérdezte a fiú.

– Hagyjál békében! – mondta Szent János –, látod, hogy dolgom van.

– Szükségem van Gizike Schladt fényképére.

– Gyere el máskor! – mondta Szent János. – Látod, hogy dolgom van. Most menj innen, mert még jobban fellázítod a méheket! A méhek megvadulnak, ha idegen szagot éreznek a kaptárak közelében.

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Váryékhoz. A hallgatag Váry a tornácon ült, feketekávét szürcsölgetett, és fáradtan emelte fel a fejét, amikor észrevette a fiút.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 143 (Black plate)

– Hol szerezhetném meg Gizike Schladt fényképét? – kérdezte a fiú.
– Ki az a Gizike Schladt? – nézett rá csodálkozva Váry.
– Itt van eltemetve a német temetőben – mondta a fiú.
– Sohasem hallottam róla – mondta Váry.
– Szükségem lenne a fényképére.
– Menjél haza, fiam! – mondta Váry.
– Szükségem lenne a fényképére.
– Menjél szépen haza! – mondta Váry. – Menjél szépen ki innen!

A félhülye Sebestyén gyerek akkor elment Dobréhoz. Dobre, aki sokáig fűtő volt a téglagyárban, nemrégen borbélyműhelyt nyitott a folyó túlsó partján, vasárnap reggelenként is dolgozott két-három órát, és ennyi nagyon is elég volt ahhoz, hogy összeszoruljon a gyomra a vendégek szájbűzétől. Éppen akkor jött haza, az egész utat végigköpködte, de a gyomra még mindig olyan kemény volt, mintha téglával tömték volna meg.

– Menj innen, mert mindjárt leköplek téged is! – mondta a fiúnak.
– Hol szerezhetném meg Gizike Schladt fényképét?
– Gyorsan menj innen, mert leköplek!
– Szükségem lenne Gizike Schladt fényképére.
– Menj innen a fészkes fenébe, mert tényleg leköplek! – mondta Dobre, és megkeményedett gyomrát tapogatta. – Még éppen csak te hiányoztál nekem!

Így járta végig a félhülye Sebestyén gyerek az egész Keglovics utcát. Bement minden házba, mindenütt megkérdezte, hogy hol szerezhetné meg Gizike Schladt fényképét, mindenütt elmondta, hogy szüksége lenne a fényképre, de minden házból kizavarták, és a végén éppen olyan tanácstalanul állt egymagában, mint amikor elkezdte a kérdezősködést. Akkor visszament Gizike Schladt sírjához, ismét fűcsomót fogott a kezébe, és dörzsölni kezdte a megvakult üveglapot. Aztán a juharfák karéjos leveleit tépte le az ágakról, és levelekkel akarta fényesre csiszolni az üveget. És szedett ismét kutyatejet és papsajtot is... Végül pedig lement a kis folyóhoz, homokot hozott, hogy hátha a homokszemcsékkel sikerül eltüntetni a parittyák nyomait.

Mikor a körmei már nagyon fájtak, és az ujjai kisebesedtek, fáradtan leült a fűbe, és szomorúan nézte a fekete márvány sírkövet. A sírkő közepén, ahol valamikor Gizike Schladt mosolygott, csúnya szürke folt éktelenkedett.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 145 (Black plate)

OLYAN, MINTHA NYÁR VOLNA

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 147 (Black plate)

A galamb

Egy éjszaka végre eldöntöd, hogy megfogod azt a galambot, amelyik ott szokott aludni a spájzablakban. Szegény, eltévedt galamb nem tudott hol meghúzódni éjszakára, azért is gubbaszt ott a teraszon a spájzablakban, te nem bánnád, hiszen szereted a galambokat, csakhogy minden éjjel leszarta a falat, a szemetesvödröt és a nyugágyat. Így hát egy éjszaka eloltod a villanyokat, odalopózol az ablakhoz, kis ideig tanakodol, hogy hogyan is ragadd meg, talán a lábait, végül mégis az egyik szárnyát kapod el. A galamb csapkodni kezd a szabadon maradt szárnyával, röpködnek a tollai, rengeteg tollat kitépsz, de nem engeded el, bár akkor már sajnálod, hogy megfogtad. Mert mit kezdhetsz egy galambbal?

Tanácstalanul állsz a sötétben, kezedben a kétségbeesetten vergődő galambbal, és várod, hogy eszedbe jusson valami; addig is hallgatózol, hátha a szomszédok közül felébred valaki. Jó volna, ha az elvált asszony ébredne fel, és kijönne csak úgy hálóingben a teraszra, mondjuk, átlátszó, fehér hálóingben, igazán szívesen nekiajándékoznád a galambot. De gyorsan belátod, hogy túlságosan hideg van ahhoz, hogy az elvált asszony egy szál vékony hálóingben kijöjjön a teraszra, meg aztán lehet, hogy pizsamában alszik, pizsamában pedig jobb, ha ki sem jön, mert te gyűlölöd a női pizsamákat. A galambnak közben hosszúra nyúlik a szárnya, a sötétben mintha egyre nagyobb volna, mint egy sas... Akkora, mint egy egészen nagyfajta sas, mint egy kondor, amely egyébként legnagyobb a saskeselyűk családjában. Gyerekkorodban, amikor összeesküvőt játszottál, Kondor volt a fedőneved... Nem akarod tovább kínozni szegény galambot, kiüríted a szemetesvödröt, a spájzból kihozol egy tálcát, melyen szendvicseket szoktál a vendégeidnek adni, a galambot beleteszed a vödörbe, és lefeded a tálcával. A teraszon, a konyhában és a spájzban is tollak röpködnek.

Aztán reggelig nem alszol, hallod, hogy a galamb folyton mocorog a szemetesvödörben. Előveszel egy könyvet, régi, jó könyv, sokszor elolvastad már, az utóbbi időben azonban mindig csak a százhatvanadik oldalig olvasod. A százhatvanadik oldalon van egy hasonlat: „Olyan lehettem, mint Schlesinger, az állatkerti fecskendőcső, mikor megtudta, hogy csörgőkígyó", mondja egy félszeg fiatalember, miután rájön, hogy a markában tart egy nagyon szép és nagyon kegyetlen nőt. E miatt a hasonlat miatt most is

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 148 (Black plate)

elolvasol százhatvan oldalt, akkor félreteszed a könyvet, és sajnálod, hogy nem tudsz egyetlen Schlesinger-viccet sem. Még azt sem tudod, hogy tulajdonképpen mit is csinált Schlesinger, a fecskendőcső, amikor rájött, hogy ő csörgőkígyó. Legalább ezt jó volna tudni.

Ismét hallod a galambot, és most már komolyan gondolkozni kezdesz, hogy kinek is ajándékozhatnád. Van egy állatbarát ismerősöd, de az csak a kutyákat szereti. Egyszer szerzett egy kis kölyökkutyát, amelyik éjjel-nappal keservesen vonított, amiért elhozták az anyja mellől. Erre az állatbarát ismerősöd pokrócba bugyolált egy vekkerórát, a kölyökkutya mellé tette, és az mindjárt megnyugodott, mert azt hitte, hogy az anyja szívverését hallja. A galambbal bizonyára nem lenne ennyi baj, viszont lehet, hogy a kutyák széttépnék. Öt-hat kutyája van az állatbarát ismerősödnek. És neked csak ez az egy állatbarát ismerősöd van. Esetleg megpróbálkozhatnál a közgazdász barátoddal: ő eleve semmit sem utasít vissza, mindenről hajlandó komolyan beszélni. A galambról is hajlandó volna beszélni. Csakhogy első kérdése bizonyára az volna, hogy milyen fajta galambról van szó, neked pedig fogalmad sincs róla, nem értesz a galambokhoz. Utána megkérdezné, hogy milyen színű a tolla.

Kimész, behozod a teraszról a szemetesvödröt, óvatosan félrehúzod a szendvicses tálcát, s villanyfénynél megvizsgálod a galambot. Nem tudod megállapítani, hogy milyen színű. Furcsa, halványvörös a tolla, pontosan nem lehet meghatározni, hogy milyen. Egyszer régen láttál már hasonlót, egy hasonló színű foltot a folyó melletti homokban, ahol leszúrtak egy embert. Délután szúrták le azt az embert, te meg a barátaiddal este mentél oda futballozni, a telihold fényénél; abban az időben még rengeteg ötleted volt, azt javasoltad, hogy ne közönséges futballt játsszatok, hanem négykézláb mászkáljatok a süppedő homokban, és fejjel lökdössétek a labdát. És mászkáltatok is négykézláb, s akkor észrevettétek a puha homokban szétmállott vérfoltot. Sokáig tanakodtatok, hogy milyen színű is, végül abban egyeztetek meg, hogy bíborszínű, bár nem volt egészen bíborszínű. És ha közgazdász barátodnak most azt mondod, hogy egy bíborszínű galambot akarsz neki ajándékozni, természetesen azt fogja válaszolni, hogy bíborszínű galamb nincs is.

Reggelig sorra veszed az összes ismerősödet, és rájössz arra, amit tulajdonképpen kezdettől fogva tudtál, hogy egyiküknek sincs szüksége galambra. Eloltod a villanyt, napvilágnál is belenézel a szemetesvödörbe, a galamb szomorúan néz vissza, a tolla most még meghatározhatatlanabb

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 149 (Black plate)

színű. Tanácstalanságodban kenyérmorzsát szórsz neki, és visszaviszed a teraszra...

Valakiről azonban megfeledkeztél az éjszaka: egy gyönyörű kisfiúról. És ez a gyönyörű kisfiú éppen most betoppan hozzád. Az előszobában lerúgja a cipőit, aztán rosszallóan végignéz, látod az arcáról, hogy nem tetszik neki, amiért még mindig ágyban fekszel. Legutóbb, amikor nálad járt, azt mondta, hogy olyan vagy, mint a hereméh: folyton heverészel, és semmit sem csinálsz. Ezúttal azt mondja:

– Olyan vagy, mint T. T., a magányos cowboy.

– Miért? – kérdezed csodálkozva.

– Neked is mindig cigaretta lóg a szádban.

– De a lábaim nem olyan görbék, mint T. T.-nek, a magányos cowboynak.

– Akkor is olyan vagy, mint T. T., mindig cigaretta lóg a szádban.

– Várjunk csak! – próbálsz kimagyarázkodni. – T. T. maga sodorja a cigarettáit, és ki tudja, miféle vacak dohányokat szív. Én viszont King Size füstszűrős cigarettákat szívok. – Hirtelen eszedbe jut egy néhány évvel ezelőtt olvasott novella, amely arról szól, hogy egy férfi lefekszik egy nővel, utána rágyújtanak, és a nő bevallja, hogy ő egyébként nem dohányzik, csak ilyen alkalmakkor. A férfi megkérdezi, hogy legutóbb mikor dohányzott, mire a nő bevallja, hogy előző éjszaka. Akkor a férfi megkérdezi, hogy Regular Size-t vagy King Size-t szívott-e. Persze erről nem beszélsz a kisfiúnak, csak nyomatékosan hangsúlyozod: – Márpedig ez nem ugyanaz.

A kisfiú gondolkozik egy ideig, kicsit mintha megzavarodott volna, de aztán szigorú arccal kijelenti:

– Mindegy, hogy milyen cigarettát szívsz. A dohány méreg.

– Honnan tudod?

– Írták az újságban.

– Te olvastad?

– Igen.

– Hiszen nem is tudsz olvasni!

– De tudom, hogy ezt írták az újságban – jelenti ki dühösen. – A dohány méreg, és jobban tennéd, ha kevesebbet cigarettáznál.

Nem vitatkozol tovább. Most már megnyugodtál; a galambot a kisfiúnak fogod ajándékozni, ez igazán eszedbe juthatott volna az éjszaka is. No mindegy, az a fő, hogy minden rendbe jött, a galamb a kisfiúé lesz, biztosan örülni fog neki, egyelőre azonban még nem szólsz a dologról, előbb a hangulatot kell megváltoztatni. Előveszed a T. T.-ről szóló képregényeket. A kisfiú

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 150 (Black plate)

megenyhülten leül az ágy szélére. Mindketten imádjátok T. T. kalandjait. A világ legremekebb magányos cowboya ez a T. T. Az igaz, hogy mindig cigaretta fityeg a szájában, viszont a colttal úgy bánik, ahogyan rajta kívül senki a Vadnyugaton. Például feldob egy cukorkát a levegőbe, kétszer keresztüllövi, a coltot visszacsúsztatja a pisztolytartóba, a cukorkát elkapja és megeszi. Az összehajtogatott cigarettapapírba pedig három golyóval szabályos halálfejet lyuggat. Ezenkívül ragyogóan lovagol is. Nyeregben ülve, a vágtató ló hátán megeszi a babkonzervet, tűbe fűzi a cérnát, és megsodorja a cigarettát. Persze, meg kell hagyni, pompás lova van; Jolynak hívják, átugorja a legfélelmetesebb szakadékokat is, egymagában elmegy a kovácshoz a patkókat kiválasztani, ismer mindenféle indián furfangot, továbbá fára mászik, és horgászik is. A horgászáson még maga T. T. is elámul egy kicsit, mivel sehogyan sem tudja megérteni, hogy Joly hogyan tűzi fel a gilisztát a horogra. Ha megkérdezi tőle – mert ők ketten beszélgetni is szoktak –, Joly csak fintorog, és kitérő választ ad. Ilyeneket mond: „Úgy vagyok vele, mint mindenki a világon. Én is utálkozom közben." Egy ilyen lónak és egy ilyen cowboynak aztán természetesen csupa izgalmas kalandjai vannak. Folyton mennek, vad tájakon bolyonganak, és olyan városokba térnek be, ahol a város határát jelző táblákon rendkívül elmés szövegek olvashatók: „Itt tevékenykedik az Államok legkiválóbb sírásója", vagy: „Idegen, nem jöttél későn, ha nem maradsz sokáig", vagy: „Elégedett turisták és felakasztott gazemberek városa". Ilyen helyeken elég sok kellemetlenség éri T. T.-t, sötét lelkű banditák leselkednek rá, mert tudják, hogy ő az igazság bajnoka, sőt néhányszor az idegenekre általában rossz szemmel néző seriffek is fel akarták már akasztani. A seriffek még talán a banditáknál is veszélyesebbek, mert alig várják, hogy felakasszanak valakit, az sem érdekli őket túlságosan, hogy bűnös vagy ártatlan-e az illető. „Ha mindig csak bűnösöket akasztanék fel, egész Texas rajtam röhögne", magyarázta egyszer egy toprongyos seriff T. T.-nek. Szerencsére T. T. rettenthetetlen cowboy, és a legreménytelenebb helyzetekből is kivágja magát.

Kiválasztasz egyet az előszedett képregények közül, az a címe, hogy „T. T. Joss Jamon ellen". Már az első oldalakon kiderül, hogy Joss Jamon egy sötét gazember, aki hatodmagával terrorizál egy egész várost, rövid idő alatt erőszakkal megszerzi a helyi bankot, cukrászdát, hentesüzletet és kocsmát, és fosztogatja a lakosságot. Mindenki fél tőle, T. T. azonban ellene szegül. Alighogy megérkezik a városba, kocsmai verekedést provokál, laposra veri Joss Jamont, azután előrántja a pisztolyát, és a banditák talpa alá lövöldöz, miközben azt énekli, hogy:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 151 (Black plate)

„I come from Alabama
With my Banjo on my knee...”

Ezzel még nem ért véget a történet, de itt meg kell állni, mert a kisfiú megkérdezi:

– Ez angolul van?

– Igen.

– Fordítsd le!

– Nem tudom.

– Nem tudsz angolul?

– Nem.

– Azt sem tudod, hogy mondják angolul, hogy öt?

– Azt tudom: five.

– Tíz?

– Ten.

– Száz?

– Azt nem tudom.

– Kár – mondja a kisfiú csalódottan. – Nagyon szerettem volna tudni, hogyan mondják angolul, hogy száz.

– Miért olyan fontos ez neked? – kérdezed bosszankodva. Szeretnéd tovább olvasni Joss Jamont, a történet ezután lesz csak érdekes.

– Nagyon szeretném tudni, hogy mondják angolul, hogy száz – hajtogatja a kisfiú. – Ki tudná nekem megmondani?

– J. E. meg tudná mondani, de ő most nincs itt.

– Hol van?

– Elment a tengerpartra. J. E. ilyenkor szeret a tengerparton, amikor itt felénk már hideg van.

A kisfiú nagyon szomorú, a képregénytől is elfordítja a fejét, megsajnálod, és azt mondod neki:

– Megpróbálom felhívni telefonon J. E.-t.

J. E. valami lehetetlen kis tengerparti faluban húzódott meg, a postán keresztül kell kérni a szállodáját. A postáról azt mondják, legyél türelemmel, délelőtt zsúfoltak a vonalak, várnod kell. A kisfiú nyugtalan, nem tud odafigyelni T. T. és Joss Jamon történetére. Félreteszed hát a képregényt, azzal, hogy majd a telefonbeszélgetés után folytatjátok az olvasást.

Addig is találomra előveszel egy lemezt, és bekapcsolod a gramofont. Régi, érzelgős dalok hangzanak fel, olyan mint: „Szervusz, te vén lizsé”, meg: „Szerelmünk kiskertje kifosztva rég...”, melyektől a kisfiú még nyugtalanabbá

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 152 (Black plate)

válik. Vissza kellene már adnod ezt a lemezt a tulajdonosának, de elfelejtetted, hogy kitől is kaptad. Talán a szemüveges lánytól? Nem, nem a szemüveges lánytól, valaki mástól abban az időben, amikor a szemüveges lányba voltál szerelmes. Utólag mindig csak egy szemüveges lányról beszélsz, holott ketten voltak, s te egyszerre voltál szerelmes mind a kettőbe; és talán ők is szerelmesek voltak beléd. Az egyik biztosan szeretett, az, aki olyan fázékony volt, mindig magára húzta a pulóveredet, és szerette, ha melengetted a kezeit. Jó volt együtt lenni vele, melengetni a fázós kezeit, sétálni vele a hóesésben. Mást alig csináltál, csak sétáltál vele, és a kezét fogtad, néha megcsókoltátok egymást, de sohasem a lakásban, mindig az utcán, séta közben, és mindig ugyanazokon a helyeken álltatok meg csókolózni: egy önkiszolgáló előtt, egy behavazott, üres telken és a várandós anyák otthona mellett. A másikat meg sem csókoltad, pedig ő is elég gyakran eljárt hozzád, és gyönyörű volt, amikor nevetett. De sokáig nem merted megmondani neki, hogy szerelmes vagy belé, hiszen tudta, hogy a húgát szereted. Végül, egy hideg éjszakán, amikor félig megfagyva értél haza, és ő eljött hozzád teát főzni, hosszas köntörfalazás után kinyögted, hogy őt is szereted. Valójában ezzel tettél tönkre mindent, mert utána alig akartak szóba állni veled, nem hitték, hogy egyszerre mindkettőjükbe szerelmes lehetsz. Pedig szerelmes voltál, és amikor ezt bevallottad, a szemüveges lány mosolygott, szép volt, és valami nagyon meghatót mondott, amitől még ezek a régi, érzelgős dalok is elfogadhatók lettek. De nem emlékszel már, hogy mi volt az a nagyon megható dolog, bűnös gyorsasággal felejted el a megható szavakat, egyetlen megható mondásra emlékszel csupán, J. E.-től hallottad, mielőtt elment volna a tengerre. Csúnyául összeveszteték, te mindenféle durva sértést vágtál a fejéhez, csupa olyan dolgot, amit nem szabad egy nőnek mondani, majdnem elsírta magát, összehúzódott az asztal mellett, úgy látszott, hogy mindennek vége, de akkor a fűtőtest mögül felröppent egy nagy, ronda légy, amely valami csoda folytán túlélte az őszi hideget. „Ez egy bolond légy" – mondta J. E. Ha jól meggondolod, ez volt a legmeghatóbb mondás, amit eddig hallottál: „Ez egy bolond légy."

– Elég volt ebből – mondja a kisfiú. – Tedd fel a *Micimackó*t!

Minél inkább havazik,
Annál inkább hull a hó,
Minél inkább hull a hó,
Annál inkább havazik.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 153 (Black plate)

Hull a hó és hózik,
Micimackó fázik.
Hull a hó és hózik,
Micimackó fázik.

Legalább negyedóráig ezt hallgatjátok. Az egész nagylemezről a kisfiút nem érdekli más, csak a *Micimackó.* Minduntalan fel kell ugrálnod, hogy visszahelyezd a gramofontűt a *Micimackó* elejére. Azután meg *Margarita* következik. Itt még gyakrabban kell ugrálnod és a tűt igazgatni. A kisfiú ugyanis nem akarja végighallgatni az egész számot, csak azt a versszakot, hogy:

Jólelkű gengszterek,
Szélhámos zenészek:
Nagy társaság.
Kártyákat kevernek,
Idézik szellemed:
Szép új világ.

És természetesen a refrén:

Margarita, Margarita!
Királynő voltál egy péntek éjszakán.
Margarita, Margarita!
Boszorkány lett egy leány.

Végre csöng a telefon, kikapcsolod a gramofont, és rohansz a kagylót felemelni. J. E. jelentkezik, elég rossz a vonal, de a hangjáról így is megállapítod, örül, hogy felhívtad. Mesél a tengerről, egész nap a tengert és a sirályokat nézi, és azt mondja, hogy egy hosszú levelet írt neked, holnap bizonyosan megkapod. A kisfiú türelmetlenül topog melletted, kezébe nyomod a kagylót.

– Hogy mondják angolul, hogy száz? – kérdezi.

J. E. nem érti. A vonal egyre rosszabb, az ő hangja is alig hallatszik. Kénytelen vagy te megismételni a kérdést.

– Hogy mondják angolul, hogy száz?

– Száz?

– Igen. Száz.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 154 (Black plate)

– Hundred.

– Hundred – mondod a kisfiúnak. – Hundred, nehogy elfelejtsd!

– Nem felejtem el – mondja a kisfiú magabiztosan. – Hundred, hundred, hundred...

Elbúcsúzol J. E.-től, még egyszer elmondja, boldog, hogy felhívtad, biztosítod, hogy te is boldog vagy, azzal sietsz vissza a képregényhez. Ott folytatják, amikor T. T. megtáncoltatta az egész bandát. Jól sejtetted, hogy a java még ezután következik. Joss Jamon nem az az ember, aki megtorpan az akadályok előtt. Népszavazást ír ki a városban, és pribékjei segítségével megválasztatja magát polgármesternek. Az emberek ettől kezdve tényleg pisszenni sem mernek, csak T. T., a magányos cowboy folytatja a harcot. Este, amikor Joss Jamon ágyba fekszik, T. T. egy jól irányzott golyóval eloltja feje felett a petróleumlámpát; reggel egy hordóba bújva kilövi a kávéscsészét a kezéből, aztán a szivart a szájából, és a tintatartót is szétlövi az íróasztalán. Joss Jamon toporzékol dühében, de T. T. olyan ügyesen lövöldöz, hogy semmit sem tud rábizonyítani. Később azonban betelik a pohár: T. T. vizet csempész be a whiskyshordókba Joss Jamon kocsmájában, a csúcsforgalom idején a polgárok whisky helyett vizet kapnak inni. Ez pedig még a megfélemlített embereket is felbőszíti, és mindent összevernek a kocsmában. Lázadás fenyeget, Joss Jamon érzi, hogy cselekednie kell. Elfogatja, börtönbe csukatja T. T.-t, és mindjárt megrendezi a bírósági tárgyalást. Válogatott gazembereket jelölnek az esküdtszékbe: Billy Kidet, Jesse Jamest és a négy Dalton testvért, akik természetesen kötél általi halálra ítélik T. T.-t. De erre már felzúdul a nép, kiszabadítja T. T.-t a börtönből, és Joss Jamon bandája kerül kötélvégre.

– Joss Jamon elég nyavalyás bandita volt – jegyzi meg a végén a kisfiú. – T. T. könnyen elbánt vele.

Igazat adsz neki, Joss Jamon tényleg egy pitiáner gazember volt, nem méltó T. T.-hez. Újabb T. T. képregényt veszel elő: „A Dalton fivérek Mexikóban". Ez már egészen más, a Daltonok komoly ellenfelek. A célba lövést például úgy szokták gyakorolni, hogy almát lőnek le egymás fejéről. Négyen vannak, négy testvér, Joe, William, Jack és Averell, arcban nagyon hasonlítanak egymásra: előreugró, szögletes álluk van, hosszú arcuk és szétálló fülük. Termetre azonban különböznek: Joe olyan alacsony, hogy általában gyerekágyban alszik, míg Averell akkora, mint egy mai kosárlabdázó. Egyébként a kis Joe a család feje és esze, sok borsot tört már T. T. orra alá is. Plakátokat nyomtatott, amelyeken T. T.-t gyilkosnak, csalónak és lótolvajnak nevezte. T. T. alig tudta tisztára mosni magát; egyszer meg lefegyverezte, foglyul ejtette

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 155 (Black plate)

T. T.-t, és hetekig kellett mosnia, vasalnia és főznie a Daltonokra, egészen addig, amíg a magányos cowboy ismét, ki tudja hányadszor, börtönbe nem juttatta őket, ahonnan viszont a Daltonok, bár többnyire négy-ötszáz évre ítélik őket, mindig gyorsan megszöknek. Joe-val ellentétben a langaléta Averell nagyon buta. Akármikor szökni készülnek a börtönből, Averell jelenti a legnagyobb akadályt, mivel folyton éhes, és nem hajlandó vacsora előtt szökni. Joe, akinek egyetlen hibája, hogy túl érzékenyek az idegei, ilyenkor fojtogatni szokta, William és Jack alig tudják megmenteni Averellt, bár ők is dühösek rá, és ha megszólal, szinte egy emberként ordítják, hogy: „Averell, fogd be a pofád!" Ettől függetlenül viszont Averell a mama kedvence. Ha hazamennek, mindig ő kapja a legjobb falatokat, gyerekkorában pedig, állami ünnepeken ő kapta a legjobb pisztolyt, és legalább húsz golyóval többet, mint a testvérei, akik persze ezért is haragszanak rá, de főként azért, mert T. T. többnyire Averell ostobasága miatt győzi le őket.

A kisfiú kedveli a Daltonokat, Joe-t majdnem annyira szereti, mint T. T.-t, örül, hogy végignézheti mexikói kalandjukat. A négy Dalton fivér úgy jutott át határon, hogy Emilio Espuelas, a hírhedt mexikói rablóvezér ellopott egy rabszállító kocsit, annak reményében, hogy abban aranyat talál. Ehelyett azonban, mikor feltárták az ajtót, a kocsiból a megbilincselt Daltonok léptek ki. A mexikói rablók elámultak, még Espuelas is csak annyit tudott kinyögni, hogy: „Úristen, micsoda pofák!" Joe ellenben mindjárt feltalálta magát, rövid beszédet rögtönzött, amit úgy kezdett, hogy „Senor", és úgy végzett, hogy „Caramba", ily módon is kifejezésre juttatva vendéglátóik iránti tiszteletét. Espuelas, sajnos, nem hatódott meg, a konkurenciától félve a négy testvért lóra ültette, és a legközelebbi fa alatt hurkot vetett a nyakukba. Már éppen ki akarta ugratni alóluk a lovat, minek következtében a Daltonok lógva maradtak volna a fa ágán, amikor Joe ismét beszélni kezdett, mondván, tudnák ők hasznosítani magukat ebben a bandában, ismerik a szakmát, egy kis nemzetközi tapasztalatcsere igazán jól jönne. Meggyőzte Espuelast, hogy oldják le a nyakukról a kötelet, de akkor Averell örömében olyat üvöltött, hogy a ló kiugrott alóluk, a mexikóiak alig tudták őket időben levágni az ágról. Ezután következett az akklimatizáció, miközben szökésük híre elterjedt az egész kontinensen, az USA-ban népünnepélyeket rendeztek, Mexikóban pedig általános volt az elkeseredés. Mexikó washingtoni nagykövete a legerélyesebben tiltakozott az Egyesült Államok külügyminiszterénél, követelte, hogy a Daltonokat sürgősen hívják vissza, mert különben könnyen háborúra kerülhet sor a két ország között, még az alamói csatát is emlegette. A miniszter

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 156 (Black plate)

nem tehetett mást, elküldte T. T.-t Mexikóba. T. T. már megszokta az efféle missziókat, elment Mexikóba, bolyongott egy ideig a hegyekben, kiszimatolta, hogy merre lehet a négy Dalton, aztán megkérte a környék leggazdagabb földbirtokosát, hogy rendezzen fiestát, mert biztos volt benne, hogy emberei azon megjelennek, hogy valami disznóságot csináljanak. T. T., mint mindig, ezúttal is jól számított: a rablók, amint meghallották a fiesta hírét, elhatározták, hogy elrabolják a földbirtokost, és váltságdíjat kérnek érte. A Daltonok kapták a feladatot, hogy népi énekesekként menjenek el a fiestára, és rabolják el a földbirtokost. Az egyik muzikális rabló vállalta, hogy megtanítja őket néhány mexikói népdalra. Először bemagoltatta velük a szöveget:

Que Linda es la manána
Cuando sale el sol... stb.

– Ez milyen nyelven van? – kérdezi a kisfiú.
– Spanyolul.
– Te biztosan spanyolul sem tudsz.
– Nem tudok spanyolul – vallod be idegesen.
– Egy szót sem tudsz?
– Egy szót sem.
– Azt sem tudod, hogy mondják, hogy öt?
– Nem. Meg a tízet sem tudom, meg a százat sem.
Ekkor eszedbe jut valami, és diadalmasan azt mondod:
– Valamit mégis tudok spanyolul: paloma. Ez azt jelenti, hogy galamb.
– Honnan tudod? – kérdezi gyanakodva.
– Gyerekkoromban nagyon népszerű volt egy *La paloma* című dal. Egyik barátom, Burai J.-nek hívták, mindig ezt dúdolta: naphosszat kóborolt a folyó mellett, és a *La palomá*t dúdolta, miközben kiszabadította a pézsmapatkányokat a csapdákból. Ő mondta nekem, hogy a paloma spanyolul azt jelenti, hogy galamb.
– Milyen csapdákból szabadította ki a pézsmapatkányokat?
– Egy halásznak a csapdáiból. Ez a halász mindennap csapdákat rakott a nádasokba, és fogdosta a pézsmapatkányokat. Burai J. meg, ha csak tehette, kiszabadította őket.
– Most hol van?
– Kicsoda?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 157 (Black plate)

– Burai J.

– Nem tudom.

– Olvass tovább! – mondta csüggedten a kisfiú.

A Daltonok tehát megtanulták a szöveget, kezdődhettek az énekórák. A rablóból lett énektanár szerzett nekik gitárokat, és egy faággal vezényelt. Az eredmény majdnem tragikus lett. A Daltonok olyan hamisan énekeltek, hogy hallótávolságon belül a lovak levetették hátukról gazdájukat, a tükrök, ablakok és egyéb üvegtárgyak meg csörömpölve darabokra törtek. Az énektanár sírva rohant Espuelashoz, a vezérhez, mire az egy kötelet adott neki, remélve, hogy ha ezt meglátják, mindjárt megemberelik magukat a Dalton fivérek. Azok igyekeztek is, még nagyobb hangerővel énekeltek, végül az énektanár félőrülten könyörgött, hogy engedjék meg, hogy ő akassza fel magát arra a kötélre. Már fel is lépett egy hordóra, úgy kellett erőszakkal lerángatni. Éneklésről tehát szó sem lehetett, bár amikor elérkezett a nagy nap, a Daltonok beöltöztek népi énekesnek, Joe azonban megígérte, hogy elővigyázatosak lesznek, ki sem nyitják a szájukat a fiestán, majd csupán a pisztolyaikat használják, ha elérkezik az idő. Útközben azonban Averell mégis megkérdezte, hogy mit fognak énekelni, mire Joe ráparancsolt, hogy szálljon le a lováról, adja át a gitárját, guggoljon le, és vegye le a kalapját, és akkor széttörte a gitárt Averell fején. A fiestán meghúzódtak a sötétben, és amikor a földbirtokos a közelükbe sodródott, lepedőt dobtak a fejére és megkötözték. A fegyverét el sem vették. Ez lett a vesztük. Mert a fogoly tulajdonképpen T. T. volt, a földbirtokosnak álcázva. Averell ezt mindjárt észrevette, de nem szólt, így akart bosszút állni, amiért Joe fejbe vágta a gitárral. A bosszú igazán jól sikerült. A rablók szálláshelyén T. T. felfedte kilétét, előrántotta pisztolyát, és mindenkinek kilőtte kezéből a fegyvert, sakkban tartotta a társaságot, amíg meg nem jött az erősítés, és ezzel Espuelas rablóvezér karrierje befejeztetett. A Daltonok viszont megszöktek, amíg a lövöldözés tartott, de T. T. utánuk eredt, s elfogta őket, amikor egy meredek sziklafalra másztak fel. Ismét helyreállt a normális diplomáciai viszony a két ország között, T. T. börtönbe kísérte a Daltonokat, utána pedig, mint minden kalandja végén, lovára ült, és a lenyugvó nap sugaraitól bearanyozva nekivágott a végtelen prérinek, miközben nagy átérzéssel énekelte:

Magányos cowboy vagyok én...

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 158 (Black plate)

– Ez az Averell egy tökfej – mondta mérgesen a kisfiú. – Mindig miatta fejeződik be a történet.

– Nem kell megijedni – vigasztalod. – Ahogyan én a Daltonokat ismerem, elszöknek azok megint a börtönből, és kezdődik minden elölről.

– Mit gondolsz, tudnak a Daltonok spanyolul?

– Joe biztosan tud spanyolul.

– Igen – mondja elgondolkozva. – Joe biztosan tud, ő minden tud. Kár, hogy olyan kicsi. – Aztán megkérdezi tőled: – Szóval a paloma az galamb?

– Persze. Galamb és vécépapír.

– Micsoda? – kérdezi elképedve.

– Vécépapír.

– Hazudsz!

– Nem hazudok. Van egy paloma nevű vécépapír.

A kisfiú őszintén felháborodik:

– Disznóság a vécépapírnak ilyen szép nevet adni, hogy paloma!

– Disznóság, de így van.

– Mit csinálna Burai J., ha tudná, hogy a palomából vécépapír lett?

Ezen hosszasan elgondolkozol. Tényleg, mit csinálna Burai J., ha tudná?

– Bizonyára írna egy goromba levelet a vécépapírgyárnak.

– És akkor megváltoztatnák a vécépapír nevét?

– Nem hiszem.

– Mit csinálna még Burai J.?

– Hát... írna egy goromba cikket az újságba.

A kisfiú a térdére csap.

– Ez az! Az újságba kell írni. Akkor biztosan megváltoztatják a vécépapír nevét. Tényleg nem tudod, hogy hol van Burai J.?

– Nem tudom.

– Azt mondtad, hogy a barátod volt.

– Az régen volt. Már legalább tíz éve nem láttam.

– Miért nem írsz te egy goromba cikket az újságba?

– Nem szeretek írni.

– Félsz? – kérdezi megvetően.

Nem szeretnéd, hogy a kisfiúnak egészen rossz véleménye legyen rólad, ezért beleegyezel.

– Rendben van, majd írok egy goromba cikket az újságba.

– Nem kell félni – bátorít a kisfiú. – Mi bajod lehet, ha megírod, hogy disznóság vécépapírnak paloma nevet adni?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 159 (Black plate)

– Írok majd egy goromba cikket. Most gyere, mutatok neked valamit.

Behozod a teraszról a szemetesvödröt, leveszed a tetejéről a tálcát, és megmutatod a galambot. Szegény galamb, bágyadtan néz rátok, a kenyérmorzsához hozzá sem nyúlt.

– Postagalamb – állapítja meg a kisfiú.

– Miről gondolod, hogy postagalamb?

– Nézd meg a csőrét. A postagalamboknak van ilyen görbe csőrük.

– Neked adom.

– Köszönöm. De miben viszem el?

Keresel a spájzban egy nejlonszatyrot, amit J. E. hozott valamelyik áruházból, beleteszed a galambot, és cigarettával néhány lyukat égetsz a szatyron.

– Nehogy megfulladjon a galamb – magyarázod a kisfiúnak.

– Nem fullad meg – mondja. – Vigyázni fogok rá. Szóval, paloma?

– Igen, a száz pedig angolul hundred.

– Tudom.

– Okos fiú vagy.

– Máskor is eljövök – mondja.

Elviszi a galambot.

Még aznap el is vették tőle. Valaki meggyőzte, hogy a postagalambok elpusztulnak, ha egyedül maradnak, elkérte, azzal, hogy majd összepárosítja egy másik postagalambbal, azután, ha lesznek kisgalambok, majd ad egy párat belőlük a kisfiúnak. A kisfiú elhitte, természetesen átadta a galambot, az illető meg kicsavarta a galamb nyakát, és levest főzött belőle.

Amikor ezt megtudtad, mindjárt Burai J. jutott eszedbe. Vajon mit szólna ehhez. Ő, aki annyira szerette a *La paloma* című dalt. Mindig azt dúdolta a folyó mellett, néha még a szeme is könnybe lábadt, úgy meghatódott a *La palomá*tól. És akkor eszedbe jut még egy gyerekkori barátod, aki szintén imádta a *La palomá*t. Ennek a barátodnak már nem emlékszel a nevére. Csak azt tudod, hogy bolgár fiú volt. Nagy konyhakertészetük volt a nemzetközi út mellett, és ha az úton elment egy bolgár hűtőkocsi, ez a bolgár fiú tapsolt örömében.

(Az elbeszélés /Bevezető két elbeszéléshez/. Új Symposion, 1972/92. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 160 (Black plate)

Patkányok a napon

Nyáron szerettünk a híd alatt ülni a gerendákon, mert itt hűvös volt, és vízbe ért a lábunk, ha kinyújtottuk, meg aztán innen szépen beláthattunk Povazsánszkinak, a halásznak az udvarára, ahol egy kifeszített zsingeten rengeteg pézsmapatkánybőr száradt.

Gyönge, kis fahíd volt itt, mindössze négy tartóoszloppal, emlékszem, ezeket az oszlopokat egy súlyos, kocka alakú nehezékkel verték le a folyó medrébe, a nehezék kötélen lógott, egy csigán vetették át a kötelet, a végét három-négy ember is fogta, ha meghúzták, a nehezék felemelkedett, aztán elengedték, és nagyot csattant az oszlop tetején. Amikor meghúzták a kötelet, mindig nagyot kiáltottak, és akkor is kiáltottak, amikor lezuhant a nehezék. Két napig kalapáltak így. Utána már gyorsan megcsinálták a hidat.

Az oszlopokat szálkás gerendákkal fogták össze, a kis Burai J. meg én sokat üldögéltünk a gerendákon, mert itt meggyorsult a víz folyása, s ezért átlátszó és tiszta volt a víz, szépen látszottak a hosszú, vékony szárú, halványzöld vízinövények, amelyek engedelmesen meghajoltak arra, amerre a víz folyt. A végük kirojtolódzott és remegett. Burai J. többször is megpróbálta visszafelé hajlítani őket, néhánynak a végét az oszlopokhoz kötötte – nagyon hosszúak és hajlékonyak voltak ezek a vízinövények –, de másnapra a víz leoldotta őket az oszlopokról, és megint csak egy irányban hajlongott mindegyik. Burai J. ilyenkor mindig elszomorodott.

Legjobban mégis a pézsmapatkánybőrök érdekeltek bennünket, amelyek ott száradtak Povazsánszkinak, a halásznak az udvarában. Egy kifeszített zsinegen lógtak, mint valami ócska, rossz cipők.

– Sohasem láttam még pézsmapatkányt – mondta többször is bánatosan Burai J.

– A pézsmapatkányok a nádasokban élnek – mondtam neki ilyenkor, mert láttam, hogy Povazsánszki minden délután a nádasok felé evezett. Beült a csónakjába, elúszott a híd alatt, a csónakban láttuk a patkányfogókat. Úgy két óra múlva jött vissza, de sohasem szólt hozzánk semmit.

– Legalább a bőrüket szeretném látni közelről – mondta többször is bánatosan Burai J. – Olyan szépen csillog a bőrük, ha rájuk süt a nap, egész biztosan nagyon szépek közelről.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 161 (Black plate)

Féltünk azonban Povazsánszkitól, egyedül élt a híd mellett, apró, mozgékony szemei voltak, a ruhája döglött halaktól bűzlött, és nem szólt hozzánk semmit. Burai J.-nek az apja mesélte egyszer, hogy Povazsánszki csak halat eszik, még télen is, csukákat szárít a padláson, és télen azokat főzi magának. A pézsmapatkányok bőrét pedig eladja valami utazónak, aki évenként kétszer-háromszor is meglátogatja. Mi azonban hiába figyeltük, egész nyáron nem jött hozzá senki.

Végül is Burai J. már nem bírta ki tovább, és egy délután megszólította Povazsánszkit, amikor az visszafelé jött a nádasoktól.

– Mi még sohasem láttunk pézsmapatkányokat – mondta neki. A gerendán ült, lábát kinyújtotta, s türelmetlenül kavarta a vizet. Burai J. véznább és alacsonyabb volt, mint én, de azért nagyon bátor volt.

Povazsánszki az egyik oszlopba fogódzott, megállította a csónakot, nézte egy ideig Burai J.-t, és azt mondta:

– Gyertek be a csónakba.

A csónakba ugrottunk, ő pedig csendesen evezni kezdett. Széles, teknőszerű halászcsónakja volt, kívül-belül vastagon bekente kátránnyal. Most, hogy visszafelé jött, már nem voltak a csónakban a patkányfogók.

Az udvar végén kötöttünk ki, Povazsánszki egy karóhoz láncolta a csónakot, aztán elvezetett bennünket oda, ahol a pézsmapatkánybőrök száradtak. Szépek voltak. Povazsánszki ügyesen nyúzta le őket, olyan alakúak voltak, mint egy alulról kihasadt üres papírzacskó.

– A farkát levágom – magyarázta –, oldalról lapított, hosszú, erős farka van a pézsmapatkánynak, nem használható semmire sem, ezért le kell vágni. Aztán a fején keresztül lehúzom a bőrét. Így kell ezt csinálni, mert a bundája nem egyforma a hátán és a hasán. A szűcsök aztán kettévágják, és a két részt különféleképpen használják fel.

Igaza volt Povazsánszkinak. A hátrészen szép, sima, barna szőr nőtt, ez csillogott, ha rásütött a nap, az alsó rész halványabb volt, mintha a víz elkoptatta és kiszívta volna a pézsmapatkány bundájának a színét. Povazsánszki az orrukat csíptette a zsineghez, a szemük két kerek, szomorú kis lyuk volt, alattuk néhány fekete bajuszszál meredezett.

– Közönséges patkányfogóval fogja őket? – kérdeztem.

– Igen – mondta Povazsánszki. – A közönséges patkányfogó éppen megfelel.

– Milyen csalétket használ? – kérdeztem.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 162 (Black plate)

– Nem kell csalétek – mondta Povazsánszki. – A pézsmapatkány mindig ugyanazon az úton jár. Csak meg kell találni az útját, aztán az ember odateszi a patkányfogót, és a pézsmapatkány belelép. Ugrálni kezd, beleesik a vízbe, a patkányfogó lehúzza a víz alá, és ott megfullad, mert nem bírja ki sokáig a víz alatt.

– Mindig megfullad? – kérdezte Burai J.

– Legtöbbször megfullad – mondta Povazsánszki. – De néha nem esik a vízbe, ilyenkor dühében elrágja az összes nádszálat maga körül. Vicsorít az emberre, és a pofája tele van náddarabokkal.

Povazsánszki nevetett, amikor ezt mondta. Nagyon beszédes kedvében volt, nem hittem volna, hogy ennyit tud beszélni. Nem is tudom, hogy miért féltünk tőle eddig.

– Szépek – mondtam. – Szépen csillog a szőrük, ha rájuk süt a nap.

– A padláson csukákat is szárítok – mondta Povazsánszki. Zsebre dugta a kezét, a szeme jókedvűen ugrált. – Úgy kiszáradnak, hogy a szájuk is kinyílik, mintha harapni akarnának. Télen aztán az ember meleg vízbe teszi őket, akkor megint megpuhulnak, és szépen meg lehet főzni őket.

Szerettem volna a csukákat is megnézni, de ekkor Burai J. azt mondta:

– Könnyű megfogni a pézsmapatkányokat. Ha mindig ugyanazon az úton járnak.

– Nagyon könnyű – mondta Povazsánszki, és ismét nevetett. – Az ember délután leteszi a patkányfogókat a nád közé, az útra, aztán reggel csak összeszedi őket.

– Menjünk most már – mondta türelmetlenül Burai J. Végigment az udvaron, belépett a csónakba, onnan a vízbe ugrott, és úszni kezdett a híd felé.

Másnap megint a gerendákon ültünk, amikor Povazsánszki a nádasok felé evezett. Amikor a hídhoz ért, Burai J. a víz alá bukott, a fogával kitépett néhány vékony vízinövényt, dühösen rágta őket, és Povazsánszkira vicsorított. Olyan volt Burai J., mint egy zöld bajuszú pézsmapatkány. Povazsánszki egy pillanatra megállt, aztán hangosan elnevette magát. Burai J. ekkor kiköpte a vízinövényeket, és az egyik oszlopot kezdte rágni, és folyton Povazsánszkira vicsorított. A halász még jobban nevetett, és továbbúszott csónakjával. A kis Burai J.-nek szálkák meredeztek a fogai közül, és pirosat köpött, mert a szálkák felsebezték a száját.

(Magyar Szó, 1968. márc. 31.; Különös ajándék. Forum, Újvidék, 1975.; Szálkás oszlopok. Mit jelent a tök alsó? Noran, Bp., 2004.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 163 (Black plate)

A postás, aki egy ujjal tudott fütyülni

– Az a hülye postás már megint állva alszik a kerítés mellett – mondta egy napon gonoszul vigyorogva a kis Burai J. – Most alágyújthatnánk egy csomó szalmával.

Én éppen a hernyókat szedegettem le a ház faláról – rengeteg hernyó volt abban az évben, nemcsak az eperfákat, a gyümölcsfákat is letarolták, és az ősz beálltával csoportosan másztak a házak falán, hogy télire elrejtőzzenek és begubózzanak valahol a padlásokon –, de most mindjárt otthagytam őket, és azt mondtam:

– Gyerünk, szerezzünk szalmát és gyufát.

Régóta vártam már erre, hónapokig terveztük Burai J.-vel, hogy egyszer alágyújtunk a postásnak. Nem szerettük a postást, az utcában tulajdonképpen senki sem szerette. Amikor még dolgozott, nem volt vele semmi baj, olyan volt, mint minden más ember, alig vettük észre; reggel elment széthordani a leveleket, délután hazajött, és a kertben dolgozott, vagy bent a házában, néha leállt beszélgetni az utcabeliekkel, szóval pontosan úgy viselkedett, mint akárki más. Azután változott meg, hogy nyugdíjazták. Inni kezdett, talán mert unatkozott, reggelenként eljárt a kocsmába, dél körül jött haza tökrészegen, az arca kivörösödött, rosszkedvűen dünnyögött, bement az udvarába, rákönyökölt az alacsony deszkakerítésre, fejét kilógatta az utcára, egy ideig dühösen meredt maga elé, aztán úgy állva elaludt. A délutánokat rendszeresen átaludta a kerítésre támaszkodva. Esténként néha-néha elment a sarokra beszélgetni az emberekkel, de ott is csakhamar elaludt, a hátát valamelyik eperfának vetette, és állva aludt, az emberek meg ilyenkor kellemetlenül érezték magukat. Azt mondták, hogy a postásnak a sok italtól tönkrement a mája, a gyomra és a szíve, bár lehet, hogy már régebben is beteg volt, mindenesetre éjszaka nem mert ágyba feküdni, a rossz szíve miatt megfulladhatott volna, az asztal mellett ülve, az asztalra borulva bóbiskolta át az éjszakákat. Állítólag ezért volt mindig annyira álmos, hogy állva is tudott aludni napközben. Nagyon csúnya volt, ha így elaludt, különösen délutánonként, amikor a fejét részegen kilógatta az utcára, és hangosan szuszogva, fulladozva kapkodott levegő után. Tényleg csúnya volt, és mi ezért

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 164 (Black plate)

határoztuk el Burai J.-vel, hogy egyszer alágyújtunk, hátha akkor nem fog többet utcára lógó fejjel aludni.

Burai J. szerzett szalmát és gyufát, izgatottan dörzsölte össze a kezeit, és azt mondta:

– Jót fogunk röhögni. A postás úgy fog táncolni, mintha megveszett volna.

– Ha elkap bennünket, összetöri a csontjainkat – mondtam.

– Nem kap el bennünket – nyugtatott meg Burai J. –, olyan részeg, hogy alig tud lépni.

Vigyorogva mentünk a postás háza elé, ott szétnéztünk, az utcán rajtunk kívül nem volt senki, a postás lógó fejjel, nyugodtan aludt, régi, piszkos levélhordó-sapkája egészen a szemére csúszott. Óvatosan mentünk oda hozzá, leguggoltunk, és a deszkakerítés résein bedugtuk a szalmát a lábaihoz. Vörös arca a fejünk felett lógott, a postás néha horkantott, de nem ébredt fel. A kis Burai J. ekkor meggyújtotta a szalmát.

Hátraugrottunk, de nem futottunk el, vártuk, hogy mit fog csinálni a postás. Nehezen ébredt, a szalma már magas lánggal égett a lábai körül, amikor végre felemelte a fejét, hátralépett, és értetlenül bámult a tűzre. Nem táncolt, mint aki megveszett, pedig mi azt vártuk. Csak állt ott bambán, a tűz már majdnem belekapott a rozoga deszkakerítésbe is, segélykérően nézett körül, és most észrevett bennünket. Egyből rájött, hogy mi gyújtottuk a tüzet, ezt mindjárt láttam, amikor dühösen összeszűkültek a szemei. El akartam futni, de a kis Burai J. megragadta a karomat, bizonyára arra várt, hogy a postás mondjon valamit, amin röhögni lehet. A postás ekkor eltaposta a tüzet, ismét ránk nézett, és mint egy szégyenlős, piros arcú gyerek kicsit zavartan azt mondta:

– Tudok egy ujjal fütyülni.

Csodálkozva néztünk egymásra Burai J.-vel, ezen még röhögni sem lehetett.

– Mi meg két ujjal tudunk fütyülni – mondta Burai J., és megpróbált vigyorogni.

– Két ujjal mindenki tud – mondta a postás. – De én egy ujjal tudok fütyülni.

– Nem hiszem – mondta Burai J.

A postás ekkor szájába dugta a mutatóujját, és éleset füttyentett.

Leforrázva oldalogtunk el onnan, visszamentünk a házunk elé, és megpróbáltunk mi is egy ujjal fütyülni. Nem sikerült, és én már fél óra múlva tud-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 165 (Black plate)

tam, hogy nekem soha nem is fog sikerülni. Így hát megint elkezdtem szedni a ház faláról a hernyókat, földre dobtam és agyontapostam őket, Burai J. azonban továbbra is a mutatóujját rágta.

– Félreismertük eddig ezt a postást – mondta később. – Szerintem ő volt a legjobb postás a világon.

– Akkor nem nyugdíjazták volna – mondtam.

– Láttál te már valakit, aki egy ujjal tud fütyülni? – kérdezte ellenségesen Burai J.

– Nem láttam.

– Hát akkor ne beszélj – mondta. – Szerintem ő az egyetlen ember a világon, aki egy ujjal tud fütyülni. De én is meg fogok tanulni, ha beledöglök is. És ezentúl rendesen fogunk vele viselkedni.

Tényleg rendesen viselkedtünk a továbbiakban. Mindennap legalább egyszer elmentünk a postáshoz, és Burai J. megkérte, hogy fütyüljön. A postás mosolygott, és készségesen fütyült, Burai J. pedig utánozni próbálta, de még mindig nem sikerült neki egy ujjal fütyülni.

– Megtanulom, ha beledöglök is – mondogatta dühösen.

Aztán egy éjszaka megfagyott a föld, és leesett az első hó. A kis Burai J. reggel kétségbeesetten rohant hozzám.

– Tennünk kell valamit – mondta. – A postás meg fog fagyni. Ismét leissza majd magát, elalszik a kerítés mellett, és meg fog fagyni.

– Mit tegyünk? – kérdeztem. – Én ilyen hidegben nem szaladgálok oda folyton, hogy felébresszem.

– Tennünk kell valamit – hajtogatta kétségbeesetten Burai J. – Nem szabad hagyni, hogy elaludjon.

– Az emberek között a sarkon is mindig elalszik – mondtam.

Burai J. ekkor hazafutott, hozott egy darab szalonnát és zsineget. Elmentünk a postás házához, és Burai J. az egyik eperfára felkötözte a szalonnát. Fél óra múlva apró, színes madarak gyülekeztek az eperfa körül; csízek, cinkék, és a megfagyott szalonnadarabot csipkedték. Később egy vörösbegy is odaszállt.

A postás dél körül jött haza tökrészegen. Ezúttal is megállt a kerítés mellett, de nem aludt el, kimeresztett szemekkel bámulta a madarakat. Egész délután nézte őket, néha szájába dugta a mutatóujját, és halkan füttyentett a madaraknak. Azok néhányszor riadtan szétrebbentek, de csakhamar megszokták a füttyögést, és nyugodtan csipkedték a szalonnadarabot.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 166 (Black plate)

A postás attól kezdve nem aludt délutánonként, fütyörészett a madaraknak, szinte beszélgetett velük. A kis Burai J. meg továbbra is eljárt oda mindennap, mert ő komolyan elhatározta, hogy megtanul egy ujjal fütyülni, ha beledöglik is.

(Különös ajándék. Forum, Újvidék, 1975.)

A szemüveges lány

A festő nem messze a felrobbant fúrótoronytól, egy üres telken helyezte el az állványát. Festéket nem is hozott magával, csak egy vastag ceruzát, azzal rajzolt. Meg egy üveg pálinkát is hozott, azt a festőállvány mellé állította. Egész délután rajzolt, és itta a pálinkát. Később berúgott, akkor a földre dobta a ceruzát, énekelni kezdett, és táncolt a festőállvány előtt. Lassan, ütemesen lépkedett, kettőt hátra, kettőt előre, néha oldalt lépett, aztán összeütötte a bokáját és meghajolt, a kezét a szívére szorította, úgy hajolt meg, aztán tovább táncolt és énekelt.

Alig ötven méterre álltam tőle, de egyáltalán nem hallottam, hogy mit énekel; a felrobbant fúrótorony helyén olyan szörnyű zajjal tört elő valami piszkosszürke gáz, hogy az ember a saját szavát is alig értette. Egy hónappal ezelőtt robbant fel a fúrótorony, és azóta olyan sistergés van itt, hogy a környéken lakó parasztok már belesüketültek. Panaszkodtak is eleget, de a kőolajkutató vállalat szakemberei megállapították, hogy ez az istentelen lárma nem haladja túl a megengedett határokat és hogy elviselhető. Próbálnák csak elviselni egy egész hónapig. Én nyolc napja voltam itt, délutánonként jöttem csak a rohadt fúrótorony közelébe, hogy estig valamennyire megszokjam a zajt, de még így is éreztem, hogy duplájára nő a fejem. Ezek a szerencsétlenek, akik a környéken laknak, egész biztosan bele fognak őrülni, mert még legalább két-három hónap kell, mire a robbanás helyét betömik.

Az egyik mérnök mondta ezt nekem, aki a kőolajkutatóknál dolgozik. Autóbuszon utaztunk együtt, és ő mesélte, hogy milyen bajban vannak, mert felrobbant az egyik fúrótorony. Nem érdekelt túlságosan a dolog, de azért megkérdeztem tőle, hogy ki az oka annak, hogy felrobbant a fúrótorony. Semmit sem értek a kőolajhoz meg a földgázhoz meg a fúrótornyok-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 167 (Black plate)

hoz, mást nem is kérdezhettem tőle. A mérnök a vállát vonogatta, és azt mondta, hogy az ugyebár mindig úgy szokott lenni, hogy az az oka, aki dolgozott. Aki nem dolgozott, az sohasem oka semminek. Mindjárt tudtam, hogy ő is ludas ebben a robbanásügyben. A dolog még mindig nem érdekelt túlságosan, de akkor a mérnök azt mondta, hogy a parasztok siránkoznak a zaj miatt. Belesüketültek már, és hogy a baj még nagyobb legyen, a tolvajok is elszaporodtak, fosztogatják a környéket éjszakánként, mivel a félsüket parasztok a szörnyű sistergéstől nem hallják meg, ha valaki éjjel besurran a házukba.

Másnap elutaztam a fúrótoronyhoz. Néhány nap múlva már zúgott a fejem, majd szétesett, de itt akartam maradni minél tovább. A környékbeliek kezdettől fogva gyanakodva méregettek, nem tetszett nekik, hogy minden délután a házaik között kódorgok, néha már kimondottan rosszul éreztem magam, ha összesúgtak a hátam mögött; éppen ezért nagyon megörültem a festőnek, elhatároztam, hogy okvetlenül megbarátkozom vele.

Egész délután néztem, ahogy rajzolt és iszogatta a pálinkát, vártam, hátha odahív, hogy megmutassa, mit rajzolt, de ő ügyet sem vetett rám, és amikor táncolni kezdett, tudtam, hogy hívás nélkül oda kell mennem hozzá, ha ösz-sze akarok barátkozni vele. Megkerültem az állványt, a táncoló festő mögé álltam, a füléhez hajoltam, és azt mondtam:

– Szép kis rajz.

Pedig egyáltalán nem tetszett. Egy újságáruskioszkot rajzolt a nagy fehér papírra, meg egy autóbuszmegállót. Az autóbuszmegállónál egy nő támaszkodott a korlátra, és a kioszkból is egy nő nézett kifelé. Fogalmam sem volt, hogy ezt a marhaságot miért kellett neki itt, ezen az üres telken megrajzolni, ahol még ilyen szörnyű zaj is van. Sehol a közelben nem volt sem újságárus, sem autóbuszmegálló.

A festő még mindig nem akart észrevenni, tovább énekelt és táncolt, úgy tett, mintha nem is hallaná, hogy mit mondok. Dühös lettem, és azt mondtam neki:

– Ezt otthon is megrajzolhatta volna. Igazán kár volt idecipelni az állványt meg a papírokat.

Aztán gyorsan azt mondtam:

– De azért szép kis rajz.

Felém fordult, de még mindig nem szólt semmit. Aztán megint azt a vacak ceruzarajzot nézte, és énekelt meg táncolt. Lehetetlenül viselkedett, mint aki nem egészen normális. Egyébként is lehetetlen alak: alacsony,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 168 (Black plate)

sovány ember, a nyaka alig látszik, aránytalanul nagy a feje, és őszülő kecskeszakálla van. Egy hosszú süveg kellene csak a fejére, és oda lehetne állítani a kerti törpék közé. Láttam már ezelőtt is néhányszor az utcán, mindig valami papírokat és képeket cipelt, lógatta a fejét, és sohasem nézett fel az emberekre, akiknek csak a melléig ért. Most, ahogy itt imbolygott előre-hátra, szinte félni lehetett, hogy egyszer csak leesik a feje, és elgurul valahová.

Nem tudtam, hogy mit kezdjek ezzel a hülyével. Megkerültem, odaálltam a rajz elé, az autóbuszmegálló korlátjára támaszkodó nőre mutattam, és azt mondtam:

– Szép nő. Szép, karcsú nő, és szép hosszú haja van. Nagyon szeretem a hosszú hajú nőket.

A nagy fejű festő csúnya fintort vágott, és most sem szólt semmit. Egy öreg paraszt jött keresztül a telken, megállt a közelünkben, zsíros, fekete kalap volt a fején, és összeszűkült szemekkel méregetett engem. Dögölj meg, gondoltam magamban. Valamelyik éjjel alaposan felforgatták a házát, és tudtam, hogy azért bámul rám ennyire. A Burcsár meg a Szabó Miki kopasztotta meg. Minden mozdítható dolgot kirámoltak a házából. A Burcsárékra is dühös voltam. Itt voltak már, amikor én megérkeztem. Hívtak, hogy csatlakozzam hozzájuk, de nekem nem volt ehhez semmi kedvem. Mindenféle vackot összeszednek, és én nem szeretem az ilyesmit. Ettől a zsíros parasztól is ellopták még az ébresztőórát is. És ez a szemét alak még engem fixíroz, mintha én vittem volna el az ébresztőóráját. Mindenesetre jól jött nekem a festő. Jó, hogy együtt látott bennünket.

Az újságárusnőre mutattam, és azt mondtam:

– Ez is nagyon szép nő. Határozottan szép.

A festő összecsapta a bokáját, mélyen meghajolt a rajza előtt, elmosolyodott, és abbahagyta az éneklést. Tovább táncolt, de most már sokkal lassabban lépkedett, és nem énekelt.

– Szép arca van – mondtam. – Határozottan szép arca van. Szerelmes belé?

Végre abbahagyta a táncolást is. Felvette a pálinkásüveget, ivott belőle, megtörölte az üveg száját, és átnyújtotta nekem. Én is ittam belőle. Gyönge szilvapálinka volt. Nem túlzok, de az ilyen langyos vízből egy egész üveggel meg tudnék inni, anélkül, hogy a szemem megrebbenne. Ezt a nyavalyás festőt persze már fél liter teljesen kikészítette.

– Jó pálinka – mondtam neki, és visszatettem az üveget az állvány mellé.

A festő a rajzot nézegette, a mutatóujját végighúzta az újságárusnő arcán, és azt mondta:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 169 (Black plate)

– Nagyon szép.

– Határozottan szép nő – mondtam. – Szerelmes belé?

Megint mosolygott, és azt mondta:

– Üljünk le.

Leültünk a földre, a festő maga elé húzta a pálinkásüveget, ivott belőle, átnyújtotta nekem, és közben mereven nézte az újságárusnőt.

– Szerelmes belé? – kérdeztem.

– Nagyon nagy köd volt egyszer – mondta –, az emberek sorra elolvadtak, olyan fehér és nedves volt minden. Akkor egész közel mentem hozzá, álltam és figyeltem. Ő nem vett észre engem, mert rettenetesen nagy volt a köd. Azt hitte, hogy senki sem látja, és akkor nagyon szép volt.

– Szólni kellett volna hozzá valamit – mondtam.

– Nagyon szép volt, amikor azt hitte, hogy egyedül van és senki sem látja – mondta a festő. – Sima és fehér volt az arca.

Ekkor eszembe jutott valami. Gondolkodtam egy ideig, aztán kimondtam:

– Szeretném, ha szemüveget rajzolna neki. Vastag lencséjű, kerek szemüveget.

– Miért? – kérdezte meglepetten.

Megvontam a vállam.

– Csak – mondtam. – Nagyon szeretném, ha szemüveget rajzolna neki.

– Nem – mondta a festő, és most olyan volt, mint egy duzzogó kerti törpe, akinek ellopták a sapkáját. – Eszem ágában sincs szemüveget rajzolni.

– Kár – mondtam. – Sohasem hord szemüveget az illető?

– Nem – mondta a festő. – Szép szemei vannak, és sohasem hord szemüveget.

– Kár – mondtam. – Nagyon szeretném, ha szemüveget rajzolna neki.

– Miért van úgy odáig azért a szemüvegért? – kérdezte idegesen.

– Tavaly télen megismerkedtem egy szemüveges lánnyal – mondtam. – Nagyon fiatal volt, és három nap múlva elutazott. Már amikor megismerkedtünk, tudtam, hogy három nap múlva el fog utazni.

A festő elgondolkozva nézett rám, aztán megint az újságárusnőre.

– Nem – mondta. – Nem rajzolok neki szemüveget. Soha életében nem hordott szemüveget.

– Akkor kezdett esni a hó – mondtam. – Sűrű, nagy pelyhekben esett a hó, és én egész éjjel az utcán sétáltam a szemüveges lány miatt. Fogtam a kezét,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 170 (Black plate)

és magas házak között sétáltunk. Minden fehér volt, az emberek, akikkel találkoztunk, mind tiszták voltak, még a magas házak is egészen tiszták voltak.

– Mindennap vásárolok újságot – mondta a festő. – Egyenként vásárolok mindenféle vacak újságot, aztán eldobom őket, beléjük sem nézek.

– Három napig egyfolytában esett a hó – mondtam. – Nappal nem akartam kimenni az utcára, de amikor besötétedett, és csak a hó világított, akkor kimentem a házak közé, és sétáltam a szemüveges lánnyal. Semmi mást nem csináltam, csak fogtam a kezét és sétáltam. A barátaim, ha tudnák, kiröhögnék a lelküket.

– Nekem ez egyáltalán nem nevetséges – mondta a festő. – Levélpapírt is vásárolok minden nap, pedig már legalább tíz éve nem írtam senkinek. Tele van a szobám levélpapírral meg mindenféle színű borítékkal.

A zsíros paraszt jött visszafelé a telken keresztül, látta, hogy egymás mellett ülünk a festővel és beszélgetünk, most nem állt meg és nem nézett rám olyan gyanakodva. Határozottan jó ötlet volt, hogy megbarátkozom ezzel a festővel.

– Három nap egymás után minden éjjel az utcán sétáltunk – mondtam. – Egyszer megkértem, hogy vegye le a szemüvegét. Egész közelről néztem az arcát, és úgy láttam, hogy össze van nőve a szemöldöke. Most már tudom, hogy nem volt összenőve, de akkor közelről úgy láttam. Mondtam neki, hogy soha senki más előtt ne vegye le a szemüvegét, és ő ezt meg is ígérte, és aztán tovább sétáltunk, pedig tudtam, hogy el fog utazni. Ha a barátaim megtudnák, egész biztosan halálra röhögnék magukat.

– Egyáltalán nem nevetséges – mondta a festő, és már nagyon részeg volt. – Giccses képeslapokat is vásárolok mindennap, pedig még képeslapokat sem írok senkinek. Bedobom őket a szemétkosárba, mint az újságokat is. Csak a levélpapírokat tartom meg, de azokra sem írok soha semmit.

Sietve ittam a pálinkát. Olyan volt, mint a langyos víz, de ez a nyavalyás már kikészült tőle, és nem akartam, hogy teljesen elveszítse az eszét.

Felemeltem az üveget, és azt mondtam:

– Elfogyott.

Sötétedni kezdett, hideg volt így a földön ülni, a hátunk mögött istentelenül sistergett az az átkozott szürke gázoszlop.

– Menjünk – mondta a festő, és nagy nehezen feltápászkodott. Én is felkeltem a földről, és segítettem neki szétszedni az állványt.

– Maga hol lakik? – kérdezte.

– A szállodában – mondtam. – Nem ismerek errefelé senkit.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 171 (Black plate)

– Jöjjön el hozzám – mondta, és összegöngyölgette a fehér papírt, amire egész délután rajzolt.

Illett volna szabadkozni, de féltem, hogy meggondolja magát. Ezért csak azt kérdeztem:

– Nem zavarom?

– Dehogyis – mondta. – Nagyon örülnék, ha eljönne hozzám.

– Nem bánom – mondtam. – De csak ha nem zavarok.

– Nem zavar, nyugodt lehet – mondta.

Akkor elindultunk egymás mellett, a festő erősen dülöngélt, lassanként mindent kiszedtem a kezéből, végül ő már csak az összegöngyölített papírt vitte. Jó félóráig mentünk, a gázoszlop sistergése alig hallatszott, amikor egy emeletes házhoz értünk; ide vezetett be a festő. A közelben nincs is több ilyen nagy ház, a festő a harmadik emeleten lakik, egy szobája van csak meg mosdóhelyiség. Meglepően rendes és tiszta szoba, csak az egyik sarokban van rendetlenül felhalmozva egy rakás kép meg rengeteg levélpapír és boríték.

– Évek óta itt hevernek már a képek – mondta, amikor látta, hogy a papírhalmazt nézem.

– Csak egy ágy van – mondtam.

– Van egy gumimatracom is – mondta. – Majd felfújjuk, és én azon alszom, maga pedig az ágyban.

– Dehogyis – mondtam. – Én akarok aludni a gumimatracon.

– Szívesen átengedem az ágyat – mondta a festő.

– Szó sem lehet róla – mondtam. – Mindig nagyon szerettem gumimatracon aludni.

Akkor felfújtuk a gumimatracot, a festő két pokrócot adott, és lefeküdtem. A fejemet a poros képek felé fordítottam. Kora este volt még, de reméltem, hogy a részeg festő hamar el fog aludni.

Amikor lefeküdt, megkérdezte tőlem:

– Nem is látta azóta?

– Kicsodát? – kérdeztem.

– A szemüveges lányt – mondta.

– Nem láttam – mondtam. – Elutazott. A negyedik éjjel egy bemeszelt pofájú kurvát szedtem fel valamelyik kocsmában. Feljött hozzám, és amint megfogtam, rángatni kezdte a fejét és üvöltött, mint egy szamár. Ki is rúgtam gyorsan. Akkor már a hó sem esett.

A festő tényleg hamar elaludt. Halkan felkeltem, felöltöztem, és kisurrantam a szobából. A kulcsot is magamhoz vettem, és elindultam a gázoszlop

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 172 (Black plate)

felé. Szerencsét hozott nekem a festő. Az első helyen nem találtam ugyan az égvilágon semmi érdemlegeset. A második házban abba kellett hagynom a kutatást, mert a szomszéd szobában felébredt valaki, a harmadikban azonban szép rakás pénzt találtam az egyik szekrényfiókban. Zúgó fülekkel, de elégedetten mentem vissza, és a pénzt a sarokban heverő képek és levélpapírok közé rejtettem. Itt elállhat egy ideig, a kutya sem fogja keresni.

Reggel a festő felállította az állványt a szoba közepén, és kifeszítette rá a rajzot. Sokáig nézte, aztán azt mondta:

– Szemüveget rajzolok a korlátra támaszkodó nőnek. Szép nő az is, szép hosszú haja van.

– Rendben van – mondtam. – Igazán örülnék, ha szemüveget rajzolna neki.

(Új Symposion, 1969/48–49. sz.)

Az asztalos

Kora reggel érsz haza, és az első, amit észreveszel, hogy Szent Balázsnak leesett a feje. Egészen kicsinek látszik most Szent Balázs ott a könyvszekrényen, egyébként is legfeljebb tíz centiméter magas kőszobor, fej nélkül azonban csak kilenc centiméter magas, de most ennél is jóval kisebbnek látszik, talán azért, mert a szakálla még mindig a mellére omlik, a feje ugyanis pontosan a szájánál tört el, a szakálla tehát ott maradt a nyakára és a mellére ragasztva, amitől olyan, mint egy barlangi törpe, vagy inkább, mint egy erdei remete, mivel a szakáll alatt egy kis kereszt is van a mellén, a hátán meg egy jóval nagyobb kereszt, ezenkívül a jobb keze furcsán meredezik valahonnan a derekából, mint valami elszáradt faág. Mivel Szent Balázst elsősorban a méltósága miatt szereted, a fejét gyorsan visszateszed a nyakára, sőt még „Samuel Pepys naplóját" is a szobor alá helyezd, hogy még legalább két centiméterrel nagyobb legyen, aztán leülsz az ágyra, és alaposan szemügyre veszed. Nem vagy megelégedve, a fej kissé ferdén áll, a csúcsos sapka – nyilván püspöksüveg – mintha félrecsúszott volna, ami sokat ront a méltóságteljes tartáson. Ismét felkelsz, és megigazítod a csúcsos süvegű fejet, de most még rosszabb, Szent Balázs pontosan feléd mereszti a szakállát, ugyanakkor

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 173 (Black plate)

azonban mintha a szoba ellenkező sarkába nézne. Ideges leszel, bosszúsan igazgatod a kis kőszobor fejét, és végül, amikor Szent Balázs határozottan a Hárommétereres Nyakú Hölgyre emlékeztet, akit egy otromba vándorcirkuszban láttál gyerekkorodban, csüggedten felhagysz az erőlködéssel, megint az ágyra ülsz, szomorúan nézed Szent Balázst és nagyon sajnálod, hogy annak idején, amikor még rendesen vissza tudtad helyezni a fejét, nem ragasztottad rá a nyakára.

Szent Balázsnak már réges-rég letört a feje: egereket dobáltál vele egy padlásszobában a mosókonyha felett – tulajdonképpen nem is padlásszoba volt az, csak elrekesztett padlásrész, ahová egy létrán kellett felmászni, amelynek legfelső fokára az előző lakó, egy Józsa nevű lány felakasztotta magát, egyesek szerint azért, mert terhes volt és a fiúját börtönbe csukták garázdaság miatt, mások szerint elkényeztetett gazdag lány volt, aki nem fért össze a szüleivel, mindenesetre felakasztotta magát, miután természetesen senki sem akart többé abban a padlásszobában lakni, te viszont örömmel beköltöztél, alig kellett érte fizetni valamit, és Ágnes is ott lakhatott, senki sem törődött veletek, leszámítva azt az asztalost, aki a mosókonyha mellett lakott, és esténként kiült az ajtó elé, bort ivott és hegedült; ő néha meghívott benneteket vacsorára, és örült, ha lemásztatok a létrán és leültetek mellé, amikor hegedült, ilyenkor a feleségétől még egy üveg bort kért, és azt közösen megittátok. Alapjában véve jól érezted magad abban a padlásszobában, Ágnes a falakat beborította csomagolópapírral, hozott két kockás takarót az ágyakra, egy kovácsoltvas állólámpát zöld ernyővel, továbbá a budapesti Mátyás-templom kicsinyített mását, két üvegvázát, és ő hozta Szent Balázs szobrát is, amelyet egy külföldi lovastiszttől kapott ajándékba, amiért türelmesen végighallgatta annak az előadását arról, hogy lovakkal csak az foglalkozhat, aki megtanul lóul gondolkozni; szóval egészen kellemes hely volt az a padlásszoba, csupán az egerek zavartak, éjszakánként előbújtak a falból, és a régi újságokat rágcsálták a sarokban. Ágnes nem hallotta, ő nagyon mélyen és nyugodtan aludt, te azonban mindig felriadtál a mocorgásra, és ilyenkor Szent Balázst az egerek közé dobtad. Egy éjszaka nyilván ügyetlenül dobhattad, Szent Balázs fejjel repült a falnak, akkor tört le a feje pontosan a szájánál, de reggel megkerested és visszaillesztetted a fejét a nyakára, olyan szépen, hogy nem is látszott, hogy le van törve, és ettől kezdve esténként lámpaoltás előtt a fejet mindig gondosan egy üres gyufásdobozba helyzeted, s éjjel, ha jöttek az egerek, Szent Balázst fej nélkül dobtad közéjük, reggel pedig ismét visszaraktad a fejét, és Szent Balázs napközben

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 174 (Black plate)

épségben, méltóságteljesen állt az asztal szélén. Ha akkor visszaragasztod a fejét, Szent Balázs örök időkre megőrzi a méltóságát, és nem emlékeztetne a Háromméteres Nyakú Hölgyre, aki egy hosszú kályhacső előtt tartotta a fejét, mintha a kályhacső lenne a nyaka, és ostoba kérdésekre válaszolgatott.

Egyre szomorúbb leszel, Szent Balázs szemrehányóan néz rád a püspöksüveg alól, jó volna most lefeküdni és kialudni magad, de egész éjjel bort ittál, és ha sok bort iszol, akkor nem tudsz aludni, ezért elhatározod, hogy táviratozol Ágnesnek. Mielőtt elment volna – el kellett mennie, mert várta a fogorvosa, aki házasságot ígért neki –, megegyeztetek, hogy ha valamelyiktek egyszer nagyon lerobban, felad egy táviratot, és a másik azonnal eljön hozzá. Másokkal is kötöttél ilyen egyezséget, de eddig még hiába táviratoztál, nem jött senki, még csak nem is válaszoltak, illetve egy falusi tanítónő, aki mindig büszkén előretolt állal járt az utcán, küldött egy halvány rózsaszínű levelet, amelybe piros tintával Shakespeare XXI. szonettjét írta – ma sem érted, hogy miért éppen Shakespeare XXI. szonettjével válaszolt a táviratodra. De Ágnes el fog jönni, bizonygatod magadnak, keresel egy üres gyufásdobozt, beleteszed Szent Balázs fejét, aztán zsebre vágod a gyufásdobozt meg a fejetlen szobrot, és elmész a postára.

A postán egy pillanatra felvetődik benned, hogy talán nem is Ágnesnek, hanem F. A.-nak kellene táviratoznod, F. A. biztosan eljönne, bár ővele ezt nem ígértetted meg, hiszen elszöktél tőle; de hát mit kezdenél, ha egyszerre megjelenne, bizonyára csak dadognál és nagyon szégyellnéd magad, meg aztán F. A. nem is tud semmit Szent Balázsról, a padlásszobáról és az asztalosról, aki esténként egy régi ház udvarán, a konyhaajtó előtt hegedülni szokott. Mégis Ágnesnek táviratozol hát, utána pedig lassan elballagsz a városnak abba a részébe, ahol régi, földszintes házak állnak még, s az utcákban egyirányú a forgalom. Belépsz az egyik földszintes ház udvarába: a létra ott áll a mosókonyha falánál, a padlásszoba ajtaja nyitva van, lentről, az udvarról is láthatod, hogy már csak a nagy, faragott asztal maradt a padlásszobában, az ágyakat elvitte az öregasszony, aki annak idején nagyon olcsón bérbe adta neked a szobát. Felmész a létrán a padlásra, Szent Balázst az asztalra helyezed, a gyufásdobozból kiveszed a letört fejet, még egyszer megpróbálod a helyére illeszteni, de a szobor most még inkább a Háromméteres Nyakú Hölgyre emlékeztet. Elfordulsz tőle, körülnézel a szobában: a falakon megsárgult a csomagolópapír, az egyik sarokban nagy kupac szétrágott újság; az egerek alapos munkát végeztek.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 175 (Black plate)

Kimész, leülsz a létrára, a kikövezett udvaron nincs egy teremtett lélek sem, az öregasszony, egykori szállásadód, aki mindig a szobájában gubbasztott, lehet, már meghalt azóta, az asztalos dolgozik, a felesége talán ebédrevalót vásárol meg esetleg bort, amit majd az asztalos este hegedülés közben elfogyaszt. Elhatározod, hogy ott maradsz a létrán, amíg Ágnes meg nem érkezik. A nap melegen süt, kimerülten izzadsz, tompán hallod az utcai zajokat, lehunyod a szemed, és átbóbiskolod az egész délelőttöt.

Arra riadsz fel, hogy az asztalos hangosan rád köszön. Lenn áll az udvaron a létra mellett, nevetve csóválja a fejét, tiszta, világosszürke ruha van rajta, mintha nem is munkából jönne. A kezei is tiszták, de még a létránál is érzed, hogy enyvszagúak. Szereted az enyvnek a szagát.

– Visszaköltözik? – kérdezi az asztalos.

– Nem, csak eljöttem – mondod zavartan.

– Nem lakott itt senki, amióta maga elment – mondja.

– Pedig jó hely – mondod.

– Az egerek miatt.

Bólogatsz, utána megkérdezed tőle:

– Szokott még esténként hegedülni?

– Persze – mondja nevetve. A konyha felé néz, és int a kezével. – Ebédeljen velünk.

– Nem lehet – mondod. – Várok valakit.

Fél óra múlva megérkezik Ágnes. Kicsi és sovány, talán még soványabb, mint amikor itt lakott a padlásszobában. Szó nélkül feljön a létrán, leül melléd, és akkor megkérdezi:

– Mi a baj?

– Nem tudom visszailleszteni Szent Balázs fejét.

– Hol van? – kérdezi.

– Az asztalon.

Felugrik, bemegy a szobába, azután szomorúan visszajön, és megint leül melléd.

– Mit csináltál vele? – kérdezi.

– Semmit. Ma reggel, mire hazaértem, leesett a feje, és én nem tudtam rendesen visszailleszteni.

– Részeg voltál?

– Bort ittam – mondod emelt hangon, mintha valami rossz verset szavalnál –, sok bort egy kocsmában, ahol egy karikás ostor és egy fokos van a falon.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 176 (Black plate)

– Értem.

– ...és miközben ittam, F. A.-ról meséltem. Mindenkinek elmondtam, hogy ő a leggyönyörűbb lány a világon.

– Ki az az F. A.?

– Nem ismered. De tényleg ő a legszebb lány a világon.

– Milyen a haja?

– Fekete... Vagy barna. Nem tudom pontosan.

– Akkor elhiszem, hogy ő a legszebb – mondja Ágnes. – A kocsmában persze kiröhögtek.

– Igen. Nyomták az ilyenkor szokásos szöveget: F. A. is bizonyára olyan, mint a többi, mutassam csak meg nekik, és őközülük bármelyik lefekteti két-három nap alatt.

– Mire te?

– Fogadást kötöttem öt-hat nagypofájúval, hogy ha bárki fél éven belül lefekteti F. A.-t, én a falon levő fokossal felszeletelem a nemi szervemet. Nyilvánosan.

– Hülye!

– Ezt írásba is adtam.

– Tényleg hülye vagy.

– F. A.-ban jobban megbízom, mint bárkiben a világon. Ezért is szöktem meg tőle.

– Értem – mondja Ágnes halkan. – Akarsz mesélni róla?

– Nem. Szeretném, ha az asztalos hegedülne ma este. Tulajdonképpen ezért hívtalak.

– Hegedülni fog – mondja Ágnes. – És mi majd lemegyünk hozzá, és bort iszunk vele.

– Nem biztos – mondod. – Ha én is lemegyek hozzá, lehet, hogy nem fog hegedülni.

– Miért?

– Egyszer legurítottam egy pasast innen a létráról... Te már akkor nem voltál itt, elmentél a nyavalyás fogorvosodhoz, és egy este, amikor az asztalos szokás szerint a konyhaajtó előtt borozgatott és hegedült, én meg a padláson gubbasztottam, bezörgetett hozzám egy pasas. Nagydarab, sápadt fiú volt, talán akkor jött a börtönből, ahol garázdaság miatt ült, és a Józsa nevű lány után érdeklődött. Mondtam, hogy a lány meghalt, de ő nem hitte el, furcsán csillogtak a szemei, és mindenáron be akart jönni a szobába. Beengedhettem volna, hiszen nem volt nálam senki, gyorsan meggyőződött volna, hogy

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 177 (Black plate)

nincs ott a lány, de ideges voltam, és elküldtem a fenébe. Félre akart lökni, és én akkor gyomron vágtam. Összecsuklott, és legurult a létrán. Megijedtem, hogy a nyakát töri, de nem történt semmi baja, gyorsan felállt, csak éppen imbolygott egy kicsit. Az asztalos meg odament hozzá, elvezette a konyhaajtóhoz, bort adott neki és hegedült. Sokáig ültek együtt, és a pasas később is eljött néha borozgatni az asztalossal. És attól kezdve, ha én lementem, az asztalos mindig félretette a hegedűt. Kedves volt, adott bort, meg beszélgetett velem, de sohasem hegedült, ha ott voltam, pedig tudta, hogy azért megyek.

Ágnes felkel, és bemegy a szobába. Nem nézel arra, de tudod, hogy ismét Szent Balázs fejét igazgatja. Sokáig piszmog vele, aztán visszajön, és azt mondja:

– Ronda ügy. Kár...

– Nem kellett volna elmenned ahhoz a nyavalyás fogorvoshoz – mondod.

– Kivárjuk az estét – mondja Ágnes. – Talán, ha mindketten lemegyünk, akkor nem teszi félre a hegedűt.

– Talán. Ezért hívtalak.

Ágnes hozzád bújik ott a létrán, és csendben várjátok az estét. Gyorsan múlik az idő, ha Ágnes melletted van, mindig gyorsan múlik az idő. Az asztalos felesége csakhamar kiteszi az széket az udvarra, aztán kihozza a bort is. Lassú mozgású, jó kedélyű asszony, sokat nevetnek a férjével, de sohasem jön ki olyankor, amikor az az udvaron hegedül, és a borát issza; a nyitott konyhaajtón keresztül szoktak beszélgetni.

Megjelenik az asztalos is a hegedűvel. Előbb tölt magának egy pohár bort, kiissza, és akkor hegedülni kezd. Halkan játszik, számodra teljesen ismeretlen, egyhangú dalt.

– Gyerünk – mondja Ágnes.

Lementek a létrán, az asztalos mosolyogva üdvözöl benneteket, és beszól a feleségének a konyhába:

– Vendégeink vannak.

Az asszony kihoz még egy üveg bort és két poharat. Az asztalos félreteszi a hegedűt, és tölt a poharakba. Iszik veletek, de utána nem nyúl a hegedűért. Ágnes kétségbeesetten néz rád, te pedig eloldalogsz onnan, felmászol a létrán a szobába, Szent Balázs fejét beleteszed a gyufásdobozba, zsebre vágod, aztán kézbe veszed a kis, fejetlen kőszobrot, és várod az egereket. Hátha előjönnek a falból, hogy a régi újságok maradékait rágcsálják.

(Új Symposion, 1973/100. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 178 (Black plate)

Szúnyogok és a pályaőr

Barátomat csúnyául összecsipkedték a szúnyogok az éjszaka. Vékony falú, meleg szobában lakik, egy olyan épületben, amely hatalmas téglalap alakú előre gyártott elemekből készült, és minden ilyen előre gyártott elem körül megrepedezett már a fal.

– Ettől a disznó nagy hőségtől repedezett meg – mondta a barátom, akit nagyon kedvelek, mert bár mindent meg tud magyarázni, még a magyarázatait sem veszi komolyan.

– Ki kell hogy nyissam az ablakot – mondta –, mert különben megfulladnék a hőségtől. És persze hogy bejönnek a szúnyogok a nyitott ablakon.

Egy szúnyog valahol az álla körül csípte meg, míg aludt, úgyhogy az alsó ajka rettenetesen megdagadt, és rondán kifordult, olyan volt, mint valami torzszülött, aki még a száját sem tudja becsukni, és állandóan kilátszanak a fogai.

– Nem merek az utcára menni, amíg be nem sötétedik – mondta –, kirö-högnek az emberek, ha meglátnak ilyen szájjal. Most aztán nyomoroghatok egész nap ebben a vacak, meleg szobában, mert még ezek az átkozott szúnyogok is a szegény dolgozót bosszantják.

Szereti magát szegény dolgozónak nevezni, de természetesen ezt sem gondolja komolyan.

– Én rendszeresen irtom őket – mondtam fontoskodva. – Este villanyt gyújtok, ha kinyitom az ablakot, és amikor már rengeteg szúnyog jött a szobába, becsukom az ablakot, és agyonverem őket. A szobám falai már tele vannak apró, piros pöttyökkel.

– Érdekes – mondta dagadt szájú barátom. – Hány ilyen piros pötty van már a falakon?

– Ötvenhét – mondtam, és annyi is volt, nem akartam hazudni, mert tudtam, hogy úgyis eljön egyszer hozzám megszámolni őket. – Ötvenhét szúnyogot öltem meg, de előre kell bocsátanom, hogy sokkal több vérfolt van a falakon, mert a szúnyogokkal együtt mindenféle lepkék és bogarak is berepülnek a szobába, és azokat is megölöm. De azok sokkal nagyobb foltokat hagynak a falon, és én be is keretezem őket, hogy tudjam, hogy azon a helyen nem szúnyogot öltem meg.

– Kár volt bekeretezni őket – mondta dagadt szájú barátom –, mert különben azt mondhatnád, hogy azon a helyen egyszerre több szúnyogot öltél

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 179 (Black plate)

meg. De még így is nagyon érdekes, és estére én is felgyújtom a villanyt, ha kinyitom az ablakot.

Tudtam, hogy tetszeni fog neki, azért is mondtam el. Ő már sokszor járt nálam, látta, hogy halványzöldek a szobám falai, elképzelheti hát, hogy milyen érdekesek lehetnek piros pöttyökkel tarkítva.

Aznap este türelmetlenül siettem haza, de a lépcsőházban, még az első emeleten, utolértem egy vastag lábú és vastag karú asszonyt, aki két emelettel alattam lakik, teljesen egyedül, és már többször megfigyeltem, hogy még ebben az átkozott melegben is állandóan harisnyában jár. Ujjatlan nyári ruhában lépkedett előttem, de most is harisnya volt a lábán, és egyszer csak hátrafordult, elmosolyodott, és megkérdezte tőlem, hogy nálam fent is olyan kibírhatatlan meleg van-e.

– Rettenetesen meleg van – mondtam –, egész éjjel fél lábon alszom, mint a gólya, de még így is szörnyen izzadok.

– És a szúnyogok? – kérdezte.

– Az is rettenetesen sok van. Fejemre hullanak, de én félóránként fésülködöm, és a falra ragasztom őket egyenként, mint a bélyegeket.

Ezen hitetlenkedve nevetett, és erre én természetesen ajánlottam, hogy jöjjön fel hozzám, és győződjék meg saját két szemével. Egy pillanatra sem hittem, hogy rááll, de mégis feljött, és én megmutattam neki a piros foltokat a halványzöld alapon. Nem szólt rá semmit, kinyitottam az ablakot, hogy bejöhessenek a szúnyogok, és leültünk az asztalhoz az ablak mellé.

A harisnyás lábú nő ekkor mesélni kezdett a hőségről és az egyedüllétről. Nagyon sokat beszélt, néha egészen sápadt volt az arca, és tompán maga elé bámult, néha meg kipirult és csillogtak a szemei, s ilyenkor áthajoltam az asztal felett, és megsimogattam az arcát.

Az ablakommal szemben egy vasúti őrház van, és arra gondoltam, hogy a pályaőr most mindezt láthatja. Töpörödött kis öregember a pályaőr, mindig azt figyeli, hogy átmegy-e valaki a vasúti vágányokon, ilyenkor kirohan az őrházból, egy karóra szerelt mikrofon elé áll, és üvölteni kezd:

– Vissza, azonnal menjenek vissza!

Minden oldalról harsog a hangja, és az emberek behúzott nyakkal kotródnak le a töltésről. Egy időben én is mindig megrettentem, ha meghallottam ezt a szigorú hangot, de amióta tudom, hogy a kis, töpörödött öreg üvöltözik, ügyet sem vetek rá többé. Ezért hát azt sem bántam, ha belát a szobámba, hadd élvezzen a szegény öreg, gondoltam, és azt mondtam a harisnyás lábú nőnek:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 180 (Black plate)

– Vesse le már azt a szerencsétlen harisnyát és a ruháját is vesse le. A kedvéért ezúttal nem fogok fél lábon aludni.

– Szó sem lehet róla – mondta határozottan, de azért kipirult az arca, és csillogtak a szemei. Én is igyekeztem nagyon nedves birkaszemekkel nézni.

Ekkor lentről valaki fütyülni kezdett, mindjárt tudtam, hogy csakis a dagadt szájú barátom lehet, aki lusta felgyalogolni a negyedik emeletre, és megpróbál lecsalni. Kihajoltam az ablakon, és ő megkérdezte:

– Egyedül vagy?

– Nem – mondtam. Láttam, hogy fehérlik a foga, s erről tudtam, hogy még mindig meg van dagadva az alsó ajka.

– Akkor most elmegyek a vasútállomásra – mondta –, van ott egy teraszos vendéglő, és szépek a márványoszlopok.

– Nem való az a szegény dolgozónak – mondtam. – Méregdrága ott minden.

– Nem baj – mondta –, hadd élvezzen egyszer a szegény dolgozó is.

Aztán megkérdezte:

– Mi van a szúnyogokkal?

– Hizlalom őket – mondtam, és a harisnyás lábú nőre néztem, mert alapjában véve szeretem megjátszani a nagyfiút.

Dagadt szájú barátom ekkor elindult az állomás felé, de én még utána kiabáltam:

– Fél óra múlva én is ott leszek – és megint végigmértem az asztalnál ülő nőt.

Most éppen sápadt volt, és tompán bámult maga elé. Ez feldühített, és gorombán így szóltam:

– A vastag lábú, trabális nők ne kéressék magukat, hanem feküdjenek ágyba, vagy pedig maradjanak otthon.

– Haza kell mennem – mondta riadtan és felállt.

– Ahogy kívánja, asszonyom – mondtam nagyon szertartásosan, és elkísértem az ajtóig. – Úgyis sietnem kell az állomásra, ahol nagyon kecses márványoszlopok vannak. Úgy hallottam, hogy valamelyik politikusunk rettenetesen méltatlankodott a fényűző vasútállomás miatt, azt mondta, hogy ezen a pénzen rengeteg új lakást lehetett volna felépíteni.

– Én úgy hallottam, hogy több ismert politikus is méltatlankodott – mondta a harisnyás lábú nő, és ugyanúgy nevetett, mint előbb a lépcsőházban.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 181 (Black plate)

Ettől nagyon rosszkedvű lettem, és akkor meghallottam a szegény pályaőr hangját, és elhatároztam, hogy mielőtt elmennék az állomásra, keresztülmegyek a vasúti vágányokon. Ha valaki tudja, hát én jól tudom, hogy csak a szegény öreg pályaőr kiabál a karóra szerelt mikrofonba.

(Magyar Szó, 1967. aug. 13.)

Száraz magok

Harmadik napja figyelem az öreg fiákerest meg a lovát, és akkor úgy határoztam, hogy végre megkérdezem az öreg fiákerest, hogy tud-e lóul gondolkozni. Mert állítólag nagyon fontos, hogy az, aki a lovakkal dolgozik, megtanuljon lóul gondolkozni. Ezt Ágnes mondta nekem, őneki pedig egy alezredes, aki már sok nemzetközi lóversenyen vett részt, és díjakat is nyert. Az egyik ilyen lóverseny utáni fogadáson találkozott Ágnes az alezredessel, illetve nem is egy, két alezredes volt ott, Ágnes kettőjük között ült, és fordította nekik az üdvözlőbeszédeket, ők pedig hálából mindenfélét elmeséltek a lovakról. És akkor mondta az egyik alezredes, hogy a siker titka, hogy az ember megtanuljon lóul gondolkozni, szó szerint így mondta, hogy „lóul gondolkozni", mert a ló nagyon okos, nagyon érzékeny és bonyolult állat, türelmesen kell bánni vele, mert a siker titka, hogy az ember minél jobban megismerje a lovat. Persze ez egyáltalán nem könnyű. El is mesélt az alezredes egy régi történetet, amit, azt hiszem, én már hallottam korábban is: az Osztrák–Magyar Monarchia egy tisztjéről szól a történet, igazi lóbolond tiszt volt ez, és amikor a szolgája jelentette neki, hogy kedvenc hátaslova, amelyet tizenöt éven át mindennap lovagolt, megdöglött, ez a tiszt fanyarul csak ennyit mondott: „Kár, nagy kár, lassan már kezdtük megismerni egymást." Szóval, ilyen nehéz megismerni egy lovat.

Rengeteg történetet mesélt még a két alezredes Ágnesnek a lovakról, miközben nyakig begombolkozva ültek a terített asztalnál, és mindegyikük kapott egy hatalmas emlékalbumot, és ők folyton legyezték magukat az emlékalbumokkal, mert melegük volt a nyakig begombolt egyenruhában. Azt gondolták, hogy Ágnesnek is melege van, ezért aztán őt is legyezték az albu-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 182 (Black plate)

mokkal, holott Ágnesnek egyáltalán nem volt melege, ujjatlan nyári ruhában ült ott közöttük, és majd megfagyott, amikor az emlékalbumokkal legyezték. De nem akart nekik szólni, türelmesen hallgatta a meséiket, csak amikor vége lett a fogadásnak, akkor vallotta be, hogy szörnyen fázott, amikor két oldalról hadonásztak az emlékalbumokkal. Az alezredesek sóbálvánnyá váltak, ötször egymás után bocsánatot kértek, a szemben ülők pedig az asztalt csapkodták, és úgy nevettek, hogy micsoda szégyen, hogy egy szép, fiatal nő fázik két lovastiszt között. Az alezredesek akkor még jobban zavarba jöttek, szemrehányóan kérdezték Ágnest, hogy miért nem szólt nekik, hogy fázik, ő pedig mosolyogva azt mondta, hogy nem akarta az urakat leszoktatni az udvariasságról.

Nekem nagyon tetszett ez a válasz, szerintem nagyon okos és szellemes válasz volt. Ágnes különben is rendkívül okos és emellett rendkívül szép lány, rengeteget olvas, nyelveket beszél, szép nagy szemei vannak, mindig mosolyog, és a bőre olyan fehér és sima, hogy fehérebb és simább már nem is lehetne. Rá is ragadtam volna mindjárt, amint megismertem, de kiderült, hogy van egy nyavalyás fogorvosa, aki azóta már el is jegyezte, és egész biztosan feleségül is fogja venni. Az utóbbi időben nincs szerencsém az ilyen ügyekben. Ha kiszemelek magamnak egy szép és okos lányt, holtbiztos, hogy rögtön kiderül róla, hogy van már valami nyavalyás fogorvosa.

Most azonban nem ez a lényeg. Tetszett nekem, amit az alezredes mondott Ágnesnek, hogy aki a lovakkal foglalkozik, annak meg kell tanulni lóul gondolkozni. Amikor Ágnes elmesélte nekem az esetet, mindjárt kijöttem ide a parkba, a vasútállomással szembe, és figyelni kezdtem az öreg fiákerest. Két napig a közelébe sem mentem, csak ültem a padon és figyeltem, harmadnap azonban úgy döntöttem, hogy végre odamegyek hozzá, és megkérdezem, hogy tud-e lóul gondolkozni. Nem tudtam, hogy mit is mondjak neki, valamiképpen beszélgetésbe kellene elegyedni vele, de én még soha életemben nem beszéltem fiákeressel. Ezért továbbra is csak ültem a parkban, és törtem a fejem, hogyan is kezdjem el a beszélgetést. Közben vonat érkezett, egy házaspár beszállt a fiákerba, a csomagjaikat a lábukhoz rakták, akkor a fiákeres elindította a lovát, végigkopogtatták az állomás előtti teret, és befordultak a park másik végén húzódó macskaköves utcába. Érdekes megfigyelni, hogy a ló patái mennyire különbözőképpen kopognak az aszfalton és a macskaköveken. Ilyenkor délután nagy a zaj az állomás környékén, és nem lehet rendesen hallani, este azonban amikor csönd van,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 183 (Black plate)

bárki megfigyelheti a különbséget. Nekem sokkal jobban tetszik, amikor a ló macskaköveken megy.

A fiákeres csakhamar visszajött, de nekem még mindig nem jutott eszembe semmi. Aztán egyszer csak mellém ült Vera, akit mellesleg egész kiterjedt rokonsága, szerintem teljesen fölöslegesen, Erikának hív. Állítólag, amikor keresztelni vitték, a rokonok nem tudtak megegyezni, hogy milyen nevet adjanak neki, végül is Vera lett, de ez senkinek sem tetszett, és attól kezdve az egész rokonság Erikának hívja. Szerintem marhaság az egész, egy ritka hajú, csontos állú nőnek a neve körül teljesen fölösleges ekkora bonyodalmat csinálni. Egy csúnya és buta nő örülhetne, hogy egyszerűen csak Verának hívják. Egyébként őt akkor szedtem föl, amikor kiderült, hogy Ágnesnek van már egy nyavalyás fogorvosa. Verának nem volt fogorvosa, illetve régebben még neki is volt, de én ezt akkor nem tudtam. Az ostoba kettős neve kezdettől fogva idegesített, és azóta már más is idegesít, ami kapcsolatban van vele. Most is, amint mellém ült, egyből ideges lettem. Tegnap mondta ugyan, hogy valamiért ki kell jönnie az állomásra, de én akkor sem figyeltem rá, fogalmam sem volt, hogy miért kell neki az állomásra mennie, és szörnyen idegesített, hogy ott ült mellettem. Ahogy nézett rám, láttam, hogy egyáltalán nem tetszik neki, hogy már napok óta a parkban ülök. Ő nem ülhet velem a parkban, mert fél, hogy megfázik, és akkor fáj a hólyagja. Egyszer késő estig sétálgattunk, akkor is megfázott, és azt mondta, hogy mindjárt szétfakad a hólyagja. Elakadt a lélegzetem, és nagyon rosszul éreztem magam. Nekem egy nő ne mondja azt, hogy mindjárt szétfakad a hólyagja. Most mindenesetre reméltem, hogy nem fog sokáig mellettem ülni.

– Nem értem, miért kell naphosszat üldögélned ezen a padon – mondta, és megnyúlt az arca. Amúgy is hosszú az arca, de ha nem tetszik neki valami, akkor még jobban megnyúlik, és ilyenkor sokkal csúnyább, mint egyébként.

– Kérdezni akarok valamit az öreg fiákerestől – mondtam a körülményekhez képest egész higgadtan.

– Ezért kell napokig itt ülnöd?

– Ezért.

Az arca most már hihetetlenül hosszúra nyúlt, vastagon be volt púderozva, és helyenként hámlott róla a bőr. Mindig hámlik a bőre. Nem bírom, ha egy nőnek állandóan hámlik a bőre.

– Az álladat helyezd vissza a helyére – mondtam. – Lenyúlt egészen a melledig.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 184 (Black plate)

– Miért gorombáskodsz mindig velem? – kérdezte.

– Nem gorombáskodom – mondtam. – Örülök, hogy itt vagy.

– Gyere velem az állomásra! – mondta. – Meg kell keresnem egy vasutast.

– Nem mehetek – mondtam. – Kérdezni akarok valamit az öreg fiákerestől.

– Kérdezd meg tőle most, amit akarsz! Aztán megkeressük a vasutast.

– Nem lehet, előbb gondolkoznom kell.

Ez megint nem tetszett neki, és nyúlni kezdett az arca. Szerencsére felállt és elment. Én meg csak ültem, néztem a fiákerest meg a lovát, és megpróbáltam ismét gondolkozni. De Vera gyorsan visszajött, és egy kis csomagot tartott a kezében.

– Nézd, mit kaptam a vasutastól! – mutatta.

– Szép kis csomag – mondtam.

– Estére majd megmutatom, hogy mi van benne – mondta. – Eljössz estére?

– Elmegyek – mondtam, és vártam, hogy induljon már haza.

– Beszélj most a fiákeressel! – mondta.

– Nem lehet, előbb gondolkoznom kell.

– Miről kell gondolkoznod?

– Úgysem értenéd meg, hiába is mondanám. Túlságosan buta vagy hozzá – mondtam.

– Már megint gorombáskodsz velem – mondta. – Mit vétettem én neked, hogy folyton gorombáskodsz velem?

– Nem gorombáskodom. Csak félek, hogy megfázol, ha sokáig itt ülsz.

– Miért akarsz elűzni? Miért nem mondod meg, hogy miről gondolkozol?

Láttam, hogy így semmire sem megyek. Gyorsan ki kellett találnom valamit, amivel hazazavarom.

– Háromkötetes regényt akarok írni – mondtam. – Egy hervadt pasasról szól majd a regény, egy olyan pasasról, akinek az égvilágon semmihez sincs kedve, kényszeredetten végzi a munkáját, sokat iszik, kártyázik, mindenféle rossz nőket szed fel, szóval züllik piszokul, holott nagyon értékes és finom lelkű fiatalember. Aztán egyszer egy éjszaka, amikor bánatosan rója az utcákat, valamelyik ismeretlen városban, valahol külföldön találkozik egy fiatal és szép szűz lánnyal. Mind a ketten nagyon bánatosak, és leülnek beszélgetni egy csobogó szökőkút mellé.

– Szép kis szűz lány az, aki éjszaka leül egy ismeretlennel beszélgetni.

No végre! Az ilyen érzelgős dumát elhallgatná ítéletnapig, még ha tízszer szétfakadna is a hólyagja, de ha fiatal szűz lányt említek, akkor mindjárt elborul az agya.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 185 (Black plate)

– Miért ne? Hangversenyről megy haza, nagyon bánatos, ártatlan lelkét felkavarta a zene, és szükségét érzi, hogy beszélgessen egy megértő emberrel.

– Nem értem, hogy miért vagy annyira oda a szűz lányokért – mondta Vera. – Hallottad, hogyan járt Brenner Öcsi egy külföldi szűz lánnyal?

– Nem hallottam – mondtam idegesen. – És fogalmam sincs, hogy ki az a Brenner Öcsi.

– De hiszen a nagybátyja...

– Elég – mondtam. – Biztosítalak, hogy a nagybácsiját sem ismerem, akármi is a neve.

– Ausztriában volt egy hétig, és felszedett ott egy fiatal szűz lányt, és felvitte a szobájába. Rengeteg pénze volt, nagy borravalókat adott a pincéreknek és a portásoknak, úgyhogy nyugodtan felvihette a nőt a szobájába. Az napokig húzódozott, már ahogy az ilyenek szokták, végül aztán mégiscsak felment vele. És tripperrel jött haza a Brenner Öcsi. Igaz, amint hazaért, itthon is volt dolga nővel, de a trippert egész biztosan nem itthon kapta.

– Egyáltalán nem biztos – mondtam.

– Hát a Brenner Öcsi sem biztos benne, de azt mondja, jobb szeretné, ha attól az osztrák nőtől kapta volna a trippert. Nagyon büszke a tripperjére, de még büszkébb volna, ha biztosan tudná, hogy külföldi nőtől kapta. Én biztos vagyok benne, hogy attól kapta.

– Roppant izgalmas a Brenner Öcsi esete – mondtam. – De én olyan fiatal szűz lányról fogok írni, aki sohasem fekszik le senkivel. Vagy legalábbis csak jóval később, valahol a regény végén, amikor a főhősnek, annak a hervadt pasasnak visszatér az életkedve. De addig rengeteget beszélgetnek, elmesélik egymásnak az életük történetét, és szerelmesek lesznek egymásba.

Vera dühösen legyintett és felállt.

– Várlak estére – mondta.

– Szervusz – mondtam, és már megint a fiákerest és a lovát néztem.

Estig ültem a parkban, de nem mentem oda az öreg fiákereshez, hogy megkérdezzem tőle, tud-e lóul gondolkozni. Az az igazság, hogy féltem odamenni hozzá. Jól éreztem magam a parkban, és ha egyszer megkérdeztem tőle, hogy tud-e lóul gondolkozni, akkor többé már sohasem ülhetek itt naphosszat, mert már nem lesz senkitől semmi kérdeznivalóm. Azelőtt rengeteg mindenfélét kérdeztem az emberektől. Ha találkoztam valamelyik ismerősömmel, két perc alatt legalább tíz kérdést tettem fel neki. Aztán idővel észrevettem, hogy egyáltalán nem figyelek arra, hogy mit válaszolnak. Úgy éreztem, hogy ez nem tisztességes dolog, ezért elhatároztam, hogy többé

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 186 (Black plate)

nem kérdezek senkitől semmit. Most viszont nagyon érdekelt, hogy az öreg fiákeres tud-e lóul gondolkozni. Egész biztosan figyelnék arra, hogy mit válaszol. Ezért nem szabad elsietni a dolgot.

Este ismét vonat jött, valaki beszállt a fiákerbe, és az öreg ismét végighajtotta a lovát a téren és a macskaköves utcán. Akkor én is elindultam Verához. Kerülő úton mentem, hogy minél később érjek oda. Tudtam, hogy egyedül van, és ezért nagyon lassan mentem. Egy ideig jobban szerettem, ha egyedül van otthon, de az utóbbi időben semmi sem tetszik neki, és az arca folyton hosszúra nyúlik, és ettől már idegrohamot kapok.

Rosszkedvűen csöngettem be hozzá, ő ellenben kimondottan jókedvű volt, amikor ajtót nyitott. Így valamivel elviselhetőbb. Szerintem a csúnya nőknek mindig jókedvűnek kellene lenniük, olyankor elviselhetőbbek. Ezt egyszer meg fogom mondai Verának. Nyomban elhatároztam, hogy ha már végképp elegem lesz belőle, akkor meg fogom neki mondani, hogy szerintem nagyon csúnya. Majd olyanokat mondok neki, hogy lópofája és mindössze hat szál haja van, meg hogy érdes a bőre, mint a reszelő, és ha akkor sem rúg ki, akkor el fogom venni feleségül.

– Gyere, mutatok valamit! – mondta jókedvűen, és bevezetett a konyhába. Az asztalon öt papírzacskó volt, rájuk mutatott. – Ezt kaptam a vasutastól.

A zacskóban száraz füvek, levelek és magok voltak.

– Érdekes – mondtam. – Főleg a magok érdekesek.

– Ülj le, majd elmesélem, hogy miért kaptam őket. Kérsz kávét?

– Kérek.

Leültem, ő pedig mesélni kezdett:

– A múlt héten találkoztam egy vasutas ismerősömmel. Ő mondta, hogy van valahol egy orvos, aki grafológus is. Elég, ha egy papírdarabra leírod a nevedet, és hogy mikor születtél, ő csak ránéz a kézírásodra, és rögtön, egy perc alatt kitalálja, hogy mi a bajod, és gyógyfüveket küld egészen olcsón. Kezdetben nem hittem az egészet, de azért leírtam a nevemet, és hogy mikor születtem, és az orvos pontosan megírta, hogy mi a bajom. Akarod látni, hogy mit írt?

– Nem akarom.

– Mindent eltalált. Hogy a vesémmel nincs valami rendben, meg hogy az idegeim tönkrementek, és minden mást. És most ezeket a gyógyfüveket meg kell főznöm, mintha teát főznék, és ötven napig inni. Közben nem szabad semmiféle más orvosságot szedni. Ötven nap után ismét le kell írnom a nevemet meg hogy mikor születtem, és abból az orvos megállapítja, hogy

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 187 (Black plate)

mennyire használt a kúra, és újabb füveket küld. Azt mondják, hogy híres emberek is gyógyíttatják vele magukat. Még külföldi diplomaták is. Mert ne hidd, hogy egy közönséges kuruzslóról van szó. Hatósági engedéllyel dolgozik, és rendes cégtáblája is van.

– Értem – mondtam.

Valahonnan poharat szedett elő, világosbarna, zavaros lötty volt benne.

– Naponta ennyit kell innom – mondta. – Megkóstolod?

Megráztam a fejem. Ő megszagolta a poharat, és azt mondta:

– Keserű szaga van.

Keserű szaga! És egyből felhajtotta az egészet. Befogta az orrát, és egyből megitta az egészet. Felálltam.

– Mennem kell – mondtam.

– Miért kell menned? – kérdezte tágra meredt szemekkel.

Az arca szép lassan nyúlni kezdett.

– Kérdezni akarok valamit az öreg fiákerestől.

– De hiszen...

– Nagyon fontos, hogy még ma este megkérdezzek tőle valamit – mondtam.

Pedig akkor már végleg elhatároztam, hogy legalább még két hétig el fogok járni a parkba, és csak azután kérdezem meg az öreg fiákerestől, hogy tud-e lóul gondolkozni.

(Új Symposion, 1970/62. sz.)

A sziréna

– Ma egy hatalmas gödröt ástak az épület mögött – mondja az öregasszony, akinek nemrégen meghalt a férje, és ő azóta minden este kiül a ház elé, közvetlenül a bejárat mellé, és megszólítja a hazaérkezőket. – Jött egy ember hatalmas kotrógéppel, letaposta a pázsitot, és egy hatalmas gödröt ásott. Nézze meg már azt a gödröt.

Semmi kedved sincs megnézni azt a gödröt, de az öregasszony olyan szelíden kérlel, hogy szó nélkül elindulsz az épület mögé. Valóban jókora gödör van ott, mellette ott áll elhagyottan a kotrógép, nem valami hatalmas kotrógép, az esti félhomályban téged inkább valami játékszerre emlékeztet. Visszaballagsz a bejárathoz, és azt mondod az öregasszonynak:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 188 (Black plate)

– A pázsit tényleg tönkrement. A kotrógép letaposta, meg teleszórta földdel.

– Holnap ismét eljön az az ember, és még mélyebbre ássa a gödröt.

– Kár – mondod. – Kár ezért a szép pázsitért.

– Persze, hogy kár – mondja az öregasszony és mindjárt megkérdezi tőled: – Mit gondol, mi lesz abban a hatalmas gödörben?

– Fogalmam sincs.

– Mégis, mit gondol?

Most már unod az öregasszonyt, legszívesebben azt mondanád neki, hogy beszélgessen valaki mással, téged egyáltalán nem érdekel, hogy miért ássák azt a gödröt, de sajnálod is, olyan szerencsétlennek látszik, amióta meghalt a férje, ezért azt mondod:

– Bunker.

– Bunker? – mereszti rád a szemét. – Miért csinálnának ide bunkert?

– Nem tudom – vonogatod a vállad. – Gondolom, egy esetleges háborúban jól jönne nekünk egy bunker.

– Gondolja, hogy háború lesz?

– Nem gondolom. De sohasem lehet tudni.

– Nem bunker lesz – mondja az öregasszony.

– Akkor talán transzformátor.

– Nem.

– Artézi kút?

– Dehogy – rázza a fejét az öregasszony. – Minden épületben van már vízvezeték. Minek még egy artézi kút is?

– Sajnálom – mondod csüggedten. – Más jelenleg nem jut eszembe.

– Sziréna lesz.

– Sziréna?

– Igen – mondja szinte élvezettel az öregasszony. – Sziréna lesz.

– Honnan tudja?

– Az az ember mondta, aki a kotrógépet kezeli.

– Sziréna a föld alatt?

– Igen. Ez egészen újfajta sziréna lesz. Két hatalmas tartályt helyeznek majd abba a gödörbe, az egyik tartályban rettenetesen összesűrítik a levegőt, a másikból viszont teljesen kiszippantják. Ha meg akarják szólaltatni a szirénát, a sűrített levegőből átengednek egy vékony vezetéken az üres tartályba, és ez sistergő, vijjogó hangot ad.

– Felhallatszik majd a föld alól?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 189 (Black plate)

– A tartályok egynegyede a föld felett lesz. Majd díszcserjét ültetnek körébe, hogy ne legyenek feltűnőek.

– Furcsa – mondod elképedve. – Sohasem gondoltam volna... – Nem fejezed be, köszönés nélkül otthagyod az öregasszonyt, és felrohansz a lakásodba.

Gondosan bezárod magad mögött az ajtót, aztán ceruzát és papírt veszel elő, és az asztalhoz ülsz. Pontokba foglalva felírod:

1. Létezik-e egyáltalán ilyen újfajta sziréna? (Hazudott talán a vén boszorkány?)
2. Mennyire lehet összesűríteni a levegőt? (Kormos)
3. Milyen erős hangot ad a kitörő összesűrített levegő?
4. Milyen vastag a tartályok fala?
5. Milyen ember (és mennyit tud) a kotrógép kezelője?

Úgy érzed, a lényeges kérdéseket felírtad. Kézbe veszed a papirost, és sétálni kezdesz a lakásban. Mindent alaposan és módszeresen át kell gondolnod.

Valószínűleg létezik ilyen újfajta sziréna: ez a dolog a sűrített levegővel eléggé ésszerűen hangzik, bizonyára nem az öregasszony találta ki. Egyébként sem érdemli meg, hogy vén boszorkánynak nevezd, emlékeztet ugyan valamelyest Walt Disney Madame Mimijére, lényegében azonban Madame Mimi jólelkű boszorkány, az öregasszony meg határozottan kedves teremtés, sohasem panaszkodik, csak éppen sokat beszél, ami érthető, hiszen öreg és teljesen egyedül van.

A második kérdésre természetesen nem tudsz pontos választ adni. Úgyszólván semmit sem tudsz a levegő összesűrítéséről. Most nagy szükség lenne Kormosra, de Kormos már meghalt, felgyújtotta magát. Kár, hogy annak idején nem figyeltél rá jobban, amikor a találmányáról beszélt. Kormos találmánya is a sűrített levegőn alapult. Amennyire vissza tudsz emlékezni, arról volt szó, hogy a levegőt annyira össze kell sűríteni, hogy szilárd anyaggá váljék, mondjuk, több ezer vagy millió köbméternyi levegőből afféle levegőtéglákat lehetne készíteni, melyek aztán olcsó és tiszta üzemanyagként gépeket hajtanának, áramot fejlesztenének, és egyáltalán jólétet biztosítanának az emberiségnek. Kormos évekig házalt a találmányával, hosszú leveleket írt különféle vállalatoknak, a segítségüket kérte, mivel a levegő szilárddá sűrítéséhez hatalmas, erős falú tartályokra lett volna szüksége. A tartályokat és az egyéb felszerelést sohasem kapta meg, nyilván nem vették komolyan az ötletét, és ő közben meghalt, véletlenül felgyújtotta magát. Kis, egyszobás lakása volt egy új épület legfelső emeletén, a lakása tele volt tervrajzokkal, Kormos folyton rajzolt, alig aludt éjszakánként, egyrészt a rajzolás miatt,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 190 (Black plate)

másrészt, mert félt a poloskáktól. Abban az új épületben nem volt egyetlen poloska sem, Kormosnak azonban az volt az érzése, hogy amint eloltja a villanyt, poloskák bújnak elő a falból, minduntalan felriadt álmából, és gyufákat gyújtogatott, hogy lássa, nem mászkálnak-e rajta a poloskák. Hiába próbáltad meggyőzni, hogy feleslegesen ijedezik, csak hümmögött, hogy lakott ő már eleget poloskák között valamikor, és minden este odakészítette az ágya mellé a gyufát. Javasoltad neki, hogy hagyja égve a villanyt, akkor nem kell gyufát gyújtania, ha felriad, de nem tudott villanyfénynél aludni. Aztán egy éjszaka felgyújtotta magát. Bizonyára a padlóra dobta az égő gyufát, miután, ki tudja hányadszor, meggyőződött, hogy nincsenek poloskák a közelében, megnyugodva aludt tovább, a padló meg tele volt szórva tervrajzokkal, a rengeteg papír lángra kapott, és mire az álmos szomszédok rátörték az ajtót, Kormos elégett ágyastól, tervrajzostól együtt. Sajnáltad Kormost, de kicsit dühös is voltál rá, úgy érezted, hogy becsapott, egyszer régebben már megmentetted az életét, nem lett volna szabad ilyen ostobán meghalnia. De ami még szomorúbb, Kormos elégése óta betegesen félsz a tűztől. Pontosabban folyton attól félsz, hogy felgyújtasz valamit. Mielőtt elmennél otthonról, minden sarokba benézel, nincs-e valahol égő cigarettacsikk, többször is megvizsgálod, hogy kikapcsoltad-e a villanytűzhelyt meg a bojlert, és néha éjszaka felriadsz, mert füstszagot érzel. Ezért is dühös vagy Kormosra, jobban kellett volna vigyáznia, most meg éppenséggel szükséged volna rá, a találmányát, a levegőtéglát hülyeségnek tartottad, alig figyeltél oda, ha arról magyarázott, kétségtelen viszont, hogy többet tudott nálad az összesűrített levegőről, legalább hozzávetőlegesen megállapítaná, hogy mennyi levegőt sűrítenek a sziréna tartályába, és akkor már azt is kiszámítaná – figyelembe véve a tartály űrtartalmát –, hogy mennyi ideig távozik az összesűrített levegő, mondjuk, egy tíz milliméteres résen keresztül. Így magadban legfeljebb csak találgatsz, és meglehetősen bizonytalanul fél órát állapítasz meg: tegyük fel, hogy fél óra alatt ürül ki a tartály, ez már elég hosszú idő, félórai szirénázás felveri az egész környéket, különösen a jó hangos szirénázás.

Ez már a harmadik pont. Nyilván nagy hangerejű ez az újfajta sziréna, és minél szűkebb résen távozik a levegő, annál félelmetesebb hangot ad. Tíz milliméteres rés éppen megfelel.

Előkeresed a kis kézi fúrógépet, amit Kormostól kaptál ajándékba. Azóta is ott hever leolajozva, papírba csomagolva a szekrény alján. Kormos ezzel az ajándékkal hálálta meg, hogy megmentetted az életét. Egyszer sikerült megmentened. Egészen véletlenül történt, a vasúti javítóműhelyben ténferegtél,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 191 (Black plate)

akkor jártál ott először, kerestél valakit, és akkor észrevetted, hogy nem messze tőled, villanyfúróval a kezében furcsán rángatózik egy kis, szőke ember: az egész teste rángatózott, és a szemei majd kiugrottak. Váratlan helyzetekben általában nehezen találod fel magad, de akkor meglepően gyorsan és a lehető legokosabban cselekedtél: odarohantál, megragadtad a fúrógép zsinórját, és kitépted a falból. A kis ember vagy két métert repült, és elterült a földön, de nem történt semmi baja, még csak meg sem volt ijedve, inkább mintha szégyenkezett volna, hogy elromlott a kezében a fúrógép, és hogy kis híján megölte az áram. Félszegen kezet nyújtott, megköszönte, hogy megmentetted az életét, és bemutatkozott. Ő volt Kormos, és később megkért, hogy látogasd meg, te pedig szívesen elmentél hozzá, ő volt az első és egyetlen ember, akinek megmentetted az életét. Attól kezdve, amíg fel nem gyújtotta magát, gyakran eljártál hozzá, a lakása tele volt mindenféle furcsa szerszámmal és rengeteg tervrajzzal, nézegetted azt a sok kacatot, cigarettáztál, és a padlóra hamuztál, Kormos meg a találmányáról beszélt, de erre, sajnos, nem figyeltél, pedig a sűrített levegőről volt szó. Még jó, hogy neked ajándékozta ezt a kis kézi fúrógépet. Külön neked csinálta, hetekig dolgozott rajta, és olyan félszegen adta át, mint ahogy az első találkozásotokkor kezet nyújtott. Szép kis fúrógép, könnyen kezelhető, tíz milliméteres lyukat ki lehet fúrni vele.

Persze nem lesz könnyű munka, bizonyára vastag falú tartályba sűrítik a levegőt. Erről aztán végleg nem tudsz semmit, ezt a kotrógép kezelőjétől kell megkérdezned, vagy legrosszabb esetben megvárod, hogy elhozzák ide a tartályt, és megvizsgálod, mielőtt a földbe tennék.

A kotrógép kezelőjével azonban mindenképpen beszélned kell minél előbb, már holnap reggel. A jelek szerint barátságos ember, hiszen beszédbe elegyedett az öregasszonnyal is, elmagyarázta neki, hogyan működik a sziréna. Tehát ért valamennyit a szirénához, remélhetőleg meg is mondja. Majd kedvesen megszólítod, beszélgetsz vele mindenféléről, és aztán óvatosan kifaggatod. Legjobb lesz a karikatúrákkal kezdeni. A karikatúrákat általában mindenki szereti, és neked gazdag karikatúra-gyűjteményed van. Ki kell választani néhányat, amely feltehetően tetszik majd a kotrógép kezelőjének. Előveszel két vastag karikatúra-albumot, most mindjárt kiválasztod a legmegfelelőbbeket, amúgy is átnéznéd ma este az albumokat; ha nyugtalan vagy valamiért, mindig a karikatúrákat veszed elő. Több száz karikatúrát gyűjtöttél már össze, válogatott, szellemes karikatúrákat.

Először, szokás szerint, az ijedt embereket nézed meg, ezekből van a legtöbb, az egyik album csak ijedt embereket ábrázoló karikatúrákkal van tele.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 192 (Black plate)

Az ijedt emberek a legnevetségesebbek, már régóta szenvedélyesen gyűjtöd a karikatúráikat. Vagy fél óráig lapozgatod az első albumot, az ijedt emberek ezúttal is megnyugtatnak. De a kotrógép kezelőjének nem ezeket a karikatúrákat akarod megmutatni, legalábbis nem mindjárt, amikor beszédbe elegyedsz majd vele. Esetleg gyanút fogna, ha mindjárt az ijedt emberekkel kezded.

Fogod hát a másik albumot; itt mindenféle emberekről vannak karikatúrák, hajótöröttekről, kikapós feleségekről, házsártos anyósokról. A hajótöröttek bizonyára tetszenek a kotrógép kezelőjének, az ilyen karikatúrák általában mindenkinek tetszenek. Kiválasztasz kettőt az albumból: az egyiken az elsüllyedt hajóról megmenekült pap riadtan kuporog egy pálmafán, két meztelen nő pedig fejszével buzgón vágja a fát; a másikon egy torzonborz férfiú és egy helyes nő szorong egy kis homokszigeten, és a férfi imigyen méltatlankodik egy láda aranypénz felett: „Pénz? Mi az ördögnek, hiszen most ingyen is kapok nőt." Azután kikeresel egy megfelelő karikatúrát a kosárlabdázókról. Igen szellemes karikatúra: egy hórihorgas tag eltorzult arccal próbálja kosárba dobni a labdát, de sehogyan sem sikerül neki, mert az ellenfél jóval alacsonyabb játékosa vigyorogva csiklandozza a hónalját. Ez is tetszeni fog a kotrógép kezelőjének, mostanában nagyon népszerű sport a kosárlabda, a televízió is folyton kosárlabda-mérkőzéseket közvetít. Azután egy karikatúra a bírósági tárgyalásról: az ügyész a halálra vált tanú fejéhez nyomja a pisztolyát, miközben a védő, felelősségének tudatában, kimérten tiltakozik a faggatási mód ellen. Végezetül kiválasztasz két kissé sikamlós karikatúrát, az ilyenek is általában tetszenek a férfiaknak. Az első: férj és feleség fekszik az ágyban, a férfi természetesen horkol, a feleség viszont nem tud aludni, a kerítés felett ugráló birkákat számolja. Hiába. Felébreszti a férjét... Utána a férj ismét horkol, a feleség pedig kerítés felett ugráló bikákat számol. A második: Aladdin megdörzsöli a csodalámpát, a szellem előbújik felhőbe burkolózva, de karjai között egy keleti szépséget tart, és ingerülten azt mondja: Aladdinnak: „Türelem, uram és parancsolóm!"

Összesen tehát hat karikatúra, éppen elegendő, hogy az ember társalgást kezdjen valakivel. Elégedetten elrakod az albumokat, a kiválasztott karikatúrákat az asztalon hagyod. Ugyancsak az asztalon marad a kis kézi fúrógép és az a papírlap, amelyre öt pontban felírtad a szirénával kapcsolatos kérdéseket.

Reggel, mire felébredsz, már javában dolgozik a kotrógép. Fentről figyeled az ablakból, ronda okkersárga gép, nagy zajjal váj bele a földbe, egyre mélyíti és szélesíti a gödröt, időnként már sáros agyagos földet szór a leta-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 193 (Black plate)

posott pázsitra. A kezelő görnyedten ül a gép tetején, a fején ugyancsak sárga, szemellenzős sapka van. Egyelőre nem mész le hozzá, munka közben, a nagy zajban nem tudnál vele rendesen beszélgetni, a karikatúrákat meg egyáltalán nem tudnád megmutatni. De azért gyorsan felöltözöl, és készenlétben várakozol az ablak mögött.

Valamivel kilenc óra előtt megáll a kotrógép, a kezelője reggelizni készül. Zsebre vágod a kiválasztott hat karikatúrát, és most már elindulsz. Gyorsan szétnézel még a lakásban, hogy nem hagytál-e magad után égő cigarettacsikket, aztán lemész a lépcsőkön. Lassan megkerülöd az épületet, ráérősen bámészkodsz, mintha egészen véletlenül járnál erre.

A gépkezelő az épület tövében ül, hátával a falnak támaszkodik, és kenyeret meg húskonzervet eszik. Köszönsz neki, és udvariasan azt mondod:

– Remélem, nem zavarok?

– Nem – mondja. – Egyáltalán nem zavar. – Nyugodtan eszik tovább, a bicska hegyére szurkálja a falatokat a konzervből. Nyilván megszokta már, hogy az emberek leállnak vele beszélgetni és a munkájáról faggatják.

Szépen egymás mellé, a lábához rakod a karikatúrákat és vársz. A gépkezelő csodálkozva kapkodja a fejét, hol téged néz, hol a karikatúrákat, de az evést még most sem hagyja abba.

– Melyik tetszik legjobban? – kérdezed.

A bicskával rámutat arra, amelyen a feleség előbb birkákat, azután meg bikákat számol.

– Valóban – mondod elismerően –, valóban szellemes karikatúra. Bár nekem az a bírósági tárgyalás jobban tetszik.

Megszemléli alaposabban a bírósági tárgyalást, és a fejét rázza.

– Nekem nem tetszik.

– Nézze meg azt a pofát akire rászegezik a pisztolyt – erősködsz. – Majd szörnyet hal a rémülettől.

– Mindenki megrémülne, ha pisztolyt nyomnának a tarkójához.

– Szereti maga egyáltalán a karikatúrákat? – kérded gyanakodva.

– Ez tetszik – mondja, és ismét az álmatlanságban szenvedő feleségre mutat. – Az az ijedt ember nem tetszik.

– Ez semmi – mondod. – Rengeteg karikatúrám van az ijedt emberekről, sokkal jobbak ennél. Évek óta gyűjtöm őket.

– Miért? – kérdezi.

– Magam sem tudom. Évekkel ezelőtt egy ismerősöm felgyújtotta magát. Akkor kezdtem karikatúrákat gyűjteni.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 194 (Black plate)

– Ijedős ember volt az ismerőse?

– Nem. Nem mondhatnám. Csupán a poloskáktól félt.

– Maga mitől fél? – kérdezi.

– Semmitől. Egyszerűen csak szeretem a karikatúrákat. Főleg az ijedt embereket ábrázoló karikatúrákat. Egy egész albumot megtöltöttem velük. Azt hiszem, ezt a bírósági tárgyalást is közéjük kell tennem.

– Sohasem kívánnék magamnak egy ilyen albumot – mondja szemrehányóan.

– Volt egy másik ismerősöm – magyarázod lelkesen. – Őt kellett volna látnia. Valaki halálra rémítette megcsonkított fényképekkel. El sem tudja képzelni...

– El tudom képzelni – vág a szavadba. – Nekem is volt egy ismerősöm, akit én rémítgettem. Szívbajos volt az illető. Később nagyon szégyelltem magam... Később, amikor már az öreg Bagival meg Jágiccsal dolgoztam.

– Azok kicsodák?

– Egyáltalán nem ijedős emberek. Szerettem velük dolgozni, bár a Jágics nagy gazember, folyton csal a kártyán. De azért szerettem velük dolgozni. Sok mindent tudnék róluk mesélni.

– Meséljen inkább arról a szívbajos ismerőséről – mondod, de a kezelő már végzett a reggelivel, készülődik vissza a kotrógépre. Erre gyorsan helyesbítesz. – Meséljen inkább erről a szirénáról.

– Mit meséljek róla?

– Hallottam, hogy valami újfajta sziréna lesz itt. Tartályba sűrített levegővel működik. Igaz?

– Igaz.

– Nem gondolja, hogy ez veszélyes lehet? – faggatod óvatosan. – Esetleg kilyukadhat a tartály, és ha váratlanul megszólal a sziréna, halálra rémíti az egész környéket. Persze attól függ, hogy milyen tartályba sűrítik a levegőt.

– Maga mégis fél valamitől – jelenti ki erre határozottan.

– Nem félek semmitől.

– Most dolgoznom kell – mondja. – Holnap, ha akarja, reggelizés közben mesélhetek az öreg Bagiról és Jágicsról. Furcsa emberek ugyan, de semmitől sem félnek.

– Én sem félek semmitől – mondod, és kissé csüggedten felszeded a földről a karikatúrákat.

(Új Symposion, 1972/106. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 195 (Black plate)

Olyan, mintha nyár volna

November elején, azt hiszem, éppen halottak napján három kis kukacot találtam a párnámon. Bizonyára a párnából bújtak ki; apró, halvány rózsaszínű kukacok voltak, összehúzták magukat, csak a fejük mozgott nagyon lassan, mintha betegek lettek volna. Óvatosan a tenyeremre raktam mind a hármat – testük hideg és nedves volt –, aztán Finály párnájára helyeztem őket, mert tudtam, hogy Finály rettenetesen meg fog ijedni tőlük, a szívére szorítja majd a kezét, elsápad, és levegő után kapkod.

Finály szívbajos volt, és ha megijedt, az arca mindjárt olyan sárga lett, mint a halottaké.

Néhányszor már sikerült rettenetesen megijesztenem. Egyszer vettem két gyertyát, a temető bejáratánál árulták nagyon olcsón, aztán otthon meggyújtottam, és az ágy támlájára ragasztottam őket, lefeküdtem, nyakig betakaróztam, kezemet összekulcsoltam, és vártam Finályt. Amúgy is pocsék színem volt, el tudom képzelni, micsoda látvány lehettem a két égő gyertyával az ágy támláján, pontosan a fejem felett. Persze hogy Finály rettenetesen megijedt tőlem. Már sötétedett, mikor hazajött, és ahogy meglátott, csak állt meredten az ajtóban, szívére szorította a kezét, levegő után kapkodott, és sárga volt az arca, mint a halottaké. Én mozdulatlanul feküdtem, nehogy észrevegye, hogy figyelem. Később hangosan szuszogni kezdett, és lassan az ágy felé lépkedett. Mikor már egészen mellém ért, kinyitottam a szemem és rákiáltottam:

– Huh!

A gyertyák lángja ugrálni kezdett, Finály pedig ismét a szívéhez kapott.

– Megfulladok – nyögte. – Mindjárt megfulladok.

Nagy barna szemei majdnem kiugrottak az arcából. Nevetve vállon veregettem, és akkor megnyugodott, és megint hangosan szuszogott. Attól kezdve, ha váratlanul rákiáltottam, mindjárt a szívéhez kapkodott.

Azelőtt sohasem ijesztgettem Finályt, de amióta itt laktunk a város szélén, ebben a vacak, hideg szobában, igazán szükségem volt egy kis mulatságra. Untam már ezt a környéket szörnyen. Egész októberben esett az eső, és a ház körül mindenütt ragadós sár volt. Néha arra gondoltam, hogy talán azért nem kapunk munkát sehol, mert mindig csupa sár a cipőnk. Ha az ember beállít valahová sáros cipőben, valahogy mindjárt rosszkedvűen keresz-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 196 (Black plate)

tülnéznek rajta. De hát nem mehettünk el sehová, mert pénzünk nem volt, és itt legalább nem kellett fizetnünk a lakásért.

Egy sánta munkavezető adta ki nekünk ezt a szobát, Zatkónak hívták, valamikor dolgoztunk a keze alatt: utakat javítottunk. Már akkor kezdte építgetni a házát, de később kifogyott a pénzből, éppen csak hogy betapasztotta, a festésre már nem futotta a pénzéből, és a villanyt sem tudta bevezettetni. Nekünk azért adta ki ingyen a szobát, hogy vigyázzunk a házra, nehogy valaki ellopja az ablakokat meg az ajtókat. Két régi, támlás ágyat is adott, hogy legyen hova feküdnünk. Semmi mást. Nem is várhattunk tőle többet, hiszen tudtuk, hogy teljesen ki van készülve, minden pénzét a házra költötte. Sajnáltuk is egy kicsit, meg hálásak is voltunk neki, bár nagyon rosszul éreztem magam abban a félig kész házban.

Ezért örültem meg a rózsaszínű, hideg kukacoknak is. Reméltem, hogy Finály rettenetesen meg fog ijedni tőlük, és akkor legalább nevethetek rajta. Igazán rám fért volna egy kis mulatság. Hideg és nyirkos volt a levegő a szobában, hiába takaróztam be, állandóan fáztam. Kint sütött ugyan a nap, de nem volt kedvem felkelni az ágyból, meg aztán kint is hideg és nyirkos volt a levegő még derült időben is.

Finály késő délután jött haza. Sovány és szomorú volt. Köszönt, és mindjárt vetkőzni kezdett, minél gyorsabban az ágyába akart bújni. Az utóbbi időben keveset beszélgettünk, de most megkérdeztem:

– Ettél valamit?

– Még reggel – mondta.

– Nem vagy éhes? – kérdeztem.

– Nem – mondta. – Dél körül éhes voltam, de most már elmúlt.

Aztán ő is megkérdezte:

– Te ettél?

– Igen – mondtam. – Délben.

Alig vártam, hogy észrevegye a kukacokat. Világos volt még, biztosan tudtam, hogy észreveszi őket.

Vacogva az ágyához lépett, hirtelen megállt, és kimeresztette a szemét.

– Na, nézd csak – mondta szomorúan. – Szerencsétlen kis férgek.

Aztán felém fordult.

– Három rózsaszínű kukac van a párnámon – mondta. Egyáltalán nem ijedt meg tőlük.

– Egye meg a fene őket – mondtam dühösen.

– Biztos a párnából bújtak ki – mondta. – Fáztak, és kibújtak a párnából.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 197 (Black plate)

Óvatosan a tenyerére rakta a kukacokat, és megkérdezte:

– Mit csináljak velük?

– Taposd agyon őket – mondtam rosszkedvűen.

Finály tanácstalanul állt egy ideig, aztán lefelé fordította a tenyerét, a kukacok a földre hullottak, és ő rájuk taposott.

Nem feküdt le az ágyába. Fogta a pokrócát, belecsavarta magát, és az ablakhoz ment. Sokáig állt ott, már besötétedett, és még mindig az ablaknál állt. Nézett ki az ablakon, és néha vakaródzott. Ideges voltam, tölcsért formáltam a tenyeremből, és teljes erőmből kiáltottam:

– Huh!

Meg sem fordult, még a vakaródzást sem hagyta abba. Kegyetlenül roszszul éreztem magam, nem tudtam, hogy mit csináljak.

Később azt mondta:

– Olyan csillagos az ég, mintha nyár volna.

– Hülye – mondtam.

– Éppen olyan, mintha nyár volna – mondta.

– Szívbajos hülye – mondtam. – Legjobb lenne, ha elköltöznél innen.

– Szeretném, ha nyár volna.

– Azt mondtam, hogy költözz el innen! – ordítottam dühösen. – Menj a fészkes fenébe!

Finály lassan felém fordult. Most háttal állt az ablaknak, szemei sötéten az arcába süppedtek. Azt mondta:

– Nincs hova mennem.

– Hülye – mondtam.

Ő meg csak állt, és nézett rám onnan az ablak mellől. Szemei olyanok voltak, mint két, mély, sötét üreg. Később azt mondta:

– Nekem adhatnád az egyik gyertyát. Olvasnék valamit.

– Nem adom – mondtam, és meggyújtottam mind a két gyertyát a fejem felett.

Finály bebújt az ágyába, kis ideig fészkelődött, aztán a fal fel fordult.

Elhatároztam, hogy megvárom, amíg elalszik, akkor felkelek, odamegyek hozzá, és nagyot ordítok a fülébe. Egész biztosan rettenetesen meg fog ijedni.

(Magyar Szó, 1968. ápr. 30., máj. 1., 2.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 198 (Black plate)

C. O. Holicser, a teknősbéka

– Most jött ki a szemközti épületből – mondta Patarics Emil, az én nyavalyás barátom, és idegesen dobolt az ablakpárkányon. Aztán még azt is közölte: – Most jön át az úttesten.

Mióta ideköltözött hozzám, immár a hatodik napja, ezt minden délelőtt elmondta. Reggel, amint felébredt, odament az ablakhoz, és idegesen leste a postást. Aztán, ha a postás megjelent, közölte velem, hogy mikor jön ki a szemközti épületből, mikor jön át az úttesten, és hogy mikor lép be a mi épületünkbe.

– Kinyithatnád már azt a rohadék ablakot – mondtam neki. – Elpusztulunk itt ebben a hőségben.

Tudtam, hogy nem fogja kinyitni. Egy istenért ki nem nyitotta volna azt a rohadék ablakot, pedig tényleg nagyon meleg volt. Ha én néha kinyitottam, nyomban a szoba másik sarkába húzódott, lekuporodott a heverőre, és a pisztolyát szorongatta. Időnként már attól tartottam, hogy belém lő. Tudniillik rettenetesen félt az én nyavalyás barátom.

– Most lépett be hozzánk – mondta rekedten, és lassan a heverő felé ment. A heverőn volt a pisztolya és a fényképek, amelyek miatt annyira be volt rezelve.

Patarics Emil barátomnak ugyanis már hetek óta csak fényképeket hozott a postás. Hatalmas, felnagyított fényképeket, mindegyik az én nyavalyás barátomat ábrázolta, és mindegyik meg volt csonkítva: Patarics Emil egy kertvendéglőben, amint éppen a délutáni sörét fogyasztja, elégedetten néz bele a világba, de pont a homloka közepén egy ronda lyuk van, amit nyilván cigarettával égettek ki – a háttérben asztalok, egy fehér ruhás pincér és egy dús lombozatú fa, alighanem hársfa. Aztán: Patarics Emil a strandon, éppen a karizmait mutogatja, most is igen elégedett, de ezen a képen meg valaki a hasára rajzolt egy vörös X betűt – a háttérben fürdőzők látszanak és néhány napernyő. Vagy pedig: Patarics Emil fehér ingben, nyakkendőben, kalappal a fején, és a torka zsilettel vagy nagyon éles késsel elvágva – a háttérben ezen a képen nem látszik semmi. És így tovább. És minden fénykép hátlapján egy négyszögletes pecsét ezzel a szöveggel: „C. O. Holicser, vegytisztító és rovarirtó."

Patarics Emil barátom eleinte nem tudta mire vélni a dolgot, fogalma sem volt, hogy kicsoda készíthette róla a fényképeket, és C. O. Holicserről,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 199 (Black plate)

a vegytisztítóról és rovarirtóról sem hallott sohasem. A megcsonkított fényképek azonban érkeztek a címére. Kezdetben csak háromnaponként, aztán minden másnap és végül már mindennap. Akkor már nagyon félt az én nyavalyás barátom, nem mert egyedül maradni a lakásában, és egy szép napon beállított hozzám egy kofferral, a pisztolyával és C. O. Holicser fényképeivel.

Megkért, fogadjam be néhány napra, kissé ideges ezek miatt az ostoba fényképek miatt, a dolognak olyan fenyegetés színezete van, és hát nem szeret egyedül lenni. Persze hogy befogadtam, sőt még örültem is neki, Pataric Emil rendes fiú volt, okosan el lehetett vele beszélgetni, bár én mindjárt mondtam neki, hogy szerintem ez az egész fényképügy hülye vicc csupán, és a helyében egyáltalán nem venném komolyan. Ő azonban komolyan vette. Arra is megkért, hogy ne menjek sehova, amíg nálam lakik, egy pillanatra se hagyjam magára. Ez már nem tetszett nekem, de megsajnáltam, és akkor már láttam, hogy sokkal jobban fél, mintsem gondoltam, így hát Johannával, a kis fotómodellel beüzentem az irodába, hogy néhány napig nem fogok bejárni, a tervrajzot (egy aluljáró tervrajzát) majd otthon fejezem be.

Az első két napon nem is volt semmi baj, én rajzolgattam, Pataric Emil pedig mindenféle történeteket mesélt. Rengeteget mesélt, de ez nem zavart engem, beszélgetés közben is tudok dolgozni, meg aztán jól tudom, hogy az emberek, ha berezelnek, általában sokkal többet beszélnek, mint egyébként. Délutánonként feljött hozzám Johanna, a kis fotómodell, ő is élvezettel hallgatta Pataric Emil történeteit, szóval, nem volt semmi baj. És C. O. Holicser sem jelentkezett.

Aztán a harmadik napon jött a postás, és egy nagy borítékot hozott Pataric Emilnek az én címemre. A borítékban fénykép volt, az én nyavalyás barátomat ábrázolta, amint kissé félrebiccentett fejjel mosolyog (agyonretusált műtermi fényképre emlékeztetett), viszont mindkét szeme ki volt égetve. Pataric Emil barátom majdnem meghalt ijedtében. Felkapta a pisztolyát, és hol az ajtóhoz, hol az ablakhoz szaladt, vagy fél óráig egy szót sem szólt, utána meg mindenféle kitalált, hajmeresztő történeteket kezdett mesélni, mint például... No, mindegy. Szóval folyton mondta a lehetetlen történeteit, melyeket nyilván ott helyben talált ki azért, hogy ne mozduljak el mellőle. Már akkor halálra rémült, ha a konyhába kimentem, hogy enni adjak Jose-Garciának, a papagájnak.

A dolog egyszerre kezdett kínossá válni. Nem szeretem, ha valaki folyton rémüldözik mellettem, és untam már, hogy folyton a szobában kell ülnöm valakinek a hülye viccei kedvéért. És azt hiszem, Johanna is unta már ezt

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 200 (Black plate)

a furcsa helyzetet, még mindig a fotómodelli mosolyával futott be, de én nagyon is jól láttam rajta, hogy egyre kevésbé tetszik neki a dolog, egy pillanatra sem maradhattunk egyedül, nem mehettünk sehová sem, Johannát ismerve, biztos voltam benne, hogy ha ez sokáig tart, egy szép napon faképnél hagy. Nem mintha túlságosan letört volna, Johanna nem az a fajta nő, akinek az elvesztésébe belepusztul az ember, de azért semmi kedvem sem volt elpasszolni egy C. O. Holicser vagy mit tudom én, ki miatt.

De Patarics Emiltől nem lehetett szabadulni. Kétségbeesetten mondta a történeteit, és ha már nem tudott semmit sem kitalálni, akkor odaállt az ablakhoz, és beszámolt arról, hogy mi történik a szemközti épület lakásaiban. Délelőtt pedig a postást leste, rettenetesen félt a postástól, amint belépett a mi épületünkbe, felkapta a pisztolyt, és lélegzet-visszafojtva leste, hogy megáll-e az ajtónk előtt.

A kiégetett szemű fénykép kézbesítése után két napig nem jött hozzánk a postás. Patarics Emilt ez egyáltalán nem nyugtatta meg, tulajdonképpen az újabb harmadik naptól félt legjobban, és most ott kuporgott a heverőn, és szorongatta azt a vacak pisztolyt. Én úgy tettem, mintha dolgoznék, az asztal fölé görnyedtem, de nem tudtam egy vonalat sem húzni, én is ideges voltam, hiszen ha a nyavalyás barátom ma is kap fényképet, sohasem fogok megszabadulni tőle.

Végre feljött a postás, hallottuk, ahogy lépked a lépcsőkön, elment az ajtó előtt, és bezörgetett a szomszéd lakásba. Aztán elindult lefelé. Patarics Emil felugrott a heverőről, a pisztolyt még mindig a kezében szorongatta, és az ablakhoz rohant. Néztem a hátát, az inge átizzadt, a bőrére tapadt, és a pokolba kívántam a nyavalyás barátomat.

Vagy két percig állt ott az ablaknál (körülbelül ennyi idő alatt ér le a postás a negyedik emeletről, felfelé tíz-tizenöt percig jön, attól függően, hogy hány levelet hoz a házba), akkor felsóhajtott, és azt mondta:

– Kilépett az épületből. Elindult a buszmegálló felé.

Megtörölte a homlokát, látszott rajta, hogy örül, hogy végre a postás kiment az épületből, és elindult a buszmegállóhoz. Én is örültem, de azért még mindig a tervrajzok fölé görnyedve megkérdeztem:

– Kicsoda?

– A postás – mondta rosszallóan. – Tudod jól, hogy a postásról beszélek.

– Ó, igen – mondtam. – Tehát a postás kilépett az épületből. És ma sem hozott neked fényképet. Szerintem ezek után nyugodtan kinyithatnád azt a rohadék ablakot.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 201 (Black plate)

Persze hogy nem nyitotta ki. Úgy tett, mintha nem is hallaná, hogy mit mondok. Elsétált a heverőig, a pisztolyt letette a fényképek mellé, aztán lassan felém indult. Tudtam, hogy most mindjárt mesélni fog, ezért gyorsan az asztal fölé hajoltam, és babrálni kezdtem egy vonalzóval. Szörnyen elegem volt már a meséiből.

– Meséltem már neked arról, amikor bokszoló voltam? – kérdezte.

– Sohasem voltál bokszoló – mondtam. – Egy ember, akit Patarics Emilnek hívnak, egyáltalán nem lehet bokszoló.

– De tényleg...

– Kizárt dolog – szögeztem le energikusan. Ilyen névvel senki sem lehet bokszoló egyetlen pillanatig sem.

Zavartan állt előttem, én meg nyújtózkodtam, felálltam, és azt mondtam:

– Adok vizet Jose-Garciának. Ha nem muszáj, ne gyere utánam.

– Szeretem Jose-Garciát – mondta halkan, és természetesen utánam jött a konyhába.

– Hazudsz – mondtam neki. – Tudom, hogy utálod Jose-Garciát.

– Dehogyis utálom – szabadkozott. – Miért utálnám?

– Rendben van – mondtam –, lehet, hogy nem utálod, de biztos vagyok benne, hogy nem szereted. Én sem szeretem.

Jose-Garcia citromsárga tollazatú, igénytelen kis papagáj, nem nagyobb egy verébnél, és azt hiszem, szerelmes abba a kávéscsészébe, amelyből a vizet issza. Mindig a kávéscsésze körül ugrál, borzolja a tollait, és állandóan csivitel neki. Amikor beléptünk a konyhába, mindjárt elhallgatott, és szomorúan a kalitka sarkába húzódott. Egyáltalán nem kedvel bennünket, sem engem, sem Patarics Emilt, sem Johannát. Főleg Johannát nem kedveli. Ő ajándékozta nekem Jose-Garciát, állítólag azért, hogy ne legyek annyira egyedül, és ő nevezte el Jose-Garciának, mivel Johanna szerint egy papagájnak feltétlenül spanyolos (így mondta: spanyolos) nevet kell adni. Nem értettem egészen, hogy miért kell egy papagájnak spanyolos nevet adni, meg aztán egyébként sem lelkesedtem túlságosan Jose-Garciáért. Először is: engem nem zavar, hogy egyedül vagyok, vagy csak nagy ritkán zavar, de akkor többnyire tudok segíteni a dolgon, másodszor pedig úgy hallottam, hogy a papagájok mindenféle kórt terjesztenek. Egyszer valaki mesélt egy kisgyerekről, akinek ronda kiütések keletkeztek a száján, mert folyton egy papagájt csókolgatott. Persze nekem eszembe sem jutott volna csókolgatni Jose-Garciát, igazán jól meglettem volna nélküle is, de nem akartam Johannával vitatkozni, Johannával tulajdonképpen nem is lehet vitatkozni. Ő szentül meg volt

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 202 (Black plate)

győződve, hogy szenvedek az egyedülléttől, és hogy jót tesz nekem egy papagáj, mert gyorsan megtanul beszélni. És akkor majd nem érzem magam annyira egyedül. Mindjárt hozzá is látott, hogy beszélni tanítsa. Sohasem fogom megfejteni, hogy miért, de először mindenáron a stranger szó kiejtésére akarta megtanítani a papagájt. Délutánonként odaült a kalitka mellé, és vég nélkül hajtogatta, hogy stranger, stranger, stranger... Szegény Jose-Garcia három nap múlva teljesen búskomorrá vált, meg sem nyikkant, még enni sem akart. Johanna megijedt, hogy esetleg megdöglik, és nem kínozta tovább. Jose-Garcia ezután csakhamar rendbe is jött, vidáman ugrált a kalitkájában, de az embereket, azt hiszem, végképp megutálta, és inkább a kávéscsészével foglalatoskodott.

– Tényleg szeretem ezt a Jose-Garciát – mondta megint Patarics Emil barátom.

Nem is válaszoltam neki. Kivettem a kalitkából az üres kávéscsészét, Jose-Garcia lesújtva gubbasztott a sarokban, és csak akkor nyugodott meg, amikor megtöltöttem vízzel és visszaraktam a kávéscsészét. De még ekkor sem mozdult, roppant bizalmatlanul nézegetett bennünket. Hiába, Johanna teljesen elvadította.

– Még mindig be vagy rezelve? – kérdeztem Patarics Emiltől. – Nem értem, miért kell berezelni, hiszen már három napja nem kaptál fényképet. C. O. Holicser, úgy látszik, megunta a dolgot, vagy már meg is feledkezett rólad, és különben is csak hülye vicc volt az egész.

– Nem biztos, hogy vicc volt – mondta Patarics Emil. – Ennyi fényképet nem küldenek csak úgy viccből. És az sem biztos, hogy C. O. Holicser teljesen megfeledkezett rólam.

Visszamentem a szobába, és kinyitottam az ablakot. Patarics Emil mindjárt elment a közelemből, és leült a heverőjére. Onnan kérdezte szemrehányóan:

– Miért nyitod ki folyton az ablakot? Nincs is meleg itt a szobában.

– Dögmeleg van a szobában – mondtam dühösen. – Izzadsz, mint egy ló. Dögmeleg van itt a szobában, és emellett még szörnyen be is vagy rezelve, és izzadsz, mint egy ló.

Hátat fordítottam neki, és kihajoltam az ablakon. Nagyon meleg volt a szobában. Az ablak kelet felé néz, és egész délelőtt betűz a nap. Persze hogy meleg volt bent, és jólesett kihajolni az ablakon... Az utcán most senki sem járt, a szemközt levő épület árnyékában, a pázsiton két tízéves forma kislány tollasozott. Az egyik tarka szoknyában és fehér blúzban volt, eléggé bizony-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 203 (Black plate)

talanul játszott, a másik viszont halványkék sortban és rövid ujjú pulcsiban, annál ügyesebben. Rendre visszaütötte a labdát, és ilyenkor mindig jóízűen nevetett. Néztem őket egy ideig, és nem tudom miért, de határozottan örültem, hogy az a két helyes kislány tollasozik a pázsiton.

– Van egy barátom – mondta egyszer csak Patarics Emil –, van egy barátom, aki minden műsort megnéz a tévében. Az egészben az az érdekes, hogy a hangot kikapcsolja, és úgy nézi a tévét, figyeli az emberek arcát, és úgy próbálja kitalálni, hogy ki miről beszél.

Hát igen, az utóbbi napokban így csinálta Patarics Emil. A legváratlanabb pillanatban belekezdett valami lehetetlen történetbe, és mondta rendületlenül, és kényszerített, hogy rá figyeljek. Most, úgy látszik, nem tetszett neki, hogy kibámulok a nyitott ablakon, és ezért kezdett beszélni. Én azonban meg sem mozdultam, továbbra is a két tollasozó kislányt néztem.

– Annyira begyakorolta már magát, hogy szinte mindig eltalálja, hogy ki miről beszél. Sőt, azt is eltalálja, hogy mi a foglalkozása az illetőnek, aki a tévén beszél. Majdnem százszázalékos biztonsággal megállapítja, hogy, mondjuk, gazdasági szakember, író vagy politikus az illető. És még azt is megmondja, hogy jelentéktelen vagy komoly politikus...

Nem bírtam tovább, feléje fordultam, és azt mondtam:

– Nem értem, hogy lehet valaki ennyire megrémülve, amikor lent az utcán, a pázsiton két helyes kislány tollasozik. Ott, ahol két ilyen helyes kislány játszik, szerintem minden a legnagyobb rendben van, és senkinek sem szabad félni.

Patarics Emil barátom úgy nézett rám, mint Jose-Garcia, a papagáj, amikor elvettem tőle a kávéscsészét. Összehúzta magát a heverőn, sápadt volt, és szomorúan pislogott. És még mindig izzadt az arca, pedig most nyitva volt az ablak.

– Rossz bőrben vagy – mondtam neki. – Olyan a színed, mintha súlyos gyomormérgezésben szenvednél. Ez azért van, mert nem mész a levegőre. Le kellene menned oda a pázsitra, és tollasozhatnál a kislányokkal. Nagyon bájos gyerekek, egész biztosan jót tenne neked, ha tollasoznál velük.

– Nincs semmi bajom – mondta Patarics Emil.

– Rossz bőrben vagy, ez az igazság – mondtam ismét. – Feltétlenül levegőre kellene menned.

– Nincs semmi bajom – bizonygatta.

Dühös voltam rá, és azt mondtam:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 204 (Black plate)

– Akkor is elmehetnél már valahova, a fene egyen meg! Elmehetnél sétálni vagy fürödni, vagy mit tudom én. Legalább délután elmehetnél valahová, amíg Johanna itt lesz nálam.

– Sohasem zavartalak benneteket – mondta. – És Johanna mindig olyan kedves...

– Ő mindenkihez kedves. Ez hozzátartozik a szakmájához. És megnyugtatlak, hogy igenis zavartál bennünket. Főleg Johannát zavartad, ő egyáltalán nem kedveli a páratlan társaságot. Nem lepődnék meg túlságosan, ha dobna miattad.

– Johanna szeret téged – mondta Patarics Emil.

– Szeret bizony. De nem ilyen körülmények között. Azt szereti, ha elviszem valahová, elsősorban pedig azt szereti, ha lefekszem vele. Ha nem tudtad volna.

Patarics Emil barátom ezek után hosszasan eltűnődött. Törölgette a homlokát, többször körülnézett a szobában, látszott rajta, hogy valami megoldáson töri a fejét. Végül azt mondta:

– Ha akarod, bemegyek a fürdőszobába, addig amíg ti... szóval, érted.

– Hülye – mondtam neki. – Azt hiszed, ez nekem nem jutott volna eszembe? Johanna esetében ez nem ér semmit. Johanna olyan lármát csap, hogy legszívesebben még a szomszédokat is kiköltöztetném. Még hozzá sem ér az ember, máris azt kiabálja, hogy: „Ó, te vagy az igazi férfi." Vagy valami hasonló marhaságot mondogat, de nagyon hangosan. Mellesleg, ha visszagondolok, sohasem voltam nála kimondottan remek formában. Lehet, hogy éppen azért, mert azt kiabálja, hogy én vagyok az igazi férfi. Nem szeretem, majdnem szégyellem magam, ha olyankor kiabálnak.

Patarics Emil barátom ismét eltűnődött, de most már végképp nem jutott semmi sem az eszébe. Fejét rázta, és azt mondta:

– Hát én nem is tudom, hogyan segíthetnék.

– Úgy segíthetnénk, hogy eltűnsz innen legalább néhány órára. És haza is mehetnél már, megnézni a lakásodat.

– Amikor eljöttem, azt mondtad, hogy nyugodtan itt maradhatok, ameddig akarok.

– Akkor még nem tudtam, hogy ennyire be vagy rezelve a hülye C. O. Holicser miatt. Utálom, ha valaki folyton rémüldözik mellettem. Ha tovább folytatod, belebetegszem.

– Fogalmam sincs, ki lehet az a C. O. Holicser. Nem tudom, mi baja van velem – mondta elgondolkozva az én nyavalyás barátom.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 205 (Black plate)

Elegem volt mindenből. Hátat fordítottam Patarics Emilnek, és megint kihajoltam az ablakon. De a két kislány már nem tollasozott, a füvön ültek egymás mellett, és komoly arccal beszélgettek. Elhatároztam, hogy lefekszem aludni, és fel sem kelek addig, amíg Johanna meg nem érkezik. Szeretek nappal aludni, és tulajdonképpen már csak a nappali alvások tették elviselhetővé Patarics Emil jelenlétét. Ilyenkor legalább megszűnt létezni. Ledőltem tehát az ágyamra, betakaróztam egy pokróccal, a fal felé fordultam, és elaludtam.

Patarics Emil barátom persze becsukta az ablakot, amint elaludtam. Arra ébredtem, hogy rettenetesen melegem van, kábultan néztem a mennyezetet, és hirtelen azt sem tudtam, hogy hol vagyok. Akkor csöngettek. Felültem az ágyon, megdörzsöltem a szemeimet, és csak akkor vettem észre, hogy Patarics Emil már az ajtónál áll, és pisztoly van a kezében.

– Menj onnan a fenébe! – förmedtem rá. – Ez biztosan Johanna. Nehogy belelőj, te szerencsétlen!

Odabotorkáltam az ajtóhoz és kinyitottam. Johanna állt az ajtó előtt a szokásosnál szélesebb fotómodelli mosollyal, meglepően jókedvű volt, és meg volt pakolva csomagokkal. Könnyedén belibbent az ajtón, és amikor meglátta Patarics Emilt pisztollyal a kezében, nevetve megkérdezte:

– A mi nyavalyás barátunk még mindig be van rezelve? Ma is kapott fényképet C. O. Holicsertől?

– Nem kapott fényképet – mondtam. – C. O. Holicser megfeledkezett róla. De ő azért változatlanul be van rezelve.

– Kár – mondta sajnálkozva Johanna. – Kár, hogy nem kapott újabb fényképet. Imádom C. O. Holicser felvételeit, rendkívül ötletesek.

Az ablakhoz mentem, és megint kinyitottam, ügyet sem vetve Patarics Emilre. Johanna pedig lerakta a csomagjait az asztalra, a tervrajzaim mellé, és titokzatos mosollyal azt mondta:

– Ajándékot hoztam neked. Nagyon édes ajándékot, hogy ne érezd annyira egyedül magad.

– Van már egy papagájom – mondtam rosszat sejtve. – Mióta Jose-Garcia itt van, sohasem érzem magam egyedül.

– Jose-Garcia a világ legbutább papagája – mondta megvetően Johanna. – Nem hiszem, hogy sokat segít rajtad. De nézd, mit hoztam most.

Az egyik csomagról lehámozta a papírt, és egy fadobozt vett elő. Óvatosan felnyitotta a doboz fedelét, és megmutatta az ajándékot. Egy teknősbéka volt a dobozban, körülbelül akkora, mint a tenyerem. Lustán mozgatta a fejét.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 206 (Black plate)

– Teknősbéka? – kérdeztem megrökönyödve. – Csuda furcsa ötleteid vannak néha.

– Ugye, milyen szép? – mondta szinte elragadtatással Johanna.

Inkább nem szóltam semmit. A teknősbéka határozottan ronda volt, de ezt nem mondhattam Johannának. Patarics Emil viszont mindjárt dicsérni kezdte.

– A teknősbéka a legrokonszenvesebb állatok egyike – mondta nagy hévvel. – Van benne valami ősi méltóság.

Teljesen meghülyült az én Patarics Emil barátom. Teknősbéka és ősi méltóság!

– Ugye, magának is tetszik? – mondta lelkesen Johanna.

– Mit kezdjek én egy teknősbékával? – kérdeztem rosszkedvűen.

– Mondd, örülsz te neki egyáltalán? – nézett rám gyanakodva Johanna.

– Persze hogy örülök – mondtam gyorsan. – Csak éppen nem tudom, hogy mit kezdjek vele. Sohasem volt teknősbékám. Azt sem tudom, hogy mivel kell etetni.

– Zöldsalátával, mályvalevéllel vagy főtt tojással – mondta Johanna.

– Főtt tojással?

– Igen. Nagyon szereti a főtt tojást. De ne félj, nem eszik túl sokat. Egyszerre legtöbb fél tojást fogyaszt el. Főzök is neki mindjárt.

– Nekünk hoztál valami ennivalót? – kérdeztem.

– Hoztam. De előbb a teknősbékának adok enni. Meglátod, milyen édesen majszolja a főtt tojást.

Éhes voltam már, és Patarics Emil is biztosan éhes volt, de meg kellett várnunk, amíg Johanna megfőzi a tojást a teknősbékának. Mikor elkészült vele, meghámozta és hosszában kettévágta a főtt tojást, és akkor áthívott bennünket a konyhába, hogy nézzük, milyen édesek eszik az a dög. Tényleg ette a tojást. Nyújtogatta a vékony,ráncos nyakát, és evett. Jose-Garcia ezalatt halálra rémülten figyelte Johannát, de ő most csak a teknősbékával törődött.

– Megfelelő nevet kell találnunk neki – mondta. – Olyan nevet, ami illik hozzá.

– Legyen Samu! – mondtam kétségbeesetten. Szerettem volna gyorsan végezni a teknősbékával.

– Megőrültél? – kérdezte felháborodottan Johanna. – Sohasem adnék neki ilyen nevet.

– Miért?

– Azért, mert nem illik hozzá – mondta, de ő nem ajánlott semmiféle nevet.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 207 (Black plate)

– Nevezzük C. O. Holicsernek! – próbálkoztam.

Azt hittem, Johanna ismét felháborodik, már ráncolta is a homlokát, de aztán elnevette magát, és azt mondta:

– Ez már sokkal jobb. Ez a név illik hozzá. C. O. Holicsernek fogjuk nevezni.

Gonoszkodva nézett Patarics Emil barátomra, aki megpróbált tiltakozni:

– Szerintem egyáltalán nem illik egy ilyen rokonszenves állathoz...

– Maga hallgasson! – torkolta le Johanna. – Maga túlságosan be van rezelve. Még egy teknősbékától is fél, ha C. O. Holicsernek hívják.

Patarics Emil befogta a száját, és szenvedő arccal nézte, hogy Johanna az egyik szénceruzámmal felírja a teknősbéka dobozának az oldalára: C. O. Holicser. Aztán végre mi is elmehettünk enni. Johanna tányérokat és evőeszközt hozott a konyhából, az asztalról lesöpörte a tervrajzaimat, az egyik csomagból kenyeret vett elő, a másikból egy sült csirkét, és kétfelé vágta. Tele szájjal faltuk a csirkét Patarics Emillel, Johanna meg csak nézett bennünket, nem evett velünk.

– Én ebédeltem már – mondta. – Egy autógyári igazgatóval ebédeltem.

Az „autógyárat" és az „igazgatót" külön nyomatékkal hangsúlyozta. Fél szemmel felnéztem rá, és evés közben megkérdeztem:

– Azért vagy olyan jókedvű?

– Azért is – mondta Johanna. – Főleg azért. Nagyon jó ötlettel állt elő az igazgató.

– Azért igazgató – mondtam. – Egy igazgató fabatkát sem ér, ha nincsenek jó ötletei. Kopasz az illető?

– Nem kopasz – mondta sértett hangon Johanna. – És légy szíves, ne gúnyolódj. Autókat fogok reklámozni.

– Ez az a jó ötlet?

– Igen, ez az a jó ötlet – mondta vontatottan. – De ne gondold, hogy ez olyan közönséges reklámozás lesz. Egy piros színű luxuskocsit fogok reklámozni, úgy, hogy felállok a tetejére, és egészen lassan végighajtunk a város főutcáján.

– Biztos vagyok benne, hogy őrült sikered lesz – bólogattam, és közben már végeztem is az evéssel.

– Lehet, hogy a kocsit nekem is ajándékozzák – mondta Johanna. – Az egyetlen feltétel csupán az, hogy minél többet furikázzak vele a városban.

– Dzsipet nem gyárt az igazgatód? – kérdeztem.

– Dzsipet? Nem hiszem. Miért?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 208 (Black plate)

– Imádom a dzsipeket – mondtam. – Jobb szeretném, ha egy piros dzsipet reklámoznál, és azt kapnád ajándékba.

– Sohasem reklámoznék dzsipet. Luxuskocsit fogok reklámozni.

– Tehát a luxuskocsi tetején fogsz végiggördülni a főutcán?

– Igen.

– Meztelenül?

– Nem. Nem egészen meztelenül. Vetkőzni fogok, de nem vetek le mindent.

– Hajmeresztő mutatványnak ígérkezik – mondtam. – De az a fontos, hogy jó az ötlet.

Johanna nem válaszolt. Duzzogva hallgatott, és tüntetően elnézett a fejem felett. Elhatároztam, hogy megbékítem. Odamentem hozzá, megfogtam a kezét, és azt mondtam neki:

– Ne haragudj. Arról van szó, hogy ez az autóreklámozás szerintem is egészen remek ötlet.

– Gúnyolódtál – mondta még mindig duzzogva. – Azt mondtad, hogy hajmeresztő látvány leszek.

– Dehogyis gúnyolódtam. Arról van szó, hogy kissé veszélyesnek tartom a dolgot. Nem olyan könnyű megállni egy mozgó kocsinak a tetején.

– Egészen lassan fog menni a kocsi.

– Akkor is veszélyes – bizonygattam. – Akármilyen lassan megy a kocsi, mégiscsak rázkódik egy kicsit, meg aztán síkos is a teteje. És te még vetkőzni is akarsz.

Johanna most már egyáltalán nem duzzogott. Megszorította a kezemet, és elkezdett magyarázni.

– Mezítláb fogok állni a kocsi tetején, így biztosan nem fogok megcsúszni. És minden ruhadarabot a fejemen keresztül húzok le, tehát a lábamat meg sem kell mozdítanom, először a blúzomat vetem le, és a járókelők közé dobom, aztán szép lassan levetem a szoknyámat, aztán a kombinét (meleg van ugyan, de erre az alkalomra kombinét is húzok, mert jobb, ha minél több ruhadarabot vet le az ember), és akkor ott állok bikiniben az autó tetején. Végül levetem a bikini felső részét is, és azt is a járókelők közé dobom. Nyugodt lehetsz, nem fogok leesni. A kocsi alig rázkódik egy kicsit, legfeljebb annyira, mint ez az asztal. – Megfogta az asztal szélét, és mozgatni kezdte. – Legfeljebb ennyire.

Még mindig bizalmatlanul ráztam a fejem. Johanna szemrehányóan nézett rám, rosszul esett neki, hogy továbbra is kételkedem.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 209 (Black plate)

– Majd mindjárt meglátod – mondta, és dühösen lesöpört mindent az asztalról. Fellépett a székre, onnan az asztalra. – Mozgasd – parancsolt rám az asztal tetejéről.

Ám legyen. Mozgatni kezdtem az asztalt, Johanna pedig mosolyogva kikapcsolta a ruháját, és lassan kezdte lehúzni a fején keresztül. Aztán mosolyogva elhajította a ruhát. Ezúttal nem volt rajta kombiné. Patarics Emil barátom kiguvadt szemekkel figyelte, és én sem mozgattam már az asztalt. Nagyon szép volt Johanna ott az asztal tetején.

– Levessem a melltartómat is? – kérdezte.

– Nem! – kiáltottam. – Még nem. Öltözz fel, fésülködj meg, és már itt sem vagyunk. Megyek borotválkozni.

Patarics Emil barátom egyből megfeledkezett Johannáról.

– De hát miért? – kérdezte siránkozva. – Miért kell elmenni? Itt maradhatnánk mind a hárman, és...

– És mit csinálnánk? – Ezt Johanna kérdezte fentről, az asztalról. És még azt is mondta: – Kedves uram, én sajnos megutáltam egy kicsit ezt a lakást az utóbbi napokban. Ezt eddig nem akartam mondani. De most megmondom, mert örülök, hogy végre kimozdulunk innen.

– Beszélgethetnénk – hadarta kétségbeesetten az én nyavalyás barátom. – Beszélgethetnénk például... Figyeltétek már a koldusokat?

– Nem figyeltük – mondtam. – Ebben a városban nincsenek koldusok. Miért is lennének?

Lesegítettem Johannát az asztalról, kezébe adtam a ruháját, én meg bementem a fürdőszobába borotválkozni. Onnan is hallottam, hogy Patarics Emil barátom a koldusokról magyaráz Johannának. Azt bizonygatta, hogy igenis vannak koldusok a városban. Johanna, úgy látszik, nem szólt egy szót sem, mert Patarics Emil, amint végzett a koldusokkal, mindjárt elkezdett beszélni arról a barátjáról, aki hang nélkül nézi a tévét. Johanna erre sem szólt egy szót sem. Éppen befejeztem a borotválkozást, amikor hallom, hogy Patarics Emil kétségbeesetten mondogatja:

– Ne csinálja ezt! Kérem, ne csinálja ezt!

Kiugrottam a fürdőszobából és látom, hogy Johanna az arca előtt tartja a kiégetett szemű fényképet, és lassan Patarics Emil felé lépked. Szemei ijesztően csillogtak a cigarettával kiégetett lyukak mögül.

– Én vagyok C. O. Holicser, a vegytisztító és rovarirtó – mondta Johanna, az én nyavalyás barátom meg rémülten állt a szoba sarkában, és Johannára szegezte a pisztolyát.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 210 (Black plate)

– Hagyjátok abba! – szóltam rájuk. – Johanna, tedd le azt a fényképet, mert a nyavalyás barátunk még beléd lő!

Johanna nevetett, eldobta a fényképet, és azt mondta:

– Soha életemben nem láttam még ennyire berezelt embert.

Ekkor csöngettek, Patarics Emil most már az ajtóra szegezte a pisztolyát. Megvetően végigmértem, aztán az ajtóhoz mentem és kinyitottam. Egy postás állt a lépcsőházban, nem az, aki délelőttönként járt erre, hanem egy másik, és egy ajánlott levelet nyújtott át. Aláírtam, hogy átvettem a levelet, becsuktam az ajtót, és feltéptem a borítékot. Egy fénykép volt benne, egy levelezőlap nagyságú fénykép. Engem ábrázolt, amint elmélázva üldögélek egy korhadt farönkön. A fényképen más nem is látszott, nem volt megcsonkítva. De azért megfordítottam. A hátlapján ott volt a négyszögletes pecsét: „C. O. Holicser, vegytisztító és rovarirtó."

Johanna és Patarics Emil mellettem álltak, ők is a fényképet nézték meg a négyszögletes pecsétet. Egyszer csak Patarics Emil, az én nyavalyás barátom elkezdett nevetni. Hat napja lakott már nálam, de most hallottam először nevetni. Hangosan, fuldokolva nevetett, a pisztolyát az asztalra dobta, leült a heverőre, és tovább nevetett. Szörnyen felbőszültem, felvettem a pisztolyt az asztalról, ráfogtam Patarics Emilre, és azt mondtam:

– Takarodj a lakásomból!

Egyáltalán nem ijedt meg. Nyugodtan felállt a heverőről, és nevetve mondta:

– Már megyek is. A pisztolyt neked adom.

Hihetetlenül megváltozott. Az volt az érzésem, hogy legalább fél fejjel magasabb, mint amilyennek eddig láttam. Mosolyogva figyelte a pisztolyt a kezemben, aztán Johannára nézett.

– Kedvesem, te be vagy rezelve – mondta nekem Johanna.

– Nem vagyok berezelve.

– De be vagy rezelve, és szappanhabos a füled.

A fülemhez nyúltam, tényleg szappanhabos volt.

– Nem mosakodtam meg borotválkozás után – mondtam.

– Hát akkor mosakodjál meg, és menjünk!

– Nem kell elmennünk. Most már itt is maradhatunk.

– El akarok menni – mondta Johanna. – Semmi kedvem sincs itt maradni, különösen, ha be vagy rezelve.

– Nem vagyok berezelve – mondtam. – De igazán itt maradhatnánk.

Johanna akkor Patarics Emilhez fordult, és megkérdezte tőle:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 211 (Black plate)

– Maga merre megy?

– Nekem mindegy – mondta Patarics Emil. – Mehetünk együtt is.

– Menjünk! – mondta Johanna. Aztán még visszaszólt nekem. – Mosd le a szappanhabot a füledről!

És elmentek. Tanácstalanul álltam a szoba közepén, egyik kezemben a pisztoly, másikban a fénykép. Egy fénykép, amely engem ábrázol, amint egy korhadt farönkön ülök, holott én egyáltalán nem emlékszem, hogy valaha is ültem volna korhadt farönkön. Mit kezdjek egy ilyen fényképpel? És akkor még eszembe jutott C. O. Holicser, a teknősbéka is. Aráncos nyakával és a hülye nevével. Mit kezdjek én egy teknősbékával?

(Új Symposion, 1972/84. sz.)

Csillagok minden színben I.

Furcsán festhettünk mi hárman esténként ott a tűz körül: Jágics, az öreg Bagi és én. Meg is mondta ezt nekünk Pancsó, a híres vonatos vagány, aki kijött hozzánk egy napon a barakkhoz.

Akkor még csak mi hárman laktunk a barakkban, már több mint egy hete ástuk az alapokat az építkezéshez. Pocsék munka volt. Az alapásást egyébként szerettem, nem olyan nehéz az normális körülmények között. Ha az ember rendes, egészséges földet talál, akkor a kifeszített zsinegek között legfeljebb egy méter mélyre kell leásni, vagy csak hatvan centire, és a kidobált szép, egészséges föld érdekes barna-sárga buckákba áll össze, és közülük kilátszik az ember válla meg a feje. De ott, annál a barakknál, ahol csak néhány magas akácfa nőtt, és a házak messze voltak, kegyetlenül nehéz volt alapot ásni. Megmondta ezt az öreg Bagi mindjárt, amikor kifeszítette a zsineget, és meglátott egy hosszú, alig észrevehető horpadást, ahová majd éppen a külső fal épül.

– Az ott töltés – mondta az öreg Bagi. – Ott valamikor nagy gödör lehetett, és később betemették. Ki tudja, mekkora gödör lehetett.

Több mint két méter mélyre kellett leásni, mire egészséges földet találtunk, és addig rengeteg vacak, porhanyós földet hajigáltunk ki, és már egy-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 212 (Black plate)

általán nem látszottunk ki a hosszú, keskeny árokból. Alig tudtuk felemelni a kezünket, különösen Jágics, aki erős, széles vállú ember volt, és minduntalan beleverte a könyökét az árok falába. Az öreg Bagi bírta a legjobban, kis, vékony emberke, könnyebben mozgott, mint mi, és hajigálta a földet, mint a gép, pedig karizmain már megráncosodott a bőr. Érdekes ember volt az öreg Bagi, szeme véresen kidülledt, és az ujjait nem tudta kiegyenesíteni. Azt mesélte, hogy másfél évig követ hordott egy magas dombra, és akkor görbültek meg az ujjai. De ez még semmi, mondta, volt ott egy lengyel, aki négy évig hordta a követ, annak úgy meggörbültek az ujjai, hogy éppen csak a targonca nyele fért a kezébe. Mint két kampó, olyan volt a két keze, csoda, hogy kibírta a négy évet, mert ott az éghajlat olyan gyalázatos, hogyha fújt a szél, az ember nem mehetett ki egyedül vizelni, hárman-négyen kellett hogy összefogóddzanak, és csak úgy mertek kimenni. Lehet, hogy túlzott egy kicsit az öreg Bagi, mindenesetre az alapásás nem esett nehezére. Pedig napokig kínlódtunk azokban a hosszú, keskeny árkokban.

Aztán egyszerre a fejünk felett megjelent Pancsónak, a híres vonatos vagánynak a szőrös pofája. Onnan lentről, abból a meleg árokból csak a hosszú, fekete szakállát láttuk.

– Jó munkát, remélem, nem zavarok – ilyen hülyén beszélt.

– Nem zavar – mondta neki az öreg Bagi. – Foglaljon helyet, vagy ha akar, jöjjön le ide hozzánk.

– Köszönöm, inkább fent maradok – mondta.

Leült, és a lábait belelógatta a keskeny árokba. Vastag talpú bakancs volt a lábán.

– Kicsoda maga? – kérdezte tőle Jágics.

– Én vagyok az a bizonyos Pancsó, a híres vonatos vagány. Mindig vonaton utazom, mert az a legmegbízhatóbb jármű.

– Hová utazik? – kérdezte Jágics.

– Mindegy – mondta –, nekem teljesen mindegy, hogy hova utazom. Felülök egy vonatra, és hegedülök az utasoknak. Ha a kalauz lekerget valamelyik állomásom, felszállok a következő vonatra. Bejártam én már az egész országot.

– Érdekes – mondta az öreg Bagi –, igazán érdekes.

– Reggel ismét elutazom valahová. De láttam itt ezt a barakkot, és gondoltam, itt fogok aludni az éjjel, ha megengedik.

Nem szóltunk semmit, mit is mondhattunk volna. Hiszen egyáltalán nem ismertük ezt a szakállas csavargót, de azért mind a hárman örültünk, hogy ott van. Érdekesen beszélt, és mindjárt jobb kedvünk lett.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 213 (Black plate)

– Akarják, hogy hegedüljek maguknak? – kérdezte később.

– Persze hogy akarjuk – mondta Jágics.

– Okvetlenül hegedüljön.

Két fényes kukoricaszárat szedett elő. Később láttam, hogy mind a kettőnek felmetszette a héját, és pálcikákat dugott alájuk. Ezeket dörzsölgette egymáshoz. Szörnyen nevetséges volt, nyikorogtak a kukoricaszárak, és ő még énekelt is hozzá átszellemült, komoly arccal. Zöld mezőkről és magas hegyekről énekelt.

Aznap este ismét tüzet gyújtottunk a barakk előtt, Pancsó, a híres vonatos vagány velünk vacsorázott, és örültünk, hogy egy éjszaka ő is a barakkunkban fog aludni. Vacsora után az öreg Bagi egy négyszögletes farámát helyezett a térdére, a farámába erős cérnaszálakat feszített ki, és a cérnaszálak között vastag, színes gyapjúfonalakkal mindenféle színű csillagokat horgolt ott a tűz fényénél. Minden este ezt csinálta, és volt már kék, piros, zöld, sárga csillagja.

Jágics és én kártyáztunk. Jágics szemtelenül csalt, ismerte a lapokat, úgy játszott velem, ahogy akart. Én is megpróbáltam csalni; amikor osztottam, hátrahajlítottam az ászok sarkait, de ő már a következő osztásnál kiegyenesítette őket, és a hetesek sarkait hajlította meg. És röhögött, amikor minduntalan összezavarodtam és veszítettem. De ez nem volt fontos, mert nem pénzért játszottunk. Másokkal szoktunk pénzért játszani. Olyankor Jágics mindig úgy intézte, hogy én nyerjek, aztán elosztottuk a pénzt. Némelyik munkásnak az egész havi keresetét elnyertük. Mivel Jágics ismerte a lapokat, folyton rám játszott, miközben a többiekkel együtt káromkodott, és szidta a szerencsémet. Nem is sejtette senki, hogy csalunk.

– Furcsán festenek maguk ott a tűz körül – mondta egyszerre csak Pancsó, a híres vonatos vagány, aki a barakk ajtajánál ült, és a fogait piszkálta. – Egész nap csak ásnak, most meg görnyedezve ülnek a tűz körül, mintha imádkoznának. Vagy mintha siratnának valamit.

A piszkos alak! Vacsorát adtunk neki, megengedtük, hogy a barakkban háljon, és erre még piszkoskodik velünk. Az öreg Bagi felemelte a fejét, és azt mondta:

– Fogja be a száját.

– Én holnap ismeretlen házak és ismeretlen emberek közé utazom, közben majd hegedülök. El tudják képzelni, milyen szép az, ha az ember teljesen ismeretlen helyekre utazik?

– Fogja be a pofáját – mondta neki Jágics is.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 214 (Black plate)

– Az ember tulajdonképpen csak ott érzi magát jól, ahol minden és mindenki ismeretlen. Magukat már egészen megismertem.

– Miért nem megy el innen? – mordult rá ismét az öreg Bagi.

– Kérem, nem kell idegeskedni.

– Rögtön kotródjék innen a vacak kukoricaszáraival együtt – mondta Jágics, és felállt. Hátat fordított a tűznek, most látszott igazán, hogy milyen széles vállú, erős ember.

– Kérem, ha úgy kívánják – mondta sértődötten Pancsó, a híres vonatos vagány, és ő is felállt.

Még ő sértődött meg. Aztán elindult a fák között a sötétben. Lassan ment, néha visszanézett, és a fejét csóválta.

Tényleg furcsán festhettünk mi hárman ott, a tűz körül. Jágics meg én, amint kártyáztunk, és az öreg Bagi, aki mindenféle színű csillagokat horgolt esténként.

(Magyar Szó, 1967. okt. 23.; Különös ajándék. Forum, Újvidék, 1975.; Magasugrás hegedűre. Mit jelent a tök alsó? Noran, Bp. 2004.)

Csillagok minden színben II.

Volt egy időszak, amikor senki sem akart velünk dolgozni. Régi, elhagyott tanyaépületeket bontottunk, messze mindentől, falutól, várostól, még a rendes utaktól is, napokig alig láttunk embert, legfeljebb a földekre kijáró parasztokat, akik csak messziről és kedvetlenül köszöntek nekünk, talán sajnálták, hogy lebontjuk az elhagyott tanyákat, pedig már ők sem akartak ott lakni, sőt még a tanyák lebontására sem tudtunk embert találni. Hárman voltunk, az öreg Bagi, Jágics és én, sokszor dolgoztunk így különválva a többiektől, nagyon jól megértettük egymást, de most legalább még egy emberre lett volna szükségünk, akkor sokkal gyorsabban haladtunk volna, főleg a tetők leszedésekor hiányzott a negyedik ember, mivel a cserepeket kézről kézre kellett adogatni, hogy minél több épségben maradjon, meg aztán a léceket, a horogfákat és a gerendákat is óvatosan kellett leszednünk, hogy az építésnél felhasználhassák őket. Rengeteget vacakoltunk a tetőkkel, renge-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 215 (Black plate)

teg időt veszítettünk, igaz, a falak ledöntése már gyorsabban ment – vert falú, régi épületek voltak ezek; csákánnyal és ásóval megbontottuk a falat, azután Jágics és én egy-egy hosszú karóval meglöktük, miközben az öreg Bagi egy csavaros hévérrel segített, és már dőlt is a fal, rétegekre hasadt a földön, és száraz, szürke porfelhő nőtt föléje – valamennyit visszanyertünk az elvacakolt időből, elég szépen is kerestünk, de ha még egy emberünk van, sokkal több pénzt kereshettünk volna. Csak hát senki sem akart velünk dolgozni, nehéz és piszkos munka volt ez, izzadtunk naphosszat, megfeketedett rajtunk a por, meg aztán ezek a régi, lebontásra váró tanyák messze estek mindentől.

Hetente kétszer teherautó jött munkásokkal, akik az autóra rakták a használható cserepeket, léceket és gerendákat, a sofőr pedig – egy Gazdik nevű ember – nagy, ormótlan dobozban három-négy napra való élelmiszert adott át az öreg Baginak, megkérdezte, hogy szükségünk van-e még valamire, természetesen folyton egy negyedik emberért üzengettünk be az építőtelepre, de ez a Gazdik nevű sofőr csak a fejét rázta.

– Senki sem szereti az ilyen csúnya munkát.

– Rengeteg pénzt lehet itt keresni – bizonygatta az öreg Bagi. – Sokkal többet, mint az építőtelepen.

– Mit ér az? – legyintett a sofőr. – Úgyis elnyeritek mindenkinek a pénzét, azután elűzitek innen.

– Rendes embert küldjetek – mondta az öreg Bagi.

– Kettőt már elűztetek.

– Használhatatlanok voltak.

A sofőr a vállát vonogatta, ténfergett körülöttünk, amíg a munkások mindent felraktak a teherautóra, aztán a kukoricatáblák mellett eldöcögött az aszfaltút felé, mi pedig még utána kiabáltunk, hogy hozzon egy használható negyedik embert.

Mert igaz, hogy küldtek nekünk kétszer is segítséget, de az is igaz, hogy azok tényleg használhatatlanok voltak. A Gazdik először egy olyan embert hozott, akinek tériszonya volt, már a létra második fokán szédülni kezdett, tehát éppen a tető leszedésénél nem tudtuk volna használni, persze hogy azon nyomban visszaküldtük. Legközelebb egy kopaszra nyírt, nagydarab parasztot hozott, akinek nem volt tériszonya, keményen végigdolgozta velünk a napot, de este, amikor tüzet gyújtottunk, leült Jágiccsal és velem kártyázni, másfél óra alatt legalább félhavi fizetését elnyertük. Jágics minden osztásnál csalt, de ezt csak én tudtam, a szegény kopasz fejű tahó semmit

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 216 (Black plate)

sem vett észre, dühösen veszített, végül már majdnem sírva fakadt. Másnap kis híján megölt bennünket. Nem hiszem, hogy a kártyaveszteség miatt, inkább azért, mert ostoba volt. Jágiccsal a falat bontottuk, ő meg a másik oldalon elkezdte forgatni a falnak támasztott hévért. Szerencsére az öreg Bagi meglátta, elordította magát, s mi ketten Jágiccsal az utolsó pillanatban félreugrottunk. Halálsápadtan bámultuk a ledöntött falat, és az öreg Bagi akkor felkapott egy lécet, és fejbe csapta vele azt a nagydarab parasztot. A léc kettétört, a kopasz fején felrepedt a bőr, komolyabb baj nem történt, az ostoba tahó rémülten eliszkolt onnan, azóta nem láttuk.

Ezután már csak élelmet kaptunk az építőtelepről, hiába kértünk segítséget, a Gazdik nevű sofőr a vállát vonogatta, és bizonyára ugyanígy vonogatta a vállát mindenki az építőtelepen is. Lassan belenyugodtunk, hogy egész nyáron hárman maradunk, káromkodva mászkáltunk a tetőkön, vigyázva szedtük le a cserepeket, a léceket, meg a horogfákat, döntögettük a falakat, és esténként, vacsora után, a tűz mellett kettesben kártyáztunk Jágiccsal, csak éppen hogy csináljunk valamit, nem pénzért játszottunk, Jágics azonban még így is csalt, ő már nem is tudott volna tisztességesen játszani, az öreg Bagi meg szokás szerint összegörnyedve mindenféle színű csillagokat horgolt; minden este elővett egy négyszögletes farámát, amelyen cérnaszálak voltak kifeszítve, a cérnaszálak közé gyors öltésekkel színes gyapjúfonalakból csillagokat varázsolt, s dülledt szemei a tűz fényénél olyan pirosak voltak, mint az angóranyúlé: számításom szerint az öreg Bagi legalább ezer csillagot készített mindenféle színben.

Aztán egy reggel váratlanul ismét segítséget kaptunk. A Zákó tanyát bontottuk akkor, a lakóépülettel már végeztünk, az egykori nagy ököristállóról szedtük le a cserepeket, amikor befutott a teherautó, Gazdik odajött hozzánk a dobozzal, de most ott jött mellette egy nagyon sovány, fekete ember is, aki szörnyen ideges lehetett, mert folyton a nadrágjába törölte a tenyerét.

Az öreg Bagi lemászott a létrán, váltott néhány szót az új emberrel, és mindjárt fel is küldte a tetőre. Az feljött, éppen csak köszönt, és mindjárt dolgozni kezdett, kapkodva, ügyetlenül rángatta a cserepeket: látszott, hogy sohasem csinált ilyesmit. Még így is örültünk neki, szemmel láthatóan nem volt tériszonya, és akart dolgozni. Jágics megmagyarázta neki, hogyan helyezkedjen el legbiztonságosabban a tetőn, és hogy mi lesz a dolga. Később visszajött az öreg Bagi is, végre négyen voltunk, az új ember gyorsan tanult, mire a teherautó visszaindult, az ideges, fekete ember úgy mozgott a tetőn, mintha hónapok óta velünk dolgozott volna, gyorsan járt a keze, egész dél-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 217 (Black plate)

előtt nem szólt egy szót sem, ha mondtunk neki valamit, csak bólintott, adogatta a cserepeket, és még jobban izzadt, mint mi. Remekül ment a munka, sokkal gyorsabban, mint amikor hárman kínlódtunk, örültünk, hogy használható embert kaptunk, és hogy ezután igazán szép pénzeket keresünk.

A jó hangulat azonban csak ebédig tartott. Az új ember alig evett néhány falatot, nadrágjába törölte a kezét, aztán mintha roppant sürgős tennivalója lenne, odasietett a ledöntött lakóépület romjaihoz, ahol két vastag eperfa állt, zsebéből vastag zsineget vett elő, és vagy másfél méteres magasságban kifeszítette a két fa közé. Hátrált tíz-tizenkét lépést, akkor nekifutott, és átugrotta a zsineget.

Elképedve néztünk egymásra, és Jágics azt mondta:

– Az isten verje meg! Egy őrültet küldtek a nyakunkra.

Hangosan mondta, az új ember is meghallhatta, de ügyet sem vetett ránk, tovább ugrált, szépen, ollózva, ahogyan egy időben a versenyzők is ugrottak. Időnként néhány centiméterrel feljebb kötötte a zsineget, és egyre magasabbakat ugrott, és rettenetesen izzadt, ez az állandó ugrálás fárasztóbb volt, mint a tetőbontás.

– Tiszta őrült – mondtam.

– Ennél még az a hülye paraszt is jobb volt – mondta Jágics. – Miért ugrál ez egyáltalán?

– El kellene zavarni innen – javasoltam. – Zavarjuk el, még mielőtt valami nagyobb őrültséget csinál.

Várakozva néztünk az öreg Bagira, de ő hanyatt feküdt a fűben, és behunyta a szemét. Az öreg Bagi ebéd után mindig aludt egy óra hosszat. Mindig pontosan egy óra hosszat, akkor ébresztés nélkül felkelt, és kezdhettük a délutáni munkát.

– Talán várjunk még – mondta Jágics kissé megnyugodva. – Holnap is elzavarhatjuk. Hátha estére beránthatjuk egy kártyapartiba.

Az új ember meg rendületlenül ugrálta azt az átkozott zsineget, és csak akkor hagyta abba, amikor ismét a tetőre kellett mennünk. Szorgalmasan dolgozott délután is, de én már nem tudtam örülni neki, jobb szerettem volna, ha megint hármasban maradunk, nagyon nem tetszett nekem, hogy olyan eszelősen ugrált az ebédszünetben. De hát az öreg Bagi nem akart intézkedni, Jágics meg egy közveszélyes őrülttel is szívesen összeállt kártyázni.

Sötétedésig dolgoztunk, akkor vizet hoztunk az omladozó gémeskútból, megmosakodtunk, a korhadt meg törött lécrudakból tüzet gyújtottunk, és szalonnát sütöttünk vacsorára. Vacsora után az öreg Bagi elővette a farámát,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 218 (Black plate)

és nekifogott színes csillagokat horgolni, Jágics pedig megkérdezte az új embertől:

– Nincs kedve kártyázni velünk?

– Örömmel – mondta, és tényleg örülni látszott. Persze most nem ugrálhatott, a sötétben nem látta volna a kifeszített zsineget.

– Mi kis tétekben szoktunk játszani – mondta Jágics. Mindenkit ezzel szokott beugratni. – Éppen csak hogy múljon az idő.

– Nekem mindegy – mondta az új ember.

Jágics osztott, ügyesen paklizott, az első kört velem nyerette meg; a végén úgyis mindig elosztottuk a pénzt. De felesleges volt ügyeskednie. Az új ember istentelenül rosszul játszott. Gépiesen dobálta a lapokat, mintha nem is pénzért kártyáztunk volna, állandóan veszített, de a szeme sem rebbent, pedig minden kör után emeltük a téteket. Az ingét is elnyertük volna, de egyszer csak kiestek a lapok a kezéből, és akkor láttuk, hogy elaludt.

– Még egy napig itt tartjuk – mondta vigyorogva Jágics.

– Holnap este mindenéből kiforgatjuk. Az ilyen megérdemli.

Pokrócainkba csavaróztunk, kellemes nyári éjszaka volt, de én akkor éjjel nagyon rosszul aludtam. Nyugtalanított ez a furcsa ember, inkább visszaadtam volna a pénzét, csak menjen a közelemből minél előbb. Sohasem láttam még senkit, aki ilyen eszelősen ugrált volna.

És másnap délben újra kezdte. Mi még ebédeltünk, és ő már a kifeszített zsineget ugrálta. Legalább száznyolcvan centi magasat ugrott, és közben szörnyen izzadt, és remegtek a lábai. Rossz volt nézni.

– El kell innen zavarni – mondtam. – Még ma el kell zavarni.

– Majd holnap – mondta Jágics. – Estére még kártyázni fogunk.

Az öreg Bagi hanyatt feküdt a fűben, lehunyta a szemét, és azt mondta:

– Ő maga kérte, hogy ideküldjék. Azt hiszem, meghalt valakije... vagy nem is tudom. A Gazdik beszélt róla, de én nem figyeltem oda.

Elhallgattunk, néztük az ideges, fekete embert, aki verítékezve ugrált a két vastag eperfa között, és később Jágics megkérdezte az öreg Bagitól:

– Hogy hívják?

– Nem tudom – dünnyögte az öreg Bagi. Félig már aludt.

Jágics akkor nehézkesen feltápászkodott a fűről, kezét a nadrágjába törölte, és odament az eperfához. Hosszasan nézegette a kifeszített zsineget, aztán hirtelen nekifutott és ugrott. De túl magas volt a zsineg. Jágics lába beleakadt, és a nagydarab ember csúnyán elterült a földön. Hangosan felnevettem. Jágics mérgesen dörzsölte a térdét, és intett, hogy menjek én is oda.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 219 (Black plate)

A fekete ember lejjebb engedte a zsineget. Így már át tudtuk ugrani Jágics is meg én is. Vagy tízszer átugrottuk, akkor valamivel feljebb emeltük. Ugráltunk mind a hárman, nagyon nehéz volt, szörnyen izzadtunk, de egész szépen belejöttünk. Persze olyan magasra azért sohasem tudtunk ugrani, mint az az ideges, fekete ember. Az illetőt egyébként Tóth Jánosnak hívták.

(Különös ajándék. Forum, Újvidék, 1975.; Magasugrás hegedűre. Mit jelent a tök alsó? Noran, Bp.2004.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 221 (Black plate)

TÖRTÉNETEK EGY RÉGI FORGÓPISZTOLYRÓL

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 223 (Black plate)

A Félfülű Ember

A fiú az egész borbélyműhelyben csak a kikeményített, fehér köpenyt szerette. Délután magára vette a köpenyt, beült a forgószékbe és egy tányérból szappanbuborékokat fújt a tükör felé. A tányérba „Bis" márkájú mosogatólét öntött, vízzel felhígította és ebből a habzó löttyből szalmaszálon fújta a szappanbuborékokat egyenesen a tükörnek. A kis, átlátszó gömbök szétpattantak a fényes tükörfalon, szabályos, kerek, nedves foltok maradtak utánuk, a foltok gyorsan megszáradtak, mocskosakká váltak és lassanként megvakították a hatalmas tükröt. A fiú remélte, hogy nem tér be senki borotválkozni, jól érezte magát egyedül a majdnem bokáig érő kikeményített, fehér köpenyben, kényelmesen elfeküdt a forgószékben, és a szalmaszálat csak akkor tette le, ha kint a ház előtt megcsikordult az artézi kút.

Régi, kerekes artézi kút állt a ház előtt, ha vizet húztak belőle, éles, idegesítő csikorgása behallatszott a borbélyműhelybe, a fiú lehunyt szemmel várta, hogy megálljon az átkozott, csikorgó kerék, akkor ismét szappanbuborékokat fújt a tükör felé. Majdnem biztos volt benne, hogy senki sem fog betérni borotválkozni, nyálkás, esős idő volt, és egyébként is az emberek a kukoricaföldeken voltak, kellettek az emberek a kukoricatöréshez, jól fizették őket, mivel a gépek nem mehettek az átázott, puha földekre.

Legfeljebb a Félfülű Ember ha betér, ő nem megy kukoricát törni, neki van pénze, nagy nyugdíjat kap, és minden délután eljár borotválkozni és elolvassa az újságokat, az ablakon át figyeli a kútra járó embereket, amíg megjelenik özvegy Nagy Istvánné, és akkor csöndesen megjegyzi, hogy a fehér hajú öregasszony még mindig jól tartja magát, még mindig egyenes háttal jár. Túl sokszor elmondta már ezt, a többi vendég titokban röhögött rajta. A fiú viszont kedvelte a Félfülű Embert: udvarias öregembert, a bal fülcimpája csonka, csúnya forradás éktelenkedik a szeme alatt, és ettől olyan az arca, mint egy megvénült, szomorú kutyáé; és mindig csöndesen, udvariasan beszélt, még a fiút is magázta.

Legfeljebb a Félfülű Ember ha betér, gondolta a fiú, és rendületlenül fújta a szappanbuborékokat, teljesen bemocskolta a tükröt, mire megjelent a Félfülű Ember. Halkan köszönt, esernyőjét a sarokba állította, felöltőjét felakasztotta a fogasra, közben a fiú megtisztította a tükör közepét.

– Tényleg elment kukoricát törni? – kérdezte a Félfülű Ember.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 224 (Black plate)

– El – mondta a fiú. – Húszezret kap naponta meg koszt-kvártélyt. Rendes ágyban alhat a birtokon is, és nem zaklatja semmiféle ellenőr.

– Furcsa ember a maga apja – mondta a Félfülű Ember.

A fiú vállat vont:

– Nem szereti a fehér köpenyt. Az ellenőr meg tudja ezt, és ha pénzre van szüksége, csak beállít és megbünteti.

– Volt, amikor csak figyelmeztette, hogy vegye fel a köpenyt.

– Mostanában mindig megbüntette. Négy nap egymás után. Négyszer ötezer dinárral. Ennyit egy nap alatt megkeres kukoricatöréssel az apám.

– Maga meg tud borotválni? – kérdezte a Félfülű Ember.

– Persze – mondta a fiú. – Borotválni már tudok.

Habot vert, bepamacsolta a Félfülű Ember arcát, aztán lassan, vigyázva borotválta. Kétszer-háromszor szünetet tartott, amikor kint a ház előtt vizet húztak a kútból.

– Maga mindig összerezzen, ha megcsikordul a kút – mondta a Félfülű Ember.

– Utálom ezt a kutat – mondta a fiú. – Vagy százszor megolajoztam már, de nem ér semmit, továbbra is csikorog.

– Még a Szőnyi boltos csinált vele valamit – mondta a Félfülű Ember. – Régen szatócsüzlet volt itt a borbélyműhely helyén.

– Tudom – mondta a fiú.

– Ravasz ember volt az a Szőnyi. Amint megcsikordult a kút, szaladt ki és beszélgetni kezdett az emberekkel, invitálta őket a boltba. Hosszú kővályú is volt a kútnál, a parasztok itt itatták a lovaikat, amikor jöttek haza a földekről.

– Csinálhatnának már ide egy új artézi kutat – mondta dühösen a fiú.

A Félfülű Ember oldalra hajolt, a tükör mellett kinézett az utcára.

– Miért nem lakatolja le a kutat, ha annyira idegesíti? – kérdezte.

– Nem értem – mondta a fiú.

– Szerezzen egy láncot meg egy lakatot és zárja le a kutat.

– Legalább négy utcából ide járnak vízért – mondta a fiú. – Kitekernék a nyakamat, ha lezárnám a kutat.

– Éjszaka zárja le. Ezek a jámbor, meghunyászkodott emberek majd azt hiszik, hogy hivatalos utasításra zárták le a kutat, és szépen eljárnak máshova vízért.

– Nem biztos – dünnyögte a fiú és megmosta a Félfülű Ember arcát. – Meg aztán nincs is itthon lakatunk.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 225 (Black plate)

A Félfülű Ember áttelepedett a fal melletti padra, az újságokat kezdte lapozni és időnként kinézett a régi artézi kútra. A fiú visszaült a forgószékbe, ismét maga elé húzta a tányért és a szalmaszállal szappanbuborékokat fújt a tükörre. A tükör közepét célozta, azt a részt, melyet borotválás előtt megtisztított.

– Terike még mindig egyenes háttal jár – mondta egyszer csak a Félfülű Ember.

– Kicsoda? – kérdezte a fiú, és ő is kinézett az ablakon. Hangosan elnevette magát.

– Özvegy Nagy Istvánné – mondta gyorsan a Félfülű Ember és elpirult.

A fiú abbahagyta a nevetést, még sohasem látott öregembert elpirulni.

– Nem értem – mondta zavartan a Félfülű Ember –, nem értem, miért nevezi mindenki özvegy Nagy Istvánnénak. Olyan hivatalosan hangzik. Pedig itt élte le az életét, mindenki nagyon jól ismeri.

– Mindenki így nevezi, ha beszélnek róla – mondta a fiú.

– Özvegy Nagy Istvánné – dohogott csöndesen a Félfülű Ember. – Nagy István különben is szemét ember volt.

– Jókedvű öregember volt – mondta a fiú. – Mindenkivel viccelődött. A gyerekek is szerették. Megtanította őket a néma beszédre.

– Bohóc volt – mondta a Félfülű Ember. – Egész életében bohóc volt, méghozzá gyáva bohóc. Vicceket mesélt, komédiázott, de közben szerzett magának egy hosszú csövű forgópisztolyt. Akkora pisztolyt, hogy a falat is átlőtte volna. Persze hogy nevettek a viccein az emberek, amikor tudták, hogy forgópisztolya van. Próbáltak volna nem nevetni. Hallottam, hogy különösen a háború után mutogatta gyakran a forgópisztolyát. Háború után, amikor az embereknek igazán elegük volt a fegyverekből, és féltek, mint a patkányok. Persze hogy nevettek a viccein.

– Nem tudom – mondta tanácstalanul a fiú. – A gyerekek nagyon szerették.

– Én megmondtam a szemébe is Nagy Istvánnak – folytatta a Félfülű Ember. Lehajtotta a fejét, az újságot nézte, mintha onnan olvasna. – Egyszer, amikor még a Szőnyi-bolt volt itt, meg a nagy kővályú is itt volt a kútnál. Szekéren jöttek haza a földekről Nagy Istvánék, és megálltak megitatni a lovakat. Nagy István ült a bakon, mellette meg a süketnéma Hugyik Pali, a Kuka Pali. Az volt a legjobb barátja, a Kuka Pali. Terike hátul ült, nagyon szép fiatalasszony volt. Én itt söröztem a bolt előtt, többen is álltunk itt, szombat este volt. Akkor megmondtam Nagy Istvánnak, hogy rongy embernek tartom, szemét embernek, gyáva bohócnak... mindent mondtam neki. Ő meg csak

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 226 (Black plate)

ült a szekéren, és vigyorgott kínjában, nem volt nála a forgópisztolya, nem mert leszállni a szekérről. A Kuka Pali, az nekemjött volna, de nem tudta, miről van szó, kapkodta a fejét, de Nagy István őrá is csak vigyorgott.

– Jókedvű öregember volt. Különösen a gyerekek szerették – mondta ismét a fiú. Kínosan érezte magát, a Félfülű Ember sohasem szokott ilyen sokat beszélni.

– Aztán előttem állt a Terike – mondta a Félfülű Ember, és szomorúan ingatta a fejét. – Nem vettem észre, hogy leugrott a szekérről, azt sem vettem észre, hogy kikapta kezemből a sörösüveget. Csak hallottam, hogy összetörik az üveg, Terike a kőváyú széléhez csapta, mint ahogy azt az amerikai filmekben lehet látni. Az üveg nyaka a kezében maradt és az arcomba vágott vele. Mint az amerikai filmekben. Pedig Terike talán sohasem látott amerikai filmet. Akkor még biztosan nem. Kis híján kiszúrta a szememet – mutatta a szeme alatti csúnya forradást.

– A füle is akkor...? – kérdezte a fiú.

– Nem – mondta a Félfülű Ember és megint elpirult. – Lefogták Terikét. A Tiszta Sanyi és a Bakos. Különben megnyomoríthatott volna. Egy Nagy István miatt.

– Özvegy Nagy Istvánné... – kezdte volna a fiú, de a Félfülű Ember csak mondta a magáét.

– Attól kezdve vagy fél évig minden éjszaka egy fenyőágat dobtam az udvarukba. Pedig nem volt könnyű fenyőágat szerezni.

– Miért a fenyőág? – kérdezte értetlenül a fiú.

– Terike szereti a fenyőillatot. Az égő fenyő illatát. Már gyerekkorában is imádta az égő fenyő illatát. Alig várta, hogy leszedjék a karácsonyfát, és hogy elégethesse. Vagy fél évig hordtam neki a fenyőágakat. Utána aztán kimentem Kanadába.

A Félfülű Ember felállt, magára vette a felöltőjét és a belső zsebéből egy kis fenyőágat húzott elő. Átnyújtotta a fiúnak.

– Ha besötétedik, dobja be özvegy Nagy Istvánné udvarába. Megteszi?

– Rendben van – mondta a fiú és zavartan megszagolta a fenyőágat. A Félfülű Ember meg fogta az esernyőjét, köszönt és hazaindult.

A fiú megvárta, hogy besötétedjék, akkor bezárta a borbélyműhelyt, elment özvegy Nagy Istvánné házához és a kapu felett bedobta az udvarba a fenyőágat. A ház kapuján egy súlyos Titan lakat függött, most csupán az egyik biztosító pántra kattintva. Özvegy Nagy Istvánné ezzel a lakattal zárta a kaput, ha elment hazulról, és olyankor a kapuoszlopon hagyta a kul-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 227 (Black plate)

csot. A fiú felkapaszkodott a kapura és végigtapogatta az oszlop tetejét. A kulcs most is ott volt. Levette, kinyitotta a lakatot és a kulccsal együtt zsebre vágta.

(Magyar Szó, 1975. jan. 19.)

Lakat és artézi kút

Az emberek csoportba verődve álldogáltak a borbélyműhely előtt, hideg eső szitált a nyakukba, fázósan összehúzták magukat és ingerülten találgatták, hogy vajon ki és miért lakatolta le az artézi kutat.

– Talán fertőzött a vize a magas talajvíztől – mondták.

Vagy azt mondták:

– Nagyon régi kút ez, lehet, hogy eltörött benne valami. Igazán állíthattak volna már ide egy új artézi kutat.

Vagy:

– Lehet, hogy a rozsda szétmarta már a csöveket a föld alatt. Tényleg állíthattak volna már ide egy új artézi kutat.

Benyitottak a borbélyműhelybe is, megkérdezték a fiút, hogy látta-e, ki zárta le a kutat. A fiú a fejét rázta, ő délelőtt iskolában volt, mondta, és mire hazaért, a kút már le volt lakatolva.

– Biztosan a községházáról jött valaki – mondták az emberek –, talán az egészségügyi felügyelő. Várhatjuk, mire leveszik ezt az átok lakatot.

Aztán morogva elindultak egy távolabbi kút felé, hogy onnan hozzanak vizet.

– Magának volt igaza – mondta később a fiú a Félfülű Embernek, amikor az betért borotválkozni. – Az éjszaka lelakatoltam az artézi kutat, de senki sem gyanakszik rám, mindenki azt hiszi, hogy a községházáról küldtek ki valakit, hogy lezárja a kutat.

– Megmondtam én – bólogatott a Félfülű Ember. – Akár évekig lelakatolva maradhat a kút, ezek a jámbor emberek eljárnak majd máshova vízért. – Aztán megkérdezte: – Honnan szerzett láncot meg lakatot?

– Az udvar végében van egy nagy fészerünk, tele van mindenféle limlommal. Ott találtam lakatot és láncot is – mondta a fiú. – Még a Szőnyi boltos kacatjai is ott vannak a fészerben.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 228 (Black plate)

– A Szőnyi boltosé? – kapta fel a fejét a Félfülű Ember. – Megnézte maga jobban azokat a holmikat?

– Nem – mondta a fiú. – Nagyon büdös van a fészerben. A szomszéd nyulakat tenyészt, és a nyúlbűz még a mi fészerünkben is érződik.

– Nézze meg jobban azokat a holmikat – mondta a Félfülű Ember. – A Szőnyi boltos meglehetősen gazdag volt, és úgy hallottam, semmit sem vihetett magával, amikor a csendőrök érte jöttek.

– A bútorait is itt hagyta – mondta a fiú. – Az apám bútorostól vette meg a házat. Jó erős bútorok, még mindig használjuk őket. De a fészerben csak ócska limlom van.

– Nézzen jobban körül – tanácsolta ismét a Félfülű Ember. – Szőnyi semmit sem vihetett magával. Úgy hallottam, csak Nagy Istvánnak adott át egy kis csomagot, amikor már hurcolták a csendőrök. Nagy István tudta, mikor kell a bolt előtt ólálkodnia... De nem hiszem, hogy értékes dolgot kapott. A csendőrök megnézték, mi van a csomagban, az értékes dolgokat nyilván megtartották volna maguknak.

A fiú erre nem szólt semmit. Lassan, óvatosan borotválta a Félfülű Ember arcát, nyugodtan dolgozott, most nem csikorgott minduntalan és nem idegesítette a ház előtt álló régi artézi kút.

Borotválkozás után a Félfülű Ember szokás szerint az újságokat lapozgatta, a fiú pedig elterült a kényelmes forgószékben. Mindketten özvegy Nagy Istvánnét várták. A fiú remélte, hogy az öregasszony, aki vastag szemüveget hordott, nem fogja felismerni a lakatot, de azért mégis félt egy kicsit, egy tányérban ott volt előtte a felhígított „Bis" márkájú mosogatószer, egy szalmaszálat is kikészített, hogy majd szappanbuborékokat fúj a tükörre, de most nem volt hozzá kedve, folyton az utcára tekingetett. Izgatottan felugrott a székből, amikor meglátta özvegy Nagy Istvánnét közeledni, de az éppen hogy csak rápillantott a lelakatolt kútra, aztán benyitott a borbélyműhelybe.

– Ki zárta le a kutat? – kérdezte a fiútól.

A fiú széttárta a kezét és gyorsan azt mondta:

– Hozok én vizet magának. Nemsokára bezárom a műhelyt.

– Köszönöm – mondta az öregasszony, letette a kannát, és vigyázva becsukta az ajtót.

– Még mindig egyenes háttal jár – mondta elismerően a Félfülű Ember kibámulva az ablakon. Aztán a fiúhoz fordult: – Bedobta hozzá a fenyőágat?

– Még tegnap este – mondta a fiú.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 229 (Black plate)

– Köszönöm – mondta a Félfülű Ember. A felöltője zsebéből ismét egy kis fenyőágat húzott elő.

– Rendben van – mondta a fiú. – Úgyis viszek neki vizet, majd az udvarában hagyom a fenyőágat.

– Imádja a fenyőillatot – mondta a Félfülű Ember, aztán még halkan hozzáfűzte. – Én is szeretem a fenyőket. Kanadában hatalmas fenyőerdőket láttam. A fenyőfa, ha kivágták, akkor is él egy-két hónapig. Folyik belőle a gyanta, mintha sírna... Különösen a lucfenyőt szeretem.

– Ez lucfenyő? – mutatott a fiú a kis fenyőágra.

– Igen. Lucfenyő. A bányászok életmentő fának hívják. A fejtésekben mindig vannak lucfenyő-oszlopok, mert a beomlást előre jelzik: recsegnek, kínlódnak, mielőtt összerogynának, a bányászoknak van idejük elmenekülni. Az erősebb, keményfa-oszlopok viszont jelzés nélkül, hirtelen törnek el...

Aztán elment a Félfülű Ember. A fiú később bezárta a borbélyműhelyt és elgyalogolt, a távolabbi kúthoz, hogy vizet hozzon özvegy Nagy Istvánnénak. Magával vitte a kis fenyőágat is.

Messze volt a kút, már sötétedni kezdett, mire a vízzel visszaért özvegy Nagy Istvánné házához. Bement az udvarba, ott földre dobta a fenyőágat, a gangon a lábtörlőben valamennyire megtisztogatta a cipőjét és benyitott a konyhába. Az öregasszony egy régi támlás széken ült, gombokat varrt a télikabátjára.

– Ülj le – mondta a fiúnak. – Főzök teát, biztosan átfáztál.

A fiú leült a tűzhely mellé, itt kellemes meleg volt, s mintha enyhe fenyőillat érződött volna. Mostanában égethette el a fenyőágat, gondolta a fiú, bizonyára rátette egy tányérra, és szép lassan elégette. Ha a tűzhelyben égette volna el, akkor nem érződne a fenyőillat. Szétnézett a konyhában, a fenyőág maradványait kereste; és akkor meglátta a forgópisztolyt. A falon lógott egy szögre akasztva, fölötte pedig Nagy István hatalmas fényképe. Nagy István lefelé nézett, mintha a pisztolyt figyelné: fiatal korában készült a fénykép, tömött harcsabajsza még fekete volt.

Az öregasszony, aki a teavizet melegítette, észrevette, hogy a fiú a kép felé bámul, és azt mondta:

– Ez az egyetlen fénykép maradt az uramról. Halála után megnagyíttattam. Elég rossz kép, a szemei alig látszanak, de nincs másik kép róla. Nem akart fényképezkedni, merthogy a masinában fejjel lefelé lógnak az emberek.

– Hogyhogy fejjel lefelé lógnak? – kérdezte a fiú.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 230 (Black plate)

– A fényképész fordítva látja azt, akit fényképez – magyarázta az öregasszony. – Legalábbis azokban a régi állványos gépekben. Az uram attól tartott, hogyha fejtetőre áll a fényképezőgépben, a nadrágja felcsúszik, és a fényképész ott látja őt meztelen lábszárakkal kapálódzni. De lehet, hogy ezzel is csak marháskodott, nála sohasem tudhatta az ember. Az biztos, hogy amikor egyszer a vásárban ráállt, hogy lefényképezkedjen, dupla pénzt ígért a fényképésznek, ha megengedi, hogy ő is belenézzen a gépbe. A fényképész beleegyezett, ő meg kivárta, amíg két jóképű fiatalasszony jött fényképezkedni, és akkor nézett bele a masinába. Talán arra számított, hogy a fejtetőre állított asszonyok szoknyája a nyakukba hullik...

– A pisztoly az övé volt? – kérdezte a fiú.

– Az övé volt. Nagyon dühös voltam, amikor behozta a házba. Nem is ő hozta, hanem a Kuka Pali, a barátja. Ellopta a Firányi Ferenc bácsitól, az öreg mezőőrtől. Nekem ugyan azt mondták, hogy megvették az öregtől, de én tudtam, hogy a Kuka Pali ellopta. Biztosan hónapokig tervezték a lopást, itt a szemem előtt, a Kuka Pali folyton nálunk lógott, folyton itt ültek az urammal a gangon, órák hosszat mutogattak egymásnak és röhögtek, de én semmit sem értettem belőle. Annyit megtanultam, hogyha két mutatóujjukat egymás mellé teszik, az testvért jelent, ha a kendőkötést utánozzák, az nőt, ha az arcukat simítják, az szépet jelent. Leginkább a nőkről beszélgettek, de én nem értettem, hogy mit, jobb is, biztosan mindenféle ocsmányságokat mondtak, mert folyton röhögtek, a Kuka Pali az úgy nyerített, mint a ló, az ember megsüketült tőle...

– Minek kellett a pisztoly?

– Én is mindjárt ezt kérdeztem az uramtól. „Mi a fenének kell neked a pisztoly?", kérdeztem tőle. „Jobban örülnék egy kardnak, de csak pisztolyt tudtam szerezni", mondta ő. „Vidd innen a házból, mert csak bajba kerülsz miatta", mondtam, de ő továbbra is marhaságokat válaszolt. Dédelgették azt a pisztolyt a Kuka Palival, folyton olajozták, kiszedték meg visszarakták a golyókat, rejtegették, lőni szerencsére egyszer sem lőttek vele, mindössze hat golyójuk volt, többet nem tudtak szerezni.

– Megnézhetem közelebbről a pisztolyt? – kérdezte a fiú.

– Nézd meg, aztán gyere, idd meg a teádat – mondta özvegy Nagy Istvánné.

A fiú közelebb ment a falhoz. A hosszú csövű, nagy forgópisztolyt elborította a rozsda, teljesen használhatatlan volt már. A fiú nem nyúlt hozzá, csak egészen közel hajolt, és akkor észrevette, hogy a forgóból hiányzik két golyó.

– Két golyó hiányzik belőle – mondta.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 231 (Black plate)

Özvegy Nagy Istvánné az asztalnál ült, teáját kavargatta, egy ideig nem szólt semmit. Később azt mondta:

– Tegnap éjjel valaki ellopta a lakatot a kapumról. Nem tudom, kinek kellett, nekem sem volt rá nagy szükségem.

A fiú is leült az asztalhoz, kezébe vette a teáscsészét és azt mondta:

– A pisztolyból hiányzik két golyó.

Az öregasszony úgy tett, mintha most sem hallaná. Varrókosarából elővett valamit, amit a fiú kis vitorlás hajónak vélt, műanyag hajónak, piros vitorlával. Az öregasszony cérnát vetett a vitorlára, a vitorla csúcsán egy alig látható lyukba tűt helyezett, aztán a hajó orrán megnyomott egy kis gombot. Kihúzta a tűt, a cérna bele volt fűzve.

– Tűbefűző – mondta. – A Csonka Károly hozta Németországból. Ismered a Csonka Károlyt?

– Nem ismerem – mondta a fiú.

– Erős, egészséges fiatalember, mégis kiment Németországba, hogy jegyszedő legyen a müncheni Vidámparkban. De azért rendes fiú, hozott nekem ajándékba tűbefűzőt. Azt mondta, olcsón vette. Egy világtalan ember árul ilyesmiket a Vidámpark közelében.

A fiú megköszönte a teát, felajánlotta, hogy másnap is hoz vizet a távoli kútról, aztán elbúcsúzott özvegy Nagy Istvánnétól.

Hazasietett a szitáló esőben, otthon előkereste a petróleumlámpát, melyet áramszünetkor szoktak égetni, meggyújtotta, és elment a fészerbe. Lámpafénynél feltúrta a sok limlomot, de csak horpadt bádogdobozokat, régi, rozsdás szerszámokat és hasonló értéktelen dolgokat talált.

(Magyar Szó, 1975. jan. 26.)

Kilenc lázmérő

– Tegnap este láttam a forgópisztolyt – mesélte a fiú a félfülű öregembernek. – Minden részét kikezdte már a rozsda, teljesen használhatatlan. Egy falba vert szegen lóg özvegy Nagy Istvánné konyhájában. A konyhában tegnap este égő fenyő illatát éreztem.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 232 (Black plate)

– Tehát még mindig szereti a fenyőillatot – állapította meg elégedetten a Félfülű Ember. – Ma is hoztam egy kis fenyőágat, majd vigye át özvegy Nagy Istvánnénak, legyen szíves.

– Rendben van – mondta a fiú –, úgyis át kell menjek hozzá, viszek neki vizet, meg aztán érdekel a forgópisztoly. Hatalmas pisztoly, talán még a falat is át lehetett lőni vele; régebben, amikor még nem borította be a rozsda. De özvegy Nagy Istvánné azt mondja, hogy az ura sohasem lőtt ki a pisztolyból egyetlen golyót sem.

– Nem hiszem én azt – mondta a Félfülű Ember. – Jól ismertem én a Nagy Istvánt.

– Én sem hiszem – mondta a fiú. – A forgópisztolyból hiányzik ugyanis két golyó.

A Félfülű Ember, aki eddig lehunyt szemmel ült a forgószékben – mindig lehunyt szemmel ülte végig a borotválást, talán azért, gondolta néha a fiú, mert nem akarja látni magát a tükörben; a csúnya forradást a szeme alatt, meg a csonka bal fülét –, most felnézett és megfogta a fiú kezét.

– Hiányzik belőle két golyó?

– Igen – mondta a fiú. – A forgóban mindössze négy golyó van. Kettőt valamikor kilőttek a pisztolyból.

– Meg kell kérdezni...

– Megkérdeztem özvegy Nagy Istvánnétól – mondta a fiú. – De nem akart válaszolni.

– Lehet, hogy ő sem tudja pontosan.

– Mindenesetre nem akar róla beszélni.

A Félfülű Ember lehunyt szemmel ismét elterült a forgószékben és úgy magyarázott a fiúnak:

– Mindenképpen meg kell tudni, hogy Nagy István mikor és kire lőtte ki azt a két golyót. Maga most már bejár a házba, érdeklődjön minden nap. Majd én is kérdezősködöm. Az emberek errefelé úgy tesznek, mintha soha semmit nem látnának és hallanának, holott folyton leselkednek és hallgatóznak, és mindenről tudnak. Azt is tudják, hogy Nagy István a forgópisztollyal ólálkodott itt a bolt előtt, amikor a csendőrök elhurcolták a Szőnyi boltost. Lehet, hogy erőszakkal elszedett valamit a Szőnyitől. Minél előbb kérdezze meg Terikétől, hogy milyen csomagot vitt haza akkor a férje.

A fiúnak mindig nevethetnékje támadt, ha a Félfülű Ember Terikének nevezte özvegy Nagy Istvánnét, azért gyorsan beszélni kezdett.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 233 (Black plate)

– Az éjszaka átnéztem a fészerben a Szőnyi boltos holmijait. Nincs azok között semmi érdemes: csupa értéktelen kacat.

– Betonpadlós az a fészer? – kérdezte álmosan a Félfülű Ember.

– Igen – mondta a fiú.

– Hát akkor jól figyeljen. Szőnyi boltos gazdag ember volt, az biztos. Nem vitt magával semmit, az is biztos. Nagy István elszedett tőle ugyan valamit, de az nem lehetett különösebb érték. Mindenesetre érdeklődje meg. Ellenben megtudtam, hogy a fészert néhány héttel az elhurcolása előtt betonozta le.

– Nem bírnám felszaggatni az egész betonpadlót – mondta a fiú.

– Nem is kell – mondta a Félfülű Ember. Felállt a forgószékből, a sarokból elővette az esernyőjét és kopogtatni kezdte vele a borbélyműhely padlóját. – Fogjon egy vastag karót és szépen, lassan kopogtassa végig a betonpadlót. Az üreges rész elárulja magát. Ott kell majd felszaggatni a betont...

Így aztán a fiú este, amikor átment özvegy Nagy Istvánnéhoz és teát ivott a fenyőillatú konyhában és a falra akasztott, rozsdától elcsúfított régi forgópisztolyt nézte, megkérdezte az öregasszonyt:

– Emlékszik még, hogyan hurcolták el a csendőrök a Szőnyi boltost?

– Emlékszem – mondta az öregasszony. – Az uramat próbáltam hazacsalogatni. Mindenki behúzódott a házába, amikor megjelentek a csendőrök, csak az én uram tökéletlenkedett a bolt előtt.

– Azt mondják, nála volt a forgópisztoly is.

– Ki mondja? – kérdezte gyanakodva az öregasszony.

– A vendégek mesélték a borbélyműhelyben – mondta zavartan a fiú. – Még régebben.

– Honnan tudják? – dohogott özvegy Nagy Istvánné. – Honnan tudhatnák, amikor mindenki eltakarodott az utcáról...

– Mesélték... – vonogatta vállát a fiú. – Még régebben.

– Tényleg nála volt az az átkozott pisztoly. Akkor is bajba keveredhetett volna miatta. De hiába beszéltem neki, mondtam neki, hogy jöjjön el onnan a bolt elől, ő megállt ott, nekitámaszkodott az artézi kútnak és bekiabált Szőnyinek: „Öreg tökös, azt hiszem, magáért jönnek a csendőrök." Mert mocskos szájú ember volt az én uram, minden férfit tökösnek szólított, még a Kuka Palit is, ahhoz is, ha szólni akart, akkor dobbantott a lábával, ezt megérezte a Kuka Pali, és amikor feléje fordult, az uram ocsmány mozdulattal a sliccéhez nyúlt; ez azt jelentette, hogy „Hé, tökös". A Szőnyivel sem tudott tisztességesen beszélni, még azon a napon sem, amikor a csendőrök jöttek. „Pucoljon innen, öreg tökös", mondta, „mert ha ezek egyszer elkapják a sza-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 234 (Black plate)

kállát, el nem engedik többé." A Szőnyi azonban csak állt a bolt közepén, mozdulni sem tudott. Amilyen életrevaló, ügyes kereskedő volt, olyan gyámoltalan volt minden másban. Akkor az uram azt mondta neki: „Vegyen le a polcról egy dikicset és legalább egyet közülük szúrjon hasba. Ne hagyja magát birka módra elhurcolni." A Szőnyi meg sem mozdult, dehogyis szúrt volna az hasba bárkit is. A csendőrök meg jöttek az utcában, egyre közelebb értek, hívtam az uramat, hogy jöjjön már haza, de ő csak beszélt a Szőnyihöz. „Van nálam egy forgópisztoly", mondta nagy marhán, a csendőrök egészen közel voltak, meg is hallhatták volna, „ha akarja, magának adom. Egyet lelőhet belőlük. Ha szerencséje van, akár kettőt is." De a Szőnyinek nem kellett a forgópisztoly sem, szépen bevárta a csendőröket, csak akkor kezdett kapkodni, amikor azok már közrefogták, akkor gyorsan becsomagolt valamit egy újságpapírba, és amikor kituszkolták a boltból, átadta az uramnak.

– Mi volt a papírban? – kérdezte izgatottan a fiú.

– Sohasem találnád ki. Lázmérők.

– Lázmérők?

– Kilenc lázmérő.

– De hát, miért adott lázmérőket?

– Nem tudom. Bizonyára valami ajándékot akart adni és egészen véletlenül lázmérők kerültek a kezébe. Így hát kilenc lázmérőt adott ajándékba. Nagyon jól jöttek nekünk később ezek a lázmérők: amikor már itt volt a front és a fejünk felett lövöldöztek. Gyerekeink még kicsik voltak, féltek rettenetesen, állandóan sírtak és akkor az uramnak eszébe jutottak a lázmérők. Mindennap letörte egynek a végét és kirázta belőle a higanyt. A gyerekek visongtak örömükben, játszottak a higanygolyócskákkal és megfeledkeztek a lövöldözésről...

A fiú ezen az éjszakán elment a kertbe, kirángatott a földből egy vastag szőlőkarót és végigkopogtatta vele a fészer betonpadlóját. Türelmesen, szinte centiről centire kopogtatta végig a vastag betonpadlót, és az üreges rész valóban elárulta magát. A fészer egyik sarkában mélyen, üresen kongott a beton.

A fiú akkor elhatározta, hogy másnap megkéri a Félfülű Embert, hogy segítsen neki, és az üresen kongó helyen majd felszaggatják a betonpadlózatot.

(Magyar Szó, 1975. febr. 2.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 235 (Black plate)

Nyúlfészek

A Félfülű Ember egy vastag szőlőkaróval kopogtatta a fészer betonpadlózatát, és elégedetten bólogatott. A fészer egyik sarkában mélyen, üresen kongott a padló, és a Félfülű Ember azt mondta:

– Szőnyi boltos biztosan ide rejtette el az értéktárgyait. Tudta, hogy a csendőrök előbb-utóbb eljönnek érte, ezért lebetonozta a fészert és a betonpadlózat alá rejtette az értéktárgyakat. Remélem, nem pénzt dugott ide, mert a háborús pénznek ma már nincs értéke.

A fiú petróleumlámpát tartott a kezében és a sok régi kacat között turkált, amíg egy rozsdás csákányt talált. Akkor a lámpát feltette az egyik gerendára, és nagyon komolyan azt mondta:

– Fele-fele. Ha segít nekem felszaggatni a betonpadlót, elosszuk azt, amit találunk alatta.

– Nézze – mondta látható izgalommal a Félfülű Ember –, nézze, nekem van pénzem, nagy nyugdíjat kapok. Legfeljebb néhány fenyőfára valót...

– Fele-fele – makacskodott a fiú. – Szépen elosztjuk azt, amit találunk.

– Hát jó – mondta a Félfülű Ember. Bár énnekem nincs szükségem semmire. De majd veszek fenyőfákat. Rengeteg fenyőfát, lucfenyőt. Aztán fogadok egy kertészt és az majd elülteti a fenyőket özvegy Nagy Istvánné kertjében. Terike mindig imádta a fenyőillatot. Azt hiszem, örök életében fenyőerdőbe vágyott, de aztán hozzáment ahhoz a szerencsétlen Nagy Istvánhoz, és itt kellett leélnie az életét, ahol nincs egyetlenegy élő fenyő sem.

– Vigye el neki maga a fenyőfákat – tanácsolta a fiú. – Nem ér az semmit, ha csak elküldi a fenyőket. Most is küldözgeti neki a fenyőágakat, holott özvegy Nagy Istvánné talán nem is tudja, hogy ki küldi őket.

– Már hogyne tudná – mondta a Félfülű Ember és a szeme alatti csúnya forradást simogatta. – Amikor felhasította az arcomat a sörösüveggel, és én utána fél évig minden éjjel fenyőágat dobtam az udvarába, akkor is nagyon jól tudta, hogy kitől erednek a fenyőágak.

A fiú unta már ezt a beszédet, a csákánnyal elindult, hogy felszaggassa a betonpadlót. De a Félfülű Ember ledobta magáról a felöltőjét, és kivette a fiú kezéből a csákányt.

Először csak éppen megkopogtatta a csákány hegyével a betonpadlót, de aztán egyre nagyobbakat csapott, és mindig pontosan ugyanarra a helyre.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 236 (Black plate)

Öreg volt a Félfülű Ember, mindig lassan, kissé fáradtan járt az utcán, de a csákányt könnyedén emelgette, és nagyokat csapott a betonra.

– Valamikor sokat dolgoztam csákánnyal – mondta. – Bányában is dolgoztam.

– Kanadában? – kérdezte a fiú.

– Kanadában. British Columbiában. Hívtak át az USA-ba, azt mondták, ott többet lehet keresni, de én nem mentem. Lehet, hogy többet kerestem volna, de nem volt kedvem az USA-ba menni. Ott mindig bajok voltak a négerekkel, meg a gyakori tornádók is... British Columbiában sokkal biztonságosabb volt az élet.

Ideges, ezért beszél ennyit, gondolta a fiú és ő is türelmetlenül topogott a hideg fészerben. A Félfülű Ember néhány helyen belyukasztotta a vastag betonpadlót, aztán beakasztotta a csákány hegyét, megfeszítette, és felszakított egy betondarabot. A padlózat alatt mély, sötét üreg volt, meleg, áporodott szag áradt belőle.

A fiú odarohant a petróleumlámpával és bevilágított. Téglával kifalazott, szabályos, négyszögletes rejtekhely volt: lent, mélyen a fenekén öklömnyi, kis szürke állatkák bújtak riadtan egymáshoz.

– Patkányok – mondta a Félfülű Ember és ijedten hátralépett.

– Dehogy patkányok – mondta a fiú, aki egyből megértett mindent. Lábai remegtek, le kellett ülnie. – Nyulak. A fene essen beléjük. Kisnyulak. A szomszédból a föld alatt átfúrták a nyulak és ide fiadzottak. A fene essen beléjük.

– Ez szabályos rejtekhely – mondta a Félfülű Ember lassan magához térve. – A Szőnyi boltos csakis ide rejthette az értéktárgyait.

– Nincs itt semmi, csak nyúlfészek – mondta csalódottan a fiú. Úgy látszik, a Szőnyi élelmet rejtett ide. Búzát, meg ilyesmit. A nyulak már régen megették.

– Nem értem – mondta a Félfülű Ember és majdnem elsírta magát. – A Szőnyi boltos nagyon gazdag ember, és semmit sem vitt magával, amikor elhurcolták a csendőrök.

– Megfagynak itt ezek az átok kisnyulak – mondta a fiú. Felállt, keresett egy zsákdarabot és letakarta a sötét üreget.

A Félfülű Ember magára vette a felöltőjét és kiment a fészerből. Teljesen megfeledkezett a kis fenyőágról, ami ott lapult a felöltője belső zsebében. De a fiúnak eszébe jutott, utánament és elkérte a fenyőágat, hogy bedobja özvegy Nagy Istvánné udvarába.

És ledobta a kis fenyőágat a kapu mellé, később, amikor vizet vitt özvegy Nagy Istvánnénak. Özvegy Nagy Istvánné meg teát főzött a fiúnak a fenyőillatú konyhában, és azt mondta:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 237 (Black plate)

– Éjjelenként valaki fenyőágat dob az udvaromba. Én meg egy tányérra teszem és elégetem itt a konyhában. Imádom az égő fenyő illatát: régi, hideg telekre emlékeztet, amikor hatalmas volt a hó, és minden nagyon tiszta volt. Kislánykoromban, ha csak tehettem, derékig belegázoltam a hóba. Rengeteg verést kaptam emiatt, de én mindig újra belegázoltam derékig a hóba. És később is..., alig vártam, hogy essen a hó. Az uram egy télen kölcsönkérte az öreg Bazsalik szánkóját és a két lovát. Azt mondta, hogy a malomba kell mennie lisztért. Aztán kimentünk a földekre és száguldoztunk a havon, az egész világ fehér volt és tiszta, és mindenütt mintha égő fenyő illata érződött volna. A fenyőnek és a tiszta hónak egyforma illata van. Igazán nem tudom, hogy mostanában ki hoz nekem ajándékba fenyőágakat. Lehet, hogy az uram halála előtt megkért valakit. Ő tudta, hogy mennyire imádom a fenyőillatot.

A fiú kiitta a teáját és odament a falon lógó forgópisztolyhoz. Körmével megkaparta rajta a rozsdát és azt mondta:

– Olajba kellene tenni ezt a pisztolyt. Ha leázna róla a rozsda, talán még használni is lehetne.

– Te is borbély leszel, mint az apád? – kérdezte özvegy Nagy Istvánné.

– Fenét – mondta dühösen a fiú, amiért az öregasszony nem akart a forgópisztolyról beszélni. – Utálom a borbélyműhelyt. Csupán a fehér köpenyt szeretem, de emiatt nem leszek borbély.

– Minden délután a borbélyműhelyben ülsz – mondta az öregasszony.

– Megígértem az apámnak, hogy délutánonként nyitva tartom a műhelyt, amíg ő kukoricát tör. Teljesen felesleges, mert senki sem jön borotválkozni, tudják, hogy nincs itt az apám. Legfeljebb, ha a Félfülű Ember betér.

– Ki az a Félfülű Ember?

– Szakács Györgynek hívják, csonka a bal füle – mondta a fiú. – Maga is jól ismeri.

– Persze – mondta az öregasszony. – Sokáig Amerikában volt.

– Kanadában – mondta a fiú. – Harminc évig Kanadában dolgozott, aztán hazajött, mert itt kényelmesen megél a kanadai nyugdíjából.

– Mindig ügyeskedő ember volt a Szakács Gyuri – mondta elismerően az öregasszony. – Az egyetlen baja az volt, hogy nem tudott nevetni. Gyerekkorában sem tudott nevetni, meg később sem. Mindig csöndes és egy kicsit rosszkedvű volt.

– Most is mindig csöndes és udvarias – mondta a fiú.

– De ha berúgott, akkor megvadult – mondta az öregasszony. – Egyszer meg kellett verjem. A Szőnyi boltja előtt sörözött, részeg volt már, mi meg a földekről

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 238 (Black plate)

jöttünk haza az urammal, a Kuka Pali is velünk volt, szekéren jöttünk, Bazsalik adta kölcsön a szekeret és a lovait, hogy hazahozhassuk a búzát, megálltunk itatni a bolt előtt az artézi kútnál, ahol akkor egy kővályú is volt. És a Szakács Gyuri elkezdte sértegetni az uramat, mondogatta neki, hogy „rongy ember vagy te, Nagy István", és hadonászott a sörösüveggel, az én uram meg csak maflán vigyorgott, dühös lettem, nem hagyhattam, hogy piszkolja az uramat, leugrottam a szekérről, kiütöttem a Szakács Gyuri kezéből a sörösüveget, aztán a törött üveggel az arcába vágtam. Ha akkor le nem fognak, megvakítom a Szakács Gyurit, pedig sohasem haragudtam rá, de nem hagyhattam, hogy piszkolja az uramat. Aztán itthon még engem ordított le az uram, hogy minek avatkozom a dolgába. „Megvakíthattad volna azt a szerencsétlent, te marha", mondogatta, de még akkor éjjel egy fenyőágat hozott az uram. Reggel találtam meg a fenyőágat az udvarban, az uram nem szólt semmit, én sem szóltam, elégettem a fenyőágat itt a konyhában, és attól kezdve minden reggel egy kis fenyőágat találtam az udvarban. Két éven keresztül. Nem tudom, honnan szerezte az uram...

– Hogyan? – hüledezett a fiú. – Hány évig?

– Két évig – mondta özvegy Nagy Istvánné. – Sőt, valamivel több mint két évig. Akkor kitört a háború és elmaradtak a fenyőágak. De így is szép volt az uramtól. Pedig először leordított. „Megvakíthattad volna, te marha", mondogatta. „Nem elég, hogy én már levágtam a fülét?"

– Ő vágta le a fülét?

– Persze – mondta az öregasszony. – Még régebben, még legényember korában.

– Mivel vágta le a fülét? – kérdezte a fiú.

– Karddal. Feltámadáskor, amikor Krisztus Katonája volt az uram. Illetve akkor még nem voltam a felesége.

(Magyar Szó, 1975. febr. 9.)

Krisztus Katonája

Az én uram nem volt valami különlegesen szép ember – vallotta be őszintén özvegy Nagy Istvánné –, elég alacsony volt, és már legénykorában is kicsit hajlott háttal járt, de amikor húsvétkor beöltözött Krisztus Katonájának,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 239 (Black plate)

akárki megnézhette. Olyankor kihúzta magát, a fekete, csúcsos asztrakán sapkában magasnak látszott, a zsinóros mente feszült rajta, a csizmáján nem volt egy porszem sem, és a kard úgy állt a kezében, mintha belenőtt volna. Legénykorában, amíg meg nem nősült, minden húsvétkor Krisztus Katonája volt. Szerettem nézni, amikor nagyszombaton kivont karddal lépegetett a körmenet élén. Minden körmenetet végignéztem, igazán szép volt, a falu minden katolikusa ott szorongott a templom előtt vagy a templom udvarában. A Szakács Gyuri is minden nagyszombaton eljárt a templom elé, bár ő nem szerette a körmenetet, és Krisztus Katonáit bohócoknak nevezte. És mindig bosszantotta az uramat. A körmenet lassan haladt előre, legalább ezer ember énekelte, hogy:

„Feltámadt Krisztus e napon.
Alleluja!
Hála légyen az Istennek."

A Szakács Gyuri meg odafurakodott ilyenkor az uram mellé, aki mint Krisztus Katonája kivont karddal, mereven előrenézve lépegetett, és a fülébe ordította: „Vigyázz, mert levágod a klepa füledet azzal a rozsdás gyíklesővel!" Tényleg klepa füle volt az uramnak, mert gyerekkorában mindig az idősebb testvérei bő sapkáit hordta és idővel lekonyult a füle, de amikor Krisztus Katonája volt, ez nem látszott, a szép asztrahán sapka eltakarta, de a Szakács Gyuri mégis folyton a klepa fülét emlegette. Így ment ez minden évben, amíg ráunt az uram. Egy esztendőben, amikor elment beöltözni Krisztus Katonájának, magával vitte a tokmányt és a kaszakövet, és nagyszombatra virradó éjszaka, amíg bent a templomban Krisztus koporsóját őrizte, a kaszakővel borotvaélesre fente a kardját. Aztán nagyszombaton következett a körmenet, megint összegyűlt az a rengeteg ember, a Szakács Gyuri akkor is odament az uramhoz és azt mondta: „Vigyázz, mert levágod a klepa füledet azzal a gyíklesővel." Az uram akkor kilépett a körmenetből és a kardja hegyét a Szakács Gyuri torkának szegezte. „Ne mozdulj, mert átszúrom a torkodat", mondta neki. A Szakács Gyuri nem mert mozdulni, csak állt rémülten, az uram meg az arcának szegezte a kardot és azt mondta: „Ne mozdulj, mert kiszúrom a szemedet." A Szakács Gyuri állt, mint aki megbénult, az uram meg kicsit oldalra húzta a kardot, suhintott vele, és levágott egy darabot a Szakács Gyuri bal füléből. Közben a körmenet haladt tovább és legalább ezer ember énekelte, hogy:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 240 (Black plate)

„Feltámadt Krisztus e napon.
Alleluja!
Hála légyen az Istennek.”

Az uram visszament a körmenet elejére, a Szakács Gyuri meg még sokáig állt ott véres arccal, az éneklő emberek rá sem néztek, nem is vették észre, hogy mi történt. Aztán persze kitudódott a dolog, a plébános fülébe is eljutott, az uram többé nem lehetett Krisztus Katonája, de hát amúgy sem jelentkezett volna már Krisztus Katonájának, mert még abban az esztendőben elvett engem feleségül, és nős emberek általában nem szoktak beöltözni Krisztus Katonájának. A Szakács Gyuri úgy tudom, sohasem nősült meg, nem a csonka füle miatt, attól még megnősülhetett volna, hanem mert ő olyan fajta, olyan ember, aki nem tud nevetni. Kár, mert egyébként mindig nagyon ügyes ember volt, lám, azt is pontosan tudta, hogy mikor kell Kanadába mennie, elpucolt a háború elől, most pedig szépen hazajött, mert itthon kényelmesen megél a kanadai nyugdíjából.

A fiú maga előtt látta a Félfülű Embert, aki forradásos arcával, csonka fülével őt mindig valami szomorú, öreg kutyára emlékezteti; fáradt öregember, aki lehunyt szemmel szokott ülni a borbélyműhely forgószékében és mindenkivel nagyon udvarias, mindenkit magáz, és majdnem sírva fakadt, amikor ők ketten a lebetonozott fészerben a néhai Szőnyi boltos elrejtett értéktárgyait keressék, de csak riadt kisnyulakat találtak egy föld alatti nyúlféleszekben.

– Nem volt könnyű élete Kanadában – mondta a fiú. – Bányában is dolgozott.

– A bányákban vannak hörcsögök? – kérdezte az öregasszony.

– Hörcsögök?

– Hörcsögök.

– Nem tudom – mondta a fiú. – Nem hiszem. A hörcsögök főleg a mezőkön élnek.

– Ronda, erőszakos állatok – mondta özvegy Nagy Istvánné. – Egy esztendőben szörnyen megkeserítették az életünket. Kint dolgoztunk az urammal a földeken, és éjszaka ott is aludtunk. Egyszer felrázott az uram és azt mondja: „Rágják a hörcsögök a lábamat.” „Ne marháskodj folyton, hagyjál aludni”, mondom, fáradt voltam, nem tudtam nyitva tartani a szemem. Később megint ébresztget az uram, hogy a hörcsögök rágják a lábát. Dühös voltam, azt hittem, marháskodik, nála sohasem lehetett tudni, ezért azt mondtam:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 241 (Black plate)

„Büdös a lábad, azért rágják a hörcsögök." Tényleg büdös volt a lába, gumitalpú bocskorban járt és szörnyen izzadt a lába. Az uram nem szólt semmit erre, felkelt, gyalogolt vagy másfél kilométert a legközelebbi tanyáig, ott vizet húzott a gémeskútból, megmosta a lábát, visszajött és lefeküdt aludni. Kis idő múlva megint felrázott és azt mondja: „Most is rágják a hörcsögök a lábam. Pedig megmostam a lábam, nem büdös, megszagolhatod." Másnap persze egész nap ezen nevettünk, csakhogy éjszaka ismét jöttek a hörcsögök. És minden éjszaka. Szerencsére mi mindenen tudtunk nevetni, különben beleőrültünk volna. Az uram már haza akart jönni a forgópisztolyáért, de aztán mégsem jött, csak hat golyó volt a pisztolyában, és sajnálta kilőni a hörcsögökre.

– Mire tartogatta a golyókat? – kérdezte óvatosan a fiú.

– Talán ő maga sem tudta. Újabb golyókat nem szerezhetett, így aztán sohasem lőtt a pisztolyból.

Nem a fenét, gondolta a fiú, a falon lógó rozsdás forgópisztolyt nézegetve. Hiszen két golyó hiányzik belőle. De tudta, hogy ezt hiába mondaná az öregasszonynak, az úgy tenne, mintha nem hallaná, ezért azt mondta.

– Teljesen tönkrement már ez a pisztoly. Kár volt hagyni, hogy ennyire megrozsdásodjék. Esetleg, ha olajba tennénk...

– Itt rozsdásodott meg a falon – mondta az öregasszony. – Mikor meghalt az uram, felnagyíttattam a fényképet, aztán elővettem a pisztolyt a rejtekhelyéről és ide akasztottam a kép alá. És itt a falon megrozsdásodott.

– Hol volt elrejtve? – kérdezte a fiú.

– Itt a gangon – mondta az öregasszony. – Egyszer majd megmutatom. Olajos rongyokba volt becsavarva, és itt a gangon rejtette el az uram, hogy mindig kéznél legyen. Hónapokig tanakodtak a barátjával, a Kuka Palival, hogy hova rejtsék ezt az átkozott pisztolyt. Mert az egész utca tudott a forgópisztolyról, bárki feljelenthette az uramat. Mondtam is neki, hogy vigye innen a házból, de ő ragaszkodott a pisztolyához, különösen, ahogy közeledett a háború. Hónapokig tanakodtak a Kuka Palival, itt ültek a gangon, mutogattak egymásnak, főleg a nőkről beszéltek, nagyokat röhögtek, utánozták az ismerősök mozdulatait, ezen is folyton röhögtek, de leginkább azon tanakodtak, hogy hova rejtsék a pisztolyt, olyan helyre, ahol senki sem találja meg, de mégis mindig kéznél van. Aztán rájöttek, hogy legjobb lesz, ha itt a gangon rejtik el. Valóban senki sem találhatta meg, de az uram mindenkor elővehette. Fel is készült rá, különösen a háborús években. A hörcsögökre tulajdonképpen azért nem lőtt, mert azt mondta, hogy ezt a kevés golyót az

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 242 (Black plate)

emberek számára kell fenntartani, ha egyszer nagyon megszorítanak bennünket. A Kuka Pali nagyon helyeselt neki, legalábbis én ezt vettem ki a mutogatásából.

– A pisztolyból hiányzik két golyó – próbálkozott végül is a fiú.

Özvegy Nagy Istvánné elgondolkozva nézett a konyhaajtó felé, kint már sötét este volt.

– Remélem, holnap reggel is találok fenyőágat – mondta. – Szeretem a fenyő illatát, mert régi, hideg telekre emlékeztet, amikor derékig belegázolhattam a hóba.

(Magyar Szó, 1975. febr. 16.)

A rejtekhely

A fiú dél körül iskolából hazafelé menet betért özvegy Nagy Istvánnéhoz, hogy megkérje, mutassa meg neki a rozsdás forgópisztoly rejtekhelyét. Általában este szokott eljárni az öregasszonyhoz, amikor vizet is vitt neki mindig, de a pisztoly rejtekhelyét napvilágnál szerette volna megnézni.

Az öregasszony a konyhában piszmogott, ebédet főzött: leveskockákat rakott a tűzhelyen gőzölgő fazékba. Az asztal még nem volt megterítve, csak egy tányér állt az asztal közepén, a tányéron egy kis, zöld fenyőág. A fiú illedelmesen köszönt, táskáját a földre tette, leült az asztal mellé és kezébe vette a fenyőágat.

– Estére el fogom égetni – mondta az öregasszony. – Meggyújtom és elégetem ezen a tányéron, akkor egész éjszaka érzem a fenyő illatát.

– Megígérte nekem, hogy megmutatja a pisztoly rejtekhelyét – mondta a fiú és visszatette a tányérra a fenyőágat.

Az öregasszony a tűzhely mellett állt, a forró levest kavargatta és megkérdezte a fiútól:

– Nem vagy éhes?

– Nem – mondta a fiú. – A pisztoly rejtekhelyét szeretném megnézni.

– Menj ki a gangra – mondta akkor az öregasszony. – Ott van a rejtekhely. Hátha megtalálod magad is.

A fiú kiment a konyhából, megszemlélte a tisztára sepert, téglás gangot, de ott csak egy pár nagyon régi cúgos cipőt látott. Végigment néhányszor

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 243 (Black plate)

a fal mellett, az oszlopok tövét is megvizsgálta, de nem talált semmit. Türelmetlenül megkopogtatta a konyhaajtót.

Az öregasszony is kijött a gangra és azt mondta:

– Azok a cipők pontosan egy téglát takarnak. Told félre őket, azután az egyik cipő sarkával nyomd meg erősen a tégla végét.

A fiú fogta az egyik cúgos cipőt és a sarkával megnyomta a téglát. A tégla kifordult a helyéről. Alatta kis mélyedés volt a földbe vájva, éppen akkora, hogy a forgópisztoly olajos rongyokba csavarva elférhetett benne. A szakadozott, olajos rongyok most is ott voltak a tégla alatt.

– Nagyon ügyes – mondta elismerően a fiú. – Sohasem találtam volna meg.

– Mások sem találták meg – mondta az öregasszony és a fiúval együtt visszament a konyhába. – Tényleg nagyon ügyesen megcsinált rejtekhely. Az uram meg a Kuka Pali hónapokig tanakodtak, mire rájöttek, hogy itt a gangon kell elrejteni a pisztolyt. Senki sem találja meg, és mégis mindig kéznél van, ha lőni kell vele.

– Kire akart lőni?

– Azt még az uram sem tudta pontosan. „Lehet, hogy egyszer megszorítanak bennünket", mondta az uram. A háborús években meg folyton azt mondogatta: „Ha egyszer fegyverrel jönnek értem, akkor előveszem a pisztolyt. Majd megkérem őket, hogy legyenek türelemmel, amíg felhúzom a cúgos cipőmet, és akkor előveszem a pisztolyt és legalább egyet lelövök közülük. De ha szerencsém van, esetleg kettőt is." Mert az uram itthon volt a háború alatt, nem vonult be katonának, még a régi Jugoszláviában kiszuperáltatta magát, azzal, hogy süket. Nem volt süket, de hiába hurcolták az orvosok elé, ő megjátszotta a süketet. Mesélte, hogy akkor volt a legnehezebb, amikor fémrudakkal próbálgatták, hogy tényleg süket-e. Különböző nagyságú fémrudak voltak az orvos asztalán, és az orvos sorra vette a fémrudakat a legkisebbtől a legnagyobbig: az asztal sarkához ütötte őket, aztán az uram füléhez közelítette. Zúgtak ezek a fémrudak, a kisebbeket még ki lehetett bírni, mintha nem hallaná az ember, de a nagyobbaknak olyan erős volt a hangjuk, hogy az uram egy hétre tényleg megsüketült tőlük. De az orvosnál még a szemével sem árulta el, hogy hall valamit. Ugyanezt végigcsinálta, amikor a magyar honvédséghez akarták besorozni. Így azután itthon maradt, a háborús években. Veszélyes dolog volt, az egész utca tudta, hogy nem süket az uram, bárki elárulhatta, és akkor tényleg fegyverrel jöttek volna érte.

– Elárulták? – kérdezte a fiú.

– Nem. Senki sem árulta el.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 244 (Black plate)

– Tehát nem jöttek a fegyveresek.

– De jöttek – mondta az öregasszony. – Háromszor is. Már a háború vége felé. Először a németek jöttek: vonultak vissza és szedték össze az embereket sáncot ásni. Sok embert elvittek, és sokan közülük nem jöttek vissza. Hozzánk is berontottak a katonák, de akkor is itt volt nálunk a Kuka Pali, és az uram leutánozta őt. Most már nem csak süketet, hanem süketnémát játszott. Mutogattak és nyerítettek a Kuka Palival, a német katonák végül talán azt hitték róluk, hogy nem normálisak, és békében hagyták őket. Azután orosz tisztek jöttek hozzánk, kezdetben nagyon gyanakvóak voltak, de az uram akkor megjátszotta a reszkető idegbajost. Amúgy is letört volt, a Kuka Pali előző éjjel halt meg, eltalálta egy gránát itt az utcasarkon az artézi kút közelében, és az uram nagyon sajnálta, legjobb barátja volt a Kuka Pali. Persze nem lett idegbajos az uram, de megjátszotta, remegtette a kezét és folyton oldalra rángatta a fejét. Az orosz tisztek néhány napig nálunk laktak, az uram megbarátkozott velük, később már kevésbé rángatózott, bár teljesen nem hagyta abba. Harmadszor a Bakos és a Povazsánszki jött hozzánk fegyveresen: rongyosak, éhesek voltak, sokáig a kukoricásban bujkáltak, olyanok voltak, mint a nyúzott macskák. Előttük semmit sem játszhatott meg az uram, hiszen jól ismerték, tudták, hogy nincs semmi baja. Viszont azt is tudták, hogy pisztolya van az uramnak. Nem is akartak semmi mást, csak a pisztolyt kérték. Akkor már faluszerte gyűjtötték be az eldobált vagy elrejtett fegyvereket. Így értek el hozzánk a Povazsánszkiék. Én kamillateát főztem nekik, az uram is kedvesen fogadta őket, viccelődött velük, de a pisztolyt nem adta. Azt mondta, hogy a kútba dobta már régen, nehogy bajba keveredjen miatta. A Povazsánszkiék biztosak voltak benne, hogy hazudik, és azt mondták neki: „Hát akkor ereszkedj le szépen a kútba és hozd fel!" „Sokáig tartana, amíg előkeríteném a pisztolyt. Nagyon mély a kút", mondta az uram. Amazok meg azt mondták. „Kivárjuk, ha sokáig tart is. Terike majd főz addig még egy csésze kamillateát." Így huzakodtak sokáig, végül az uram azt mondta: „Ide figyeljetek, tökösök: csináljuk inkább a szocializmust, abban szívesen segítek nektek, de hagyjatok békében a pisztollyal." „Fulladj meg", mondták a Povazsánszkiék és elmentek. Később azonban mégis hívták, hogy segítsen, és az uram segített is nekik.

– Tehát egyszer sem vette elő a forgópisztolyt – mondta a fiú.

– Nem vette elő. Szerencsére nem volt rá szükség – mondta özvegy Nagy Istvánné, majd ismét megkérdezte a fiútól: – Tényleg nem vagy éhes?

– Nem vagyok éhes – mondta a fiú. – Később eszem otthon. És estére majd hozok vizet.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 245 (Black plate)

Aznap délután, amikor a borbélyműhelyben a félfülű öregembert borotválta, a fiú azt mondta:

– A háborús években Nagy István nem lőtt a forgópisztollyal. Háromszor is jártak náluk fegyveres emberek, de ő egyszer sem vette elő a pisztolyát.

– Két golyót, mindenesetre kilőtt a forgópisztolyból – mondta a Félfülű Ember. – Lehet, hogy nem a háborús években. Lehet, hogy a háború után. Beszélgettem emberekkel, érdekes dolgokat mondtak. Nagy István igen furcsán viselkedett közvetlenül a háború után. Terike talán nem is tudja...

– Ma délben megmutatta a forgópisztoly rejtekhelyét – mondta a fiú. – A gangon egy tégla alatt volt a pisztoly, olajos rongyokba csavarva. De most már a konyhában van a falon. És a fenyőágat is láttam a konyhában. Özvegy Nagy Istvánné esténként szokta elégetni a fenyőágat, mert akkor egész éjjel érzi a fenyő illatát.

– Azt hiszem, mindig fenyőerdőbe vágyott – mondta a Félfülű Ember. – Elvágyott innen, ahol nincs egyetlenegy élő fenyőfa sem.

– A községháza előtt a parkban három fenyőfa is van – mondta a fiú.

– Ezeket mostanában telepítették oda. Közönséges erdei fenyők. A lucfenyő az igazi. Kanadában hatalmas lucfenyőerdőket láttam.

– Özvegy Nagy Istvánné egyszer azt mesélte nekem, hogy őt a fenyőillat kemény, hideg telekre emlékezteti. Amikor derékig gázolhatott a tiszta, fehér hóban.

A Félfülű Ember megvárta, amíg a fiú megborotválja az arcát, akkor felkelt a székből és azt mondta:

– Valóban szerette a havat. Kislánykorában képes volt órák hosszat rohangálni a hóban. Csak a zöld gyapjúkendője látszott ki a hóból. Télen mindig zöld gyapjúkendőt kötött a fejére... Esténként csuromvizesen szaladt haza, és legtöbbször megverték otthon a hó miatt. Egyszer láttam, amikor verte az apja, messziről néztem, és elsírtam magam... De azért nem hiszem, hogy csak a régi, hideg telek miatt szereti a fenyő illatát.

– Özvegy Nagy Istvánné azt is mesélte – mondta gonoszkodva a fiú –, hogy egy télen lovas szánkón vitte ki a férje a szántóföldekre. Szikrázott a hó, és az egész világ tiszta volt.

– Furcsa dolgokat hallottam Nagy Istvánról – mondta dühösen a Félfülű Ember. – Biztos vagyok benne, hogy embert ölt. A háború után a népgyűlésekre is pisztollyal járt.

(Magyar Szó, 1975. febr. 23.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 246 (Black plate)

Pódium

A háború után mindennaposak voltak a népgyűlések – mondta a Félfülű Ember. A borbélyműhelyben ült a fal melletti padon, és az újságokat lapozgatta. – Én ugyan nem voltam itt, de beszélgettem az emberekkel, utólag mindenről meséltek, jól vagyok tehát értesülve. Szóval mindennaposak voltak a népgyűlések, megalakult a Népfront, készítették elő az embereket a szavazásra, rendszerváltozásról volt szó. Csakhogy közben a padlásokat is felsöpörték, és egyre nehezebbé vált az új rendszerért agitálni. A két főagitátort, a Bakost és a Povazsánszkit nagyon meggyűlölték az emberek, mivel a padlássöprést is azok ketten irányították, a népgyűléseken már nemigen hallgattak rájuk. És Povazsánszkiék akkor előrángatták Nagy Istvánt. Ő természetesen kapott az alkalmon, eljárt a népgyűlésekre agitálni, de a forgópisztolyát is magával vitte, azzal biztatta az embereket szavazásra. Szerintem lőtt is abból a forgópisztolyból, biztos vagyok benne, hogy Nagy István lőtt a pisztolyból agitálása idején. Pedig ezek a végtelenül jámbor emberek a pisztolytól anélkül is éppen eléggé meg lehettek ijedve. Annál felháborítóbb, hogy Nagy István mégis lelőtt közülük valakit vagy valakiket.

– Nem olyan végtelenül jámborak itt az emberek – mondta a fiú. Kényelmesen elfeküdt a forgószékben a tükör előtt és egy tányérból szappanbuborékokat fújt a tükör felé.

– Jámborak, mint a birkák – mondta a Félfülű Ember. – Íme, maga egy héttel ezelőtt lelakatolta az artézi kutat, és ők azóta szó nélkül eljárnak vízért a másik, távolabbi kútra, mert azt hiszik, hogy hivatalos ember zárta le a kútjukat. Fejet hajtanak minden hivatalos ember előtt, még ha nem látják, akkor is. Márpedig Nagy István abban az időben a hivatalos embert játszotta, pisztollyal a kezében.

– Nem mondhatnám, hogy szó nélkül járnak a távolabbi kútra – ellenkezett a fiú. – Mindennap morognak, félek, hogy baj lesz még abból, hogy lezártam a kutat. De hát szörnyen idegesített a csikorgása.

– Nem lesz semmi baj – nyugtatta meg a Félfülű Ember. – Még a morgással is felhagynak majd. Ma este is átmegy özvegy Nagy Istvánnéhoz?

– Természetesen – mondta a fiú. – Viszek neki fenyőágat és ő majd teát főz nekem. Ha akarja, megmondhatom neki, hogy maga küldi minden este a fenyőágakat.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 247 (Black plate)

– Nem, nem – tiltakozott a Félfülű Ember. – Terike nagyon jól tudja, hogy ki küldi a fenyőágakat. Nem kell semmit sem mondani, azzal elrontaná a dolgot. Maga csak dobja be az udvarba a fenyőágat, Terike majd megtalálja és elégeti, és tudni fogja, hogy ki küldte.

– Ahogy akarja – hagyta rá a fiú. – Egyébként, amióta özvegy Nagy Istvánnéhoz járok, magam is megszerettem az égő fenyő illatát. És a teát is megszerettem. Minden este teát főz nekem.

– Évek óta nem ittam teát – mondta a Félfülű Ember. – Olvastam valahol egy hátborzongató keleti legendát. Egy királyfi, vagy ifjú isten – nem emlékszem pontosan, azoknak a keletieknek rengeteg királyuk és istenük volt –, fogadalmat tett, hogy napokon és éjszakákon át virrasztani fog. De egyre álmosabb lett, és akkor, hogy a szemei ne csukódjanak le, kitépte a szemhéjait és a földre dobta őket. Azon a helyen másnap tealevelek nőttek ki a földből... Borsódzik a hátam ezektől a kegyetlen keleti meséktől. Egész életre elment a kedvem a teától.

– Érdekes történet – mondta a fiú. – Estére majd elmesélem özvegy Nagy Istvánnénak.

Este teázás közben a fiú elmesélte a keleti legendát a tea keletkezéséről özvegy Nagy Istvánnénak. És akkor az öregasszony is azt mondta:

– Érdekes történet. Bizonyára indiai vagy kínai legenda. Az uram is nagyon szerette az ilyen történeteket, maga is kitalált meséket, aztán összegyűjtötte az utca gyerekeit és elmesélte nekik.

– Felnőtteknek nem mesélt? – kérdezte a fiú.

– A kitalált meséket csak gyerekeknek mesélte, és azok nagyon élvezték. A felnőtteknek igaz történeteket mesélt, vagy vicceket.

– Akkor is, amikor agitált?

– Akkor is – mondta nyugodtan az öregasszony.

– Hallottam, hogy a népgyűlésekre ezt is magával hordta – mutatott a fiú a falon rozsdásodó hatalmas forgópisztolyra.

– Kitől hallottad? – kérdezte az öregasszony.

– Az emberek mesélték a borbélyműhelyben. Még régebben. Azt mesélték, hogy Nagy István pisztollyal járt a népgyűlésekre.

– Mindenfélét hallasz a borbélyműhelyben.

– Mindenfélét.

– Mindenféle marhaságot – mondta özvegy Nagy Istvánné.

– Marhaságot is.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 248 (Black plate)

– Egyetlenegyszer vitte magával a forgópisztolyt. Amikor először ment népgyűlésre.

– És lőtt is a pisztollyal? – kérdezte a fiú.

– Dehogy. Nem lövöldözni ment, hanem agitálni, mert közeledtek a szavazások. A Bakos és a Povazsánszki kérte fel, hogy segítsen nekik agitálni. Mert ők akkoriban eléggé népszerűtlenek voltak. Eljöttek hát hozzánk és azt mondták az uramnak: „Mi eléggé népszerűtlenek lettünk, amióta felsepertük a padlásokat. Meg kellett tennünk, éhezik az egész ország, ezt a kevés élelmet egyenlően kell elosztani. De hiába magyarázzuk az embereknek, nagyon fel vannak paprikázva. Nem hallgatják végig a beszédeinket. Pedig közelednek a szavazások. Gondoltuk, te tudsz a nyelvükön beszélni, segíthetnél nekünk." „Jól van", mondta az uram, „elmegyek a népgyűlésre agitálni, de csak akkor, ha a pisztolyomat is magammal vihetem." Én azt hittem, hogy megbolondult az uram. A Povazsánszkiék régebben már követelték tőle a forgópisztolyt, de akkor azt mondta az uram, hogy a kútba dobta, most meg egyszerűen bevallja, hogy megvan a pisztolya. Persze, hogy mindjárt lecsaptak rá: „A pisztolyt már régen be kellett volna szolgáltatnod a hatóságoknak." Az uram akkor azt mondta nekik: „Ide figyeljetek, tökösök: döntsétek el, hogy a forgópisztolyomat akarjátok-e, vagy a szocializmust csinálni." „Fulladj meg", mondták amazok. „Mit forgatsz a fejedben?" „Az iskolában lesz a népgyűlés?", kérdezte az uram. „Ott lesz, az iskola nagytermében", mondták. „Toljátok összes az asztalokat és csináljatok valami pódiumfélét", mondta az uram. Povazsánszkiéknak nem tetszett a dolog. „Pódiumról akarsz beszélni a népnek?" „Egyáltalán nem akarok beszélni, csak megjelenek a pisztollyal, aztán majd ti beszéltek." „Minket nem hallgatnak végig." „Most majd végighallgatnak benneteket", mondta az uram. „Ha megint valami marhaságot forgatsz a fejedben, keservesen meg fogod bánni", fenyegetőztek a Povazsánszkiék. De az uram azt mondta nekik: „Ti csak készítsétek el a pódiumot." Én sem tudtam, hogy mit akar a pódiummal és főleg az nem tetszett nekem, hogy a pisztolyt is magával akarja vinni. Próbáltam lebeszélni, de ő szokás szerint marhaságokat válaszolt, később meg rám förmedt, hogy fogjam be a számat, aztán este elővette a forgópisztolyt és elment hazulról. Féltem, hogy baj lesz, gyorsan lefektettem a gyerekeket, és én is elmentem a népgyűlésre. Az iskola nagyterme tele volt emberekkel, férfiak, asszonyok zajongtak, és ott volt az egymás mellé tolt asztalokból a pódium is. Egyszerre hirtelen csönd lett. A pódiumon megjelent az uram, kezében a forgópisztollyal, a fején pedig régi jugoszláv rendőrsapka volt. Néhányszor végigsétált a pódiumon, majd az emberekre szegezte a pisztolyt és

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 249 (Black plate)

mindenféle gorombaságokat ordított nekik. Az emberek ámultak egy ideig, aztán valaki elröhögte magát, erre röhögni kezdett az egész terem. A fenyegetőzést és ordítozást végigcsinálta az uram kakastollas csendőrsapkában és német katonasapkában is. Egész órán át komédiázott, az emberek meg röhögtek. Utána kijöttek a pódiumra a Povazsánszkiék és a szocializmusról beszéltek. Az emberek csöndben végighallgatták őket, és a végén tapsoltak. Sokáig elhúzódott a népgyűlés, késő éjjel értünk haza az urammal, és akkor ő azt mondta: „Kár, hogy a Kuka Pali meghalt. Ő biztosan nagyon élvezte volna az előadást. Talán még együtt is felléphettünk volna. Neki is szereztem volna régi csákókat. Ő tudta csak igazán utánozni az embereket, különösen a csendőröket és a katonákat." A pisztolyt visszatette az uram a rejtekhelyére, és többé nem vitte sehova. Itthon sokszor elővette, tisztogatta, olajozta a forgópisztolyt, de a népgyűlésekre többé nem vitte magával. Pedig sokat járt azután is népgyűlésekre. Később megtudtam, hogy nem csak agitálni járt. A népgyűlések után nem jött mindjárt haza, hanem betéregetett a Dorma Julihoz. Amikor ezt megtudtam, megpofoztam a Dorma Julit... Ilyen disznóságokat is csinált néha az uram. De alapjában véve rendes volt hozzám. A háború előtt két éven keresztül minden este fenyőágat hozott nekem, mert tudta, hogy imádom az égő fenyő illatát. És úgy látszik, halála előtt intézkedett, hogy kapjak ismét fenyőágat. Mostanában minden reggel fenyőágat találok az udvaromban.

(Magyar Szó, 1975. márc. 2.)

Két golyó

A fiú késő délután egy olajoskannával állított be özvegy Nagy Istvánnéhoz.
– Megpróbálom rendbe szedni azt a rozsdás forgópisztolyt – mondta az öregasszonynak. – Olajba rakom, hogy leázzon róla a rozsda. Hátha lehet még használni.

– Ma korábban jöttél, mint máskor – mondta özvegy Nagy Istvánné. – Még nem égettem el a fenyőágat.

A kis fenyőág az asztalon hevert egy bádogtányéron. Az öregasszony gyufát gyújtott és a tányérba dobta. Apró lángok futottak végig a fenyőágon, a szúrós, zöld levelek összerándultak és vékony füstcsíkokká változtak.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 250 (Black plate)

A fiú leemelte a falba vert szögről a forgópisztolyt, sokáig nézegette, kapargatta a körmével, aztán leült az asztal mellé és azt mondta:

– Szörnyen megrozsdásodott. Meg sem lehet mozdítani a forgóját. De, ha néhány napig olajban ázna...

– Hihetetlenül sokáig füstölög ez a kis fenyőág – mondta az öregasszony. – Az egész konyhát megtölti fenyőillattal.

– Ha megengedi, rendbe szedem a pisztolyt – mondta a fiú. – Nem lett volna szabad hagynia, hogy ennyire megrozsdásodjon.

– Forralok vizet a teának – mondta az öregasszony, és a tűzhelyhez lépett.

– Várjon – szólt rá a fiú. Zsebéből kis fenyőágat húzott elő és az asztalra tette. – Tessék. Fenyőág holnap estére.

Az öregasszony nem látszott meglepettnek. Felemelte a fenyőágat és visszaadta a fiúnak.

– Dobd ki az udvarba, mint máskor is. Reggel majd felszedem. Szeretem, ha reggelenként fenyőágat találok az udvaromban. Annak idején az uram is mindig az udvarba dobta be a fenyőágat és hagyta, hogy megtaláljam.

A fiú kivitte az udvarba a fenyőágat, és amikor visszajött, özvegy Nagy Istvánné azt mondta:

– Sejtettem, hogy te hordod nekem a fenyőágakat. Sejtettem, hogy az uram valamelyik gyereket kérte meg.

– Engem kért meg – hazudta a fiú. – Halála előtt a lelkemre kötötte, hogy szerezzek fenyőágakat, mert maga imádja az égő fenyő illatát. Sokáig hiába kerestem, errefelé nincsenek fenyőfák, de végül is találtam, és azóta minden este hozok egy fenyőágat.

– Alapjában véve mindig rendes volt hozzám az uram – mondta csöndesen az öregasszony. – Igaz, néha csinált disznóságokat, de alapjában véve rendes volt hozzám.

– Milyen disznóságokat csinált? – kérdezte a fiú.

– Mindenféle disznóságokat. Más asszonyokhoz is járt...

– A pisztollyal is csinált disznóságokat?

– Nem – mondta élesen az öregasszony.

– Két golyó hiányzik a pisztolyból – mondta a fiú.

– Igen – hagyta rá az öregasszony. – Két golyó hiányzik.

– Ki lőtte ki a két golyót?

– Az uram. Az övé volt a pisztoly. Az övé, meg a Kuka Palié. Itt rejtegették a gangon egy tégla alatt, hogy mindig kéznél legyen.

– Kit lőtt le vele? – kérdezte izgatottan a fiú.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 251 (Black plate)

Az öregasszony hallgatott. A tűzhely fölé hajolt, tehát szórt a forró vízbe.

– Nekem elárulhatja – mondta könyörögve a fiú. – Ígérem, hogy minden este hozok fenyőágat.

Özvegy Nagy Istvánné két csészét rakott az asztalra, aztán leszűrte és kitöltötte a teát.

– Honnan szerzed a fenyőágakat? – kérdezte.

– Az én dolgom – mondta a fiú.

– Miért akarod megolajozni a pisztolyt?

– Hátha lehetne még használni...

– A Kuka Palit lőtte le az uram – mondta az öregasszony.

– Kicsodát? – hüledezett a fiú. – De hát a Kuka Pali a legjobb barátja volt.

– Persze – mondta az öregasszony. – Nagyon jó barátok voltak. A forgópisztoly is kettőjüké volt.

– De hát az emberek azt mesélik, hogy a Kuka Palit a gránát ölte meg a háború alatt. Amikor ideért a front.

– Az uram ölte meg.

– Miért?

– Muszáj volt – mondta az öregasszony. – A Kuka Pali volt az oka, merthogy élvezte a lövöldözést. Amikor ideért a front, és az oroszok meg a németek a fejünk felett lőtték egymást, a Kuka Pali kint rohangált az utcán és nyerített örömében. Süketnéma volt, az ágyúlövéseket nem hallotta, de látta a fényeket és érezte, hogy reng a föld. Rettenetesen élvezte, ha rengett a föld. Az uram is, ha mondani akart neki valamit, előbb mindig dobbantott a lábával, és a Kuka Pali úgy fordult feléje, mintha rákiáltottak volna. Nem hallott, de a lábdobbanást megérezte. Hogyne érezte volna meg a gránátok robbanását. Mintha minden felől őt szólítgatnák... És rohangált kint az utcán, és boldogan nyerített, különösen éjszaka élvezte a lövöldözést, mert akkor a fényeket is jobban látta. A gránátok sokszor egészen közel robbantak, a Kuka Palin kívül mindenki a házába, vagy a pincékbe húzódott. Mi itt kuporogtunk a konyhában, a gyerekek rémülten bömböltek, az uram este letörte egy lázmérőnek a végét, kirázta belőle a higanyt, hogy a gyerekek játszhassanak a kis higanygolyókkal. A gyerekek játszani is kezdtek, abbahagyták a bömbölést, de Józsika, a legkisebb lenyelt egy ilyen higanygömböt, összerondította magát, mert a higany mindjárt átszaladt rajta. Emlékszem, éppen a Józsika nadrágját mostam, kint robbantak a gránátok, a Kuka Pali boldogan nyerített, de egyszer csak azt mondja az uram: „Valami baj van a tökössel." „Nincs azzal semmi baj", mondtam, „nem hallod, milyen boldogan nyerít?"

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 252 (Black plate)

Az uram kinyitotta az ajtót, hallgatózott és azt mondta: „Másképpen nyerít ő, ha boldog. Valami történt vele. Kimegyek, megnézem." Én nem vettem észre, hogy a Kuka Pali másképpen nyerítene, mint egyébként, és nem akartam, hogy az uram kimenjen az utcára, de mielőtt még szólhattam volna, az uram már el is ment. Ideges és dühös voltam, meg féltem is, hogy valami baja esik az uramnak, dühömben a szegény Józsikát vertem el. Aztán visszatért az uram, megzörgette az ajtót és bekiabált, hogy a gyerekeket küldjem át a szobába. A gyerekek a szobában megint bömbölni kezdtek, gyorsan eltörtem nekik még egy lázmérőt, és visszamentem a konyhába. Akkor már a konyhában állt az uram a Kuka Palival. „A tököst eltalálta egy gránát", mondta az uram. A Kuka Pali mereven állt a konyha közepén, csupa vér volt a kabátja, a kezét az oldalára szorította, és eltátotta a száját, mint aki nagyon csodálkozik. „Fektessük le", mondta az uram. „És gyorsan melegíts vizet és hasogass szét egy lepedőt, hogy bekötözzük." Volt itt egy priccs a konyhában, arra fektettük a Kuka Palit, én óvatosan kigomboltam a kabátját, aztán az ingét is, és akkor megláttam a beleit. Rémülten visszagomboltam a kabátot és azt mondtam az uramnak: „Meg fog halni. Kiszakadt a hasa, lógnak a belei." „Ne pofázz már annyit. Melegíts vizet és hasogass szét egy lepedőt", mondta az uram, és közben mutogatott a kezeivel és a Kuka Pali is mutogatott onnan az ágyról. Nagy fazék vizet tettem a tűzhelyre, a szobából kihoztam egy tiszta lepedőt, bár tudtam, hogy hiába minden, az orvos sem segíthetett volna a Kuka Palin, ha egyáltalán tudtunk volna akkor orvost keríteni. „Hasogasd már azt a lepedőt, a fene essen beléd!", ordított az uram. Rettenetesen izzadt, homlokáról csorgott a víz és folyton mutogatott a Kuka Palinak. Nem értettem, hogy mit beszélnek, sohasem értettem a mutogatásaikat, de azt láttam, hogy a Kuka Pali összetett kezekkel könyörög, az uram meg rázza a fejét és egyre dühösebben hadonászik. A Kuka Pali végül lehunyta a szemét és a kezét megint az oldalára szorította. Hasogatni kezdtem a lepedőt, széles csíkokat hasítottam belőle, a víz is már megmelegedett, de akkor rám szólt az uram. „Hagyd abba." Sokáig nézte a Kuka Palit, aztán nagyot dobbantott a lábával. Kuka Pali az ágyon fekve is megérezte a dobbanást, felnyitotta a szemeit, az uram meg elvigyorodott és ocsmány mozdulattal a sliccéhez nyúlt – ami azt jelentette, hogy „Ide figyelj, tökös" – utána keresztbe fonta a karjait és bólintott. Akkor a Kuka Pali is elvigyorodott. „Vezessük ki az udvarra", mondta az uram. „Miért?", kérdeztem, de az uram csak rám nézett, mire gyorsan befogtam a számat. Kitámogattuk a Kuka Palit az udvarra, ott elengedtük, és ő még mindig tudott állni a lábán, pedig lógtak a belei. Az uram

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 253 (Black plate)

fellépett a gangra, elmozdította a téglát, és elővette a forgópisztolyt. Innen a gangról célozta meg a Kuka Palit, és kétszer rálőtt. Mintha hirtelen minden ágyú elhallgatott volna, csak az a két lövés hallatszott. A Kuka Pali szétcsapta kezeit és hanyatt vágódott, mintha mellbe taszították volna. Pontosan a szívét lőtte keresztül az uram. Mind a két golyó a Kuka Pali szívébe ment. Pedig sötét volt, és az uram azelőtt sohasem lőtt a pisztollyal. Legfeljebb csak úgy üresen célozgatott és kattogott vele...

Az öregasszony elhallgatott és rosszallóan csóválta a fejét.

– Jobb lett volna, ha nem mesélem el – mondta a fiúnak. – Egészen belefehéredtél. Idd meg gyorsan a teádat.

– Nincs semmi bajom – mondta rekedten a fiú. – És ígérem, hogy minden este hozok fenyőágat. Egy egész fenyőfát hozok, ha akarja.

– Elég nekem egy kis fenyőág – mondta özvegy Nagy Istvánné. – Egy kis fenyőág esténként...

– Biztos lehet benne, hogy hozok fenyőágat – fogadkozott a fiú. – És ha megengedi, beleteszem az olajba a pisztolyt.

– Ha még mindig kedved van hozzá...

– Rendbe teszem azt a forgópisztolyt, majd meglátja – mondta a fiú.

– Előbb petróleumba kellene rakni. A petróleum gyorsabban lemarja róla a rozsdát. Csak utána rakd olajba.

– Holnap hozok petróleumot – mondta a fiú.

Gyorsan megitta a teáját és hazarohant. De csakhamar ismét megjelent az utcán, egy balta volt nála. Először a lezárt artézi kúthoz ment. Ő zárta le a kutat egy lánccal és özvegy Nagy Istvánné lakatjával, mert idegesítette a régi artézi kút csikorgása. Most a balta fokával kétszer rácsapott a lakatra. A lakat kampója kiszakadt, a lánc a földre esett. A fiú messzire dobta a lakatot is, meg a láncot is, aztán a sötét utcán elindult a községháza felé.

A községháza előtti parkban három szép erdei fenyő volt. Reggelre már csak két fenyőfa maradt a parkban.

(Magyar Szó, 1975. márc. 23.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 255 (Black plate)

A JÓSZAGÚ SZERZETES

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 257 (Black plate)

M. H. J. hintaszéke

M. Holló Jánosnak volt egy időszaka az életében – ez az időszak körülbelül fél évig tartott –, amikor legfőképpen egy hintaszékre vágyott. Egy ívelt talpakon nyugvó, előre-hátra mozgatható ülőbútorra, tehát egy kényelmes, lehetőleg sötétbarnára pácolt fából készült hintaszékre. Ezért szobát bérelt egy bútorüzlet felett. A bútorüzletben sötétbarnára pácolt hintaszék is volt, a kirakatban állt, így azután M. Holló J. napjában többször is megszemlélhette a kirakatüvegen keresztül, sőt napjában egyszer bemehetett a bútorüzletbe, úgy tehetett, mintha meg akarná venni a hintaszéket, beleülhetett a székbe és kipróbálhatta, hogy elég kényelmes-e. Közvetlenül a bútorüzlet mellett egy rádióüzlet is volt, M. H. J. tehát a rádiókat is megszemlélhette napjában többször, bár a rádiók egyáltalán nem érdekelték, ő kizárólag hintaszékre vágyott.

De nemcsak a hintaszék miatt bérelte ki a szobát a bútorüzlet felett, hanem elsősorban azért, mert a szoba ablaka pontosan a görögkeleti templom toronyórájára nézett. M. H. J. ugyanis éppen ebben az időszakban allergiás lett a karórára, csuklóján ronda, vörös kiütések keletkeztek, kénytelen volt eladni a karóráját, de mivel rendkívül érdekelte az idő múlása, és mindenkor tudni szerette volna, hogy hány óra van, elhatározta, hogy csakis toronyóra közelébe költözködik, olyan toronyóra közelébe, amely többé-kevésbé pontosan jár. Erre vonatkozólag hasznos tanácsokat kapott egy bozontos szakállú költő-barátjától, aki azt tanácsolta neki, hogy mindenképpen katolikus templom közelében béreljen szobát, mert a katolikus templomok toronyórái a legmegbízhatóbbak, de M. H. J. végül is nem fogadta meg a jó tanácsot, rájött, hogy a görögkeleti templom toronyórája is viszonylag pontosan jár, meg aztán ott volt a hintaszék is, tehát beköltözött a bútorüzlet fölé, a görögkeleti templommal szemben.

Egy középkorú házaspártól bérelte a szobát, illetve csak a középkorú feleségtől; a férjet sohasem látta, csupán a hangját hallotta néha reggelenként, de a hangja és a felesége alapján M. H. J. a férjet is középkorúnak vélte. A feleség kétségtelenül középkorú volt, emellett igen szigorú, igen szigorú arccal fogadta M. H. J.-t, amikor az megjelent, hogy kibérelje a szobát. M. H. J. zavarban volt, mint ahogy mindig zavarban volt idegen emberek előtt, különösen, ha azok még kiadó szobával is rendelkeztek. Zavarában az orrát

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 258 (Black plate)

törölgette egy meglehetősen piszkos zsebkendővel, amitől a középkorú feleség még szigorúbb lett, M. H. J. erre gyorsan visszagyűrte a zsebkendőt a zsebébe és azt kérdezte:

– Rádiót hozhatok a szobába?

– Van rádiója? – kérdezett vissza a feleség.

– Nincs – mondta M. H. J.

– Rádiózásról szó sem lehet – mondta a feleség. – Az anyám nagyon beteg, haldoklik szegény, a rádiózás rossz hatással lenne rá.

– Akkor eltekintek a rádiótól – mondta könnyű szívvel M. H. J., mivel egyáltalában nem vágyott rádióra, ebben az időszakban kizárólag hintaszékre vágyott.

Beköltözött hát a bútorüzlet fölé, a kirakatüvegen keresztül napjában többször is megszemlélte a hintaszéket, napjában ugyancsak többször megszemlélte a szomszédos üzlet kirakatában a rádiókat, és napjában egyszer bement a bútorüzletbe: úgy tett, mintha meg akarná venni a hintaszéket, beleült, kényelmesen ringatózott benne és az Izsakhár törzsről írandó vaskos regényén töprengett. M. H. J. megítélése szerint a tizenkét izraeli törzs közül Izsakhár törzsének jutott ki a legmostohább sors: földrajzilag és gazdaságilag felháborítóan előnytelen területre kényszerítették, a rávonatkozó apai áldás egyenesen átokként hangzott, és az Ószövetségben ezen kívül alig ejtenek szót róla. Ezért határozta el M. H. J., hogy éppen Izsakhárról ír majd egy vaskos regényt, de sajnos a regényt sohasem gondolhatta végig, túl sokáig nem ringatózhatott a hintaszékben, mert az elárusítók esetleg megorrolhattak volna rá. Legfeljebb az első száz oldalt gondolhatta végig napjában egyszer a hintaszékben, az egész regényt viszont legalább négyszáz oldalasra tervezte.

De még így is elégedett volt, sokat jelentett számára, hogy egyáltalán beülhetett a hintaszékbe, meg hogy viszonylag pontosan jár a görögkeleti templom toronyórája. M. H. J. még sötét éjszaka is értesülhetett az idő múlásáról, mivel a toronyóra hangos kongással jelezte az egész és a fél órákat. Ez módfelett fontos volt, mert M. H. J. rossz alvó volt, sokszor átvirrasztotta az éjszakákat, hajnalban szenderedett csak el, amikor a szomszéd szobából már áthallatszott a középkorú házaspár beszélgetése: a feltehetően középkorú férj munkába készülődött, miközben a kétségtelenül középkorú feleség utasításokat adott, leginkább azt magyarázta a férjnek, hogy orrtörlés után a zsebkendőjét szépen összehajtogatva tegye vissza a helyére, nehogy kidudorodjon a nadrágzsebe, mert bizonyos posztokon levő emberek nem engedhetik meg maguknak, hogy kidudorodó zsebekkel járjanak. M. H. J.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 259 (Black plate)

ilyenkor félálomban szégyenkezve gondolt a maga gyűrött és piszkos zsebkendőire. Végül is az történt, hogy M. H. J. előbb megunta a középkorú feleség zsörtölődését, mint a feltehetően középkorú férj, vett magának tíz vadonatúj vasalt zsebkendőt, és ezeket orrtörlés után szépen összehajtogatva rakta vissza a zsebébe. A hintaszékben ringatózva néha megfeledkezett ugyan magáról, összegyűrte a zsebkendőt, de idővel ez egyre ritkábban fordult elő.

Közben meghalt a középkorú feleség régóta haldokló anyja, eltemették, és a középkorú feleség gyászruhát öltött, amitől még a megszokottnál is szigorúbbnak hatott. M. H. J. részvétet nyilvánított és megkérdezte a feleségtől:

– Most már rádiózhatok?

– Van rádiója? – kérdezte vissza a középkorú feleség.

– Nincs – mondta M. H. J.

– Szó sem lehet rádiózásról – mondta a középkorú feleség –, hiszen gyászolunk.

– Eltekintek a rádiózástól – egyezett bele könnyű szívvel M. H. J., hiszen még most sem vágyott rádióra. Ennek ellenére is M. H. J. zavarban volt, talán a gyászruha miatt, mindenesetre megtörölte az orrát, és a zsebkendőt szépen összehajtogatva rakta vissza a zsebébe.

A kétségtelenül középkorú feleség szigorúan felvonta szemöldökét és azt mondta:

– Maga azelőtt nem szokta összehajtogatni a zsebkendőjét.

– Nem – mondta M. H. J.

– Most összehajtogatta.

– Igen – mondta M. H. J. – Nagyon csúnya az, ha az embernek kidudorodik a nadrágzsebe.

– Igen?

– Igen – mondta M. H. J.

– Elsejétől sajnos fel kell mondanom a szobát – közölte hidegen a középkorú feleség.

Alig néhány nap maradt elsejéig. M. Holló János a hátralevő napokon kénytelen volt huzamosabb ideig üldögélni a hintaszékben. Túl sokáig azonban még ekkor sem mert ringatózni, az elárusítók komolyan megorrolhattak volna. Így azután az Izsákhárról tervezett vaskos regénynek legfeljebb csak az első kétszáz oldalát gondolhatta végig.

(Képes Ifjúság, 1975. márc. 5.; Sok az eszkimó, kevés a fóka. Forum, Újvidék, 1975.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 260 (Black plate)

Hófalak között

Hó hullott napokig a világra, fehéren betakarta a mi utcánkat is, de reggelenként egy szigorú arcú öregember vas görbebottal a kezében végigment az utcán, a vasbottal bekopogott minden házba és kirendelte az embereket havat tisztítani, az emberek hallgattak a szavára, eltakarították a havat és így aztán a járda mindig tiszta volt az utcánkban. A hó azonban továbbra is hullott, az emberek küszködtek vele reggelenként, a járda még mindig tiszta maradt, ellenben a járda és az úttest között egyre magasabbra nőttek a hóbuckák, már nem láttunk át az utca túloldalára, nem láttuk a házakat, csak a kéményekből felszálló kék füstöt láttuk a magasban, és erről tudtuk, hogy ott is élnek még emberek, és bizonyára ők is naponta félrekotorják a havat és hófalat növesztenek. És akkor egy reggel a Költő szakállt kezdett növeszteni, és nem jött ki az utcára eltakarítani a havat. Mert volt ott nekünk egy költőnk is, aki rengeteg verset írt az évek során, soha egyetlen verse sem jelent meg sehol, de ha megjelenik valamelyik, nyilván azt sem olvastuk volna el, megelégedtünk azzal, hogy tudtuk, verseket ír. Azon a téli reggelen a szigorú arcú öregember többször is erélyesen megkopogtatva vasbotjával az ablakot, és miután a Költő nem jelentkezett, bement a házba. A Költőt az ágyban találta, borosta nőtt az arcán és elpanaszolta az öregembernek, hogy meg fog halni, mert az ablakon keresztül csak az átkozott fehér hófalat látja, erről ő nem tud verset írni, tehát nem érdemes élnie, még az úttesten sikló szánoknak is csak a csengőjét hallja, de a lovakat és a szánkókat nem látja. Az öregember akkor összehívta az utcából a férfiakat és rést vágtak a hóbuckában a mi oldalunkon a Költő háza előtt és a túloldalon is. Hideg tél volt akkor és az emberek szidták a költészetet, de azért eltisztították a havat. A Költő tehát a keskeny részen láthatta a szemközti ház ablakait és az ablakon át beláthatott a házba. A szemközti házban a kerékgyártóék laktak, ezeknek volt egy félkegyelmű lányuk, aki igen gyakran énekelni szokott. A Költő most is látta, hogy énekel a lány, hallani nem hallotta, ami jobb is, mert a lány hamisan énekelt. És a Költő akkor elkezdett szerelmes verseket írni a félkegyelmű lányhoz, és írt még néhány a verset az időnként elsuhanó lovasszánokról is. Bűnrossz versek voltak ezek is. De a Költő nem halt meg, túlélte a kemény telet és tavasszal levágatta a szakállát.

(Magyar Szó, 1986. nov. 28–30.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 261 (Black plate)

Izidor

Nem, uram, egyáltalán nem félek attól, hogy ön meggyilkolja magát itt a szemem láttára. Egyrészt túlságosan sokan vagyunk ebben a lebujban ahhoz, hogy valaki öngyilkos lehessen, másrészt én már messziről megismerem az öngyilkosjelölteket, biztosíthatom, hogy ön nem tartozik közéjük. Még pisztolya sincs, pedig egy öngyilkosjelöltnek legalább három pisztolya kell hogy legyen. Ezenkívül önnek túlságosan sima a homloka és hosszú az orra, és, már elnézést kérek, amolyan menyétszerű képe van, márpedig a menyétképű emberek sohasem lesznek öngyilkosok, ezekről is sokat tudnék mesélni, de maradjunk inkább az öngyilkosoknál. Az öngyilkosjelölteknek, amint már mondtam, legalább három pisztolyuk van, mélyen barázdált homlokuk, és a homlokuk közepén a ráncok szabályos háromszöget rajzolnak, és ez a háromszög időnként sötétlilára, majd feketére színeződik. Hogy honnan tudom ezt? Onnan, hogy Izidornak is fekete háromszög volt a homlokán. Ki volt ez az Izidor? Ezt még ma is nagyon nehezen tudnám megmagyarázni, tulajdonképpen ismeretlen valaki volt, aki hirtelen felbukkant a környékünkön, ráncolta a homlokát a sötét háromszöggel, és még mielőtt igazából megismerhettük volna, öngyilkos lett. Addig azért csinált ott néhány kellemetlen dolgot, ezekről mesélhetek éppen. De kezdjük az elején.

Izidor a háború vége felé jelent meg ott nálunk a faluban. Mellét teleaggatta háborús kitüntetésekkel, hozott magával három pisztolyt, és beköltözött Hans Joachim Schröder házába. Jól választott, mert ezt a házat még nem rabolták ki, mint más kitelepített németek házait. Hans Joachim Schröder – akit mi gyerekek nagyon szerettünk, mert rengeteg körtefa volt a kertjében, és nyaranként gyönyörű, sárga, mézédes körtéket osztogatott nekünk – itt halt meg, mielőtt kitelepítették volna. Mert megkapta ő is a kitelepítési parancsot, akkor rendet csinált a házában, összepakolta az útravalót, és várakozott hetekig, de nem jöttek érte, mintha megfeledkeztek volna róla. Ő meg szomorúan várakozott, és nagyon aggódott két felnőtt fiáért, akik a német hadsereg kötelékében vonultak vissza valahová Németország belsejébe, és nem lehetett tudni, hogy mi van velük, élnek-e még egyáltalán. Hans Joachim Schröder meg egyre jobban aggódott, és az aggodalom egy éjszaka elvitte, reggel a szomszédok halva találták az ágyában, rendesen eltemették a német temetőben, és mivel ott halt meg közöttük, kegyeletből nem fosztot-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 262 (Black plate)

ták ki a házát. Minden megmaradt Izidornak, akiről azt sem tudtuk, hogy kicsoda, hogy honnan jött, és hogy miért jött éppen oda hozzánk. Nem is szerettük kezdettől fogva.

Izidort ez egyáltalán nem zavarta, beköltözött a szép nagy házba, a kertben éppen akkor virágoztak a körtefák. Cigarettára gyújtott, mert a kitüntetésekkel és a pisztolyokkal együtt igen sok cigarettát is hozott magával, elégedetten szemlélte a körtefákat, és úgy tett, mintha észre sem venné a lopva bámészkodó szomszédokat, leballagott a kert végébe, egészen a kis folyóig, ott alaposan megnézte Povazsánszkit, a halászt, aki a varsákat rakta a vízbe, de neki sem köszönt. Múltak a napok, Izidor nemigen beszélgetett senkivel, a homlokán ekkor még alig látszott a kis sötét háromszög, a körtefákra deszkadarabokat szögezett, és ha szép idő volt, a kertben ebédelt. Ebéd után megtöltötte és az asztalra rakta a három pisztolyt, aztán egyenként kézbe vette őket, megcélozta a körtefákra szegezett deszkákat, és nagy dörrenésekkel kilyuggatta valamennyit. A környéken riadoztak a jószágok, az embereknek borsózott a hátuk, és nagyon nem tetszett nekik a dolog, a körtefákon pedig azon a nyáron alig volt termés.

A következő nyáron már ki is száradtak a körtefák, de most maradjunk még az első nyárnál, illetve az ezt követő ősznél. Ekkor ugyanis elfogyott Izidor háborús cigarettája. A háború véget ért, viszont cigarettát nagyon nehezen lehetett kapni, így hát Izidor kénytelen volt szóba állni a szomszédokkal, és megérdeklődni, hogy honnan szerezhetne szűzdohányt. Az emberek azt mondták neki, hogy szűzdohányt nagyobb mennyiségben csak egyetlen embertől, mégpedig Tarnóczki Balázstól, a dohánycsempésztől vásárolhat. Izidor akkor üzent Tarnóczki Balázsért, az el is ment hozzá, és megígérte, hogy szerez Izidornak egy egész zsák aranysárga hercegovinai dohányt.

Tarnóczki Balázs házias férj volt, példás családapa és nagyon ügyes dohánycsempész. Ha éppen otthon tartózkodott, gondozta a kertben a gyümölcsfákat, segített feleségének a ház körüli munkákban, és türelmesen nevelgette négy kicsi és igen eleven természetű gyerekét, de hetente vagy kéthetente egyszer útra kelt kelet felé, elment a Tiszáig, ott kompra szállt, és átvitette magát Bánátba, beszerezte a szükséges dohánymennyiséget, általában sötétbarna, erős és büdös bánáti dohányt, de időnként hozzájutott hercegovinai dohányhoz is. Az átkelőhelyeket és a kompokat állandóan váltogatta, nehogy felfigyeljenek rá a hatóságok emberei, és ő látta el szűzdohánnyal az egész falut.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 263 (Black plate)

Meghozta Izidor számára is a beígért egy zsák hercegovinai dohányt. De erről az útjáról eléggé gondterhelten érkezett meg Tarnóczki Balázs.

– Rossz előérzetem van – mondogatta mindenkinek az utcában. – A Tisza partján várakoztam, amikor megjelent egy vadonatúj piros traktor, kukoricával megrakott pótkocsit húzott. Szép lassan rágördült a kompra, aztán szép lassan végigment a kompon, és belezuhant a vízbe pótkocsistul, kukoricástul. A traktorista alig tudott kievickélni a folyóból, és csak a fogát vacogtatta, nem tudta megmondani, hogy miért nem állt meg a traktorral a kompon. A sok aranysárga kukoricacső meg úszott a víz tetején, és nagyon emlékeztetett a hercegovinai dohány színére... Rossz előérzetem van.

– Ezek a traktorok semmire sem valók – mondta erre Opana, aki a gépi erővel ellentétben csak az emberi erőt becsülte, mivelhogy ő zsákoló volt.

Rossz előérzettel ugyan, de Tarnóczki Balázs mégis elvitte a zsák dohányt Izidornak, és beigazolódtak a rossz érzései. Délután érkezett oda, Izidor a kertben üldögélt a kilyuggatott és haldokló körtefák között, előtte az asztalon most is ott hevert mind a három pisztoly. Tarnóczki Balázs is leült az asztalhoz, és sokáig beszélgettek, mert Izidor a magányos hónapok után bizonyára kiéhezett egy hosszú beszélgetésre. Aztán besötétedett, és akkor Izidor két gyors és jól irányzott lövéssel megölte Tarnóczki Balázst.

Senki sem tudta pontosan, hogy miért csinálta ezt Izidor. Legtöbben úgy vélekedtek, hogy a dohány kifizetése körül támadt nézeteltérés, egyesek szerint Izidor semmit sem akart fizetni Tarnóczki Balázsnak, Izidor viszont a rendőrségen azt vallotta, hogy Tarnóczki Balázs megtámadta őt, sőt igen reakciós és nacionalista nézeteket hangoztatott. Tekintettel a sok háborús kitüntetésre, Izidornak mindent elhittek az illetékes helyeken, és a haja szála sem görbült meg. Két nap múlva már ismét a körtefákat lövöldözte, bár a háromszög a homlokán egy árnyalattal mintha sötétebb lett volna, mint akkor, amikor megérkezett.

A faluban nagy volt a felhördülés, és egyre többen emlegették sajnálkozva Hans Joachim Schrödert, aki belehalt a fiai utáni aggódásba, és ezzel kiürítette a házát. Mellesleg kár volt aggódnia a két fiúért, élve maradt mind a kettő, letelepedtek Németországban, az egyik a pékszakmában helyezkedett el, és később saját kenyérgyárat épített magának, a másikból pedig világhírű szemorvos lett, aki mostanában dúsgazdag olajsejkek szemét operálgatja. Ezt onnan tudom, hogy... De ez nem tartozik ide. Szóval nagy volt a felhördülés a faluban, az emberek a mi utcánkból is összegyűltek esténként a sarkon, és Izidorról tárgyaltak. Egy este Virág Péter, Hodoniczki Oszkár és

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 264 (Black plate)

én odalopództunk a közelükbe, és akkor hallottuk, hogy Csibri Ferenc, a juhász azt mondja:

– Annyira sem becsül bennünket, mint a lenyírt birkákat. Azt hiszi, hogy egyenként lelövöldözhet bennünket. Egyáltalán, ki ez az Izidor?

– Nem jár kocsmákba – mondta bánatosan Vécsey Tamás, aki abban az időben sokat járt és sokat verekedett a kocsmákban. – Ott könnyű lenne megdöfni a bicskával.

– Lehet, hogy elszegődöm rendőrnek – mondta Serfőző András, aki Vécsey Tamás legjobb cimborája volt. – Akkor majd elbánok az ilyen Izidorokkal.

– A sánta Dukaynak kellene szólni – mondta Velez János bácsi. – Neki legalább annyi háborús kitüntetése van, mint Izidornak. Ő aztán egyetlen rántással elroppanthatná Izidor nyakát.

Ekkor észrevették, hogy mi gyerekek ott hallgatózunk a sötétben, és elzavartak bennünket. Mi pedig elmentünk megkeresni Dukay Jánost. A Kultúrházba mentünk, mert a Kultúrházban kuglipálya is volt, és tudtuk, hogy Dukay János biztosan ott gyakorolja a dobásokat. A háború előtt ugyanis Dukay János kuglibajnok volt, de a háborúban kétszer is szétlőtték a térdét, amiért aztán kapott egy rakás kitüntetést, viszont a kuglizás már nem ment neki olyan jól, mint régen, merev lába akadályozta a dobásban, de ő nem nyugodott bele a dologba, állandóan gyakorolt, hogy visszanyerje régi formáját.

Persze hogy megtaláltuk a kuglipályán. Hatalmas tenyerében szinte eltűnt a súlyos kugligolyó, bicegve a pálya széléig futott, és fogcsikorgatva, nagy erővel dobta a betonpályára, a bábuk kopogva repültek széjjel.

– Állítsátok fel a bábukat – mondta Dukay János. – Sajnos még mindig nem tudok olyan biztosan dobni, mint régen. De lesz még belőlem kuglibajnok, majd meglátjátok.

Elküldtük Virág Pétert, hogy állítsa fel a bábukat, én meg azt mondtam Dukay Jánosnak:

– A mi utcánkban úgy hallottuk az emberektől, hogy maga könnyen elroppanthatná Izidor nyakát.

– Ez igaz – mondta Dukay János. – Ha másképpen nem megy, majd én kitekerem a nyakát. Engem nem ijeszt meg a három pisztolyával. De azért előbb próbáljatok meg ti valamit.

– Már senki sem áll szóba Izidorral – mondta Hodoniczki Oszkár.

– Ezzel nem sokra mentek – legyintett Dukay János. – Izidor kemény ember, és úgy látszik, berendezkedett a magányosságra. Emberek közé kellene

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 265 (Black plate)

inkább terelni. Mondjátok meg ott az utcátokban, hogy Izidor valamikor kőműves volt.

Visszamentünk az utcánkba, a férfiak még mindig az utcasarkon tanakodtak, és megmondtuk, hogy Dukay János azt üzeni, hogy Izidort emberek közé kellene terelni, és hogy valamikor kőműves volt.

Vécsey Tamás először legorombított bennünket, amiért egyáltalán elmentünk Dukay Jánoshoz, de aztán mégis fontolóra vették az üzenetét.

– Te a kőművesbrigád vezetője vagy – mondta Serfőző András Morvai Pálnak. – Közöttetek elférne Izidor is. Meg aztán neked is négy kicsi gyereked van, akárcsak Tarnóczki Balázsnak. Barátkozz össze Izidorral.

Morvai Pál izgága kis ember volt, és először nem tetszett neki az ötlet.

– Izidor bizonyára nagy nyugdíjat kap a kitüntetései miatt – mondta. – Nem hiszem, hogy hajlandó kőműveskedni.

– Meg kell próbálni – mondta Velez János bácsi. – Később meghívhatnád vasárnapi ebédekre.

– Ha nem sikerült a dolog, Dukay János majd kitekeri Izidor nyakát – kotyogtam közbe, mire megint elzavartak bennünket az utcasarokról.

Azon az őszön nem történt semmi Izidor körül, és télen sem. Télen a karácsony előtti napokban Virág Péter, Hodoniczki Oszkár és én esténként az angyali vigasságot hordoztuk, és akkor már látszott, hogy a négy Tarnóczki gyerek elkanászodik az apja nélkül, mert hógolyóval dobáltak meg bennünket, amíg a karácsonyi dalokat énekeltük az ablakok alatt. Megpofoztuk őket, de ez nem sokat segített rajtuk, később teljesen elkanászodtak, nem is vitték sokra az életben, egyikük felnőttkorában még börtönbe is került, mert rendszeresen lopta a gyümölcsfacsemetéket a faiskolából.

Tavasszal Izidor már a kőművesbrigádban dolgozott, aranysárga hercegovinai dohánnyal kínálgatta az embereket, és sokat mesélt háborús élményeiről. Tarnóczki Balázs halálával megszűnt a dohányellátás a faluban, ekkor Izidor felújította régi háborús kapcsolatait, valamiképpen állandóan szerzett dohányt, bár nem akkora mennyiségben, mint Tarnóczki Balázs, de ez is több volt a semminél, és erőfeszítése mindenesetre tiszteletet érdemelt. Az emberek már majdnem megszeretették Izidort, de azért továbbra sem felejtették el, hogy ő lőtte le Tarnóczki Balázst. Közben Izidor homlokán sötétlilára színeződött a háromszög, és lassanként lecsöndesedett, kevesebb háborús történetet mesélt, ellenben bevallotta, hogy valamikor nagy családja volt, de a háború elvitte a feleségét is, meg a gyerekeit is.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 266 (Black plate)

Morvai Pál mindezt elmesélte az utcánkban, és akkor Vécsey Tamás gúnyosan megkérdezte:

– Tarnóczki Balázs gyerekeit nem emlegeti?

– Nem – mondta Morvai Pál. – Azokat nem emlegeti.

– Meghívhatod most már vasárnapi ebédre.

– Már meghívtam.

– Eljön?

– El.

– Tisztességes ebédet adjatok neki – mondta Vécsey Tamás. – Húsleveset, sült húst és kelt kalácsot. A gyerekeidet meg sikáld tisztára, és parancsolj rájuk, hogy viselkedjenek illedelmesen az ebédnél.

– Meglesz – bólogatott Morvai Pál.

Szombaton este hangos gyerekvisítás hallatszott Morvai Pálék házából, tisztára mosdatták a gyerekeket, és azt hiszem, el is verték őket, hogy másnap biztosan illedelmesen viselkedjenek Izidor jelenlétében. Nem is volt semmi baj. Vasárnap reggel Morvai Pál felesége levágott két tyúkot, levest főzött belőlük, aztán megsütötte a húsokat, és diós kalácsot is sütött. Ebédre ünneplőbe öltözött az egész család. Izidor is ünneplő ruhában érkezett. Mellére kiaggatta a kitüntetéseket, derekára felcsatolt egy pisztolyt, de ennek ellenére igen békésen viselkedett a vasárnapi ebéd alatt; nem is tehetett másképpen, Morvai Páléknál szinte ájtatos hangulat uralkodott, és a gyerekek is nagyon illedelmesek voltak. Meghatóak az ilyen falusi vasárnapi ebédek, ezt biztosan ön is jól tudja, uram, ilyenkor a nagy békességben az emberek megfeledkeznek a háborús kitüntetésekről és a pisztolyokról. Izidor is meghatódott, ebéd után még a szépen gondozott kertet és a baromfiudvart is megnézte, és megsimogatta a gyerekek fejét, akik még mindig illedelmesen viselkedtek, bár akkor már nagyon szorította őket az ünneplő ruha.

És megismétlődött ez az elkövetkező vasárnapokon is. Később Izidor már pisztoly nélkül jött ebédre, és nemcsak a kertben sétált, hanem fölment a padlásra is, és megszemlélte a Morvai gyerekek bölcsőjét. Aztán már egyre hosszabb ideig tartózkodott a padláson, és leginkább a bölcső előtt álldogált, s homlokán pedig szinte teljesen megfeketedett a háromszög. Más azonban nem történt, Morvai Pál időnként panaszkodott, hogy lassan kipusztul a baromfiudvara. Erre hát Virág Péterékkel megint elmentünk a nagydarab, sánta Dukay Jánoshoz. Most is a kuglipályán találtuk, a pálya szélén üldögélt, mert belefáradt a golyók dobálásába, de elégedettebbnek látszott, mint a múltkor.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 267 (Black plate)

– Formába lendülök lassan – mondta mosolyogva. – Még nem megy olyan jól, mint régen, de öt egymás utáni dobással már mind az ötször letarolom a kilenc bábut.

– Morvai Páléknál már majdnem kipusztult a baromfiudvar – mondtam. – Alig lézeng néhány tyúk abban a nagy udvarban.

– Kemény ember az az Izidor – mondta Dukay János elismerően. – Talán akkor keményedett meg ennyire, amikor kiirtották a családját. Az ilyen emberek nyerik meg a háborút.

– Maga is megnyerte a háborút – mondta Virág Péter.

– Én is kemény ember vagyok – mondta Dukay János. – Ezért lesz belőlem így sántán is kuglibajnok. És Izidorral is elbánok, ha a Vécseyék nem lesznek képesek rá.

– Izidor vasárnap ebéd után mindig a kertben sétál – mondta Hodoniczki Oszkár. – Nézi a gyümölcsfákat, aztán meg felmászik a padlásra.

– Mit csinál a padláson?

– Bámulja a Morvai gyerekek bölcsőjét.

– Mégsem olyan kemény ember, mint gondoltam – mondta Dukay János.

– Látszik rajta, hogy nagyon szenved – mondta Virág Péter. – A homlokán fekete háromszög van.

– Tarnóczki Balázst nem lett volna szabad megölnie – mondtam.

– Ez igaz – hagyta rám Dukay János. – Mondjátok meg az embereknek ott az utcátokban, hogy hívják meg egyszer Izidort vacsorára is.

– Milyen vacsorára?

– Egy rendes, kiadós vacsorára. Csibri levághatna egy birkát, és főzhetnének belőle paprikást. Hívják meg Izidort is, legyenek ott minél többen, hadd lássa, hogy szeretik őt az emberek.

Visszamentünk az utcánkba, és nem szóltunk semmit, nem mertük megmondani, hogy ismét Dukay Jánosnál jártunk. Nyár volt már akkor, a második nyár a háború után, és a körtefák kiszáradtak Izidor kertjében. Az emberek pedig, úgy látszik, maguktól is rájöttek, hogy mit kell csinálni. Mert egy vasárnap, amikor Izidor talán Morvaiék utolsó tyúkját fogyasztotta el, Csibri Ferenc levágott és megnyúzott egy birkát. Délután összegyűltek az emberek a sarkon, tüzet gyújtottak, bográcsot akasztottak föléje, és nekiálltak birkapaprikást főzni. Meleg nap volt amúgy is, a tűz a bogrács alatt mintha még jobban felmelegítette volna az utcát, ott a folyó mellett.

– Menjetek, hívjátok el Morvaiékat és Izidort is vacsorára – mordult ránk később Vécsey Tamás.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 268 (Black plate)

Egész gyerekhad nyüzsgött a bográcsok körül, valamennyien rohantunk Morvaiékhoz. Bementünk az udvarba, a Morvai család töprengve üldögélt a ház előtt a füvön, egy diófa alatt.

– Az emberek birkapaprikást főznek a sarkon, és magukat is meghívják vacsorára – mondtam Morvai Pálnak. – Hol van Izidor?

– A padláson – mondta Morvai Pál. – Bizonyára a bölcsőt nézi.

Elsőnek mentem fel a létrán, a kövér Hodoniczki Oszkár a nyomomban szuszogott. Felértem a padlásra, kicsit hunyorogtam, hogy megszokjam a félhomályt, és ekkor szemben találtam magam Izidorral. Nem a bölcsőt nézte, hanem engem és Hodoniczki Oszkárt. A padláson állt, nyakában kötéllel, a kötél másik vége egy horogfán feszült, Izidor lába mellett egy sámli volt, úgy tetszett, mintha most akarna fellépni rá. De nem mozdult, mereven állt, szemei kerekre tágultak. Villámgyorsan ereszkedtünk le a létrán, Hodoniczki Oszkár úgy izzadt, mintha tűz felett forgatnák, de izzadtam én is nagyon.

– Izidor kötéllel a nyakában áll a padláson – mondtam levegő után kapkodva Morvai Pálnak.

Morvai Pál keservesen felsóhajtott, és azt mondta:

– Szóljatok Vécseyéknek.

Rohantunk ki az utcára, a négy Morvai gyerek is felugrott a diófa alól, és ünneplő ruhájukban szaladtak utánunk.

– Izidor felakasztotta magát – rebegtük, amikor odaértünk az utcasarokra. – Sámli van a lába mellett, de ő a padláson áll, és kötél van a nyakában.

– Leugrott a sámliról? – kérdezte Opana.

– Nem tudom – mondtam. – A padláson áll, és kimerednek a szemei.

Sokáig hallgattak akkor az emberek ott az utcasarkon, bámulták a bográcsok alatt parázsló tüzet, vagy elnéztek messze a lemenő nap után. Csibri Ferenc később sajnálkozva megjegyezte:

– Kár volt leszúrni ezt a szegény birkát.

– Most már mindegy – mondta Opana.

– Le kell hoznunk a padlásról – mondta Serfőző András.

– Menjünk – mondta Vécsey Tamás.

Elindult mindenki Morvai Pálék háza felé. A felnőttek mentek elöl, mi meg kocogtunk mögöttük, aztán már ott nyüzsögtünk mindannyian Morvaiék udvarában. Ma sem tudom, hogyan, de sokakkal együtt én is felsodródtam ismét a padlásra, pedig semmi kedvem sem volt odamenni. De ott voltam, és még egyszer láttam a mereven álló Izidort. Vécsey Tamás átkarolta a derekát, és én azt vártam, hogy Izidor mindjárt megszólal, és a vállára

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 269 (Black plate)

borul. De a kötél felfelé húzta. Serfőző András elővette a bicskáját, és elvágta a kötelet. Izidor összenyaklott, és szépen Vécsey Tamás vállára borult. Akkor láttuk, hogy milyen kis ványadt ember volt Izidor. Vécsey Tamás egyedül levitte a létrán, és lefektette a diófa alá.

Ez lenne hát Izidor története. Ennyiből is megbizonyosodhatott, uram, hogy én valóban messziről megismerem az öngyilkosjelölteket. Ön egyáltalán nem öngyilkosjelölt, hiába hadonászik azzal az életlen késsel, és hiába fenyegetőzik, hogy felvágja az ereit, merthogy nagyon keserű az élete. Ahogy elnézem, önnek soha életében nem volt és nem is lesz három pisztolya egyszerre. És a homlokán sincs a sötét háromszög jele. Bár megjegyzem, amikor már ott a diófa alatt feküdt, Izidor homlokán is elhalványodott a fekete háromszög. Annyira elhalványodott, hogy alig látszott, de azért mégis megmaradt, teljesen nem lehetett eltüntetni.

(Körkép 1989. Magvető, Bp., 1989.)

A jószagú szerzetes

K. tanár úr vallomása nyomán

Még ma is szeretek füstben üldögélni, igaz, már nem olyan sűrű füstben, mint régebben, ma már csak néhány színes pálcikát gyújtok meg a szobámban, a pálcikák sokáig parazslanak, halványkék füstcsíkokat bocsátanak a levegőbe, a füst megszürkül a fejem felett, igazán füstszerűvé válik, átlátszó szürkeséggé, tulajdonképpen nem rejt el senki elől, de én biztos vagyok benne, hogy mindenki elől elrejtőztem, nem láthat senki sem, teljesen egyedül vagyok, legfeljebb az Isten láthat, és lehet, hogy mond nekem egyszer még valamit. A színes pálcikák füstje illatos, furcsán édeskésen, majdnem émelyítően illatos, valahonnan a Távol-Keletről, talán Indiából származnak a pálcikák, bár Bihari János nekem Nyugat-Európából hozza őket, mert Bihari János mindig Nyugatra szokott utazni üzletkötés céljából, élelmes ember, jó üzleteket csinál és sok pénzt keres, mégsem látszik egészen boldognak, azt hiszem, még mindig sajnálja, hogy nem lehetett belőle fizikus, és én is sajnálom, mert nagy tehetsége

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 270 (Black plate)

volt a fizikához, tudom, hiszen én tanítottam neki a fizikát, de azután nem vették fel az egyetemre, mert a piarista gimnáziumban végzett, így hát megpróbálkozott mindenféle mással, míg végül üzletkötő lett, jó nevű és jól kereső üzletkötő, aki sokat utazik külföldre, de az az érzésem, hogy az egészben csak annak örül igazából, hogy nekem egzotikus tájakról eredő színes pálcikákat hozhat ajándékba, olyan pálcikákat, amelyekből illatos füst emelkedik az ég felé. Én is örülök a színes pálcikáknak, bár be kell vallanom, émelyeg kissé a gyomrom a furcsa illatoktól, a ruháimba is beleveszik magukat a furcsa illatok, az utcán néha az emberek fintorognak a közelemben, de nem szólok semmit Bihari Jánosnak, nem akarom elrontani a kedvét, egyébként is ritkán járok ki mostanában az utcára, és voltak évek, amikor sokkal büdösebb füstben ültem és csak egyetlen ruhám volt, és az a ruhám tényleg nagyon büdös volt.

Ha jól meggondolom, a háborús német füstdobozokat kedveltem leginkább. Ezeket a csúnya, sötétbarna, szögletes dobozokat Németországban láttam először, amikor életemben először indultam Nyugat felé, nem akartam én akkor Németországba menni, csak hát éppen elindultam Nyugat felé, mert másfelé nem indulhattam, a tanítványaimat is Nyugatra vitték, miután Pesten bezárták a piarista gimnáziumot, azt mondták, hogy a diákokat Szombathelyen vagy Szentgotthárdon beosztják a Vöröskeresztbe, így hát én is utánuk indultam.

A háború vége felé jártunk, gyalog mentem, a dunántúli nyílegyenes jegenyesorban lépkedtem, és akkor már nem hittem istenben. Túl sok szörnyűséget láttam, üldözött, megcsonkított, éhes és síró embereket, tudtam, hogy elveszítünk ismét egy háborút, kicsire zsugorodunk és nagyon szegények, rémültek és csúnyák leszünk. A jegenyesor is csúnya volt most, a magas jegenyefák lehullatták leveleiket, ágaik csupaszon meredtek a magasba, az út meg sáros és töredezett volt, tönkretették a harckocsik. Fáradt katonák mentek el mellettem, némelyik rám köszönt. Fáztam. Az út mellett tűz égett, egy hosszú lábú suhanc guggolt mellette, száraz faágakat rakott a tűzre, fél szemmel figyelte, ahogy közeledem, aztán hangosan rám köszönt:

– Jó napot, tanár úr.

Megálltam, nem ismertem meg.

– Rossz irányba megy, tanár úr – mondta és elvigyorodott.

Ekkor ráismertem. Bihari János volt, a legtehetségesebb diákom, akivel azonban sok bajom volt, mert általában komolytalanul, iskolánkhoz nem illő módon viselkedett. Odamentem a tűzhöz, én is leguggoltam, és a tűz fölé tartottam a kezem.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 271 (Black plate)

– Neked Szombathelyen vagy Szentgotthárdon kellene lenned a többiekkel együtt – mondtam. – A vöröskeresztes csomagokat kellene osztogatnod az éhező embereknek.

– A többiek Németországban vannak – mondta Bihari János. – Meg a vöröskeresztes csomagok is.

– Németországban?

– Igen. Összeszedtek bennünket meg a környékbeli fiúkat, a levente korosztályúakat és elvittek valamennyiünket egy csehországi gyűjtőtáborba, onnan meg vonaton Németországba. Akkor hallottam, hogy már legalább negyvenezer magyar gyerek van Németországban.

– Miért viszik oda ezt a sok gyereket?

– Kiképzésre. Katonákat csinálnak belőlük, aztán kiküldik őket a frontra.

– A gyerekeket?

– Kevés felnőtt maradt Németországban – mondta Bihari János. – És azok, akik megmaradtak, módfelett idegesek, folyton a puskájukat szorongatják, és hamar belelőnek az emberbe, ha helytelenkedik. Ezért is szöktem vissza. Az egyik állomáson átsurrantam egy másik vonatba, amelyik errefelé jött. Hívtam a többieket is, de senki sem mert utánam jönni.

– Hol lehetnek most?

– Nem tudom. Az a vonat bárhová elvihette őket.

– Vissza kellene hozni a gyerekeinket – mondtam.

– Maga akarja visszahozni őket?

– Megpróbálhatnám.

– A németek nem vallásosak. Nem tisztelik túlságosan a papokat. Azt mondják, Hitler sem vallásos. Ebből kifolyólag igen sok német nem hisz istenben.

– Én sem hiszek már istenben – vallottam be csöndesen.

– Akkor meg miért akar még mindig jótékonykodni?

– Vissza kell hozni a gyerekeket – mondtam. – Hamarosan véget ér a háború, a gyerekek itthon kell hogy legyenek.

– Énrám ne számítson, tanár úr – vigyorgott Bihari János. – Én már jártam ott, most egy ideig csak kelet felé megyek, arrafelé már nincs háború.

– Háború van mindenfelé – mondtam. – Azt mondják, hogy az oroszok is szedik össze a férfiakat és hurcolják ki őket Oroszországba.

Bihari János ezen elgondolkozott egy kicsit, és már nem vigyorgott. Fáradt magyar katonák bandukoltak mellettünk, nyugati irányba mentek, az ő arcukon is látszott, hogy még mindig háború van.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 272 (Black plate)

– Oroszországban is bizonyára idegesek az emberek – mondta Bihari János rövid szemlélődés után.

– Bizonyára.

– És Oroszországban nagyon hideg van – morfondírozott tovább Bihari János. – Igaz, itt is hideg van, de Oroszországban sokkal hidegebb van. Nagyon fáznék ottan.

– Németországban is fáznak a gyerekeink.

– Azt hiszem, itt, a tűz mellett fogom kivárni a háború végét – mondta Bihari János. – Elnézem majd a hadseregek vonulását, aztán úgyis tavasz lesz hamarosan.

– Tavaszig el fognak hurcolni a tűz mellől – mondtam.

– Tehát nekünk, kettőnknek kellene visszahoznunk az új ország új nemzedékét?

– Valakinek vissza kell hozni őket.

– Egy kóborló diáknak, aki fázik és fél az ideges emberektől, és egy papnak, aki nem hisz istenben?

Nem szóltam semmit, felálltam és várakozva néztem a fiúra, lassan ő is felállt és azt mondta:

– Tulajdonképpen fizikus akartam lenni. Híres fizikus. Azt terveztem, hogy egyszer majd gépembereket csinálok, nyugodt, megfontolt mozgású, jóindulatú gépembereket, akik sohasem idegesek, általában csöndesen viselkednek, ha pedig megszólalnak, akkor bölcs dolgokat mondanak.

– Majd csinálsz még gépembereket. Néhány fontos dologra megtanítalak majd a fizikaórákon, aztán csinálhatod a gépembereidet.

– Nem hiszem – rázta a fejét Bihari János. – Az ideges gépemberek előbbutóbb kinyírnak bennünket.

Aztán mégiscsak elindultunk arra, amerre a katonák is mentek. A katonák az út két szélén lépdeltek, mi pedig az út közepén mentünk, a jegenyefák még mindig csúnyák voltak, hátunk mögött, a távolból időnként ágyúdörgés hallatszott. Tél volt még és valamennyien fáztunk.

– Menetlevél nélkül nem jutunk messzire – dünnyögött Bihari János, de azért jött továbbra is mellettem, és mintha megráncosodott volna az arca, amióta magunk mögött hagytuk azt a kis tüzet, az út szélén. Szegény fiú hirtelen elkezdett öregedni.

Menetlevelet gyorsabban szereztünk, mint ahogy álmodni mertem volna. Az egyik falu előtt egy lerobbant terepjáró gépkocsi állt, két katona matatott a motor körül, a harmadik, egy szemüveges szakaszvezető cigarettázva

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 273 (Black plate)

figyelte őket. A szakaszvezetőt ismertem. Szikora Péternek hívták. Szegedi kerékpárszerelő volt, együtt jártunk elemi iskolába, és nagyon csöndes, jóravaló fiú volt akkoriban.

– Minduntalan ismerősökkel találkozom – mondtam neki mosolyogva. – Kicsi lett ez az ország.

– És egyre kisebb lesz – mondta, ő nem mosolygott, de azért elégedetten nézett végig rajtam és kezet fogott velem. – Szép ez a papi ruha, bár mintha kopott lenne már egy kicsit.

– Elég régóta hordom.

– Honnan jössz?

– Pestről.

– Mi maradt meg Pestből?

– Főleg romok.

– Most hova mész?

– Németországba.

– Elég csúnya hely. Ott is főleg romok vannak.

– Negyvenezer magyar gyereket vittek ki Németországba. Vissza akarjuk hozni őket.

– Ti ketten? Te meg ez a nyiszlett fickó?

– Valakinek meg kell próbálni – mondtam.

– Nem jutunk messzire – mondta ekkor Bihari János. – Nincs menetlevelünk.

Szikora Péter megvetően nézett Bihari Jánosra, mint aki nem szereti a tudálékos suhancokat.

– Menetleveleket tudok szerezni – mondta.

– Német menetlevelekre lenne szükségünk – okoskodott Bihari János.

– Német menetleveleket is tudok szerezni – mondta Szikora Péter.

– Szakaszvezetők mióta osztogatnak menetleveleket? – kérdezte pimaszul Bihari János.

Szikora Péter megdühödött.

– Hogy hívják ezt a fickót? – kérdezte tőlem.

– Bihari Jánosnak – mondtam.

– Hosszúra nőtt, nagyon sovány és nagy a szája – mondta dühösen Szikora Péter.

– Eltévelyedett a fiú ebben a háborúban – mondtam. – Egyébként a legjobb tanítványom, kiváló érzéke van a fizikához, és egyszer majd híres fizikus lesz belőle.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 274 (Black plate)

– Az őrnagyomnak vannak német menetlevelei – mondta kissé megenyhülve Szikora Péter. – Az őrnagyom nagyon jól áll a németeknél, és ezt nekem köszönheti, mert minden éjszaka én hozom neki is meg a németeknek is a nyelveket.

– Milyen nyelveket? – kérdeztem.

– Orosz foglyokat. Éjszakánként átszököm az orosz vonalak mögé, foglyul ejtek néhány alvó orosz katonát, ideterelem őket hozzánk, az őrnagyom üvöltözik velük, aztán átadja őket a németeknek, azok kifaggatják az oroszokat és hálásak az őrnagyunknak, ő meg hálás nekem. Aztán következő éjszaka megyek az újabb nyelvekért.

– Egyedül? – kérdeztem.

– Nem. Derék bácskai legények segítenek nekem. Sok bácskai legény van itt nálunk, ezek mindig jelentkeznek az éjszakai akciókra, segítenek nekem megkötözni az oroszokat, aztán a derék délvidéki legények eldobják a fegyvereiket és elindulnak hazafelé. Nálunk már nincs lövöldözés, ha az oroszok el nem kapják őket útközben, talán még haza is érnek. Én azonban mindig visszajövök a megkötözött nyelvekkel.

– Nem hittem volna, hogy ilyen harcias katona lesz belőled – mondtam.

– Az utóbbi időben haragos vagyok egy kicsit. Amióta megtudtam, hogy miket művelnek az oroszok. Megerőszakolják az asszonyokat, a férfiakat meg elhurcolják Szibériába. Hát akkor én is elhurcolok közülük néhányat. Még egy ideig. Ha majd kicsit lenyugszik a helyzet, egy éjszaka én sem fogok visszajönni. Hazamegyek, kinyitom a műhelyem ajtaját, és megjavítom az oroszok biciklijét vagy a harckocsijaikat, és majd nagyon szolgálatkész és udvarias leszek.

– Menetlevelek kellenének – szólt közbe türelmetlenül Bihari János.

– Ennek a fickónak mit írjunk a papírjára? – kérdezte tőlem Szikora Péter.

– Írjátok rá, hogy papnövendék.

– Akkor papi ruhát is kell szereznem neki. Majd kérek egyet a tábori lelkészünktől.

Szikora Péter elment, mi meg toporogtunk a terepjáró kocsi mellett és néztük a két katonát, ahogy a motorral bíbelődnek. A katonák megjavították a gépkocsi motorját, elégedetten cigarettára gyújtottak, de Szikora Péter még nem volt sehol. Vagy háromnegyed óra múlva tért vissza, hozott két hátizsákot és egy papi reverendát. A reverendát Bihari János mindjárt magára húzta, kis kövér ember lehetett a tábori lelkész, mert a reverenda lötyögött Bihari Jánoson, és csak a térdéig ért. Szikora Péter a lábam elé rakta a hátizsákokat.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 275 (Black plate)

– Hoztam nektek egy kis elemózsiát is az útra – mondta, és akkor átadta a menetleveleket is. – Hamburgig utazhattok, és útközben megállhattok minden gyűjtőtábornál, ahol a magyar gyerekeket képezik ki a végső harcra és misézhettek nekik. Tudsz németül?

– Tudok – mondtam. Megnéztem a menetleveleket, tényleg azt írta rajtuk, hogy Hamburgig utazhatunk és hogy misézhetünk útközben.

– A kocsi rendben van? – kérdezte Szikora Péter a két katonától.

– Rendben van – mondták.

– Vigyétek be a tisztelendő urakat Szombathelyre, onnan majd vonattal mennek tovább, vagy gyalog.

Beültünk a terepjáróba, Szikora Péter odahajolt hozzám.

– Az őrnagynak azt mondtam, hogy százezer magyar gyereket fogtok hazahozni. Részeg már egy kicsit az őrnagyom, de nagyon helyesli a dolgot, azt mondta, hogy az ifjúságnak kell újjáépíteni az országot, és azt is mondta, hogy mire visszajöttök a százezer gyerekkel, mi itt bizonyára megnyerjük már a háborút. Én a magam részéről elégedett leszek, ha tíz gyereket hazahoztok.

Megköszöntem Szikora Péternek a segítségét, azzal elindultunk a gépkocsival. A kocsiban is hideg volt, alkonyattájt értünk Szombathelyre meggémberedve a hidegtől, az állomáson azt mondták, hogy nemrégen ment el egy vonat Németországba, de arra úgysem fértünk volna fel, mert tele volt Bánátból menekülő svábokkal, reggel újabb vonat indul, arra talán felszállhatunk. A váróteremben töltöttük az éjszakát Bihari Jánossal és reggel vonatra szálltunk.

Nem volt túl sok utas a vonaton, úgy látszik, a délvidéki németek újabb áradata még nem érkezett meg, ülőhelyet is kaptunk, egészen kényelmesen kezdődött az utazás, tulajdonképpen végig kényelmesen utaztunk, a vonat nem ment túlságosan gyorsan, de nem is állt meg gyakran. Bécs közelében egy teherpályaudvaron vesztegeltünk hosszabb ideig, itt több zsúfolt személyvonatot láttunk, ezeken utaztak a délvidéki németek, sok volt az asszony és a gyerek, a kisgyerekek hangosan sírtak. Lezárt tehervonatok is álltak a pályaudvaron, ezekből időnként tompa dörömbölés hallatszott, a tehervagonokban bizonyára a zsidókat szállították. Összekulcsoltam a kezemet, de Bihari János gúnyosan rám szólt:

– Kihez akar imádkozni, tanár úr?

Így hát nem imádkoztam senkihez. Aztán tovább ment a vonatunk, de ekkor már igen sokszor megjelentek az ideges német katonák, kettesével jár-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 276 (Black plate)

ták a vagonokat, géppisztoly volt náluk és többször igazoltatták az utasokat. A mi papírjaink rendben voltak, igazán hálásak lehettünk Szikora Péternek.

Valamikor délután kis tumultus támadt, két német katona egy fejkendős asszonyt taszigált és az iránt érdeklődtek, hogy ki tud magyarul. Mondtam, hogy én tudok magyarul.

– Kérdezze meg ezt az asszonyt, hogy kicsoda és hogy hova utazik – mondta az egyik német katona.

Megkérdeztem az asszonyt.

– A Garam mellől jövök és a lányokat keresem – mondta.

– Milyen lányokat?

– Nálunk nemcsak a fiúkat, hanem a fiatal lányokat is összeszedték és elvitték őket Németországba. Meg akarom keresni őket és hazavezetni. Az én két kislányomat is elvitték.

Összenéztünk Bihari Jánossal és ő azt mondta:

– Most már hárman vagyunk. Hárman könnyebben hazavezetünk negyvenezer magyar gyereket. Sőt talán százezret.

– Mit mond az asszony? – kérdezte türelmetlenül a német katona.

– Szeretne Németországban dolgozni – mondtam. – Hallotta, hogy nagy szükség van női munkaerőre, sok magyar nő dolgozik már Németországban. Őket keresi, szeretne ő is közéjük állni. Egyébként becsületes és szorgalmas magyar asszony.

– Nincsenek iratai – mondta a német katona.

– Iratok nélkül is szívesen dolgozik.

– Ültesse le maga mellé és mondja neki, hogy ne mozduljon innen, amíg nem szólok.

– Nem tudja, hogy merre vannak gyűjtőtáborok, ahol a magyar fiúkat és lányokat harci és munkafeladatokra képezik ki? – kérdeztem.

– Ültesse le az asszonyt! – förmedt rám a katona.

Leültettem az asszonyt magam mellé, a katonák elmentek. Az asszony szinte eszelősen csillogó szemekkel nézett rám és azt mondta:

– Meg fogom találni a lányainkat. Nagyon szép lányok. Olyan szépek, mint az angyalok.

– Az én diákjaimat is elhurcolták Németországba. Ők is szépek voltak, mint az angyalok.

– Magát papnak néztem, nem tanárnak – mondta az asszony.

– Piarista szerzetes vagyok – magyaráztam. – A piarista gimnáziumban tanítottam matematikát és fizikát.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 277 (Black plate)

– Lányokat tanított?

– Nem. Fiúkat.

– A fiúk nem lehetnek angyalok – mondta majdnem dühösen a fejkendős asszony.

– Miért?

– Mert nadrágot hordanak. Ezért csak ördögök lehetnek. Az ördögök is nadrágot hordanak. Angyalok csak lányok lehetnek. Láttam a templomunkban is a falfestményeken...

– Nem tudom, hogy milyen falfestmények vannak a templomukban, de az ördögöket és az angyalokat nem a nadrágok szerint osztják fel – mondtam türelmesen.

És ekkor, szerencsétlenségemre, hosszas magyarázkodásba kezdtem az angyalokról. Az asszony pedig vitatkozott velem. Magyarázkodtam estig, sőt jóformán egész éjszaka folytattuk az ostoba vitát az ördögökről és az angyalokról. Nagyon szerencsétlenül éreztem magam, mert akkor már az angyalokban sem hittem.

Reggel egy takaros falusi állomáson álltunk meg, leszálltam, hogy járkáljak kicsit és hogy megpihenjek az angyaloktól. Egy vasutas ácsorgott a vonat mellett, lehet, hogy ő volt az állomásfőnök, megkérdeztem tőle, hogy nincs-e errefelé olyan tábor, amelyben fiatal fiúkat képeznek ki a haza védelmére. Bólogatott, hogy van a közelben ilyen tábor.

– Nem tudja véletlenül, hogy vannak-e a táborban magyar fiúk is?

– Vannak – mondta a vasutas. – Ők a füstcsinálók.

– Mi az, hogy füstcsinálók?

Vállat vont.

– Füstcsinálók. Mindennap gyakorlatoznak a táborban, füstöt csinálnak. Néhányszor itt voltak nálunk is és elárasztották füsttel a falut.

– Lányok nincsenek a táborban?

– Nincsenek. Csak fiúk.

Felugrottam a vonatra és felráztam Bihari Jánost.

– Leszállunk – mondtam. – Van itt egy gyűjtőtábor a közelben.

– Magyar gyerekek is vannak a táborban? – kérdezte Bihari János álmosan.

– Igen.

– És lányok? – kérdezte a Garam melléki fejkendős asszony.

– A lányok valahol másutt vannak – mondtam.

– Akkor én továbbutazom – mondta az asszony. – Valahol biztosan meg fogom találni a lányainkat. Nem veszhettek el, mert szépek, mint az angyalok.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 278 (Black plate)

Elbúcsúztunk az asszonytól, gyorsan leszálltunk a vonatról. A német vasutas megmutatta, hogy merre menjünk, azt mondta, a tábor vagy két kilométerre van a falutól.

– A magyarok ilyenkor már elkezdik a füstölést – mondta. – Menjenek csak a füst irányában.

Elindultunk arra, amerre a vasutas mutatta, keresztülvágtunk a kis falun, és akkor a távolban tényleg füstoszlopot láttunk, mentünk hát a füstoszlop felé. Keskeny ösvényen gyalogoltunk, körülöttünk a szántóföldeken már elolvadt a hó, közeledett a tavasz, vagy talán tavasz is volt már.

A tábor elég nagynak látszott, barakkok sorakoztak szépen egymás mellett, a barakkok előtti kopár téren fiatal fiúk masíroztak német katonák irányításával, szögesdrót kerítés vette körül a tábort, de őröket alig láttunk, tulajdonképpen csak két őr állt a kapu előtt. A tábor közepén egyre terebélyesebb lett a füstoszlop.

A kapuhoz mentünk, az egyik őrnek odaadtam a menetleveleinket. Megnézte a papírokat, intett, hogy várjunk, bement a kapun és eltűnt az egyik barakkban. A másik őr idegesen szorongatta géppisztolyát és gyanakodva nézegetett bennünket.

– A fegyveres emberek idegesek Németországban – jegyezte meg Bihari János.

– A fegyveres emberek mindenütt idegesek – mondtam.

A füstoszlopból lassan füstfelhő lett, halványkék füstfelhő a tábor közepén, amely fent a magasban fehér ködszerűvé vált, és eltakarta az eget, mint egy nagy ködesernyő. Visszajött az őr a papírjainkkal, és megkérdezte tőlem:

– Meddig akarnak a táborban maradni?

– Nem tudom – mondtam. – Amíg a gyerekeknek szükségük lesz ránk.

– A parancsnok azt mondja, hogy együtt lakhatnak és együtt étkezhetnek a magyar gyerekekkel, de csak akkor misézhetnek, ha szünetel a kiképzés. A rendszeres munkát nem zavarhatják meg.

Tudomásul vettük a táborparancsnok üzenetét és bementünk a kapun. A tábor közepe felé tartottunk, a füstfelhő szélénél német egyenruhás fiatal fiú állt, nem lehetett több tizenöt évesnél. Magyarul bekiabált valahová a füstbe:

– Két pap jön errefelé! Olyanok, mint a csapzott varjak!

Amikor odaértünk hozzá, Bihari János azt mondta:

– Magyar gyerekeket keresünk, de főleg piarista diákokat.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 279 (Black plate)

– A varjak piarista diákokat keresnek! – kiabált be ismét a füstfelhőbe a fiú.

Bihari János pofon csapta. A fiú meglepődött, de nem ijedt meg, elnevette magát.

– A papok pofozkodnak! – kiabálta.

Egy valamivel idősebb és magasabb fiú lépett elő a füstből, rajta is német egyenruha volt.

– Tisztelendő uraim, miért pofozkodnak? – kérdezte.

– Nem tetszik nekik, hogy nem vagyunk piaristák – mondta a kisebbik fiú.

– Nem tetszik, ha tiszteletlenül beszélnek a papokkal – mondta Bihari János.

– Nekem viszont nem tetszik, ha pofozzák az embereimet. Mi a német légelhárítás kötelékeibe tartozunk és senki sem pofozhat bennünket, mert mi fogjuk füsttel elárasztani az eget Németország felett, akkor aztán az angol és az amerikai repülők nem látnak semmit, elvesznek odafenn a magasban és végül egymást fogják megbombázni. Hát ilyen fontos és sorsdöntő feladatok várnak ránk. Egyébként engem Basa Ferencnek hívnak és nem vagyok piarista. A többiek sem piaristák.

– Honnan jöttetek? – kérdeztem.

– Keszthely környékéről, a Balaton mellől. Összehívtak bennünket, hogy majd tankcsapdákat meg lövészárkokat ásunk, aztán idehoztak bennünket a német légvédelembe.

– Hányan vagytok?

– Hatvanhárman.

– Ez valamivel kevesebb, mint a negyvenezer – súgta a fülembe Bihari János.

– Erről a simaképű fickóról nem hiszem, hogy pap – mutatott Basa Ferenc Bihari Jánosra. – Túlságosan fiatal és csak térdig ér a reverendája.

– Papnövendék – mondtam. – És azért jöttünk, hogy segítsünk rajtatok.

– Ránk fér a segítség – mondta Basa Ferenc. – Különösen, ha megint összeverekedünk a románokkal.

– Románokkal?

– Vannak itt román fiúk is – magyarázta. – Igen gyakran összeverekszünk velük. A szlovákokkal is verekedtünk már, de csak kétszer. Vannak itt ezenkívül még ukránok, fehéroroszok, litvánok, finnek... Ők leginkább egymással verekszenek.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 280 (Black plate)

– Szeretnetek kellene egymást – mondtam.

– Tudom – mondta Basa Ferenc. – De nem szeretjük egymást. Ezért jól jön minden segítség.

– Mi másfajta segítségre gondoltunk.

– Jöjjenek be a fiúkhoz – mutatott a háta mögé a sűrű füstfelhőre, a megpofozott fiúnak pedig azt mondta: – Te meg tartsd nyitva a szemed és jelentsd, ha a románok erre jönnének.

Aztán beléptünk a füstfelhőbe, mindjárt könnybe lábadt a szemem és köhögni kezdtem.

– Majd megszokja, tisztelendő atyám – mondta Basa Ferenc. – És majd meglátja, hogy milyen jó ez a füstös hely.

Könnyes szemmel körülnéztem. Német egyenruhás fiúk álldogáltak vagy guggoltak két vashordó és néhány kisebb szögletes bádogdoboz körül, a hordókból és a dobozokból füst szállt a magasba.

– Hát így gyakoroljuk mi az égbolt elködösítését – mondta Basa Ferenc. – És közben elrejtőzünk a füstben a világ elől, tekintettel arra, hogy mostanában elég csúnya a világ körülöttünk. Innen viszont nem látjuk a csúnya világot és minket sem lát senki, csak a jóisten. A jóistenre már régóta számítunk, várjuk, hogy mondjon már nekünk valamit; megmondhatná, hogy mi vár ránk, vagy hogy mit tegyünk, esetleg megvigasztalhatna bennünket, hiszen itt egyedül ő lát bennünket. De a jóisten eddig még nem mondott egy szót sem.

– Ehelyett nyakunkra küldött két ágrólszakadt papot – mondta valaki.

– Vigasztalni jöttünk benneteket – mondta kenetteljesen Bihari János, de a sűrű füstben is láttam, hogy vigyorog. – Szentmisét fogunk tartani nektek mindennap itt a füstfelhőben, és ez istennek tetsző cselekedet lesz.

– Hazaviszünk benneteket innen – mondtam kissé zavartam, mert nem akartam istentiszteletet tartani.

– Ez kissé nehezen fog menni – mondta Basa Ferenc. – Könnyű bejutni a táborba, de kimenni már nagyon nehéz. Ellenben a szentmiséket szívesen végighallgatnánk, hátha segít rajtunk.

– Kezdjen hozzá, tanár úr – mondta halkan Bihari János. – Istennek tetsző dolog lesz.

Nem voltam hajlandó misézni, ehelyett belekezdtem egy bibliai történetbe. Igen részletesen elmeséltem a zsidók menekülését Egyiptomból. Kissé fellengzős és nagyképű volt a témaválasztás, de magyarázatot nem fűztem hozzá, egyszerűen csak elmeséltem a történetet, egészen addig, hogy a Vörös-tenger megnyílt a menekülő nép előtt. Bihari János összekulcsolta a ke-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 281 (Black plate)

zét és egész idő alatt motyorászott valamit, mintha imádkozna, de szerintem nem imádkozott, ki tudja, milyen szöveget mormolt.

– Szép volt, tisztelendő atyám – mondta Basa Ferenc, amikor befejeztem. – Igaz, hogy inkább hittanórára hasonlított, mint szentmisére, de így is nagyon szép volt. Ezentúl minden délelőtt misét fogunk hallgatni, és hátha akkor isten is szólni fog hozzánk. Délután, sajnos, nem misézhetünk, mert akkor nekünk is a fegyverforgatást kell gyakorolnunk a többiekkel.

A hordókból és a dobozokból lassanként kifogyott a füst, ismét láttuk a világot magunk körül, később az eget is láttuk, mert a füst szétoszlott a magasban. Ebédelni mentünk egy hatalmas barakkba. A fiúk nemzetiségekre osztva ültek a hosszú faasztaloknál. Az asztalok között német katonák járkáltak, nyilván ők is tudták, hogy a gyerekek nem szeretik egymást.

Délután mi Bihari Jánossal a magyar barakkban húzódtunk meg, a fiúk pedig odakint gyakorlatoztak, persze üres puskákkal. Este, lefekvés után Bihari János megimádkoztatta a társaságot. Kiállt a barakk közepére, hangosan imádkozott, a többiek meg mondták utána. Másnap délelőtt tovább meséltem a bibliát a füstfelhőben, aztán este ismét imádkoztak a fiúk. Talán három hétig maradtunk a táborban, a füst már nem marta a szememet és nem köhögtetett, miközben a bibliai történeteket beszéltem, a fiúk is mintha őszintén imádkoztak volna esténként, és mintha valamelyest megnyugodtak és megszelídültek volna. A három hét alatt csak egyszer verekedtek össze a románokkal, a szlovákok viszont többször is összeverekedtek az ukránokkal, és a litvánok is a fehéroroszokkal.

Aztán egyszer csak elterjedt a hír, hogy hamarosan a frontra küldik a fiúkat, és az üres puskákhoz golyókat is kapnak. Akkor este Basa Ferenc állt a barakk közepére és azt mondta:

– Ha golyókat kapunk, a románok biztosan megtámadnak bennünket. És ők jobban értenek a fegyverekhez, mint mi, mert ők akkor is gyakoroltak, amikor mi a füstfelhőket csináltuk.

– Ez azt jelenti, hogy meg kell előzni őket – mondta valaki. – Nekünk kell támadni.

– Igen. Ez azt jelenti – mondta Basa Ferenc.

– Ne beszéljetek az öldöklésről – mondtam. – Imádkozzatok inkább.

– Imádkozhatunk is éppen – mondta Basa Ferenc. – De lőni fogunk, amint megkapjuk a golyókat, mert különben minket lövöldöznek le.

Imádkoztak még akkor este, de csak halkan és nem túl nagy átéléssel.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 282 (Black plate)

Másnap kihallgatást kértem a táborparancsnoknál. Komor arccal, de azért szívélyesen fogadott, kezet fogott velem, a bal karja bénán lógott az oldalán, bizonyára háborús sebesülése volt.

– Hallottam, hogy golyókat akar osztogatni a fiúknak – mondtam.

– Mindenkinek harcolni kell – mondta a parancsnok. – És a front már nagyon közel van.

– A gyerekek sohasem fognak kijutni a frontra, egymást fogják legyilkolni itt a táborban.

A parancsnok hosszasan nézett a szemembe, aztán felsóhajtott.

– Ilyen szövetségesekkel nem lehet megnyerni a háborút.

– Mi is rosszul válogattuk meg a szövetségeseinket az utóbbi időben – mondtam.

– Elveszítettük a háborút – mondta szomorúan a parancsnok.

– Engedje haza a gyerekeket.

A parancsnok leült az asztala mellé, béna bal karját simogatta.

– Nem jutnának messzire – mondta. – Német egyenruha van rajtuk, kivégeznék őket mint katonaszökevényeket.

– Ha adna egy hivatalos írást...

– Adhatok. De az még nem szavatol semmit.

– Adjon hivatalos papírt, a többit bízza rám.

– Magyarországot már megszállták az oroszok – mondta a parancsnok. – Viszik az embereket Szibériába.

– Talán megnyugszik a helyzet, mire hazaérünk.

– Nem engedhetem egyszerre szabadon valamennyi gyereket. Amint kilépnének a táborból, puszta kézzel fojtanák meg egymást.

– Kezdje velünk, magyarokkal.

A parancsnok elővett egy űrlapot, kitöltötte. Ráírta, hogy hatvanhárom kiskorú fiúnak, két pap vezetésével, engedélyezi a hazatérést Magyarországra.

– Estére, vacsora után, minden fiú kap egy-egy kiló kenyeret – mondta. – Tegyék a hátizsákjukba és reggel menjenek ki a vasútállomásra. Időnként még járnak erre magyar vonatok. Próbáljanak meg hazajutni.

Reggel, egy-egy kenyérrel a hátizsákokban, kimentünk a táborból, csak Bihari János hátizsákja volt degeszre tömve, nem tudtuk mivel. Elmentünk a vasútállomásra és ott várakoztunk estig. Jöttek-mentek a vonatok, de ezek német vonatok voltak és nem Magyarországra mentek. Estefelé jött egy magyar tehervonat, és hazafelé tartott. A mozdonyvezető azt mondta, hogy hetekkel ezelőtt vágóállatokat hoztak Németországba, és csak most mennek

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 283 (Black plate)

vissza üresen Magyarországra, vagy ameddig eljutnak. A vonat azonban nem volt teljesen üres, egyik-másik vagonból riadt szemű emberek néztek kifelé, nyilván osztrákok lehettek, akik szintén hazafelé tartottak. Mi beszálltunk az egyik marhavagonba, eléggé zsúfoltan voltunk, összebújtunk, és miután a vonat elindult, csakhamar elaludtunk.

Reggel a nyílt pályán állt meg a vonatunk, fegyveres német katonák vették körül, ordítoztak és kezdték kizavarni az utasokat a vagonokból. Két fegyvertelen egyenruhás embert nyomban agyonlőttek. Rémülten néztünk ki az ajtón, Basa Ferenc azt mondta:

– Kivégeznek minden katonaszökevényt.

– Minket is le fognak lőni – mondta valaki vacogva.

– Mit csináljunk? – kérdezték többen.

– A világ egyre csúnyább lesz körülöttünk – mondta Bihari János. Kibontotta a megtömött hátizsákját, kivett belőle egy csúnya, szögletes füstölődobozt és kinyitotta.

Füst árasztotta el a marhavagont, kint újabb lövések hallatszottak, de mi akkor már belebújtunk a füstbe.

– A jóisten most már igazán mondhatna valami vigasztalót – dünnyögte Basa Ferenc.

– Elkezdhetné a szentmisét, tanár úr – mondta Bihari János.

Nem kezdhettem el. A füst kiszivárgott az ajtón, odarohantak a fegyveres katonák a vagonunkhoz és egy tiszt bekiabált:

– Mi történik itten?!

Az ajtóhoz mentem és azt mondtam:

– Misét celebrálok a gyerekeknek.

– Milyen gyerekeknek? – kérdezte a tiszt.

Átadtam neki a hivatalos papírt, amit a táborparancsnoktól kaptam. A tiszt megnézte és azt mondta:

– Ez nem sokat ér.

Ideges fegyveres katonák álltak mögötte.

– Fiatal gyerekekről van szó – mondtam. – Túl sok szörnyűséget láttak már, szeretnének hazamenni.

– Milyen vallásúak maguk? – kérdezte a tiszt.

– Katolikusok vagyunk.

– A katolikusok füstben szoktak misézni?

– Igen. A magyar katolikusok.

– Ostoba népség – mondta a tiszt és visszaadta a hivatalos papírt.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 284 (Black plate)

Elsietett a katonáival, később megint lövéseket hallottunk. Aztán végre megmozdult a vonat, lassan gördült előre, a sínek mellett nyolc hullát számoltam meg. A füst kiröppent a vagonból, a fiúk halálsápadtan kuporogtak a padlón.

Még ma is csodálom, hogy eljutottunk a tehervonattal Magyarországra. Valamikor a frontvonalon is áthaladhattunk, igaz, a frontvonalak akkor már eléggé összekuszálódtak. Szóval hazaértünk, egészen Tapolcáig utaztunk a tehervonatunkkal. A fiúk itt már nevetve ugráltak ki a marhavagonból, és ereszkedtünk lefelé a Balaton irányába. De nem tartott sokáig a jókedvünk. Talán tíz kilométert sem mentünk, amikor ráfutottunk egy század katonára. Magyar hadifoglyok voltak, vagy harminc orosz katona kísérte őket.

Az orosz katonák egyből felismerték a német egyenruhát a fiúkon. Óriási lármát csaptak, és ugyanolyan idegesen szegezték ránk a géppisztolyaikat, mint a német katonák. Megpróbáltam megmagyarázni nekik, hogy ezek magyar gyerekek, a németek elhurcolták őket és most végre visszatérhettek. Nem ért semmit a magyarázkodás, minket is felsorakoztattak és tereltek együtt a honvédekkel.

– Rossz helyre hozta a fiúkat, tisztelendő úr – mondta az egyik borostás arcú honvéd. – Ezek a dögök valamennyiünket elhurcolnak Oroszországba. Mentse meg a gyerekeket.

– Hogyan?

A honvédek halkan beszélgettek egy ideig, akkor az egyik azt mondta:

– Időnként pihenőt tartunk. A következő pihenőkor üljenek le minél távolabb tőlünk. Aztán mi majd elindulunk valamerre, maguk meg fussanak az ellenkező irányba. Az oroszok kevesen vannak, nem tudják mind a két csoportot üldözni. Mi majd lassabban megyünk, ezért utánunk fognak szaladni, maguk addig elszökhetnek.

Bihari János hallotta a beszélgetést és azt mondta:

– Akkor induljanak el, majd ha füstöt látnak felszállni felőlünk.

A honvéd nem nagyon értette, hogy miről van szó, de nem kérdezett semmit.

Egy tágas mezőn tartottunk pihenőt. Igyekeztünk minél messzebb menni a magyar katonáktól, leültünk és vártunk. Az oroszok a két csoport között foglaltak helyet, ők is leültek, ők is fáradtak voltak. Bihari János elővett két füstölgő dobozt és kinyitotta őket. Két vékony füstoszlop emelkedett a magasba és szétterjedt a fejünk felett. Az orosz katonák felugráltak, odarohantak hozzánk, kiabáltak, de nem tudták, hogy mi füstölög, nem mertek túlsá-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 285 (Black plate)

gosan a közelünkbe jönni, csak a géppisztolyaikat rázták nagyon idegesen. A honvédek meg közben elindultak a mezőn. Elég messzire eljutottak már, mire az oroszok észrevették őket. Utánuk lőttek, három honvéd elvágódott. A többiek meggyorsították lépteiket, de nem futottak. Az oroszok utánuk eredtek, és akkor mi is elkezdtünk rohanni az ellenkező irányba, neki egy domboldalnak. A hátunk mögött sűrű lett a füstfelhő, hallottuk a lövéseket, de nem fordultunk hátra, megmásztuk a dombot, futottunk lefelé, lélekszakadva bukdácsoltunk a szőlőtőkék és gyümölcsfák között, puha, sáros volt a föld, majd szétrepedt a tüdőnk, de csak rohantunk tovább, egészen a balatoni útig. Sárosak, csapzottak voltunk, halálfáradtan mentünk be Keszthelyre. Akkor megálltunk és Basa Ferenc azt mondta:

– Mi itthon vagyunk. Mégiscsak hazahozott bennünket a tisztelendő úr.

– Dobjátok le minél gyorsabban a német egyenruhát – mondtam.

– Nagyon szép miséket tartott nekünk ott Németországban a füstfelhőkben – mondta Basa Ferenc. – Istennek tetsző dolog volt.

Bihari Jánossal vonaton utaztunk fel Budapestre. Éjszaka érkeztünk meg, és anélkül, hogy megbeszéltük volna, a piarista gimnáziumhoz gyalogoltunk. Romos és sötét volt a város, a gimnázium is romos volt, a tetejét elvitte egy bombarobbanás. Az udvaron álltunk, néztük a romokat, s én megkérdeztem Bihari Jánostól:

– Van még azokból a dobozokból?

– Van.

– Csinálj füstfelhőt.

– Természetesen. Tényleg nagyon csúnya ez a világ.

Elővette a dobozt és kiengedte a füstöt.

– Misézni fogok – mondtam.

– Micsoda?

– Misét fogok mondani.

– De hát a tanár úr...

– Emlékszel arra a három lelőtt hadifogolyra? – kérdeztem.

– Emlékszem.

– A többiek nyugodtan mentek tovább.

– Azt hiszem, még néhányat lelőttek közülük.

– Lehet.

– Ha akarja, ministrálok a tanár úrnak – mondta Bihari János.

És misét tartottunk akkor éjjel a lerombolt gimnázium udvarán a halványkék füstfelhőben.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 286 (Black plate)

Később egy ideig, talán három évig nem kellettek a füstdobozok. Eltakarítottuk a romokat, beköltöztem a rendházunkba, ismét tanítottam a gimnáziumban. A világ mintha kezdett volna szépülni. De aztán kezdték felszámolni a rendházainkat, papokat hurcoltak el éjszakánként, azt rebesgették, hogy a piaristákra is hamarosan sor kerül. Akkor Bihari János hozott nekem néhány füstdobozt, egyet felnyitottunk, ültünk a szobámban és hallgattunk a füstben. Máskor is kinyitottam néha a füstdobozokat, ezek még német dobozok voltak, megszoktam a füstjüket, nem könnyezett a szemem és nem köhögtem tőle. Bihari János befejezte a piarista gimnáziumot, nagyon jól megtanulta a fizikát, de nem vették fel az egyetemre. Akkor másfajta füstdobozokat hozott, azt mondta, hogy az oroszoktól szerezte, ezeknek dögletes bűzük volt, de ezt is kibírtuk és majdnem megszoktuk. Aztán egy időre eltűnt Bihari János, azt hiszem, Dunaújvárost építette, engem nem hurcoltak el, de időnként már csak faszenet égettem, így csináltam füstöt, ötvenhatban is faszenet égettem, ennek is döglesztően büdös a füstje, papi ruhám is állandóan büdös volt, rendtársaim és diákjaim akkortájt a hátam mögött már jószagú szerzetesnek neveztek. De megcsináltuk a gépembereket a gimnáziumban. Jóindulatú kis játékrobotokat csináltunk, lépegettek, emelgették kezüket, az egyik robot kártyázni is tudott. Zsírozni. Akkoriban még senki sem csinált robotot az országban, másutt a világon is kevesen. Értesítettük az egyetemet meg az illetékes minisztériumot is a robotokról, megnézték őket és nagyjából ennyiben maradt a dolog. Bihari János is megnézte a kártyázó robotot és majdnem elsírta magát. Azóta jól menő üzletkötő lett Bihari Jánosból, külföldre jár, nyugati kocsit hajt, nyugati kocsin hozza nekem a színes pálcikákat, amelyeket ha meggyújtok, illatos füsttel töltik meg a szobámat. Kicsit émelyeg a gyomrom a furcsa illatoktól, de azért sokszor elüldögélek a füstben. Néha Bihari János is elüldögél velem a füstben. Elegáns, drága ruhában üldögél mellettem, jól megy neki, mindig is élelmes gyerek volt. Ha őt nézi az ember, majdnem biztosra vehetné, hogy mégis szépül a világ, bár Bihari János ritkán mosolyog az elegáns ruhájában, leginkább komor arccal hallgat és nézi a vékony füstcsíkokat. Én sem szoktam sokat beszélni, de ha mégis, akkor leginkább azokat a régi füstfelhőket emlegetem abban a németországi táborban. És hogy hazahoztunk hatvanhárom gyereket a háborúból. Ilyenkor néha felderül Bihari János arca.

(Forrás, 1991/2. sz.; Látóhatár, 1991/4. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 287 (Black plate)

Ahol szépek a tengeri kagylók

Amikor Havannába érkezett, M. Holló János még fiatal írónak számított, de már kezdett kiábrándulni az irodalomból, vagy inkább az írókból, voltak ugyan még kedvenc írói, mint például Hemingway, Graham Greene, Szerb Antal..., de őket sem kedvelte már annyira, mint egészen kezdő író korában, a Sevilla Hotel hosszú folyosóján mégis eszébe jutott Graham Greene, lehet, hogy éppen erről a szállodáról írt egyik nagy sikerű regényében, igaz, ő Seville-Biltmoret emleget, ettől azonban ez még ugyanaz a szálloda lehetett, ahol a porszívó-kereskedő Mr. Wormoldot beszervezték titkos ügynöknek, miközben Hasselbacher doktor whiskyvel feltöltve részegen szuszogott a nyomában, de szem elől tévesztette a leendő titkos ügynököt, és ezek után boldogtalanul kóválygott a folyosókon. M. H. János és Gara nevű montenegrói írótársa is hangosan szuszogott a nevezetes szálloda futószőnyegén, ők is feltöltötték magukat whiskyvel a repülőgépen az Atlanti-óceán fölött, meg aztán az európai télből igen vastagon öltözve landoltak a meleg Kubában, nem csoda hát, hogy hangosan szuszogtak és izzadtak. Jimenez Saura a kubai írószövetség képviseletében viszont könnyedén lépkedett előttük vászonruhájában, megmutatott egy vízcsapot a folyosón, és a lelkükre kötötte, hogy vizet csak ebből a csapból igyanak, fürdőszobájuk vize csupán fürdésre való, de inni nem szabad belőle, mert mindenféle gyomorbetegségeket szedhetnének össze, ők ezt szuszogva tudomásul vették, bólogattak, M. H. J. hátrafordult és hátrafelé is bólintott, mert mögöttük két lány lépkedett, Angelina, az elképesztően sovány tolmácsnő, akit vagy fél évvel ezelőtt Belgrádból küldtek a havannai egyetemre, hogy tökéletesítse spanyol nyelvtudását, ő ezt megtette, folyékonyan beszél spanyolul, és alighanem szeretett volna már hazamenni, talán nehezen tűrte a meleg éghajlatot, mindenesetre nem látszott boldognak, ellentétben a másik lánnyal, aki a jugoszláv nagykövetségről érkezett fogadásukra és katonásan menetelt a nyomukban, az apja ugyanis tábornok volt odahaza, de M. H. J. nem jegyezte meg sem a tábornok, sem a lány nevét. Jimenez Saura végre kinyitott egy ajtót és ők valamennyien bementek egy szép nagy szobába, amelyhez fürdőszoba is tartozott gyanús összetételű, ihatatlan vízzel. M. H. J. a szobában villámgyorsan lehajigálta magáról meleg ruhadarabjait, Gara is ingujjra vetkőzött, lerogytak az ágy szélére, és még sokáig izzadtak, a többiek székekre ültek, és nem

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 288 (Black plate)

izzadtak, mert ők a helyi időjárási viszonyoknak megfelelően voltak felöltözve.

Jimenez Saura pénzt vett elő táskájából, a pesókat leszámolta az asztalra, amolyan zsebpénzként a két vendégírónak. Gara egy üveg whiskyt rakott az asztalra, még a repülőgépen vásárolta vámmentesen, Angelina szolgálatkészen vizespoharakat hozott a fürdőszobából, de ő nem volt hajlandó whiskyt inni, a tábornok lánya kért egy keveset, Jimenez Saura is csak keveset kért, de neki Gara jócskán töltött, meg M. H. J.-nek is, és természetesen magának is. Jimenez Saura pohárköszöntőt mondott, magasztalta az irodalmat és általában a művészeteket, és a világ minden íróját édestestvérének vallotta. Végül hangosan kijelentette, hogy ebben a szállodában már rengeteg nagy író megfordult és megaludt, és valamennyien elégedettek voltak. Vállon veregette M. H. J.-t, és őt is egyből elfogadta édestestvérének.

Gara válaszolt a pohárköszöntőre.

– Módfelett elégedettek vagyunk, hogy itt lehetünk ebben a gyönyörű országban, ezen a gyönyörű helyen a nagy írók nyomdokaiban, bár be kell vallanom, hogy mi igen kicsiny és jelentéktelen írók vagyunk...

M. H. J. felhördült, és gorombán ráförmedt az ártatlan és szolgálatkész, nagyon sovány Angelinára.

– Nehogy lefordítsd ezt a baromságot! Én nem vagyok kicsiny és jelentéktelen író.

– Elnézést – mondta gúnyosan Gara. – Soknemzetiségű országunkban nem olvasom a kisebbségek nyelvén megjelenő remekműveket, és ezentúl sem szándékozom elolvasni. Inkább elhiszem rólad, hogy nagy író vagy. Én sajnos igen kicsiny író vagyok.

– Én viszont ezt hiszem el fenntartás nélkül – mondta M. H. J., bár ő sem olvasott még egy sort sem Garától, és a jövőben sem szándékozott bármit olvasni tőle.

– Nem kell dühöngeni – csillapította Gara. – Megdöbbent a lobbanékonyságod. Azt már hallottam, hogy a magyar nők tüzesvérűek, de a magyar férfiakról úgy tudtam, hogy általában pipogyák és lagymatagok.

– Rosszul tudtad – mondta M. H. J.

– Most mit tolmácsoljak Jimeneznek? – kérdezte Angelina.

– Dicsérd meg az országát és a szocializmust, valamint országának vendégszerető népét – mondta M. H. J. – Továbbá közöld vele, hogy boldogok vagyunk, amiért valamelyest kitágíthatjuk a nagy írók körét.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 289 (Black plate)

Angelina hosszasan és folyékonyan tolmácsolt spanyolul, Jimenez Saura elégedett volt, mosolygott, egyáltalán nem bánta, hogy sok whisky van a poharában, nagyot kortyolt belőle, megígérte, hogy megmutat majd néhány irodalmi nevezetességet, Hemingway házát mindenképpen, és elviszi vendégeit Matanzas szépséges strandjaira is, sokat beszélgetnek majd az irodalomról, ő maga is író, eddig öt regényt írt, ha úgy kívánják, az egyiknek a tartalmát akár most mindjárt elmeséli. M. H. J. nem kívánta, nyilván Gara sem, Jimenez Saura azonban mégis részletesen elmesélte regényét, amelyet Kuba indián őslakóinak szentelt, akik paradicsomi jólétben élvezték életüket a szigeten, minden megtermett szinte magától, amire csak szükségük volt, nem kellett dolgozniuk, nem ismerték a rettegést, mert földjükön kizárólag békés élőlények nyüzsögtek, ragadozók nem voltak errefelé, legfeljebb a tengerben bukkant fel időnként egy-egy cápa vagy kardhal, de hát ezek nem jöttek ki a partra. Ellenben egy szép napon partra szálltak a spanyolok, leigázták és megdolgoztatták a tétlenséghez és békességhez szokott őslakókat, mire azok rekordidő alatt kipusztították magukat, a családfők elvágták feleségeik és gyermekeik torkát, aztán hasonlóképpen végeztek magukkal is. Nem maradt egyetlen szál indián sem.

– Biztosan nagyon jó regény – mondta Gara, és újabb adag whiskyt töltött Jimenez Saura vizespoharába, hogy igyanak a kipusztult indiánok lelki üdvére. – Kár, hogy én nem vagyok regényíró.

M. H. J. viszont regényíró volt, és Jimenez Saura megkérte, hogy tüstént mesélje el valamelyik regényének a tartalmát. A hátborzongató történetre valami hasonlóval illett válaszolni, így hát M. H. J. elbeszélte egy szerencsétlen házaspár szomorú történetét, egy jámbor férjről és annak kicsapongó feleségéről szólt, a feleség üzletszerűen gyakorolta a kicsapongásokat, igen alacsony régiókban, leginkább részeg idénymunkásokkal, esetleg teherautó-sofőrökkel feküdt össze koszos falusi kocsmák félreeső helyiségeiben, kliensei sokszor gorombáskodtak vele, egyszer annyira összeverték, hogy alig tudta hazavonszolni magát, és akkor a jámbor férj magukra gyújtotta házukat, mindketten bent égtek, az utcabeli emberek meg a rosszemlékű ház izzó parazsa fölé hajoltak, ráköpdöstek, és mélyen belélegezték a felcsapódó párát, ez állítólag gyógyítja a száj- és torokbetegségeket.

Jimenez Saura elismerősen és kicsit elbambulva bólogatott, de rosszallóan szólt az üzletszerű kéjelgésről.

– Magyar házaspároknál előfordulhat az ilyesmi – jegyezte meg Gara.

– Nem magyar nemzetiségű házaspár volt – mondta M. H. J. – De azok, akik a parázs fölé hajoltak, azok magyarok voltak.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 290 (Black plate)

Ez akár igaz is lehetett volna, Natasa mesélte el neki, amikor egy hűvös őszi estén a vasútállomás várótermében beköltözött M. H. J. lakásába, állítólag Natasa szülei hamvasztották el magukat ily módon és ilyen okokból, persze Natasa nem beszélt mindig igazat, és M. H. J. sohasem írta meg a történetet, de a havannai szálloda szobájában ezt senki sem tudta.

Jimenez Saura készségesen fölajánlotta, hogy elmeséli egy másik regényének a tartalmát is a szocialista fejlődésről, de a whiskytől már elfáradt a nyelve, akadozva beszélt, ezért a tábornok lánya felsegítette székéről, és azt javasolta, hogy hagyják a vendégeket pihenni.

– Holnap reggel tíz órakor egy nagy autó jön ide, és elhozza magukat az írószövetségbe – mondta kicsit dadogva Jimenez Saura. – Ott megbeszéljük a hivatalos dolgokat, azután fél tizenkettő körül nagy autóval elmegyünk Matanzasba. Hozzanak fürdőnadrágot és pizsamát. Megfürdünk az óceánban, és ott töltünk egy éjszakát, azután megint megfürdünk az óceánban, és visszajövünk.

Kicsit dadogós, de érthető beszéd volt, már csak azért is, mert Angelina folyékonyan tolmácsolt, a tábornok lánya meg karon fogta Jimenez Saurát, és elmasíroztak.

– A kubaiak szemmel láthatóan nem bírják a szeszes italt – állapította meg Gara.

– Itt melegebb van, mint minálunk – mondta Angelina. – Lelassul a szervezet működése, a tömény ital gyorsan fejbe vágja az embert. Inkább koktélféléket isznak.

– Utálok minden koktélt – mondta Gara, és a homlokát törölgette, talán éppen azt a helyet, ahová odavágott a whisky. – Az igazi férfiak igyanak igazi tiszta italt, és ne holmi összekavart löttyöket.

– Lemehetnénk az étterembe megebédelni – javasolta félénken és sóvárogva Angelina. – Mindent az írószövetség fizet, annyit ehetünk, amennyit akarunk.

– Előbb lezuhanyozunk és átöltözünk – mondta M. H. J. – Tajtékosak vagyunk, mint az igáslovak, és bűzlünk, mint a görények.

– Megvárom magukat lent az étteremben – mondta Angelina, és kisuhant a szobából.

Előbb Gara ment a zuhany alá, M. H. J. addig kipakolt a bőröndjéből, aztán ő is lezuhanyozott, azzal a vízzel, amiből nem volt tanácsos inni. Mire kijött a fürdőszobából, már Gara is elrendezte holmijait, és éktelenül káromkodott.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 291 (Black plate)

– Felpofozom azt az idétlen kölyköt, amint hazaérek.

– Kiről van szó? – érdeklődött M. H. J.

– A fiamról. Ő csomagolta be a holmijaimat, és kifelejtette a zoknikat. Nincs egyetlen tiszta zoknim sem.

– Miért nem a feleséged szerelt fel a hosszú útra?

– Nincs feleségem. Elváltunk két héttel ezelőtt. A fiam csomagolt be, és kifelejtette a zoknikat.

– Nekem Natasa csomagolt be, és minden rendben van. Natasa ugyan nem a feleségem, de járatos a kóborlásokban. Gyorsan és praktikusan csomagol.

– Felpofozom azt az idétlen kölyköt a zoknik miatt – dühöngött Gara, és ettől kezdve egész kubai tartózkodása alatt ingerült volt, a zoknik hiánya tartósan elrontotta a kedvét.

M. H. J. megsajnálta szegény írótársát, szívesen mesélt volna neki még Natasáról, talán azt is bevallotta volna, hogy a szerencsétlen házaspár nem az ő regényében égett el, de úgy érezte, hogy Gara nem kíván az otthon maradt nőkről beszélni, megpróbálta hát másképpen megvigasztalni.

– Havannában nyüzsögnek a stricik és a kurvák. Annyi nőt találsz magadnak, amennyit akarsz.

– Honnan tudod?

– Az egyik kedvenc írómtól. Ő jól ismerte Havannát, igaz, még a szocialista idők előtt.

Gara ettől kicsit megvigasztalódott, de nem lett igazán jókedvű, talán nem bízott meg teljességgel M. H. J. kedvenc íróiban.

– Menjünk ebédelni.

Kimentek a hosszú folyosóra, Gara elindult a lépcső felé, aztán hirtelen megtorpant. Nem lehetett a lépcsőkre lépni, mert vastag láncokkal el voltak rekesztve a folyosóktól. Liften mentek le, M. H. J. egyáltalán nem bánta, amúgy sem szeretett lépcsőket mászni, és az sem zavarta, hogy a bajuszos liftkezelő gyanakodva méregeti őket, Gara azonban felháborodott, és lent az étteremben hangosan rátámadt Angelinára, mintha a sovány lány lenne minden bajnak az okozója.

– Miért zárják el előlünk a lépcsőket?

– A biztonságuk miatt – mondta ijedten Angelina. – Mindenkit ellenőriznek, csak felvonóval lehet közlekedni az emeletek között. Ide nem jöhet be akárki.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 292 (Black plate)

– Mr. Wormoldot manapság itt nehezen lehetne beszervezni titkos ügynöknek – dünnyögte M. H. J. – És Hasselbacher doktor sem ődönghetne részegen a folyosókon.

– Ki a fene az a Wormold és a Hasselbacher doktor? – kérdezte Gara, aki nem csak a kisebbségi irodalmakban volt tájékozatlan.

– Régi ismerőseim – mondta M. H. J. – Hasselbacher doktor egyébként már meghalt. Egy bárszékről lőtték le.

– Micsoda? Hol történt ez? – kérdezte elképedve Gara.

– Hosszú mese – legyintett M. H. J.

– Megrendelhetem az ebédet? – kérdezte könyörögve Angelina, és felsorolta, hogy mi minden szerepel az étlapon. Főleg tengeri halak, polipok és rákok, meg marhahús.

M. H. J. óvatosságból marhahúst kért, Garának mindegy volt, Angelina valami tengeri szörnyűséget hozatott neki, saját magának pedig igen tápláló ételt, előtte levest, után meg süteményt is kért.

Kedvesen mosolygó néger pincérnők szolgáltak föl, kissé körülményesen tevékenykedtek, de hatalmas ételadagokat hoztak, M. H. J. és Gara ebédjük felét a tányéron hagyták és hideg sört ittak, Angelina ellenben mindent belapátolt, ami csak ehető volt, és szemrehányóan, majdnem sóvárogva nézte a sörözgető írók ételmaradékait.

– Most elmegyünk zoknit venni – mondta Gara, amikor Angelina végre befejezte a táplálkozást.

– Kicsit nehéz lesz... – mondta zavartan Angelina.

– Hogyhogy nehéz lesz? – horkantotta Gara, és elővette a zsebéből a Jimenez Saurától kapott pesókat. – Van pénzem!

M. H. J. nem várta meg Angelina magyarázkodását, felállt, és lustán közölte:

– Elálmosodtam. Én ebéd után mindig alszom. Még Havannában is.

Elballagott a szigorúan őrzött lifthez, és fölvitette magát az emeletéig, szobája ajtaját nem zárta be, Gara bármikor visszajöhetett a zoknikkal, meg aztán amúgy is ügyeltek a biztonságára. Fáradt volt a hosszú úttól, estig aludt, a szobában már égett a villany, amikor felébredt, és Gara nézett rá rosszallóan és dühösen.

– Hová a jóistenbe küldtek bennünket? – kérdezte tajtékozva. – Ebben a városban nincsenek boltok. Végiggyalogoltam fél Havannát, mire Angelina talált egy silány áruházat, de ott nem akartak kiszolgálni, mert nincs vásárlási jegyem. Dollárokat is kínálgattam nekik, de ők vásárlási jegyet köve-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 293 (Black plate)

teltek, végül egy öreg néger megsajnált, és eladott nekem egy cetlit, ezzel szereztem egy pár zoknit. Most van összesen két pár zoknim, izzadok a melegben, és állandóan büdös lesz a lábam.

– Hordhatod az én zoknijaimat is – mondta M. H. J. nagylelkűen. Amióta Gara ingerültté vált, ő egyszerre lecsillapodott, és kezdett kedélyesen beilleszkedni a szokatlan környezetbe. Holott a kezdet kezdetén éppen ő mérgelődött és lármázott.

– És gyufája sincs itt senkinek – folytatta Gara felháborodva. – Az áruház előtt rágyújtottam egy cigarettára, egyszerre legalább tízen megrohantak, és tüzet kértek tőlem. Milyen város az, ahol még gyufa sincs? Pedig az őslakos indiánoknak még minden megtermett itt szinte magától.

– Nekem rengeteg gyufám van – csillapította M. H. J. Felkelt az ágyból, és bőröndjéből kétmaroknyi színes gyufás skatulyát szórt az asztalra. Reklámgyufák voltak, M. H. J. Európa különös szállodáiból gyűjtötte be őket, mert kedvelte a színes gyufásdobozokat, és mivel szenvedélyes dohányos volt, minden hosszabb útjára magával vitte gyűjteményét, és emellett még legalább két öngyújtót.

Garát azonban a sok gyufa sem csillapította le.

– Nőket ide nem hozhatunk föl. Úgy őrzik ezt a szállodát, mint egy fegyverraktárt. Mi a fenét őriznek? Rajtunk kívül egy-két orosz vagy bolgár delegáció lődörög itt. A lépcsőket lezárták, minden kong az ürességtől, és én utálom az ürességet.

– Majd mi betöltjük ezt az ürességet – vigasztalta M. H. J. – Gyönyörű kubai nőket hozunk föl a szobánkba.

– Hogyan?

– Lefizetjük a liftkezelőt.

– Mivel? Ezeknek még a dollár sem kell. Mivel fizetjük le ezeket a gyanakvó brigantikat?

– Gyufával – mondta M. H. J. és felöltözött, zsebre vágott néhány gyufásdobozt. – Úgy látom, beesteledett, mehetünk vacsorázni.

– Angelina már türelmetlenül és éhesen vár bennünket az előcsarnokban. Láttad, hogy mennyi mindent megevett ebédre?

– Láttam.

– Nem értem, hogy hová fér abba a sovány testbe az a sok kaja.

– Én sem értem – vallotta be M. H. J.

– Biztos vagyok benne, hogy vacsorára is rengeteget fog zabálni – mondta Gara.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 294 (Black plate)

Ezúttal egy csupasz arcú liftkezelő szállította le őket, de ő is éppen olyan bizalmatlanul és gyanakvóan viselkedett, mint bajuszos kollégája. M. H. J. a kezébe nyomott egy színes gyufásdobozt, amelyet Olaszországban a Garda-tó melletti egyik kétcsillagos szállodából lopott el, egy másod ligás futballcsapattal utazott el oda valamikor ingyen, mert meleg hangú cikket írt a klub elnökéről, és a gyufásdobozon festői félsziget volt látható, talán Sirmione. A liftkezelő megnézte Sirmionét, bizalmatlansága feloldódott, már-már mosolygott. Angelina meg tényleg bőségesen és sokáig vacsorázott, fárasztó volt végignézni, de mégis kivárták a hosszú vacsora végét, mert nem akadt egyéb tennivalójuk, neki akartak menni a havannai éjszakának, de még nem tudták, hogy hogyan kezdjék.

Aztán ez is megoldódott. Amint kiléptek az étteremből, elébük toppant egy fehér inges elegáns úr, akit valami miatt, talán sárgás haja miatt, M. H. J. angolszász turistának vagy éppen angol titkos ügynöknek nézett, de az illető gyorsan bemutatkozott, Ratko Balticsnak hívták, és egy belgrádi külkereskedelmi vállalat kubai képviselője volt, a nagykövetségen hallotta, hogy két író érkezett hazájából, márpedig ő nagyon örül minden honfitársának e messzi idegenben, ma éjszaka az írók az ő vendégei, esetleg még további néhány éjszakán is. Ezután neveket sorolt föl, Garával alig két perc alatt találtak két közös ismerőst, Gara akkor rövid időre megfeledkezett a zoknikról, fölnevetett, és azt mondta Angelinának:

– Te menjél haza aludni. Gyönge vagy, és elfáradtál. Mi most szétnézünk a kubai nők körében.

– De nekem magukkal kell maradnom – rebegte Angelina. – Ezért fizetnek, és...

– Menjél aludni, és hízzál meg egy kicsit – tanácsolta neki nyájasan M. H. J.

Faképnél hagyták Angelinát, aki kétségbeesetten belesüppedt és majdnem teljesen eltűnt egy nagy fotelban a Sevilla előcsarnokában, ők hárman meg nekirontottak a havannai éjszakának. Először egy széles sétányra keveredtek, ahol pálmafák alatt fehér, barna és egészen fekete bőrű férfiak zümmögtek valami latin-amerikai dallamot, tánclépéseket lejtettek, és nagy papírzacskókból sört ittak.

– Ritka pillanatot fogtunk ki – mondta Ratko Baltics. – Valamilyen ünnep van, sört osztanak a népnek. Poharuk nincs, ezért papírzacskókban mérik a sört. A kubaiak már két zacskó sörtől is jókedvűek lesznek, és könnyen kezelhetőek. Igazán szeretetre méltó emberek.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 295 (Black plate)

M. H. J. cigarettára gyújtott, mire a zümmögő emberek körülvették és tüzet kértek tőle, és erről Garának mindjárt a büdös zoknik jutottak eszébe.

– Menjünk a nők közé. Ebben a városban állítólag szebbnél szebb nők nyüzsögnek. Egy skatulya gyufáért a legszebbet is felvihetjük a szobánkba.

– Ez ma már nem egészen ilyen egyszerű – mondta tétován Ratko Baltics, és kivezette őket a tömegből, ami nem ment egykönnyen, de végül mégis eljutottak egy bár elé, ahová csak az útlevelük felmutatásával léphettek be, ide is csak külföldieket és megszűrt hazai vendégeket engedtek be, akárcsak a Sevillába, és itt is kevés ember lézengett, kényelmesen nekidőlhettek a bárpultnak. Ratko Baltics vendégei voltak, rendelhettek, amit akartak. Gara whiskyt rendelt, M. H. J. azonban emlékezett Angelina szavaira, megkérdezte Ratko Balticstól, hogy milyen koktélt javasolna.

– Daiquirit. Minden valamire való író kipróbálta már, és majdnem mindegyik dicsérte.

– Mi az a daiquiri?

– Nem tudom pontosan, hogy mi mindenből kotyvasztják össze – mondta Ratko Baltics –, de rum, citromlé, cukor és sok turmixolt jég biztosan van benne. Majdnem olyan, mint a fagylalt, valamivel persze töményebb, és jókedvre deríti az embert.

M. H. J. daiquirit kért, tényleg fagylalthoz hasonlított, kehelyszerű pohárban rakták eléje, szalmaszálon kellett szippantgatni, lassan, mert a megdarált jég lassan olvadt, kellemes hűvösséget árasztott, és jókedvre derített, M. H. J. elismeréssel gondolt azokra az írókra, akik már jóval előtte megdicsérték ezt a kellemes italt. Amíg ő erről elmélkedett, Garát feltüzelte a whisky.

– Hol vannak a szép kubai nők?

– Én nem nagyon kapkodnék értük – óvatoskodott Ratko Baltics.

– Miért?

– Három vagy négy hónappal ezelőtt itt járt egy barátom és hát... közeli viszonyba keveredett egy itteni nővel. Amikor hazament, furcsa tüneteket észlelt az alsó testrészén, kórházba vitték, az orvosok vizsgálgatták, és tanácstalanok voltak, számukra ismeretlen kórokozókra bukkantak, végül kénytelenek voltak eltávolítani a barátom egyik heréjét.

– Vagyis kiherélték?!

– Így is mondhatnánk.

– Úristen, micsoda helyre küldtek bennünket! – harsogott Gara, és ettől kezdve már semmi sem tudta jókedvre deríteni. – Máris teljesen kihűltem a köldökömtől lefelé. Az ágyékom jéghideg. Nem csodálom, hogy az

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 296 (Black plate)

őslakos indiánok kiirtották magukat. Hogyan szaporodnak itt egyáltalán az emberek?

– Szeretik a szerelmet – mondta Ratko Baltics. – És gyakorolják is mindenütt. Még a tengerben is. Fürdés közben a meleg tengeri vízben. Az itteni férfiak nyilván ellenállóbbak a helybéli nyavalyákkal szemben, észre sem veszik az olyan betegséget, amitől a magunkfajtákat kiherélik.

– Teljesen kihűltem – mondta Gara, és majdnem elsírta magát. – Lehet, hogy egész életemre impotens maradok.

– Egyél sok osztrigát – tanácsolta Ratko Baltics. – Az osztriga garantáltan felfokozza a férfiasságot.

Gara vigasztalhatatlan volt. Továbbra is whiskyt ivott, és elhallgatott. M. H. J. a daiquiriket szívogatta, és Ratko Baltics kérésére a hazai állapotokról mesélt türelmesen és dicsérően.

Éjfél körül tértek vissza a Sevillába, Gara ügyet sem vetett a hatalmas fotelban kornyadozó Angelinára, rosszkedvűen beszélgetett Ratko Balticcsal, majd lifttel felutazott a szobába, M. H. J. azonban jóságos hangulatban volt, és egyébként is kialudta magát délután, kiemelte Angelinát a fotelból, és a szálloda bárpultjához vezette. Ratko Baltics szívélyesen elbúcsúzott tőlük, Angelina meg bágyadtan azt mondta M. H. J.-nek:

– Muszáj volt megvárnom magukat. Tudnom kell, hogy mit csinálnak, minden napról referálnom kell.

– Igyál meg egy vitamindús koktélt – javasolta M. H. J. – Felélénkít, és utána már játszi könnyedséggel referálsz, és talán még kigömbölyödsz is egy kicsit.

Angelina narancsitalt kért, M. H. J. megmaradt a daiquirinél, és ez határozottan jót tett neki, még az elképesztően sovány lány is kezdett egyre nőiesebbé válni szemei előtt, bár Ratko Baltics huhogása óvatosságra intette, ezért távolabbról puhatolódzott, de nem túlságosan távolról.

– Nem érzed magad néha egyedül e furcsa és idegen városban?

– Állandóan egyedül vagyok – mondta szomorúan Angelina. – Nem érzem magam jól itt. Az emberek nagyon kedvesek, de nagyon szegények, és a menzánkon pocsék kosztot kapunk.

M. H. J. megnyugodott, és azt mondta:

– Amíg velünk vagy, fejedelmien étkezhetsz.

– Maguk elmennek két hét múlva, nekem meg maradnom kell.

– Legalább tökéletesen megtanulsz spanyolul – vigasztalta M. H. J.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 297 (Black plate)

– A kubaiak csúnyán, kificamítva beszélik a spanyol nyelvet – mondta Angelina, és felsorolt egy csomó példát, spanyol szavakat és mondatokat helyes, majd helytelen kubai kiejtéssel.

M. H. J. nem figyelt a spanyol nyelvleckére, valami egészen más motoszkált a fejében, és amikor Angelina ott tartott, hogy a kubaiak azt, hogy „többé-kevésbé" valahogy úgy mondják, hogy „mao meno", holott egészen másképpen kell mondani, M. H. J. közbevágott:

– Szerelmesnek kellene lenned. Sürgősen.

Angelina reménytelenül megrázta a fejét.

M. H. J. nem hagyta ennyiben a dolgot, és mint máskor is hasonló esetekben, az irodalomhoz fordult segítségért, elmesélte Szerb Antal egyik elbeszélését egy nevezetes kelta lovagról, aki szenvedélyesen, boldogtalanul és reménytelenül szerelmes volt királynéjába, állandóan szenvedett emiatt, végül egy jóságos varázsló megsajnálta, és amikor elaludt, kilopta szívéből a szerelmet. A lovag ettől kezdve egyáltalán nem szenvedett, gyönyörködött a tájban, sok pénzt nyert a kártyán, rendezte gazdasági ügyeit, és sok sört ivott. Tompa kiegyensúlyozottságában azonban egyre jobban hiányzott valami, és ekkor rájött, hogy bizonyára a jóságos varázsló az oka mindennek, ellovagolt hozzá, és életveszélyes fenyegetések közepette visszakövetelte a szerelmet. A jóságos varázsló elképedve visszaadta a szerelmet. A lovag abban a pillanatban elkezdett szenvedni, még a könnyei is kicsordultak, mégis boldog volt, hogy ismét boldogtalan lehet.

M. H. J. éppen az örök tanulságot készült levonni, amikor Angelina unottan azt mondta:

– Érdekes történet.

Talán éhes volt, és már megint enni szeretett volna.

M. H. J. kiszivattyúzta maradék daiquirijét, lemondóan legyintett és ásított.

– Aludjuk ki magunkat Matanzas előtt. Hazakísérlek.

– Nem, nem – tiltakozott Angelina. – Itt lakom a közelben, és ebben a városban mindenki biztonságban van.

– Kollégiumban laksz?

– Olyasfélében. Egy magyar lány is lakik ott, Krámer Editnek hívják, ő Budapestről jött ide tanulni.

M. H. J. felkapta a fejét.

– Szép lány?

– Szép fekete haja van.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 298 (Black plate)

– Mondd meg neki, hogy fél tizenkettőkor legyen az írószövetség előtt. Visszük őt is Matanzasba.

– Nem hiszem, hogy Jimenez beleegyezik.

– Bele fog egyezni – mondta magabiztosan M. H. J., és elbúcsúzott az unatkozó lánytól, hogy kipihenje magát.

Angelina örült, hogy végre ő is lepihenhet, és kedvesen azt mondta:

– Remélem, jól érezte magát az első estén Havannában.

– Mao meno – mondta M. H. J.

Angelina tágra nyílt szemekkel nézett rá. Lehet, hogy M. H. J. tévesen jegyezte meg, lehet még a kubaiak sem így mondják azt, hogy többé-kevésbé.

Másnap egy hatalmas, de igen régi típusú amerikai gyártmányú gépkocsi jött értük, az autót egy kis termetű, ferde szemű sofőr vezette, M. H. J. japánnak, kínainak, esetleg koreai származásúnak nézte, de gyorsan kiderült róla, hogy semmi köze sincs a Távol-Kelethez, Luisnak hívják és minden felkutatható őse Kubában született, és ügyesen kormányozta az autót Havanna utcáin. Az írószövetségben könnyedén elintézték hivatalos dolgaikat, Jimenez Saura és három kedélyes öregúr fogadta őket, zöldposztós asztalhoz ültek, ahol kölcsönösen biztosították egymást, hogy örülnek a találkozásnak, és megegyeztek benne, hogy a jövőben is folytatják az együttműködést. Angelina szorgalmasan tolmácsolt mindkét irányba. Ezután indulhattak Matanzasba.

Az írószövetség előtt Luis már várta őket a nagy autóval, és a közelben ott ácsorgott egy közepesen szép, fekete hajú lány is, akiről M. H. J. föltételezte, hogy ő a Krámer Edit, akit az éjjel látatlanból meghívott vendégségbe. Tényleg Krámer Edit volt, M. H. J. úgy fogott vele kezet, mintha régi ismerősök lennének, és azonnal a gépkocsiba invitálta. Jimenez Saura azonban akadékoskodott, idegenek nem jöhetnek velük. M. H. J. megmakacsolta magát, nem volt hajlandó Edit nélkül elmenni Matanzasba. Jimenez Saura visszament a kedélyes öregurakhoz, röviden tanácskozott velük, minek eredményeképpen Krámer Edit is beülhetett a kocsiba, és M. H. J. azonnal vidáman magyar csevegésbe kezdett vele. Nem sokat beszélgethettek, Edittől mindössze annyit tudott meg, hogy tulajdonképpen vidéki származású, de Budapesten a nyolcadik kerületben lakott albérletben kezdő egyetemista korában, azután Jimenez Saura vette át a szót, elmesélte legújabb regényét, amelyben egy cukornádültetvényen dolgozó írástudatlan parasztfiú felemelkedését ecsetelte, a fiúból ugyanis híres bokszoló lett. A regény végére Matanzasba érkeztek, bevonultak egy barátságos, szép és üres szállodába az

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 299 (Black plate)

óceán mellé, és mindenki külön szobát kapott, még Krámer Edit is, aminek M. H. J. természetesen nagyon örült.

Ezután vidám hangulatban megebédeltek, csupán Gara volt egy kicsit morózus, komor elszántsággal nagy adag osztrigát rendelt magának, M. H. J. viszolygott a kocsonyás golyóbisoktól, teknőchúst kért, ami felvagdalva olyan volt, mint a marhapörkölt, csak valamivel rágósabb. A tengeri teknőcök sokáig élnek, ezt az állatot is igen öregen vonszolhatták be a konyhába. M. H. J. ezúttal sem bírta megenni az egész adagot, a két lány azonban derekasan táplálkozott, Angelina valamivel többet evett, mint Edit, bár a magyar lány is bőségesen fogyasztott. Ebéd után M. H. J. bejelentette, hogy ő most ledől egy kicsit, mire Gara a szokásosnál is ingerültebb lett.

– Idegesítenek ezek az örökös délutáni alvásaid. Itt van a lábunknál a gyönyörű tenger, nagyokat úszhatunk, te meg ehelyett elmész aludni.

– Ősi magyar szokás – mondta M. H. J. – Ebéd után jóízűeket alszunk, mert tudjuk, hogy a tenger úgyis megvár bennünket.

Ezzel eltávozott, a szobája felé haladva arra gondolt, hogy a délutáni alvás talán mégsem ősi magyar szokás. Valójában elég rossz szokás, emiatt néhány mutatós lány már elmaradozott mellőle, és azt is észrevette, hogy Jimenez Saura, sőt a ferde szemű Luis is sóvárogva néz Editre, ennek ellenére békésen elaludt, és csak alvás után ment ki vidáman a többiekhez a nagy víz mellé. Gara szemrehányóan mondta neki:

– Nagy eseményről maradtál le! Egy igazi regényíró nem hagyhat ki ilyesmit az ebéd utáni alvás miatt.

– Miről van szó? – érdeklődött M. H. J.

– Igaza van Ratkónak. Ezek a kubaiak még a tengerben is üzekednek. Bemennek nyakig a langyos vízbe, és összebújnak. A fejük mozgásáról látszik, hogy mit csinálnak. A parton ülők meg ütemes rikoltozásokkal és tapssal buzdítják őket.

– Hol láttad ezt?

Gara valahová bal oldalra mutatott.

– Ott van egy amolyan népi strand. A helybéliek oda járnak fürödni. Látnod kellett volna...

– Elég kellemetlen lehet a sós vízben. Különösen a nőknek.

– A kubaiak mégis csinálják.

– Egyszer majd megnézem – mondta M. H. J. – De én továbbra is a szárazföldön akarom csinálni. A tengerben csupán fürödni óhajtok.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 300 (Black plate)

Intett Editnek, és együtt beúsztak az óceánba. Nem bújtak össze, beszélgettek, Edit a budapesti nyolcadik kerületről mesélt, nagyon megkedvelte azt a környéket, és visszavágyott. M. H. J. akkoriban még nem ismerte a nyolcadik kerületet, de megértette Edit vágyódását. Később kiúsztak a partra, a homokban kaparásztak, és szép rózsaszínű kagylókat szedegettek elő. M. H. J. elhatározta, hogy egy kagylót magával visz emlékül. De Jimenez Saura rászólt:

– Tilos a kagylókat elvinni. A sziget másik oldalán, a Karib-tenger partján egyébként is szebb kagylók vannak. És oda is elmegyünk.

– Azokat a kagylókat elvihetjük? – kérdezte M. H. J.

– Nem. De az őrök néha elnézőek.

Lassanként beesteledett, kagylók nélkül ültek vacsorához, vacsora után M. H. J. tengerparti sétára hívta Editet. A lány jóllakottan és készségesen elment vele, és M. H. J. a nagy víz mellett nem sokat tétovázott, a szerző megnevezése nélkül azonnal elmesélte Szerb Antal elbeszélését a boldogtalan boldog kelta lovagról. Edit érdeklődve hallgatta, kivárta a tanulságot is. M. H. J. elérkezettnek látta az időt, hogy megcsókolja a lányt. Edit hátrakapta a fejét.

– Mi van?

– Nem tudom, mi történt velem. Megfájdult a szám. Napokkal ezelőtt kisebesedett a szájpadlásom, és megrepedezett a nyelvem.

M. H. J. továbbra sem tétovázott.

– Hol van az a strand, ahol a helybéliek paráználkodnak?

Edit bal kezével a távolba mutatott.

– Menjünk oda. Bűnös hely kell most nekünk.

Elmentek a népi strandra, M. H. J. eldobált papírzacskókat és száraz galylyakat gyűjtött össze, és tüzet gyújtott. Leültek a tűz mellé, nézték a lángokat, hallgattak, várták, amíg kialszik a tűz. Akkor M. H. J. azt mondta:

– Köpj rá a parázsra.

Edit a parázsra köpött.

– Hajolj fölé, és szippantsd be a felszálló párát.

– Miért?

– Tedd, amit mondok!

Edit a parázs fölé hajolt, mélyet lélegzett, köhögni és öklendezni kezdett.

– Menjünk inkább aludni. Rosszul érzem magam.

Visszatértek a szállodába, simogatással búcsúztak el egymástól, és mindketten nyugovóra tértek a maguk külön szobájában.

Reggel Edit ragyogó arccal közölte, hogy már alig fáj a szájpadlása. M. H. J. roppant büszke volt, megreggeliztek, még egyszer megfürödtek az Atlanti-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 301 (Black plate)

óceánban, majd visszakocsikáztak Havannába. Editnek akkorra már egyáltalán nem fájt a szájpadlása és a nyelve, megígérte, hogy vacsora után elmegy a Sevilla Hotelbe, M. H. J.-hez. Ezt M. H. J. tapintatosan közölte Garával.

– Semmi vész – mondta Gara. – Estére Ratkóhoz megyek vendégségbe. Töménytelen mennyiségű osztrigát fogok enni nála. Napfelkeltekor azonban takarodjatok ki a szobából.

Gara tényleg elment azon az éjszakán, Edit is eljött a Sevillába, előbb daiquirit ittak a bárban, azután beléptek a felvonóba. A csupasz arcú liftkezelő volt szolgálatban, jóindulatú megértéssel nézett M. H. J.-re, és szélesen elvigyorodott, amikor M. H. J. egy aranyszegélyű fekete gyufásdobozt nyomott a kezébe.

Gyönyörű éjszakát töltöttek el a szobában, Edit néha sikongott is. Később elaludt, és álmában spanyolul beszélt, M. H. J. nem tudta megállapítani, hogy a jó spanyol vagy a kificamodott spanyol szavakat mondja-e. Aztán ő is elaludt.

Napfelkeltekor már a szálloda előtt álltak, nézték a munkába sietők fehér, barna és fekete bőrű embereket. Gara is megérkezett fáradtan és nyúzottan, és megkérdezte:

– Hogyan sikerült?

– Hatott a művészet és az irodalom ereje – mondta titokzatosan M. H. J.

Gara aludni tért, Edit elment a kollégiumba, de megígérte, hogy estére megint eljön.

Gara átaludta jóformán az egész napot, M. H. J. meg Angelinával ténfergett Havanna utcáin, és csodálkozott, hogy az ablakokon nincsenek függönyök. Az emberek kirakatokban élték mindennapi életüket.

Este Ratko Baltics ismét elcipelte magával Garát, aki addigra tökéletesen kipihente magát, M. H. J. reménykedő szívvel leült a bárpulthoz, daiquirit szívogatott szalmaszálon, és Editet várta. Edit nem jött el. M. H. J. a sokadik hűvös és mégis szívet melengető daiquiri után felliftezett a szobájába, és elaludt. Senki sem beszélt mellette sem jó, sem rossz spanyolsággal.

Reggel arra ébredt, hogy Gara az ő holmijai között turkál, a legszebb zokniját választotta ki magának.

– Kelj fel és öltözz. Angelina már vár bennünket. Ma Hemingway házát nézzük meg.

– Hogy töltötted el az éjszakát? – kérdezte álmosan M. H. J.

– Tűrhetően. Ratko elvitt egy hatalmas térre, ahol remek fagylaltot árultak. Az emberek hosszú sorokban álltak fagylaltért, jókedvűek és barátsá-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 302 (Black plate)

gosak voltak. Tényleg remek fagylaltot árulnak ott. Érdemes volt sorba állni. Sok emberrel beszélgettem. Edittel is találkoztam.

– Mit mondott?

– Semmit. Egy nagydarab néger karján lógott.

– Nem hiszem! – mondta M. H. J.

– Kelj fel, és öltözz.

M. H. J. kikelt az ágyból, lezuhanyozott és felöltözött. Az előcsarnokban Angelina türelmetlenül várta őket.

– Luis mindjárt itt lesz a kocsival, és Hemingway házához visz bennünket.

M. H. J. Garára mutatott.

– Ez az irigykedő fickó azt állítja, hogy az éjjel Editet egy nagydarab néger karján látta himbálózni.

– Néha tényleg felbukkant a közelében egy nagydarab néger is – mondta szemérmesen Angelina.

– Mások is felbukkantak?

– Hát... igen.

– Mégis igazam volt, amikor a tüzesvérű magyar nőkről beszéltem – mondta diadalmasan Gara. – És még finoman fogalmaztam. Az olcsó ringyók persze mindenféle kórságot összeszedhetnek. Aztán továbbadják. Nem csodálkoznék, ha néhány hónap múlva téged is kiherélnének.

M. H. J. kellemetlen hűvösséget érzett az ágyéka tájékán, de kimért nyugalommal reagált.

– A Karib-tengerhez szeretnék most menni, nagy rózsaszínű kagylót akarok előkotorni a homokból.

Fázni kezdett, talán még el is sápadt, mert Gara megkérdezte:

– Jól érzed magad?

– Mao meno – mondta M. H. János.

– A Karib-tengerhez is elmegyünk majd – mondta az elképesztően sovány Angelina. – De most Hemingway házát nézzük meg.

M. Holló János még mindig kedvelte Hemingwayt, szívesen elment megnézni a házát, de ismét és sokadszor kiábrándult az irodalomból, főleg az írókból, mindjárt a Karib-tenger mellé szeretett volna menni, de erre csak később került sor, később talált rá a szép rózsaszínű kagylóra, és a kagyló nem is volt olyan szép, mint amilyennek remélte.

(Tiszatáj, 1995/6. sz.; Körkép 1996. Magvető, Bp., 1996.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 303 (Black plate)

Az üzbégek élni fognak

M. Holló János egy szép őszi estén elterült egy nagy fotelben Budzsarov törvényszéki bíró nappalijában; közben egy csalogány szerelmes énekét hallgatta, és a Marina nevű orosz fiatalasszony feszülő kebleit nézte elismeréssel és sóvárogva, mégsem volt maradéktalanul boldog, mert a csalogány nem élőben, hanem lemezjátszóról dalolt, a szépséges fiatalasszony meg a rossz nyelvek szerint kimondottan leszbikus hajlamú volt, minden férfiúi gyöngédséget mereven elutasított, a Budzsarov nevű agyonhajszolt törvényszéki bíróhoz is csak azért ment feleségül, hogy elmeneküljön a Szovjetunióból, ez sikerült is neki, gyorsan beilleszkedett az új környezetbe, rengeteg új barátot vagy inkább barátnőt szerzett, és állítólag boldog alibiházasságban élt; M. H. János azonban a szép őszi estén megpróbált kételkedni, mármint az alibi-házasságban és az asszony ferde hajlamaiban, vagyis titokban reménykedett, hogy Marina mégis olyan, amilyennek a szűk pulóverben és a szűk szoknyában látszik, hiszen kedves mosollyal fogadta M. H. J.-t, kedvesen leültette, orosz vodkát hozott neki, és kedvéért megforgatta a csalogány énekét a lemezjátszón, és mindez akár cáfolata is lehetett a rosszindulatú szóbeszédnek; M. H. J. tehát okkal kételkedhetett és reménykedhetett, még akkor is, amikor Marina eltűnt a konyhában, hogy kávét főzzön neki, mert a csalogány továbbra is szerelemről énekelt a nagy fekete lemezen.

M. H. J. valójában hivatalos látogatóba jött Marina asszonyhoz, ugyanis egy jugoszláv népes íródelegációval a Szovjetunióba készült, és tájékozódni szeretett volna a vendéglátó ország szokásairól és polgárairól, mert M. H. J. a híresztelésekkel ellentétben lakása falain túl igyekezett szépen viselkedni, különösen idegen földön, és ez esetben ehhez Marinától kaphatott volna megfelelő tanácsokat, ilyen célzattal látogatta meg a szép orosz fiatalasszonyt, bár látogatását szándékosan arra az időpontra ütemezte be, amikor a zaklatott külsejű törvényszéki bíró a hivatalában ült, és irodalmi folyóiratokban lapozgatott, mert fő feladata tulajdonképpen amolyan cenzori munka volt, amit ő lelkiismeretesen és több nyelven végzett minden hónap utolsó napjaiban és éjszakáiban, miközben a csalogány otthonában másoknak dalolt; most például felesége a hosszú útra készülődő írónak főzte a kávét, és már hozta is a gőzölgő italt három vékony vörösréz láncon függő sárgaréz tálcán. Vidáman jött elő a konyhából, a tálcát hanyagul majdnem a térdé-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 304 (Black plate)

ig lógatta, M. H. J. attól tartott, hogy az imbolygó csészék a padlóra potyognak, és kiömlik a frissen főzött kávé. Marina mintha kitalálta volna vendége gondolatait, szélesen elmosolyodott, és hirtelen megpörgette a levegőben a sárgaréz tálcát. Többször egymás után.

– Mi a jóistent csinál? – ugrott fel a fotelből M. H. J. – A fejére loccsan a forró kávé. Vagy a keblére.

Marina nevetve rázta a fejét.

– Maga nem tanult fizikát? Sohasem hallott a centrifugális és a centripetális erőről? Isztambulban minden valamirevaló kifőzdében így hozzák a turisták elé a kávét és a teát. A turisták ugyanúgy rémüldöznek, mint most maga, de azért tetszik nekik a mutatvány.

A tálcát az asztalra csúsztatta, M. H. J. visszaült a fotelbe, a fizika törvényein gondolkodott, és megkérdezte:

– Mikor járt Isztambulban?

– Gyakran járok oda – mondta Marina. – Bevásárolni. Ezt a tálcát is onnan hoztam. Legutóbb vettem magamnak egy szép kecskebőr ruhát is. Megmutassam?

– Természetesen – mondta M. H. J., és miután már megbékélt a fizika törvényeivel, gyorsan hozzáfűzte: – Vegye fel. Szeretném, ha itt öltözne át előttem. Én békésen szürcsölgetném a török kávét és az orosz vodkát, és csak a szememet meresztgetném.

– Ez igen illetlen beszéd – mondta megrovóan Marina. – Mit képzel maga rólam?

– Sietnem kell – mentegetőzött M. H. J. – A férje bármikor hazajöhet. Az írók mostanság nagyon óvatosan fogalmaznak, gyorsan átlapozhatja a folyóiratokat.

– Maga nyilvánvalóan megveti a nőket – mondta Marina, és már egyáltalán nem mosolygott.

– Tisztelem és szeretem a nőket – mondta M. H. J. – Sokukat a szívembe zártam, némelyikükről írtam is, nagyon szépen és elismerően.

– Rólam ne írjon – mondta fagyosan Marina, és már nem akarta megmutatni kecskebőr ruháját.

M. H. J. is elkedvetlenedett, érezte, hogy már megint elügyetlenkedett valamit, megitta a kávét, tanácstalanságában a törököket kezdte dicsérni.

– Egyszer én is elmegyek Isztambulba – mondta. – Jókedvű emberek társaságába vágyom, és a törökök jókedvűek, szeretik az idegeneket, rokonai-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 305 (Black plate)

kat meg egyenesen imádják, és én származásomnál fogva távoli rokonságban állok velük.

– Utálom a törököket – mondta még mindig visszautasítóan Marina.

– Miért? – csodálkozott M. H. J. – Hiszen bohóckodnak minden turistának.

– Pénzért csinálják – mondta Marina. – Pénzért vigyorognak. De egyébként barbárok és kegyetlenek. – A lemezjátszóra mutatott. – Kiszúrják a csalogány szemét.

– Mi?

– A csalogány csak éjszaka énekel. A törökök ezért kiszúrják a szemét, a szegény kicsi madár aztán örök sötétségben él, és fényes nappal is énekel nekik.

Most M. H. J. is a lemezjátszóra mutatott, és elborzadva kérdezte:

– Nekünk is világtalan csalogány énekel?

– Nem – nyugtatta meg Marina. – Ezt a lemezt a hollandok készítették. Ők civilizált emberek, a csalogány szerelmes énekét bizonyára valamelyik városi ligetben vették fel.

– Szeretnék őszi estéken egy holland ligetben sétálgatni – mondta megnyugodva és kissé ábrándosan M. H. J. – Természetesen magával szeretnék ott sétálni. Erre az alkalomra felhúzhatná feszes kecskebőr ruháját.

– Hány pohár vodkát ivott meg, amíg én a konyhában voltam? – kérdezte gyanakodva Marina.

– Csak kettőt – mondta csalódottan M. H. J., és a hivatalos ügyekre terelte a szót. – Meséljen nekem a Szovjetunióról. A minisztériumban azt mondták, hogy maga majd eligazít ebben a titokzatos országban. Sohasem jártam ott, és nem szeretnék kellemetlenségekbe keveredni.

Marina talán még mindig neheztelt M. H. J. illetlen beszéde miatt, kurtán és élesen csak annyit mondott:

– Utálom a Szovjetuniót.

– De hát maga mégiscsak a minisztériumban dolgozik – figyelmeztette M. H. J. – Osztályvezető, és tisztességes fizetést kap a munkájáért. Külföldi állampolgárok ritkán kerülnek ilyen felelős helyre. Segítsen nekem eligazodni abban az összekuszált világban.

– Nem vagyok már külföldi állampolgár – mondta Marina haragosan. – Nyelvet váltottam, és új hazát választottam. A Szovjetuniót utálom, Oroszországot viszont szeretem. Őseim orosz nemesek voltak. Sokat szenvedtem emiatt.

– Beszéljen akkor Oroszországról – sóhajtotta M. H. J.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 306 (Black plate)

Marina is kihörpintette kávéját, ettől valamelyest megnyugodott, ismét kedvesen mosolygott, és azt mondta:

– Oroszországban minden nagy. Nagyok az emberek, nagyok a hegyek, nagyok a folyók, nagy az ország...

– Tényleg nagy az ország – mondta M. H. J. – Megnéztem a térképen. A nagy emberekről viszont semmit sem tudok. Erről szeretnék hallani valami közelebbit.

– Csodálkozzon rá országunk nagyságára. Ámuldozzon. Az orosz embereknek ez kell. Ha a nagyságukat hangoztatja, mindjárt a szívükbe zárják, amint ezt maga is tette mindenféle feslett nőkkel.

– Ámuldozni fogok – ígérte M. H. J. – De én az életemben nem csupán feslett nőkkel találkoztam. Tisztességes nők is sokszor voltak kedvesek hozzám, és én azóta is hálával gondolok rájuk. Magának is nagyon hálás vagyok.

– Nézze meg Moszkvát és Leningrádot – utasította Marina. – Ismerje meg az orosz embereket. Az orosz emberek lelkét.

– Máris elkezdhetném az orosz lélek tanulmányozását – próbálkozott elszántan M. H. J., de Marina nem hagyta magát kizökkenteni a hivatalos vonalból.

– A déli köztársaságokba ne menjen. Ne menjen Kazahsztánba, Üzbegisztánba vagy Azerbajdzsánba. Ott gonosz emberek élnek. Törökök, akik gyűlölik az oroszokat.

A csalogány elhallgatott, mert lejárt a lemez, Marina kérdőn nézett M. H. J.-re, ő pedig azt javasolta, hogy hallgassák meg újra a holland ligetek madarát. Marina készségesen visszahelyezte a gramofon tűjét a lemez elejére, és sanyarú gyermekkoráról kezdett mesélni, amit M. H. J. bátorításként értelmezett, és amikor Marina odáig ért, hogy származása miatt nem vették fel az egyetemre, megsimogatta az orosz fiatalasszony térdét. Az asszony nyomban felugrott, és a továbbiakban tisztes távolságban keringett M. H. J. körül, keringés közben mesélte el, hogy kénytelen volt pincérnőként dolgozni egy kétes hírű moszkvai mulatóban, de Branko Budzsarov törvényszéki bíró elhozta onnan, és ő itt majdnem tökéletesen boldog; az orosz emberek ugyan hiányoznak neki, de Jugoszláviában is érzi az egyetemes szláv lélek rezdüléseit, és tulajdonképpen otthon érzi magát. A lemez többször lejárt, Marina újraindította, M. H. J. kezdett kicsit elszédülni a fotelben, feltápászkodott hát, ő is járkálni kezdett a szobában, de még így sem tudott közelebb férkőzni Marinához, mert az asszony katonás léptekkel állandóan távolabb masírozott tőle.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 307 (Black plate)

A törvényszéki bíró vetett véget ennek az áldatlan állapotnak. Csapzottan és zaklatottan érkezett haza, gyűrött felöltőjét a fogasra dobta, leült, és vodkát kért. Marina abbahagyta a keringést, M. H. J. is, a lemez ismét lejárt.

– Megkínozták az írók? – kérdezte M. H. J. udvariasan Branko Budzsarovtól.

– Igen – mondta az elgyötört bíró. – A prózaírók dögunalmas novellákat írnak, a költők meg förtelmes és színtelen verseket.

– Feljelenthetett ma valakit? – kérdezte még mindig udvariasan M. H. J.

– Nem – mondta Budzsarov. – De azt a Blaskó István nevű írót egyszer a bíróság elé állítom. Kilométeres mondatokat ír a nagy semmiről. Szerintem ez erkölcstelen dolog.

M. H. J. jól ismerte Blaskó Ivánt, nem kedvelte túlságosan, mert élőszóban is kilométeres mondatokban beszélt, és nem mondott semmit; mégis úgy érezte, hogy illik megvédenie írótársát, hiszen semmitmondásával senkinek sem ártott.

– Szerencsétlen ember. Fülgyulladással bajlódik. Nemrégen meglékelték a koponyáját a bal füle alatt.

– Akkor Nityifor Milánovicsot fogom bíróságra küldeni. Gyalázatos képverseket gyárt mostanában. Meg sántító, botladozó szonetteket.

M. H. J. Nityifor Milánovicsot is jól ismerte, őt is meg akarta védelmezni, hivatalos ügyeire terelte hát a szót.

– Holnapután Moszkvába utazom. A felesége hasznos tanácsokat adott az orosz lélek és általában a szláv lélek rezdüléseire vonatkozóan.

A törvényszéki bíró feleségéhez fordult.

– A szláv lélekről jut eszembe... Az a szlovák tolmácsnő, Lujza Benková ma bejött az irodámba. Érdeklődött felőled.

Marina felpattant az asztal mellől, kipirosodott az arca, gyönyörű volt.

– Miért nem mondtad mindjárt? Melyik szállodában lakik?

– A Park Szállóban.

– Azonnal telefonálok neki – mondta Marina, és égő arccal kirobogott az előszobába, mert ott állt a telefon egy kovácsoltvas asztalon.

Branko Budzsarov szomorúan nézett M. H. J.-re, és szomorúan kérdezte:

– Mi történt?

– Csalogány – válaszolt tömören M. H. J.

– Hányszor?

– Sokszor.

– Semmi más?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 308 (Black plate)

– Semmi más.

– Moszkvában óvakodjon a pincérnőktől – tanácsolta jóindulatúan Budzsarov.

– Most hazamegyek – mondta M. H. J. elnehezülve az orosz vodkától. – Kialszom magam, azután bepakolok a bőröndömbe, és nekivágok a hosszú útnak. A pincérnőktől óvakodom.

Budzsarov törvényszéki bíró az ajtóig kísérte, elbúcsúzott tőle, Marina akkor már Lujza Benkovával beszélgetett telefonon, és nem törődött a férfiak dolgával.

M. H. J. azon az éjszakán mélyen aludt, reggel felé azt álmodta, hogy egy nagyvárosi sikátorban degeszre tömött pénztárcát talált. Rengeteg pénz számlálása közben ébredt, és odakint esett az eső. Elővette Krúdy Gyula *Álmoskönyv*ét, és abban azt olvasta, hogy a pénz általában nem jót jelent, így aztán majdnem biztos lehetett benne, hogy Moszkvában esik a hó, vagy legalábbis sűrű köd van, ezért meleg ruhaneműt csomagolt a bőröndjébe, és a következő napon repülőgépre szállt a népes íródelegációval.

A küldöttséget egy belgrádi író vezette, Lazar Latyaraknak hívták, ideges volt, és sokat beszélt, fenn a levegőben az orosz emberek hatalmas szívéről és a szláv lélek gazdagságáról áradozott, mire Azem Szináni, a koszovói albán költő tüntetően elaludt, és hangosan horkolt. M. H. J. a delegáció egyetlen nőtagja, a platinaszőke Krisztina Zlobec mellett ült, és azt fejtegette neki hosszasan, hogy a szép nőknek nem szabadna irodalommal foglalatoskodniuk, de Krisztina nem sértődött meg. És Moszkvában nem esett a hó, köd sem volt, viszont hideg szél fújt, két tolmácsuk, Grigorij és Valentyin prémes sapkában várta a küldöttséget, M. H. J. már a repülőtéren fennhangon dicsérte az orosz föld nagyságát, később meg a Vörös tér és a Kreml monumentalitását, és úgy látta, hogy Grigorij és Valentyin máris befogadták hatalmas orosz szívükbe, mert megsúgták neki, hol vásárolhat olcsón jó minőségű, prémes sapkát.

A szállodában a delegáció tagjai összevesztek. Grigorij ugyanis közölte velük, hogy három napig Moszkva nevezetességeit csodálhatják, azután választhatnak: elmehetnek északra, Leningrádba vagy délre, Üzbegisztánba, egészen pontosan Taskentbe és Szamarkandba. Lazar Latyarak természetesen Leningrádba akart utazni, mert ott ismerhetik meg igazából az orosz és egyáltalán a szláv lélek hihetetlen gazdagságát.

– Menjetek a büdös francba a szláv lelketekkel – morogta dühösen, de csöndesen Azem Szináni, hangosan pedig azt mondta: – Leningrádba bár-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 309 (Black plate)

melyik turistairoda elvihet bennünket. Menjünk Üzbegisztánba. Meg akarom nézni Timur Lenk mauzóleumát.

Ekkor tört ki a veszekedés. Lazar Latyarakot nem érdekelte a mongol vagy türk Timur Lenk, Krisztina azonban megtámogatta a koszovói költőt, M. H. J. visszaemlékezett Marina rosszízű keringéseire, ő is Üzbegisztánra szavazott, a boszniai muzulmán irodalomtörténész is, a horvát és a montenegrói küldött hallgatott, a macedón író meg csöndesen elbóbiskolt, mert már a repülőgépen berúgott. Így hát Taskent és Szamarkand mellett döntöttek, M. H. J. elégedett volt, Azem Szinánival költözött egy szobába, és még aznap vásárolt magának egy meleg, prémes sapkát. Ez igen ostoba pénzkiadás volt, a lakótársát is ostobán választotta meg, mert éjszaka Azem éktelenül horkolt, pedig M. H. J. egyáltalán nem beszélt az orosz lélekről. Egy ideig tűrte a horkolást, aztán fölkelt, pizsamájára húzta bársony átmeneti kabátját, kiment a folyosóra, és bekopogott Krisztina szobájába.

A szlovén írónő nyilván aludt már, platinaszőke haja azonban alig borzolódott össze, és nem is volt nagyon rosszkedvű, amikor csodálkozva ajtót nyitott.

– Ma éjszaka a maga szobájában fogok aludni – közölte M. H. J.

– Nem értem – riadozott Krisztina. – Miért akar nálam aludni?

– Mert maga gyönyörű asszony, és nem szabadna irodalommal foglalkoznia. A versírást bízzuk az Azem Szináni-féle fickókra. Azem egyébként úgy horkol, mint egy víziló. Ezért fogok magához költözni.

– Nem engedem be a szobámba – mondta Krisztina. – Férjes asszony vagyok, és szeretem a férjemet.

M. H. J. könyörgőre fogta a dolgot.

– A szőnyegre fekszem, és nem csinálok semmiféle illetlenséget. Ha úgy kívánja, a csalogány szerelmes énekét is utánozhatom. Mostanában sokat gyakoroltam.

– Komolyodjon meg, az isten szerelmére – mondta Krisztina, és becsapta az ajtót. Az ajtó mögül még azt kiáltotta: – Szeretem a férjemet, és továbbra is verseket írok.

– A Vörös tér egyáltalán nem olyan nagy, mint amilyennek képzeltem, és a Kreml sem monumentális – kiabált vissza M. H. J., aztán dühösen visszament a szobájába, lefeküdt, és egész éjjel nem tudott aludni Azem Szináni horkolása miatt.

Hajnalban aludt ugyan valamicskét, de nem eleget, álmos volt egész nap, és az elkövetkező napokon is, álmosan nézte meg Moszkva nevezetességeit, és Taskentbe is álmosan érkezett, ahol még izzadni is kezdett a meleg ruha-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 310 (Black plate)

neműben, mert odalent délen melegen sütött a nap, moszkvai prémes sapkáját a bőröndjébe dobta, és vásárolt magának egy négyszögletes fekete üzbég sapkát. Taskentben Grigorij s Valentyin mellé kaptak egy üzbég vezetőt is, fekete hajú fiatal fiút, Alisernek hívták, nagy fekete szemét rámeresztette Krisztina szőke hajára, és vagy tíz napig le sem vette onnan. M. H. J. egyre álmosabb lett, szándékosan fárasztotta magát, hogy megbékéljen Azem Szináni horkolásával; az első taskenti éjszakán éjfélig táncolt Krisztinával a *Paloma blanca* dallamára, ami akkoriban divatos volt arrafelé.

Éjfél után valamennyien aludni indultak, de az előcsarnokban megálltak, mert éppen összeverekedett egy fekete hajú üzbég és egy vörös hajú orosz férfiú. Az üzbég férfi jobb kezének középső ujján barna pecsétgyűrű volt, és már az első ökölcsapással véresre sebezte a vörös orosz homlokát, aki elvakultan hadonászott, és eleve vesztésre állt. M. H. J. békét akart teremteni, elindult a verekedők felé, hogy lecsillapítsa őket, de Azem Szináni erősen megragadta a karját.

– Hagyjuk az üzbégeket verekedni – mondta.

– A pecsétgyűrűvel kiüti annak a szerencsétlennek a szemét – mondta M. H. J.

– Az oroszok maradjanak a nagy szláv lelkükkel Moszkvában és Leningrádban – mondta Azem Szináni. – Az üzbégek itthon vannak. Tájékozódtam felőlük. Családszerető emberek, sok gyerekük van, sokáig fognak még élni. Neked hány gyereked van?

– Egyetlen törvényes gyerekem sincs – mondta szégyenkezve M. H. J. – Talán egy-két törvénytelen...

– Kipusztultok nagyon gyorsan – mondta Azem Szináni. – Kár értetek. Én szeretem a magyarokat, de elpusztultok. Nekem már négy gyerekem van, és a feleségem az ötödikkel terhes.

– A feleséged nem panaszkodik időnként a hangos horkolásod miatt?

– Az albán asszonyok nem szájalnak. Tisztelik a férjüket, s gyerekeket szülnek.

Az üzbég férfiú eközben már leterítette vetélytársát, és módszeresen rugdalta. Öreg, hajlott hátú portás volt az éjjeli ügyeletes a szállodában, hosszú sípot vett elő a zsebéből, többször belefújt a sípba, bizonyára a rendőröket hívta, de nem történt semmi, nem voltak rendőrök a közelben. M. H. J. mégis odament a verekedőkhöz, a vérző fejű oroszt kivezette az utcára.

– Buta nőügybe keveredtem – motyogta kábán a megrugdosott ember. – Elköltözöm innen. A törökök és mongolok kegyetlen állatok...

M. H. J. emberségesen talpára állította a vörös férfit, ezután visszament a szálloda előcsarnokába.

– Mit mondott? – kérdezte Azem Szináni.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 311 (Black plate)

– Leningrádba költözik. Szláv lélek lakozik benne.

– Ez itt az üzbégek földje – mondta komoran Azem Szináni, és azon az éjszakán a szokottnál is hangosabban horkolt.

M. H. J. kétségbeesésében megint Krisztinához akart bekéredzkedni, pizsamában ment ki a folyosóra, bársony kabátját nem húzta magára, mert Taskentben éjjel is meleg volt, de amint kilépett az ajtón, megtorpant. Krisztina a szobája előtt állt, nagyon közel Aliserhez, szépek voltak együtt szőkén és feketén.

M. H. J. ezek után álmosan nézte meg Szamarkandban Timur Lenk sírját, és átvirrasztott éjszakáin megírt egy novellát *Az üzbégek élni fognak* címmel. Az üzbégekről alig szólt valamit, főleg az albán asszonyokról írt dicsérőleg, illetve egy albán lányról, akinek a Leila nevet adta. Leila férjhez ment egy magányos és jámbor magyar középiskolai tanárhoz, megígérte, hogy legalább öt harcias magyar fiúgyereket fog szülni, és a novellából egyértelműen kiderült, hogy az albán nő ezt halál komolyan gondolja.

Az egyik folyóirat odahaza leközölte az írást. Branko Budzsarov akkor rátelefonált M. H. J.-re, és meghívta otthonába vacsorára. M. H. János elfogadta a vacsorameghívást. Branko Budzsarov vacsora előtt jóindulatúan figyelmeztette, hogy hagyjon föl az üzbég és albán témájú országbomlasztó irományokkal, Marina orosz vodkát szolgált fel, sápadt és kedvetlen volt, nem szólt bele a férfiak dolgába, később pirogot sütött, majd a lemezjátszón megpörgette a csalogány szerelmes dalát, M. Holló János pedig megígérte, hogy a jövőben hanyagolni fogja az életrevaló üzbégeket.

(Irodalmi Szemle, 1996/1. sz.)

Bogarászók

Egy filmnovella folytatása

„Pacal éjjel-nappal", hirdették az út mellett egy repedezett deszkatáblán a szürkére kopott betűk, ezenkívül semmilyen más tájékoztatás nem volt a táblán, még egy szürkére kopott nyíl sem, amely valahová mutatott volna. Shogun azonban tudta, hogy merre kell menni, keskeny, kanyargós úton

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 312 (Black plate)

eljutottunk egy csárdához, ahol tényleg bármikor lehetett pacalt kapni, mi ketten is ezt kaptuk kora reggel, a tulaj, egy őszülő hajú, borostás arcú ember álmosan, de mosolyogva rakta elénk, azt hiszem, már régebbről ismerték egymást Shogunnal, az a pár szó, amit váltottak, legalábbis arra utalt, bár én nem figyeltem rájuk, turkáltam az ételben, szeretem ugyan a pacalt, de reggelire nem szoktam enni, így hát fanyalogva és szórakozottan reggeliztem, majdnem dühösen, mert már eleve kedvetlenül indultam erre az útra, csak azért szántam rá magam, mert régi barátom, Kovalszky Ferenc állítólag mindenképpen találkozni akart velem budai villájában, és a feleségem is kérlelt, hogy menjek el, és ugyanabban a villában nézzem meg, hogyan él és boldogul egyetlen fia, az én mostohafiam, Modrovich Béla, akit mellesleg sohasem kedveltem, de mégis útnak indultam, átléptem az országhatárt, és így jutottam el odáig, hogy pacalt reggelizhettem a Kiskunság vagy Csongrád megye valamelyik félreeső csárdájában, ahol nem éreztem túlzottan boldognak magam, úgy vélem, hogy egy öregedő asztalos, akármilyen jó erőben van is még, maradjon otthon, és barkácsoljon a maga kis műhelyében.

Tulajdonképpen ezt is tettem, amikor rám tört ez a váratlan utazás. Úgy kezdődött, hogy egy késő nyári délutánon megállt a házunk előtt egy poros gépkocsi, kiszállt belőle két rossz arcú fickó, megkérdezték tőlem, hogy én vagyok-e Irmai József, és amikor igenlő választ adtam, behoztak az udvarunkba két nagy kartondobozt, átadtak egy hivatalosnak látszó papírt, figyelmeztettek, hogy ne bontsam fel a dobozokat, majd hamarosan értük jön az egyik barátom, azután elmentek. Nem tudtam mire vélni a dolgot, egy pillanatra azt hittem, hogy valaki tréfálkozik velem, talán M. Holló János, az író, ő hajlamos az efféle viccelődésekre, amikor éppen nincsen kedve írni, márpedig leginkább nincs kedve írni, de a dobozok nagyon gondosan le voltak ragasztva és átkötözve fehér zsineggel. M. Holló János az efféle műveletekhez túlságosan lusta, így hát nem töprengtem tovább, a dobozokat becipeltem a műhely egyik sarkába, elég nehezek voltak, de cipeltem én már ennél sokkal nehezebb terheket is. Két nap elteltével éjszaka, vagy inkább hajnalban, rám zörgették az ablakot. Shogun állt a ház előtt, és bebocsátást kért. Elképedve és dühösen bebocsátottam. Shogunt vagy két hónappal ezelőtt ismertem meg Kovalszky Ferenc, illetve annak felesége, Brockhauser Erika budai villájában, annyit tudtam róla, hogy Brockhauser Emilnek vagy Jenőnek hívják, és azért nevezik Shogunnak, mert kiválóan ismeri a keleti küzdősportokat, és hogy elköltözött a feleségétől, de nem gondoltam volna,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 313 (Black plate)

hogy ő lesz az a barátom, aki majd eljön a kartondobozokért. Pedig ő volt az, és ő hozta Kovalszky Ferenc üzenetét, amire még a feleségem is rálicitált. A dobozokat beraktuk Kovalszky Ferenc nagy fehér autójába, elhajtottunk a határra, ahol Shogun idegesen szorongatta a kormányt, de a megfelelő időben érkeztünk, a határőrök álmosak voltak, simán átgurultunk Magyarországra, és attól kezdve Shogun már felvidult, sokat beszélt és mutogatott, minden dűlőútnak tudta a nevét, azt is tudta, hogy hol milyen kocsmák vannak, és azt is, hogy hol lehet éjjel-nappal pacalt kapni.

Rajtunk kívül nem volt vendég a félreeső csárdában; szeretem a pacalt, már majdnem elfogyasztottam az egész adagot, amikor az asztalunknál valahonnan a semmiből előbukkant egy cigányképű férfi. Nem szólt semmit, csak kérdően nézett Shogunra, aki ugyancsak szó nélkül átadta neki a kocsi kulcsait. A barna bőrű idegen elsietett, odakint ajtócsapkodás hallatszott, aztán a cigány ismét megjelent, visszaadta a kulcsokat, majd nesztelenül eltűnt.

– Valahol mintha már láttam volna ezt a cigányt – mondtam.

– Nem cigány – mondta Shogun. – Román, és Ionnak hívják.

– Emlékszem már – mondtam, és egyre rosszkedvűbb lettem. – A nénikéd villájában egy szép nyári éjszakán bicskát szegezett az oldalamba. Talán belém is szúrta volna a kést, de Musztafa a pisztolyával a feje fölé lőtt, és ettől megszelídült.

– Azóta összebékültünk Ionnal – nevetett Shogun. – Együtt üzletelünk.

– Ez megnyugtató – mondtam, és nekem nem volt nevethetnékem. – A dobozokat neki hoztuk?

– Ő viszi tovább.

– Ugyanolyan jól ismeri a környéket, mint te?

– Tudja, hogy hová kell vinni, bár annyira nem ismeri a környéket, mint én. De hát én az egész országot nagyon jól ismerem. Kaszkadőr koromban bejártam minden zugát.

– Azt hittem, hogy karatebajnok voltál.

– Nem voltam bajnok, de jegyezték a nevemet – mondta Shogun, és kissé elálmodozott a múlton. – Később kaszkadőr lettem. Szép munka volt. Igaz, hogy eltörtem három bordámat és mind a két kulcscsontomat, de határozottan érdekes munka volt, mindenhová eljutottam a filmesekkel... És mostanában a maga fiával is sokfelé utazunk.

– Mostohafiam – mordultam rá.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 314 (Black plate)

Ekkor hangos cipőkopogással bejött a csárdába egy dúskeblű, szőke lány, igen rövid és nagyon szűk szoknyában, egyenesen az asztalunkhoz kopogott, és köszönés nélkül leült Shogun mellé. A tulaj neki is hozott egy tányér pacalt, a lány azonnal föléje hajolt, és táplálkozni kezdett, én meg csodálkoztam.

– Szonyának hívják – magyarázta mosolyogva Shogun. – Ukrán behozatal, egy szót sem ért magyarul, nyugodtan beszélhetünk előtte.

A lány tényleg úgy evett, mintha egy szót sem értene abból, amit beszélünk, mintha teljesen egyedül lenne.

– Kedveli a magyaros ételeket – állapítottam meg.

– És kedveli a maga fiát... bocsánat, mostohafiát. Eddig kétszer találkoztak Bélával, és nagyon megszerették egymást.

– Ő is velünk jön?

– Igen. Béla már várja.

Újból megszemléltem a lányt, és azt tanácsoltam:

– Tisztességesebb ruhába kellene bújtatni. Ha megállítanak bennünket a rendőrök, egyből azt fogják hinni rólunk, hogy stricik vagyunk, és esetleg kellemetlenkedhetnek.

Shogun mosolyogva készülődött valami szellemes válaszra, de hirtelen elkomorodott az arca.

– Itt vannak az igazi stricik.

Két tagbaszakadt férfi jött be a csárdába, az asztalunkhoz siettek, valamilyen szláv nyelven, bizonyára ukránul ráförmedtek Szonyára, és hozzáfogtak elrángatni az asztalunktól. A lány ukránul tiltakozott.

Gúnyosan néztem Shogunra.

– Mit tesz ilyenkor egy karatebajnok?

Shogun elszántan felugrott, és tenyere élével nyakszirten csapta az egyik ukránt. Megítélésem szerint szakszerű ütés volt, a strici megtántorodott, elengedte a lányt, aki nyomban visszaült a helyére, és türelmesen várta a folytatást.

A folytatás olyasféle volt, mint egy színjáték, vagy mint egy rossz filmjelenet. A két ukrán lassan keringett Shogun körül, ő harci pózba merevedett, időnként fenyegetően előrelendítette a karját, vagy a lábával rúgott a magasba, de mindig csak a levegőt kavarta, amazok biztonságos távolságra húzódtak vissza. Furcsállottam a dolgot, mifelénk nem így szoktak verekedni, egyre inkább az volt az érzésem, hogy a két ukrán komédiázik, nem veszi

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 315 (Black plate)

komolyan ezt a viadalt, és Szonya is olyan nyugodtan dőlt hátra a székén, mint egy jóllakott tehén, csak éppen nem kérődzött. Már majdnem untam a bohóckodást, amikor az egyik ukrán ököllel mégis behúzott egyet Shogunnak. Erre fölálltam, és leütöttem a stricit. Hanyatt esett a padlón, de gyorsan felugrott, kiáltott valamit a társának, és kirohantak a csárdából. Azután távolodó motorzúgást hallottunk.

Visszaültem az asztalhoz, Szonya olyan érdektelenül nézett rám, mint egy béka, Shogun is leült, vérző száját törülgette, és kissé pöszögve azt mondta:

– Köszönöm, hogy segített.

– Figyelmetlenek voltak a fickók. Túl öregnek néztek, nem gondolták, hogy közbeavatkozom – mondtam szerényen, majd szinte parancsolóan azt javasoltam: – Jó lenne, ha továbbmennénk. Túlságosan megélénkült itt a forgalom.

Mentünk. A három pacalt senki sem fizette ki, a csárda tulajdonosa azonban nem követelődzött, nem szólt semmit. Mi sem szóltunk semmit, beültünk a kocsiba, Szonya elterült a hátsó ülésen és elaludt. Shogun figyelmesen vezetett, időnként a száját nyalogatta, bajusza egyre nagyobbra dagadt. Később én untam meg a hallgatást.

– Két hónappal ezelőtt Musztafával kocsikáztam ezen az úton – mondtam. – A pisztolyával el akart téríteni, mint egy repülőgépet. Akkor nagyon haragudtam rá, de később talán megmentette az életemet.

– Rendes fiú – mondta Shogun. – Azt hiszem, fülig szerelmes a lányomba.

– A lányodba?

– Igen. Ilonkába. Sikerült elhoznom az anyjától, ő is velünk lakik a villában.

– Hány éves?

– Tizenkettő. Gyönyörű kislány. Musztafa úgy mereszti rá a nagy kék szemeit, mintha égi csodát látna. És nem mozdul mellőle.

– Nehezen tudom elképzelni.

– Megváltozott a fiú. Minden gyorsan változik ebben az országban. Mindjárt mutatok egy látványos változást. Teszünk egy kis vargabetűt, és kimegyünk a főútra.

Ráhagytam, bár nem voltam igazából kíváncsi a látványos változásra.

Elmentünk hát a főút irányába, és amikor rákanyarodtunk, Shogun figyelmeztetett:

– Nézze meg a lányokat az út mellett.

Megnéztem a lányokat, és megkérdeztem:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 316 (Black plate)

– Szonyát errefelé szedte föl a mostohafiam?

Shogun rövid hallgatás után válaszolt:

– Igen. Ő is közéjük tartozott. Egészen a mai napig.

Tovább nézegettem a lányokat a robogó kocsiból, és megállapítottam:

– Többé-kevésbé valamennyien hasonlítanak Szonyára.

Talán nevének hallatára, Szonya felébredt, felült a hátsó ülésen, ő is kinézett az ablakon, aztán gyorsan megint lefeküdt.

– Megszőkülnek a főutaink – magyarázta Shogun. – Nemrégen itt még fekete hajú és barna bőrű lányok stricheltek. Azután megjöttek az ukránok, és elűzték a barna bőrűeket.

A továbbiakban is erről a látványos változásról beszélgettünk, én többször elmarasztalóan nyilatkoztam a rosszfajta lányokról. Szonya békésen szunyókált a hátunk mögött, csak akkor ült fel, amikor begördültünk a Brockhauser-villa kertjébe. Amint megálltunk, az ukrán lány kiugrott a kocsiból, visszanézett ránk nagy békaszemeivel, és azt mondta:

– Seggfejek.

– Úgy látszik, mégiscsak ért valamennyit magyarul – mondtam Shogunnak.

Szonya akkor már Modrovich Béla nyakában lógott, én is kiszálltam az autóból, és majdnem pontosan ugyanaz a kép, ugyanaz a fogadtatás várt, mint két hónappal ezelőtt. Brockhauser Erika lelkesen megölelgetett, Kovalszky Ferenc barátom a két bullmasztiff, Gordon és Gedeon között állt, erősen szorította a kutyák nyakörveit és vigyorgott.

A kép valamivel mégis idillikusabb volt, mint legutóbb. Talán azért, mert az egyik platánfa alatt tarka abrosszal letakart, hosszú asztal nyújtózkodott, rácsos kerti székek vették körül, de főleg azért, mert a vedlő platánfa alatt két nagyon ártatlannak látszó gyerek is állt: Musztafa meglepően tisztán és jólfésülten, és egy szép, fekete hajú kislány, nyilván Ilonka, aki ugyan alig tizenkét éves volt, kicsit mégis magasabbnak látszott a tizennégy éves Musztafánál.

Kovalszky Ferenc barátom felé indultam, de Gordon és Gedeon fenyegetően morogni kezdtek.

– Ezeken a dögökön a múltkor nem volt nyakörv – mondtam. – Szerették a vendégeket, és mindenkivel játszottak.

– Azóta beiskoláztattam őket – mondta Kovalszky Ferenc. – Ma már lemarnák az ellenséges érzelmű idegeneket.

– Szólj rájuk, hogy ne morogjanak, és ne vicsorogjanak.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 317 (Black plate)

Kovalszky Ferenc vakkantott valamit valamilyen nyelven, bizonyára a kutyák nyelvén, abbamaradt a morgás, Gordon és Gedeon leült.

– Téged már nem fognak bántani – mondta Kovalszky Ferenc még mindig a nyakörveket szorongatva. – Hacsak nem táplálsz irántam ellenséges érzelmeket.

– Mi a fenének akartál ilyen sürgősen találkozni velem?

– Te vagy a legjobb barátom – vigyorgott Kovalszky Ferenc. – Meg aztán becsületes képed van, és tiszta útleveled. Az ilyesmi nagyon fontos a határon. Áthoztátok a kartondobozokat?

– Shogun hozta át.

– Tiéd volt mind a kettő. Ez áll a papíron, amit a szállítóktól kaptál.

Elővettem a hivatalosnak látszó papírt, amit az a rosszarcú ember adott át három nappal azelőtt, alaposabban megnéztem, tényleg rajta volt a nevem.

– Mi volt azokban a dobozokban? – kérdeztem krákogva.

– Értékes portéka. Mondhatnám, nagyon értékes.

– Ocsmány gazember!

– Gordon és Gedeon nem szereti, ha így beszélnek velem – vigyorgott még mindig Kovalszky Ferenc, mint aki biztosan tudja, hogy úgyis gyorsan elpárolog a mérgem.

– A géppisztolyok már nem hoznak elég pénzt?

– Felfuttattuk az üzletet. Újabb csatornákat nyitunk... De azt hiszem, neked nagyon kiszáradt a torkod.

– Kiszáradt a torkom.

– Üljünk az asztalhoz, Shogun mindjárt hozza a hideg söröket.

A platánfa alá mentünk valamennyien, Musztafa felnőttesen kezet nyújtott, megfogta a kezem, és egy darabig nem engedte el. Ilonkához fordult.

– Ennek az embernek van a legnagyobb keze a világon. Nekem is ekkora kezem lesz. És ilyen nagyra fogok nőni, mint ő.

– Megvan még az a ronda bosnyák tarisznyád? – kérdeztem.

– Megvan.

– Helyes. Szükséged lehet még rá.

– Üljünk már le – nógatott bennünket Kovalszky Ferenc.

Leültünk a hosszú asztal köré, és akkor Modrovich Béla hanyagul érdeklődött édesanyja hogyléte felől, a válaszomra azonban alig figyelt, Szonya hófehér nyakán legelészett, és még arra sem figyelt fel, amikor azt mondtam:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 318 (Black plate)

– Shogunt szájon verték az ukrán stricik egy kocsmában, ahol éjjel-nappal lehet pacalt kapni.

– Szívós fickó, kibírja – mondta Kovalszky Ferenc, és elengedte a nyakörveket.

Gordon és Gedeon hozzám futott, és összenyálazták a nadrágomat. Megpróbálták Szonyát is kedvesen üdvözölni, de ő félrerugdosta őket. Erre a kutyák visszatértek hozzám, szerették a jó szándékú vendégeket.

Shogun meghozta a hideg söröket és valami sárga színű üdítőitalt, ő is leült az asztalhoz. Az üdítőt Ilonka és Musztafa fogyasztotta, és sokkal illedelmesebben viselkedtek, mint Szonya és a mostohafiam, mi meg sörözgettünk. Körülnéztem, még mindig dühös és rosszkedvű voltam.

– Gyönyörű időnk van – mondtam. – És nagyon szép ez a kert. A dús lombú fák meg a zöld fű... Szeretem az ilyen kerti ünnepélyeket, különösen ilyen kiváló társaságban. Van például egy karatebajnokunk, akit időnként megvernek...

– Nem vertek meg – önérzeteskedett Shogun.

– A háziasszonyunk gazdag és jó képességű szobrász, szép villája van, igaz, mostanában vázákat gyárt, és fegyvercsempészettel foglalkozik.

Erika megvonta a vállát és mosolygott.

– Valamiből élni kell. A nagy ház fenntartása sokba kerül. Meg a kerti ünnepségek is.

– Aztán a Vajdaságból elszármazott tehetséges festő, aki benősült a budai villába, és szemrebbenés nélkül börtönbe juttatná a legjobb barátját egy kevéske pénzért.

– Bocsánat, sok pénzért – mondta Kovalszky Ferenc. – A barátok azért vannak, hogy időnként kisegítsék egymást. Én is befogadtam legjobb barátom mostohafiát, amikor idegroncsként megjelent. Azóta embert faragtam belőle.

– Ó igen, a háborús hős és katonaszökevény. Lekaszál száz, kétszáz vagy háromszáz embert, aztán elszökik málnát szedni, és valószínűleg tovább gyilkol.

– Részegen vittek ki a frontra, részegen lettem háborús hős – mondta csak úgy mellékesen Modrovich Béla, mert továbbra is Szonyával foglalatoskodott.

Ez még inkább feldühített, talán ezért szemétkedtem. Musztafára mutattam.

– És egy bosnyák tömeggyilkos.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 319 (Black plate)

– Őt is te hoztad ide – mondta Erika.

– Az úton szedtem fel, halálosan fáradt volt, és bűzlött a piszoktól. Miután megfürdött és kipihente magát, elküldhettétek volna.

– Nem lököm ki az utcára ezt a szerencsétlen gyereket – mondta Erika.

– Musztafa nem tömeggyilkos! – kiáltotta Ilonka.

– Nekem azt mondta, hogy ölt már embert. Többet is.

– Nem igaz – mondta Ilonka, és megragadta Musztafa kezét, az arcába nézett. – Ugye, nem öltél embert?

Musztafa elpirult, mint egy jól nevelt kisfiú, akit hazugságon vagy lopáson kaptak rajta. Tényleg megváltozott. Csak dadogni tudott.

– Az egész családomat... az egész családomat kiirtották. Az én hátamat tűvel szurkálták. Tetováltak...

– De te nem öltél meg senkit – mondta határozottan Ilonka.

Musztafa hallgatott, és már a fülei is lángoltak. Ilonka rám nézett, és kijelentette:

– Musztafa nem ölt meg senkit.

Ekkor már szégyelltem magam, de azért még folytattam.

– És most itt van még egy ukrán ringyó is.

– Seggfej – mondta tömören Szonya.

– Nem lehetne választékosabb magyar beszédre megtanítani ezt a lányt? – kérdeztem a mostohafiamtól.

– Majd megtanítjuk – mondta Modrovich Béla.

– Ha jól összeszámolom, csupán két tisztességes ember ül az asztal mellett: Ilonka és én.

Lenéztem Gordonra és Gedeonra.

– És talán ez a két véreb.

A nagy fejű kutyák hálás, nedves szemekkel néztek vissza, mintha értették volna, hogy mit mondok.

Érdekes módon senki sem sértődött meg. Mosolyogva és kissé talán szánakozva bámultak rám. Vártak. Rövid csönd után Kovalszky Ferenc barátom megkérdezte:

– Kifújtad magadból a mérget?

– Ki.

Igazat mondtam. Tényleg kifújtam magamból a mérget, belefáradtam a dühöngésbe, a jókedvű emberek között én is elmosolyodtam, és erre mindenki nevetni kezdett körülöttem.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 320 (Black plate)

– Isten hozott tágas kertünkbe – mondta Erika. – Itt mindenki szeret téged. Sétálgass a platánok alatt, és érezd jól magad.

– Csinálok majd néhány faládát is a vázáidnak és a géppisztolyoknak, és segítek majd felrakodni a teherautókra.

– Ezen már túlvagyunk – mondta Erika. – Nem csinálok vázákat, és nem jönnek ide a teherautók. Béreltünk egy raktárt, messze innen. A kamionok oda járnak, főleg éjszakánként. Itt csönd és nyugalom van, én a szobraimon dolgozom, Ferenc meg festi a képeit. Te pedig élvezd az életet. Shogun, Gordon és Gedeon vigyáz ránk. A háborús hős éjszakánként majd lemegy a raktárba.

– Géppisztollyal?

– Nem tudom, és nem is érdekel. Mi alkotunk, pihenünk, és hallgatjuk a madarak énekét.

Ismét nevetett mindenki, még Szonya is, aki állítólag egy szót sem tudott magyarul, mire csöndesen megjegyeztem:

– Itt mindenki párosan turbékol. Csak én vagyok magányos és Shogun. Őt időnként majd megverik, ez elszórakoztatja, de én unatkozni fogok.

– Holnap átjön Júlia – mondta Kovalszky Ferenc.

– Ő kicsoda?

– Nyugalmazott tanárnő. Valahonnan Szabadka környékéről jött látogatóba a nővéréhez. Itt lakik a közelben. Verseket ír. Mondtuk neki, hogy ma megérkezel, és hogy te jártas vagy az irodalomban.

– Nem vagyok jártas az irodalomban. Van egy író ismerősöm, M. Holló Jánosnak hívják, csináltam neki néhány könyvespolcot. Egyébként ő prózát ír, és utálja a verseket. Ezenkívül ismerek egy Hugyik Mihály nevű dilettáns költőt, aki álnéven ír, de senki sem közli a verseit.

– Ennyi irodalmi jártasság untig elég lesz Júliának – mondta Kovalszky Ferenc. – Hallgasd meg a verseit, mondjál néhány bíráló és sok dicsérő szót. Hivatkozz tekintélyes barátaidra, és legyél kedves hozzá. Jól fogsz szórakozni.

Ebben nem voltam biztos, bár éppenséggel igaza is lehetett Kovalszky Ferencnek és a vidám táraságnak. A sör is jólesett, szépen elmúlt az a nap, és éjszaka csönd volt, nem jöttek kamionok géppisztolyokat szállítani a balkáni hegyek közé.

Másnap délelőtt eljött hozzánk vagy inkább hozzám Júlia. Erika bemutatott bennünket egymásnak, aztán elment a műterembe a szobrait simogatni. Kovalszky Ferenc is bizonyára ott tevékenykedett, talán festett is valamit,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 321 (Black plate)

a mostohafiam nyilván Szonyával enyelgett valamelyik félreeső szobában, Shogun egy beteg fa körül tüsténkedett, az elszáradt ágakat vagdosta le, Ilonka és Musztafa messze a kert végében bogarakat gyűjtött egy befőttesüvegbe, Gordon és Gedeon lustán hevert a ház falánál az árnyékban. Ketten maradtunk Júliával a hosszú asztal mellett. Júlia fiatalosan öltözködő és fiatalos kinézetű nyugdíjas tanárnő volt, közölte velem, hogy ő Baranyából származik.

– Valamikor régen jártam arrafelé – mondtam. – Akkoriban szép volt ott a tájék.

– Ma már nem annyira szép – mondta szomorúan Júlia. – A háború mély, csúnya sebeket hagyott mindenfelé.

– Majd begyógyulnak a sebek – vigasztaltam.

– Sokáig fog tartani – mondta még mindig szomorúan Júlia, de azután felcsillant a tekintete. – Szerencsére én megörökítettem verseimben a még szép és békés Baranyát.

Úgy tettem, mintha csodálkoznék.

– Verseket ír?

– Igen – mondta szemérmesen Júlia. – Kissé régimódi verseket, magának biztosan nem tetszenének, magának biztosan a modernebb hangvételű versek tetszenek. Hallottam, hogy rendszeresen tanulmányozza az irodalmat. Igaz?

– Vannak író és költő barátaim – válaszoltam kitérően.

– Sok... sok ilyen barátja van?

– Rengeteg.

Júlia olyan tisztelettel nézett rám, mint egy bőrbe kötött verseskötetre.

– Irigylem magát. Meséljen a barátairól.

– Hát... ott van például M. Holló János.

– Elolvastam az egyik könyvét. Úgy éreztem, hogy kicsit megkeseredett és cinikus író.

– Időnként tényleg megkeseredik. Ilyenkor általában be szokott rúgni, és azután rendbe jön.

– Sokat iszik?

– Csak amikor megkeseredik.

– Így van ez a legtöbb nagy írónál – mondta révetegen Júlia. – És a költő barátai?

– Legismertebb közülük Hugyik Mihály, aki Halmosi György néven írja a verseit.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 322 (Black plate)

– Nem találkoztam még a nevével – vallotta be szégyenkezve Júlia.

– Pedig sokat publikál. Leginkább a folyóról, a nádasokról és a vízimadarakról ír.

– Én is sokat írok a folyókról: a Dunáról és a Drávárol – mondta Júlia, és ezzel megmentett, mert kifogytam író barátaimból.

– Olvasson fel a verseiből.

– A folyókról?

– A folyókról.

– Nem fog kinevetni?

– Nem.

Júlia egy vastag füzetet vett elő a táskájából, és felolvasott három hosszú verset a folyóról és a folyópartról. A verssorok rímeltek, és arról szóltak, hogy a víz sejtelmesen csobog és hullámzik, a fűzfák meg szomorúan a víz fölé hajolnak, és elmerengenek a múlt eseményein és a régi emlékeken. Megfeszítve gondolkoztam, hogy vajon M. Holló János mit szólna ezekhez a versekhez. Bizonyára pocsolyarészegre inná magát.

– Mi a véleménye? – kérdezte szorongva és reménykedve Júlia. – Kérem, mondja meg őszintén a véleményét.

– Valamelyest emlékeztetnek Halmosi György verseire – mondtam eltöprengve. – De simábbak, lágyabbak és természetesen nőiesebbek azoknál. Szűziesebbek.

– Én magam is ilyen vagyok – mondta Júlia.

– Talán az a baj, hogy túl lágyak és simák.

– Vannak keményebb verseim is. Háborúellenesek. Felolvassak belőlük?

– Olvasson.

Júlia felolvasott a háborúellenes verseiből is, melyekben elkeseredett rímekben szólt a gyűlölködés ellen. Ezekről a versekről is elmondtam a véleményemet, és a tekintélyem szemmel láthatóan nőtt Júlia előtt.

Mindennap átjött a Brockhauser-villába újabb és újabb füzetekkel, később már nem az asztal mellett ültünk, egy kopott pokrócot terítettünk a fűre a kert közepén egy másik platánfa alá, leheveredtünk, és igen kényelmes testhelyzetben hallgattam a verseket. Jól táplálkoztam, és sok sört ittam azokban a napokban, szerettem volna valami hasznos tevékenységhez kezdeni, így hát egyszer megsimogattam Júlia haját, ezt még hagyta, zavartalanul olvasta tovább a verseit, de amikor másutt is meg akartam simogatni, félrehúzódott, és azt mondta:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 323 (Black plate)

– Én pontosan olyan vagyok, mint a verseim.

– A verseket is változtatni kell. Életet kell lehelni beléjük, mert az élet nem csak a folyók fodrozódó vizéből és a szomorúfüzekből tevődik össze.

Júlia elmerengett ezen, Ilonkát és Musztafát nézte, akik a kert végében szorosan egymás mellett ültek, és nagyon komolyan beszélgettek.

– Mit csinál ez a két gyerek egész nap? – kérdezte Júlia.

– Bogarásznak. Mindenféle ronda bogarakat gyűjtenek a befőttesüvegekbe, és a műteremben tárolják őket. Elég csúnya látvány. A műterem egyébként is csúnya Erika rücskös szobraival és Kovalszky Ferenc barátom festményeivel, melyeken nagy hasú hullák dagadoznak. És közben még a befőttesüvegek is szaporodnak, egyre több ronda bogár mászkál az üvegfalakon.

– Miért gyűjtik a bogarakat?

– Lehet, hogy Ilonkának kellenek majd az iskolában.

– Sokszor csak ülnek egymás mellett, és órákon át beszélgetnek.

– Vannak már élményeik. Különösen Musztafának.

– Félek, hogy nem tudok már változtatni a verseimen – sóhajtotta Júlia. – Túl öreg vagyok már. Ezek a gyerekek...

– Írjon róluk verset – javasoltam.

– Ezt fogom tenni – mondta Júlia, és felpattant a pokrócról.

Másnapra elkészült a vers két ártatlan gyerekről, akik rácsodálkoznak a színes pillangókra, a virágokra és az egész világra, és néha megérintik egymás kezét.

Kezdtem elunni a verseket és a semmittevést, elhatároztam, hogy hazautazom, még mielőtt teljesen eltunyulnék a nagy pihenésben és jólétben, de még nem szóltam senkinek, mert alapjában véve jól éreztem magam. Aztán egy reggel elhatároztam, hogy gyorsan elutazom. A mostohafiam bejelentése miatt. A platánfa alatt fogyasztottuk bőséges reggelinket, amikor Modrovich Béla kongó hangon közölte:

– Az éjjel rálőttek a kamionunkra. A raktár előtt.

– Kik lőttek rá? – kérdezte elképedve Erika.

– Nem tudom. Mozgó gépkocsiból tüzeltek, és szélsebesen elhajtottak.

– Kik lehettek, és honnan tudhattak a raktárunkról? – kérdezte Kovalszky Ferenc.

– Vajon honnan? – kérdeztem gúnyosan, és szándékosan nem néztem Szonya felé.

– Mire előkaptam a géppisztolyt, már eltűntek – mondta Modrovich Béla.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 324 (Black plate)

– Menjünk be a műterembe – rendelkezett Erika.

A parancs énrám nem vonatkozott, egyébként sem akartam bemenni a műterembe.

– Elutazom – mondtam. – Vonatra ülök, és hazautazom. Túl sokat pihentem és tétlenkedtem.

– Maradj még – mondta idegesen Kovalszky Ferenc. – Legalább még két napig. Nem kell vonatra ülnöd, autóval mész haza.

Bementek a műterembe tanácskozni, Ilonka és Musztafa a legújabb befőttesüveggel elvonult bogarakat gyűjteni, én meg egy ideig eljátszadoztam Gordonnal és Gedeonnal, aztán megjött Júlia, és leheveredtünk a pokrócra, hogy elmerüljünk a költészetben.

A nagy, sötétzöld színű autó szinte hangtalanul gördült a kapu elé. Négy férfi szállt ki belőle: kettő elegáns fehér öltönyben, a másik kettő kevésbé elegáns öltözékben. A fehéröltönyösök bejöttek a kertbe, a kevésbé elegánsak a gépkocsi mellett maradtak. Gordon és Gedeon nekirontott a jövevényeknek, de csak morogtak és ugattak rájuk, nem marták le őket, úgy látszik, nem voltak még kellőképpen beiskolázva. Erika jött ki a házból, váltott néhány szót az elegáns öltözékű férfiakkal, majd bevezette őket a műterembe.

Nem sokáig maradtak ott. Talán félóráig vagy csak húsz percig. Júlia ez idő alatt négy háborúellenes verset olvasott fel, én elmondtam a véleményemet róluk, apróbb módosításokat javasoltam, és a fehéröltönyösök már előbukkantak a házból, lassan lépkedtek a kapu irányába, Szonya is velük tartott. Kovalszky Ferencék is előjöttek, de ők megálltak a tarka asztalnál. Az egyik fehéröltönyös a bogarászó gyerekekre mutatott.

– Szép gyerekeitek vannak. Szép, eleven gyerekek. Előfordulhat, hogy baj éri őket.

– Ha a kislányhoz hozzányúltok, kiirtom az egész ukrán maffiát – szisszegte Erika.

Júlia és Ilonka meg sem hallották ezt a szóváltást. Júlia már egy másik verset olvasott, Ilonka egy másik bogarat talált. Musztafa azonban felfigyelt. Mereven nézte a távozó elegáns férfiakat és Szonyát, világoskék szemei sötétkékre változtak. Ismertem ezt a tekintetet, és nagyon nem tetszett. Amikor a sötétzöld autó elindult a kapu elől, Musztafa berohant a házba, és csakhamar a hímzett bosnyák tarisznyával a nyakában jelent meg. Ilonka csodálkozva kérdezett tőle valamit, a tarisznyára mutogatott, Musztafa pedig hosszasan magyarázkodott.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 325 (Black plate)

Megsimogattam Júlia haját.

– Mára végeztünk a költészettel. A barátaim gondban vannak, beszélnem kell velük.

– Untatom talán? – kérdezte megszeppenve Júlia.

– Egyáltalán nem untat. Majd holnap folytatjuk.

– Jól van – mondta Júlia. – Úgyis mennem kell. Holnap ismét átjövök.

Júlia elment a versesfüzetével, én a gondterhelt társasághoz sétáltam. Kovalszky Ferenc, Erika és Shogun már az asztal mellett ültek, hallgattak. Modrovich Béla mozdulatlanul állt a dús lombú fa alatt, és megrökönyödve bámult abba az irányba, amerre Szonya elveszelődött. Megfogtam mostohafiam vállát, és megkérdeztem:

– Vajon honnan tudhattak a raktárról?

– De hiszen Szonya egy szót sem értett...

– Hülye – mondtam, és majdnem megsajnáltam a csalódott háborús hőst.

Megszorítottam a vállát, és rázökkentettem az egyik székre. Én is leültem, és megkérdeztem Erikától:

– A fehér öltönyös urak is be akarnak szállni az üzletbe?

– Nem egészen. Felajánlották, hogy megvédenek bennünket. Garantálnák, hogy soha többé nem lesz lövöldözés a raktárunk környékén. Persze ez pénzbe kerülne.

– Sok pénzbe – mondta Kovalszky Ferenc.

Modrovich Béla végre magához tért keserű szerelmi kábulatából, és harciasan kijelentette:

– Meg tudjuk védeni magunkat. Lekaszálom őket, ha még egyszer a raktár közelébe jönnek.

– Az elmúlt éjszakán ez nem sikerült – mondtam.

– Megleptek. De ezután várni fogom őket. Nem hagyjuk, hogy zsaroljanak bennünket.

Szemei összeszűkültek, nézése kissé Musztafa nézésére emlékeztetett. Ez talán magától jön öldöklés előtt. Rosszul éreztem magam, és azt hiszem, hogy a többiek is. Azon a napon Erika nem szobrászkodott, és Kovalszky Ferenc sem festegette felpüffedt hulláit. Nagyon szerettem volna elmenni arról a szép, békés helyről.

Másnap reggeli után Shogun egy behorpadt oldalú, régi, megfakult Lada gépkocsival hajtott be a kertbe. Kovalszky Ferenc belém karolt, és az autóhoz vezetett.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 326 (Black plate)

– Ezzel mész haza.

– Mikor?

– Amikor akarsz.

– Legszívesebben mindjárt elindulnék, de megígértem Júliának, hogy ma még felülbírálom a verseit, holnap reggel azonban elmegyek innen. Egy ideig nem fogunk találkozni. Mit csináljak ezzel a rozoga kocsival?

– Várják már odaát. Találtam rá vevőt.

– Nem sok pénzt kapsz érte.

– Sok pénzt kapok érte.

Elszorult a torkom, ismét krákognom kellett, mint amikor megtudtam, hogy a kartondobozokat tulajdonképpen én csempésztem át a határon.

– Kibélelted?

– Ne izgulj, nem lesz semmi baj. Júlia majd mindent elintéz.

– Júlia?

– Ő is veled utazik. Tisztességben egymáshoz öregedett házaspár egy roggyant autóban. Ez senkinek sem gyanús.

Majdnem annyira lebénultam, mint Modrovich Béla, amikor rádöbbent, hogy a szőke ukrán lány nem is szereti őt igazából.

– Júlia tehát nem csak verseket ír?

– Romantikus lélek, ez kitetszik a verseiből is – mondta Kovalszky Ferenc. – De ezzel együtt praktikus észjárású asszony. Ismeri a pénz értékét. Neked is szívesen felajánlanék valamennyi pénzt, de te nyilván megsértődnél, és visszautasítanád.

Erre kimérten és nagyon lassan így válaszoltam:

– Lehet, hogy itt egyesek baleknak tekintenek, de azért mégsem vagyok teljesen agyalágyult.

Kovalszky Ferenc barátom hangosan nevetni kezdett, a vállamra csapott.

– A nagydarab asztalos! Megkapod a részedet.

Júliában azonban mélységesen csalódtam. Azon a délelőttön csalódottan heveredtem le mellé a pokrócra, és jóformán minden érdeklődés nélkül hallgattam a verseit. Időnként kis híján elbóbiskoltam. Ezért nem vettem észre, hogy a nagy, sötétzöld gépkocsi ismét a kapu elé gördült. Ilonka sikoltására riadtam fel.

A kert végében két igen erősnek látszó férfi viaskodott a gyerekkel. Lehet, hogy ugyanazok az ukrán stricik voltak, akikkel a pacal-csárdában verekedtünk. Az egyik megragadta Musztafát, és elhajította vagy két méterre. Szegény fiú nagyot nyekkent a fűben a bogarak között. A másik strigó Ilonkát

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 327 (Black plate)

vonszolta a kapu felé. Odarohantam, és akkor már ott voltak Kovalszky Ferencék is.

– Ne mozduljatok! – kiáltott ránk az egyik ukrán, aki talán nem is volt ukrán. – Viselkedjetek okosan, és akkor a kislánynak nem esik baja. Majd jelentkezünk és megegyezünk.

Megálltunk, nem mertünk mozdulni. Shogun eltorzult arccal nyöszörgött. Gordon és Gedeon hangosan csaholt, de ők sem tudták, hogy mit tegyenek. Senki sem figyelt Musztafára.

Én a szemem sarkából láttam, hogy feltápászkodik a fűből, és azt is láttam, hogy a tarisznyájából előveszi a pisztolyt. Messze volt tőlem, nem tehettem semmit, kiáltani akartam, de ő már elsütötte a pisztolyt.

Az a férfi, aki Ilonkát vonszolta, hanyatt esett. Ilonka az apjához rohant, térdre esett, átölelte Shogun lábait, és hangosan zokogott.

A másik ukrán néhány pillanatig nem értette, hogy mi történt. Aztán rácsodálkozott Musztafára, és nyilván nem akart hinni a szemének. Egy vézna, szőke hajú fiúcska egy hatalmas pisztollyal. Musztafa ismét lőtt. A férfi fájdalmasan felkiáltott, s combjához kapott, és komikusan kacsázva kirohant a kapun, az autóba ugrott, az autó elszáguldott vele.

Erika mozdult meg elsőnek, a földön vonagló ukránhoz ment, föléje hajolt, alaposan megnézte:

– Vállába kapta a golyót, nem fog belehalni – mondta, majd sebesen intézkedett. – Júlia, vegye gondozásba ezt a disznót, amíg a mentők megérkeznek. Mi pedig menjünk a műterembe.

– Telefonálok a rendőrségre és a mentőknek – mondta Kovalszky Ferenc, és beszaladt a házba.

Mi bementünk a műterembe, és valahogy nem tudtunk mit kezdeni magunkkal. Ilonka még mindig zokogott, Musztafa az egyik sarokba kuporodott, kicsi és esendő volt. Erika rücskös szobrai közömbösen álldogáltak a falak mellett, Kovalszky Ferenc festményein majdnem szétfakadtak a felpüffedt hullák, a befőttesüvegekben ronda, fekete bogarak futkároztak kétségbeesetten. Mi meg csak téblábóltunk.

Bejött Kovalszky Ferenc is, sajnálattal annyit mondott:

– A telefon elromlott.

– Egy sebesült ember fekszik a kertben – mondtam.

– A szomszédok úgyis kihívják a rendőrséget és a mentőket – mondta Erika. – Beszéljük meg gyorsan a saját dolgainkat.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 328 (Black plate)

– Megegyezhetünk az ukránokkal – mondta Shogun. – Nagyon erősek, és jól megszerveződtek. A fő utainkat már kiszőkítették.

– A fiút át kell adnunk a rendőröknek – mondta Erika.

– És ott mi lesz vele? – kérdeztem.

– Kitoloncolják az országból. Boszniában már többé-kevésbé béke van. Hazamehet.

– Lerombolták a házunkat – mondta Musztafa. – Itt akarok maradni.

– Nem maradhatsz itt – mondta Erika. – Meglőttél két embert. Az egyik még mindig itt fekszik a kertben.

– El akarta vinni Ilonkát.

– A fiúnak nincs hová mennie – mondtam Erikának. – Eddig nem akartad kilökni az utcára.

– Nagy bajba kerülhetünk – mondta Kovalszky Ferenc. – És a rendőrök úgyis elviszik.

– A rendőröket is lelövöm – mondta Musztafa, és ismét elővette tarisznyájából a pisztolyt.

Keservesen felsóhajtottam, elindultam Musztafa felé.

– Ne jöjjön ide, magát is lelövöm! – kiáltotta hisztérikusan Musztafa.

Összeugrott a gyomrom, de mentem tovább, és megpróbáltam nyugodtan beszélni.

– Azt mondtad, hogy olyan nagyra akarsz nőni, mint én.

– Azt mondtam. Ilyen nagy leszek, mint maga.

– Akkor ne lövöldözz a rendőrökre. Add ide a pisztolyt.

– Itt akarok maradni.

– Majd visszajössz. Ilonkát itt találod.

Fejére tettem a jobb kezemet, bal kezemmel elvettem tőle a pisztolyt.

– Ki fog vigyázni Ilonkára? – kérdezte Musztafa, és sírva fakadt.

Ilonka hirtelen abbahagyta a zokogást. Odarohant hozzánk, lekuporodott Musztafa mellé. Összebújtak, és vártak.

Megérkeztek a rendőrök, sokáig faggattak bennünket, jegyzőkönyveztek. Aztán elvezették Musztafát, mi elkísértük a kapuig. Musztafa tiszta, világoskék szemekkel nézett ránk a rendőrautóból, a hímzett bosnyák tarisznya immár üresen lógott a nyakában. Ilonka megragadta a kezemet, és sokáig nem engedte el. Megkérdezte:

– Igaz, hogy neki is ilyen nagy keze lesz majd?

– Igaz.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 329 (Black plate)

– És ilyen nagyra nő, mint maga?
– Igen. Ilyen nagyra nő.
– Visszajön?
– Egészen biztosan.
Majdnem elbőgtem magam.

Másnap simán átmentünk az országhatáron Júliával. A határőrök és a vámosok tisztességben egymáshoz öregedett házaspárnak néztek bennünket.

(Kortárs, 1996/3. sz.; Körkép 1997. Magvető, Bp., 1997.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 331 (Black plate)

MINT
A FELSZABADÍTÓK

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 333 (Black plate)

Szomorú, langaléta négerek

M. Holló János régi nyikorgó hintaszékében ringatózott, és éppen olyan rosszul érezte magát, mint régen, amikor a hintaszék még vadonatúj volt és ő először ült bele, akkor fáradt volt, gyorsan elaludt, és jéghegyekről álmodott, és mire felébredt fehér álmából, iszonyúan rosszul érezte magát sötét lakásában. Akkor régen M. H. János nagyon messziről, Havannából érkezett haza, két vagy három nappal karácsony előtt, és arra számított, hogy lakásában egy Natasa nevű eleven természetű, kissé szertelen, de csinos és jószívű fiatal lány várja otthon, Natasa azonban eltűnt, csak egy hintaszéket hagyott maga után, mert tudta, hogy M. H. J. már régóta vágyik egy hintaszékre, szép karácsonyi ajándékkal búcsúzott hát el, mert alapjában véve tényleg jószívű lány volt, ezt M. H. J. kénytelen volt elismerni, annak ellenére, hogy nagyon magára maradt azon a régi karácsonyon. M. H. J.-t azóta már sok jószívű lány elhagyta, de ha beült a hintaszékbe, mindig Natasa jutott eszébe, néha Havanna is, ez időnként felvidította, mert Havannában olykor kellemesen érezte magát, ott is találkozott egy jószívű fiatal lánnyal, szép nagy, rózsaszínű kagylót kapart elő a tengerparton a homokból, egyszer igazán ízletes teknőcpörköltet ebédelt. Esténként meg kimondottan élvezte a jéghideg daiquirit, amelyet kehelyszerű poharakban szolgáltak fel, és M. H. J. leginkább több kelyhet is kiszivattyúzott vékony szalmaszállal. Már akkor elhatározta, hogy egyszer majd hosszasan ír ezekről a kellemes élményekről, de most az immár nyikorgó hintaszékben minduntalan egy szomorú négert látott maga előtt, a néger hosszú lábaival céltudatosan menetelt egy kora reggelen Havanna egyik belvárosi utcáján, de az arca olyan hamuszürke volt, hogy az akkor éppen kéznél lévő, jószívű fiatal lány olyasmit mondott M. H. J.-nek, hogy a fehér emberek sohasem tudnak olyan mélységesen elszomorodni, mint a négerek. M. H. J. ezt majdnem elhitte akkor, bár ezúttal egyáltalán nem örült annak, hogy a szomorú néger letörli a hintaszék elől a rózsaszínű kagylót és a daiquirit, jól tudta, hogy a hosszú útleírás ismét elhalasztódik, és megint karácsony közeledett, és ő minden bizonnyal ismét magára marad karácsony estéjén a nyikorgó hintaszékben a szomorú négerrel.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 334 (Black plate)

Már csak abban reménykedhetett, hogy Irmai József, a kiváló asztalosmester talán felvidítja egy kicsit. Irmai József hosszú, erős csontú ember volt, önérzetes magabiztossággal végezte munkáját; az elmúlt években sok könyvespolcot és egy nagy íróasztalt csinált M. H. J.-nek, közben mindenféle történeteket mesélt az életéből, M. H. J. szerette hallgatni ezeket a történeteket, és szerette nézni az asztalosmester biztonságos kézmozgását, így hát újabb könyvespolcot rendelt az újabb magányosnak ígérkező karácsony előtt. Irmai József hozta is a méretre szabott deszkákat, de most ő sem vidította fel M. H. J.-t, mert a deszkákkal együtt magával hozta mostohafiát is, egy vizenyős szemű, vékony suhancot, akit Modrovich Bélának hívtak, és katonaruhába volt öltözve, szinte görnyedezett a súlyos téli egyenruha alatt, az arca halványsárga volt, kezei remegtek, remegő kézzel próbált segítkezni mostohaapjának a könyvespolc összeszerelésében, de minduntalan elejtette a szerszámokat és szétszórta a csavarokat, Irmai József végül is elkergette maga mellől, mire a reszkető katona bágyadtan leült egy székre, halványsárga arca majdnem szürke lett, és M. H. J. a hintaszékben ringatózva arra gondolt, hogy mégsem volt igaza annak a havannai lánynak, a fehér emberek is mélységesen el tudnak szomorodni, nem csak a négerek.

Irmai József egyedül gyorsan összeszerelte a könyvespolcot, és elégedett volt a munkájával.

– Szilárdan áll – mondta. – Rengeteg könyvet pakolhat rá.

– Akkor talán ihatnának gy pohár konyakot – javasolta M. H. J. – Mint máskor is a jól végzett munka után.

– Megérdemeljük – mondta Irmai József.

M. H. J. elővette a konyakos üveget és a poharakat, Modrovich Béla remegő kezébe is poharat nyomott.

– Úgy látom, a fiúra is ráfér egy pohár konyak. Vagy talán kettő is.

Irami József szánakozva nézte halovány mostohafiát, és azt mondta:

– Háborús hős. Hőstetteiért most éppen jutalomszabadságot kapott. Vukovár romjai közül jött, ő maga is derekasan segédkezett a romok megteremtésében.

– Ezért remeg a keze? – kérdezte M. H. J.

– Tökrészegen vittek ki a frontvonalra – mondta Modrovich Béla rekedten, és köhögött a konyaktól. Ott is sokat ittam, annyira részeg voltam, hogy egyáltalán nem emlékszem, hogy mit csináltam az első három napon. Amikor kijózanodtam, géppisztoly volt a kezemben, és mindenki dicsért bátorságomért. Azt mondták, hogy az elmúlt három nap alatt én kaszáltam le

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 335 (Black plate)

a legtöbb horvát gárdistát. Aztán folytattam a lövöldözést. Lőttem mindenre, ami mozgott. És nem csak a gárdistákra.

– Asszonyokra, gyerekekre is? – kérdezte M. H. J.

– Gyerekekre talán nem – mondta révetegen Modrovich Béla. – De lőttem mindenre, ami csak mozgott. Még a kutyákra is. Azt mondták, hogy ott mindenki az ellenségünk, és mindenki a halálunkat akarja.

– Ezek szerint lesz ott még tennivaló bőven – mondta epésen Irmai József.

Modrovich Béla tovább motyorászott, inkább magának beszélt, akár a holdkórosok, ha a holdkórosok egyáltalán szoktak beszélni éjszakai bolyongásaikkor. Most egyébként szikrázó téli délelőtt volt.

– Egy sebesültet nem engedtek, hogy megöljek. Ősz bajuszú öregember volt, eltaláltam, de nem halt meg. Segítségért kiáltozott, meg akartam ölni, hogy ne szenvedjen, a barátaim azonban félrelökték a géppisztolyomat. Azt mondták, hagyjuk csak szenvedni az elvetemült gazembert.

– Mozgott az elvetemült gazember? – kérdezte M. H. J.

– Mozgott, és kiabált még órákon keresztül. De nem engedték, hogy megöljem. Akkor kezdett először remegni a kezem.

– Ha visszamész, lődd agyon a szenvedő sebesülteket – mondta Irmai József.

– Nem megyek vissza – mondta Modrovich Béla.

– Akkor agyonlőnek a barátaid – mondta Irmai József. – Háborús időket élünk már megint, és ilyenkor könnyen agyonlövik a katonaszökevényeket. Akkor is, ha mozognak, és akkor is, ha nem mozognak.

– Esetleg elmehetne külföldre a fiú – tanácsolta M. H. J. – Sokan megtették már.

– Elvették tőle az útlevelét – mondta az asztalosmester. – A katonáktól elveszik az útlevelüket.

– Próbáljon meg átszökni a határon – mondta M. H. J. – Van, akinek sikerül.

Modrovich Béla letette a konyakospoharat, és előrenyújtotta a kezeit. Most jobban remegtek, mint amikor a csavarokat szétszórta.

– Engem biztosan elkapnának. Inkább megvárom őket otthon. Aztán csináljanak velem, amit akarnak.

M. H. J. belerúgott a padlóba, ettől erőteljesen meglódult alatta a hintaszék, a konyak nyugtalankodni kezdett a gyomrában, és M. H. J. szinte nosztalgiával gondolt a jéghideg daiquirire.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 336 (Black plate)

– Találkoztam egyszer egy négerrel. Végtelenül szomorú volt, de hamuszürke arccal is céltudatosan robogott hatalmas léptekkel.

– A kezei remegtek? – kérdezte Irmai József.

– Nem tudom – vallotta be őszintén M. H. J. – Kezeit zsebre dugta, és úgy robogott szomorú célja felé.

Csöngettek a bejárati ajtónál, M. H. J. felkelt az imbolygó hintaszékből, megnyugtatólag intett Irmai Józsefnek, hogy érezzék továbbra is otthon magukat, ő meg kiment az előszobába, és kinyitotta az ajtót.

Ismét egy riadt, sápatag fiatalember állt előtte, fázósan összehúzta magát télikabátjában, meleg sálat tekert a nyakára, a sál mögül élénkpiros nyakkendő látszott, a szerencsétlen fickó megpróbált mosolyogni a meleg sál és a piros nyakkendő felett.

– Emlékszik még rám?

M. H. J. a piros nyakkendőre emlékezett, rosszalló tekintettel mérte végig az alkalmatlankodó fiút, nagyon elege volt már a szomorú emberekből, ezért kimérten és fenyegetően azt mondta:

– Emlékszem rá. Teofilnak hívnak, és a nyáron be akartál törni a lakásomba, hogy elrabold a megtakarított száz német márkámat. Akkor is piros nyakkendő lógott a nyakadban, és nem adtam oda a száz márkámat.

– Kis híján szétcsapta a fejemet egy baltával – rebegte Teofil.

– Most már kétszáz márkám van, mert eladtam a regényemet – mondta M. H. J. –, de megvan még a baltám is, sőt azóta még egy pisztolyt is szereztem, háborús időket élünk, és figyelmeztetlek, hogy ilyenkor gyorsan eljár az ember keze.

– Nem akarom elrabolni a kétszáz márkáját – mondta rémülten Teofil. – Bajban vagyok. Beengedne?

M. H. J. félreállt az ajtóból, Teofil belépett az előszobába, a homloka és az orra fényleni kezdett a verítéktől.

– Bajban vagyok. Lebuktam.

– Ügyetlen vagy, fiam – mondta M. H. J. – Ezt már a nyáron is közöltem veled, és megpróbáltalak jó útra téríteni. Miért nem hallgattál rám?

– Néhány betörésem azért sikerült – mondta majdnem büszkén Teofil. – Néhány lakást kirámoltam, de aztán elkapott a rendőrség, amikor túl sokáig babráltam az egyik zárral... És én az első kihallgatáson ijedtemben mindent bevallottam. A maga nevét is említettem, pedig a maga lakását nem raboltam ki.

– Nem is fogod kirabolni – mondta M. H. J. – Börtönbe csuknak, és ott majd jó útra térsz.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 337 (Black plate)

– Nem biztos, hogy börtönbe csuknak. Az apám megfizette a károsultakat. Ők nem fognak ellenem vallani a bíróságon. Ha maga is hajlandó lenne...

M. H. J. kezdte valamivel jobban érezni magát, de továbbra is szigorú maradt.

– Az apádnak tehát sok pénze van.

– Igen. Maga mennyit kér?

M. H. J. egy ideig nem válaszolt, Teofil türelmetlen lett, már gyöngyözött a homloka, idegesen könyörgött.

– Mondja meg gyorsan. Innen megint a rendőrségre kell mennem kihallgatásra. És rám parancsoltak, hogy az útlevelemet is vigyem magammal.

– Én drága ember vagyok és neves író – mondta nagyképűen M. H. J. – A könyveimet is drágán adom el, ezért sikerült összegyűjtenem már kétszáz német márkát. – Ekkor hirtelen elhallgatott, a havannai belváros egyik utcája jelent meg előtte, tágra nyílt szemekkel bámult Teofilre. – Nálad van az útleveled?

– Igen. Azt mondták, vigyem magammal a kihallgatásra.

M. H. J. merően nézte Teofilt, és egyszerre nyájas ember lett belőle.

– Vesd le a kabátodat és a száladat, és akaszd a fogasra.

Teofil engedelmeskedett, kapkodva vetkőzött, és még mindig nem bízott teljességgel M. H. J.-ben.

– Sietnem kell.

M. H. J. betuszkolta a szobába, egy széket húzott a kókadozó Modrovich Béla mellé, és ráparancsolt Teofilre:

– Ülj ide! Egy háborús hős mellett ülsz. Erre egész életedben büszke leszel.

Irmai József asztalosmester megkérdezte:

– Adjak neki is konyakot?

– Adjon neki – mondta M. H. J. – És jól nézze meg őket, mondja meg, hogy mit lát.

Irmai József gondosan megszemlélte a két fiatalembert, és azt mondta:

– Két kornyadozó, nyivászta kölyköt látok.

– Így van.

– Módfelett hasonlítanak egymásra.

– Ez az – csapott a térdére M. H. J., és immár elégedetten ringatózott a hintaszékben, teljesen megfeledkezett Natasáról és a kubai fővárosról.

Teofilhoz fordult.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 338 (Black plate)

– A rendőröknek azt fogom mondani, hogy már régóta ismerlek, mindig rendes, udvarias és halk szavú fickó voltál, akivel sokat és értelmesen lehetett beszélgetni. Legutóbb a nyáron jártál itt nálam, hideg sört hoztál nekem, ami nagyon jólesett abban a kánikulában, jóízűen iszogattuk a sört, a bibliában fellelhető furcsaságokat és bölcs mondásokat elemeztünk, legtöbb figyelmet a tízparancsolatnak szenteltünk. Ezután békében és barátságban búcsúztunk el egymástól.

Teofil nem volt benne biztos, hogy M. H. J. komolyan beszél, de azért kipirult az arca.

– Tényleg megtenné ezt?

– Természetesen – mondta M. H. J. – Én mindent megteszek azokért az emberekért, akiket kedvelek. Téged is megkedveltelek, mert alapjában véve jóravaló fiú vagy. Nem engedem, hogy börtönbe csukjanak.

– Mennyit kér érte? – kérdezte Teofil.

– Jó cselekedeteimet nem szoktam megfizettetni – mondta sértődötten M. H. J., majd gyorsan és nyájasan hozzáfűzte. – De az útleveledre szükségem lenne néhány napig.

– Nem adhatom oda az útlevelemet – mondta ijedten Teofil. – Be kell vinnem a rendőrségre.

– Sajnálattal közöld velük, hogy elkallódott valahol. De hamarosan megtalálod. Mondjuk... mondjuk két nap múlva. Két nap múlva eljössz hozzám, és megtalálod itt nálam. Sört ne hozzál, legfeljebb konyakot. Télen nem iszom sört.

– Minek magának az én útlevelem? – kérdezte kétségbeesetten Teofil.

– Majd nézegetem a fényképeket – mondta M. H. J. – Szeretem a számomra kedves emberek fényképeit nézegetni. Ez majdnem mindig felvidít, és mostanában igazán szükségem van egy kis vigaszságra.

Teofil nem hitte el, hogy M. H. J. a fényképét akarja nézegetni, de azért vonakodva átadta az útlevelét.

– Remélem, megbízhatok magában – mondta aggodalmasan.

– Két nap múlva várlak – mondta M. H. J. – Nincs miért aggódnod. Menj nyugodtan a rendőrségre.

Teofil elment, de nem látszott nyugodtnak.

M. H. J. átnyújtotta az asztalosmesternek az útlevelet. Irmai József belelapozott, és sokáig tanulmányozta a fényképet.

– Csonkás Teofil. Úristen, micsoda név – mormolta, aztán ráförmedt a reszkető katonára. – Ezentúl Csonkás Teofil a neved.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 339 (Black plate)

– Nem értem, hogy mit művelnek maguk – mondta Modrovich Béla. – Mit akarnak velem?

– A hajadat kicsit megkurtítjuk, és még ma átviszlek a határon – közölte Irmai József. Körülnézett, mintha máris hajvágó ollót keresne, de nem ollót keresett, mert azt mondta M. H. J.-nek: – Ebbe a lakásba okvetlenül kell egy szobalétra a könyvállványok mellé. Bizonyára gyakran előfordul, hogy éppen a legmagasabb polcról akarja levenni valamelyik kedvenc könyvét.

– Előfordul – mondta M. H. J.

– Holnap visszahozom az útlevelet – mondta Irmai József, és felrántotta a székről Modrovich Bélát. – Induljunk, Teofil!

M. H. J. egyedül maradt a hintaszékben, elégedett volt, nem érezte rosszul magát, Irmai József mégiscsak segített rajta, elűzte a szomorú négert, M. H. J. ismételten elhatározta, hogy hosszú és derűs beszámolót fog írni kubai tartózkodásáról, és a Nagy Fehér Madárról, egy bölcs öregemberről is fog írni, sőt Irmai József békebeli történeteit is megírja majd, persze nem most mindjárt, majd valamikor karácsony után, esetleg az új esztendő kezdetén, de akkor egészen biztosan. Valamit azért mégis akart csinálni karácsony előtt is, sóhajtva kiszállt a hintaszékből, szétszórt porosodó könyveket vett a kezébe, rájuk fújt, és akkurátusan elrendezgette őket az újonnan elkészült szilárd könyvállványon. A legfelső polcot már nem érte el, székre kellett állnia, és egy könnyen mozgatható szobalétrára vágyott.

Irmai József másnap elhozta a szobalétrát, és Csonkás Teofil útlevelét. Az útlevelet hanyagul az íróasztalra dobta, a létráról azonban volt mondanivalója.

– Csinos bútordarab. Karcsú és dekoratív. Ha úgy kívánja, felfüggesztem egy kampóra az előszoba falán, mint egy modern festményt, vagy faszobrot, vagy miacsodát. Esetleg ezzel a címmel: „Dacosan szétvetett lábak a rácsok mögött." Ha viszont használni akarja, egyszerűen leemeli a kampóról, és felüget rajta a könyvállványok polcaihoz, mint a zergék a sziklás hegyoldalakon.

– Hogy sikerült a tegnapi utazás? – kérdezte M. H. J.

– Minden rendben van – mondta Irmai József. – Bár az a megrémült kölyök majdnem bajt csinált a határon. A szerb határőrök simán átengedtek bennünket, magam is csodálkoztam rajta, hogy mennyire nem törődnek velünk, a magyaroknál is simán átcsúsztunk volna, de egy fiatal határőr amúgy megszokásból rákérdezett, hogy mi a nevünk. A berezelt mostohafiam azt dadogta, hogy Modrovich Teofilnak hívják. A határőr megnézte jobban az útlevelet, és gyanút fogott. Nekem kellett megmagyaráznom, hogy a fiú tulajdonképpen Csonkás Teofil, de az anyja neve Modrovich. A magyar ható-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 340 (Black plate)

ságokat furcsamód sokkal jobban érdeklik az anyák, mint az apák. Talán ezért vagyunk ilyen szerencsétlenek. A lényeg az, hogy beengedtek bennünket az országba, a háborús hőst elvittem Budapestre, átadtam az egyik régi barátomnak, ő megígérte, hogy majd gondját viseli. Nagy szüksége lesz rá a fiúnak, mert még mindig reszket a keze.

M. H. János leült a hintaszékbe, a hintaszék keservesen megnyikordult alatta, erről ismét Natasa jutott eszébe, aki már régen elhagyta őt, és máshoz ment feleségül.

– Nem szeretem, ha a háborús hősöknek remeg a kezük – mondta bágyadtan ringatózva. – Félek, hogy majd megint megjelenik előttem az a langaléta, szomorú néger, és akkor nem tudok derűs havannai történeteket írni.

– Írjon valami másról – tanácsolta Irmai József. – Sok mindent meséltem én már magának, azokat is megírhatja.

– Az egyik történetét már megírtam – hazudta M. Holló János. – Igazi szép, békebeli történet. Jó novellát kerekítettem belőle.

Irmai József az előszoba falait vizsgálgatta, helyet keresett a dekoratív szobalétrának. Csak amúgy mellékesen kérdezte meg.

– Mi a címe a novellának?

– *Jó lélek költözött beléjük.*

Irmai József hosszasan elgondolkodott, azután elismerően bólintott. Tetszett neki a cím.

– Reménykeltő – mondta, és egy vastag ácsceruzával megjelölte a helyet a falon, ahová majd vastag kampót szögel a szobalétrának.

Jó lélek költözött beléjük

Hétköznaponként általában délután fél négy körül szoktuk özvegy Zsulyovicsnét felrakni a targoncájára a piactéren, és indultunk vele hazafelé. Szalay András, a hangszerjavító és furulyakészítő mester meg ilyenkor azt mondta nekünk:

– Gonosz lélek lakozik ebben a vénasszonyban. Nem szeretem, ha itt ácsorog a műhelyem előtt. Mondjátok meg neki, hogy menjen máshová a targoncájával.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 341 (Black plate)

Nem mondtunk semmit sem Zsulyovicsnének, sem Szalay Andrásnak, aki emiatt igen bánatosan és szemrehányóan nézett ránk, és inasa, a kis Szabó Lacika, aki mestere mellett ült egy alacsony széken, szintén nagyon bánatosan furulyázott, mint aki mindenben igazad ad Szalay Andrásnak.

Hazatoltuk a targoncán Zsulyovicsnét, az udvaron talpra állítottuk, az öregasszony kissé rogyadozó lábakon bement a konyhába, elmosta a reggeli mosatlan tányérokat és evőeszközöket, azután bevonult a szobájába és lefeküdt aludni. Dosztán Feri a fejét csóválta és néha megjegyezte:

– Nincs csúnyább állat a világon, mint a részeg ember.

– A részeg embernél csak a részeg asszony a csúnyább – mondta erre Szilágyi Lajos.

Ezzel leginkább el is intéztük Zsulyovicsnét, én nem szóltam semmit, tulajdonképpen nem volt különösebb bajunk szegény Zsulyovicsnével, alapjában véve rendben tartott bennünket és rendben tartotta az utcai szobát is, amelyet béreltünk tőle, kényelmesen megvoltunk a házban, a szobánk tágas és világos volt, mosdófülke is volt mellette, itt megtisztálkodtunk délután, én meg is borotválkoztam, mert abban az időben egy Karolina nevű pincérlány után hajtottam esténként, és simára borotvált, tiszta arccal akartam megjelenni előtte. Zsulyovicsné eközben csöndesen pihent a szobájában, mi hárman is ledőltünk ágyainkra, és leginkább a lányokról beszélgettünk meg a biliárdjáték fortélyairól, esetleg a közelgő télről, amikor majd beindul a tánciskola, ahol majd összegyűlnek az ügyetlen lábú, szemérmes lányok, és mi majd hazakísérjük őket a havas utcákon és szorosan hozzájuk bújunk, hogy ne féljenek. Szóval effélékről beszélgettünk ott hárman Zsulyovicsné nappali szobájában, este pedig felöltöztünk, megfésülködtünk, és elmentünk az Aranykárász vendéglőbe, ahol Karolina szolgálta ki a vendégeket és mindenkire mosolygott, és három biliárdasztal is volt a hátsó teremben.

Az Aranykárászban Szilágyiék gyorsan eltűntek a hátsó teremben és nekiálltak biliárdozni, én meg leültem az étteremben és sört rendeltem. Karolina pillanatok alatt meghozta a sört, én a fény felé fordítottam frissen borotvált arcomat, és néhány illedelmes és kedves szót mondtam Karolinának, ő mosolygott, és ilyenkor volt a legszebb, ezt is megmondtam neki, mire tovább mosolygott, de máris ment tovább, sietett a kereskedelmi utazókhoz, akik hasas poharakból drága konyakot ittak, otromba szellemességeket mondtak Karolinának, a szoknyáját is megsimogatták, de Karolina őrájuk még kedvesebben mosolygott, mint rám. Dühös voltam a szabadosan viselkedő kereskedelmi utazókra, legszívesebben kizártam volna őket az étte-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 342 (Black plate)

remből, és akkor Karolina csak nekem mosolygott volna, ehelyett azonban rendeltem még egy sört, ismét szelíden megdicsértem Karolinát szorgalmáért és szépségéért, de mivel ezúttal is csupán röviden mosolygott rám, átsétáltam a hátsó terembe és néztem Szilágyiékat, akik elmélyülten biliárdoztak. Később többször kilestem az étterembe, a kereskedelmi utazók már pezsgőt ittak, és időnként egyik-másik eltűnt Karolinával. Így aztán éjjel, amikor hazafelé ballagtunk, már nem beszélgettünk a lányokról, csak a biliárdról, és otthon szó nélkül feküdtünk ágyba.

Zsulyovicsné még éjszaka, nem sokkal éjfél után kelt fel, elkészítette nekünk a reggelit, akkor elment a targoncájával, és mire megvirradt, már a piactér szélén állt, felvásárolta a tanyasi asszonyoktól a gyümölcs- és zöldségfélét, a tojásokat és a juhtúrót és ki tudja még mit, aztán a targoncáját odatolta Szalay András műhelye elé, és árulta a sokféle portékát. Jóbeszédű, vérbeli kofa volt Zsulyovicsné, dél körül általában már túladott mindenen tisztes haszonnal, akkor egy Sztoján nevű kucsébertől, aki mindenféle apró színes holmit árult: kulcstartókat, babákat, tükröket meg ilyesmiket, de a pult alól erősen savanykás szagú szerbiai szilvapálinkát is árult, vásárolt fél liter pálinkát, és kezdte módszeresen betermelni. Szalay András ezalatt odabenn a műhelyében javította a gitárokat, tamburákat, hegedűket és nagybőgőket, és délelőtt nem is zavarta őt Zsulyovicsné, hiszen a mester ki sem jött a műhelyből, Szabó Lacikát küldte ki időnként az ajtó elé, hogy furulyázzon. Szabó Lacika évek óta inaskodott már Szalay Andrásnál, kissé nehézfejű, csöndes gyerek volt, mindenki tudta, hogy sohasem fogja kitanulni a szakmát, viszont gyönyörűen furulyázott, szívesen kiült a műhely elé, szép, szomorú dalokat játszott, így csalogatta be a műhelybe a piacozókat és a járókelőket. Ebéd után azonban Szalay András kiült a műhely elé, és ilyenkor faragta, csiszolgatta a furulyáit egy nagyon éles és hegyes késsel, és ilyenkor már zavarta őt Zsulyovicsné, aki targoncájának támaszkodva tempósan iszogatta a bűzös pálinkát, és mereven nézte a furulyákat faragó mestert és bánatosan furulyázó inasát.

Mi közben csináltuk a munkánkat az asztalosműhelyben, éjjeliszekrényeket csináltunk, hónapok óta már csak éjjeliszekrényeket csináltunk, néha az volt az érzésem, hogy mi látjuk el az egész világot éjjeliszekrényekkel, és nagyon untam őket, de ezt kellett csinálnunk, mert erre volt megrendelés. Két órakor megebédeltünk a menzán, és akkor mentünk a piactérre. Szabó Lacika gyönyörűen furulyázott, Szalay András ügyesen forgatta az éles kést, Zsulyovicsné pedig már üvegesedő szemekkel nézte őket.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 343 (Black plate)

– Gonosz lélek lakozik ebben a vénasszonyban – hajtogatta Szalay András. – És már a hangszereimbe is gonosz lelket küld. Én eddig jóságos lelkeket faragtam a furulyámba és gyönyörű hangon szóltak, de mostanában ez a vénasszony gonosz lelkeket küld beléjük, és már Lacika sem tudja olyan szépen fújni a dalokat, mint régen. Nem lehet igazi furulyákat faragni, ha gonosz szemekből, gonosz lelkeket küldenek az ember felé. Félek, hogy bennem is megfészkel egyszer a gonosz lélek, és ez a vénasszony addig fog nézni rám, amíg egyszer félrecsúszik a késem és hasba szúrom magam. Küldjétek el innen ezt a gonosz asszonyt.

Megítélésünk szerint azonban Szabó Lacika ugyanolyan szépen fújta a bánatos, régi dalokat, mint régen, és mi örültünk, hogy még ilyenkor délután is furulyázik, amikor már jóformán senki sincs a piacon és a járókelők is megritkultak, így hát továbbra sem szóltunk semmit Zsulyovicsnének, ő meg továbbra is kijárt a piacra Szalay András műhelye elé, csak szombaton és vasárnap maradt otthon, szombaton kimosta és kivasalta a holmijainkat és az ágyneműket, vasárnap meg szentmisére ment, és ilyenkor meggyónt és megáldozott, vagyis nagyon rendesen viselkedett velünk, és én vasárnap este frissen vasalt, hófehér ingben dicsértem Karolina szépségét, de ő akkor is annyit mosolygott rám, amennyi egy-két üveg sör mellé jár, erről azonban Zsulyovicsné igazán nem tehetett.

Egy napon azonban Szalay András mégis hasba szúrta magát. Éppen akkor, amikor mi hárman a piactérre mentünk, hogy felrakjuk a targoncájára Zsulyovicsnét. Láttuk, hogy az öregasszony és a furulyakészítő mester merően nézik egymást, de azt nem láttuk, amikor Szalay András megszúrta magát. Arra figyeltünk fel, hogy Szabó Lacika abbahagyta a furulyázást, és hogy kétségbeesetten ugrál mestere körül. Odarohantunk, Szalay András összegörnyedve ült a székén, két kezét a hasára szorította, egyik tenyerét felénk mutatta, véres volt.

– Megölt a gonosz lélek – mondta. – Hasba szúrtam magam. A vénasszony szeme tele van gonoszsággal.

Felkaptuk Szalay Andrást, ráfektettük a targoncára, és sietve elindultunk az egészségház felé. Szabó Lacika furulyával a kezében futott mellettünk. Szalay András hanyatt feküdt a targoncán, két tenyerét a hasára szorította, az ujjai között vér szivárgott, és fájdalmasan nyögött minden zökkenőnél.

– Verjétek ki belőle a gonosz lelket – nyögdécselte. – Másokat is meg fog rontani, és minden hangszer hamisan szól majd. Éjjel verjétek ki belőle a gonosz lelket. Vastag mogyorófavesszővel verjétek meg éjszakánként, tetőtől talpig verjétek végig, akkor talán elszökik belőle a gonosz lélek.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 344 (Black plate)

– Ne beszéljen badarságokat – szólt rá Dosztán Feri. – Maga finom lelkű művészember. Remek furulyákat csinál, az emberek boldogok, ha megszólalnak a furulyái. Hagyja hát ezt az ostoba badarságot.

– Vastag mogyorófavesszővel verjétek meg éjszakánként – suttogta Szalay András.

Megérkeztünk az egészségházba, Szalay Andrást két nővérke és egy orvos fogta körül, megnézték a sebét, aztán gyorsan kórházba vitették. Mi a targoncával visszamentünk a piactérre Zsulyovicsnéért, Szabó Lacika is mellettünk lépkedett és azt mondta:

– Meg fog halni a mester. Megöli a gonosz lélek.

– Nem fog meghalni a mester – mondta Dosztán Feri. – Fújjál nekünk egy vidám dalt, hangosan fújjad, hogy a mester is meghallja a kórházban, ettől majd gyorsan meggyógyul és még rengeteg furulyát csinál délutánonként a piactéren.

Szabó Lacika nem volt hajlandó furulyázni sem vidáman, sem bánatosan, könnyes szemekkel jött velünk a piactérig. Ott Zsulyovicsnét felraktuk a targoncára, Szabó Lacika tanácstalanul ácsorgott a hangszerjavító és furulyakészítő műhely előtt, nagy csend maradt mögöttünk, amikor elmentünk a targoncával.

Másnap azonban mintha magához tért volna Szabó Lacika. Mester nélkül is kiült az alacsony székre a műhely elé, ismét furulyázott, de ezúttal nem bánatos dalokat, hanem harcias indulókat harsogott. Ekkor elhatároztam, hogy én is harciasabban fogok fellépni Karolinánál. Este, amikor az Aranykárász étteremben az asztalomra rakta a sört, azt mondtam neki:

– Szeretném, ha egy éjszaka csak nekem mosolyogna. Egy egész éjszaka. Semmi mást nem kívánok, csak hogy mosolyogjon, és én reggelig nézhessem, és akkor örök életemre jó lélek költözne belém.

– Mutassa a kezét – mondta Karolina.

Előrenyújtottam a kezem, Karolina megfogta, és én boldog voltam. Karolina lehajolt, mintha kezet akarna csókolni nekem, de csak megszagolta a kezemet és azt mondta:

– Festékszagot érzek, enyvszagot érzek és terpentinszagot érzek.

– Éjjeliszekrényeket csinálok már hónapok óta – mentegetőztem.

– Kinek kell az a sok éjjeliszekrény?

– Minden embernek szüksége van éjjeliszekrényre – mondtam. – Az asztalosműhely sarkában van egy kényelmes széles ágy, puha gyapjúpokróccal letakarva. Bármikor bemehetünk oda.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 345 (Black plate)

– Én csak fehér lepedős ágyon tudok mosolyogni – mondta Karolina.

– Szép tágas szobát bérelek egy kertes házban – mondtam. – Abban a szobában fehér lepedő van az ágyon.

– Sok minden kell még ahhoz, hogy én egész éjszaka mosolyogjak – mondta Karolina.

– Ismerek egy fiatal fiút, gyönyörűen furulyázik. Megkérhetnénk, hogy egész éjszaka játsszon az ablakunk alatt. Régi, bánatos dalokat.

– Én is gyönyörűen tudok furulyázni – mondta Karolina. – De az nagyon sokba kerül, többe kerül, mint az éjjeliszekrények.

Megdöbbentett Karolina közönségessége, de még mindig fogta a kezemet, még mindig mosolygott, és nagyon szép volt, ezért azt mondtam:

– Drága stílbútorokat is tudok én csinálni. Olyan tökéleteseket, hogy bárki eredetinek nézné őket. XIV. Lajos korabeli bútorokat is tudok csinálni.

– Hát akkor fogjál hozzá minél előbb, Tizennegyedik Lajos – mondta Karolina.

– Az ilyen bútorok kifaragása elég sokáig tart – mondtam kétségbeesetten.

Karolina elengedte a kezemet, és már nem mosolygott.

– Tudod mit, öcsi? Menjél talán máshová. Télen például elmehetnél a tánciskolába és néha hazakísérhetnéd egyik-másik fiatal leánykát. Lehet, hogy még a szoknyájuk alá is nyúlhatsz rövid időre, bár biztosíthatlak, hogy nem sok örömed telik benne, ezek a fiatal leánykák vastag, meleg bugyikat viselnek, alattuk nem tudsz kitapogatni semmit, úgy érzed, mintha a télikabát gallérját simogatnád.

Azzal otthagyott Karolina, szerencsétlenül bámultam a sörömet, aztán bementem a hátsó terembe, és beálltam a biliárdozók közé, de mindig roszszul biliárdoztam, akkor este még a szokásosnál is rosszabbul. Szerencsétlenül éreztem magam, kiveszett belőlem minden harciasság.

És a következő nap délutánján is hiába fújta Szabó Lacika a harci indulókat, szomorú szívvel gondoltam Karolinára, és majdnem gorombán dobtam fel a targoncára szegény lemerevedett Zsulyovicsnét.

– Miért vertetek meg az éjjel? – kérdezte az öregasszony panaszosan, és egészen kicsire kuporodott a targonca tetején.

Egymásra néztünk, Szilágyi Lajos megvetően legyintett.

– Többet ivott, mint máskor – mondta.

Zsulyovicsné tovább panaszkodott:

– Én mindig kedveltelek benneteket, mindig kifehérítettem az ingeteket, mert szeretem, ha szépen öltözködtök.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 346 (Black plate)

– A részeg ember a legcsúnyább állat a világon – mondta Dosztán Feri.

– A részeg embernél csak a részeg asszony a csúnyább – mondta Szilágyi Lajos.

Hazavittük Zsulyovicsnét, és másnap délutánig nem törődtünk vele, csakhogy ő azon a délutánon még nyomorúságosabb állapotban volt, majdnem olyan fájdalmasan nyöszörgött a targoncán, mint Szalay András, miután hasba szúrta magát.

– Az éjjel ismét megvertetek – mondta. – Pedig én sohasem tettem nektek semmi rosszat, igazán kedvellek benneteket, a templomban is szoktam imádkozni értetek.

Felhúzta a ruhája ujját, kék és lila foltok voltak a karján. Hitetlenkedve és kissé zavartan néztük, megálltunk a targoncával és sokáig hallgattunk.

– Valaki tényleg megverte az öregasszonyt – mondtam később.

– Kicsoda? – kérdezte felháborodva Szilágyi Lajos. – Ki bánthatott egy részeg öregasszonyt?

– A piacon nem bántotta senki – mondta Dosztán Feri. – Egészen biztosan éjszaka verték meg, amikor mi nem voltunk itthon.

– Az egész testem tele van kék foltokkal – panaszolta Zsulyovicsné.

– Ma este otthon maradunk, nem megyünk az Aranykárászba – mondtam.

– Karolina roppant boldogtalan lesz – mondta gúnyosan Dosztán Feri. – Nem fog mosolyogni, vörös szemekkel járkál majd az asztalok között, az is megeshet, hogy bánatában összetör néhány konyakospoharat.

– Karolina egyre hervatagabb lesz – mondtam. – Nem mosolyog már olyan szépen, mint régen, és irigykedik a tánciskolás lányokra.

Akkor este otthon maradtunk. Ránk sötétedett az utcai szoba, nem gyújtottunk villanyt, csöndben heverésztünk az ágyakon, nem beszélgettünk sem a lányokról, sem a biliárdról. Lassan múltak az órák, sokáig nem történt semmi a sötétben, már-már sajnálni kezdtem, hogy nem mentünk el az Aranykárászba, mert bármit is mondtam Dosztán Feriéknek, az volt az igazság, hogy Karolina még egyáltalán nem kezdett el hervadozni és még mindig gyönyörűen tudott mosolyogni, és én irigyeltem a kereskedelmi utazókat, akik konyakot és pezsgőt ittak, és bizonyára nem volt terpentinszagú a kezük.

Aztán hirtelen sikoltozás és jajgatás hallatszott Zsulyovicsné szobájából. Felugráltunk az ágyakról, egymásnak futottunk a sötétben, berontottunk Zsulyovicsnéhez és felgyújtottuk a villanyt. Szabó Lacika állt a szoba közepén, és egy hosszú bolt volt a kezében.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 347 (Black plate)

– Mit csinálsz itt?! – rivalltam rá a fiúra, de ő nem szólt semmit, csak révetegen és kissé bután nézett maga elé, mint amikor furulyázni szokott a piactéren, de most furulya helyett botot tartott a kezében.

Zsulyovicsné halálraváltan feküdt az ágyában és halálraváltan kérdezte:

– Miért ver engem ez a gyerek?

Szilágyi Lajos odalépett Szabó Lacikához és kétszer villámgyorsan szájon vágta. Szilágyi Lajos bütykös kezű ember volt, nagyokat tudott ütni, Szabó Lacika felrepedt szájjal terült el a földön, de a botot még mindig a kezében szorongatta.

Odaléptem hozzá és elvettem tőle a botot.

– Ez mogyorófavessző – rebegte Szabó Lacika.

– Szerintem közönséges akácfaág – mondtam a botot vizsgálgatva.

– Mogyorófavessző – erősködött vérző szájjal. – Ezzel kell kiverni a gonosz szellemet a vénasszonyból, különben meg fog halni a mester.

– Te fogsz meghalni, ha még egyszer beteszed ide a lábad – mondta Szilágyi Lajos.

Felrángatta a földről Szabó Lacikát, Dosztán Ferivel együtt kituszkolták a házból, aztán kihajították az utcára.

Ezzel lezárult a harcias indulók kora a piactéren. Szabó Lacika visszatért a régi, bús dalokhoz, néhány napig kissé melléfújta a dallamot, mert ferdére dagadt a szája, és legalább olyan szerencsétlennek látszott, mint én, amikor Karolina a tánciskolás lányokhoz irányított. Megsajnáltam szegény fiút, és vásároltam tőle egy furulyát. Otthon megpróbáltam megtanulni furulyázni. Egy egész délután kínlódtam és akkor Szilágyiék megkértek, hogy hagyjam abba. Este a furulyát csalódottan letettem a konyhaasztalra, és elmentünk az Aranykárászba.

Reggel megterítve várt bennünket az asztal a konyhában, a furulya azonban eltűnt. És délután, amikor Zsulyovicsnéért mentünk, már két furulya szólt a piactéren. Szabó Lacika riadt csodálkozással fújta a szomorú dalokat, Zsulyovicsné meg üvegesedő tekintettel meredt rá, és ő is furulyát fújt, azt a furulyát, amelyet én vásároltam előző nap, teli tüdőből fújta, mély és magas hangokat rikoltozott bele a szomorú dalokba. Csúnya hangzavar kerekedett az egészből, Szabó Lacika odajött hozzánk, összetette a két kezét és úgy könyörgött.

– Vigyék el innen ezt az öregasszonyt. Ne engedjék furulyázni. Teljesen tönkretesz bennünket, mert a gonosz lélek süvít belőle. Az emberek befogják a fülüket és messze elkerülik a műhelyünket. A mester belehal, ha megtudja.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 348 (Black plate)

– Zsulyovicsné áldott jó asszony – mondtam Szabó Lacikának. – Minden vasárnap eljár a templomba, és imádkozik értünk, érted is imádkozik, pedig nem érdemled meg, mert majdnem agyonverted. De ő ezt megbocsátotta neked, és ebből is látszik, hogy áldott jó asszony.

– Nem sikerült kivernem belőle a gonosz lelket – mondta a fiú. – Hangosan visít belőle a gonosz lélek.

– Legyél türelmes hozzá – javasoltam. – Tanítsd meg furulyázni. Zsulyovicsnének kitűnő hallása van, évek óta énekel a templomi kórusban, és nagyon szépen énekel.

Szabó Lacika kételkedve hallgatott, de végül is megfogadta a tanácsomat. Tanítani kezdte Zsulyovicsnét. Nem tudom, hogy Zsulyovicsné énekelt-e valaha a templomi kórusban, de tényleg jó hallása lehetett, mert meglepően gyorsan tanult. Kezdetben csak néhány egyszerűbb dallamot kapott el, aztán már egy-két dalt is végigfújt, és ahogyan múltak a napok, egyre több szomorú dalt játszott szép összhangban Szabó Lacikával, akkor az emberek már nem fogták be a fülüket és nem kerülték el a hangszerjavító és furulyakészítő műhelyt, és én is jó érzéssel hallgattam az összecsengő két furulyaszót, ilyenkor megfeledkeztem a rengeteg éjjeliszekrényről, melyeket meg kellett csinálnom nap mint nap, és egyéb kellemetlenségekről is megfeledkeztem néha.

Szalay András mester is kijött a kórházból kissé sápadtan, de munkára készen, először csak ámuldozott Szabó Lacika és Zsulyovicsné közös játékán, aztán nagyon boldog lett és igen boldogan közölte velünk:

– Kiköltözött a gonosz lélek a vénasszonyból. Jó lélek költözött beléje, és a jó lélek most már örökre ott marad.

Kiült a műhely elé, elővette az éles, hegyes kést, és ügyesebben faragta és csinálta a furulyákat, mint valaha, mi pedig biztosan tudtuk, hogy Szalay András soha többé nem fogja hasba szúrni magát.

Azon a délutánon is felraktuk targoncájára Zsulyovicsnét, és eltoltuk az Aranykárász elé. Ott megálltunk, és én megkértem az öregasszonyt, hogy játsszon el néhány régi, bánatos dalt. Zsulyovicsné kiegyenesítette derekát a targoncán és megfújta a furulyát, igazán gyönyörűen játszott. Ez volt az utolsó kísérletem Karolinánál. Reméltem, hogy meghallja a furulyaszót, és hogy megtetszenek neki a régi, bánatos dalok, talán még ki is jön az utcára és rám mosolyog, és talán még abba is beleegyezik, hogy egyszer egy egész éjszakán át csak nekem mosolyogjon. Zsulyovicsné sokáig fújta a szomorú dalokat, de Karolina nem jött ki az utcára, senki sem jött ki az Aranykárászból.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 349 (Black plate)

Akkor hazavittük Zsulyovicsnét, és én fájó szívvel beletörődtem, hogy meg kell várnom a hideg téli napokat és a tánciskolás lányokat.

A piactérre azonban továbbra is jószívvel jártam, örültem, hogy egy bárgyú fiatal fiú és egy részeges öregasszony nagy egyetértésben furulyázik, és hogy egyre szebben játszanak, mert jó lélek költözött beléjük.

(Kortárs, 1991/4. sz.; Körkép 1992. Magvető, Bp., 1992.)

Kardvívó télen és tavasszal

Angyalos Gáborral egy téli estén ismerkedtem meg az egykori apácazárda előtt, a kapunál őrködött egy nádpálcával, időnként bakugrásokat végzett és a nádpálcával a fehérlő éjszakát döfködte, mellette meg a hegyekből leszármazott Mladen nevű rendőr állt pisztollyal az oldalán és elképedve szemlélte Angyalos Gábort, de nem tudta tőle megkérdezni, hogy miért szurkálja a téli éjszakát, mert a Mladen nevű rendőr nem tudott magyarul, Angyalos Gábor nem tudott szerbül. Az egykori apácazárdában ötvenhatos magyar menekültek tartózkodtak, eléggé összezsúfolódhattak a szűk cellákban, nyilván kényelmetlenül érezték ott magukat, mert még ezen a téli estén is kijöttek az udvarra, tüzet gyújtottak, és a tűz körül dühödten trágár szövegű dalokat énekeltek hatalmas hangerővel.

Én a tánciskolába igyekeztem, menet közben megmosolyogtam az ötvenhatosok dalait és Angyalos Gábor bakugrásait, siettem volna tovább, de a Mladen nevű rendőr megállított és megkérdezte tőlem:

– Miről énekelnek azok ott az udvaron?

– Főleg a szerelemről – mondtam. – Én is szívesen velük énekelnék, mert szerelmes vagyok egy Karolina nevű gyönyörű pincérlányba, aki az Aranykárász nevű vendéglőben dolgozik, de Karolina nem törődik velem, főleg a kereskedelmi utazókkal szeret szórakozni.

A Mladen nevű rendőr gyanakvó természetű ember volt, és nem hitt nekem.

– Szerintem néha nacionalista és irredenta dalokat énekelnek – mondta.

– Szó sincs róla – mondtam. Divatos nyugati slágereket énekelnek, mert nyugat felé akarnak elutazni, Svájcba, Németországba meg Amerikába.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 350 (Black plate)

Ezenkívül fiatal emberek valamennyien, nem érzik jól magukat a szűk apácazárdában, így hát ugrálnak és kiáltoznak a tűz körül, mint az indiánok.

– Nacionalisták ezek valamennyien – mondta a rendőr. – És imádják a kapitalizmust. Nem engedhetjük ki őket az utcára az embereink közé. – Angyalos Gáborra mutatott. – Ez az egyetlen rendes fickó közöttük, segít nekem őrködni éjszakánként, de azt hiszem, hogy őrült egy kicsit, hiszen maga is láthatja, hogy miket művel azzal a nádpálcával.

– Mit mond a rendőr? – kérdezte tőlem Angyalos Gábor.

– Azt mondja, hogy szépen énekelnek a fiúk odabent a tűz körül – tolmácsoltam. – És azt mondja, hogy maga nagyon rendes ember.

Angyalos Gábor úgy érezte, hogy most már illenék bemutatkoznia. Felém nyújtotta a kezét.

– Angyalos Gábor kardvívó vagyok. Tagja voltam a magyar olimpiai keretnek, de politikai okokból kizártak onnan, aztán meg jött a forradalom... És most segítek ennek a rendőrnek. Nem szeretném, ha a fiúk kiszöknének és helytelenkednének a városban. Vigyáznunk kell magunkra.

Én is megmondtam a nevem, közöltem, hogy asztalos vagyok, és hogy most a tánciskolába megyek.

– Ebben a városban van vívóklub? – kérdezte Angyalos Gábor.

– Nem tudok róla – mondtam.

– Szívesen tartanék vívótanfolyamot fiataloknak – mondta Angyalos Gábor. – A vívás nagyon szép és hasznos sport, higgye el nekem.

– Mit mond ez az őrült? – kérdezte a Mladen nevű rendőr.

– Egyáltalán nem őrült – mondtam. – Olimpiai vívóbajnok, és szívesen megtanítaná a rendőröket a kardvívásra.

Mladen a pisztolytáskájára tette a kezét és azt mondta:

– Nekem ez a kardom. Ezzel bármikor lelövök minden olimpiai bajnokot.

– Mit mond a rendőr? – érdeklődött Angyalos Gábor.

– Ő céllövőbajnok – mondtam –, de ő sem jutott ki az olimpiára.

Otthagytam őket és elmentem a tánciskolába, az Iparosotthonba, amelynek a nagytermében a Lázár nevű mozgékony pékmester tanította az első tánclépésre a fiatal lányokat és a fiatal suhancokat, más ifjú férfiak meg, akik már tudtak táncolni, az előcsarnokban téblábóltak, az öreg Mudri Péter unalmas meséit hallgatták az orosz hadifogságról, és várták, hogy a pékmester befejezze az esti okítást, és hogy azután bemehessenek megforgatni a fiatal lányokat.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 351 (Black plate)

Szilágyi Lajos és Dosztán Feri is ott volt már az előcsarnokban, az Aranykárászból jöttek, és vigyorogva közölték velem, hogy Karolina, a gyönyörű pincérlány fölmondott, egy kereskedelmi utazóval elment a tengerpartra, ott nincsen hó és nem hidegek az éjszakák, és emellett még jó állást és sok pénzt is ígértek Karolinának. Ennek hallatán elbúsultam kissé, közelebb húzódtam Mudri Péterhez, hogy belehallgassak unalmas hadifogoly-történeteibe. Mudri Péter majdnem tíz évig volt hadifogoly a Szovjetunióban, ennek ellenére, furcsamód, kedvelte az oroszokat, talán azért, mert ő ruszin származásúnak vallotta magát, lányának is a Jarmila nevet adta, és a tánciskolába ő kísérte el Jarmilát, a többi fiatal lányt az anyák vagy nagynénik kísérgették, Mudriné azonban nem jöhetett el, mert Klein Alfrédot, az egykori cukorgyárost ápolgatta, a háború előtt Klein Alfréd dúsgazdag ember volt, Mudriné meg szakácsnő volt nála, Klein Alfréd szépen és emberségesen viszonyult hozzá, a háború után a cukorgyáros szegény és beteg ember lett, akkor Mudriné befogadta a házába és gondosan ápolta, annyira gondosan, hogy sokan azt kezdték suttogni, hogy Jarmila tulajdonképpen Klein Alfréd lánya, annál is inkább, mert Jarmila módfelett okos lány volt, és mindenki tudta, hogy sokra viszi még az életben, Mudri Péter azonban nem vett tudomást a pletykákról, büszke volt okos lányára, elkísérte a tánciskolába, és az Iparosotthon előcsarnokában vég nélkül mesélte unalmas hadifogoly-történeteit. Most éppen egy magyar tábori csendőrről mesélt, akit a fogolytáborban sokat és kegyetlenül faggattak, mindenféle nyilatkozatokat akartak aláíratni vele, de ő nem írt alá semmit, emiatt többször félholtra verték, és amikor magához tért, bedagadt szájjal hangosan énekelt, és csodák csodájára élve került haza. Ez véletlenül nem volt unalmas történet, de Mudri Péter még ezt is unalmasan adta elő, és elítélően szólt a tábori csendőr magatartásáról, ezért hát azt mondtam neki:

– Az apácazárda udvarán tábortűz mellett az ötvenhatosok is hangosan énekelnek.

– Vonítanak, mint a kivert kutyák – mondta Mudri Péter. – Az ellenforradalmárok mindig vonítanak.

– Szépen énekelnek – mondtam –, és tavasszal majd elmennek a nyugati országokba, ahol sokat fognak dolgozni és énekelni, gazdag és híres emberek lesznek. Van közöttük egy olimpiai bajnok is.

– Az oroszok mindenütt utolérik őket – legyintett Mudri Péter. – Nem lett volna szabad kikezdeniük az oroszokkal.

Elhúzódtunk a közeléből, és én dühösen azt mondtam:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 352 (Black plate)

– Az öreg Mudri teljesen meghülyült a fogolytáborban. Nagyon megijeszthették ott.

– Mindig hülye volt – mondta Szilágyi Lajos. – Vannak emberek, akik már butának születnek, és Mudri Péter butának született. Nem hiszem, hogy Jarmila az ő lánya. Jarmila csakis Klein Alfréd lánya lehet. Okos lány, orvos, mérnök vagy tanár lesz belőle. Kár, hogy Klein Alfrédtól elvették a cukorgyárát. Egy cukorgyárral a háta mögött Jarmila akár világhírű tudós is lehetne. Kétszer táncoltam már vele és sokat beszélgettünk, felét sem értettem annak, amit mondott. Nagyon okos lány.

– A Jarmila egyáltalán nem ruszin és nem is orosz név – mondta Dosztán Feri. – A Jarmila szerintem szlovák név. Ismertem egy Jarmila nevű lányt, szlovák nemzetiségű volt, a postán dolgozott, tágra nyílt kék szemekkel nézett mindenkire, és mindenkivel nagyon udvariasan beszélgetett. Mudri Péter még megfelelő nevet sem tudott adni a lányának.

Így tehát megegyeztünk, hogy Mudri Péter eredendően buta ember, Lázár, a pékmester meg befejezte az esti táncokítást, betódultunk a nagyterembe és megtáncoltattuk az ügyetlenkedő fiatal lányokat, azután hazakísértük őket anyukájukkal, nagynénjükkel, vagy jó esetben azok nélkül, Jarmilát azonban senki sem kísérte haza, mert mellette volt az apja, aki unalmas történeteket mesélt, sőt még az érdekes történeteket is unalmasan mesélte el. Mindezt egybevetve a tánciskola mégis jó dolog volt, mert ha kicsit bágyadtan is, de elszórakoztunk esténként, és a fiatal lányokat magunkhoz szorítottuk, főleg olyankor, amikor lassú lépésű táncokra játszott a zenekar.

Aztán egyszerre hirtelen nagyon érdekes hely lett a tánciskola. Egy este megjelent ott Angyalos Gábor, hóna alatt egy köteg nádpálcát hozott, fölment a pódiumra a zenekar elé, és figyelmet kért. Szétoszlóban voltunk akkor már, nézegettük, hogy ki melyik lányt kísérje haza, de Angyalos Gábor összecsapkodta a két tenyerét, így hát röviden ráfigyeltünk.

– Angyalos Gábor kardvívó vagyok – mondta hangosan a pódiumról. – A magyar olimpiai keret tagja voltam, de az önök által is ismert okok miatt el kellett jönnöm onnan. De én itt is hasznos munkát akarok végezni. A rendőrparancsnok megengedte, hogy esténként a tánctanfolyam befejeztével vívótanfolyamot tartsak a fiataloknak. A vívás igen hasznos és szép sportág. Kezdetben nádpálcákkal gyakorolunk, később azonban igazi kardokat kapunk és fehér ruhába öltözünk.

A beszéd senkit sem lelkesített föl, a fiatal táncosok lassanként kiszivárogtak a nagyteremből, egyedül Jarmila jegyezte meg csöndesen:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 353 (Black plate)

– Én szeretnék fehér ruhába öltözni és vívást tanulni.

– Menjünk haza – förmedt rá Mudri Péter. – Te orvosdoktor leszel, és majd akkor öltözöl fehér ruhába.

Tovább oszladozott a társaság, és akkor Angyalos Gábor megkérdezte:

– Van valakinél kés?

– Van! – kiáltotta Mudri Péter.

Csizmájából egy csontnyelű tőrkést húzott elő.

– Finn vadászkés – mondta. – A hadifogságból hoztam magammal. Éles, mint a borotva, a finnek a rénszarvasokat nyúzzák vele.

Angyalos Gábor ledobta a nádpálcákat, aztán egyet a kezébe vett, lejött a pódiumról, és azt mondta Mudri Péternek:

– Próbáljon meg engem megnyúzni.

– Szívesen beléd döfném a kést – mondta Mudri Péter –, mert nem kedvelem a vonító ellenforradalmárokat. De én még nem öltem embert, a háborúban sem öltem meg senkit.

– Próbáljon engem megölni – mondta Angyalos Gábor. – Szép és okos lánya van, ha élve maradok, megtanítom tőrvívásra, mert én ahhoz is értek, jó tőrvívót nevelek a lányából, aztán elveszem feleségül.

– Nem foglak megölni – mondta Mudri Péter –, de megszurkállak egy kicsit. Akkor aztán majd befogod a szádat.

Azzal Mudri Péter a tőrkéssel elindult Angyalos Gábor felé. Angyalos Gábor mosolygott, aztán villámgyorsan lesújtott a nádpálcával, Mudri Péter fájdalmasan felkiáltott, kezéből kirepült a kés, ő meg a csuklóját simogatta, dühösnek és elgyötörtnek látszott. Fölvette a kést és azt mondta:

– Beléd vághatnám, és akkor végleg befognám a szádat.

– Próbálja meg – mosolygott Angyalos Gábor.

Mudri Péter nagyon dühös volt, Angyalos Gábor felé hajította a finn vadászkést. Angyalos Gábor hanyagul félreütötte a nádpálcával a kést.

– Ezt minden este megcsinálhatjuk bevezetőként – mondta. – Azután meg gyakorolhatjuk a vívást.

– Egy este biztosan elvérzel – mondta gyűlölködve Mudri Péter.

Hát ettől lett igazából izgalmas a tánciskola azon a télen. A fiatal suhancok ezek után már nem siettek haza, felkapkodták a nádpálcákat, és körülvették Angyalos Gábort. Ő meg elkezdte kardvívásra tanítani őket. Néha mi is, Szilágyi Lajos, Dosztán Feri és én szintén nádpálcát ragadtunk, idétlenül ugráltunk az Iparosotthon nagytermében, de nem vettük komolyan a vívást, főleg Mudri Péter késdobálása érdekelt bennünket. A lányok közül csak

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 354 (Black plate)

Jarmila állt be a vívók közé, őt tőrvívásra tanította Angyalos Gábor. Mudri Péter elég buta volt ahhoz, hogy komolyan vegye a vívást, komor, szófukar emberré vált, nem mesélte már az unalmas történeteit, de minden este a vívóleckék előtt Angyalos Gábor felé dobta a vadászkést, Angyalos Gábor meg félreütötte a vadászkést a nádpálcával, és egyre többet foglalkozott Jarmilával.

Egy szombat délután, amikor a bútorgyárban felsöpörtük az asztalosműhelyt és egy üveg pálinkát is hoztunk, Szilágyi Lajos rosszallóan megjegyezte:

– Az olimpiai bajnok szerelmes Jarmilába. Állandóan őt tanítja tőrvívásra, velünk már alig foglalkozik.

– Jarmila tehetséges és okos lány – mondta Dosztán Feri. – Nem túlságosan szép, de ha egyszer fehér vívóruhát kap, nagyon szép lesz, mert a fekete haja jól mutat a fehér ruhában.

– Nem kap itt senki sem fehér ruhát – mondtam kedvetlenül, mert akkor éppen Karolina jutott az eszembe, aki sohasem szeretett engem, és elment messzire, a tengerpartra. Később, miután már megittuk az egész üveg pálinkát, jobb kedvre derültünk, és vidámabb dolgokról beszélgettünk.

De akkor este is elmentünk a tánciskolába, és ott szorongtunk a vívótanfolyamon. Minden úgy kezdődött, mint máskor. Mudri Péter dühösen eldobta a finn vadászkést, Angyalos Gábor a nádpálcájával félreütötte a kést, és mosolyogva azt mondta:

– Maga sohasem fog megsebezni engem. Esetleg a lánya... Nagyon tehetséges. Vívóbajnokot nevelek belőle.

Mudri Péter Jarmilára nézett, és szigorúan ráparancsolt:

– Vágd belé a kést!

– Nem! – tiltakozott Jarmila.

– Vágja belém a kést – biztatta mosolyogva Angyalos Gábor. – Bizonyítsa be, hogy tényleg tehetséges.

Jarmila tétován fölvette a finn vadászkést a padlóról és Angyalos Gábor felé hajította. Angyalos Gábor meg sem mozdította a nádpálcáját, csak a fejét kapta félre, de nem elég gyorsan. A borotvaéles kés fölsebezte és kivérezte az arcát. Jarmila fölsikoltott, Angyalos Gáborhoz rohant, valahonnan egy fehér zsebkendőt vett elő, és Angyalos Gábor arcához szorította.

– Szívesen feleségül venném magát – mondta még mindig mosolyogva Angyalos Gábor.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 355 (Black plate)

– Szó sem lehet róla – kiáltotta Mudri Péter. – A lányom nem lesz egy bohóckodó ellenforradalmár felesége.

– Hozzám jönne feleségül? – kérdezte Angyalos Gábor Jarmilától.

– Nem – rázta a fejét Jarmila. – Az édesapám nem szereti az ellenforradalmárokat, és azt akarja, hogy orvosdoktor legyek.

– Gondolkodjon a dolgon – mondta mosolyogva, de már kicsit kétségbeesetten Angyalos Gábor.

Jarmila nem gondolkozott, elhátrált a vívómestertől, fehér zsebkendőjét azonban otthagyta.

Akkor én mentem oda Angyalos Gáborhoz, és azt mondtam neki:

– Engem sem akart megszeretni egy Karolina nevű gyönyörű pincérnő. Elment a tengerpartra, ahol most bizonyára sok pénzt keres. Magának is azt ajánlom, hogy hanyagolja a lányokat, és gyógyítsa meg az arcát.

– Nincs semmi baj – mondta Angyalos Gábor. – Az apácazárdában van egy orvos barátom.

Ezzel véget értek a vívóleckék, a rendőrparancsnok úgy ítélte meg, hogy a vívás veszélyes sport, még akkor is, ha nádpálcával művelik.

A tél második felében Angyalos Gábor ragtapasszal az arcán posztolt az apácazárda előtt, a többi menekült továbbra is tüzet gyújtott az udvaron és trágár dalokat énekelt, a fiatal lányok és a fiatal suhancok meg befejezték a tánciskolát, diplomát is kaptak.

Tavasszal meghalt Klein Alfréd, tisztességgel eltemettük, Jarmila keservesen sírt, Mudri Péter viszont majdnem vidámnak látszott, és ismét elkezdte mesélni unalmas történeteit, az apácazárda majdnem kiürült, a menekültek elmentek Svájcba, Németországba, Amerikába és másfelé. Én Szilágyi Lajossal és Dosztán Ferivel visszaszoktam az Aranykárászba, de nem sok örömem tellett benne. Egy napon levél érkezett Karolinától, azt írta, hogy jól megy neki a tengerparton, és üdvözölte az Aranykárász vendégeit.

Akkor elmentem az apácazárdába, ott már alig voltak menekültek, Angyalos Gábort az udvaron találtam, arcán már nem volt ragtapasz, vékony sebhely látszott csupán a szeme alatt, és nádpálcával vívott a Mladen nevű rendőrrel.

– Hamarosan elmennek mindannyian – mutatott körbe a Mladen nevű rendőr. – Pedig már kezdtem megszokni őket. Most aztán mehetek vissza forgalmistának.

– Mit mond a rendőr? – kérdezte Angyalos Gábor.

Ezúttal nem tolmácsoltam neki, hanem azt mondtam:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 356 (Black plate)

– Szépséges Karolinám levelet írt a tengerpartról. Jól megy a dolga, sohasem fog visszatérni.

– Ezzel azt akarja mondani, hogy Jarmila sohasem fog a feleségem lenni? – kérdezte Angyalos Gábor.

– Azt akarom mondani.

– Akkor az utolsó csoporttal én is elmegyek. Talán Ausztráliába.

– Mit mond az olimpiai bajnok? – kérdezte a Mladen nevű rendőr.

– Elmegy Ausztráliába – mondtam. – Ő lesz az ausztrál vívócsapat szövetségi kapitánya. A legközelebbi olimpián biztosan aranyérmet nyernek.

– Azt elhiszem – mondta a Mladen nevű rendőr. – Érti a mesterségét, engem is megtanított a kardvívásra, egyszer biztosan hasznom lesz ebből.

Angyalos Gábor ezután gyorsan elutazott Ausztráliába, vagy máshová. Soha többé nem hallottam róla. Még levelet sem írt. Ilyen szempontból Karolina rendesebben viselkedett. Ő legalább írt levelet az Aranykárász vendégeinek. Igaz, a nevemet ő sem említette a levélben.

A hatodik ujj

Nem meséltem még magának Bruzsinszkiről, a lengyelről. Vagy meséltem már róla? Nem, a lengyelről még nem. Arról meséltem már többször, hogy szombaton délutánonként, amikor befejeztük a munkát és felsöpörtük az asztalosműhelyt, mindig hoztunk egy üveg pálinkát, a gyalupadra vagy a félig kész székekre ültünk, csöndben iszogattunk, és leginkább a tánciskoláról beszélgettünk, mert ilyenkor a tánciskolába készültünk valamennyien, nem azért, hogy táncolni tanuljunk, tudtunk mi táncolni, a lányokkal akartunk kicsit hetyegni, akik még az első lépésekkel ügyetlenkedtek; tulajdonképpen nem is a tánciskoláról, hanem a lányokról beszélgettünk, kezdetben csöndesen, később, mire az üveg vége felé jártunk, egyre hangosabban – igen, erről már többször meséltem, mert szépek voltak ezek a szombat délutánok abban az enyvszagú műhelyben, de Bruzsinszkiről még nem meséltem eddig magának.

Pedig Bruzsinszki is ott ült mindig, velünk együtt itta a pálinkát, és ő is szeretett a lányokról beszélni, bár a tánciskolát érthetően nem kedvelte túl-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 357 (Black plate)

ságosan. Bruzsinszki állítólag lengyel nemesi származék volt, és abban az időben még hat ujja volt a bal lábán. Sokszor elmondta nekünk, hogy ő lengyel nemesi családból származik, nem hencegett ezzel, sőt mintha bánkódott volna a dolog miatt, de én még így sem hittem neki. Ismertem az apját, Bruzsinszki Miklósnak hívták, kocsis volt a Vécsey-malomban, kegyetlenül verte a lovait, és olyan hangosan káromkodott, hogy megremegtek az ablakok, ha végighajtott az utcán, de nem lengyelül káromkodott, egy szót sem hallottam tőle soha lengyelül, pedig jól ismertem, még a temetésére is elmentem: úgy halt meg, hogy a megkínzott igásló agyonrúgta, amikor este az istrángot akasztotta ki. Szóval kocsis volt a Bruzsinszki apja, a nagyapja meg talán még kocsis sem... Nem is értem, miért emlegette annyiszor a lengyel nemesi származását, hiszen semmi előnye nem származott ebből a hazugságból. Az viszont tény, hogy hat ujja volt a bal lábán. Két hüvelykujja, vagyis nagyujja volt, egy rendes nagyujja és amellett egy másik, egy köröm nélküli csög, majdnem ekkora, mint a rendes ujj, csak puhább és érzékenyebb annál, amolyan bőrrel bevont porcogó. Nem volt kellemes látvány ez a hatodik ujj, Bruzsinszki nagyon szerencsétlennek érezte magát miatta, igyekezett is elrejteni, de ahhoz, hogy elrejtse, sokkal szélesebb cipőt kellett csináltatnia a bal lábára, mint a jobb lábára, és az ormótlan cipőben kissé bicegve, kaszálva járt.

– Őseid bűneiért vezekelsz – szokta mondogatni Bruzsinszkinak Dosztán Feri szombat délutánonként, amikor már betermeltük a pálinka javát. Ez a Dosztán Feri néha nagyon okosan beszélt, de néha úgy viselkedett, mint egy faragatlan tuskó. – Degenerált, naplopó őseid hagyták rád a hatodik ujjat. Csak munkával szabadulhatsz meg tőle, rengeteg munkával. A beteges csökevényeket csak munkával lehet eltüntetni.

Bruzsinszki ilyenkor elkeseredetten bólogatott, ormótlan bal cipőjét nézte, és azt mondta:

– Nem tehetek róla, hogy lengyel nemesek voltak az őseim.

– Mi az, hogy nem tehetsz róla?! – handabandázott Dosztán Feri. – Bizonyítsd be, hogy nem tehetsz róla! Munkával!

– Szamárságokat beszélsz – szóltam közbe, mert nem akartam, hogy Dosztán Feri elrontsa a szombat délutánt. Bruzsinszkinak meg azt mondtam:

– Legjobb lenne, ha levágatnád az ujjadat. Menj el a kórházba.

– Az nem megoldás – szájalt Dosztán Feri, de akkor már beavatkozott Szilágyi és Korhanecz is.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 358 (Black plate)

– Vágasd le azt a csögöt – biztatták Bruzsinszkit. – Meddig akarsz még kínlódni vele?

– Lehet, hogy igazatok van – mondta Bruzsinszki. – Azt hiszem, be fogok feküdni a kórházba.

De nem feküdt be a kórházba. Majdnem minden szombaton megígérte, hogy elmegy a kórházba, aztán mégsem ment el. Talán félt, nem tudom. Mindenesetre nagyon szomorúan vált el tőlünk szombat délutánonként.

A tánciskolába ő nem jött velünk. Nem mintha sokat veszített volna. Mi is csak azért jártunk oda, mert jobb hely nem adódott. Az Iparosotthonban volt a tánciskola, egy nagy hodályban. Lázár, a Szabados utcai pék volt a tánctanár, vékony bajuszú, fürge kis ember, ő irányítgatta a csetlő-botló párocskákat, amíg bele nem fáradt a tánclépésekbe és az ugrálásba; akkor jöttünk mi, megforgattuk a lányokat, és nagyjából ennyiben is maradt minden, tekintettel, hogy a mamák ott sutyorogtak a fal mellett, és mindenre nagyon figyeltek, holmiféle helytelenkedésről szó sem lehetett. Legfeljebb azzal a néhány lánnyal, akik mama nélkül jöttek el és már tudtak táncolni, ezekre ráhajtottunk úgy éjféltájt, néha haza is kísértük őket, de ezek meg nem tetszettek túlságosan, elég lomposak és girhesek voltak... egy kivételével. Ezért az egyért megvesztünk minden szombat éjszaka. Formás, kemény húsú lány volt, az ember minden pillanatban azt várta, hogy széthasad rajta a ruha, vékony csíkokra szakad, különösen a melle táján, mert olyan mellei voltak, mint azok a barnára pácolt szabályos gömbök a régimódi nyoszolyákon: olyan nagyok és kemények, ha vele táncoltam, a szívem a gerincemhez lapult, és ki akart ugrani a hátamon. Hát emiatt érdemes volt eljárni a tánciskolába. Azazhogy érdemes lett volna, ha... Mert hiába szálltunk rá minden szombat éjszaka, táncolni szívesen táncolt bármelyikünkkel, de ha sétálni hívtuk, meg mit tudom én, hűvösen végignézett rajtunk, és mindig azt mondta:

– Én táncolni jöttem és nem sétálni.

Aztán egyedül ment haza, és azt hiszem, hogy holdvilágos éjszakákon még a kutyák is sóvárogva vonítottak utána. Így múltak el hetek, hónapok. És még a nevét sem tudtuk meg. Tehetetlen dühünkben Bögyes Marcsának neveztük egymás között, és trágár megjegyzéseket tettünk rá, különösen szombat délutánokon, amikor leültünk pálinkázni a kitakarított műhelyben. Ha jobban visszagondolok, nem is a tánciskoláról, nem is a lányokról, hanem erről a lányról beszélgettünk leginkább, és ezzel együtt voltak szépek a szombat délutánok.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 359 (Black plate)

Annyit beszéltünk róla, hogy még Bruzsinszki is begerjedt, és egy szombaton, amikor Dosztán Feri véletlenül nem emlegette a hatodik ujjat és a degenerált, bűnös ősöket, Bruzsinszki is eljött velünk a tánciskolába. Eljött, persze nem táncolt. Leült a sutyorgó öregasszonyok mellé, és nézett bennünket. Aztán az egyik szünetben felkelt, és odament Bögyes Marcsához, bal lábával feltűnőbben kaszált, mint máskor. Megálltak egymással szemben, beszélgettek. Mi újra táncolni kezdtünk. Ők még mindig beszélgettek, a lány időnként lopva nézett Bruzsinszki ormótlan cipőjére. Aztán elmentek sétálni.

Egyszerre megsavanyodott az egész tánciskola. Nem, nem irigykedtünk Bruzsinszkira. Én legalábbis nem irigykedtem rá. Sajnáltam Bruzsinszkit, hogy olyan szerencsétlen a hatodik ujja miatt, és még majdnem örültem is, hogy neki sikerült felcsípnie azt a lányt. Csakhogy valami végérvényesen eltűnt a tánciskolából, méghozzá érthetetlen módon. Éppen Bruzsinszki, a lengyel nemesi származék a hat ujjával!

És ha azt hiszi, hogy Bruzsinszki ettől boldog lett, hát nagyon téved. Hétfőn bánatosabban jelent meg a műhelyben, mint bármikor azelőtt. Lógatta az orrát, téblábolt a gyalupad körül, reggelinél pedig kijelentette:

– Holnap befekszem a kórházba!

Bámultunk rá, és bámultunk egymásra.

– Bögyes Marcsának nem tetszik a lábujjad? – kérdezte Dosztán Feri. – Miért ment el veled, ha nem tetszik a lábujjad?

– Nem erről van szó – lógatta az orrát Bruzsinszki.

– Mi a fenét akarsz? – kérdezte idegesen Szilágyi. – Felcsípted előlünk azt a lányt. Mit akarsz? Én már hónapok óta reszketek utána. Néha már majdnem nyávogni kezdtem, mint a kandúr macskák. Biz' isten a tetőgerincre is felmásztam volna érte. Mint a kandúr macskák februárban. Mit akarsz? Lehet, hogy éppen a hatodik ujjad tetszik neki.

– Nem erről van szó – mondta Bruzsinszki.

– Hát miről van szó? – kérdeztem. Igyekeztem nyugodt maradni. – Rendben van, levágatod az ujjadat. Már régóta mondjuk, hogy feküdj be a kórházba, te meg csak ígérgeted, ígérgeted. Most amikor kiderült, hogy nem is olyan nagy baj, ha az embernek hat ujja van – én a te helyedben örömömben lerágnám a gyalupad szélét –, megjelensz itt lekonyulva, mintha összedőlt volna a világ.

– Az ember ne különbözzön a többiektől – mondta Bruzsinszki.

– Micsoda?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 360 (Black plate)

– Nem jó az, ha az ember különbözik a többiektől.

– Erre most jöttél rá? – kérdezte Dosztán Feri. – Amíg Bögyes Marcsával sétálgattál?

– Régóta rájöttem – mondta Bruzsinszki. – Nem jó az, ha az embernek valamiből több van, mint másoknak. Nem jó, ha eggyel több ujja van, vagy ha sokkal erősebb, mint mások, vagy okosabb... Másképp látja a világot. Más nyelven beszél. Időnként más nyelven beszél, és az emberek, mivel nem értik, kinézik maguk közül. Nekem elhihetitek. Eggyel több ujjam van.

– Mi sohasem néztünk ki magunk közül – mondta Szilágyi.

Bruzsinszki felemelte a fejét, ránk bámult, és azt hittem, hogy mindjárt meg fog szólalni lengyelül. Akkor elhittem volna, hogy lengyel nemesi ősöktől származik. De nem szólalt meg lengyelül, és nem bizonyított semmit. Viszont bevonult a kórházba, és szombatig nem láttuk.

Szombaton délután éppen végeztünk a takarítással, amikor ismét megjelent Bruzsinszki, két üveg pálinkát hozott, és bal lábán a régi, ormótlan cipő volt.

– Nem vágták le? – kérdeztük csalódottan.

– Nem – mondta dühösen Bruzsinszki. – Csak megvizsgálták. Szurkálták, vizsgálták, röntgenezték...

– És?

– Nem fogják levágni.

– Nem? Miért?

– Nem akarják levágni az orvosok. Azt mondják, hogy nem lehet levágni.

– Miféle orvosok azok? – kérdezte felháborodottan Szilágyi. – Még hogy nem lehet levágni! Feküdj be egy másik kórházba.

– Nem ér az semmit – károgott Dosztán Feri. – Megmondtam én. Ezen csak a munka segít, semmi más.

– Igyunk – mondta Bruzsinszki, és átnyújtotta az egyik pálinkásüveget. Bruzsinszki a szerszámládához ment, kivett egy baltát, ujjaival kipróbálta az élét. Aztán levett a polcról egy reszelőt, kiterített magának egy alacsony széket, leült, a pálinkásüveget a földre tette, és a reszelővel élesíteni kezdte a baltát. Csöndben figyeltük a gyalupadról, most nem beszélgettünk sem a tánciskoláról, sem a lányokról, sem Bögyes Marcsáról. Csak néztük Bruzsinszkit, és az egész dolog nagyon nem tetszett nekünk. Jó sokáig élesítette azt az átok baltát, néha meghúzta a pálinkásüveget. Később a gyalupad alól előkotort egy gerendavéget, a székhez vitte, és letakarta egy fehér rongydarabbal. Visszaült a székre, bal lábáról levette a cipőjét és a zokniját, a lábát felrak-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 361 (Black plate)

ta a gerendavégre, és ráöntött vagy negyed liter pálinkát. Aztán meglocsolta a pálinkával a balta élét is.

De akkor már leugráltunk a gyalupadról, körbefogtuk Bruzsinszkit.

– Mit akarsz?! Mi a fenét akarsz?! – ordítoztuk.

– Levágom – jelentette ki halálos nyugalommal.

– Megőrültél?! – förmedtem rá, és hozzáléptem. – Add ide azt a baltát.

Fenyegetően felemelte a baltát, és azt mondta:

– Menj innen, mert beléd vágom.

Ijedten hátrahőköltem, akartam még valamit mondani, de már nem jutott rá időm. Bruzsinszki lecsapott a baltával. A hatodik ujj messze elrepült, néhányszor megperdült a levegőben. Helyéről vastag sugárban spriccelt a vér. Bruzsinszki meg csak ült, mosolygott, egyre fehérebb lett az arca, mintha a lélek szállna ki belőle.

Ordítozva ugráltunk körülötte, mindenféle rongyokat szorítottunk a lábára és sikerült elkapnunk Bruzsinszkit, amikor lefordult a székről. Hívtuk a mentőket, és a mentők bevitték a kórházba.

Hónapok múltán jött ki a kórházból. Bal lábát térdből levágták. Mert amikor lecsapta a hatodik ujját, az idegek meg az inak összeugrottak a lábában, mint az elpattant rugó. Ezért mondták az orvosok, hogy nem szabad levágni azt a porcogós ujjat. Bruzsinszki ezt nem tudta, de lehet, hogy akkor is levágta volna az ujját, ha tudja. Mert, ha maga azt hiszi, hogy Bruzsinszki bánkódott a lába miatt, hát nagyon téved. Mankón vonszolta be magát a műhelybe, és boldog volt a mankóival.

– Végre olyan vagyok, mint a többi ember – mondta vigyorogva.

– Hát nem egészen – néztünk rá szánakozva.

– A láb az nem számít – legyintett. – Kapok majd műlábat, és akkor olyan leszek, mint a többi ember. Az a fontos, hogy már nincs hat ujjam.

Így beszélt, és boldog volt a mankóival. Sokszor bejött a műhelybe, néha Bögyes Marcsa is elkísérte a kapuig. Később műlábat kapott Bruzsinszki, Bögyes Marcsa meg faképnél hagyta, hozzáment egy köszörűshöz, akinek akkora anyajegy volt az arcán, mint egy szétlapított egér. Úgy látszik, az ilyen férfiak tetszettek neki, Bruzsinszki is csak addig kellett neki, amíg hat ujja volt, később faképnél hagyta. De Bruzsinszki még ezt sem bánta. Boldog volt a műlábával, és portás lett nálunk. Még most is portás.

És nagyon megváltozott. Lármás, nevető ember lett belőle. És pöffeszkedő. Azelőtt, amíg hat ujja volt, mindig szerényen, kedvesen viselkedett. A műlábával egy pöffeszkedő marha lett. Sokat piszkoskodott velünk. Mindig

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 362 (Black plate)

alaposan átnézte a táskáinkat, amikor indultunk haza. Mintha tolvajok lettünk volna. Nem mondom, néha hazavittünk egy-két szerszámot, az ember hétvégén bütykölget otthon valamit, de leginkább visszahoztuk a szerszámokat. Nem voltunk mi tolvajok. De Bruzsinszki mégis piszkoskodott velünk, és nagyon büszke volt a műlábára.

Bevallom magának, sokkal jobban kedveltem Bruzsinszkit, amíg hat ujja volt. Később már egyáltalán nem kedveltem. Nem lett volna szabad levágnia azt a hatodik ujját.

(Híd, 1977/5. sz.; Szép magyar novella. Új Idő Kft. Bp., 1990.)

Rádió és gumibot

Közeledett a nyár, szépen sütött már a nap, bár én az udvari albérleti lakásomból nemigen élvezhettem a napsütést, egy minden oldalról körülzárt udvar legvégében laktam abban az időben, lakásom tulajdonképpen egyetlen tágas szobából és egy zuhanyozófülkéből állt, valamikor fáskamra vagy lomtár lehetett, de ügyes emberek kirámolták és kicsinosították, ablakot vágtak rajta az udvar felé, és kiadták nekem albérletbe. Az udvar két oldalán már igazi lakások voltak, felőlem nézve a jobb oldalon és hozzám legközelebb egy Milan Markov nevű békés természetűnek látszó civil ruhás rendőr lakott Svetlena nevű feleségével, aki igen helyrevaló asszony volt, szeretett rakott szoknyákban járni, és ha végigment az udvaron, a rakott szoknya nagyon szépen mozgott a combjain. Velük szemben Horváth Balázsék laktak. Horváth Balázs villanyszerelő volt, korán ment munkába, akárcsak én, felesége betegeskedett akkortájt, még az udvarra is ritkán jött ki, Erika nevű lányuk gimnáziumba járt, sovány, csontos kamasz lány volt, és sohasem járt rakott szoknyában, de hiába is húzott volna magára rakott szoknyát, az sem segített volna rajta sokat. A másik két lakás volt a legszebb, ezeknek a bejárati ajtajuk a kapualjból nyílott, ablakaik azonban már az utcára néztek. A jobb oldali lakásban Galaczék laktak, egy nyugdíjas házaspár, ők albérlőt is tartottak, aki azt hiszem ápoló volt a kórházban, mert néha fehér köpenyben láttam. A bal oldali lakás tulajdonosa szintén nyugdíjas volt, egy Kovács nevű

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 363 (Black plate)

nyugalmazott ügyvéd, ő nem tartott albérlőt, ellenben volt egy skót juhászkutyája, azzal járt esténként sétálni.

Ezek a lakások árnyékolták be az udvart, a lakók meg csöndesen és udvariasan mozogtak, ahogyan az egy árnyékos udvaron illik, én is udvariasan köszöngettem mindenkinek, de igazából csak Svetlanának örültem, egy kicsit ő helyettesítette nekem a napfényt az udvaron. Az igazi napfényt is élveztem persze, reggel, amikor munkába mentem, de főleg délután hazafelé jövet, amikor sokáig bámészkodtam a kirakatok előtt, mert rádiót szerettem volna venni, olyan rádiót, amellyel Budapestet is foghatom, mert közeledett a futball-világbajnokság ideje, és szerettem volna hallgatni a közvetítéseket. A kirakatok előtt is találkoztam néha Svetlanával, ilyenkor kedvesen köszönt, rám mosolygott és csillogtak a szemei, én meg sóvárogva néztem a rakott szoknyáját, de ennél többet nem tettem, hiszen rendőr volt a férje, méghozzá civil ruhás rendőr, és akármilyen békés természetűnek látszott, tudtam, hogy nem ajánlatos bosszúságot okozni neki.

Horváth Erikával is találkoztam időnként a kirakatok előtt, ő lehajtott fejjel halkan köszönt, és őutána nem néztem sóvárogva, mert egyáltalán nem emlékeztetett Svetlanára. Ezenkívül azt is tudtam, hogy nem lesz rádióm a világbajnokság kezdetéig, mert nincs elég pénzem, hogy rádiót vásároljak.

Aztán mégis lett rádióm. Egy este beállított hozzám Bakos Károly, nem tudom, honnan szerezte meg a címemet. Egy koffert hozott és egy nagy fadobozos rádiót. Börtönből jött, ahol két évet ült sikkasztásért, és megkért, hogy fogadjam be néhány hétre, amíg rendezi az életét. Két ágy volt a szobámban, örömmel befogadtam Bakos Károlyt, főleg a rádió miatt, rádió nélkül nem örültem volna neki, sohasem kedveltem Bakos Károlyt, tudálékos, magabiztos ember volt, kissé utálatos magabiztosságot árasztott, mint aki tudja, hogy neki mindig igaza van. Együtt tanultunk és együtt tanultuk ki a szakmát a bútorgyárban, de ő később elvégzett valami tanfolyamot és bekerült az irodába, ahol aztán pénz közelébe jutott és sikkasztáson kapták, és leültették. Most boldognak látszott, hogy kikerült a börtönből, gyorsan elrendezte a holmijait, én bekapcsoltam a rádiót, megvártam, amíg bemelegednek és világítani kezdenek a lámpái, akkor megkerestem Budapestet, szépen bejött a rádión, és én igen elégedett voltam. Bakos Károly ez idő alatt kissé idegesen járkált a szobában, azt mondta, nagy a mozgásigénye, a börtönben keveset mozgott, a mozgás hiányzott neki a legjobban és természetesen a nők.

– Mennyit sikkasztottál? – kérdeztem tőle.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 364 (Black plate)

– Egyáltalán nem sikkasztottam – mondta.

– Akkor miért ültél két évet?

– A politika miatt.

– Nem tudtam, hogy politizáltál.

– Nem is tudhattad, mert tényleg nem politizáltam. Ellenben politikai vicceket meséltem. Pontosabban csak egy politikai viccet, de ezért is följelentett valaki.

Nem hittem neki, hiszen mindenki azt mesélte, hogy sikkasztásért került börtönbe. Megkérdeztem:

– Milyen vicc az, amiért két évet lehet kapni?

– Jobb, ha nem ismered az ilyen vicceket – legyintett. – Az én viccem nagyjából arról szólt, hogy az egyik elvtárs bemegy a másik elvtárs irodájába, ahol két vezető elvtárs arcképe lóg a falon. Csakhogy akkor már az egyik vezető elvtárs lebukott. A látogató a falra mutat, és megkérdezi, hogy mikor veszed le már azt a disznót? Mire a másik visszakérdezi, hogy melyiket? Én ezt nevekkel meséltem, és valaki följelentett. Az efféle vicceket még hallgatni is veszélyes.

– Tulajdonképpen nem is érdekelnek a politikai viccek – mondtam. – Jelenleg a rádió érdekel leginkább. Rendszeresen fogom hallgatni a rádiót, különösen majd a közvetítéseket a világbajnokságról.

– A magyarok nyerik a világbajnokságot – jelentette ki megszokott magabiztosságával Bakos Károly.

– Nem hiszem – mondtam. – Négy évvel ezelőtt ők voltak a legjobbak a világon, és mégsem nyerték meg a világbajnokságot.

– Éppen azért nem nyerték meg a világbajnokságot, mert ők voltak a legjobbak – magyarázta Bakos Károly. – Mindenki tudta, hogy ők a legjobbak, és mindenki dupla erővel hajtott ellenük. Most viszont nem figyelnek rájuk, és ezért megnyerik a világbajnokságot.

Nem vitatkoztam vele, hallgattam a rádió duruzsolását, ő meg elment, hogy mozogjon egy kicsit. Az elkövetkező napokban is keveset tartózkodott a lakásban, nyilván a mozgásigényét elégítette ki, meg talán munkát is keresett magának, rendezni akarta az életét. Közben azonban ő is felfigyelt Svetlanára, de ő nemcsak udvariasan köszönt az asszonynak, hanem leállt vele beszélgetni, és néhány nap múlva már Svetlana behívta magához egy kávéra. Amikor hazajöttem a munkából, Bakos Károly ragyogó arccal dicsekedett:

– Nagyon jó kávét főzött nekem Svetlana. És nagyon jól áll rajta a rakott szoknya. Észrevetted?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 365 (Black plate)

– Észrevettem – mondtam kissé bánatosan és irigykedve. – De azért jó lesz, ha vigyázol. Rendőr a férje.

– Én már nem félek a rendőröktől – mondta. – Holnap délelőtt is elmegyek Svetlanához kávézni. A férje soha sincs otthon.

Milan Markov általában tényleg keveset volt otthon, néha napokig nem láttuk, talán éjszaka sem jött haza, bizonyára rengeteg dolga akadt a rendőrségen. És Bakos Károly ezentúl minden délelőtt Svetlanánál kávézgatott, aztán már nem csak délelőtt. Egy este azt mondja:

– Átmegyek egy kicsit a szép szomszédasszonyunkhoz. Megkérlek, hogy oltsd el a villanyt a szobában és figyeld a kaput, a rádiót meg tedd az ablakba, ott is hallgathatod, a rádiót lámpáit viszont én jól látom a szomszédból, ha véletlenül hazajönne a rendőr, néhányszor kapcsold ki és kapcsold be a rádiót, akkor tudni fogom, hogy baj van, és gyorsan kiosonok onnan.

– Sötét van a kapualjban és az egész udvarban – mondtam. – Mi lesz, ha esetleg későn jelzek?

– Igyekezz időben jelezni – mondta. – De a biztonság kedvéért majd veszek magamnak egy gumibotot.

Az ablakba tettem a rádiót, a szobában eloltottam a villanyt, Bakos Károly meg átment Svetlanához. A sötét udvarban csak a rádió lámpái világítottak és Horváthék egyik ablaka, amögött valószínűleg Erika tanulta a másnapi tananyagot. Bakos Károly esti kiruccanásai rendszeresekké váltak, gumibotot is szerzett magának valahonnan, egy kis gumibotot, feleakkorát, mint a rendőröké, de ezzel a kis gumibottal is nagyokat lehetett ütni, kipróbáltam a tenyeremen, és Bakos Károly most már gumibottal járt esténként Svetlanához. Én meg éberen figyeltem a kaput és a sötét udvart és hallgattam a rádiót. És nem történt semmi baj esténként, néhányszor fölöslegesen riasztottam Bakos Károlyt, kétszer Galaczék albérlőjét, kétszer meg Horváth Balázst véltem a rendőrnek, amikor benyitottak a kapun, egyszer azonban tényleg a rendőr jött haza, de akkor is időben jeleztem, és Bakos Károly észrevétlenül átfutott a lakásunkba. De nem csak én jeleztem. Amikor ki-be kapcsolgattam a rádiót, Horváth Erika is eloltotta és felgyújtotta a villanyt a szobájában, lehet, hogy Bakos Károly őt is megkérte, hogy figyelje az udvart. A vészjelzésekkel tehát minden rendben volt, Bakos Károly módfelett boldognak látszott, és mintha megfeledkezett volna arról, hogy rendeznie kellene az életét.

Közben elkezdődött a világbajnokság, a magyar focisták gyászosan szerepeltek, még Wales válogatottjától is kikaptak, és nem jutottak tovább a csoportjukból.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 366 (Black plate)

– Nem lesznek világbajnokok a magyarok – mondtam szemrehányóan és majdnem dühösen a magabiztos Bakos Károlynak.

– Tragikus dolgok miatt nem lehettek világbajnokok – mondta. – Kivégezték Nagy Imrééket és a hír éppen akkor jutott el a magyar futballistákhoz, amikor Wales ellen játszottak. A magyar emigránsok gyászszalagos magyar zászlókat tűztek ki a lelátóra, gyászszalagos zászlók alatt pedig nem lehet játszani.

– Unom már minden este hallgatni a rádiót – mondtam, bár tulajdonképpen nem untam, szerettem hallgatni a rádiót, ha nem is olyan lelkesedéssel, mint a világbajnokság elején.

– Hamarosan rendezem az életemet – mondta Bakos Károly. – És akkor majd találunk más megoldást Svetlanával.

Nem maradt ideje rendezni az életét. Egy délután igen gondterhelten üldögélt a szobában, amikor hazaérkeztem, a tenyerét csapkodta a kis gumibottal.

– Délelőtt leütöttem a rendőrt – mondta. – Hazajött, és ott talált engem a feleségével.

– Kávéztatok?

– Akkor éppen nem kávéztunk, a rendőr rám támadt, le kellett ütnöm a gumibottal.

– Ebből baj lesz – mondtam.

– Nem követtem el semmi büntetendő cselekményt – mondta Bakos Károly, de most nem volt olyan magabiztos, mint máskor.

Akkor este veszekedés, majd dulakodás hallatszott a rendőrék lakásából, Svetlana hangosan sikoltozott, visszhangzott az udvar, még a nyugalmazott ügyvéd skót juhászkutyája is ugatni kezdett, pedig igen jámbor és öreg kutya volt már. Másnap Svetlana bekékült és bedagadt szemekkel jelent meg az udvaron, és ezúttal nem rakott szoknya volt a derekán. A következő napon két egyenruhás rendőr jött be az udvarunkba, és elvezették Bakos Károlyt. Nem sokkal később átjött hozzám Milan Markov. Most nem látszott békés természetűnek.

– Aljas ember a te barátod – közölte velem és úgy nézett rám, mint aki engem is aljas embernek tart.

– Én inkább tudálékosnak és nagyképűnek nevezném – mondtam.

– Zaklatta a feleségemet – mondta Milan Markov. – Állandóan zaklatta, és mocskos politikai vicceket mesélt neki. Bizonyára neked is mesélt politikai vicceket.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 367 (Black plate)

– Nekem nem mesélt politikai vicceket – mondtam. – Ritkán tartózkodott itthon és akkor is keveset beszélgettünk. Tulajdonképpen nem is voltunk igazán jó barátok.

– Azt a viccet sem mesélte el, amelynek az a poénja, hogy: melyik disznót vegyem le a falról?

– Ezt sem mesélte el. Tudta, hogy nem szeretem a vicceket. Leginkább a rádiót szeretem hallgatni.

– Állandóan Budapestet hallgatod – mondta szemrehányóan Milan Markov.

– A világbajnokság miatt.

– A magyaroknak szurkoltál?

– A jugoszlávok nem jutottak ki a világbajnokságra – mondtam óvatosan.

– Jobb lett volna a magyaroknak is, ha nem jutnak ki a világbajnokságra. Alaposan lejáratták magukat. Még Walestől is kikaptak.

– Éppen akkor végezték ki Nagy Imrét – mondtam. – És ez elszomorította a magyar focistákat.

– Nagy Imre afféle magyar nacionalista volt, nem? – kérdezte Milan Markov.

– Nem hiszem, hogy nacionalista volt – mondtam.

– A magyarokról sohasem lehet tudni – mondta Milan Markov. – Hallottad már azt a politikai viccet, amely a szocialista országokat jellemzi?

– Nem hallottam.

– Magyarország olyan, mint egy szép alma. Kívül piros, belül fehér.

Milan Markov nevetett a viccen, én nem nevettem, és ez a beszélgetés sem tetszett nekem.

– Nem szeretem a vicceket – mondtam. – A sportközvetítéseket szeretem meg a komolyzenét.

– Hallgatsz te mást is. És éjszakánként sokszor villogtattad a rádiódat az ablakban.

– A légköri zavarok miatt időnként recseg a rádió – mondtam. – Ilyenkor kikapcsolom egy pillanatra, hogy megszűnjön a recsegés.

– Bakos Károlyt akkor is elítéli a bíróság, ha te nem vagy hajlandó tanúskodni ellene – mondta Milan Markov.

– Nincs miért tanúskodnom – mondtam. – Tudtommal nem követett el semmilyen büntetendő cselekményt.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 368 (Black plate)

– A feleségem tanúsítani fogja, hogy mocskos politikai vicceket mesélt neki – mondta Milan Markov. – Márpedig ez igenis büntetendő. És egyébként is, mindenkit el lehet ítélni valamiért. Még téged is.

– Én nem zaklatok senkit, nem mesélek politikai vicceket és nagyon óvatosan élek.

– Legyél óvatos továbbra is – tanácsolta Milan Markov, és végre elment.

Kutatni kezdtem a szobában, Bakos Károly párnája alatt megtaláltam a gumibotot. Egy ideig ütögettem vele a tenyeremet, aztán elrejtettem a szekrény mögé. Egy kicsit csodálkoztam, hogy a két egyenruhás rendőr nem kereste, lehet, hogy Milan Markov nem is mondta meg nekik, hogy Bakos Károly leütötte őt a gumibottal. Mindenesetre óvatosan éltem a továbbiakban. Továbbra is hallgattam esténként a rádiót, időnként ki-be kapcsoltam, hátha meggyőzöm Milan Markovot, hogy csak a légköri zavarok miatt villogtatom a rádiómat. Ilyenkor Horváth Erika is eloltotta és felgyújtotta a villanyt a szobájában, nem tudtam, hogy miért csinálja ezt, vége volt már a tanévnek, nem kellett késő estig tanulni, vészjeleket sem kellett adni, szegény Bakos Károlyt már elvitte a rendőrség. Befejeződött a világbajnokság, a brazilok a döntőben nagyon megverték a svédeket, és ők lettek a világbajnokok. Ezek után is hallgattam és villogtattam a rádiót, az udvarban és a lakásokban csönd volt, úgy látszik mindenki óvatosan élt, Milan Markov többé nem verte meg a feleségét, és az öreg skót juhászkutya sem ugatott.

Egy éjszaka bekopogtattak hozzám. Kinyitottam az ajtót, az ajtó előtt Horváth Erika állt. Most nem hajtotta le a fejét, felnézett az arcomba és halkan azt mondta:

– Nagyon jólesett, hogy néha fényjeleket adott nekem. Jó tudni, hogy valaki néha rám is gondol.

Úgy hangzott az egész, mint valami slágerszöveg, amit talán nemrégen hallottam a rádióban. Meglepődtem, hirtelen csak dadogni tudtam:

– Én tulajdonképpen nem is...

– Bemehetek? – kérdezte Erika, és azzal már be is jött a szobámba.

Csak a rádió lámpái világítottak, de a félhomályban is egyből megtalálta az ágyamat és leült a szélére.

– Sötét van itt nálam – motyogtam. – Megszoktam, hogy sötétben hallgatom a rádiót.

– Én is szeretek sötétben üldögélni, ha van mellettem valaki – mondta Erika. – De én mindig egyedül vagyok. Nincs rádióm, még egy kutyám sincsen. És az utcán sem vesz észre senki.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 369 (Black plate)

– Talán azért, mert mindig lehajtott fejjel jár – mondtam.

– Maga az egyetlen, aki észrevette, hogy létezem – mondta.

– Mások is észre fogják venni – vigasztaltam.

– Ahhoz olyannak kellene lennem, mint Svetlana. De én sohasem leszek olyan.

– Jobb is – mondtam. – Az ilyen Svetlana-féle nők csak bajt okoznak az embereknek. Maga sohasem fog senkinek bajt okozni.

– Ígérje meg, hogy máskor is ad majd fényjeleket nekem – mondta.

– Megígérem.

Leültem mellé az ágyra, és elkezdtem kigombolni a ruháját, és Svetlanát képzeltem magam elé rakott szoknyában és kék monokli nélkül. Erika nem ellenkezett. Nagyon kicsi és sovány volt ruha nélkül, de most nem volt olyan szomorú, mint általában.

Ezek után esténként tényleg Erikának adtam a fényjeleket. Ha visszajelzett, ez azt jelentette, hogy át fog jönni hozzám. Legtöbbször visszajelzett, egészen jókedvű lett, és mintha megtestesedett volna egy kicsit, nem kellett már minden alkalommal Svetlanára gondolnom, amikor legomboltam róla a ruháját. Közben Bakos Károlyt bíróság elé állították, Svetlana tanúskodott ellene, és Bakos Károlyt elítélték két évre ellenséges politikai uszításért, vagy valami ilyesmiért. Minden bizonnyal politikai vicceiért. Erikával sajnáltuk Bakos Károlyt, bár nem sokat beszéltünk róla, alapjában véve igen jól megvoltunk együtt éjszakánként a duruzsoló rádió mellett.

Egy reggel azonban az udvaron elébem állt Milan Markov.

– Figyelmeztettelek, hogy legyél óvatos – mondta.

– Óvatos vagyok – mondtam. – Óvatosabban már nem is élhetnék. Minden este lehalkítom a rádiót.

– A kiskorúak megrontását szigorúan bünteti a törvény – mondta.

Három nap múlva elköltöztem a város másik végére, a rádiót és a gumibotot is magammal vittem, és a továbbiakban még óvatosabban éltem. Horváth Erikával később is találkoztam még néhányszor a kirakatok előtt, lehajtott fejjel, halkan köszönt, pontosan úgy, mint régen, és soha többé nem mondott olyanokat, ami slágerszövegre emlékeztetett volna.

(Kortárs, 1991/10. sz.; Látóhatár, 1991/11–12. sz.; Rádió!... Rádió!... Noran, Bp., 2005.; Akácok alatt. Lazi Kiadó, Szeged, 2007.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 370 (Black plate)

Nemesi származékok

Azon a szombat délutánon, amikor komolyan fontolgatni kezdtem, hogy kilépek a bútorgyárból, valamiért valamennyien ingerültek voltunk. Komoran pálinkázgattunk a felsöpört asztalosműhely sarkában, és teleszájjal szidtuk Bruzsinszkit, a lengyel nemesi származású féllábú portást, aki egyre pimaszabbul viselkedett velünk szemben, jóformán mindennap átkutatta a táskáinkat, és olyan harsányan és közönséges módon lármázott, ami egyáltalán nem illett egy lengyel nemeshez. Emiatt én továbbra sem hittem el, hogy Bruzsinszki lengyel nemesi származék, egyáltalán nem tudott lengyelül, és hiányzott belőle minden kifinomultság, ami szerintem az előkelő származású embereket jellemzi mindenütt a világon. Dosztán Feri ellenben éppen minősíthetetlen modora miatt szentül meg volt győződve, hogy Bruzsinszki tényleg nemesi származék, mert Dosztán Feri szerint a nemesurak a történelem folyamán mindenütt a világon fennhéjázóan és gorombán viszonyultak embertársaikhoz. Efölött már sokszor összevitatkoztunk, azon az ingerült szombaton is vitatkoztunk, de nem vesztünk össze, mert mindketten egyformán utáltuk Bruzsinszkit, így hát inkább őt szidtuk, és ahogyan fogyott a pálinka, mi is egyre hangosabbak lettünk.

Akkor jött be a műhelybe Cvijanovics főmérnök. Szúrós tekintettel mért végig bennünket, mert ő szigorú ember volt, aki nem tűrt semmiféle fegyelmezetlenséget és henyeséget, ezenkívül parancsolóan jótermetű, szép szál férfi volt, majdnem olyan magas, mint én, különösen, ha kihúzta magát, márpedig ő mindig egyenes derékkal járt, én viszont kissé meggörbítettem a hátamat, így lettünk majdnem egyforma magasak, bár én még rossz testtartásommal is magasabb voltam egy kicsit, talán ezért nem rejtettem el a pálinkásüveget, ami akkor éppen az én kezemben volt.

– A műhelyben szigorúan tilos szeszes italt fogyasztani – mondta Cvijanovics a tőle megszokott szigorúsággal.

– Erre a hétre befejeztük a munkát – mentegetőzött Korhanecz Tamás. – Sokat dolgoztunk, és igen elfáradtunk.

Cvijanovics beleszimatolt a levegőbe, és megkérdezte:

– Ki hozta be a pálinkát?

– Én – mondtam, bár ez nem volt igaz, a pálinkát Szilágyi Lajos hozta be a műhelybe, de ő nem akart elmenni a bútorgyárból, kár lett volna bajba keverednie.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 371 (Black plate)

Cvijanovics kivette a kezemből az üveget, és kortyolt belőle. Ízlelgette a pálinkát, elfintorodott az arca, visszaadta az üveget és azt mondta:

– Gyönge és büdös.

– Montenegrói törkölypálinka – mondtam, és már-már elvigyorodtam, de a hátamat is meghajlítottam valamennyire.

– Ez nem igaz! – mondta a főmérnök, és már megint szúrtak a szemei, és megkérdezte tőlem: – Jó asztalos vagy?

– Én vagyok a legjobb – mondtam önérzetesen, és ez igaz is volt, senki sem vitatta el a műhelyben.

– Hétfőn reggel jelentkezz nálam az irodában – mondta Cvijanovics sértődötten és parancsolóan. – Velem jössz a Kerámiába. Az igazgató új bútorokat akar rendelni tőlünk. Majd összeírod, hogy mire van szüksége. És ott majd kapsz igazi montenegrói törkölypálinkát.

Bólintottam, hogy rendben van, a főmérnök meg szálfaegyenesen kivonult a műhelyből, nem pattogott már többet, mi mégis csöndben maradtunk. Körbeadtuk az üveget, és csak akkor szólalt meg Szilágyi Lajos:

– Büszke emberek ezek a hegyilakók. Könnyen megsértődnek.

– Szeretnek hetvenkedni és parancsolgatni – mondta Dosztán Feri. – Lehet, hogy nemesi származásúaknak hiszik magukat.

– Nagyon összetartanak – mondta Korhanecz Tamás. – Ezt megtanulhatnánk tőlük. Időnként piszkoskodnak egymással, de azért összetartanak és segítik egymást. A Kerámia igazgatója is montenegrói. Azt hiszem, Tausannak hívják.

– Kilibarda főmérnökkel is találkozni fogsz – fordult felém Szilágyi Lajos. – Azt mesélik, egy kastélyban pöffeszkedik ott a Tisza mellett a Kerámia közelében.

– Nem kívánok találkozni azzal a gyilkossal – tiltakoztam.

– Minden bizonnyal találkozni fogsz vele – mondta Korhanecz Tamás. – Cvijanovics rendszeresen meglátogatja Kilibardát. Nem szeretik egymást, de azért összetartanak. Tanulhatnánk tőlük. Cvijanovics rendszeresen eljár a Kerámiába, úgy tesz, mintha üzletelne az igazgatóval, aztán meglátogatja Kilibardát a pazar kastélyban. Mindig visz valakit magával a gyárból, és ilyenkor nem a sofőrje, hanem Franciska, a titkárnője vezeti a kocsiját. És igen gyűrötten szokott visszatérni.

– Nem kívánok Kilibardával találkozni – tiltakoztam továbbra is.

– Ha Franciska vezeti a kocsit, biztos lehetsz benne, hogy találkozol vele – mondta Szilágyi Lajos.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 372 (Black plate)

– Ezekkel a nemesi származékokkal még mindig nem tudunk elbánni – mondta keserűen Dosztán Feri.

– Kilibarda alapjában véve rendesen viselkedett itt a gyárban, és értette a munkáját – vigasztalt Korhanecz Tamás.

Kilibarda főmérnök tényleg rendesen viselkedett a gyárban, igaz, hogy hosszú bajuszával és hosszú hajával eléggé marcona jelenség volt, parancsolgatni is szeretett, de nem akart fegyelmezni és megnevelni bennünket mindenáron, és az ő idejében sokkal szebb bútorokat csináltunk, mint Cvijanovics keze alatt. Ki tudja, milyen sokáig csináltuk volna még a szép bútorokat, de Kilibarda egy nyári estén rálőtt Sebők Jánosra, a birkózóedzőre. A gyilkossági kísérlet megdöbbentett valamennyiünket, nem értettük, hogy a főmérnökünk miért vetemedett ilyesmire, ezért hát elmentünk a bírósági tárgyalásra, ahol az ékesszóló védőügyvéd mindent megmagyarázott, amint már azt az efféle védőügyvédek szokták. Természetesen azzal kezdte, hogy Kilibardának viszontagságos ifjúkora volt. Szüleivel érzékeny lelkű suhancként jött le messziről, a montenegrói hegyekből a síkságra, egy magyarok lakta faluba, kezdettől fogva idegesítette, hogy a magyarok számára érthetetlen nyelven beszélnek, és mivel a hegyekben tekintélyes öregemberek azt sulykolták bele, hogy ő a legkiválóbb nemzet tagja, igen harciasan viszonyult az őshonos fiúkhoz, minduntalan verekedéseket kezdeményezett, holott igen vékonycsontú, nyiszlett gyerek volt. Az őshonos fiúk kezdetben még így is visszahőköltek előle, megpróbálták lecsillapítani, időnként szelíden félretolták, Kilibardát ez még jobban feldühítette, még harciasabb lett, mire az őshonos fiúk kíméletlenül felpofozták, többször egymás után. Nagy megrázkódtatás volt ez életében, ezért amikor a városba került, beiratkozott a vasutasok birkózóegyesületébe. Szorgalmasan járt edzésekre, tehetséges birkózónak tartották, jó versenyző lehetett volna belőle, csakhogy a vasutasok klubjában az ő súlycsoportjában, a pehelysúlyban versenyzett egy nálánál is tehetségesebb birkózó, név szerint Sebők János, aki folyton kiszorította őt az első csapatból. Kilibarda az edzésen dühödten próbálta leteperni Sebők Jánost, de az minduntalan a földhöz nyekkentette, és amikor már Sebők János ráunt a dühöngésre, péppé morzsolta Kilibarda jobb fülét. A tapasztalt kötöttfogású birkózók nagyon értenek az ilyesmihez. Az ember ha távolról nézi őket, azt hinné, hogy csak fogdossák és taszigálják egymást, közben pedig keményen dörzsölik az ellenfél fülét. Kilibardának is összeroppant a jobb füle, kicsire zsugorodott, olyan lett, mint a megolvadt és hirtelen megdermedt gyertyaviasz egy fekete csészealjon, vagy mint egy simá-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 373 (Black plate)

ra csiszolt, lapos kavics valamelyik folyó partján, vagy mit tudom én, szóval alig emlékeztetett emberi fülre. Ez volt Kilibarda életében a második megrázkódtatás. Felhagyott a birkózással, hosszúra növesztette a haját, hogy eltakarja megnyomorított jobb fülét, hosszú bajuszt növesztett, hogy tekintélyesebbnek látsszék, mérnöki diplomát szerzett, eljött hozzánk főmérnöknek, megnősült, a montenegrói hegyekből hozott magának feleséget, arra számított – és ezt néha mondta is –, hogy majd a fiai fogják bebizonyítani, hogy melyik nemzet a legkülönb a világon. Két szép lánya született. Kilibarda megkeseredett, és keserű szemrehányásokkal illette feleségét, őt kárhoztatta, amiért nem szült neki fiúgyermekeket. Addig kárhoztatta, hogy végül az asszony a két kislánnyal elköltözött Cvijanovicshoz, aki szintén nálunk mérnökösködött, és aki kinézésre jobban beleillett a világ legkiválóbb nemzetének a példányai közé, mint Kilibarda, bár gyöngébb szakember volt, és ezt mindenki tudta a bútorgyárban. Kilibarda életének ezt a harmadik megrázkódtatását már nem tudta vér nélkül elviselni. Elővette pisztolyát, és egy nyári estén elment a vasutasok klubháza elé. Sebők János akkor már felhagyott a versenyzéssel, sikeres edző lett, azon az estén is az ifjú birkózókat okította, és amikor edzés után kijött az utcára, Kilibarda kétszer mellbe lőtte.

A védőügyvéd mindezt sokkal meghatóbban és részletesebben mondta el, tulajdonképpen mindent megmagyarázott, mérhetetlenül sajnálta védencét, és felmentő ítéletet kért. A bíróság nem hozott felmentő ítéletet, az ügyet az orvosszakértőkhöz utalták és igencsak hosszúra nyújtották, Sebők János lassanként felépült sérüléséből, az edzősködést azonban abbahagyta, a későbbiekben pontozóbíróként jeleskedett birkózómérkőzéseken, Cvijanovics közben főmérnök lett a bútorgyárban, Kilibarda meg eltűnt a szemünk elől, legfeljebb találgatni lehetett, hogy hová került, és hogy hogyan alakult a sorsa.

– Szép kastélyban fogsz találkozni vele – bizonygatta Korhanecz Tamás. – Azt hiszem, rendszeresen vadászik őzekre és vaddisznókra a Tisza árterületén, és kényelmesen él fajtiszta vadászkutyákkal körülvéve. Ezek a hegyilakók összetartanak és gondoskodnak egymásról, még akkor is, ha olykor elorozzák egymás feleségét.

– Utálom a nemesi származékokat – háborgott Dosztán Feri. – Lármáznak, parancsolgatnak és általában kényelmesen élnek, anélkül, hogy igazából megdolgoznának ezért. Tőlünk persze elvárják, hogy keményen dolgozzunk, és még a szombat esti lazítások miatt is megdorgálnak bennünket.

– Nem biztos, hogy Kilibarda nemesi származék – mondta Szilágyi Lajos.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 374 (Black plate)

– Akkor sem volt joga lelőni Sebők Jánost – mondta Dosztán Feri. – Be kellett volna ismernie férfiasan, hogy Sebők János mindig jobb birkózó volt, mint ő. Ezt meg is mondanám neki, ha találkoznék vele.

Én viszont egyáltalán nem akartam találkozni Kilibardával. Hétfőn reggel mégis be kellett mennem Cvijanovics irodájába. Reménykedtem, hogy nem Franciska, a titkárnő fogja vezetni a nagy vállalati gépkocsit. Franciska amolyan anyáskodó természetű, középkorú asszony volt, engem is kedvesen és kedélyeskedve fogadott, de korához és természetéhez képest igen sportosan volt felöltözve, és az rosszat sejtetett.

– Maga fuvaroz el bennünket a Kerámiába? – kérdeztem.

– Én – mosolygott Franciska. – Ne félj, nagyon jól vezetek, épségben hazahozlak benneteket.

– Hol van a sofőr? – kérdeztem.

– A sofőrök sokat fecsegnek – mondta kitérően Franciska.

– A nők többet fecsegnek, mint a sofőrök – mondtam barátságtalanul, mert nem értettem, hogy mire célozgat.

– A nők gondosan ápolják és tisztába teszik a beteg férfiakat.

– Engem még sohasem kellett ápolgatni – mondtam.

– Egyszer még szükséged lehet rá. Lehet, hogy hamarosan – titokzatoskodott tovább Franciska.

Cvijanovics is megjelent, és ő még titokzatosabb volt, mint a titkárnője, mert nem szólt semmit. A gépkocsiban is gondolataiba merülve hallgatott, Franciska keményen fogta a kormánykereket, tényleg ügyesen vezetett, vagy másfél óra múlva a Tisza mellett, a Kerámia előtt voltunk. A Kerámiáról csak annyit tudtam, hogy sokféle kerámia- és majolikacsempéket gyárt, és hogy igen jól gazdálkodó vállalat. Szerettem volna megnézni a gyárcsarnokot és az égetőkemencéket, de Cvijanovics egyenesen az igazgató irodájába menetelt, én kedvetlenül lépkedtem a nyomában, bementünk az igazgatóhoz, akit talán Tausannak hívtak, összeölelkezett Cvijanoviccsal – ezek a hegyilakók minduntalan ölelgetik és csókolgatják egymást –, Cvijanovics ettől mindjárt feloldódott, nevetett, ismerősei felől érdeklődött, leült egy fotelbe, én is leültem, figyelmesen körülnéztem, az iroda falait kerámia- vagy majolikalapok borították, nem értek az ilyesmihez, mindenesetre szép fényes és színes lapok voltak, csak éppen túl sok volt belőlük, ezért nem nyerte meg tetszésemet az igazgatói iroda, hatalmas és ízléstelenül hivalkodó fürdőszobára emlékeztetett. Túl sokáig nem bámészkodhattam, az igaz-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 375 (Black plate)

gató egy üveg pálinkát és poharakat rakott elénk, teletöltötte a poharakat, Cvijanovics gúnyosan a szemembe nézett és azt mondta:

– Ez az igazi montenegrói törkölypálinka, nem pedig az az ócska lötty, amit ti isztok szombat délutánokon. A szombati ivászatoknak egyébként is véget vetünk. De most igyál!

Ittam. Erős, jó pálinka volt, a falakra ragasztott fényes csempék egyből megszépültek tőle. Nagyon gyorsan három pohárral diktáltak belém, akkor Cvijanovics utasított, hogy járjam végig az irodákat, gondosan szemrevételezzek mindent, és vázoljam fel, hogy milyen bútorokkal varázsolhatnánk még szebbé egy jól gazdálkodó vállalat irodaházát.

Végigjártam az irodákat, megmértem a falakat, jegyzeteltem és rajzoltam, körülöttem unott képű tisztviselők járkáltak, jóformán ügyet sem vetettek rám, az volt az érzésem, hogy egyáltalán nem veszik komolyan szorgoskodásomat. Ennek ellenére lelkiismeretesen szemrevételeztem és bemértem mindent, és szép új irodai bútorokat képzeltem a régiek helyére. Több mint két óra hosszáig tevékenykedtem, akkor visszamentem az igazgatói irodába, Cvijanovics párás szemekkel nézett rám, nem kérdezett semmit, nem érdeklődött elképzeléseim felől, az igazgatóval fecsegett számomra ismeretlen emberekről, és az igazi montenegrói törkölypálinkát töltögette a poharakba. Túl gyorsan töltögette, és én éreztem, hogy baj lesz. Szeretek inni, de nem szeretek berúgni, és nem szeretem az olyan embereket, akik túl gyorsan isznak. Újabb üveg került az asztalra, ebből is jócskán fogyasztottunk, de még kivártuk az ebédidőt. Csakhogy nem mentünk el sehova sem ebédelni. Könnyű járású pincérlányok ezüstös tálcákon felszeletelt sonkát, kolbászt és sajtot hoztak be, égett már a gyomrom, mohón falatoztam, és igen logikusan azt javasoltam, hogy most már váltsunk át borra, vagy inkább sörre.

– Pálinkát iszunk! – jelentette ki parancsolóan és hullamereven Cvijanovics.

Így hát továbbra is a méregerős pálinkát ittuk, és én már biztos voltam benne, hogy ebből baj lesz. Figyelmeztettem Cvijanovicsot, hogy hamarosan be fogunk rúgni.

– Ez az ára annak, hogy bekerüljünk a szanatóriumba – mondta akadozó nyelvvel.

– Nem szándékozom bekerülni semmilyen szanatóriumba – riadoztam.

– Ez egy rendkívül jól őrzött szanatórium – motyogta Cvijanovics. – Nagyon nehéz bejutni oda.

– Egyáltalán nem szándékozom szanatóriumba kerülni – ismételtem.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 376 (Black plate)

De Cvijanovics akkor már elaludt, az arca nagyon fehér volt a színes irodában. Hátradőltem a fotelben, a mennyezetet néztem, kissé homályosan úgy láttam, hogy a mennyezeten is színes kerámia- vagy majolikalapok csillognak, reméltem, hogy nem hullanak a fejemre, behunytam a szemem, de akkor sebesen meglódult alattam a fotel, erre gyorsan kinyitottam a szemem.

A színes csempék addigra már lehullottak. Nem értettem. Csúnya szürke mennyezetet láttam fölöttem, a mennyezetről hámlott a vakolat. És én nem a fotelben ültem, hanem egy vaságyon feküdtem és színjózan voltam. Ezt sem értettem. Megmozdítottam a fejem, és akkor láttam, hogy a bal karomból vékony műanyag cső kígyózik fölfelé egy üvegtartályba, amelyben víz, vagy vízhez hasonló folyadék volt. Fehér köpenyes, fiatal lány hajolt fölém, anyáskodva rám mosolygott, mint Franciska titkárnő, de ez a lány fiatalabb és szebb volt, mint Franciska, és nem hiszem, hogy tudott gépkocsit vezetni.

– Álmodom? – kérdeztem.

– Nem álmodik – mondta a fiatal lány.

– Az előbb még kicsit mólés voltam, de most színjózan vagyok – mondtam.

– Azt elhiszem – mondta a lány. – Szakszerűen kimostuk a gyomrát, és most infúziót kap.

– Hogyhogy kimosták a gyomromat? – hördültem fel. – Senki sem nyúlt hozzám. Ültem a Kerámia igazgatójának a szobájában, színes majolikacsempéket néztem, csak egy pillanatra hunytam le a szemem. Hová tűntek a színes kerámia- és majolikalapok?

A fiatal lány elkomolyodott, és komolyan kérdezte tőlem:

– Milyen nap van ma?

– Hétfő van – mondtam sértődötten és színjózanon. – Hétfő délután van.

– Hétfő éjszaka van – mondta a lány. – Mindjárt kedd lesz. Nézzen körül.

Körülnéztem. Koszos, lepusztult kórházi szobában feküdtem, vaságyak sorakoztak egymás mellett, a vaságyakon elbambult férfiak ültek gyűrött pizsamában, vakaróztak, motyorásztak maguk elé, vagy hangtalanul gesztikuláltak. A lány felé fordultam, és megállapítottam:

– Maga ápolónő, ezek a fickók itt körülöttem meg valamennyien bolondok.

– Tényleg ápolónő vagyok – mondta a fehér köpenyes lány. – Ezek meg itt beteg emberek. Magát és a barátját is betegen hozta ide gépkocsin a Kerámiából egy jólelkű asszony még kora délután. Maga rendesen viselkedett,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 377 (Black plate)

leszámítva azt, hogy elájult, és ezért nehezen tudtuk kihúzni a gépkocsiból. A barátja azonban nemcsak elájult, hanem tele is hányta a kocsit. Ő már nem először van itt nálunk, és mindig mocskosan érkezik.

– Hol van a barátom? – kérdeztem.

A lány a hosszú kórházi szoba vége felé mutatott. Felemelkedtem és megláttam Cvijanovicsot. Egy vaságyon ült a hosszú hajú és hosszú bajuszú Kilibardával szemben, mindkettőjükön gyűrött pizsama volt, és sakkoztak. Mindketten elesettnek és szánalmasnak látszottak. Ekkor vettem észre, hogy rajtam is pizsama van. Ráförmedtem a jóságos ápolónőre:

– Vegye ki belőlem ezt a vackot!

Készségesen kihúzta a karomból a vékony műanyag csövet, és az üvegtartállyal együtt eltűnt a szobából. Felpattantam az ágyról. Ahhoz képest, hogy nemrégen állítólag kimosták a gyomromat, erősnek és egészségesnek éreztem magam, és gyorsan el akartam menni a szegény bolondok közül. A szoba végébe siettem, és megálltam a sakkozó főmérnökök mellett. Cvijanovics felnézett rám, gyűrött arccal elmosolyodott, és azt mondta:

– Látod, mégis bekerültünk a szanatóriumba. Pedig módfelett nehéz bejutni. De én tudom a módját...

– Menjünk innen a fenébe – mondtam. – Nem akarok a bolondok között maradni ebben a koszfészekben.

– Reggelig nem engednek ki bennünket – mondta Cvijanovics. – Feküdj le és hunyd le a szemed.

Nem feküdtem le, továbbra is ott álltam mellettük, és egyáltalán nem tetszett, hogy mögöttem elmebajosok motyorásznak és mutogatnak. Cvijanovics halkan duruzsolt Kilibardának, arról próbálta meggyőzni, hogy a felesége jól van, ő, mármint Cvijanovics gondoskodik róla, és a kislányok is szépen növekednek. Engem nem érdekelt Kilibarda családja, kétségbeesésemben a sakkjátszmára igyekeztem figyelni. Cvijanovics nyerésre állt, de duruzsolás közben állandóan rontott az állásán. Nem bírtam ki, rászóltam:

– A bástyával lépjen.

Cvijanovics a királlyal lépett teljesen feleslegesen és rossz helyre.

Még néhányszor segíteni akartam neki, de sohasem fogadta meg a tanácsaimat. Teljesen elrontotta a hadállást és feladta a játszmát. Akkor Kilibarda villámló szemekkel felnézett rám, és a bajusza alól megkérdezte:

– Te magyar vagy?

– Igen.

– Hallom a beszédedről – mondta megvetően. – Tudsz sakkozni?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 378 (Black plate)

– Tudok.

– Ülj le.

Cvijanovics átadta a helyét a vaságyon, és a fülembe súgta:

– Hagyjad, hogy győzzön.

Elkezdtünk sakkozni Kilibardával. Az egykori főmérnök az első tíz-tizenöt lépést nagyon okosan húzta meg, de azután már elkalandozott a tekintete, nem tudott a sakkfigurákra összpontosítani. Könnyedén megnyertem a partit, és aztán megnyertem még hármat. Akkor Kilibarda felállt, és fenyegetően azt mondta:

– Most birkózni fogunk.

Én is felálltam, majdnem egy egész fejjel magasabb voltam Kilibardánál és legalább húsz kilóval súlyosabb.

– Erősebb és fiatalabb vagyok, mint maga – mondtam békülékenyen.

– Nem hiszem, hogy erősebb vagy – mondta Kilibarda, és átkulcsolta a derekamat.

A réveteg bolondok elhúzódtak a közelünkből. Kilibarda erőlködött, de meg sem bírt mozdítani. Erre a nyakam köré fonta a jobb karját, húzta lefelé a fejemet, csípődobással próbálkozott volna, de én kiegyenesítettem a hátamat, szálfaegyenes lettem, akár Cvijanovics, a nyakamba kapaszkodó Kilibardát felemeltem a földről, és pontosan Cvijanovics arcába néztem, aki kétségbeesetten súgta felém:

– Engedd, hogy legyőzzön.

De én csak álltam kimerevedve, Kilibarda rángatta a nyakamat, aztán levegőben kalimpáló lábakkal is valahogy a hátam mögé került, és akkor már a torkomon volt a jobb karja, fulladozni kezdtem. Nem sokat tudok a birkózás szabályairól, de abban biztos voltam, hogy ez szabálytalan fogás. És Kilibarda még a fülemet is dörzsölni kezdte. Elegem lett az egész kínlódásból, meg felháborodtam is egy kicsit, így hát egyszerűen hanyatt dobtam magam. A padlóra vágódtam, azazhogy Kilibarda vágódott a padlóra, én meg teljes súlyommal rázuhantam. Szinte hallottam, hogy ropognak a csontjai alattam. Karja lehanyatlott a torkomról.

Feltápászkodtam, Kilibarda aléltan hevert a padlón, orrából vér szivárgott, eláztatta hosszú bajuszát. Fehér köpenyes ápolók rohantak be, Kilibardát felmosták, Cvijanovicsot és engem kituszkoltak a folyosóra, elénk rakták a ruháinkat, és idegesen ránk parancsoltak, hogy tűnjünk el a szanatóriumból. Felöltöztünk és kimentünk az épületből, amely kívülről is éppen olyan mállott és elhanyagolt volt, mint belül. A kapu előtt ott állt a vállalati

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 379 (Black plate)

gépkocsi, Franciska türelmesen várt bennünket a kormánykerék mögött, és amikor beszálltunk az autóba, hozzám fordult és gúnyosan azt mondta:

– Hát mégis ápolásra szorultál, nagyfiú. Órákig takarítottam az autót utánatok.

– Én szobatiszta voltam ájultan is – mondtam.

– Olyan voltál, mint egy rongybábu – mondta Franciska, és a kocsival belehajtott a sötétségbe.

Cvijanovics, mintha magának beszélne, halkan megjegyezte:

– A mi hegyeink között általában magasra nőnek a férfiak.

– Tudom – mondtam.

– Az olyan satnya férfi, mint Kilibarda, ritkaságnak számít.

– Lehet – hagytam rá.

– Nem lett volna szabad ilyen csúnyán elbánnod vele. Nem tudja elviselni, ha legyőzi valaki.

– Senki sem szereti, ha legyőzik.

– Ez most hosszú időre visszaveti a gyógyulásban – mondta Cvijanovics.

– Hamarosan kilépek a bútorgyárból – mondtam.

– Egy szóval sem említettem, hogy el kell menned a gyárból.

– Elmegyek – mondtam. – Idegesít a gépek zúgása. És idegesít az a sok nemesi származék. Pimaszkodnak, handabandáznak, holott még rendes kastélyuk sincs, nyikorgó vaságyakon alszanak éjszakánként.

– Nem ismerek egyetlen nemesi származású dolgozót sem a gyárban – mondta Cvijanovics.

– Pedig sok van belőlük. Például Bruzsinszki. Ősei lengyel nemesek voltak.

– Ki az a Bruzsinszki?

– A féllábú portás.

– Lengyel nemesektől származik? – csodálkozott Cvijanovics. – Sohasem hittem volna. Egyébként nagyon rendes embernek látszik.

– Egyáltalán nem rendes ember – mondtam.

Ezután már nem beszéltünk többet, hagytuk, hogy az anyáskodó természetű Franciska csöndben hazavigyen bennünket. A szakszerű gyomormosás után most már igazán legokosabb volt minél előbb pihenőre térni. Akár egy nyikorgó vaságyon is. Abban az időben történetesen én is vaságyon aludtam éjszakánként.

(Tiszatáj, 1994/6. sz.; Körkép 1995. Magvető, Bp., 1995.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 380 (Black plate)

Március

A Selmeczky-völgyben valamikor régen, talán tíz évvel ezelőtt, hogy én oda mentem, gyilkosság történt. Azóta hívják a helyet Selmeczky-völgynek. Merthogy egy Selmeczky György nevű fickó, aki ekkor még csak tizenhét éves volt, itt verte agyon az apját. A szőlőjüket kapálták a domboldalon, összevesztek valamin, aztán össze is verekedtek, és ez a Selmeczky György megölte az apját. Dolgozott ott velük egy szőlőkötöző munkás is, de ő távolabb volt, nem hallotta, hogy azok ketten miért veszekszenek, és mire odaért, az öreg már halott volt. Selmeczky György és a szőlőkötöző munkás eltemették a halottat ott a domboldalon, és tovább dolgoztak estig. Este a faluban azt mondták, hogy az öreg Selmeczky egy csomó pénzzel elutazott valahová, és azt is sejtették, hogy talán külföldre szökött. Az emberek hittek is nekik meg nem is, nyomozás indult az ügyben, de minden eredmény nélkül. Azok ketten azonban elbizonytalanodtak egy kicsit, kihantolták a hullát és biztonságosabb helyre, az egyik dombtetőn, az erdőbe temették. Később átvitték egy másik dombtetőre a másik erdőbe, aztán meg a patak mellé. Több mint egy évig hordozták így a hullát, és ki tudja, meddig csinálták volna még, csakhogy a szőlőkötöző munkás, aki elég sok pénzt kapott hallgatásáért, rendszeresen ivott és rendszeresen verte a feleségét. Egy alkalommal, amikor a kelleténél talán jobban eltángálta az asszonyt, az sikoltozni kezdett és azt kiabálta, hogy nem akar az öreg Selmeczky sorsára jutni. Meghallották ezt a szomszédok, és amint az lenni szokott, feljelentést tettek, és ezután már gyorsan kiderült minden, Selmeczky Györgyöt bíróság elé állították. Ekkor egy kis jogi bonyodalom keletkezett, mert a gyilkos tettének elkövetésekor még fiatalkorú volt, viszont már nagykorú volt, amikor ítélkeztek felette. Talán ezért kapott viszonylag enyhe büntetést, öt- vagy hatévi börtönt, azt sem ülte le végig, utána hazajött a falujába, és bár mindenki Gyilkos Selmeczkynek nevezte, megnősült, és nyugodtan élte mindennapi életét. A szőlőbe azonban nem mert többé egyedül kijárni. A felesége kísérgette ki a völgybe, de ő még ilyenkor is rettegett, és végül árulni kezdte a szőlőjét.

Mindezt Szkenderovics Pál mesélte el nekem, miközben a városból a Selmeczky-völgy felé autóztunk. Mert a gyilkos Selmeczky György szőlőskertjét, egy fél domboldalt, ő vásárolta meg, természetesen nagyon olcsón, mert Szkenderovics mindig olcsón vásárolt mindent, és mindig drágán

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 381 (Black plate)

adott el mindent. Amikor még a szakmát tanultuk, és én szép díszes hamutartókat és tolltartókat faragtam szabad időmben, ő olcsón megvásárolta tőlem és drágán eladta őket, többet keresett rajtuk, mint én, és valami hasonlókat csinálhatott kint Németországban is, mert már asztalosüzeme volt és vagy 30-40 munkás dolgozott neki, ő meg csak vásárolt és eladott, megnősült és gazdagodott. Megvásárolta olcsón a Selmeczky-szőlőt is, és házat épített a közepére, és most ide vitt engem a kocsijával, hogy tél idején őrizzem a házat, és közben faragjak neki népies bútorokat. Szívesen vállalkoztam a dologra, mert untam már nagyon a bútorgyárat, a gépek zúgását és az egyhangú munkát, amúgy is ki akartam már lépni onnan, tavaszra meghívásom volt a tengerpartra, hogy redőnyöket szereljek majd fel egy épülő szálloda ablakaira, és addig legalább hasznosan eltöltöm az időmet, megcsinálok néhány szép bútordarabot Szkenderovicsnak.

A patakhoz értünk, a Selmeczky-völgy bejáratához, Szkenderovics letért a betonútról a patak mellé, a földútra. Ekkor még sáros volt a tél, hideg szelek fújtak, de a föld még nem fagyott meg, hó sem esett, csak eső időnként, és mi gyorsan elakadtunk, a kocsi kerekei egy helyben forogtak és fröcskölték a sarat. Kiszálltunk, megpróbáltuk megtolni a kocsit, a nagy nyugati autó azonban meg sem mozdult, mi meg derékig sárosak lettünk.

Szkenderovics káromkodott és azt mondta:

– Tegnap még behajtottam a házig.

– Az éjjel esett az eső – mondtam.

Egy traktor ment az úton, Szkenderovics kiabált, integetett neki, a traktor lassan lepöfögött hozzánk. Öreg paraszt szállt ki a fülkéből, vigyorogva szemügyre vette a sárba ragadt flancos kocsit, aztán egy lánccal a traktorhoz kötötte, és felhúzta a betonra. Szkenderovics pénzt adott neki, aztán még mindig dühösen visszajött hozzám, és elindultunk gyalog a patak mellett, és ahogy beljebb kerültünk a völgybe, Szkenderovics arca is megenyhült. Szép kis völgy volt ez még így kopáran is. Két domb ereszkedett le itt szelíden egymással szemben, csak a kis patak választotta el őket egymástól. Mindkét domb tetejét erdő borította, a domboldalakon szőlők és gyümölcsösök sorakoztak egymás mellett, a patak is szép volt, napsütéskor bizonyára tisztán csillogott, most azonban sötét volt a vize. A tájat csak néhány kisebb nyaraló csúfította el, és Szkenderovics háza.

Amikor megláttam, szinte beleragadtam a sárba, mint az előbb az autó. Hatalmas, otromba négyszögletes épület volt, négy bástyaszerű kupolás valamivel a tetején. A ház kékre, a kupolák pirosra voltak festve.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 382 (Black plate)

– Mi bajod volt neked akkor? – kérdeztem Szkenderovicstól.

– Mikor?

– Amikor ezt a szörnyűséget építetted.

– Nem tetszik? – kérdezte csalódottan.

– Olyan, mint egy ronda éjjeliszekrény négy kis kerti törpével a tetején.

Szkenderovics szánakozva nézett rám, és megvetően legyintett.

– Te vagy a legjobb műbútorasztalos, akit ismerek, de a házakhoz nem értesz. Ez egy palota a környező vityillókhoz képest.

– Mint a bagoly a verebek között – mondtam.

– A bagoly szép madár – mondta Szkenderovics.

– Lehet – mondtam. – De egy ház nem szép, ha bagolyra hasonlít.

– Nem értesz hozzá – legyintett ismét Szkenderovics. – Gyerünk be a házba, szép boltíves ajtaja van.

Oda mentünk a boltíves ajtóhoz, olyan volt, mint egy kisebbfajta várkapu, és olyan vastag is.

– Ide ilyen masszív ajtó kell – magyarázta Szkenderovics. – Télen mindenféle csavargók járnak erre, és kifosztják a víkendházakat. De ide nem törnek be könnyen. Az ablakokra rácsokat szereltettem. Meg aztán te is itt leszel.

Tágas és teljesen üres nappaliba léptünk be, az egyik falban hatalmas kandalló, a fa már be volt készítve, csak alá kellett gyújtani. Szkenderovics alágyújtott, és egy ideig élvezettel nézte, ahogy növekednek a lángok. Ez tényleg szép volt, mindig szerettem volna olyan házban lakni, ahol kandalló van.

– A kandalló előtt majd medvebőr lesz – mondta Szkenderovics. Persze később, majd ha bebútorozom az egész házat. Most még csak pokrócok vannak, de jó meleg pokrócok, azokon elalhatsz éjjel a kandalló előtt. Így nincs egy szál sem, semmiféle bútor nincs még, de a fürdőszobát, a konyhát és a műhelyt már teljesen berendeztem.

Átmentünk az ugyancsak üres ebédlőbe. Ezt kell majd nekem bebútoroznom a télen. Egy hosszú asztalt kell csinálnom és nyolc széket. Népies stílusban.

– Ha marad még időd, faraghatsz egy népies szekrényt is a nappaliba – mondta Szkenderovics. – De szép legyen. Azt akarom, hogy még a német feleségemnek is tetsszen.

– Tetszeni fog őnagyságának – mondtam. – Lássuk a konyhát.

Bementünk. Szkenderovics körbemutatott.

– Mindent bekészítettem neked.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 383 (Black plate)

Tényleg volt ott minden. Hűtőszekrény teletömve élelemmel, villanytűzhely, mosogató, egy halom konzerv, só, bors, paprika, cukor, tea, kávé a konyhaszekrényekben és két zsák liszt a sarokban.

– Te, ugye, tudsz kenyeret sütni? – kérdezte Szkenderovics.

– Megtanultam a katonaságnál.

– Akkor nem lesz semmi baj. A spájzban ott lóg egy sonka és egy oldalszalonna. Ezenkívül bekészítettem neked öt üveg pálinkát, hogy reggelenként leöblítsd a torkod és két üveg rumot a teához.

– Sokba fog neked kerülni a népies bútor – mondtam.

– Nem baj. Csak szép legyen. Azt akarom, hogy tetsszen a feleségemnek. Még szivart is bekészítettem neked. Száz darabot.

– Nem dohányzom.

– Hátha rákapsz a hosszú téli estéken. És ha még valamire szükséged lesz, csak meg kell másznod a szemközti dombot. Az erdő mögött van egy kis falu, a Gyilkos Selmeczky faluja. Ott beszerezhetsz mindenfélét. Sajnos az az erdő tölgyfaerdő.

– Miért sajnos?

– A tölgyfaerdőbe csap be legtöbbször a villám. Százszor többször, mint a bükkfaerdőbe. Olvastam egy német újságban. Az én házam fölött ezen a dombon bükkfaerdő van.

– Nem hiszem, hogy télen csapkodni fog a villám – mondtam.

Visszamentünk az ebédlőbe, onnan a nappaliba, aztán egy másik ajtón egy kisebb helyiségbe, amit Szkenderovics dolgozószobának szánt, ebből egy keskeny ajtó nyílott a műhelybe. Pazarul felszerelt műhelybe. A gépeket Németországból hozatta, hazai szerszám talán csak a körfűrész volt és a gyaluk. A fal mellett pedig első osztályú faanyag volt felhalmozva. Fenyőfa az asztaloknak és székeknek, tölgyfa a szekrénynek. Mellettük hasábfák tüzelőnek a kandallóba. A műhely végében egy kis vaskályha állt.

– Itt fogok barkácsolni majd, ha megöregszem – mondta Szkenderovics.

– Rossz asztalos vagy – mondtam. Sohasem volt tehetséges a szakmához.

– De pénzt tudok szerezni – mondta Szkenderovics. – Ebből kifolyólag fel tudok szerelni egy műhelyt. És szeretek barkácsolni.

– Én meg szeretnék megfürödni. Sáros vagyok.

Mentünk a fürdőszobába. Ez is a nappaliból nyílott, és a kád akkora volt benne, mint egy kisebb úszómedence. Akár hárman is fürödhettek volna benne egyszerre. Szkenderovics bekapcsolta a villanymelegítőt, és megmutatta, hogyan kell bekapcsolni a vízpumpát.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 384 (Black plate)

– Áram az van – mondta –, de vezetékes víz nincs. Honnan is lenne itt a domboldalon. De azért ne izgulj, jó mély kutat fúrattam.

– Milyen mélyet?

– Nyolcvan méter mélyet. Mások csak negyven méterre fúrnak le, akkor már állítólag tiszta vizet kapnak. De én lementem nyolcvan méterre. Biztos, ami biztos.

– És milyen vizet kaptál?

– Olyan, mint az ásványvíz. Még pezseg is. Majd meglátod. Csakhogy...

– Csakhogy?

– Ilyenkor télen nincs semmi baj, de ha felmelegszik az idő, akkor gáz is jön a vízzel együtt. Akkor szellőztetni kell állandóan, mert robbanhat a gáz.

– Értem – bólogattam. – Ha felrobbanok a fürdőszobában, az azt jelenti, hogy megjött a tavasz.

– Nem lesz semmi baj, ha állandóan szellőztetsz, és ha nem gyújtasz gyufát a fürdőszobában.

Kinyitottam a csapot és megkóstoltam a vizet. Valóban olyan íze volt, mint az ásványvíznek, pezsgett és kicsit savanyú volt. Talán a sok vas miatt. De nem szóltam semmit, nem akartam ismét elrontani Szkenderovics kedvét, tulajdonképpen azt szerettem volna, ha most már elmegy.

– Mindent tudok – mondtam.

Az emeleten vannak a hálószobák és még egy fürdőszoba. Az még nincs berendezve. Nem akarod megnézni?

– Majd holnap vagy holnapután.

Ismét a nappaliban voltunk, Szkenderovics kimutatott az egyik rácsos ablakon. Lenn a patak mellett vadnyulak ugrándoztak.

– Idillikus kép – mondta Szkenderovics. – A vadnyulak gyakran lejárnak a patak mellé legelni és vizet inni. Néha őzek is jönnek ide meg vaddisznók is. Ott valahol temették el negyedszerre vagy ötödszörre az öreg Selmeczkyt.

– Tényleg idillikus kép.

– Remélem, nem félsz az öreg Selmeczky szellemétől.

– Nem félek.

Hirtelen megbomlott az idillikus kép. A vadnyulak megiramodtak, neki a domboldalnak, futottak a tölgyfaerdő felé. Fölöttük két nagy fejű, széles szárnyú fehér madár jelent meg. És lecsaptak az egyik nyúlra. Az megperdült a földön, de a két madár ismét rácsapott, és betakarta fehér szárnyaival. Csőrükkel buzgón vagdalóztak.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 385 (Black plate)

– Hóbaglyok – ámuldozott Szkenderovics. – Kemény tél lesz. Ezek a madarak a sarkkör tájékán tanyáznak, csak kemény teleken jönnek le ennyire délre.

– Ezt is egy német újságban olvastad?

– Igen. Meg láttam is már hóbaglyot állatkertben.

– Gyorsan felkoncolták azt a szegény nyulat. Ha lenne puskám, odalőnék egyet.

– Szép és ritka madarak ezek – mondta Szkenderovics. – Védett madarak. És ellentétben a többi bagollyal, ezek nappal vadásznak.

– A vadnyulak nem védettek?

– Nem – mondta Szkenderovics. – Sok van belőlük.

Szótlanul végignéztük, amíg a fehér hóbaglyok belakmároztak a nyúlból és felrepültek. Szkenderovics akkor kezet nyújtott.

– Húsvétkor érted jövök. Hozok főtt sonkát és reszelt tormát.

– Az jó lesz – mondtam. – Húsvét után majd elindulok a tengerre redőnyöket szerelni.

– Nem hozzád méltó munka – mondta Szkenderovics.

– Szeretem a tengert és a sirályokat.

– A sirályok is ragadozó madarak. Zárd be jól az ajtót, veszélyes csavargók szoktak ilyenkor errefelé lődörögni.

Kiment a boltív alatt, én meg magamra zártam az ajtót.

Még egyszer alaposan körülnéztem az üres házban. Belülről elviselhető volt még üresen is, csak kívülről látszott szörnyűségesnek, de hát kívülről majd nem sokat fogom nézegetni.

Megengedtem a fürdőszobában a meleg vizet, elmentem a műhelybe, hoztam egy nyaláb hasábfát, néhányat a tűzre dobtam a kandallóba, és bámultam jó ideig a tüzet, mert az a marha nagy kád igen lassan telt meg meleg vízzel. Később megfürödtem. Akár úszkálhattam is volna, de én csak heverésztem a kádban és áztattam magam. Alkonyodott már, amikor kijöttem a kádból, becsavargóztam egy pokrócba, és leültem a kandalló mellé, hogy végiggondoljam, hogyan is fogom elvégezni a rám bízott munkát. Este már nem akartam semmihez kezdeni, de reggel korán bevonulok a műhelybe. Elhatároztam, hogy az asztalt is, a székeket is egyetlen szög beverése nélkül fogom összeállítani, mindent csapokkal és enyvvel oldok meg, hadd csodálkozzék a német feleség, ha éppenséggel észreveszi. Ha már lejöttem ide a Selmeczky-völgybe és eszem Szkenderovics ételét, iszom az italát, és pancsolok a fürdőkádjában, illik tisztességes munkát végeznem.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 386 (Black plate)

Az ételről eszembe jutott, hogy mindenekelőtt kenyeret kell sütnöm. Felöltöztem, villanyt gyújtottam, ittam egy pohár pálinkát, aztán lisztet mertem az egyik zsákból, és elkezdtem kenyeret gyúrni. Úgy terveztem, hogy hetente egyszer sütök majd kenyeret, mert tudok ugyan kenyeret dagasztani és sütni, de nem nagyon szeretek ilyesmivel sokat bíbelődni. Amíg megkelt a tészta, megettem egy húskonzervet, teát főztem magamnak, rumot öntöttem bele, és ráérősen szürcsölgettem a rumos teát. Aztán megformáltam a kenyértésztát és beraktam a sütőbe, visszamentem a kandallóhoz és nézegettem a tüzet. Először életemben üldögéltem így kandalló előtt, és éreztem, hogy a kandalló miatt egészen meg fogom kedvelni ezt a riasztó házat. Valamikor éjfél előtt sült meg a kenyér, kissé laposra sikeredett, de azért jónak látszott, legközelebb majd több élesztőt teszek bele. A nappaliban tíz pokrócot találtam, kettőt leterítettem a kandalló elé, egyet összehajtogattam párnának, egybe meg beburkolóztam, fahasábokat raktam a tűzre és elaludtam.

Reggel megkezdtem a munkát. Először az asztallapot szabtam ki, ez volt a legegyszerűbb, bár egyedül egy kicsit nehezen boldogultam vele, de Szkenderovics gépeivel öröm volt dolgozni. Úgy döntöttem, hogy hosszanti vájatokat vések az asztal lapjába, olyan lesz majd, mint a lécekből összeállított parasztasztal, lehet, hogy Szkenderovics túl egyszerűnek találja majd, és nem fog neki tetszeni, de az asztallábakat majd kissé kicifrázom, a székek támláját pedig szép díszesre faragom. Több mint egy hétig szabdaltam, csiszolgattam és faragtam az asztalt, egész napokat a műhelyben voltam, ebéd után szoktam megpihenni kicsit, ilyenkor az ablakhoz álltam, és néztem a dombról a patakhoz araszoló vadnyulakat. Mert rendszeresen megjelentek a vadnyulak délutánonként. De rendszeresen megjelentek a hóbaglyok is. Kis fehér foltokként bukkantak fel a tölgyfaerdő fölött, aztán egyre nagyobbak lettek, ahogy a patakhoz közeledtek, és minden alkalommal lecsaptak egy vadnyulat. A nyulakat azonban ez sem riasztotta el a pataktól.

Az asztalt az ebédlőben állítottam össze. Egyetlen szöget sem vertem bele, mégis szilárdan összeállt, és igazán jól mutatott ott a terem közepén. Ekkor esett le az első hó. Megfehéredett a domboldal, fehér lett az erdő is, a vadnyulak nehézkesen ugrándoztak az egyre vastagodó hótakaróban, és a hóbaglyok most már szinte a nagy fehér semmiből bukkantak elő, csak akkor láttam őket, amikor rácsaptak valamelyik nyúlra, aztán fehér tolluk beleveszett a hóba. Igaza volt Szkenderovicsnak, gyönyörű madarak voltak a hóbaglyok, nem csoda, hogy védetté nyilvánították őket, de azért sajnáltam a szegény vadnyulakat, hogy őket nem védi senki.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 387 (Black plate)

Következtek a székek. Ezekkel már lassabban haladtam, sokkal több kézi faragást igényeltek, mint az a nagy asztal, de hát számítottam erre, és a támlákat meg a lábakat a kandalló mellett faragtam, a forgácsot a tűzbe dobáltam, és kimondottan élveztem a munkát. Odakint növekedett a hótakaró, egyre hidegebb lett, amikor reggelenként kivittem a hamut, láttam, hogy jégcsapok lógnak az ereszről, a kis patak is befagyott, a nyulakkal együtt néha már az őzek is megjelentek a völgyben, de őket nem bántották a hóbaglyok, továbbra is csak a vadnyulakra vadásztak.

Négy széket csináltam és állítottam össze, amikor egy éjjel rám zörgették az ajtót. Nem aludtam még, az ötödik szék támláját faragtam a kandalló mellett, oda mentem az ajtóhoz, és megkérdeztem, hogy ki dörömböl.

– Rendőrség! – hangzott kurtán a válasz.

– Mit akarnak?

– Engedjen be bennünket!

– Éjjel senkit sem engedek be a házba – mondtam. – Jöjjenek holnap.

– Betörjük az ajtót! – mondta valaki kintről, és mintha úgy hallottam volna, hogy vacog a foga.

– Tessék – mondtam. – Próbálják meg nyugodtan.

Nem próbálták meg. Morogtak, káromkodtak odakint, aztán elmentek, én meg lefeküdtem aludni.

Másnap délután megint kopogott valaki az ajtón. Kinéztem az ablakon, egy apró termetű kendős nő állt az ajtó előtt, eltévedt parasztasszonynak látszott. Kinyitottam a várkapuszerű, súlyos ajtót, meglepően fiatal, átfagyott lány reszketett előttem.

– Nagyon fázom – mondta.

– Gyere be.

Bejött, körülnézett, riadtan forgatta a szemeit, és igyekezett még kisebbre összehúzni magát. A kandallóhoz vezettem, behoztam neki egy széket az ebédlőből. Levette a kabátját és leült. Aztán kibogozta a kendőjét, és egyszerre nagyra nőtt a feje, dús, bodorított szőke haja volt. Szótlanul néztük egymást, jól megraktam a tüzet, magasra szöktek a lángok, a lány pedig levett magáról egy pulóvert, aztán még kettőt. Attól féltem, hogy lassan teljesen eltűnik ott a tűz előtt, legfeljebb a nagy szőke haja marad meg. De nem tűnt el, maradt még rajta legalább két testhez álló pulóver, és most már az is látszott, hogy bár kicsi és törékeny, igen jó alakja van.

– Megfagytam odakint – mondta. – Magáé ez a ház?

– Nem. Én csak bútorokat faragok itten.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 388 (Black plate)

– Itt maradhatok?

– Maradhatsz, ameddig akarsz – mondtam.

Az az igazság, hogy jólesett, hogy beszélgethetek valakivel. Régóta egyedül éltem már a nagy üres házban, és a hóbaglyok nem voltak éppen szórakoztató társaság.

– Hogy hívnak? – kérdeztem a lányt.

– Inkább nem mondanám meg – pislogott szemérmesen. – Nem baj?

– Nem baj. Fürdőszoba is van a házban, megfürödhetsz, ha akarsz.

– Meleg vízben?

– Meleg vízben.

Megmutattam neki a fürdőszobát, és rácsuktam az ajtót. Sokáig lubickolt a meleg vízben az óriási fürdőszobában, amikor kijött, piros volt az arca, a haja csapzottan lógott, de aztán megszárította a haját a kandalló előtt, és az megint bodor szőke koszorút font a feje köré.

– Milyen bútorokat farag? – kérdezte.

Átvezettem az ebédlőbe, megnézte az asztalt és a négy széket, a székek tetszettek neki.

– Az asztal lehetne kicsit díszesebb is – mondta, aztán bement a konyhába.

Kinyitott, megnézett mindent, mosolygott és most nagyon szép volt. Örültem, hogy betévedt hozzám.

– Éhes vagy? – kérdeztem.

– Mint a farkas.

– Sütök szalonnát vacsorára.

– Majd sütök én – ajánlkozott a lány. – Maga csak menjen, csinálja a dolgát.

Ráhagytam, visszamentem a kandallóhoz, de nem csináltam semmit, elégedetten figyeltem a lobogó lángokat. Aztán megettük a sült szalonnát, a lány főzött teát, én rumot töltöttem bele, ismét a tűz mellé ültünk, lassan iszogattuk a teát. Akkor elálmosodott a lány, adtam neki pokrócokat, lefeküdt, és szinte nyomban elaludt. Én meg csöndesen faragtam a széktámlát, a forgácsokat a lángokba dobáltam, és a békésen alvó lányt figyeltem. Éjfél körül eloltottam a villanyt és magam is lefeküdtem. Erre hirtelen megmozdult a lány, mintha a sötétre felébredt volna, bár nem volt teljesen sötét, a kandalló világított, a lány kibújt a takarója alól, odahúzódott mellém, hozzám simult, mint egy hálás, hízelgő macska, majdhogynem dorombolt is.

Reggel arra ébredtem, hogy három toprongyos fickó bámul az arcomba. Komolyan vizsgálgattak, a lábuknál egy-egy degeszre tömött hátizsák hevert, ők is elég gömbölyűnek látszottak a rengeteg vastag téli ruhában, az

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 389 (Black plate)

egyik határozottan kövér volt, úgy hordta a hasát, mint más az állami kitüntetéseket, a másik teljesen kopasz fejű volt, a harmadiknak hosszú szőke haja a válláig lógott és arcvonásai a lányéra emlékeztettek, de ő korántsem volt kicsi és törékeny. A lány kissé távolabb állt tőlük és vihogott.

– Mikor engedted be őket? – kérdeztem.

– Egy órával ezelőtt – mondta a lány. – Már körülnéztek a házban, mindennel nagyon meg vannak elégedve.

– Gyönyörű munkát végzett, Mester – mondta a kopasz. – Príma bútorokat csinál. Csak így tovább, ezentúl miránk is számíthat. Mindenkor biztatni fogjuk.

– Ti voltatok az éjszakai rendőrök? – kérdeztem.

– Persze – mondta a kopasz. – De maga nem dőlt be a cselnek. Ezért aztán bevetettük a mi kis szende nővérkénket.

– Hogy hívnak benneteket?

– Ez a mániája – mondta a lány. – Mindenkitől megkérdezi, hogy hogy hívják.

– Mit gondol, hogy hívnak bennünket? – kérdezte a kopasz.

– Nem tudom – mondtam dühösen. – De mocskosak vagytok, mint a disznók és büdösek, mint a görények.

– Majd mindjárt megfürdünk abban a nagy fürdőkádban – mondta a kopasz. – De azért engem nevezhet továbbra is Mocskosnak.

– Engem meg nevezzen, aminek akar – mondta a kövér. – Nevezzen, mondjuk Johnnak.

– Engem meg Stevennek – mondta a szőke, aki nyilván a lány bátyja volt.

– Víkendházakból raboltatok? – kérdeztem.

– Értéktelen holmikat találtunk csupán – legyintett Mocskos. – És egyikben sem lehet fűteni. De most jó helyre kerültünk.

Ledobtam magamról a pokrócot, felkeltem a padlóról és azt mondtam nekik:

– Fürödjetek meg, reggelizzetek meg, aztán pucolás innen.

– Tavaszig itt maradunk – mondta Mocskos. – Nagyon jó hely ez. Van egy cigarettája, Mester?

– Nem dohányzom – mondtam.

– A konyhában van egy doboz jófajta szivar – mondta a lány.

– Nagyszerű – mondta Mocskos. – A fürdőkádban fogunk szivarozni. És lehet, hogy még tavaszra sem megyünk el innen.

– Elátkozott hely ez – mondtam. – Tíz évvel ezelőtt itt embert öltek.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 390 (Black plate)

– Ha sokat szájal, Mester, mi is embert ölünk itt – mondta Mocskos.

Nem szájaltam hát tovább. Ők hárman bementek a fürdőszobába, a lány vitte utánuk a szivarokat. Az ajtót nyitva hagyták, később benéztem, mind a hárman a kádban ültek, vastag szivar füstölgött a szájukban, a lány a hátukat mosogatta.

Kibontottam az egyik hátizsákot. Két ócska tranzisztoros rádiót találtam benne, koszlott ruhaneműt és megfeketedett étkészleteket. Tényleg nem sok értékes holmit szedtek össze a domboldalon elszórt víkendházakban.

Azon a reggelen csak kávét ittam, aztán átmentem a műhelybe, begyújtottam a vaskályhába, és ott faragtam tovább a széktámlát. Mocskosék nem hiányoltak túlságosan. Csupán a kövér John jött be egyszer a műhelybe, nézte, ahogy dolgozom és megkérdezte:

– Ez mi?

– Széktámla – mondtam.

– Mit ábrázol?

– Életfát.

– Életfát ezen az elátkozott helyen?

– Igen.

Csóválta a fejét és otthagyott. Dél körül találkoztam velük a konyhában, ették a konzerveket, a sonkát és a szalonnát, az üres konzervdobozokat a padlóra dobták és berugdosták az asztal alá.

– Ne zavartassa magát, Mester, miattunk – mondta kedélyesen Mocskos. – Mi már otthon érezzük magunkat.

Megmelegítettem magamnak egy babkonzervet, megettem. Ők meg bekapcsolták a tranzisztoros rádiókat és zenét hallgattak, közben bejárták az egész házat. Visszamentem a műhelybe, és dolgoztam késő estig.

Este valamennyien a kandalló elé heveredtünk le, még el sem aludtunk, Mocskos máris magához húzta a lányt. Rászóltam:

– Mocskos fiam, nem lehetne ezt valahol másutt csinálni?

– Nem – mondta Mocskos. – Másutt hideg van.

Felnyaláboltam a pokrócaimat, átmentem a műhelybe, felélesztettem a tüzet a kis vaskályhában, ott feküdtem le, és eléggé szerencsétlenül éreztem magam. És ettől kezdve minden éjjel a műhelyben aludtam, napközben is főleg a műhelyben tartózkodtam, egyre jobban utáltam ezt a házat, és valahogy a munka is lassabban ment, mint azelőtt. De azért dolgoztam így kedvetlenül is, úgy számoltam, hogy az asztalon és a székeken kívül húsvétig megcsinálom még azt a szekrényt is, amit Szkenderovics esetleg elvárt tőlem.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 391 (Black plate)

A spájzból gyorsan elfogyott a pálinka és a rum, vészesen fogyatkozott az élelem is, most már minden másnap kenyeret kellett sütnöm. Azért még így is elkészültem még két székkel. Ezeket is szépen összepasszítottam egyetlen szög beverése nélkül. A másik négy szék ekkor már régóta a kandalló előtt állt, Mocskosék ültek rajtuk, nézték a tüzet, és köpködtek a lángokba. A tranzisztoros rádiók üvöltöttek, pedig akkor már hetek óta a nyakamon ült a társaság, hetek óta üvöltöttek a rádiók, igazán kifogyhattak volna már az elemek.

Bevittem az ebédlőbe a két újonnan elkészült széket, aztán kinéztem az ablakon és láttam, hogy olvad a hó. Odamentem a kandallóhoz, megálltam Mocskos háta mögött, és azt mondtam:

– Olvadni kezdett a hó.

– Na és? – kérdezte Mocskos anélkül, hogy rám nézett volna.

– Megérkezett a tavasz, most már elmehetnétek.

Mocskos sóhajtott, felém fordult és szomorúan kérdezte tőlem:

– Mester, maga ugye nem szeret bennünket?

– Nem.

– Miért?

– Mert továbbra is mocskosak vagytok, mint a disznók, és bűzletek, mint a görények.

Mocskos felállt, megvakarta a fejét, amelyen már vagy két centire megnőtt a haja.

– Rosszul teszi, ha sérteget bennünket, Mester – mondta. – Eddig finoman viselkedtünk. De tudunk mi másképpen is viselkedni.

Fölemelte az egyik széket, és a padlóhoz csapta. Aztán még egyszer a padlóhoz csapta. Kitörtek a szék lábai, a támla levált az ülőkéről. Mocskos a széttört szék darabjait egyenként bedobálta a kandallóba. Pattogva égett a száraz fenyőfa, a kandalló körül enyhe, kellemes gyantaillat terjengett. Felállt a szőke Steve is, összetörte a másik széket, és a darabokat ő is a tűzbe dobta.

– Elégnek az életfák – jegyezte meg melankolikusan a kövér John.

– Most pedig megfürdünk újfent – mondta Mocskos. – Hátha akkor nem bűzlünk annyira, mint a görények. Kérem a szivarokat.

Elindultak a fürdőszoba felé, a lány vitte utánuk a szivarokat. Én is utánuk ballagtam. Bementek a fürdőszobába, megengedték a vizet, Mocskos rászólt a lányra:

– Vetkőzz le te is. Négyen is elférünk ebben a kádban.

A lány hátrafordult, látta, hogy nézem őket, kurtán odavetette:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 392 (Black plate)

– Nem leselkedünk!

Azzal becsukta az ajtót. Tudtam, hogy a fürdőszoba ablaka is zárva van. Vártam. Vártam, hogy elegendő víz folyjon a kádba, hogy levetkőzzenek mind a négyen, hogy beüljenek a meleg vízbe, és hogy meggyújtsák a szivarokat. Hosszú percekig vártam, akkor hatalmas dörrenés hallatszott. A következő pillanatban kicsapódott a fürdőszoba ajtaja, és szinte egyszerre jelent meg előttem a négy meztelen ember. Kormos, fekete felsőtesttel és rövidre pörkölődött fekete hajjal. Mocskosnak még a szemöldöke is eltűnt:

– Mi... mi történt? – hebegte.

– Megjött a tavasz – mondtam. – Március van, és olvad a hó.

– Mit... mit csinált velünk, Mester? – kérdezte majdnem sírva a kövér John.

– Elátkozott helyre épült ez a ház – mondtam. – Itt valamikor meggyilkoltak egy embert.

Villámgyorsan felöltöztek. Aztán összeszedték a holmijukat, időnként gyanakvó pillantásokat vetettek felém, de egymásra is. Szó nélkül mentek ki a házból. Bezártam utánuk az ajtót, az ablakon keresztül kinéztem a völgyre. Behúzott nyakkal siettek a patak felé. A patak mellett vadnyulak ugrándoztak vidáman és gondtalanul. Többen voltak, mint bármikor a télen. Akkor jutott eszembe, hogy már napok óta nem láttam a hóbaglyokat. Ők bizonyára jó előre megérezték a tavaszt, és még idejében visszatértek jégvirágos fészkeikre.

(Híd, 1987/3. sz.; Újhold-Évkönyv 1988/1. Magvető, Bp., 1988.)

A mimózákat nem szabad késsel bántani

A tengerparti Royal szállodát szerintem inkább Mimóza szállodának kellett volna elnevezni, mert körülötte mindenfelé mimózabokrok és mimózafák voltak, rengeteg sárga virággal, igaz, valahol azt olvastam, vagy valakitől azt hallottam, hogy a mimóza virága tulajdonképpen nem sárga, hanem lila-rózsaszínű, de én ez idáig csak sárga mimózát láttam, és a tengerparti Royal szálloda körül láttam a legtöbb mimózát. A nagy sárgaságban csak egyetlen

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 393 (Black plate)

kék folt éktelenkedett, Púpos Radojica, a rendőr, aki éberen ügyelt arra, hogy illetéktelen személy ne menjen be a vadonatúj Royal szállodába május elsejéig, amikor majd ünnep lesz, és amikorra én mind a tíz emeleten felszerelem a redőnyöket az ablakokra. Mellesleg a tízemeletes szálloda a szárazföld felől mindössze hatemeletes volt, amin kezdetben módfelett elcsodálkoztam, de később eszembe jutott Janez Novak kissé zagyva magyarázata, miszerint a szállodát sziklás hegyoldalba építették és tulajdonképpen csak a tenger felől nézve tízemeletes, a másik oldalról csak hat emelet látszik belőle, négy emelet részben a föld alatt van. Ezzel együtt tetszett nekem a szálloda, mert nagy üvegablakai voltak, és sok sárga mimóza vette körül, még Púpos Radojica, a rendőr is majdnem tetszett. Radojica egyébként szép szál és szép bajuszú magas ember volt, de eléggé meghajlott a háta, ami ritkaság itt a tenger mellett és különösen a hegyilakók között, de Radojica ilyen volt és azt hiszem, hogy Rahman Sinani, az albán kocsmáros nevezte el púposnak. Sinanihoz tértem be először, amikor megérkeztem a tengerpartra. Janez Novak ugyanis hozzá küldte a pénzem első részét, a pénz tényleg ott volt Sinaninál, ő maga módfelett barátságos volt, átadta a pénzt, biztosított, hogy nála rendszeresen és jól étkezhetem, nagy tisztelettel beszélt Janez Novakról és egyáltalán a szlovénokról, és azt is elmondta, hogy a Royal szálloda előtt bizonyára a marcona Púpos Radojicába ütközöm, de Radojicáról is alapjában véve tisztelettel beszélt, és elmagyarázta, hogy tőle kell elkérnem a szálloda kulcsát. Nem siettem túlságosan Púpos Radojicához, hosszasan bámészkodtam a szálloda körül, nézegettem a sárga virágokat, és szerettem volna levágni legalább egy vékony ágacskát valamelyik mimózafáról, letettem a bőröndömet és a szerszámtáskámat, kinyitottam a szerszámtáskát és kivettem belőle a késemet, hogy levágjak egy virágos ágat. Akkor odalépett hozzám Púpos Radojica és szigorúan rám szólt:

– A mimózákhoz nem szabad késsel nyúlni.

– Egy egészen kicsi ágat szeretnék levágni magamnak – magyarázkodtam. – Szeretem a mimóza sárga színét.

Púpos Radojica odalépett az egyik mimózafához és letört egy nagy ágat, sokkal nagyobb ágat, mint amekkorát én akartam levágni. Kezembe nyomta az ágat a sok sárga virággal.

– Tessék. És jegyezd meg magadnak, hogy a mimózákat nem szabad késsel bántani. Letörni viszont szabadon letörheted az ágakat. Tudományos alapon bebizonyították, hogy a mimózafáknak kimondottan jót tesz, ha letördelik az ágaikat. Ettől gyorsabban növekednek és dúsabban virágoznak.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 394 (Black plate)

– Ezt megjegyeztem magamnak – mondtam a mimózaággal a kezemben. – És most kérem a szálloda kulcsát.

– Te szlovén vagy? – kérdezte még mindig szigorúan Púpos Radojica.

– Magyar vagyok – mondtam –, de téli éjszakákon néha szlovénokkal szoktam forralt bort inni. Ezenkívül asztalos vagyok, és én fogom felszerelni a szálloda ablakaira a redőnyöket. A legjobb szlovén barátomat egyébként Janez Novaknak hívják.

Elővettem a zsebemből Janez Novak pecsétes írását, amellyel utasít, hogy május elsejéig szereljem fel a redőnyöket a Royal szálloda ablakaira, és odaadtam Púpos Radojicának. Púpos Radojica alaposan megnézte a pecsétes írást, és rosszkedvűen azt mondta:

– Nem szeretjük ezt a Janez Novakot. Ha berúgott, márpedig elég gyakran berúgott, megbízhatatlan déli gezemicéknek nevezett bennünket. Te is déli gezemicéknek nevezel bennünket?

– Nem. Én büszke hegyilakóknak nevezlek benneteket, és szeretnék redőnyöket szerelni.

A rendőr visszaadta Janez Novak pecsétes írását, és átadta a szálloda kulcsát is. Amikor kinyitottam az ajtót, még megjegyezte:

– Alapjában véve nem rossz ember ez a Janez Novak. Szép szállodát épített nekünk, még a liftek is működnek.

A liftek tényleg működtek, három lift volt, mind a három tizenkét személyes, három gombnyomással odahívtam mind a hármat a földszintre, pontosabban az ötödik emeletre, mert a szárazföld felőli bejáraton mentem be a szállodába, és ott a földszint az ötödik emelet volt. A középső felvonóba léptem be, és felvontattam magam a legmagasabb emeletre, a tizedikre. Igaza volt Púpos Radojicának, szép szállodát épített Janez Novak, minden a helyén volt itt, a szobákban a bútorok és a képek a falon, csak a redőnyök hevertek kissé rendetlenül a folyosókon, de ezek is az ablakokra kerülnek május elsejéig, amikor majd ünnep lesz, felavatják a szállodát, és beköltöznek az első vendégek. Addig azonban csak én költöztem be az egyik tizedik emeleti szobába, természetesen tengerre nyíló szobát választottam, megnéztem a tengert, amely szép kék volt, fehér sirályok röpködtek felette, a parton sárga mimózák virágzottak, a szálloda és a tenger között pedig egy fehér falú és piros tetejű villa, már-már palota állt, majdnem szebb volt, mint a kék tenger a sirályokkal. Szóval szép helyre kerültem, és mindezt tulajdonképpen három pohár forralt bornak köszönhettem.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 395 (Black plate)

Tél elején ugyanis három pohár forralt bort fizettem Janez Novaknak a vasúti restiben. Elég bánatos voltam akkortájt, kiléptem a munkahelyemről, a bútorgyárból, nem tudtam még, hogy hogyan élem majd át a hideg telet, és mivel bánatos voltam és fáztam, bementem a vasúti restibe, mert szomorú téli éjszakákon a vasúti restik a legmelegebb és legbarátságosabb helyek. Megvendégeltem magamat egy pohár forralt borral, ezzel is melegítettem magamat és tudtam, hogy hamarosan boldogabb leszek, talpon állva iszogattam, mellettem pedig egy vörös hajú ember állt és boldogtalanabbnak látszott, mint én. Rendeltem neki is egy pohár forralt bort, mire ő bemutatkozott, azt mondta, hogy Janez Novaknak hívják, és hogy éppen most vált el a felségétől, aki szép fekete hajú asszony, de a déli gezemicék nemzetségéből származik, túl gyorsan akart beilleszkedni a civilizált környezetbe, szőkére festette a haját és igen szabadosan kezdett viselkedni, más szóval igen gyakran megcsalta szegény Janezt, aki viszont egy jól menő szlovéniai építővállalat igazgatója volt, tekintélyes ember, nem engedhette meg magának felesége ilyesfajta helytelenségeit, ezért eljött a mi városunkba, elvált a feleségétől, aki tulajdonképpen innen származott egy tisztességes telepes családból, de miután túl gyorsan szőkére festette a haját, sőt a szemöldökét is, és helytelenkedni kezdett, kiderült róla, hogy megmaradt megbízhatatlan déli gezemicének, Janez elvált tőle, majd ezt követően elitta minden pénzét, de a vonatjegye még megmaradt, és valamikor éjjel visszautazhatott Szlovéniába, ahol továbbra is igazgató volt, immár nőtlenül. Janez Novak tehát igencsak kitárulkozott előttem a vasúti restiben egy pohár forralt bor után, mire én elmondtam neki, hogy asztalos vagyok, de éppen munka nélkül maradtam, és fizettem neki még két pohár forralt bort. Erre Janez Novak megígérte, hogy tavaszra munkát szerez nekem.

– Felépítettünk egy szállodát a déli tengerparton – mondta. – Ott, ahol nemrégen földrengés volt. Nos, ezek a déli gezemicék a földrengés után természetesen segélyt kértek tőlünk. Megkérdeztük, hogy mennyi segélyt kérnek a városunktól. Megmondták. Megkérdeztük, hogy mire akarják felhasználni a segélyt. Azt mondták, hogy egy szállodát akarnak felépíteni, mert a földrengés rengeteg idegenforgalmi objektumot romba döntött. Tudtuk, hogy hazudnak, tudtuk, hogy ezeknek a déil gezemicéknek nem szabad pénzt adni a kezükbe, mert majd maguknak építenek palotákat, így hát közöltük velük, hogy majd mi felépítjük a szállodát, ők csak mondják meg, hogy hol. Igen elkedvetlenedtek a válaszunk után, és dühükben kijelöltek egy hegyoldalt, ahol a földrengés legfeljebb három halászkunyhót roggyan-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 396 (Black plate)

tott meg. Mégis felépítettünk ott nekik egy tízemeletes szállodát, félig a földbe vájva, pénzt viszont nem kaptak tőlünk. Tavaszig bebútorozzuk a szállodát. Akkor már csak a redőnyöket kell felszerelni. Tud redőnyöket felszerelni?

Biztosítottam Janez Novakot, hogy tudok redőnyöket felszerelni.

– Magáé a munka – mondta erre Janez Novak. – Május elsejéig szerelje fel a redőnyöket, a déli gezemicék meg gazdálkodjanak a szállodájukkal, ahogyan tudnak, és ne fessék szőkére a fekete hajukat. Egyébként sem tetszenek nekem, mert megbízhatatlanok és mindenkit letegeznek.

Ezek után Janez Novak elkérte a címemet, majd felszállt a vonatra, és én meg voltam győződve, hogy reggelre már semmire sem fog emlékezni.

De emlékezett. Két hét múlva nagy sárga borítékot kaptam Szlovéniából, benne egy szerződést a redőnyök felszerelésére, egy pecsétes engedélyt, hogy a szállodában lakhatom és dolgozhatom és Janez Novak külön utasítását, hogy tavasszal mikor utazzam a tengerpartra, és hogy Rahman Sinanihoz forduljak segítségért. Ez tehát rendben lett volna, még csak a telet kellett kihúznom valahogyan, végül a telet is túléltem hóbaglyok, vadnyulak és rosszindulatú csavargók között, és most itt voltam a Royal szállodában, gyönyörködtem a tengerben, a sirályokban és a mimózákban.

Az első napon mást jóformán nem is csináltam. Másnap azonban nekifogtam a munkának, vagy egy hétig derekasan dolgoztam, könnyen ment a redőnyök felszerelése, egy-egy redőnyt jóformán három csavarral az ablakra szereltem, és egy hét alatt rájöttem, hogy ilyen tempóban jóval május elseje előtt befejezem a munkát, így hát lassabban folytattam a csavarozgatást, mert nem akartam a kelleténél korábban elmenni erről a szép helyről. Ebéd és vacsora után hosszasan elüldögéltem Sinani kocsmájában, gyakran sétálgattam a szálloda körül, megnéztem egészen közelről is a tengert, megnéztem közelebbről a szép fehér falú villát is, amely szinte palotának látszott, ablakain sokkal szebb redőnyök voltak, mint az én könnyű műanyag redőnyeim a szállodában, de hát egy ilyen szép villához illenek is a szebb redőnyök, néha letörtem egy-egy mimózaágat, késsel nem nyúltam a mimózákhoz és úgy láttam, hogy Púpos Radojica, a marcona rendőr is meg van elégedve velem. Éjszaka néha unatkoztam, ilyenkor beszálltam valamelyik felvonóba és süllyedtem lefelé, meg emelkedtem fölfelé, kiszálltam valamelyik emeleten, körülnéztem, de az emeletek mind egyformák voltak, az étterem és a bár zárva volt, ezeknek az ajtajához nem volt kulcsom.

Egyik éjszaka, amikor lelifteztem egészen a földszintre, vagy ha úgy tetszik, mélyen a föld alá, attól függően, hogy melyik oldaláról néztük a szállo-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 397 (Black plate)

dát, valami neszezést hallottam egy ajtó mögül. Benyitottam az ajtót, és beléptem egy ugyanolyan szobába, mint az enyém volt tíz emelettel feljebb, csakhogy ebben a szobában sokkal nagyobb volt a rendetlenség, festék- és ragasztószag érződött benne, az ágy szélén pedig egy furcsa kinézetű szakállas ember ült, a szakálla teljesen fehér volt, a haja meg koromfekete, nehéz lett volna megállapítani a korát, szóval ez a furcsa kinézetű ember ott ült a szobában, és egy kis, ovális alakú színes deszkadarab széleire apró tengeri kagylókat ragasztgatott. Nyugodtan felnézett rám és megkérdezte:

– Hogy halad a redőnyökkel?

– Jól – mondtam, és csodálkoztam, hogy rajtam kívül még valaki lakik a szállodában. Körülnéztem a szobában, mindenfelé kis ovális deszkadarabok hevertek, színesen vagy színtelenül, egy vödörben apró fekete, rózsaszínű és sárga kagylók voltak, az egyik fal mellett meg festékes- és ragasztósdobozok. – Jól haladok a redőnyökkel! – mondtam még egyszer és még mindig ámuldozva. – De maga kicsoda és mit csinál itt?

– Vukojénak hínak – mondta. – Ha megmondanám a teljes nevemet, mindjárt kitalálnád, hogy ki vagyok tulajdonképpen.

– Nem hiszem, hogy kitalálnám – mondtam. – És nem hiszem, hogy joga van itt tartózkodni. Janez Novak nem szólt egy szót sem...

– Janez Novak sem tökéletes – legyintett Vukoje. – A redőnyöket például már régen fel kellett volna szerelnie, nem pedig most, amikor már bebútorozták a szállodát.

– A redőnyöket későn szállította le egy itteni megbízhatatlan vállalat – védtem Janez Novakot.

– Janez Novak szerint mi itteniek valamennyien megbízhatatlanok vagyunk – mondta Vukoje. Belemártotta az ujját a ragasztósdobozba, aztán lenyalta a ragasztót az ujjáról. Végigmért. – Elég fiatalnak látszol, lehet, hogy tényleg nem tudod, hogy ki vagyok én. Nem érzel pöcegödörszagot?

– Nem – mondtam. – Festék- és ragasztószagot érzek.

– Ha véletlenül pöcegödörszagot éreznél, nyalj bele a ragasztóba, jó ízű a ragasztó, és elűzi a pöcegödör ízét.

Nem értettem, hogy miről beszél, ezért idegesen rászóltam:

– Még mindig nem tudom, hogy kicsoda maga, és hogy mit csinál itt.

– Valamikor itt volt a házam, pontosan ezen a helyen. A földrengés előtt. Romba dőlt, helyette felépült ez a szálloda, és nekem felajánlották, hogy költözzek be ebbe a szobába. Nem ajánlották, hogy új házat építenek, mint N. L.-nek.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 398 (Black plate)

– Ki az az N. L.?

– Festőnek tartja magát, és még sokan annak tartják, pedig sohasem volt festőművész, és nem is lesz az. Dilettáns mázoló marad örök életében. De villája volt már a földrengés előtt is, a villa egyik fala megrepedt, lehullott néhány cserép a tetejéről, erre felépítették neki azt a fehér palotát, amelyet láthatsz innen minden ablakból. Nekem meg felajánlottak egy szobát a szállodában, de jól van ez így, ha megnyílik a szálloda, a recepció mellett majd árulhatom a festményeimet.

– Vannak festményei?

– Itt vannak – mutatott a kis színes deszkadarabokra.

Megnéztem a befestett ovális deszkadarabokat, három sorozat volt belőlük, az egyiken nagyon kék tengeren fehér vitorlás hajó úszott, a másikon nagyon kék tenger felett fehér sirályok röpködtek, a harmadikon egy sötét szikla meredezett a kék tengerből. Ezeket aztán Vukoje körülraggatta színes kagylókkal.

Láttam már ezeknél szebb tengerparti emléktárgyakat is, bár nekem sohasem tetszettek az efféle emléktárgyak, de ezt nem mondtam Vukojénak, inkább azt mondtam:

– Szépek. A turisták biztosan venni fogják. Igazán szép kis festmények.

– Valamikor nagy festményeket is festettem – mondta Vukoje. – Akkor még mindenki tudta, hogy én vagyok a festő és nem N. L. Csakhogy én nem voltam hajlandó a politikusok arcképeit megfesteni, N. L. viszont szívesen megfestette őket, szépen megfestette őket, pedig jól tudta, hogy a politikusok csúnyák, és csúnya dolgokat nem lenne szabad festeni, a tengert kell festeni vagy a mimózákat. De hát N. L. mindig rossz festő volt és hajlékony ember, kapott is egy villát, aztán meg egy palotát. Engem meg elvittek a Szigetre. Hallottál már a Szigetről?

– Hallottam.

– Ott kötelet hurkoltak a bokámra, és fejjel lelógattak a pöcegödörbe, nyeltem a bűzös mocskot, fuldokoltam, és fulladás előtt mindig a mimózafáinkat láttam itt a hegyoldalban, és azt láttam, hogy egyenruhás emberek késekkel vagdalják a mimózaágakat. Tudod, hogy a mimózát nem szabad késsel bántani?

– Tudom.

– Azt hittem, hogy belefullasztanak a bűzös mocsokba, és az utolsó látomásom az lesz, hogy késsel vagdalják a mimózaágakat. De kihúztak az utolsó pillanatban, aztán amikor levegőhöz jutottam, ismét belelógattak a pöcegödörbe. Sokszor megcsinálták ezt velem, én azonban mindig azt

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 399 (Black plate)

mondtam, hogy csúnya dolgokat nem szabad megfesteni. Nem fulladtam meg a pöcegödörben, de a pöcegödör bűze azóta is az orromban maradt, és azóta deszkadarabokra festek. Lehet, hogy egyszer mimózákat festek majd. És ezek a deszkadarabok is többet fognak érni, mint N. L. festményei.

– Biztos vagyok benne – mondtam. – Ha akarja, segítek is csinálni őket.

– Tudsz festeni?

– Nem. De a kagylókat ragaszthatom.

– Ülj le – mutatott tétován körül a szobában Vukoje.

Kerítettem egy széket, leültem Vukojéval szemben, figyeltem, hogyan ragasztgatja a kagylókat, aztán én is a kezembe vettem egy színes deszkát, és ragasztottam a szélére a kagylókat.

– Ha a pöcegödör bűzét érzed, nyugodtan nyaljál a ragasztóból – mondta Vukoje.

Nem éreztem a pöcegödör bűzét, így hát nem nyaltam a ragasztót, de ezentúl minden este lelifteztem Vukojéhoz, és ragasztgattam a kis színes kagylókat. Vukoje meg mesélt nekem a Szigetről, sok szörnyűséget mesélt, de azért néha beszélt szép dolgokról is, a tengerről, a hajókról, a mimózákról, és továbbra is büszke volt színes deszkáira, N. L.-ről pedig elmarasztalóan szólt szintén igen sokszor. Annyira elmarasztalóan szólt N. L.-ről, hogy egyszer azt mondtam:

– Szeretném megnézni N. L. festményeit.

– Mindennap megnézheted őket a palotájában délelőtt tíz és tizenkét óra között – mondta megvetően Vukoje. – A turistákat is olyankor szokták odavezetni. Van ott egy képtár is, N. L. mázolmányaival. Helyettem is leköpheted őket.

Másnap tíz óra után elmentem a szép fehér villához, a képtár ajtaja nyitva volt, turisták még nem voltak ott, egymagamban álldogáltam N. L. festményei között. Idegborzoló festmények voltak, valójában mindegyik a tengert ábrázolta, nem a kék tengert, hanem a sötéten hullámzó tengert, a hullámok olyanok voltak, mint a vastag testű óriáskígyók, mint a tengeri kígyók, ha egyáltalán vannak ilyenek, szóval eredendően gonoszak és kegyetlenek és nagyon nyálkásak. Néhol a hullámok közül emberi lábak meredeztek a magasba.

Este elmondtam Vukojénak, hogy mit láttam a képtárban. Elfehéredett a homloka és az arca, fehér lett a bőre, mint a szakálla.

– Ha ez igaz, amit mondasz, akkor ez a tetű megtanult festeni. Én meg elfelejtettem festeni a pöcegödörben.

– Én ilyennek láttam a képeket – mondtam. – De hát én nem értek a festményekhez.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 400 (Black plate)

– Holnap elmegyek a képtárba – mondta Vukoje.

Másnap este görnyedten ült az ágya szélén, majdnem Púpos Radojicára, a szálloda előtt posztoló rendőrre emlékeztetett, nagyon szomorúan ragasztgatta a kagylókat.

– Megtanult festeni az a nyikhaj – mondta csöndesen. – Megtanult festeni, és pöcegödröt csinált a tengerből. Holott tudhatná, hogy jó festőnek nem szabad csúnya dolgokat festenie. Érzed a pöcegödör szagát?

Továbbra is festékszagot és ragasztószagot éreztem és mintha benzinszagot is éreztem volna. De a benzinszagot lehet, hogy csak később éreztem. Mert azon az éjszakán valaki betört a képtárba, benzinnel leöntötte N. L. festményeit és felgyújtotta. Reggel Púpos Radojica és két civil ruhás rendőr megbilincselve elvezette Vukojét a szállodából.

Ettől kezdve gyorsan dolgoztam, gyorsan szereltem fel a redőnyöket, öt nappal május elseje előtt már kész voltam a munkámmal. Janez Novak két halk szavú ellenőrt küldött Szlovéniából, megnézték a redőnyöket, és kifizették a még nekem járó pénzt. Gyorsan hazautaztam, és béreltem magamnak egy elég nyomorúságos udvari szobát egy régi házban. Itt vártam a jobb napokat, és igen magányosan éreztem magam. Május elseje után írtam egy képeslapot Vukojénak, a Royal szállodába címeztem. Megírtam, hogy jól vagyok, és hogy remélem, hogy ő is jól van. Válaszolt rá. Azt írta: „Hallottam, hogy egyszer késsel akartál levágni egy mimózaágat. Ne tedd ezt többé!"

Ebből megtudtam, hogy szabadlábon van, és reméltem, hogy a turisták gyakran vásárolnak tőle színes deszkákat.

(Híd, 1991/3. sz.; Kincses Kalendárium 1993. Central Kft. Bp., 1993.; Ha minden jól megy. Balassi Kiadó – Soros Alapítvány, Bp., 1994.)

Mint a felszabadítók

Tavasz vége felé, vagy talán már nyár elején tértem vissza a tengerpartról, és mindenki sajnált, mert igen halovány színem volt, holott az emberek okkal elvárták, hogy barnára pácolódva jöjjek vissza a tenger mellől, és én nem magyarázhattam el mindenkinek, hogy ott a nagy kék víz mellett egy sok-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 401 (Black plate)

emeletes szálloda ablakaira szereltem fel a redőnyöket, a nagy kék vizet főként a redőnyök mögül néztem, még onnan is ritkán, inkább a mimózák sárga virágait nézegettem, néha meg egy nagyon mély fekvésű szobában egy festőművésznek segítettem lapos fadarabkákra tengeri hullámokat, hajókat meg ilyesmiket festeni, márpedig efféle tevékenység közben az embernek nem barnul meg a bőre, de ezt hiába mondtam volna el, a redőnyök és mélyre lecsúszott festőművészek senkit sem érdekelnek, így hát halovány bőrrel járkáltam az utcákon, és hagytam, hogy sajnálkozzanak rajtam. Hugyik Mihály, egykori osztálytársam sajnált meg a legjobban, az ő bőrét tavasz végére és nyár elejére már szépen megbarnította a nap, mert Hugyik Mihály sokat tartózkodott a folyón, leginkább egy öblös halászcsónakban evezgetett a folyó közepén, az evezőt ritkán és lustán mártogatta a vízbe, elmerengve szemlélte a nádast, a fűzfákat és a különféle vízimadarakat, és eközben szépen lebarnult, így aztán igazából és őszintén sajnálta az én sápadt arcomat, talán még arra is gondolt, hogy eléggé elveszetten és boldogtalanul bolyongok a világban, ezért egy napon felajánlotta, hogy dolgozzam az asztalosműhelyében.

– Sok munkád van? – kérdeztem.

– Nincsen túl sok – mondta. – Főleg asztalokat, székeket meg padokat kellene csinálnom, de nekem erre nincs időm, mert a folyóra kell mennem mindennap. Költő akarok lenni.

Ezen meghökkentem kissé, Hugyik Mihályt egyáltalán nem tartottam költői léleknek, igaz, amikor még együtt tanultuk a szakmát, két kezével gyakran dobolt a gyalupadokon, és éles hangon rikoltozott valamilyen hirtelen kitalált dallamokat, de ez semmiképpen sem emlékeztetett költészetre, bár elszórakoztatott bennünket néha.

– Miért kell a folyóra menni ahhoz, hogy valakiből költő legyen? – kérdeztem.

– Egy asztalosműhelyről nem lehet verseket írni – mondta Hugyik Mihály. – A folyó viszont gyönyörű. És a folyópart is. Maga a költészet. Csak meg kell írni. Márpedig én meg tudom írni.

Kicsit tényleg elveszetten bolyongtam akkoriban a világban, ezért azt mondtam:

– Mindig kedveltem a művészeket. A tengerparton megismerkedtem egy festőművésszel, a tengert festette lapos deszkadarabokra. A turisták szétkapkodták a képeit. Igazán tehetséges festő. Amikor eljöttem onnan, éppen letartóztatták gyújtogatás vádjával.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 402 (Black plate)

– A művészeknek az a dolguk, hogy felgyújtsák a világot – mondta Hugyik Mihály.

Így hát elmentem Hugyik Mihályhoz. Szép nagy házban lakott, kívülről legalábbis szépen mutatott, oda nem mentem be, de bizonyára belülről is szép volt, a ház mellé épült a műhely, kívülről ez is szépen mutatott, de odabent nagy volt a rendetlenség, mindjárt láttam, hogy az utóbbi időben keveset dolgoztak itt. Megígértem, hogy majd rendet csinálok, aztán hozzáfogok az asztalok, székek, padok gyártásához. Megegyeztünk a fizetségben, majd kimentünk a kertbe. A kert leereszkedett egészen a folyóig. Keskeny ösvényen mentünk lefelé a folyóhoz, az ösvény két oldalát sűrű szálú és dúsan termő ribizlibokrok szegélyezték, ezt leszámítva azonban a kert eléggé elvadult és elgazosodott. Az ösvény végén, már a nádasban békésen ringatózott az öblös halászcsónak. Melegen sütött a nap, Hugyik Mihály levetette az ingét, beugrott a csónakba, és kievezett a folyóra a költészetet nézni, én meg visszamentem a ribizlibokrok között, és kitakarítottam az asztalosműhelyt.

Ettől kezdve mindketten csináltuk a magunk munkáját. Én gyalultam, fűrészeltem, enyveztem és lakkoztam az asztalokat, székeket és padokat, és ribizlit szemeztem olyankor, ha már fájtak az izmaim. Hugyik Mihály meg fehér notesszel és ceruzával a kezében sodródott a halászcsónakban, elmerült a költészetben, és írta a verseit ott a folyón, esténként a nagy házban gyöngybetűkkel fehér levélpapírra átmásolta a folyóvízen imbolyogva megírt verseket, és kék és rózsaszínű borítékokba rakta a költészetet. Néha benézett hozzám a műhelybe, szórakozottan megszemlélte az elkészült bútordarabokat, elégedetten bólogatott, de tulajdonképpen nem sokat törődött a székekkel és az asztalokkal, főleg a költészetről és a költészet szépségéről beszélt, és ismét vízre szállt.

Egyszer kék és rózsaszínű borítékokkal jött be hozzám és azt mondta:

– Ma küldöm el az első verseimet a szerkesztőségeknek. Halmosi György név alatt fognak megjelenni. A Hugyik Mihály nem kimondottan költői név, a Halmosi György sokkal jobb név.

– Nagyon jó név – hagytam rá. – Halmosi György kimondottan költői név.

Örült, hogy én is így vélekedem, postázta a leveleket, és egy időre békén hagyott, én meg gyalultam és fűrészeltem szorgalmasan a száraz deszkákat, még vasárnap is dolgoztam, mert akkoriban nem akadt más tennivalóm. Vasárnap reggelenként a műhely ablakán át megnéztem az ünneplőbe öltözött embereket, akik céltudatosan siettek a templom felé, kicsit irigyeltem

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 403 (Black plate)

őket, ezért hát én is megpróbáltam minél céltudatosabban munkálkodni. Később kiderült, hogy ez nem tetszett mindenkinek.

Egy vasárnap reggelen, még kismise előtt csöndesen besurrant az asztalosműhelybe Rostás Antal, a lyukas fejű kántor. Udvariasan köszönt, én viszszaköszöntem, és nagy figyelemmel lakkoztam egy simára gyalult asztallapot, Rostás Antal meg szótlanul nézelődött. Sima képű és sima modorú ember volt Rostás Antal, szépen énekelt a templomban, és mindenkihez kedvesen beszélt, homlokán azonban csúnya horpadás éktelenkedett, pontosan a homloka közepén, ezért is nevezték lyukas fejű kántornak. Az asztalosműhelyben többször körbeforgatta behorpadt homlokát, és csak aztán jegyezte meg halkan, de érezhető rosszallással:

– Megfigyeltem, hogy maga vasárnap is dolgozik.

– Nem járhatok templomba, mert nincs fekete ünneplőruhám – mondtam. – Ezenkívül a barátom darabszámra fizet. Ha sok széket és asztalt csinálok, talán még sötét színű ünneplőruhát is vehetek magamnak.

– Mindig szegény marad és sohasem lesz ünneplőruhája, ha vasárnap is dolgozik – mondta Rostás Antal.

– Jó asztalos vagyok – jelentettem ki önérzetesen és kissé sértődötten.

– Látja ezt a csúnya horpadást a homlokomon? – kérdezte Rostás Antal.

– Látom.

– Valamikor én is nagyon szegény ember voltam – magyarázta. – Dolgoztam mindennap és minden vasárnapon. Aztán egy vasárnapon, amikor akácfaágakat vagdaltam egy nagy baltával, egy kemény akácfaág a homlokomhoz csapódott. Betörte a homlokomat. Majdnem meghaltam. Isten figyelmeztetése volt ez. Azóta nem dolgozom vasárnap, a templomban énekelek, és a hívők velem énekelnek.

– Meggazdagodott azóta? – kérdeztem.

– Gyarapszom – mondta Rostás Antal. – Igaz, hogy lassan, de azért gyarapszom. Főleg a temetéseken keresek sok pénzt. Szép verseket írok az elhunytakról, kiénekelem a gyászoló rokonok neveit, és ezt mindig jól megfizetik a gyászoló rokonok.

– Én nem tudok verseket írni – mondtam. – De egy szép bútordarab is ér annyit, mint egy szép vers.

A lyukas fejű kántor látta, hogy ilyen beszéddel nem sokra megy velem, ezért hát azt mondta:

– Szerezhetek magának egy nagyon jövedelmező munkát. Ha megígéri, hogy ezentúl nem dolgozik vasárnaponként.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 404 (Black plate)

– Milyen jövedelmező munkáról lenne szó? – kérdeztem, bár nem érdekelt különösképpen a dolog.

– Nesebik Angéla és Juhász András eljegyezték egymást, őszre egybekelnek.

Nem ismertem Nesebik Angélát és Juhász Andrást, de szándékukat helyeseltem:

– Ez így van rendjén. A fiataloknak az a dolguk, hogy házasodjanak és szaporodjanak. Én is megházasodom majd, ha meggazdagszom.

– Nesebik Angéla édesanyja diófa bútort akar csináltatni a lányának – mondta Rostás Antal. – Szép hozománnyal akarja útjára bocsátani.

– A diófa bútorok nagyon nehezek – mondtam. – A vőlegény beleszakad a cipekedésbe.

– Juhász András erős fiatalember – mondta a kántor. – És ha maga szép bútorokat csinál nekik, sorra érkeznek majd a megrendelések.

– A faanyag megvan? – kérdeztem.

– Megvan.

– Holnap már hozhatják – mondtam.

– De csak akkor, ha megígéri, hogy ezentúl nem fog vasárnaponként dolgozni – mondta Rostás Antal.

– Megígérem.

– Nesebikné holnap reggel eljön ide a műhelye, hogy megegyezzenek az árban.

– A barátommal egyezkedjen – mondtam. – Övé a műhely.

– Hol van most a barátja?

– Elmerült a költészetben. De holnap reggel itt lesz.

Rostás Antal nem egészen értette, hogy Hugyik Mihály miként merült el a költészetben, udvariasan elköszönt tőlem, ment a templomba énekelni, ahol a hívők is vele énekeltek.

Másnap reggel tényleg beállított a műhelybe Nesebikné és a lánya. Nesebik Angéla szép és szemérmes barna hajú lány volt, alig merte felemelni a fejét, főleg a padlóra szóródott faforgácsokat nézte, apró termetű anyja viszont annál keményebben nézett a szemünkbe.

– Amikor megszületett a lányom, szép diófa bútort csináltattam neki – mondta. – A háborúban azonban a katonák baltával széthasogatták a bútorokat.

Hugyik Mihály sajnálkozva csóválta a fejét és szórakozottan azt mondta:

– A megszálló hadsereg katonái sok mindent tönkretettek errefelé.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 405 (Black plate)

– Nem a megszállók csinálták – mondta a kemény kis asszony. – A felszabadító hadsereg katonái hasogatták szét a bútorokat. Betörtek a házunkba, rabolni akartak, és amikor látták, hogy nincs semmi érdemleges elrabolnivaló, dühükben széthasogatták a bútorokat.

Hugyik Mihály erre már nem tudott mit mondani, így hát én szólaltam meg vigasztalóan:

– Majd mi csinálunk új bútorokat. Szebbeket, mint azok a régiek voltak.

– Két szekrény, két ágy, egy nagy asztal, hat szék és két éjjeliszekrény kellene – mondta az asszony.

– Rendben van – bólintottam.

Ezután részletesen megbeszéltük, hogy milyenek legyenek a bútorok, Hugyik Mihály meg közölte, hogy mindez mennyibe fog kerülni. Rövid időre kizökkent a költészetből, és elég magas árat szabott, de Nesebikné szemrebbenés nélkül tudomásul vette, és hazament a lányával, Hugyik Mihály kievezett a folyóra, én csöndesen piszmogtam a műhelyben, és vártam a diófát.

Kora délután két hallgatag ember egy nagy szekéren meghozta a vastag diófa deszkákat, és lerakta a műhely elé. Onnan már egyedül cipeltem be a műhelybe a nehéz deszkákat, kicsit irigyeltem Hugyik Mihályt, és majdnem sajnáltam, hogy én nem tudok verseket írni. Igazából azonban mégsem sajnáltam, szerettem a munkámat, szerettem diófával dolgozni, elhatároztam, hogy igazán szép bútorokat fogok csinálni Nesebik Angélának, szerény, jóravaló lánynak látszott, úgy gondoltam, megérdemli, hogy szép bútorok között élje az életét. Dolgoztam hát szorgalmasan, de most már csak hétköznapokon, vasárnap pihentem, és reméltem, hogy Rostás Antal, a kántor meg van elégedve velem. Hugyik Mihály is szorgalmasan küldözgette a kék és rózsaszínű borítékokat a szerkesztőségeknek, de egyetlen újság sem közölt verset Halmosi György neve alatt. Ez igencsak elkeserítette Hugyik Mihályt, egy napon szomorú ábrázattal bejött hozzám a műhelybe és azt mondta:

– Mozgó csónakban nem lehet rendesen verset írni.

– Tényleg nem könnyű munka – hagytam rá.

– Amint leteszem az evezőt, hogy papírt és ceruzát vegyek a kezembe, a csónak sodródni és forgolódni kezd a vízen – magyarázta Hugyik Mihály. – Nem tudom tartósan egy pontra irányítani a figyelmemet. Összekuszálódik körülöttem a költészet, és ilyenkor összekuszált, zagyva versek születnek.

Széttártam a karjaimat.

– Ebben nem segíthetek. Nem tudok verseket írni, és egyébként is diófa bútorokat kell csinálnom. De vasárnaponként már nem dolgozom. Ilyenkor

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 406 (Black plate)

tarthatom az evezőt, ha akarod. Megállítanám a csónakot, és te nyugodtan összpontosíthatnál.

Hugyik Mihály elgondolkozott és kicsit felderült az arca.

– Megtennéd ezt? – kérdezte.

– Természetesen – mondtam. – Tulajdonképpen én is szeretem a költészetet.

– Vasárnap együtt megyünk a folyóra – mondta immár felvillanyozva Hugyik Mihály.

Vasárnap együtt szálltunk be a halászcsónakba, én is levetettem az ingemet, megragadtam az evezőt és a folyó közepére eveztem. Lassan csorogtunk lefelé, Hugyik Mihály időnként beintett, ekkor én megállítottam, és megpróbáltam egyenesben tartani a csónakot, ez legtöbbször sikerült is, Hugyik Mihály tartósan egy pontra irányíthatta a figyelmét, és rótta a sorokat a fehér noteszbe. Derekasan dolgozott, már az első vasárnapon legalább öt hosszú verset írt a fűzfákról, nádasokról, a nádi rigók énekéről, egy nemeskócsagról és egy fosógémről. Vasárnapjaim tehát megteltek költészettel, halovány bőröm is kezdett szép, egészséges színűre barnulni, persze Hugyik Mihálynak továbbra is sokkal egészségesebb színe volt, mint nekem, Halmosi György versei azonban továbbra sem jelentek meg a lapokban.

A diófa bútorok viszont kezdtek kialakulni.

Egyszer benézett hozzám Nesebikné, mindent alaposan szemügyre vett, nem szólt semmit, de néha mintha elismerően bólogatott volna. Aztán egyszer elvezette hozzám Juhász Andrást is, egy vastag karú, bajuszos fiatalembert, aki szintén elégedettnek látszott, és én nem kételkedtem már benne, hogy szükség esetén egyedül is meg tudja majd mozgatni a nehéz bútordarabokat. Legtöbbször azonban Rostás Antal, a lyukas fejű kántor jött be a műhelybe. Kezdetben talán nem bízott teljességgel a szaktudásomban, csupán jó útra akart téríteni, és ezért szerezte nekem a jövedelmező munkát, de ahogyan formálódtak a bútorok, egyre lelkesebbé vált, dicsérte az ügyességemet, sőt egyszer szó szerint ezt mondta:

– Magának volt igaza. Egy szép bútordarab is ér annyit, mint egy szép vers.

– Megkérem, hogy a barátom előtt ne beszéljen így – figyelmeztettem. – Mostanában igen rosszkedvű, néha kimondottan búskomor. Nem közlik a verseit, pedig ő mindennap mélységesen belemerül a költészetbe. De imbolygó csónakban írja a verseit, és ettől kissé összekuszálódik a költészete.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 407 (Black plate)

– A verseket szilárd asztalon kell írni – mondta Rostás Antal. – Én szilárd íróasztalon írom a verseimet, és mindenkinek tetszenek. A temetéseken zokognak az emberek, amikor a verseimet énekelem.

– Ennél szilárdabb asztal nincs a világon – mutattam a már majdnem kész diófa asztalra.

– Elhiszem – mondta sóvárogva Rostás Antal. – Szeretnék ilyen asztalon verset írni. Maga tényleg megérdemli, hogy meggazdagodjék. Örülök, hogy megfogadta a tanácsomat, és nem dolgozik már vasárnapokon.

– Hamarosan veszek magamnak ünneplőruhát – ígértem neki, bár ezt akkor még nem gondoltam egészen komolyan.

Rostás Antal a következő alkalommal már bevezette a műhelybe Nesebik Angélát is. A lány, aki bizonyára rendszeres templomba járó volt, most is szemérmesen viselkedett, de azért alaposan megszemlélte a bútorokat, és kipirosodott az arca. Ekkor már biztos voltam benne, hogy jó munkát végzek. Később még inkább megbizonyosodhattam erről, mert Rostás Antal és Nesebik Angéla majdnem mindennap bejöttek a műhelybe, már nemcsak nézegették, hanem simogatták is a szép diófa bútorokat, nyitogatták a szekrények ajtaját, leültek a székekre, és egyre lelkesebbeknek látszottak, és egyre közelebb ültek le egymás mellé. Aztán ahogy közeledett az ősz, lassanként kezdtek elszomorodni, holott a bútorok napról napra szebbek lettek, igazán derekasan dolgoztam rajtuk. Egy napon Rostás Antal keserűen megjegyezte:

– Sohasem fogok ilyen szép szilárd asztalon verseket írni.

– Az anyám nem fogja nekünk adni ezeket a diófa bútorokat – mondta Nesebik Angéla.

Erre már felkaptam a fejem és megkérdeztem:

– Miről van szó?

Rostás Antal tisztességes és egyenes beszédű ember volt, tisztességesen és érthetően közölte velem:

– Szeretjük egymást Angélával. Elveszem feleségül. Elszöktetem.

– Mit szól majd ehhez Juhász András? – kérdeztem. – A fiúnak igen haragos bajusza van és a karjai is igen vastagok.

– Túléli – mondta meglepő keménységgel Nesebik Angéla, de aztán megint elszomorodott. – Az anyám biztosan nem adja nekünk a bútorokat.

– El kell mennünk innen – mondta Rostás Antal. – Másutt írok majd verseket az elhunytakról. Mindenféle rozoga asztalokon írom majd a verseimet, de egyszer majd összeszedjük magunkat. Ilyen szilárd diófa asztalom azonban sohasem lesz.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 408 (Black plate)

Kezdtem megsokallni körülöttem a költészetet. Két költő is a nyakamba szakadt abban az egyetlen asztalosműhelyben. Pedig én sem Hugyik Mihályból, sem Rostás Antalból nem néztem volna ki, hogy képesek verseket írni. Ők mégis verseket írtak, és éreztem, hogy veszélyben vannak a bútoraim.

– Sokat izzadtam ezen a nyáron – mondtam szemrehányóan. – A diófa megdolgozása egyáltalán nem könnyű munka.

– Ígérje meg, hogy nem szól senkinek sem a szándékunkról – kérte Rostás Antal.

Ezúttal nem ígértem meg neki semmit, de azért nem szóltam senkinek sem a szándékukról. És ők egy szép napon eltűntek, elmentek valahová, éppen akkor, amikor a bútorok már teljesen elkészültek. Akkor megkértem Hugyik Mihályt, hogy hanyagolja egy kicsit a költészetet, maradjon velem a műhelyben, és várjuk ki, hogy mi lesz.

Nem kellett sokáig várnunk. Hamarosan megjelent Nesebikné fürgén és elszántan, és vele jött Juhász András is komoran és erőteljesen. Mindketten baltát tartottak a kezükben, megszemlélték a bútorokat, nem mondtak semmilyen véleményt a munkámról, de nyilván elégedettek voltak, letették a baltákat a szépen megformált és simára csiszolt szilárd diófa asztalra, és Nesebikné leszámolt egy köteg pénzt Hugyik Mihálynak. Hugyik Mihály átnyálazta a pénzeket, a nekem járó részt rögtön kifizette.

– Rendben van? – kérdezte Nesebikné.

– Rendben van – mondta Hugyik Mihály.

Akkor a kemény kis asszony kézbe vette a baltát, és megragadta baltáját Juhász András, a komor fiatalember is, és nekiestek a bútoroknak. A diófát nem könnyű széthasogatni, nem roppan szét egy-két baltacsapás után, erős elszántság és türelem kell a feldarabolásához. Ebben a két emberben megvolt a kellő elszántság és türelem, amellett nagyon dühösek is voltak.

Mi ketten Hugyik Mihállyal szótlanul néztük romboló tevékenykedésüket, felültünk a satupadra, cigarettáztunk, a csikkeket a faforgácsok közé dobtuk, ami nagy meggondolatlanság volt részünkről, felgyújthattuk volna az egész műhelyt, a cigarettavégek azonban elhamvadtak, nem keletkezett tűz, a szép diófa bútorok viszont végül is csúnya szeletekre hasadoztak. Nesebikné és Juhász András beleizzadt a rombolásba, szemmel láthatóan elfáradtak mind a ketten, de valamelyest elégedettebbek voltak, mint akkor, amikor bejöttek a műhelybe, a lelkükben felgyülemlett méregből is elpárolgott valamennyi, a szép bútorok helyén maradt szálkás fadarabok némileg megnyugtatták őket.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 409 (Black plate)

– Kiváló munkát végeztek – mondtam elismerően. – A felszabadító hadseregnek is becsületére válna.

Szánakozva végigmértek, aztán elmentek a baltákkal együtt, én meg a faforgácsok közé pöccintettem a ki tudja már hányadik cigarettavéget, de ez sem lobbant lángra, majdnem csalódottnak éreztem magam emiatt.

Hugyik Mihály bágyadtan lecsusszant a satupadról, körbejárta a frissen felhasogatott diófával elborított műhelyt, mindent jól megnézett, aztán megállt előttem, és igazi költői fájdalommal kitárulkozott:

– Én is darabokra hasadtam. Nem vagyok való semmire sem.

– Van egy szép házad – vigasztaltam.

– Ezt a nagyapámtól örököltem – mondta.

– Van egy szép műhelyed – vigasztaltam tovább.

– Ezt az apámtól örököltem.

– Szép verseket írsz – mondtam, de már kezdtem unni a vigasztalást.

– Senki sem közli a verseimet – mondta bánatosan Hugyik Mihály. – Még a vasárnapi verseimet sem közlik. Pedig vasárnaponként, amikor te irányítod a csónakot, mélységesen belemerülök a költészetbe, mégsem kellenek a verseim senkinek. Az asztalosmunkát meg nem szeretem. Sohasem szerettem. Ezért is tértem át a költészetre, de hiába. Te legalább szép bútorokat tudsz csinálni.

– Széthasogatják a bútoraimat – mondtam én is búbánatosan, és körbemutattam.

Hugyik Mihály ekkor odaállt a satupad elé, két kezével elkezdett dobolni a satupadon, gyorsan csapkodott a kezeivel, éles hangon rikoltozott valamilyen általa hirtelen kitalált dallamot, úgy viselkedett, mint valamikor régen, amikor még együtt tanultuk a szakmát, de óbégatása most egyáltalán nem szórakoztatott. Ezért azt mondtam neki:

– A templomban nincs kántor. A lyukas fejű Rostás Antal végleg elment innen.

Hugyik Mihály tovább dobolt és tovább óbégatott.

– Szép hangod van – folytattam. – Énekelhetnél a templomban, és a hívők veled énekelnének.

Hugyik Mihály erre már lassabban dobolt és halkabban óbégatott.

– Szép verseket tudnál írni az elhalálozott emberekről, a szép verseket szépen elénekelnéd a temetőben, mindenki sírna, és a gyászoló rokonság jól megfizetne érte.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 410 (Black plate)

Hugyik Mihály abbahagyta a dobolást és a rikoltozást. Gyanakodva nézett rám, nem volt benne biztos, hogy komolyan beszélek-e, vagy talán gúnyolódom. Úgy néztem vissza rá, mint aki komolyan beszél.

Kiment a műhelyből és lehet, hogy még aznap elment a plébánoshoz. Néhány nap múlva már a templomban énekelt, és csakhamar gyászruhás emberek kezdtek járni hozzá, és verseket rendeltek nála elhunyt családtagjaik temetésére. Így jött ránk az ősz, én ismét székeket, asztalokat és padokat csináltam fenyőfából, jó esetben kőrisfából is, vettem magamnak fekete ünneplőöltönyt, és vasárnaponként elmentem a templomba nagymisére. Hugyik Mihály éles fejhangon énekelte az egyházi dalokat, és a hívők vele énekeltek. Kemény tél következett és influenzajárvány, az emberek gyakrabban haltak meg, mint máskor, Hugyik Mihály rengeteg verset írt, és mindegyiket elénekelte a temetőben, sokan sírtak és sokan megállapították, hogy Hugyik Mihály jó kántor és jó költő. Én meg közben a műhelyben egy kis vaskályhában eltüzeltem a széthasogatott diófa bútor darabjait. A diófa lassan ég és hosszasan parázslik, mindig meleg volt a műhelyben, nem betegedtem meg, nem lettem influenzás azon a télen, bár a bőröm színe megint elhalványodott, de hát télen a legtöbb ember elhalványodik.

Odakint szép fehér volt a világ. A ribizlibokrokat hó borította, a folyó befagyott, és a jég összeroppantotta Hugyik Mihály öblös halászcsónakját, mert senki sem húzta ki ősszel a csónakot a vízből. Hugyik Mihály azonban már vidám ember lett, emiatt sem bánkódott, azt mondta, hogy tavaszra majd felgyújtja a megroggyant csónakot a nádas mellett, hiszen a művészeknek egyébként is az a dolguk, hogy felgyújtsák a világot.

(Holmi, 1994/5. sz.; Válogatott Holmi. Magvető, Bp., 1995.)

Nemzeti színek

A színházban az lepett meg leginkább, hogy a nők rengeteget káromkodtak. Elsősorban a színésznők, de a titkárnő, a pénztárosnő, a súgónő, a ruhatárosnő is káromkodott, méghozzá a legközönségesebb módon. Persze mindenki idegeskedett, a társulat akkor kapott új épületet, az új épület

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 411 (Black plate)

tulajdonképpen egy régi kupleráj volt, legalábbis ezt mesélték az idősebb emberek, akik fiatal korukban kellemes órákat töltöttek itt, a régi kuplerájt kellett mutatós színházzá pofozni, kőművesek és szobafestők simítgatták és szépítgették a falakat kívül és belül, mi asztalosok meg a korhadt padlózatot cseréltük ki és nagy félkör alakú színpadot gyalultunk, illesztettünk és szögeltünk össze vastag és súlyos deszkákból, ami nekünk nem okozott volna különösebb gondot, csakhogy a színtársulatnak közben próbákat kellett tartania a félig kész és még fűrészporos színpadon, az igen lármás próbák néha bosszantottak bennünket, a színészeket és a rendezőt viszont a mi kopácsolásunk bosszantotta. Emellett még a színdarab, amit olyan lármásan igyekeztek betanulni, eléggé lapos és silány volt, ezt mondták a színészek, én nem értettem hozzá, de nekem sem tetszett. Vagy ötven évvel ezelőtt írta egy Boskovics Béla nevű helybéli író Muskátlis veranda címmel, nagyjából arról szólt, hogy egy jó alakú gazdag lány és egy jóképű szegény fiú szerelmesek egymásba, de a lány szülei ellenzik szerelmüket, a lányt egy idétlen ügyédbojtárhoz akarják férjhez adni, a szerelmesek azonban a végén mégis egymáséi lesznek a muskátlival és más virágokkal felékesített verandán. Szegényes történet volt ez, Alföldy Tibor, a gyomorbajos és mindig rosszkedvű rendező megpróbálta táncokkal és énekszóval dúsítani, Fügedi Ferenc, a férfi főszereplő minduntalan bánatos szívéről énekelt, Király Ágota, a női főszereplő pedig gyakran felugrott az asztalra, ott táncot lejtett, majd leugrott a készülő színpadra, ott is táncolt, mindezt magas sarkú cipőben csinálta, ami egyáltalán nem volt veszélytelen művelet, és a színdarab ettől sem lett igazán jó, érezték ezt a szegény színművészek, amiatt is idegeskedtek és a kopácsolásunk miatt is, így hát káromkodtak, főleg a színésznők, és velük együtt a színház személyzetének többi tagja is, egyedül Dévics Tamara, a fodrásznő nem káromkodott, talán azért, mert ő volt a párttitkár a színházban, felelősségének tudatában bizonyára elítélte a szabados viselkedést, de hát ő reménytelenül kisebbségben maradt. Én sem helyeseltem a nők trágárkodásait, de erről sokáig nem szóltam senkinek, legfeljebb, ha már nagyon zavart a káromkodás, hangosabban csapkodtam a vastag deszkákat, igyekeztem szilárd és örökké tartó színpadot csinálni. Doktor Gajdos Tamás azonban sokkal érzékenyebb lelkű ember volt, mint én, őt mélységesen felháborította a színésznők mocskos szája.

Dr. Gajdos Tamást én csalogattam be a színházba. A Duna partján akadtam rá késő esti órákban, akkor még magam is eléggé társtalanul és tanácstalanul bolyongtam abban a városban, de azért nem anyátlanodtam el,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 412 (Black plate)

ráérősen sétálgattam a folyó mellett, és egy nagyon kék szemű és kitágult pupillájú fiatal lány sorsán elmélkedtem, a fiatal lány kitágult kék szemeivel úgy ment el mellettem, mintha a levegőben lépkedne, és én arra gondoltam, hogy bizonyára telenyomta magát kábítószerrel, emiatt sajnáltam egy rövid ideig, de nem sokáig, mert megpillantottam dr. Gajdos Tamást, aki egy magányos fapadon üldögélt, a feketén hömpölygő folyóvizet nézte, vagy talán a túlsó parton feketéllő erdőt, mindenesetre igen szomorú volt, erről ismertem rá, mert dr. Gajdos Tamás mindig szomorú volt. Már gyermekkorában is. Szülőfalunkban nyolc évig együtt jártunk elemi iskolába, ő volt közöttünk a legjobb fejű gyerek, feleltetéskor mindent tudott, amit tudni kellett, az iskolaudvarban és az utcákon azonban ő volt a legmulyább, leginkább bánatosan lógatta a fejét, folyton töprengett valamin, az effajta viselkedése gyakorta felbőszített bennünket, ezért minduntalan képen vágtuk, elgáncsoltuk, vagy oldalba rúgtuk, ettől ő még bánatosabb lett, és egyáltalán nem védekezett, ezt gyorsan észrevették az alsóbb osztályok elevenebb diákjai is, még ők is megrugdosták Gajdos Tamást, ezt néha megsokalltam, és megvédtem őt a nálunknál kisebb fiúk zaklatásától, bár időnként én is bántalmaztam, mert engem is idegesített folytonos szomorú töprengése, amivel mintha szándékosan el akarta volna rontani jókedvünket, meg hát azt is tudtunkra adta, hogy a felnőtt életben ő lesz a legsikeresebb ember közöttünk, bizonyára orvosdoktor lesz, ezt ugyan nem mondta, de mi enélkül is tudtuk, és abban az időben még nagyon tiszteltük az orvosokat, mert csak ritkán jelentek meg a falunkban, és olyankor mindenkit meggyógyítottak, ezek után természetesen dühített bennünket, ha rágondoltunk, hogy valamikor majd Gajdos Tamást is tisztelnünk kell. És ő orvos lett, de továbbra is bánatos ember maradt, ezért ismertem rá a magányos fapadon, a Duna partján. Leültem mellé, megveregettem a vállát, ettől vagy két percre jókedvre derült, de aztán megint gyorsan elszomorodott. Elpanaszolta, hogy iszonyú magányosságban él. Sikeres orvos ugyan, a rehabilitációs osztályt irányítja a kórházban, a törött csontú és kificamodott végtagú emberek utókezelésében és végleges felgyógyulásában segédkezik, ezen a téren figyelemre méltó eredményeket ér el, betegei igencsak hálásak és tisztelik őt, de ha kilép a kórházból, nagy magányosság szakad rá, és emiatt annyira boldogtalan, hogy időnként visszasírja a régi falusi éveket, pedig akkor is magányos volt, de akkor legalább gyakorta megverték, ami végső fokon azt jelentette, hogy tartozik valahová. Most viszont teljesen egyedül van. Nem voltam járatos a kórházi életben, ez idáig csak egy délutánt és fél éjszakát töltöttem kórház-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 413 (Black plate)

ban, tulajdonképpen a bolondokházában, amikor önhibámon kívül eszméletlenre ittam magam, és ki kellett mosni a gyomromat, a gyomormosás után egy szép ápolónő hajolt fölém, és én ezek után úgy képzeltem, hogy minden kórház tele van szép ápolónőkkel. Dr. Gajdos Tamás azonban csak legyintett, egész életére kiábrándult az ápolónőkből, mert nemrégen tartós viszonya volt egy Lucia nevezetű szőke ápolónővel, de Lucia faképnél hagyta őt egy másik magányos férfi miatt, akinek Karikó Emil volt a neve, de dr. Gajdos Tamás Harsonás Emilnek hívta. Ezután hosszasan, szomorúan és kissé zavarosan mesélt nekem Harsonás Emilről és Luciáról. Harsonás Emil zenetanár volt, a fúvós hangszerek művészi megszólaltatására okította a tehetséges fiatal gyerekeket, ami rendjén is lett volna, de ha az iskolából hazament, rátört a magányosság, főleg éjszakánként. A kórházzal szemben lakott egy tízemeletes, lapos tetejű toronyházban, és amikor már elviselhetetlenül egyedül érezte magát, fölment a toronyház tetejére egy vadászkürttel, és addig fújta a vadászkürtöt, amíg bele nem fáradt. A vadászkürt rikoltozása igen messzire elhallatszik, különösen csöndes éjszakákon, a rikoltozásra a kórházban felébredtek és nyűgösködtek a betegek, az orvosok és az ápolók idegesek voltak, többször kihívták a rendőröket, Harsonás Emilt minden alkalommal megbírságolták, ő zokszó nélkül fizetett, de továbbra is magányos maradt, az elkövetkező éjszakákon is belefújt vadászkürtjébe. Lucia vetett véget ennek az áldatlan állapotnak. Elment Harsonás Emilhez, és komolyan elbeszélgetett vele. Nem tudni pontosan, hogy miről beszélgettek, de Harsonás Emil ettől kezdve felhagyott az éjszakai zajongásokkal, viszont maga mellett tartotta Luciát. Dr. Gajdos Tamásnak emiatt egy életre elege lett az ápolónőkből. Igyekeztem megvigasztalni, meséltem neki egy félkegyelmű fiúról, aki naphosszat furulyáján játszott, és célozgattam arra, hogy a fúvós hangszerek kedvelői talán valamennyien ütődöttek egy kicsit, de ezen sem vigasztalódott meg, erre feleleventettem közös gyermekkori emlékeinket, és miután ennek sem örült, javasoltam neki, hogy jöjjön el néha a színházba, ott mindig történik valami, senki sem magányos, sokan eljárnak oda a munkálatokat és a próbákat nézni, még a megroggyant idős emberek is megfiatalodnak, és felidézik régi kellemes emlékeiket. Dr. Gajdos Tamás eltöprengett ezen, nem mondott semmit, és én nem hittem, hogy megfogadta a tanácsomat, otthagytam hát a fapadon, mert fáradt és álmos voltam, a Duna vize meg egyre feketébb lett, az erdő a túlsó parton már alig látszott a sötétben.

Dr. Gajdos Tamás mégis eljött a színházba. Jókor érkezett, éppen baleset történt akkor a színpadon. Fügedi Ferenc szívhez szólóan énekelt szerelmi

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 414 (Black plate)

bánatáról, Király Ágota meg magas sarkú cipőjében az asztalon táncolt, aztán leugrott az asztalról, és megtörtént az, amitől én már régóta tartottam. Az egyik cipő sarka eltörött, Király Ágota térdre esett, felugrott, majd leült, a térdét tapogatta és káromkodott. A térde kivörösödött, és szemmel láthatóan dagadni kezdett. Körülálltuk Király Ágotát, és hangosan sajnálkoztunk. Egy másik színésznő, Blahó Beáta, aki a darabban Király Ágota irigy vetélytársnőjét játszotta, szintén káromkodott, és a következőket mondta:

– Volt egy sportújságíró ismerősöm. Ő is térdre esett egyszer a futballstadion lelátóján, annyira megdagadt a térde, hogy később combból le kellett vágni a lábát. Azután nemsokára meghalt.

Király Ágota erre visítva elküldte az édesanyjába Blahó Beátát.

– Nem lesz bemutató – sóhajtott keservesen Alföldy Tibor, a gyomorbajos rendező. Zsebéből kis műanyag tasakot vett elő, remegő kézzel feltépte, és valami fehér folyadékot szippantott ki belőle.

Ekkor láttam meg dr. Gajdos Tamást. Orvosi táskával jött be a színházterembe, tanácstalanul forgolódott, bizonyára engem keresett. Integettem neki, hogy siessen fel a színpadra. Odajött, és én gyorsan elhadartam neki:

– Lesérült a primadonna. Dagad a térde. Gyógyítsd meg, te értesz az ilyesmihez.

Dr. Gajdos Tamás meglepő határozottsággal szétlökdöste a lármázó művészeket és a kétkezi munkásokat, lehajolt Király Ágotához, megtapogatta a térdét, aztán kinyitotta a táskáját, injekciós tűt vett elő, és beleszúrta Király Ágota lábába, majd gyorsan bekötözte a dagadó térdet. Kezdtem elhinni, hogy dr. Gajdos Tamás jó orvos, szakszerűen végezte munkáját, és mintha egyáltalán nem figyelt volna a körülötte óbégató férfiakra és nőkre. De mégis figyelt rájuk, mert amikor felegyenesedett, krétafehér volt az arca. Hozzám lépett, félrevonszolt, és azt mondta:

– Ez borzasztó.

– Le kell vágni a művésznő lábát? – kérdeztem.

– Nem kell levágni – mondta dr. Gajdos Tamás.

– Akkor meg mi a baj?

– Ezek a nők ordináré módon káromkodnak.

– Itt kupleráj volt valamikor – mondtam. – Ez rossz hatással van rájuk.

– Soha többé nem teszem be ide a lábam – mondta dr. Gajdos Tamás. – Inkább összetett kézzel könyörgök Luciának, hogy térjen vissza hozzám.

Odajött közelünkbe Alföldy Tibor és Fügedi Ferenc. A rendező aggódva megkérdezte:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 415 (Black plate)

– Meggyógyul a művésznő térde?

– Lehetséges – mondta fagyosan dr. Gajdos Tamás.

– Hogy értsem ezt?

– A doktor úr meg tudná gyógyítani a fájós térdet – magyaráztam –, de mélységesen csalódott a színházban.

– Miért? – kérdezte a rendező.

– Nagyon elkanászosodott ez a színtársulat – mondtam. – Különösen a nők. Igencsak mocskos szájúak.

– Ez igaz – hagyta rám fájdalmas arccal Alföldy Tibor. – Le kellene hívni az igazgatót, hogy csináljon már itt rendet.

– Hívja le – mondtam.

– Engem kirúgna az irodájából – mondta a rendező. – És egyébként is kiújult a gyomorfekélyem. Hívja le maga.

– Nem ismerem az igazgatót – mondtam.

– Till Sándornak hívják, legalább százhúsz kilós hústorony – mondta Fügedi Ferenc, az élszínész. – Az irodájában alszik, és nagyon morózusan szokott ébredni. Minket kíméletlenül kirugdal az irodájából. Azt hiszem, nem szereti a művészetet és a művészeket. De veled talán nem gorombáskodna. Tisztességes kétkezi munkás vagy, elég nagyra nőttél, meg aztán neked nincs is veszítenivalód. Megmenthetnéd ezt a bemutatót.

Kicsit úgy éreztem magam, mintha ismét a bolondokházába kerültem volna, tétován nézelődtem a zajos színházteremben, és arra gondoltam, hogy itt tényleg rendet kellene már teremteni.

– Én most elmegyek – mondta dr. Gajdos Tamás.

– Sehova sem mész! – förmedtem rá, úgy, mint régen, gyermekkorunkban, a falusi iskolában, amikor még minden keményebb kötésű fiú belerúgott Gajdos Tamásba.

Dr. Gajdos Tamás a helyén maradt, én meg felgyalogoltam az emeletre. Magam sem tudtam, hogy miért csinálom ezt, felőlem ugyan elmaradhatott volna a bemutató, de segíteni akartam dr. Gajdos Tamáson, ki szerettem volna rángatni szomorú magányából.

Bekopogtam az igazgató ajtaján, belülről senki sem szólt semmit, vártam egy kicsit, aztán benyitottam. Hatalmas irodába kerültem, a hatalmas irodában nagydarab, kövér ember ült egy kis íróasztal mögött, egy a méreteihez képest kicsiny forgószéken, és aludt. Csakis ő lehetett Till Sándor. Háta mögött kovácsoltvasból készült virágállvány állt, tele tüskés kaktuszokkal. Till Sándor hátranyakló feje alig tíz centire volt a kaktuszoktól, attól féltem, ha

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 416 (Black plate)

megmozdul, a gonosz növények tüskéi az arcába szúródnak. Nem értettem, hogy miért ül azon a kényelmetlen forgószéken, terebélyes fotelekben is ülhetett volna, négy fotel terpeszkedett az egyik sarokban, fölöttük az Elnök színes arcképe lógott, őt nem fenyegette semmiféle veszély.

Megálltam Till Sándor előtt, az igazgató kinyitotta a szemét és unottan megkérdezte:

– Te ki vagy?

Nem válaszoltam, hanem én is kérdeztem:

– Miért nem ül át valamelyik fotelbe? Ott sokkal kényelmesebben alhatna, és a kaktuszok sincsenek a közelében.

– Túl nagy a hasam, és azok a fotelek egyáltalán nem kényelmesek – mondta. – Ezen a széken viszont jókat tudok aludni. Nagy szükségem van a pihenésre, mert már hetek óta átvirrasztom az éjszakákat. Politikusokkal tivornyázom, csak ilyenkor tudok belőlük pénzt kifacsarni a színházra. Milutin módfelett kedveli az éjszakai mulatozást, és bírja is. Ha ezt a nevet hallod, hogy Budzsárov Milutin, ajánlom, hogy álljál haptákba, legalább az ideig, amíg elkészülünk a színházzal. Eddig egy koszos kutyaólban játszottunk, de most Milutin segítségével rangjához méltó épületbe költözhet ez a szegény magyar színház. Ezért áldozom fel magam minden éjszaka, és másoktól is elvárok áldozatokat. Ki is vagy te tulajdonképpen?

– Asztalos vagyok – mondtam. – A színpadot csinálom, ha elkészülök vele, majd továbbmegyek máshová. Egy költő barátom protezsált be ide. Ezelőtt az ő műhelyében dolgoztam egy hangulatos kisvárosban, ő meg verseket írt. Szép verseket.

– Én balett-táncos voltam valamikor – mondta a kövér igazgató. – Elhiszed?

– Nem.

– Tényleg az voltam. De aztán inkább megnősültem, családot alapítottam, és közben alaposan meghíztam. A nagy éjszakai evések és ivások is hizlalnak, de ezt köteles vagyok vállalni. A színház miatt. Pedig általában utálom a színházi életet. A költészetet sem szeretem. Te rendes embernek látszol, csodálom, hogy hajlandó voltál egy költőnek dolgozni. A költők manapság túl sok kóklerséget engednek meg maguknak.

Nem sokat értek a költészethez, és egyébként is úgy gondoltam, hogy most már kellőképpen bemutatkoztunk egymásnak, rátértem hát jövetelem céljára.

– Király Ágota művésznő az imént lesérült a színpadon – mondtam.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 417 (Black plate)

– Tudom, már értesítettek – mondta Till Sándor, és az íróasztalon lévő telefonra mutatott. Rosszkedvűen ráncolta a homlokát. – Ezek a ringyók imádnak tűsarkú cipőben ugrálni, és persze hogy előbb-utóbb kibicsaklik a bokájuk. Ezenkívül kaktuszokat hoznak nekem ajándékba...

– A művésznő a térdét ütötte meg, és rohamosan dagad a lába – mondtam. – Emiatt elmaradhat a bemutató.

– Ennyire súlyos a sérülése?

– Eléggé súlyos – mondtam. – Szerencsére éppen itt van egy barátom, aki kiváló orvos, a ficamodott karoknak és lábaknak a szakértője. Ő gyorsan meggyógyíthatná a művésznő térdét.

– Hát akkor gyógyítsa meg – mondta az igazgató, és behunyta a szemét. – Engem meg hagyjatok aludni.

– A barátom csalódott a színházban – mondtam.

– Én már rengetegszer csalódtam a színházban. Már balett-táncos koromban is.

– A nők itt ordináré módon káromkodnak. Szerintem ez tűrhetetlen.

– Szerintem is – hagyta rám Till Sándor lehunyt szemmel. – A nők ocsmányul káromkodnak, és engem kaktuszokkal raknak körül. Egyszer majd rendet csinálok közöttük.

– Sürgősen rendet kell csinálnia – mondtam. – A barátom nagyon érzékeny ember, nem hajlandó káromkodó nőket gyógyítani.

Till Sándor felnyitotta a szemét, elhúzta a fejét a kaktuszok közeléből, hangosan és keservesen szuszogott, és azt mondta:

– Látod, ezért utálom a színházi életet.

Fölemelte a telefonkagylót, megnyomott egy gombot, és átszólt a titkárnőjének a szomszédos irodába.

– Évike, öt perc múlva nagyon fontos összejövetelt tartunk a színházteremben. Mindenki legyen ott.

Letette a kagylót, és úgy nézett rám, mintha minden bajnak én lennék az okozója.

– Én most rendet csinálok – mondta –, de ez hosszú távon nem oldja meg a problémáinkat. Ismerem a nőket. Valamikor rengeteg balett-táncosnővel volt dolgom. Azok is sokat káromkodtak. No nem mindig. Figyeltem őket, és rájöttem, hogy csak olyankor káromkodnak, ha a férfiak elhanyagolják őket. Már reggel, amikor bejöttek a próbára, a szemükön megláttam, hogy melyiküket simogatták meg előző éjjel, ezeknek tisztán csillogott a szemük, és egész nap választékos szavakkal és udvariasan beszéltek, akiket viszont

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 418 (Black plate)

elhanyagoltak a férfiak, azok fénytelen szemekkel léptek színpadra, dühödten táncoltak, és gyakran káromkodtak. A mi kicsiny színházunkban fénytelen szemekkel téblábolnak a nők. Tehát foglalkozni kell velük éjszakánként. Nekem erre nincs időm, meg aztán túlságosan elhíztam.

– Majd szólok Fügedi Ferinek – mondtam.

Till Sándor megvetően legyintett.

– A művészféle emberekben nem bízok. Figyelmeztetlek, hogy te se bízzál bennük. A munkásosztályt kell mozgósítani a jó ügy érdekében.

– Minden tőlünk telhetőt megteszünk – mondtam.

– Mindjárt láttam rajtad, hogy rendes ember vagy. Ha továbbra is ilyen rendesen viselkedsz, itt tartalak a színházban a bemutató után is.

– Nem biztos, hogy itt akarok maradni.

– A tengerpartra is elküldhetlek. Vettem ott egy lakást, és telezsúfoltam régi, ormótlan bútorokkal. Át kellene szabni a bútorokat. Szereted a tengert?

– Nemrégen redőnyöket szereltem egy tengerparti szálloda ablakaira. Jól éreztem ott magam. Megismerkedtem egy tehetséges festővel is.

– Óvakodj a művészféle emberektől. Komolytalanok, gyerekesek és valamennyien hajlamosak a trágárkodásra. No, menjünk le rendet csinálni.

Till Sándor felpattant a székéről, meglepő fürgeséggel indult az ajtó felé, ennek láttán már majdnem elhittem, hogy balett-táncos volt valamikor. Lementünk a színházterembe. A színtársulat tagjai a nézőtéren ültek, csak dr. Gajdos Tamás álldogált sértődötten és kicsit ijedten az ajtó közelében. Leültettem, és melléje ültem. Az igazgató felment a színpadra, mély lélegzetet vett, mint aki hosszú beszédet kíván mondani. De rövid beszédet mondott.

– Három, esetleg három és fél életbevágóan fontos utasításom lenne – közölte szigorúan. – Egy: mivel elegendő pénzt kaptunk ezen épület felújítására és kicsinosítására, október 25-én, tehát három hét múlva, városunk felszabadulásának napján megnyitjuk színházunkat a nagyközönség előtt, ünnepi beszédeket mondunk, és sikeres ősbemutatót tartunk.

– Ebből nem lesz semmi – csattant fel a nézőtérről Király Ágota. – Megdagadt a térdem, alig tudok mozogni. Ezt nem is bánom, mert a *Muskátlis veranda* a legpocsékabb darab, amelyben valaha játszottam. Szeretném tudni, hogy ki kaparta elő ezt a szörnyűséget.

Ezután Király Ágota még trágár szavakkal igen elmarasztalóan szólt arról a személyről, aki a pocsék darabok előkaparta.

Till Sándor halálos nyugalommal válaszolt Király Ágotának.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 419 (Black plate)

– A *Muskátlis verandá*t én választottam. A szerzőnek jó csengésű neve van, a darab tényleg pocsék, de ha sokat énekeltek és táncoltok benne, mindenki azt hiszi majd, hogy boldogok vagyunk, és a tisztelt közönség is boldog lesz. Ami a fájós lábadat illeti: van itt egy kiváló orvos, ő majd meggyógyít, a bemutatón vonzó és mozgékony leszel. A továbbiakban fogd be a szádat, és gyógyítsd a térdedet.

Király Ágota felháborodottan kinyitotta, de aztán gyorsan becsukta a száját.

Till Sándor folytatta beszédét.

– Kettő: a bemutatóig a színház alkalmazottai nem járhatnak magas sarkú cipőben.

– Ez nyilván csak a színésznőkre vonatkozik – mondta Évike, a titkárnő.

– Ez mindenkire vonatkozik – mondta Till Sándor. – Én az egész színháznak az igazgatója vagyok, és mindenkiért egyformán aggódom.

A színtársulat ezt is tudomásul vette, és akkor az igazgató kiadta harmadik fontos utasítását is.

– A nők ezentúl nem káromkodhatnak a színházban.

A bejelentés igencsak felborzolta a kedélyeket.

– Hogyhogy?! – Miért?! – kiabálták mindenfelől.

Leghangosabban Juhász Dóra kiabált, ő Király Ágota házsártos anyukáját játszotta a *Muskátlis verandá*ban, és emiatt állandóan dühöngött, mert nem szeretett öregasszonyokat játszani. Magyarázatot kért.

Till Sándor megadta a magyarázatot:

– Jó színházat csak finom lelkű, disztingvált hölgyekkel lehet csinálni, olyan hölgyekkel, akik nem káromkodnak. Márpedig én jó színházat akarok csinálni. Ezt joggal elvárja tőlünk a társadalom, amely pénzt biztosít zavartalan és áldásos tevékenységünkhöz.

– Az igazgató elvtársnak tökéletesen igaza van – mondta Dévics Tamara, a fodrásznő és párttitkár. – Színházunk fontos kulturális intézmény, a kultúrát csak disztingvált viselkedéssel és beszéddel lehet terjeszteni. Ez valamennyiünk kötelessége, jó volna, ha ezt mindenki tudomásul venné.

Juhász Dóra még mindig akadékoskodott. Megkérdezte:

– A férfiak káromkodhatnak?

– Én nem vagyok diktatórikus hajlamú ember, és nem akarok parancsuralmi rendszert bevezetni – mondta Till Sándor. – A férfiak tehát káromkodhatnak, persze ők is csak módjával, csupán olyan mértékben, hogy férfiasságukat bizonyítsák. Szeretem a férfias férfiakat, és nem szeretem a férfias nőket. Van még kérdés?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 420 (Black plate)

Nem volt több kérdés, Till Sándor elégedetten bólintott.

– Akkor hát munkára fel! A fájós lábú művésznő csatalakozik a doktor úrhoz, szerepébe a próbákon beugrik Fülöp Editke, a munkásosztály az eddiginél is fokozottabb tempóban építi és csinosítja a színházat, én meg most elmegyek aludni, mert nehéz éjszaka vár rám, újabb pénzeket akarok kicsikarni az elvtársaktól, szeretném, ha a pincében hangulatos művészklubot csinálnánk, ahol megpihenhetnénk a mindennapi idegfeszítő munka után, és lazíthatnánk. Persze a nőknek ott is szigorúan tilos lesz káromkodni.

Till Sándor ezzel elment, hogy aludjon a kaktuszok között, Király Ágota mérgesen odasántikált hozzám és dr. Gajdos Tamáshoz, mozgatta a száját, mondogatott valamit, de egészen halkan, annyira halkan, hogy egyetlen szavát sem értettük. Dr. Gajdos Tamás elégedett volt.

– Most bemegyünk a kórházba, és megröntgenezzük a térdét – mondta.

Király Ágota nem tiltakozott, dr. Gajdos Tamás oldalán kibicegett a színházteremből.

Fülöp Editke lelkesen rohant fel a színpadra, szürke, jelentéktelen külsejű fiatal színésznő volt, nem játszott a *Muskátlis verandá*ban, de végigült minden próbát, nagyon örült, hogy néhány napra helyettesítheti a női főszereplőt a próbákon, róla ugyan nehéz volt elhinni, hogy szerelemre gerjeszt jóvágású fiatalembereket, a szöveget viszont, amint később kiderült, betéve tudta, táncolni, sőt énekelni is tudott. Ennek köszönhetően Alföldy Tibor gyomorfekélye mintha megszelídült volna. A próba simán folytatódott.

Uracs Imre, a színház műszaki részlegének vezetője állt meg mellettem, és elismerően azt mondta:

– Meg kell hagyni, az igazgatónk tud bánni az emberekkel.

– Az igazgató kiadott egy titkos utasítást is – mondtam.

– Mi lenne az?

– Szerinte csak azok a nők káromkodnak minduntalan, akiket elhanyagolnak a férfiak. Mostantól kezdve a tartós siker érdekében többet kell foglalkoznunk a színházban dolgozó nőkkel. Ez parancs.

Uracs Imre először nem értette, hogy miről beszélek, de aztán megértette. Szélesen elvigyorodott.

– Én mérhetetlenül tisztelem az igazgatónkat – mondta. – Minden parancsát teljesítem. Majd beszélek a fiúkkal is.

Ekkor már én is tiszteltem Till Sándort, körülnéztem, és mivel Dévics Tamara álldogált a közelemben, hozzá léptem és azt mondtam:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 421 (Black plate)

– Gratulálok. Nagyon szépen és okosan beszélt. Szerintem minden párttitkárnak így kellene beszélnie, mert az ilyen beszédek biztosítják a párt tekintélyét tartósan és hosszú távon.

– Én is gratulálok magának – mondta Dévics Tamara. – Levonszolta közénk a mi tohonya igazgatónkat, és ezzel sokat segített az emberek közötti viszonyok javításában.

– Till Sándort nem tartom tohonya embernek – mondtam. – Fürgén mozog, és gyorsan intézkedik. Valamikor balett-táncos volt.

– Mostanság elhanyagolja magát – mondta Dévics Tamara. – Csúnyán elhízott. Egy színházigazgatónak nem szabadna ennyire elhízni.

– A jó ügy érdekében teszi – mondtam.

Dévics Tamara végigmért, tekintete a fejemen állapodott meg, és azt mondta:

– Maga is igen elhanyagolt állapotban van. A haja hosszú és zsíros.

– Nem szeretek fodrászhoz járni – mondtam. – Beültetnek egy székbe, fehér törülközőt kötnek a nyakamba, és ollót csattogtatnak a fejem körül. Én meg nem védekezhetem. Majdnem úgy érzem magam, mint a fogorvosnál. Félek a fogorvosoktól és a fodrászoktól.

– Tőlem is fél?

– Nem. Magától nem félek.

– Estére, ha befejezték a munkát, jöjjön be az öltözőbe – mondta Dévics Tamara. – Leültetem egy tükör elé, és rendbe hozom a fejét.

Simábban indultam tehát, mint ahogyan elképzeltem, reméltem, hogy segíteni tudok Till Sándornak, bár akkor még óvatosan reménykedtem, párttitkároknál sohasem tudhatta az ember...

Dévics Tamara rendesen viselkedett. Este az öltözőben leültetett egy nagy tükör elé, szakszerűen megvizsgálta a fejemet, fehér törülközőt kötött a nyakamba, megfésült, aztán egy fényes ollóval körbenyírta a hajamat. Eközben a színésznők a hátam mögött vetkőztek és öltöztek, fáradtak voltak, de nem káromkodtak, tudták, hogy a tükörből látom őket, de nem zavartatták magukat, sietve átöltöztek és siettek haza, vagy máshová, ahol majd talán jobban érzik magukat. Hajvágás után Dévics Tamara meleg vízben megmosta a fejemet, megszárította a maradék hajamat, ismét megfésült, és elégedett volt munkájával. Addigra már jóformán mindenki elment a színházból, felajánlottam Dévics Tamarának, hogy hazakísérem. Nem bánta. Ezután kimentünk a színházból, és elég sokáig gyalogoltunk, mert Dévics Tamara a külvárosban lakott egy új lakónegyeden. Útközben hossza-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 422 (Black plate)

san meséltem neki egy fodrász ismerősömről, aki víg kedélyű és sokbeszédű fickó volt, szerette a munkáját, és díjakat nyert mindenféle fodrászversenyeken, egyszer azonban egy versengéskor kilyukadt a gyomra, kórházba kellett szállítani, ott kimetszették a kétharmad gyomrát, és azóta csak fél munkaidőt dolgozik, nem jár többé fodrászversenyekre, szűkszavú, megkeseredett ember lett bőle. Ezután szóba került szegény Alföldy Tibor, a gyomorfekélyes rendező, akit Dévics Tamara valamiért nem szeretett, de azért nem kívánt neki semmi rosszat. Kissé szerencsétlenül alakult ez a társalgás, szomorúra sikeredett, majdnem örültem, amikor Dévics Tamara megállt egy bérház előtt, és közölte, hogy megérkeztünk.

– A férje otthon van ilyenkor? – kérdeztem.

– Nincsen férjem – mondta Dévics Tamara. – Otthonom sincs. Albérletben lakom egy félsüket, jóságos öregasszonnyal, aki olcsón kiadta nekem a szebbik szobáját, és örül, ha a színházról mesélek neki. De kiabálva kell mesélnem, és ez igen fárasztó.

– Én szívesen kiabálnék mindenfélét a színházról – mondtam.

– Jöjjön fel, ha akar – mondta Dévics Tamara. – Az öregasszony biztosan örülne magának. Lehet, hogy még mákos rétessel is megkínálná. Nagyon ízletes réteseket süt.

– Sokszor visz fel hozzá vendégeket? – kérdeztem ostobán.

– Eddig még egyetlen vendéget sem vittem fel – mondta sértődötten Dévics Tamara.

– Évek óta nem ettem már házilag készített rétest, pedig nagyon szeretem – mondtam gyorsan, és felkísértem Dévics Tamarát a második emeletre.

A nagyothalló öregasszony tényleg kedvesen fogadott, leültetett bennünket a konyhában, kávét főzött nekünk, én meg a színházról meséltem hangosan, elmondtam, hogy most éppen egy remek darab próbája folyik, a színészek sokat énekelnek és táncolnak benne, és mindenki boldog. A hálás öregasszony ezután megkínált mákos rétessel is, majd visszavonult a szobájába. A rétesből sokat ettem, mert valóban ízletes volt, később Dévics Tamarával mi is visszavonultunk a másik, szebbik szobába, reggelig ott maradtam, Dévics Tamara egyáltalán nem párttitkárként viselkedett, reggel már tegeztük egymást, elégedett és jókedvű voltam, igaz, egy pillanatra eszembe jutott, hogy az éjszaka tulajdonképpen felesleges munkát végeztem, hiszen Dévics Tamara egyébként sem káromkodott, de mindketten jól éreztük magunkat, és a következő éjszakákat is együtt töltöttük, miközben őszintén reméltem, hogy Uracs Imréék a hasznosabb vonalon tevékenykednek.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 423 (Black plate)

Alighanem így is volt, a színház női alkalmazottainak mintha kifényesedett volna a szemük, és nem káromkodtak. Till Sándor is eredményesen tevékenykedett a politikusok körében éjszakánként, mert a pincében művészklub kezdett kialakulni. A szobafestők zöldre festették a falakat, tagbaszakadt bútorszállító munkások hatalmas bárpultot, fehér asztalokat és piros bársonyszékeket hoztak valahonnan.

Ekkor egy éjszaka Dévics Tamarából előbújt a párttitkár. Csöndesen hevertem mellette az ágyban, a haját simogattam, amikor idegesen felcsattant:

– A klubból nagy bajunk lesz!

– Nem lesz semmi baj – csitítgattam. – Az emberek időnként majd berúgnak és randalíroznak, de ez így szokott lenni minden valamirevaló művészklubban, és senki sem fog haragudni emiatt.

– Nem erről van szó – mondta Dévics Tamara. – A színösszeállítással van baj. Piros székek, fehér asztalok, zöld falak. Mire emlékeztet ez téged?

– Művészklubra.

– A magyar zászlóra!

– Mi?

– Piros, fehér, zöld. Magyarkodással, nacionalizmussal fogják vádolni a színház kollektíváját.

– Ilyesmi senkinek sem juthat eszébe.

– Nekem eszembe jutott.

– Te párttitkár vagy – mondtam. – Kötelességed ébernek lenni. Az emberek azonban nem azért járnak művészklubokba, hogy éberkedjenek. Éppen ellenkezőleg.

– Nálamnál sokkal éberebb elvtársak figyelik a színház munkáját – mondta Dévics Tamara. – Egyből észreveszik a nacionalista színösszeállítást. Az igazgatót azonnal meneszteni fogják. És még örülhetünk, ha csak ennyiben marad a dolog.

Nem hittem Dévics Tamarának, de nem szerettem volna, hogy Till Sándort esetleg mégis menesszék a színház éléről, ezért másnap reggel másodszor is bementem az irodájába. Ezúttal véletlenül nem aludt, bár nagyon álmosnak látszott, lehet, hogy éppen aludni készült, mert gorombán rám förmedt:

– Mi baj van már megint?

– A klub nacionalista színezetű – mondtam. – Piros, fehér, zöld. Piros székek, fehér asztalok és zöld falak.

Till Sándor vagy öt percig úgy nézett rám, mintha megőrültem volna. Aztán mégsem vitatkozott velem. Felsóhajtott és megkérdezte:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 424 (Black plate)

– Mondtam már neked, hogy utálom a színházi életet?

– Igen.

Ismét sóhajtott, a telefonhoz nyúlt, és beleszólt a kagylóba:

– Évike, szóljon a szobafestőknek, hogy a művészklub falait meszeljék át kék színűre.

Ezután megint hosszasan és szemrehányóan nézett rám. Dadogva mentegetőztem:

– Engem nem zavart a piros, fehér, zöld... Mások azonban szóvá tették és helytelenítették. Baj származhatott volna belőle.

– A piros, fehér, kék talán megfelel – mondta Till Sándor. – Ez az állami zászló színe. Egy-egy sikeresebb bemutató után a boldog színészek és színházpártolók majd borospoharakat csapkodnak a kék színű falhoz, ebből is bajunk származhat, de erről ráérünk majd akkor eltöprengeni. Most aludni szeretnék. Nehéz éjszaka vár rám, egy mellszobrot akarok szerezni. Az Elnök mellszobrát.

Kioldalogtam a hatalmas irodából, Till Sándor lehunyta a szemét, fejét a kaktuszok felé billentette, az volt az érzésem, hogy egyre több kaktusz van a háta mögött.

A művészklub falait gyorsan átfestették kék színűre, Dévics Tamara megnyugodott, éjszakánként ismét úgy viselkedett, ahogy a normális fiatal lányok szoktak viselkedni, ha jól érzik magukat, és ha tudják, hogy a szomszédos szobában egy jóságos süket öregasszony alszik, aki nem riad fel az apróbb zajokra. A színházban lázasan és lelkesen folyt a munka. Az épület csinosodott, a *Muskátlis veranda* egész szépen összeállt, és dr. Gajdos Tamás is határozottan boldognak látszott. Minden este elkísérte a próbára a bekötött térdű Király Ágotát, kézen fogva beültek a nézőtéren az első sorba, Király Ágota gyanakodva figyelte Fülöp Editkét, aki érdekes módon szépülni kezdett táncolás és éneklés közben, lehet, hogy Király Ágotának ez nem tetszett, dr. Gajdos Tamás azonban ebből semmit sem vett észre, mert szerelmes volt.

Elérkezett a nyilvános főpróba estéje. Addigra teljesen elkészült a színpad és a muskátlis verandát ábrázoló díszlet is, a falakon kívül és belül megszáradt a festék, a fényszórók a helyükön voltak, igazi színház lett az egykori kuplerájból, a színészek is majdnem tökéletesen betanulták a feladott szöveget, és jókedvűeknek látszottak. Sok érdeklődő összegyűlt a főpróbára, megtöltötték a nézőteret, valamennyien arra számítottunk, hogy most már Király Ágota fogja játszani a szép és gazdag lányt, dr. Gajdos Tamás azonban

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 425 (Black plate)

nagyon szerelmes volt, nagyon vigyázott Király Ágotára, nem engedte a színpadra, leültette az első sorba, néhány percre kijött hozzám az előcsarnokba, boldogan mosolygott, egyáltalán nem látszott magányosnak, felhívta a figyelmemet egy szőke hajú lányra, aki a nézőtér közepe táján keresgélte a helyét.

– Az ott Lucia – mondta dr. Gajdos Tamás. – Bizonyára azért jött ide, hogy féltékennyé tegyen engem. Hiába erőlködik. Ágotába vagyok szerelmes, jól érzem magam, és ezt kicsit neked is köszönhetem.

Luciának igen sok szőke haja volt, nagy kontyban hordta a fején, csodálkoztam, hogy ilyen sok hajjal nővérkedik a kórházban, bár lehet, hogy erre az alkalomra vendéghajat is tűzött a fejére, mindenesetre eléggé mutatósan mozgott a széksorok között. Mögötte egy széles vállú, domború mellkasú férfiú botorkált.

– Az az atlétatermetű fickó lenne a Harsonás Emil? – kérdeztem dr. Gajdos Tamást.

– Igen.

– Fejlett tüdeje lehet – mondtam elismerően. – Bizonyára nagyon hangosan fújja a vadászkürtöt, nem csodálom, hogy még a haldokló betegeket is felriasztja éjszakánként.

– Nem rikoltozik már a vadászkürtjével – mondta dr. Gajdos Tamás. – Ő sem magányos már, és én örülök ennek. Most visszamegyek Ágotához.

– Hogy van a művésznő térde? – kérdeztem.

– Szépen gyógyul.

– Színpadra léphetne már.

– Még nem.

– A bemutatón sem?

– Akkor sem.

– A színházi emberek nem ezt várták tőled.

– Szeretem Ágotát, és semmit sem akarok kockáztatni – jelentette ki eltökélten dr. Gajdos Tamás.

Visszament a nézőtérre, leült az első sorba, és gyöngéden megfogta Király Ágota kezét, a színésznő mindezt szórakozottan tűrte, mereven figyelte a színpadot.

Csakhamar benépesült a színpad. A színészek és színésznők őszinte lelkesedéssel játszottak, énekeltek, táncoltak, kipirult az arcuk. Fülöp Editke egyre szépült. Persze olyan szép nem lett, mint Király Ágota, de már el lehetett hinni, hogy amennyiben megfelelően gazdag, beleszerethet egy jóképű

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 426 (Black plate)

fiú, aki megfelelően szegény. Vagyis remekül sikerült a főpróba, a közönség tapsolt, a színészek hajlongtak, és mindenki elégedett volt.

Illetve majdnem mindenki. Király Ágota rosszkedvűen ült a helyén, és mintha nem örült volna, hogy dr. Gajdos Tamás a kezét szorongatja. A közönség már szétszéledt, a színészek bevonultak az öltözőbe, Király Ágota még mindig mereven ült az első sorban, és dr. Gajdos Tamás kétségbeesetten sugdosott valamit a fülébe.

Uracs Imréék rendezkedni kezdtek a behúzott függöny előtt. A színház másnapi megnyitójára készültek. Két mikrofont állítottak fel a színpadra, ebben én is segítettem nekik. A növények virágfölddel megtömött nehéz faládákban álltak, alaposan megizzadtunk cipekedés közben, de megérte a fáradságot, mert a pálmák és a fikuszok egészségesen és üdítően zöldelltek a rothadó cseresznye színére emlékeztető súlyos színpadi függöny előtt, különösen akkor, amikor Stefán Lajos a világosítófülkéből rájuk villantotta a fényszórókat. És megérkezett az Elnök mellszobra is, két ismeretlen overallos férfi hozta be, letették a színpad elé, és elmentek. Némileg csalódtam az Elnök mellszobrában. Hófehér volt, és gipszből készült. Till Sándor éjszakai tivornyázásán igazán szerezhetett volna különb szobrot is, legalább egy bronz mellszobrot. Azt hiszem, maga Till Sándor is elégedetlen volt teljesítményével, a hátsó ajtónak támaszkodva figyelte díszítő buzgólkodásainkat, de amikor a mellszobor megérkezett, lehunyta a szemét, lehet, hogy állva elaludt. Uracs Imre azonban ügyes ember volt, kerített valahonnan egy zöld posztóval bevont asztalt, elhelyezte a pálmalevelek közé, az asztalra vigyázva felraktuk az Elnök mellszobrát, és így az olcsó gipsz már majdnem fehér márványnak látszott. Igazán szép lett a színpad.

Király Ágota ezt már nem bírta elviselni. Felugrott a székről, nagyot dobbantott sérült lábával, és azt kiáltotta:

– A bemutatón én fogok játszani!

– Szó sem lehet róla – tiltakozott dr. Gajdos Tamás.

– Menj a fejébe – förmedt rá gorombán Király Ágota. – Utálom nálad azt a rohadt...

– A nők nem káromkodhatnak ebben a színházban – mondta az ajtó mellől Till Sándor.

Király Ágotának egy pillanatra elakadt a szava, aztán valamelyest csöndesebben azt mondta:

– Rendben van. De játszani akarok a bemutatón.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 427 (Black plate)

– Nem kockáztathatunk – mondta dr. Gajdos Tamás. – Megegyeztünk, hogy...

– Nem érdekel, hogy miben egyeztünk meg! – kiáltotta Király Ágota, és szinte gyűlölködve nézett dr. Gajdos Tamásra. – Színésznő vagyok. Téged meg halálosan unlak.

Felugrott a színpadra, katonás léptekkel elvonult az Elnök előtt, és eltűnt a függöny mögött. Biztosan az öltözőbe ment bejelenteni a rendezőnek, hogy másnap este ő játszik a bemutatón. Egyáltalán nem sántított.

Dr. Gajdos Tamás segélykérően forgolódott, de senki sem tudott segíteni rajta. Aztán ő is elment a függöny mögé.

Vártunk. Tulajdonképpen mindent előkészítettünk már a színház ünnepi megnyitójára, nem maradt semmi tennivalónk, Stefán Lajos vacakolt még a fényszórókkal, szerintem szükségtelenül.

Dr. Gajdos Tamás hamarosan előbukkant a függöny mögül. Stefán Lajos erősen az arcába világított, mindannyian láttuk, hogy könnyesek a szemei. Hiába, Gajdos Tamás pipogya ember maradt, túl sok verést kapott gyerekkorában. Szánalmasan szédelgett a színpadon, és nekiütközött az asztalnak. Az Elnök mellszobra megingott, leesett az asztalról, lehemperedett a színpadról is, és darabokra tört. Eddig is csöndben voltunk, de most még nagyobb lett a csönd, és ez igen sokáig tartott.

Mindannyian megkönnyebbültünk, amikor Till Sándor álmos hangon azt mondta:

– Takarítsátok el azt a fehérséget, az irodámból hozzátok le az Elnök arcképét és tegyétek a zöldségfélék közé, aztán menjetek haza pihenni, mert holnap nehéz napunk lesz. A doktor úr is menjen haza. Mélységesen tisztelem a doktor urat, nagyon rendes ember, és szerintem ő a legjobb orvos a világon, ezért azt tanácsolom neki, hogy a jövőben ne bízzon a színésznőkben, mert túlságosan szépek, szeszélyesek és kiszámíthatatlanok.

Mindannyian azt tették, amit a kövér igazgató javasolt. Másnap délelőtt simán lezajlott az ünnepi megnyitó. Till Sándor rövid beszédet tartott magyarul a kultúráról és a színház nemes küldetéséről. Budzsarov Milutin hosszú beszédet tartott az ország nagylelkű nemzetiségi politikájáról, Fügedi Ferenc elszavalt két verset a hazafiságról és a szellem erejéről, és egy hegedűművész is fellépett. Ezután a meghívott vendégek a klubban ünnepeltek, és sokat nevettek. Este a bemutató is sikerült, a *Muskátlis veranda* mindenkinek tetszett. Király Ágota gyönyörű volt, olyan pattogóan táncolt, mintha sohasem fájt volna a térde. Dr. Gajdos Tamás a nézőtéren ült Lucia mellett, és

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 428 (Black plate)

boldogan szorongatta a mutatósan szőke ápolónő kezét. Dr. Gajdos Tamás mégsem volt annyira pipogya ember, mint ahogyan én hittem. Előadás után sokan összegyűltek a művészklubban, nagy volt a lárma, néhány pohár összetört a kékre meszelt falakon, de ezen senki sem botránkozott meg.

Másnap délelőtt azt hallottuk, hogy a bemutató éjszakáján meghalt Harsonás Emil. Öngyilkos lett, vagy csak baleset történt. Annyit sikerült megtudnunk, hogy nagy magányosságában ismét felment a toronyház tetejére, és belefújt a vadászkürtjébe, felriasztotta a kórház betegeit, mire a kórház személyzete kihívta a rendőröket. Harsonás Emil előzékenyen le akart liftezni a rendőrökhöz. A lift éppen akkor nem működött. Harsonás Emil minden emeleten megpróbálta kinyitni a liftajtót. A hatodik emeleten kinyílt az ajtó, de a felvonó valahol másutt volt. Harsonás Emil belépett a liftaknába, és lezuhant a pincébe. Halálra zúzta magát, a vadászkürtje azonban sértetlen maradt.

Erről beszélgettünk a színházban a sikeres bemutatót követő délelőttön, amikor három rosszkedvű, civil ruhás rendőr jelent meg közöttünk, és az igazgatót kereste. Till Sándort valaki felébresztette és kihívta az irodájából. A három civil ruhás rendőr közül a legmorózusabb a mellének szegezte a kérdést:

– Igaz, hogy itt valaki eltávolította a színpadról az Elnök mellszobrát?

– Igaz – mondta álmosan Till Sándor.

– Ki volt az?

– Én.

A rendőrök meglepődtek, egymásra néztek, őket nyilván másképpen tájékoztatták az esetről, de azért gyorsan magukhoz tértek.

– Miért tette ezt? – kérdezték.

– A színösszeállítás miatt – mondta még mindig álmosan Till Sándor. – Piros, fehér, zöld. Piros függöny, fehér szobor, zöld növényzet. Én lojális honpolgára vagyok ennek az országnak, és nem tűrök el semmiféle nacionalista célzásokat.

A rendőrök elbizonytalanodtak, elhallgattak, a legmorózusabb később azt javasolta:

– Menjünk talán az irodájába, és hívja be a színház párttitkárát is.

Till Sándor bevezette a három rendőrt a hatalmas irodába, és Dévics Tamara is gyorsan bement utánuk. Sokáig társalogtak ott, nem tudom pontosan, hogy miről, mert Dévics Tamara nem mesélt el nekem jóformán semmit, éjszaka azonban ideges volt, összeszorított combokkal feküdt az ágyban, suttogva megemlítette, hogy talán pártértekezletet kellene összehívnia,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 429 (Black plate)

hogy elítéljék az igazgató sok szempontból elítélendő magatartását. Dr. Gajdos Tamás példáján felbátorodva fontolgatni kezdtem, hogy szakítok Dévics Tamarával. Ezt meg is mondtam neki. Ő meg gondolkozott, és végül úgy döntött, hogy nem hív össze pártértekezletet.

Bölcs, okos döntés volt ez. Jó színházi előadások következtek ezután, és a nők már egyáltalán nem káromkodtak, bár többször hangosan veszekedtek egymással.

(Irodalmi Szemle, 1994/7–8. sz.)

Norvégiától Észak-Afrikáig

Reggelenként hosszú hónapokon keresztül első vagy második Sándor király arcképe alatt üldögéltem, és savanyú szagú szilvapálinkát ittam egy összeaszalódott öregasszonnyal, Zlata nénivel, aki órákon át megállás nélkül beszélt második férjéről, és állandóan dicsérte. Időként szót ejtett első férjéről is, de ezt csak úgy mellékesen tette, jóindulatú asszony volt, az első férjéről is dicsérőleg szólt, elmondta, hogy derék és bátor ember volt, a világháború kezdetén egy szál ócska pisztollyal rontott neki az ellenségnek, természetesen azonnal elkaszálták a gépfegyverekkel, Zlata nénit két gyermekével gyűjtőtáborba hurcolták, a gyermekek ott éhen haltak, de Zlata néni ezt is csak futólag, bár könnyes szemmel említette, a második férjéről beszélt inkább, Luka Markovról, akit annak idején, még a háború előtt a királyi gárdába soroztak be, és egyszer egy díszszemlén első vagy második Sándor jugoszláv király kezet fogott vele, megkérdezte tőle, hogy hová valósi, és hogy hívják, Luka Markov röviden és katonásan válaszolt, és erre élete végéig büszke volt. Ezért keretezte be és helyezte el lakásában Sándor király fényképét. Luka Markov egyéb hőstettekkel is dicsekedhetett volna, a háború legelején a németek fogságba ejtették, és elvitték egészen Norvégiába, berakták egy fogolytáborba, ahol jugoszláv katonatisztek sínylődtek és várták sorsuk jobbra fordulását, Luka Markov volt az első, aki megunta a tétlenséget, egy éjszaka kiosont a barakkból, puszta kézzel megfojtotta a kapunál őrködő katonát, és nekivágott a tengernek. Eljutott Angliába, ahol nem tudtak vele mit kezdeni, így hát elküldték Észak-Afrikába, ahol valamiféle jugo-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 430 (Black plate)

szláv különítmény alakult éppen az angolok és a franciák pártfogása alatt. Luka Markov királypárti volt, de gyorsan bemérte a valós helyzetet, és megállapította, hogy a háború végén a kommunisták fognak győzni, így aztán a kommunisták oldalára állt. Neki volt igaza, győztesként tért haza, kitüntették, és tisztes nyugdíjjal jutalmazták meg. Ő akkor sietve elvette feleségül a még fiatalon megözvegyült Zlata nénit, és lakásért folyamodott. Háromszobás lakást kapott egy újonnan felépült bérházban, beköltöztek oda kettesben, és szépen egymáshoz öregedtek, Luka Markov többször elmesélte háborús élményeit feleségének, az türelmesen végighallgatta, megtanult minden részletet fejből, és jóval később továbbmesélte nekem, mert Luka Markov addigra már hallgatag ember lett. Megdagadt a prosztatája, sokat szenvedett emiatt, különösen éjszakánként, a haja megőszült, gárdista termete meggörbült, azt hiszem, hogy engem azért fogadtak be albérletbe, hogy kéznél legyen egy fiatal ember, ha esetleg komolyabb baj történne.

Nagyon kedvesen fogadtak, Zlata néni azonnal megkínált szilvapálinkával, aztán megmutatta a szobámat, szép, tiszta szoba volt, körülvezetett az egész lakásban, és elmagyarázta, hogy földrengés esetén melyik küszöbre álljak, mert hogy az a lakás legbiztonságosabb pontja, Luka Markov meg a maga szűkszavú modorában közölte velem, hogy ő valamikor igen jól beszélt magyarul, de azután elfelejtette ezt a nyelvet, mert a mindennapi életben már régóta nem volt rá szüksége, a magyarok ellen azonban alapjában véve nincs semmi kifogása. Így hát szerbül beszélgettünk, így is jól megvoltunk egymással, Sándor király arcképe alatt sok mindent megtudtam Luka Markov életútjáról. Zlata néni tisztelte és nagyra becsülte második férjét, ezért is beszélt róla olyan sokat. Engem gyorsan megkedveltek mindketten, mert a színházban adódó asztalosmunkák befejeztével leginkább egyenesen hazamentem, elbeszélgettem velük, kéznél voltam tehát egy esetlege földrengés vagy más baj esetére.

Később, amikor összemelegedtem Dévics Tamarával, a színház fodrásznőjével és párttitkárával, elmaradoztam már éjszakánként, ez nem tetszett nekik, láttam rajtuk, de nem tették szóvá, egyébként sem volt földrengés abban az időben azon a tájon. Ellenben egy éjszaka nagyon megdagadt Luka Markov prosztatája, nem tudott vizelni. Azon az éjszakán szerencsére otthon voltam. Luka Markov bejött a szobámba, villanyt gyújtott, és amikor felnyitottam a szemem, legnagyobb meglepetésemre magyar nyelven közölte velem, hogy megtörtént az, amitől már régóta félt, és hogy mentőket kellene hívni. A bérházban nem volt telefon, így hát gyorsan összekaptam magam,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 431 (Black plate)

és elrohantam a kórházba, ott egy álmos portásnak elhadartam, hogy egy háborús hős nem bír vizelni, mire ő telefonált valahová, és megnyugtatott, hogy máris útnak indult a mentőkocsi. Nem így volt, mert én gyalog előbb visszaértem, mint a mentőautó. Luka Markov addigra már szépen felöltözött, nyakkendőt is kötött, de kétrét görnyedve járkált a lakásban, és rettenetesen szenvedett. Aztán mégis megérkeztek a mentők, elvitték Luka Markovot a kórházba, ott lecsapolták belőle a vizet, és az orvosok kijelentették, hogy sürgősen meg kell műteni. De napokig nem történt semmi. Luka Markov napokig bágyadtan feküdt a kórházi ágyon, megadóan várta, hogy kés alá vigyék, és nem értette, hogy miért halogatják a műtétet. Egy reggel Zlata néni könnyes szemekkel közölte velem Sándor király arcképe alatt, hogy a férjét csak akkor vágják fel, ha valaki vért ad az operációhoz, merthogy mostanában kevés a vér a kórházban. Megrettentem, de tudtam, hogy nincs kibúvó. Nem vagyok félős ember, az orvosi rendelőktől, kórházaktól azonban mindig viszolyogtam, még az injekciós tűktől is féltem. Ezt nem vallottam be Zlata néninek, nyomban megígértem, hogy én majd adok vért a nagy vérveszteséggel járó műtéthez. Elmentem Dévics Tamarához, és megkértem, hogy kísérjen el a kórházba, egy háborús veterán életét akarom megmenteni, előfordulhat azonban, hogy véradás után elgyöngülök, esetleg segítségre lesz szükségem. Dévics Tamara velem jött, megdicsérte áldozatkészségemet, én meg útközben elmeséltem neki majdnem mindent, amit csak tudtam Luka Markovról. Dévics Tamara ettől valahogy elkedvetlenedett.

A kórházban lefektettek egy műanyag lepedővel letakart heverőre, karomba szúrtak egy tűt, és én telepumpáltam vérrel egy hasas üveget. Ezután követeltem, hogy azonnal operálják meg Luka Markovot, mert szétreped a húgyhólyagja. A körülöttem sürgölődő fehér köpenyes orvosok vagy ápolók kijelentették, hogy ennyi vér nem elegendő a műtéthez, kerítsek még egy véradót. Kimentem a váróterembe, elmondtam Dévics Tamarának, hogy mi a helyzet, és megkértem, hogy adjon ő is vért Luka Markovnak. Megrázta a fejét.

– Én egy reakciós disznónak nem adok vért – mondta.

– Luka Markov a kommunisták oldalán harcolt a háborúban – mondtam. – Rengeteg ellenséges katonát megölt, egyet a puszta kezével fojtott meg, bebarangolta Európát és Afrikát, és vörös csillagos sapkával a fején érkezett haza.

– Idefelé jövet azt mesélted, hogy a király fényképét akasztotta a falra a lakásában.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 432 (Black plate)

– Régi szép emlékek fűzik a királyhoz. Ifjúkori barátság. A királyt egyébként is régen agyonlőtték, Luka Markov meg jó oldalon harcolt Norvégiában és Észak-Afrikában.

– Nem hiszek az ilyen embereknek – mondta Dévics Tamara. – Önös érdekekből álltak a mi oldalunkra. Kiváltságokért harcoltak, és miután ezt megkapták: a nagy nyugdíjat, a lakást és a többit, a király arcképe előtt ájtatoskodnak.

Dévics Tamara alapjában véve jószívű lány volt, megpróbáltam másképpen rábeszélni a véradásra.

– Egy beteg öregemberről van szó – mondtam. – Kétrét görnyedve jár a fájdalomtól, műtét után azonban ismét kiegyenesedne.

– Nem adok vért – mondta majdnem kiabálva Dévics Tamara.

Eltöprengtem egy kicsit ezen a kemény válaszon, és ekkor elhatároztam, hogy alkalomadtán szakítok Dévics Tamarával, de egyelőre még szükségem volt rá, most akartam megtapasztalni, hogy mennyire gyöngültem el a vérveszteségtől, tulajdonképpen ezért hoztam magammal a fodrásznő-párttitkárt. Igyekeztem leplezni csalódásomat, és azt mondtam:

– Menjünk el az első kocsmába.

Dévics Tamara nem értette, hogy miért kell kocsmába mennünk, de engedelmesen eljött velem. Rendeltem neki egy narancsitalt, magamnak egy pohár pálinkát. Dévics Tamara elmélázva szürcsölgette a narancsitalt, én viszont egyből felhörpintettem a pálinkát és újabb pohárral rendeltem, többször egymás után. Dévics Tamara kitágult szemekkel nézett rám, és azt hiszem, akkor ő is elhatározta, hogy alkalomadtán szakít velem. A nyolcadik pohár pálinka után elbódultam egy kicsit, akkor azt mondtam Dévics Tamarának:

– A véradás lényegében veszélytelen dolog, de azért kissé legyöngíti az embert. Amikor még megvolt az összes vérem, a tizedik pohár pálinka után kezdett kóválygogni a fejem. Most csak a nyolcadikig jutottam el. Ez azt jelenti, hogy még mindig elég erős vagyok. Menjünk el a színházba, mert keresnem kell még egy önkéntes véradót. Ha útközben netalán elájulnék és habzana a szám, hívd a mentőket.

Nem ájultam el útközben, szépen elgyalogoltunk a színházba, és én bíztam benne, hogy találok ott önkéntes véradót. Csakhogy a színházban nem sokkal megérkezésem előtt nagy felfordulás történt. Megkölykezett Viorica.

Viorica csúf, nőstény kóbor kutya volt, egyszer dagadt hassal beállított a színház udvarába, és igyekezett megbarátkozni a színház dolgozóival. Meg-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 433 (Black plate)

próbálták elzavarni onnan, de Viorica nem tágított. A színház dolgozói kelletlenül tudomásul vették, hogy a hasas szuka folyton ott sündörög a lábuk mellett, enni is adtak neki, és elnevezték Vioricának, mert így hívták a színház főkönyvelőjét, akit mindenki utált, mert sokat akadékoskodott az útiköltségek, napidíjak és más anyagi kiadások miatt, meg egyébként is rossz természetű, csúnya asszony volt. A kutyát azonban lassanként mindenki megszerette, mert hízelkedően viselkedett, a színészekre is, a műszakiakra is barátságos meleg szemekkel nézett, ezért naponta többször megsimogatták a fejét, én meg hulladék deszkákból összetákoltam neki egy kutyaólat az udvar sarkában, Viorica elégedetten bevonult a házába, és csak ritkán ugatott, csak olyankor, ha idegenek tértek be a színház udvarába, de akkor sem haragosan ugatott, inkább jelzésképpen. Én is megkedveltem Vioricát, mármint a kutyát, de nem örültem neki, hogy éppen akkor kölykezett meg, amikor véradót kerestem. Viorica hat egészséges fekete kutyakölyköt hozott a világra, és ettől megbolydult az egész színház. A színészek és a műszakiak ott tolongtak a kutyaól körül és veszekedtek, a kutyakölykökön osztozkodtak. Senkivel sem tudtam beszélni a véradásról.

Végül kijött az irodából Till Sándor, a kövér igazgató, fölmérte a helyzetet, és csöndet parancsolt, és miután csönd lett, rövid beszédet mondott:

– Viorica megkölykezett, ez igazán örömteli esemény, amivel azonban senkinek sem szabad visszaélni, és az eseményt nem szabad zavargásokra felhasználni. A színháznak dolgoznia kell. A kutyakölykök egyelőre olyanok, mint a vakondokok, vagyis egyformán rondák, de gyorsan fognak növekedni, lesznek közöttük szépek és csúnyák, akkor fogjuk elosztani őket, ha már talpra álltak és jellegzetes formát öltenek. Mindenki érdemei szerint kap kiskutyát, szépet vagy csúnyát. A kutyákat majd én osztom szét, elvégre én vagyok itt az igazgató. Most pedig menjetek dolgozni.

A színtársulat tagjai morogva szétszéledtek, erősen kifogásolták Till Sándor modorát, de ehhez képest elég halkan beszéltek, és tényleg elmentek elvégezni a napi munkájukat. Dévics Tamara is elment a többiekkel. Csak én maradtam ott csalódottan a kutyaól mellett, néztem a csúnya Vioricát, aki megadóan tűrte a vinnyogó kutyakölykök tolongását a hasa körül, az újszülöttek igen életrevalónak látszottak, mohón szopták az anyatejet. Till Sándor a közelembe jött, mondhatnám úgy is, hogy körülszimatolt, majd rosszkedvűen megállapította:

– Cefreszagod van, fiam.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 434 (Black plate)

– Az imént vért adtam a kórházban – mondtam. – Megpróbáltam megmenteni egy öreg királyi gárdista életét.

– Ez derék dolog – mondta Till Sándor.

– Luka Markovnak hívják a gárdistát, nem bír vizelni, iszonyú fájdalmai vannak, és egyre görnyedtebb a testtartása.

– Ez módfelett kellemetlen – mondta elgondolkozva Till Sándor. – Különösen egy gárdistának.

– Sürgősen meg kellene műteni – mondtam. – Csakhogy a műtét rengeteg vérveszteséggel jár, és ehhez az én vérem nem elegendő. Még egy véradót keresek. Gondoltam, hogy talán a színházból valaki... De itt mindenki mással van elfoglalva.

– Milyen vércsoportba tartozik a gárdista? – kérdezte a kövér igazgató.

– Nem tudom, és ez nem is fontos. A kórházi vérszívókat csak a mennyiség érdekli. Azt hiszem, hogy egy-egy operáció ürügyén igyekeznek minél több vért begyűjteni. Tulajdonképpen zsarolják a súlyos betegek hozzátartozóit és barátait. Ez talán érthető is, egy kórházban mindig sok vérre van szükség. A színház dolgozóiban azonban csalódtam. Komolytalanul viselkednek.

– Így igaz – hagyta rám Till Sándor. – Én mindig utáltam a színházi életet. Ezért lettem színigazgató.

– Én is megutáltam a színházi életet – mondtam elbúsulva. – Csalódtam a színészekben és a műszaki dolgozókban is. Még a párttitkárban is. Többet törődnek a ronda kutyakölykökkel, mint egy gárdistával. Elismerem, hogy a kutyakölykökkel is törődni kell, de egy királyi gárdista élete mégis fontosabb. A kutyakölykök nem tudnak beszélni, az öreg gárdista viszont majdnem hibátlan magyarsággal szólal meg, ha nagy bajba kerül.

– Most nagy bajban van – mondta Till Sándor.

– Szerintem már hibátlan magyarsággal beszél a kórházi ágyon – mondtam.

– Menj haza, és aludd ki magad – mondta Till Sándor. – Én meg majd bemegyek a kórházba, és adok a véremből a gárdistának. Van elég vérem. Talán lefogyok is egy kicsit. És most hagyjuk itt Vioricát, táplálja békességben a kölykeit. Néhány hét múlva súlyos gondjaim lesznek a kiskutyák elosztása körül, de hát egy színigazgatónak ilyen az élete.

Kimentem a színház udvarából, és elmentem az albérleti szobámig minden baj nélkül. Egyenesen és biztonságosan lépkedtem a járdán, senki sem vette észre rajtam, hogy kiszívták a véremet, és hogy megittam nyolc pohár

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 435 (Black plate)

pálinkát. Keményen tartottam magam egészen az albérleti ágyamig, akkor lerogytam és aludtam estig. Este józanul ébredtem fel, és megnyugtattam Zlata nénit, hogy elegendő vért gyűjtöttem össze, férjét hamarosan megoperálják, és ismét rendben lesz minden körülöttünk. Dicsértem a kövér Till Sándor határozottságát és áldozatkészségét.

Till Sándor állta a szavát, tényleg bement a kórházba és adott vért, méghozzá jó vért, mert kiderült, hogy nullás vére van, akárcsak Luka Markovnak, az öreg gárdistát Till Sándor vérével töltötték fel a műtét után, ezt ő mondta el nekem, amikor kijött a kórházból, az operációt követő bágyadt heverészés közben ugyanis leolvasta Till Sándor nevét a hasas üvegről, amely ott állt az ágya mellett. Az én véremet valaki másnak adták, remélem, az illető meggyógyult tőle, és szerencsésebb volt, mint Luka Markov.

Mert Luka Markov nehezen gyógyult. A műtét sikerült, a sebet gondosan bevarrták, de Luka Markov sokat köhögött, és emiatt többször felszakadt a sebe. Az orvosok gyanút fogtak, megröntgenezték Luka Markov mellkasát. Megállapították, hogy tüdőrákja van, ezt persze nem mondták meg neki, csak Zlata néninek. Zlata néni ettől kezdve szinte mindennap sírt, reggelenként is, amikor Sándor király arcképe alatt ittuk a savanyú szilvapálinkát.

Luka Markov közben kijött a kórházból, otthon lábadozott, óvatosan, de már egyenes háttal járkált a lakásban, és észrevette, hogy felesége gyakran elsírja magát. Nem volt buta ember, megsejtett valamit, és egyszerre gyorsan kezdett cselekedni. Kiderült, hogy elég sok megtakarított pénze van, vásárolt magának egy vadonatúj Opel gépkocsit, és megkérdezte tőlem, hogy tudok-e autót vezetni. Elmondtam neki őszintén, hogy van ugyan hajtási jogosítványom, mert egyszer régen, amikor még a bútorgyárban dolgoztam, ott gépkocsivezetői-tanfolyamot szerveztek, és unalmamban beiratkoztam a tanfolyamra, megtanultam gépkocsit vezetni, leraktam a vizsgát, jogosítványt is kaptam, de azóta sem vezettem autót. Luka Markov kezembe nyomta az Opel kulcsait, és megkért, hogy gyakoroljam a vezetést. Ettől kezdve gyakorta kocsikáztam a vadonatúj Opellal, bejártam vele a város minden egyenes és kanyargós utcáját, Dévics Tamarát is többször elvittem a Duna menti vendéglőkbe, ahol leginkább jóízű halászlét ettünk és bort ittunk rá, de addigra már kihűltünk mindketten, keveset beszélgettünk, és tudtam, hogy hamarosan elválunk egymástól, a kirándulások csak arra szolgáltak, hogy gyakoroljam a gépkocsivezetést.

Amíg én a Duna menti kocsmákat jártam, Luka Markov megvásárolt egy lakókocsit is komplett berendezéssel, elhúzatta a bérházunkkal szemben

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 436 (Black plate)

lévő parkba, és beköltözött a lakókocsiba. Azt állította, hogy nagyon jól érzi magát ott a fák között, alig köhög már, és nyugodalmasan átalussza az éjszakákat. Csupán reggelizni, ebédelni és vacsorázni járt föl a lakásba, azután ment vissza a parkba, a lakókocsiba. Zlata néni nyugodtan sírhatott és panaszkodhatott is nekem reggelenként Sándor király arcképe alatt.

Egy este, vacsora után Luka Markov nem ment vissza a lakókocsiba, komoly beszélgetésre ült le velem. Elmondta, hogy a nyáron Norvégiába szeretne menni, onnan Angliába, és onnan Észak-Afrikába, és ehhez a segítségemet kéri. Mindent pontosan kitervezett. Az Opelra rákapcsolnánk a lakókocsit, ő elheveredne a lakókocsiban, nehogy kiújuljon a prosztatasebe, én meg a gépkocsit vezetném, átvágnánk Magyarországon, Ausztrián és Németországon egészen Dániáig, onnan áthajóznánk Svédországba, ahonnan átkocsikáznánk Norvégiába, onnan hajóval mennénk Angliába, és ugyancsak hajóval elmennénk Észak-Afrikába. Kicsit megrettentem a hosszú úttól, de aztán mégis beleegyeztem, hogy elmegyek Norvégiába és Észak-Afrikába. Luka Markov megígérte, hogy a hosszú úton végig magyarul fogunk beszélgetni, mert gyakorolni akarja ezt a nyelvet. Ezért magyarul fogja nekem elmesélni részletesen második világháborús élményeit.

Másnap este egy előkelő folyóparti vendéglőbe vittem el Dévics Tamarát, és a halászlé után közöltem vele, hogy el kell válnunk egymástól, eddigi kapcsolatunk tévedésen és önámításon alapult, és hogy én tulajdonképpen sohasem szerettem őt. Ez nem volt igaz, mert valamikor igazából szerettem Dévics Tamarát, de úgy gondoltam, hogy kegyetlen beszédemmel megkönnyítem az elszakadást. Kár volt erőlködnöm, Dévics Tamara szinte örömmel vette tudomásul, hogy megszakad a kapcsolatunk, könnyű szívvel búcsúzott el tőlem. Addigra ugyanis formás kiskutyákká nőttek fel Viorica csemetéi, és Till Sándor Dévics Tamarának adta a legszebb kiskutyát, akit Dévics Tamara Robertnek nevezett el, minden idejét neki szentelte, rendszeresen sétáltatta, beoltatta veszettség ellen, és megtanította, hogy két lábra állva szolgáljon, tehát nélkülem is volt éppen elég elfoglaltsága.

Közeledett a nyár, Luka Markov kitűzte indulásunk időpontját, bekészítette az útravalót a lakókocsi hűtőszekrényébe, már csak a színházi idény befejezését vártuk. Ezt is kivártuk, Molnár Ferenc Liliomának a tizenhetedik előadásával zártuk a szezont a színházban, ezután három nap múlva kellett volna elindulnunk Norvégiába, de Luka Markov az idényzárás éjszakáján megfulladt a lakókocsiban. Reggel holtan találtam rá. Zlata néni hangosan zokogott, és elhatározta, hogy sürgősen eladja a lakókocsit és az Opelt, és

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 437 (Black plate)

gyönyörű síremléket csináltat második férjének. Én meg Dévics Tamarára gondoltam, komolyan fontolgattam, hogy visszakönyörgöm magam hozzá, de akkor már ott volt mellette a Robert nevű kutyakölyök, és egyébként is azt hazudtam neki, hogy sohasem szerettem.

(Szivárvány, 1994. szept.)

A medúzák nem hoznak szerencsét

Till Sándor tengerparti lakásában szinte valamennyi bútordarab a kövér színházigazgatóra emlékeztetett, valamiképpen hasonlítottak rá, nagyok, otrombák és súlyosak voltak, mégis majdnem sajnáltam megcsonkítani őket, mert kedveltem Till Sándort, jó igazgatónak tartottam, nem sokat okvetetlenkedett beosztottjaival, leginkább békésen unatkozott hatalmas irodájában, ahol még ő is kényelmesen elfért, akár sétálhatott is volna, ha éppen kedve lett volna sétálgatni az irodában. Kis tengerparti lakásában viszont talán még mozdulni sem tudott volna az ormótlan bútorok között, magam is eléggé körülményesen és óvatosan mozogtam, mindenképpen át kellett tehát szabdalnom a szekrényeket, asztalokat és a régi nyoszolyás ágyakat.

Először a legnagyobb szekrénynek estem neki, ez foglalta el a legtöbb helyet. A fűrészelés és a kopácsolásom zaja nem zavarta a kétemeletes bérház lakóit, ők egész nap a tengerben fürödtek, és a nagy víz szélén barnították a bőrüket, hiszen ezért jöttek ide szárazabb és hűvösebb környezetükből. Így hát igencsak meglepődtem, amikor valaki hirtelen magyarul és barátságtalanul megszólalt a hátam mögött.

– Maga nem Till Sándor.

A padlón térdeltem a szétfűrészelt szekrénydarabok fölött, fölálltam és megfordultam, hogy szemügyre vegyem a barátságtalan idegent. Sovány férfiú állt előttem, kifakult rövidnadrágban félmeztelenül és nagyon barnára sülve, ebből megállapítottam, hogy bizonyára már régóta a tenger mellett tartózkodik, és azt is megállapítottam, hogy nesztelenül tud osonni, egyálta-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 438 (Black plate)

lán nem hallottam, amikor bejött a lakásba. Bevallottam neki, hogy én tényleg nem vagyok Till Sándor.

– Ő hol van? – kérdezte gyanakodva a nagyon barna bőrű idegen.

– Valószínűleg a színházban ül egy hatalmas irodában, és végtelenül boldog – mondtam, és tüstént megmagyaráztam, hogy miért feltételezem, hogy Till Sándor most éppen boldog. – Tudniillik utálja a színházi életet, de a nyári holt idényben teljesen egyedül maradt, nem kell neki hisztérikus színésznőkkel, ideges rendezőkkel és nyafogó díszlettervezőkkel bajlódnia. Senki sem zavarja nyugalmát.

– Miért nem jött el ide?

– Nem férne be a lakásba – mutattam körül. – Éppen azon fáradozom, hogy helyet csináljak neki.

A sovány férfiú ezen elgondolkozott egy kicsit, és mintha gyanakvása is alábbhagyott volna.

– Hát igen – bólogatott. – Till Sándor nagydarab, kövér ember.

– Valamikor balett-táncos volt – mondtam.

– Nem hiszem.

– Sokáig én sem hittem el. De kiderült, hogy igaz.

Barátságtalan és gyanakvó vendégem elmosolyodott, lassanként egészen barátságossá és egyre beszédesebbé vált.

– Az ember néha meglepő dolgokról értesül – mondta mosolyogva. – Sohasem hittem volna Till Sándorról... No mindegy. Bizonyára maga sem hinné el rólam, hogy nagyvállalkozó vagyok.

– Lehet, hogy elhinném.

Most már szélesen mosolygott.

– Maga még sokra viheti az életben. Az embernek hinni kell valamiben, és akkor sokra viheti. Tudja, hogy én miben hiszek?

Nem tudtam, de ő gyorsan megmagyarázta.

– Én a szerencsében hiszek. Mindig is hittem, hogy a szerencse pártfogoltja vagyok. És tényleg szerencsés ember vagyok. És nagyvállalkozó. Ezt a bérházat is én építettem fel, meg mellette a másik hármat. Szép épületek, sok kis lakással. Négy bérházat húzattam fel eddig, de már készül az ötödik is.

– Nekem jobban tetszenek a piros fedelű kis kőházak – mondtam.

Megvetően legyintett.

– Azokban csak a Máték laknak. Az én épületeim szebbek, szabályosabbak és praktikusabbak. És kelendőek. Már az el nem készült lakásokat is el-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 439 (Black plate)

adtam. Persze nem a Mátéknak. Azok ragaszkodnak a vastag falú, dohos házaikhoz, ahol aztán öreg korukban valamennyien reumásak és csúzosak lesznek. A szárazföldi emberek azonban az én lakásaimat vásárolják. Minél messzebb laknak a tengertől, annál jobban vágyakoznak ide. Jól tudom ezt magamról is, én is szárazföldi ember vagyok, Bánátból jöttem ide, és sok pénzt keresek.

A magyarázat után végre a nevét is megmondta. Wanderer Imre volt a neve.

– A Máték általában tévesen mondják ki a nevemet. Legtöbben Imernek szólítanak, és meg vannak győződve róla, hogy albán vagyok és muzulmán hitvallású. Pedig már sokszor megmagyaráztam nekik, hogy magyar katolikus vagyok. Bár talán nem is baj, hogy muzulmánnak tartanak egyesek. A muzulmánok is vásárolják a lakásaimat, és ők is Imernek szólítanak.

Ekkor elhallgatott, az állát dörzsölgette, elmélázott egy ideig, én meg türelmesen vártam, hogy folytassa a beszédet.

– Lehet, hogy nem vagyok magyar katolikus – folytatta töprengve. – Nagyapám még német gabonakereskedő volt. Az is lehet, hogy én meg horvát leszek, ha sokáig itt maradok. A feleségem szerb, és ez jó, így bebiztosítjuk magunkat minden oldalról Magának van felesége?

– Nincs.

– Nősüljön meg minél előbb. Legjobb lenne, ha szerb feleséget választana magának. Tudja, ebben az országban...

– Kik azok a Máték? – kérdeztem.

– Az őslakó dalmaták – mondta Wanderer Imre, akit sokan Imernek neveztek errefelé. – Legtöbbjüknek Máté a neve, vagy legfeljebb Ivó. De én mindenkit Máténak szólítok. Ravasz, kisstílű kalmárok, akik utálják az idegeneket, de a házaikból boltot és kocsmát csináltak, hogy nyáron kifosszák a szárazföldi embereket. Aztán átalusszák a telet, mint a medvék. Megtehetik, nyáron idehozom nekik a turistákat. Tulajdonképpen a jótevőjük vagyok, én éltetem ezt a nyomorult falut, és azt sem bánom, ha Imernek szólítanak. No mindegy. Vannak közöttük rendes emberek is. A polgármester például jó barátom, bár születésnapomra fehér albán sapkát hozott nekem ajándékba, de ezt csak tréfából tette. És együtt fürdik a turistákkal. Maga is jobban tenné, ha megmártózna a tengerben ahelyett, hogy ezekkel az ócska bútorokkal vacakol.

– Helyet kell csinálnom Till Sándornak – mondtam. – Jó igazgató, és én nála dolgozom a színházban.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 440 (Black plate)

– Maga asztalos?

– Igen – mondtam. – A legjobbak közül.

– Én is tudnám foglalkoztatni magát – mondta Wanderer Imre. – És egész nyáron fürödhetne a tengerben.

– Így is fürödhetek – mondtam. – Délutánonként majd megmártózom a tengerben. Nem kell elkapkodnom ezt a munkát. Till Sándor nem siet ide. Jól érzi magát ott, ahol van.

Wanderer Imre bejárta a lakást, soványabb volt, mint én, ügyesebben mozgott a bútorok között, némelyiket szórakozottan megkopogtatta.

– Szép lakásokat csinálok, az emberek meg telezsúfolják mindenféle régi kacattal – mondta. – Ide egyáltalán nem illenek a nyoszolyás ágyak. Ki a fene alszik ma már ilyen ágyakban?

– Lehet, hogy Till Sándort szép emlékek fűzik a nyoszolyás ágyakhoz – mondtam.

– Nekem vadonatúj bútoraim vannak – mondta Wanderer Imre.

– Melyik lakásban lakik? – kérdeztem.

– Én házban lakom. Szép nagy házat építettem magamnak oszlopos tornáccal, egészen közel a tengerhez a fenyőfák között. Tulajdonképpen saját kis strandom is van. Legjobb lenne, ha oda járna fürödni, ott nem kell tülekednie mindenféle idegenekkel. Maga nem polgármester, nem szükséges elvegyülnie a turistákkal.

– Délután majd elmegyek – mondtam.

– Körülnézek még a többi épületben is – mondta Wanderer Imre, és én egy pillanatra arra gondoltam, hogy talán nem is nagyvállalkozó, hanem amolyan házmesterféle, de gyorsan kiderült, hogy mégis nagyvállalkozó. – Szeretem, ha a szárazföldi emberek jól érzik magukat itt, mert ezzel reklámot csinálnak nekem, és még sok lakást el tudok adni.

Ezek után nesztelenül kiosont Till Sándor lakásából, hogy megbizonyosodjon a jó reklámról, én meg folytattam a fűrészelést, fúrást, faragást. Elég piszkos munka volt, az öreg bútorok már régóta porosodtak üresen és árván, és én most felkavartam a port.

Délben kicsit megtisztálkodtam, és elmentem a legközelebbi piros fedelű kőházba, ennek a tulajdonosát nem Máténak, nem is Ivónak hívták, hanem Stipének, de ő is üzemeltetett valami kocsmafélét, ahol enni és inni lehetett, én tintahalat ebédeltem, és egy pohár bort ittam rá. Ebéd után már csak ímmel-ámmal dolgozgattam, a poros lakásban egyre melegebb lett, Wanderer Imre igen vékony falú lakásokat csináltatott a tengerre vágyó szá-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 441 (Black plate)

razföldi embereknek. Most én is a tengerre vágytam, lesétáltam hát a strandra, ahol elég szorosan nyüzsögtek a fürdőzők, a közelben azonban ott állt Wanderer Imre háza a fenyőfák között, csakis az ő háza lehetett, fehér oszlopos tornác díszítette, az egyik fenyőfára meg fatáblát szögeztek „Magánterület" felírással.

Bementem a magánterületre, az ingemet a fenyőfák közé dobtam, azután a sós vízbe vetettem magam. Tiszta és átlátszó volt itt a tenger, úszkálás közben lent a mélyben még a tengeri csillagokat és a tengeri sünöket is láttam a sziklák meg a kavicsok között. A ház körül viszont jó ideig senkit sem láttam, de nem is hiányoltam senkit, valahol a fenyőfák ágain kabócák nyekeregtek, ennyi élet most éppen elég is volt. Sokáig úszkáltam, amikor Wanderer Imre megjelent a tornácon, és a fehér oszlopok mögül integetett, hogy menjek oda hozzá. Egyik kezében borosüveget tartott, a magasba emelte, hogy jól láthassam.

Kiúsztam a vízből, és mire fölértem a tornácra, ott már egy alacsony fehér asztalon állt a borosüveg, mellette egy kancsóban víz és három üres pohár. Az asztalt piros-sárga csíkos nyugágyak vették körül, Wanderer Imre elheveredett az egyikben, engem biztatott, hogy helyezzem kényelembe magam.

– Ebéd után aludtam egy kicsit. A Máték is ezt szokták csinálni. Mondhatom, hogy jó szokás. Tudják ezek, hogy hogy kell élni. Keveset dolgozni, sokat pihenni, és jóízűen borozgatni. Ők vízzel keverik a bort. Sima vízzel, vagy éppen esővízzel. Ma már én is így iszom. Maga hogy kéri?

– Úgy, mint a Máték.

Wanderer Imre töltött mindkettőnknek bort és vizet, közben elmagyarázta, hogy az itteni őslakók már az üvegben összevegyítik a bort a vízzel, aztán megkérdezte tőlem, hogy mi a véleményem a házáról. Nem mondtam meg, hogy mi a véleményem, azt mondtam, hogy nagyon szép a háza, ennek hallatára ő egészen boldognak látszott, egyébként is boldog ember volt, mert töretlenül hitt a szerencséjében.

– Jöjjön el minden délután a strandomra. Úszkáljon nagyokat, aztán majd iszogatunk és elbeszélgetünk mindenféléről.

– Köszönöm szépen, eljövök – ígértem, és hálás voltam Wanderer Imrének. – Tiszta és átlátszó itt a víz, az ember megtisztul benne, aztán szépen lebarnulhat a napon. Egyszer fehér bőrrel mentem haza a tengerről, redőnyöket szereltem egy szállodában, nem volt időm napozni, és miután fehér bőrrel mentem haza, otthon mindenki sajnált. Nem szeretem, ha sajnálnak.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 442 (Black plate)

Wanderer Imre távolabbra nézett, a falusi strandon fürdőzőket figyelte, és kioktatott:

– A tenger mellől lebarnulva, vagy legalábbis lepirulva kell hazamenni. Ez is jó reklám. Azok az emberek valamennyien lebarnulva mennek haza, és újabb vásárlókat hoznak nekem. Rengeteg lakást fogok még eladni itt.

Az asztalra mutattam, és megkérdeztem:

– Az a harmadik pohár kire vár?

– A polgármesterre. Hamarosan otthagyja a turistákat, és eljön ide a tornácra egy-két pohár borra. Jó barátom. Sajnos a feleségemet nem kedveli. Általában nem kedveli a szerbeket, de én jól megvagyok vele magyarként és albánként is.

– A felesége tehát nem ül le mellénk – mondtam majdnem csalódottan, bár valójában egyáltalán nem hiányoltam az asszonyt. Bizonyára barátságtalan, hangos beszédű, durva bőrű nőszemély, talán még bajusza is van. Nem tudom, hogy miért gondoltam ezt. De hát a polgármesternek bizonyára jó oka lehetett rá, hogy ne kedvelje.

Wanderer Imre vagy fél percre elszomorodott.

– Szegény Milica nincs itt. Már megint átment Olaszországba, az orvosokat járja.

– Beteg?

– Valami női baja van, nem lehet gyerekünk – mondta kedvetlenül Wanderer Imre, de aztán gyorsan felderült az arca. – Persze meg fog gyógyulni. Az olasz orvosok meggyógyítják, és lesznek gyerekeink. Biztos vagyok benne. Márpedig ha az ember töretlenül hisz valamiben, az mindig teljesül.

Egy középkorú, csapzott hajú férfi indult felénk a strandról, egy szál fürdőnadrágban lépkedett, a vállára nagy kék-fehér kockás törülközőt terített. A törülköző olyan volt, mint egy meggörbített sakktábla. A sakktáblába burkolt férfi szótlanul jött fel a teraszra, szótlanul elvetette magát egy nyugágyban. Wanderer Imre bort és vizet töltött a harmadik pohárba, és bemutatott bennünket egymásnak.

– Ő Máté, a polgármester – intett a sakktábla felé.

– Nem Máté a nevem – mondta a rosszkedvű polgármester, és megitta a vízzel vegyített bort.

Wanderer Imre ismét töltött neki, és azt mondta:

– Minden dalmata Máté. Ezt még a nagyapámtól tudom. A két háború között dalmata kucséberek járták a bánáti falvakat, mindenki Máténak hívta őket, mindenféle ócska mütyüröket árultak, és mindenkit becsaptak.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 443 (Black plate)

– Én nem vagyok Máté, sem kucséber, és még nem csaptam be senkit – mondta a polgármester, és aggodalmas arccal figyelte a tengert.

– Megtiltottad, hogy kétemeletesnél magasabb házakat építtessek itt – mondta szemrehányóan Wanderer Imre.

– Így is elcsúfítottad a falunkat a skatulyáiddal – mondta a polgármester, akit nem Máténak hívtak, de én sohasem tudtam meg az igazi nevét.

– Én éltetlek benneteket – mondta felháborodottan Wanderer Imre. – Én hoztam ide ezt a sok szárazföldi embert, akiktől elszeditek a pénzüket.

A polgármester megvetően félrehúzta a száját.

– Gyülevész népség. Százféle nyelven beszélnek, és gyűlölik egymást. Még bennünket is. Addig maradnak nyugton, amíg lehűthetik magukat a tengerben, de egymás torkának esnek majd, ha egyszer a tenger kiveti őket. Nem szeretjük ezt a gyülevész bandát.

– Ez a gyülevész banda éltet benneteket – mondta Wanderer Imre. – És ti ennek köszönhetően békésen szunyókálhattok és borozgathattok ősztől tavaszig. Észre sem veszitek, hogy megrohaszt benneteket az unalom. Örüljetek, hogy legalább nyaranként életet hozok ebbe a tetves faluba.

A kellemetlen beszélgetés közben elfogyott a bor és a víz, Wanderer Imre felkapta az üveget és a kancsót, és elindult be a házba. A polgármester gúnyosan rákérdezett:

– Milica nagysága ismét Olaszországban van?

– Igen – válaszolta kurtán Wanderer Imre, és eltűnt egy barnára festett szárnyas ajtó mögött.

Ketten maradtunk a tornácon, hallgattunk egy ideig, mert nem volt mondanivalónk egymásnak, végül is én untam meg a hallgatást.

– Az orvosokat járja az a szegény asszony. Valami női baja van. Kezelteti magát.

A polgármester elvigyorodott.

– Valami női baja van, és kezelteti magát. De nem hiszem, hogy az orvosokkal. Talán a tengerészekkel, a tengerészkocsmákban.

– Wanderer Imre azt mondja...

A polgármester letorkolt.

– Imer rendes fickó, jó üzletember, de egyáltalán nem ismeri a nőket. Pocsék asszonyt választott magának.

Wanderer Imre visszajött a feltöltött üveggel és kancsóval, és megkérdezte a polgármestert:

– Mi történt veled? Miért lógatod az orrodat?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 444 (Black plate)

A polgármester a tengert nézte, és tömören azt válaszolta:

– Jönnek a medúzák.

– Miféle medúzák? – kérdeztem.

– Takonyszerű medúzák – mondta a polgármester. – Gonoszok és láthatatlanok a vízben, és könyörtelenül kiűzik az embereket a tengerből.

– Errefelé sohasem voltak medúzák – mondta Wanderer Imre.

– A rádióban hallottam, hogy az északi tengerpartnál már megjelentek – mondta a polgármester. – Az áramlat mifelénk sodorja őket.

– Nem jutnak el idáig – mondta Wanderer Imre, és rezzenetlen kézzel emelte szájához a vizes-boros poharat. – Ez az én falum, ide sohasem jönnek el a medúzák. Tudom, hogy jól választottam, amikor ebben a tetves faluban kezdtem építkezni. És én szerencsés ember vagyok, mert hiszek a szerencsében.

– Márpedig eljönnek hozzánk is – mondta komoran a polgármester. – És a medúzák nem hoznak szerencsét.

Ezután hallgattunk egy sort, aztán felemeltem a poharamat, és tőlem telhető meggyőződéssel azt javasoltam:

– Igyunk a szerencsénkre! Valamiben mégiscsak hinnünk kell.

Mondhattam nyugodtan, hiszen semmit sem tudtam a takonyhoz hasonló medúzákról. Ittunk hát a szerencsénkre, és ezt tettük a következő napokon is, talán egy hétig. Till Sándor lakásában lassanként alakulgattak, kisebbre zsugorodtak a bútorok, még mindig árasztották magukból a port, összekoszolódtam délelőttönként, de minden délután tisztára úsztam magam a tengerben, fürdés után meg elüldögéltem a tornácon Wanderer Imrével és a polgármesterrel, akik csak ritkán vitatkoztak egymással, többnyire barátságosan és jókedvűen beszélgettünk, bár a polgármester továbbra is aggódva szemlélte a tengert.

Aztán az egyik délután, amikor már a part felé úsztam, mert Wanderer Imre magasba emelte az üveget az oszlopos fehér tornácon, hirtelen úgy éreztem, mintha a víz alatt tüzes vassal csaptak volna a jobb karomra. A tengervíz most is tiszta volt, nem láttam körülöttem semmi szokatlant, nem értettem, hogy mi történt. Gyorsan kiúsztam a partra, a fenyőfák alatt vizsgálgattam a karomat, a csuklóm és a könyököm között vörös folt látszott, majdnem olyan volt, mint egy vörös csillag, egyre vörösebb lett, és égetően fájt.

– Mi van? – kiabált Wanderer Imre a tornácról.

Fölmentem hozzá, és megmutattam a karomat.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 445 (Black plate)

– Valaki tüzes vassal billogot sütött rám a vízben. Megbélyegeztek, mint egy vágómarhát.

– Ne beszélj butaságokat – mondta Wanderer Imre, de láttam az arcán, hogy neki sem tetszik a vörös csillag.

– Pokolian fáj – mondtam.

Ekkor lépett ki a házból Milica, Wanderer Imre felesége. Ekkor láttam először, nem tudtam, hogy hazajött Olaszországból, és egyáltalán nem olyan volt, mint amilyennek elképzeltem. Karcsú, sima bőrű, fehér arcú asszony volt, az arca már túlzottan fehérnek látszott ott a tenger mellett a tűző nyári nap alatt. Ő is megnézte a karomat, és csak annyit mondott:

– Medúza.

– Nem! – mondta dühösen Wanderer Imre. – Itt nincsenek medúzák.

Az asszony besietett a házba, és egy tégelyben fehér krémet hozott ki. Gyöngéden, vigyázva bekenegette a vörös csillagot. Talán az arcát is ezzel a krémmel fehérítette.

– A medúza csípése rettenetesen fáj, és sokáig megmarad a nyoma – mondta. – De ez a krém gyorsan meggyógyítja.

Wanderer Imre egyre dühösebben hitetlenkedett.

– Itt sohasem voltak medúzák!

– Most vannak – mondta csöndesen az asszony.

Wanderer Imre lerohant a tornácról, és a fenyőfák között nekiment a tengernek.

– Nagyon meglepődtem – mondtam. – A tenger vize most is olyan tiszta volt körülöttem, mint máskor.

– A medúza afféle átlátszó tengeri csalán – mondta az asszony. – Szinte láthatatlanul lebeg a vízben, nehéz észrevenni.

– És sokkal gonoszabb, mint a szárazföldi csalán – állapítottam meg.

Az asszony bort és vizet öntött egy pohárba, felém nyújtotta. Egyetlen hajtásra kihörpintettem a Máték italát, és majdnem kiejtettem a kezemből a poharat, mert Wanderer Imre fájdalmasan felordított a tengerben. Kirohant a vízből, és szinte pillanatok múlva már ott állt előttünk a teraszon megdöbbenve, csalódottan és némán. Mellén hosszú vörös csíkok kezdtek előtünedezni. A nyakától majdnem a köldökéig húzódtak.

Felesége most őt vette kezelésbe a fehér krémmel, és Wanderer Imre lassanként módfelett bánatos zebrára kezdett hasonlítani. És ekkor már a strand felől is sikongások hallatszottak, az emberek menekültek ki a ten-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 446 (Black plate)

gerből, elképedve nézegették egymást és magukat. A tenger meg békésen kéklett a lábuk előtt.

Előbukkant a polgármester, hátat fordított a tengernek és a megriadt tömegnek, sakktáblás törülközőjét a vállára terítette, és elindult felénk, mire Wanderer Imre felesége rosszkedvűen bement a házba. A polgármester is rosszkedvűen érkezett a tornácra, töltött magának bort és vizet, ivott, majd rezignáltan megállapította:

– Hát megjöttek a rohadékok. Elrontották a nyarunkat.

– Azt hiszem, én találkoztam velük elsőnek – mutattam fehérre meszelt karomat.

A polgármester Wanderer Imre csíkos mellét szemlélgette.

– Úgy látom, a szerencsés Imer is találkozott velük. Olyan, mint egy fegyenc, akinek éppen nem sikerült megszöknie a börtönből. Megmondtam én, hogy a medúzák nem hoznak szerencsét.

Végre megszólalt Wanderer Imre is:

– Neked a strandon kellett volna maradnod, Máté. Meg kell nyugtatni a rémült embereket. Sokan közülük azt sem tudják, hogy mitől izzik a tenger.

– Ezt a gyülevész bandát senki sem tudja megnyugtatni – mondta a polgármester, akit nem Mátének hívtak. – Eddig is gyűlölték egymást, de türtőztették magukat, mert a tenger lehűtötte őket. Most meg nem mehetnek be a tengerbe. Beszorulnak majd a te skatulyáidba és egymás torkának esnek. Pocsék nyarunk lesz.

Sajnos igaza lett a polgármesternek. A tenger továbbra is vonzónak és gyönyörűnek látszott, de senki sem mert bemenni a vízbe, a szárazföldi emberek sültek a tűző napon, szinte sercegett a bőrük, bevonultak hát kicsiny lakásaikba, izzadtak és ingerültekké váltak, veszekedtek, sokféle nyelven gyalázták egymást, néha már ölre mentek a bérházak szűk folyosóin, én meg Till Sándor lakásából hallgattam a ricsajt, magam is nagyobb hévvel és hangosan szabdaltam a poros bútorokat, szerettem volna minél előbb elmenni onnan, de még a poros és meleg lakásban is tisztességes munkát akartam végezni, és bátran állíthatom, hogy tisztességes munkát végeztem úgy kapkodva is, a régi bútorok keskenyebbek és karcsúbbak lettek, egyre több hely maradt a nagydarab, kövér Till Sándor számára.

Napközben már rá sem néztem a tengerre, csak késő délután, napnyugta előtt sétáltam el Wanderer Imre tornácára, a polgármester is olyankor jött el oda, hármasban néztük a naplementét, kevesebbet beszélgettünk. Pedig

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 447 (Black plate)

szépek voltak a naplementék, és időnként bentről a házból a nyitott ajtó mögül felbukkant Milica fehér arca is, de ő nem jött ki hozzánk.

Egy alkalommal, amikor Wanderer Imre újabb üveg borért ment el, a polgármester azt mondta:

– Szerintem az asszony valamivel szándékosan kifehéríti az arcát.

– Miért csinálná ezt? – kérdeztem.

– Azért, mert nem akar hasonlítani hozzánk. Gyűlöl bennünket.

– Hozzám mindig kedves volt – mondtam. – A karomat is meggyógyította.

Megmutattam a karomat, amelyen már alig látszott a vörös csillag.

– Rosszfajta némber ez – mondta a polgármester. – Hallottam róla egyet s mást. Az olaszországi ügyeiről is. Állítólag orvosokhoz jár, de furcsamód mindig sok pénzzel tér haza. Nagyon szereti a pénzt, Imer meg azt hiszi, hogy...

Wanderer Imre nesztelenül jött vissza a borral, váratlanul szólalt meg a hátunk mögött:

– Miről beszéltek?

A polgármester nem jött zavarba.

– Kiürültek a skatulyáid. Az a sokféle gyűlölködő ember elmenekül a medúzáktól. Közben gyalázzák egymást. Ha nem hűtik le magukat a tengerben, egyszer még gyilkolni is fogják egymást. Attól tartok, hogy a továbbiakban már nem adsz el itt túl sok vacak lakást.

A polgármester úgy beszélt, hogy nem tudtam megállapítani, sajnálkozik-e, vagy éppenséggel örül a dolognak. Ezt Wanderer Imre sem tudhatta, de nem hagyta magát.

– Sok lakást eladok én még itt. Biztos vagyok benne, mert még nem hallottam a kattanást.

– Miféle kattanást? – kérdeztem.

Wanderer Imre a tarkójára bökött a mutatóujjával.

– Itt a fejemben van egy kis szerkezet. Kattanással jelzi, ha valamit abba kell hagynom. Szerencsés ember vagyok, mert hiszek a szerencsében, eddig még mindig sikerült minden, amibe belekezdtem. De ha itt hátul az agyamban megkattant az okos szerkezet, nyomban felhagytam az addigi munkámmal, és belekezdtem valami más jövedelmező vállalkozásba. Például... például a játékkaszinókban is folyton nyerek. Minden kaszinó ajtaján úgy lépek be, hogy hiszek abban, hogy nyerni fogok. És nyerek is mindig, mert tudom, hogy mikor kell abbahagyni a játékot. A kattanás figyelmeztet.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 448 (Black plate)

– Megjöttek a medúzák – mondta a polgármester. – Berozsdásodott az okos szerkentyűd.

Wanderer Imre kimérten azt válaszolta:

– Holnap áthajózom Olaszországba. Bejárok néhány játékkaszinót.

– A feleségedet is magaddal viszed? – kérdezte gúnyosan a polgármester.

– Nem. A feleségem nagyon jól van. Az orvosok azt mondják, hamarosan teljesen meggyógyul, és lesznek gyerekeink.

Wanderer Imre másnap áthajózott Olaszországba, a polgármester meg én négy este nem mentünk fel a fehér oszlopos tornácra, a tengerparton sétáltunk, ahová az őslakosok merítőhálókkal medúzákat szórtak ki, de ezek a kocsonyás dögök még a kavicsos parton is alig látszottak, és még rengeteg nyüzsgött belőlük a tengerben. A naplementék azonban még így is szépek voltak.

Az ötödik naplementét már ismét a tornácról néztük, mert akkorra Wanderer Imre visszatért Olaszországból. Az alacsony fehér asztalon a borosüveg és a vizeskancsó mellett nagy halom pénz tornyosult. Nagy címletű olasz lírák, fogalmam sem volt az értékükről, de biztos, hogy sokat értek.

– Nem rozsdásodott be a szerkezet az agyamban – mondta büszkén Wanderer Imre. – Minden kaszinóban nyertem. Nézzétek, mennyi pénz van itt. A feleségemnek is megmutattam. Nagyon örült neki.

– Azt elhiszem – mondta fanyarul a polgármester.

Éjfélig ültünk a teraszon, és sok bort megittunk. Éjfél után Milica felakasztotta magát az egyik fenyőfára. Én ezt csak másnap délben tudtam meg Stipétől, az alkalmi kocsmárostól, akinek akkor már csak én voltam az egyedüli vendége. A részleteket a polgármester mondta el naplementekor a tenger mellett.

– Miután mi részegen hazatámolyogtunk, az asszony kiment a házból, és felkötötte magát az egyik fenyőfára. Reggelig csak a kabócák siratták. Reggel Imer búcsúlevelet talált és egy orvosi leletet, miszerint az asszonynak méhrákja van, halálos beteg.

– Tehát mégis az orvosokat járta – mondtam. – És nem volt rosszfajta némber.

– Furcsa asszony volt – dünnyögött a polgármester. – A tisztességes asszonyok általában altatótablettákkal vagy másfajta méreggel végeznek magukkal. A férfiak szoktak kötelet hurkolni a nyakukra, ha megunják az életüket.

– Wanderer Imre hol van? – kérdeztem.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 449 (Black plate)

– Elvitte a holttestet a városba. A kórházban majd felboncolják.

A boncolás után is bebizonyosodott, hogy Milica halálos beteg volt. Visszahozhatták eltemetni.

A temetést én már nem vártam meg. Addigra Till Sándor skatulyáját lakályossá és kényelmessé varázsoltam. Majdhogynem hiábavaló munkát végeztem. Évekkel később, amikor kitört a háború, és az emberek gyilkolták egymást, a tengermelléki bérházak lakásait kifosztották, bizonyára az én karcsú bútoraimat is széthordták, talán darabokra hasogatták, és feltüzelték az egészet a hidegebb éjszakákon.

Wanderer Imrének azonban még akkor is hangosan kattant a szerkezet az agyában valahol a tarkója táján. Még a háború előtt jó pénzért eladott minden elkészült lakást, és eladta a tornácos házat is. Sok pénzzel távozott külföldre, azt hallottam, hogy rendszeresen járja Európa játékkaszinóit, mindenütt nyer, és szép háza van valahol Dél-Franciaországban, vagy Görögországban, vagy Tunéziában, szóval a tenger mellett, olyan helyen, ahol sohasem jelennek meg a medúzák.

Halk szavú, tisztességes lányok

A házasságomról, pontosabban a nősülésemről eddig nem meséltem magának, mert úgy gondoltam, túl hosszú történet, nyilván nem írná meg, de azután rájöttem, hogy a történet valójában nem is hosszú, csupán én készülődtem hosszasan a házasságra, majdnem tizenhat évig, anélkül, hogy erről tudtam volna.

E tizenhat évnek a legelején már nagyon szerelmes voltam Lőcsei Ilonkába, a halk szavú, szőke telefonos lányba, aki a postán a fülhallgatón keresztül elég hangos, sőt goromba beszélgetést végighallgatott, talán ezért lett halk beszédű és kevés beszédű, bizonyára jólesett neki, amikor esténként csöndesen összebújtunk abban a kis parkban a második világháború helyi hőseinek márvány emlékműve mögött, lombos fák alatt bújtunk össze, mindig ugyanazon a fapadon, ahonnan a márvány emlékműnek a szürke beton hát-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 450 (Black plate)

lapját láttuk, de nem sokat törődtünk a csúnya betonkockákkal, főleg egymást néztük, és jól éreztük magunkat, és jól éreztük magunkat Makai Sándor Tulipán nevű cukrászdájában is, ahová szintén gyakran eljártunk, bár én jobban szerettem a parkban üldögélni, mert ott szabadosabban viselkedhettem, de Lőcsei Ilonka ragaszkodott a Tulipánhoz is, én meg szerelmes voltam, elmentem hát vele a cukrászdába, és leginkább krémest ettünk, és limonádét ittunk. Az asztalosműhelyben Szilágyi Lajosék hangosan röhögtek rajtam, ők esténként az Aranykárász vendéglőbe jártak biliárdozni, sohasem ittak limonádét, és igen vígan éltek, de akkor nem törődtem a röhögésükkel, a Tulipán egyáltalán nem volt rossz hely, a falakat tájképek és tükrök borították, az asztalok tiszták voltak, Makai Sándor gyorsan és udvariasan szolgálta ki a vendégeket, és mindig sok fiatal lány tartózkodott ott, és a futballistáknak is volt egy hosszú törzsasztaluk, az asztalfőn Modrovich Szilárd, a jóképű középcsatár szokott ülni mosolyogva és simára olajozott hajjal, jó futballista volt, és gondosan ügyelt a frizurájára, amikor felemelkedett az asztal mellől és távozni készült a Tulipánból, mindig megállt valamelyik tükör előtt, kis piros fésűt húzott elő a zsebéből, megfésülködött, és ilyenkor a fiatal lányok nedves és kipirosodott borjúszemekkel néztek rá. Akkoriban már az újságok is gyakran írtak Modrovich Szilárdról, tudni vélték, hogy a következő idényben átigazol valamelyik fővárosi klubba. Úgy látszik, a lányok is beleolvastak az újságok sportrovataiba, és ettől még inkább könnybe lábadt a szemük.

Időnként Lőcsei Ilonka is megnézte a fésülködő centercsatárt, de szárazak maradtak a szemei, engem nézett hosszasan és kissé révetegen, és velem beszélgetett halkan a hangos telefonálókról, vagy ennél kellemesebb dolgokról. Lassanként kialakult a mi kis asztaltársaságunk is. Először Ilonka barátnője, Kopilovics Marika csatlakozott hozzánk, egy kövérkés, jó kedélyű lány, aki enyhén bandzsított a bal szemével, de ezzel együtt szép volt szív alakú arcával és dús kebleivel, aztán leült hozzánk, és ott maradt Kovalszky Ferenc is, akit addig csak felületesen ismertem, annyit tudtam róla, hogy festőművész akar lenni, a Tulipánban azonban összebarátkoztunk, többször lerajzolt bennünket, sokat évődött Kopilovics Marikával, kancsal madonnának nevezte, ezen Marika jóízűen nevetett, elmondta, hogy kicsi korában a bárányhimlőtől vagy a rózsahimlőtől csúszott félre valamelyest az egyik szeme, de így is szépre és nagyra nőtte ki magát, és egyáltalán nem haragudott Kovalszky Ferencre, aki már akkor is ügyesen rajzolt. Később elmaradtak az évődések, mert Kopilovics Marika rohamosan hízott, az arca nem változott,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 451 (Black plate)

a hasa azonban növekedett, már igen nehézkesen járt be a Tulipánba. És egy napon, amikor Modrovich Szilárd éppen a tükör előtt fésülködött, Kopilovics Marika lefordult a székről, elterült a fényesre csiszolt padlón, összeszorított fogakkal nyüszített, nedves szemekkel, majdnem bocsánatkérően nézett rám, azért énrám, mert én hajoltam föléje, a cukrászda ugyanis pillanatok alatt kiürült, az emberek menekültek a bajtól és a bajlódó nőktől, csak én maradtam ott és Ilonka, Kovalszky Ferenc akkor még nem érkezett meg a rajzlapokkal. És persze ott volt Makai Sándor is, de ő sem tudott mit kezdeni a nyüszítő lánnyal, szerencsére valahonnan hátulról a konyhából előkerült Irénke, Makai Sándor felesége, aki nem csak az édes sütemények készítéséhez értett, legalább három gyereket szült már, egyből megállapította, hogy a magzatvíz máris elment, Kopilovics Marikát sürgősen a szülészetre kell szállítani. Makai Sándornak volt autója, de ő nem hagyhatta el a cukrászdát, kétségbeesetten széttárta karjait, erre elkértem tőle a kocsi kulcsát, Ilonkával betuszkoltuk a nagy hasú lányt az autóba, és hajtottam a szülészetre. Ott nagyon zavarba jöttem, irtózom a kórházaktól, nem akartam bemenni a szülőotthonba a sok terhes nő közé, tanácstalanul toporogtam a gépkocsi mellett, Kopilovics Marika még mindig nedves szemekkel nézett rám, és elnézést kért.

– Ne haragudj rám. Nem akartalak megijeszteni.

– Remélem... remélem minden rendben lesz – mondtam.

Kopilovics Marika lüktető hasára szorította a kezét, még mosolyogni is tudott.

– Túlélem.

Ilonka vállára támaszkodott, bementek a szülőotthonba, én az udvaron maradtam egyedül vagy fél óráig. Akkor kijött Ilonka az épületből, és igen gondterheltnek látszott.

– Marikát egyenesen a szülőszobába vitték – mondta. – Nekem meg mindenféle adatokat kellett elmondanom egy öreg, szemüveges nőnek. Azt is megkérdezte tőlem, hogy ki a születendő gyerek apja.

– Ki az apja? – kérdeztem.

– Modrovich Szilárd.

– A sima hajú focista? – ámuldoztam.

– Igen. Marika egy este elment vele a Tulipánból a lakására. Sok lány elment már oda, de azoknak szerencséjük volt, Marika viszont teherbe esett.

– Bemondtad Modrovich Szilárd nevét?

– Nem. Nem tehettem. Senki sem tudja bizonyítani, hogy ő a gyerek apja.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 452 (Black plate)

– Marika éppenséggel be tudná bizonyítani.

– Az nem elég.

– Akkor hát mit mondtál?

– Annyira összezavarodtam, hogy végül a saját nevemet és adataimat diktáltam le.

– Ezek szerint te vagy az apa – mondtam kissé gúnyosan és nagyon idétlenül.

– Én nem lehetek apa – tiltakozott kétségbeesetten Lőcsei Ilonka, és segélykérően nézett rám. – Csak férfi lehet a gyerek apja.

Most én tiltakoztam.

– Nekem semmi közöm sincs Kopilovics Marika gyerekéhez.

– Férfira van szükségünk – erősködött Ilonka.

Elvitatkoztunk egy ideig, én egyre idegesebb lettem, végül megkérdeztem, hogy hol székel az öreg szemüveges nő, elszántan bementem hozzá, elmagyaráztam neki, hogy Kopilovics Marikát én hoztam be ugyan a szülészetre, de nem én vagyok a születendő gyerek apja, de ha férfi kell... Az öreg, szemüveges nő unottan végighallgatott, aztán megkérdezte, hogy mi a nevem, mikor és hol születtem, és hogy jelenleg hol lakom. Mindent akkurátusan beírt egy nagy könyve és elbocsátott.

Dühösen mentem vissza az udvarra, beültem a kocsiba Ilonka mellé, és csak annyit mondtam:

– Sok apja lesz ennek a gyereknek.

Ezután sokáig hallgattunk, sötét este volt már, a szülőotthonban az ablakok mögött cérnavékony hangon panaszkodtak az újszülöttek. Órák teltek el így, Ilonka többször bement az épületbe, a hatodik vagy hetedik forduló után sugárzó arccal jött ki, közölte, hogy Kopilovics Marikának fia született, császármetszéssel hozták világra, a gyerek egészséges, Marika is jól van. Átöleltem a vállát, és szerelmesen duruzsoltam a fülébe:

– Nekünk is lesznek gyermekeink. És te nem császármetszéssel fogsz szülni.

Lőcsei Ilonka ekkor igen meglepő dolgot közölt velem.

– Én Modrovich Szilárdba vagyok szerelmes.

– Miket beszélsz? – hüledeztem.

– Már több mint egy éve szerelmes vagyok belé. Bármikor elmennék a lakására.

– De hát... ott a parkban... a hősök emlékműve mögött... – dadogtam hitetlenkedve.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 453 (Black plate)

– Akkor is őt szerettem – mondta Lőcsei Ilonka a maga csöndes módján. – Ezt mindenképpen meg kellett mondanom neked. Így tisztességes...

– Nagyon tisztességes... – mondtam rekedten. – Te mindig nagyon tisztességes lány voltál.

Iszonyúan rosszul éreztem magam. Ez volt életem egyik legcsúnyább éjszakája. Begyújtottam a kocsit, visszaszáguldottam a Tulipánhoz, átadtam Makai Sándornak a kulcsot, és elmondtam neki, hogy Kopilovics Marikával minden rendben van, egészséges fiúgyermeknek adott életet. Mire kijöttem a cukrászdából, Ilonka már eltűnt valamerre a sötétségben.

Másnap a bútorgyárban megkértem Szilágyi Lajost és Dosztán Ferit, hogy estefelé jöjjenek el velem a Tulipánba. Csodálkozva néztek rám, valami furcsa torzulást láthattak az arcomon, mert ezúttal nem röhögtek ki, eljöttek velem a cukrászdába, bár nem tudták, hogy miért hívtam oda őket, feszengve ültek a csöndes helyen, és tanácstalanságukban rengeteg krémest fogyasztottak. Később bejött Kovalszky Ferenc is, bemutattam neki a szaktársaimat, ő meg lerajzolta őket. Szilágyi Lajoséknak tetszettek a rajzok, de még mindig nem tudták, hogy miért ülnek a krémpiték és limonádék között.

Én a futballistákat figyeltem. Öten ültek a törzsasztaluknál, Modrovich Szilárd az asztalfőn mosolygott, és amikor felemelkedett, a többiek is felugráltak, együtt indultak kifelé. A szépreményű centercsatár megállt az egyik tükör előtt, elővette kis piros fésűjét. Akkor én is felálltam, mögéje léptem, és összeborzoltam a haját. Megperdült, szembefordult velem, megragadta mellemen az inget.

– Mit csinálsz, te...

– Utálom az olajos hajú piperkőcöket – mondtam.

Tovább gyűrögette az ingemet és feldúltan sziszegte.

– Ide figyelj, te nyomorult kocsmatöltelék! Két perc alatt összetörjük a csontjaidat, ha nem kotródsz el innen. Bűzlesz a pálinkától.

A futballisták fenyegetően körénk gyűltek, és ekkor végre Szilágyi Lajos és Dosztán Feri is megértette, hogy miért vannak ott, ahol vannak, felálltak, felállt Kovalszky Ferenc is, közelebb jöttek hozzánk. Makai Sándor két asztallal odébb rémülten tördelte kezeit, békés cukrászdájában eddig még sohasem verekedtek a vendégek.

Én zsebre dugtam mindkét kezemet, és lassan, nyugodtan elmondtam egy rövid történetet:

– Vagy tíz évvel ezelőtt egy nagymenő focista barátaival betért az Aranykárász kocsmába, ahol módfelett jókedvre derült, jókedvében sértegetni

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 454 (Black plate)

kezdett egy nyomorult kocsmatölteléket. Gorombaságokat mondott neki, gúnyolódott vele, mire a nyomorult kocsmatöltelék elővette a bicskáját, és egy gyors mozdulattal beleszúrta a focista combjába. A nagymenő és nagyhangú fickó most segédkönyvelő a Köztisztasági Vállalatnál, és bicegve jár.

A történet igaz volt. Modrovich Szilárd már korábban is hallhatta, és az én zsebemben is lehetett egy éles bicska. A középcsatár elengedte az ingemet, és szép lassan elfehéredett az arca, néhány pillanatra talán a szíve is kikapcsolt.

– Nem ismerem magát – mondta. – Mit akar tőlem?

– Ha gyereket csinálsz valakinek, akkor vállald az apaságot. A rendes férfiak ezt teszik.

– Nem tudom, hogy miről beszél.

– Holnap menjél be a szülészetre – tanácsoltam neki jóságosan. – Ott majd mindent megmagyaráznak.

– Még mindig nem tudom, hogy miről beszél – mondta, és megpróbált önérzetesen és férfiasan viselkedni. Parancsolóan intett a másik négy futballistának, és kiment a Tulipánból, felborzolt haját azonban elfelejtette simára fésülni.

Ezután mi is elmentünk, és én többé nem léptem be a Tulipánba, visszatértem az Aranykárászba, néha még biliárdoztam is, de sohasem tudtam igazán beletanulni ebbe a játékba. Modrovich Szilárd a következő idényben már Belgrádba szerződött, ott Tvrdko Modrovics néven négy-öt évig sikeresen kergette a labdát, már-már a válogatottságig is eljutott, de egy izgalmas bajnoki mérkőzés után rosszul lett, nagyon elfehéredett az arca, kórházba szállították, ahol sokáig ápolgatták sikertelenül, aztán hazaküldték, a füves pályára azonban nem lépett már többé, később az újságok rövid gyászjelentésben közölték, hogy a szíve végleg kikapcsolt. Valami szervi baja lehetett, és ő túlhajszolta magát, mert sokat vártak tőle, és ő tehetséges középcsatár volt.

Ez idő alatt én is messze elsodródtam nemcsak a Tulipántól, az Aranykárásztól és magától a várostól is, a tizenhatodik év legvégén színházi dolgozó voltam, kulisszákat és mindenféle színpadi kellékeket fabrikáltam, Uracs Imre, a műszaki részleg vezetője kinevezett helyettesének, kedves, de sokat lármázó emberek között dolgoztam, talán az állandó zajongások miatt nem tudtam igazából megszeretni a színházat, és egy tavaszi délutánon, amikor Uracs Imre éppen az orvosokat járta, mert valami titokzatos kór kínozta, és én főnökösködtem a műszakiaknál, a színpadon Csehov *Három nővér*ének

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 455 (Black plate)

a próbáján ismét összevesztek a színésznők, visítva kiabáltak egymásra, elszöktem a fülsértő lármából, elmentem a Sétálóutcába, leültem a Peliván nevű cukrászda elé, két krémest és egy limonádét rendeltem, csöndességre vágyódtam. De a Sétálóutca is zajos volt, akkoriban újították fel, ami azt jelentette, hogy régi patináját akarták visszavarázsolni, sárgára és barnára meszelték be a házak falait, az utca sima aszfaltját felszaggatták és macskakövekkel helyettesítették, mert régen is macskaköves volt a Sétálóutca, csakhogy most a sétáló lányok tűsarkú cipőkben jártak, a cipők tűsarkai beszorultak a macskakövek közé, a lányok botladoztak, sikongtak, és szidták a városrendészeket. Csalódottan mentem vissza a színházba, a színésznők még mindig veszekedtek, akkor már Uracs Imre is a színfalak mögött üldögélt egy üveg borral a kezében.

– Nem szeretem a bort – mondta elbúsulva –, de ezentúl csak bort ihatok. Az erősebb italoktól eltiltottak az orvosok.

– Holnap elutazom – mondtam. – Csöndes helyre vágyódom. A Tulipán cukrászdába megyek.

– Ne beszélj nekem cukrászdákról – mondta dühösen Uracs Imre. – Most tudtam meg az orvosoktól, hogy cukorbeteg vagyok. Semmiféle titokzatos kórok nem kínoztak, egyszerűen cukorbeteg vagyok. Ezentúl minden nap injekciót kell szúrnom a combomba, és legfeljebb csak bort ihatok. Hol van az a Tulipán?

– Egy másik városban – mondtam. – Csöndes, békés hely, valamikor egy halk szavú lánnyal jártam oda. Nagyon tisztességes lány volt. Egyévi ölelkezés után bevallotta, hogy tulajdonképpen nem is engem szeret, hanem egy neves labdarúgót. Jóképű és tehetséges középcsatár volt az illető, de már meghalt.

– A halk szavú lány azóta már biztosan háromszor férjhez ment és háromszor elvált – mondta búskomoran Uracs Imre. – A halk szavú lányokkal leginkább ez szokott történni. Aztán legalább két gyerek marad a nyakukon, és megkeserednek az elhagyatottságban. Így szokott ez történni, nekem elhiheted, tíz éve dolgozom már a színházban a hangoskodó nők között, de sok halk szavú lánnyal is találkoztam a nézőtéren.

– Mégis elmegyek a Tulipánba.

– Menjél – legyintett bágyadtan Uracs Imre. – Én meg majd megpróbálok rászokni a borra, és naponta szurkálom a combomat. Állítólag nem is olyan fájdalmas, amint azt az ember gondolná.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 456 (Black plate)

Másnap elutaztam, és az a nap majdnem tökéletesre sikeredett, vagyis majdnem pontosan az történt, amire vágyakoztam. A Tulipában Makai Sándor kissé megöregedve, de lelkesen üdvözölt, nyilván elfelejtette már a régi kellemetlenségeket. Leültem régi asztalunkhoz, türelmesen várakoztam, a cukrászda most is tiszta és csöndes volt. És valamikor késő délután megérkezett Kovalszky Ferenc. Ő nem lelkesedett, már tizenhat évvel ezelőtt, egészen fiatal korában is olyan hanyag egykedvűséggel üdvözölte régen látott barátait, mintha csak fél órával korábban beszélgettek volna a festészetről, a kultúráról, a nőkről vagy egyéb haszontalan dolgokról. Most is így viselkedett.

– Vártalak már – mondta. Kezet rázott velem, és leült mellém. – Szükségem van egy jó asztalosra. Kettesben szép pénzeket kereshetünk.

– Híres festő lettél – mondtam elismerően. – Olvastam rólad az újságokban. Szépen be fogom keretezni a festményeidet.

– Nem a festményekhez kellesz nekem – mondta Kovalszky Ferenc. – Lakberendezéssel is foglalkozom. Régi súlyos bútorokat vásárolok olcsón, és drágán eladom gazdag embereknek. Csakhogy a legtöbb régi bútordarab igen rozoga állapotban van. De egy ügyes asztalos könnyedén simára pofozhatja az öreg szekrényeket, székeket, asztalokat és komódokat, és akkor még drágábban eladhatom az értékes régiségeket.

– Én ügyes asztalos vagyok – mondtam.

– Sok pénzt fogunk keresni – mondta elégedetten Kovalszky Ferenc, és kért egy pohár limonádét Makai Sándortól.

– Mikor kezdjük a munkát? – kérdeztem.

– Most mindjárt. Elmegyünk egy régi ismerősünkhöz. A Kancsal Madonnához. Emlékszel még rá?

– Emlékszem. Legutóbb akkor láttam, amikor éppen egy törvénytelen gyereket hozott a világra. Később bizonyára újabb törvénytelen gyerekeket szült.

– Nem – mondta Kovalszky Ferenc. – Megállt az első gyereknél. Azt nevelgeti és pátyolgatja, szerintem agyonkényezteti. A kis Modrovich Béla mindenféle gyanús helyeken csavarog éjszakánként, véres szemekkel és álmosan jár az iskolába.

– Modrovich Béla?

– A centercsatár elvállalta az apaságot – mondta Kovalszky Ferenc. – Talán azért, mert te nagyon mogorván megfenyegetted. Volt akkor bicska a zsebedben?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 457 (Black plate)

– Üres volt a zsebem. Blöfföltem.

– Jól csináltad – nevetett Kovalszky Ferenc. – A focista megrémült, elvállalta az apaságot, és becsülettel fizette a tartásdíjat, amíg élt. Sajnos korán meghalt. Szegény Marikának nincsen szerencséje az életben. Félárván vagy teljesen árván ide jött hozzánk valami istenverte faluból, egy jóképű labdarúgó leteperte, gyereket csinált neki, azután elhalálozott. Marika bedolgozta magát a vasúthoz, azt hiszem pénztárosnő volt, de ott leépítések történtek, őt is elbocsátották. Szerencsére mostanában örökölt egy nagy, bár eléggé lepusztult házat sok régi bútorral, a bútorokat eladja, mert élnie kell valamiből, és a fiacskája is bőségesen költekezik. Menjünk, nézzük meg a régi bútorokat. Kocsival vagyok.

– Szeretnék találkozni Lőcsei Ilonkával – mondtam. – Valamikor szép csöndes estéket töltöttünk együtt a Tulipánban. Eljár még ide?

Kovalszky Ferenc nem válaszolt azonnal. Elgondolkodott, mintha csak most döbbent volna rá, hogy én már régóta elmentem innen, és sok mindenről nem tudok. Később, a gondolkozás után, kissé körülményesen kezdett magyarázkodni.

– Hát igen. Ilonka továbbra is eljár ide. Általában kanyargósan érkezik, útközben betér más vendéglátó-ipari objektumokba is. Neki sincs könnyű élete. Felszedett magának egy férjet, egy tornatanárt. A tornatanár később elment valahová messzire, Ilonka két gyerekkel, egy kislánnyal és egy kisfiúval magára maradt, és vihogva, de merev arccal jön el esténként a Tulipánba. Nem látszik túlságosan boldognak.

– Várjuk meg – mondtam. – Miatta utaztam ide egy igen lármás helyről. Egyik sokat tapasztalt és cukorbajos barátom azt mondta, hogy Ilonka már háromszor férjhez ment, és háromszor elvált.

– Csak egyszer ment férjhez, és csak egyszer vált el – mondta Kovalszky Ferenc. – Hamarosan megérkezik, várjuk meg, ha akarod. De azután elmegyünk üzletelni.

Nem kellett sokáig várnunk. Lőcsei Ilonka befutott, és mindjárt rám ismert. Én nem ismertem volna meg őt: a haját vörösre festette, az arcát nagyon fehérre púderozta, és szélesen hadonászott a karjaival. Vállamra borult és a fülembe visított.

– Idefelé jövet megálltam a háborús hősök emlékművénél. Most is éppen olyan ronda, mint régen.

– Régen halkabban beszéltél – mondtam. – Úgy látszik, a telefonáló emberek teleordították a fejedet, és te most kibeszéled őket.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 458 (Black plate)

– Nem vagyok már telefonos kisasszony – vihogott Ilonka. – Titkárnő vagyok, és szép ruhákban járok. Az ügyfeleink néha megcsókolják a kezemet.

– Színházból jöttem ide, lármás színésznők közül – mondtam.

– Szívesen lennék színésznő – mondta Lőcsei Ilonka.

– A titkárnőknek is hangosan kell beszélniük?

– A tekintélyhez és a kézcsókokhoz hangos beszéd jár.

– A Kancsal Madonnához indultunk – mondta Kovalszky Ferenc, aki gyorsan elunta félresikerült beszélgetésünket. – Velünk jössz?

– Persze hogy veletek megyek – mondta Ilonka. – De útközben vegyünk valamiféle italt. Szegény Marikának még ásványvize sincs otthon.

– Majd veszek néhány üveg bort – mondta Kovalszky Ferenc.

– Pálinkát is vegyél – mondta Ilonka.

Kimentünk a Tulipánból, Kovalszky Ferenc bevásárolt a közeli önkiszolgáló boltban, aztán elkocsikáztunk valahová a város szélére egy nagy, de eléggé lepusztult ház elé. Ilonka becsöngetett, és türelmetlenül topogott a csukott ajtónál. Az ajtó kinyílt, megjelent Kopilovics Marika, és hosszú percekig nem engedett be bennünket a házba. Kicsit megsoványodott az élet folyamán, szív alakú arca azonban alig változott, bal szemével most is enyhén bandzsított, engem nézett, és mindkét szeme bepárásodott.

– Nem haragszol rám?

– Sohasem haragudtam rád – mondtam.

– Egyszer régen nagyon megijesztettelek a Tulipánban. Amikor lefeküdtem a padlóra. Nagyon rémülten hajoltál fölém.

– Zavarban voltam. Akkor láttam először vajúdó nőt.

– Azóta rengetegszer láttam az arcodat. Éjszakánként, álmaimban sokszor fölém hajoltál.

– Felejtsd el a csúnya álmokat.

– Azok szép álmok voltak – mondta Kopilovics Marika, és végre félreállt az ajtóból, beengedett bennünket a házába.

– Megnézzük a bútorokat – mondta Kovalszky Ferenc.

Marika megkérdezte, hogy vacsoráztunk-e már, mondtuk, hogy csak krémest ettünk a Tulipánban, erre fölajánlotta, hogy főz nekünk virslit, mert csak virsli volt a hűtőszekrényében.

– Nagyon jó lesz – lelkendezett Lőcsei Ilonka, és leült az ebédlőben. – Az italt mi adjuk. Hoztunk bort és pálinkát.

Kovalszky Ferenccel bejártuk a házat, a szobákban régi súlyos, megfakult bútorok támaszkodtak a falakhoz. Az egyik szobában, amely bizonyára a há-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 459 (Black plate)

lószoba volt, Modrovich Szilárd csíkos mezes felnagyított fényképe díszelgett egy öreg, görbe lábú asztalon. Az asztal mellett vastag falú, rozsdás pántokkal összeszorított famozsár állt, benne hosszan kinyúló vasütővel.

– A bútorokat fényesre kell suvickolni – mondta Kovalszky Ferenc.

– Megcsinálom – mondtam. – Ragyogni fognak a régi bútorok, sok pénzt kereshetünk velük, de Marikának is fizess tisztességgel, úgy látom, elég szegényesen él.

– Tisztességgel fizetek – mondta Kovalszky Ferenc. – Mindig kedveltem a Kancsal Madonnát. Valamikor régen talán még focizni is megtanultam volna a kedvéért. Most már késő. Festek és üzletelek. Megöregedtem.

– Én is megöregedtem – mondtam. – Már a kiabálós színésznők elől is elszököm. De a régi bútorokat még kifényesítem.

Visszamentünk az ebédlőbe, Lőcsei Ilonka nagy kortyokban itta a pálinkát, bennünket is pálinkával kínált.

– Inkább bort iszom – mondta Kovalszky Ferenc. – A bortól megmozdul a kezem, lehet, hogy ma éjszaka még vászonra mázolok egy fehér hullát. Mostanában felpüffedt fehér hullákat festek.

– Én is bort iszom – mondtam. – A bor egészséges ital, még a cukorbetegek is fogyaszthatják.

Bort ittunk Kovalszky Ferenccel, Kopilovics Marika gőzölgő virsliket hozott be a konyhából, megettük a virslit, és továbbra is bort ittunk, és régi történeteket meséltünk egymásnak. Valamikor éjfél tájékán Kovalszky Ferenc megkérdezte tőlem, hogy hol fogok aludni.

– Gyere el hozzám – mondta Kovalszky Ferenc. – Mostanában ugyan nagy a nyüzsgés nálam, a fehér hullák mellé fiatal lányokat is festegetek, de azért találunk neked egy üres ágyat.

– Aludjál nálam – mondta akadozó nyelvvel Lőcsei Ilonka. – A gyerekeknek külön szobájuk van, mi ketten meg szépen elférünk egymás mellett.

Kopilovics Marika sokáig nem szólt semmit, de a szemei ismét benedvesedtek, és később halkan azt mondta:

– Itt is rengeteg üres hely van. Válogathatsz az ágyak közül.

Örültem, hogy ilyen kedves emberek között italozgathatok. Jó helyre keveredtem a zajos színházból.

– Kicsit elbágyadtam – mondtam. – Talán az lesz a legjobb, ha Marikánál maradok.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 460 (Black plate)

Ott maradtam. Kovalszky Ferenc elment, magával vitte Lőcsei Ilonkát is. Kopilovics Marika bevezetett a régi bútorok közé, lefektetett az egyik ágyra, ahol nyomban elaludtam. Aztán hirtelen fölébredtem.

Nem tudom, maga hogy van vele, de én álmomban is megérzem, ha az arcomba néznek. Még részegen is. Most is erre ébredtem. Felnyitottam a szememet, az ágyam mellett Kopilovics Marika ült egy régi, hajlított lábú széken, merően nézett rám, a félrecsúszott bal szeme is majdnem középre ugrott.

– Miért nem alszol? – kérdeztem álmosan. – Hamarosan megvirrad, és neked táskásak lesznek a szemeid, ha nem alszod ki magad.

– Eddig csak álmomban láttam az arcodat – mondta Marika.

– Csúnya álmaidban?

– Szép álmaimban.

Fölkeltem, átmentem vele a hálószobájába. Sokáig szerettük egymást azon az éjszakán, és utána sokáig szótlanul feküdtünk egymás mellett. Aztán Marika elsírta magát. Előbb csak csöndesen sírt, aztán egyre hangosabban zokogott, majdnem fuldoklott már.

Megsimogattam a haját.

– Elmegyek innen – mondtam. – Kovalszky Feri talán még ébren van, a fehér hullák festése elég sokáig eltart, és én is elférek a hullák között.

Kopilovics Marika átkarolta a nyakamat, szinte fojtogatott.

– Maradj itt ma éjszaka.

– Nem akarom, hogy sírjál.

– Mindjárt abbahagyom. Ne haragudj. Kicsit elkenődtem. De túlélem. Mindjárt abbahagyom a bömbölést, és elalszom... és szép álmaim lesznek.

Egy ideig még csukladozott, de azután elcsöndesült, nedves arcát az arcomhoz szorította, a karja nyakamon maradt, így aludt el, és így aludtam el én is igen kényelmetlen testhelyzetben.

A reggeli világosságban megint arra ébredtem, hogy valaki az arcomba bámul. Egy véres szemű és sima hajú suhanc nézett rám, kezében a mozsártörőt tartotta.

– Maga kicsoda? – kérdezte.

– Téged bizonyára Modrovich Bélának hívnak – mondtam.

– Igen. Én Modrovich Béla vagyok. Maga kicsoda?

– Én vagyok az apád – mondtam.

A fiú meglóbálta kezében a vasdorongot, Modrovich Szilárd felnagyított fényképe felé fordult.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 461 (Black plate)

– Ő az apám.

– Én vagyok a másik apád, fiacskám – mondtam. – Ellenőrizheted. Menjél el a szülészetre, ott egy nagy könyvbe be van írva a nevem.

– Itt akar maradni nálunk? – kérdezte.

– Itt maradok – mondtam. – És te is itt maradsz. Ezentúl nem fogsz kocsmákban kujtorogni éjszakánként.

Marika is fölébredt a férfias beszédre, de a nyakamat nem engedte el, a fülembe suttogva kérdezte:

– Tényleg itt maradsz?

– Igen. A házat kimeszeljük, a régi bútorokat drágán eladjuk, új bútorokat veszünk, a középcsatár fényképét pedig kidobjuk a szemétre.

– Apám fényképét átviszem a szobámba – mondta Modrovich Béla, aki az én fiam is lehetett volna.

– A vasdorongot tedd vissza a mozsárba – mondtam.

A fiú engedelmeskedett, a mozsártörőt visszatette a helyére, lekapta Modrovich Szilárd csíkos fényképét az asztalról, de elmenőfélben még megjegyezte:

– Eddig nagyon jól megvoltunk kettesben édesanyámmal.

Ránk csapta az ajtót, én meg őszintén megnyilatkoztam Kopilovics Marikának:

– Nehezen fogom megkedvelni ezt a fiút. Nagyon sima a haja, és vérben forognak a szemei.

– Ne veszekedjetek túl sokat – mondta Marika. – Alapjában véve rendes fiú, majd megszokjátok egymást.

– Lehet, hogy néhányszor szájon vágom a fiúcskát. Tiszteletlenül viselkedik felnőtt emberek előtt. Vasdoronggal hadonászik az apja feje fölött.

– Szeretsz engem? – kérdezte Marika.

– Igen. Azt hiszem, tizenhat évvel ezelőtt is szerettelek, de akkor még nem tudtam.

– Esténként nézni fogom az arcodat, és szép álmaim lesznek.

– Én mindig fölébredek, ha az arcomba néznek. Nem baj?

– Nem baj.

Így hát ott maradtam Kopilovics Marikánál, és az elkövetkező néhány esztendőben igen sikeres üzleteket bonyolítottunk le Kovalszky Ferenccel.

(Holmi, 1995/8. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 462 (Black plate)

A málnaszedő gyógyulása

Az országhatár előtt lekanyarodtam a Hadnagy-rétre a halastó mellé, kiszálltam a kocsiból, és mélyeket lélegeztem, hogy megtapasztaljam, vajon még mindig olyan friss-e itt a levegő, mint régen. A levegő áporodott, meleg és poros volt, pedig alig változott valami a környéken, a tóban nyüzsögtek a kövér halak, a hosszú földgáton most is birkák legelésztek, ily módon biztosítva a földgát szilárdságát, ezt annak idején megmagyarázták nekünk, mármint a birkák szükségességét a gátakon, de én akkor sem értettem egészen, és itt voltak a szomorúfüzek is, azóta magasabbra nőttek, és mintha még inkább elszomorodtak volna. Ennyit tudok majd elmondani Kovalszky Ferencnek e balszerencsés helyről.

Valamikor régen vele és a Sztantics Aurél nevű műgyűjtővel és régiségkereskedővel szálltam ki kocsiból itt, elégedettek voltunk mindhárman, sikeres üzleti útról tértünk vissza, gyönyörű régi bútorokat vásároltunk meg olcsón, apróbb hiányosságaikat könnyedén kipótolhattam, és a simára fényezett régi bútorokkal Kovalszky Ferenc ízlésesen berendezhette a műgyűjtő valamelyik szobáját, talán még a saját festményeiből is bekombinálhatott volna néhányat, mert Kovalszky Ferenc nemcsak lakberendező, hanem festő is volt, igaz, abban az időben éppen hullaszerű, igen hosszú lábú, nagy hasú és kis fejű fehér figurákat festett, kék, fekete és rózsaszínű háttérrel, ezek a képek nem illettek a régi bútorokhoz, de az egész üzlet még így is rendkívül jónak ígérkezett, halászlével és borral ünnepeltük meg a halastó mellett, azután a Hadnagy-réten kiszálltunk a kocsiból, hogy járjunk egyet, Kovalszky Ferenc mélyeket lélegzett, és a friss és tiszta levegőt dicsérte.

Másnap két egyenruhás rendőr bekísérte az őrszobára, ahol egy civil ruhás rendőr megkérdezte tőle, hogy tulajdonképpen mire gondolt ő ott a Hadnagy-réten, amikor a friss, tiszta levegőt dicsérte. Kovalszky Ferenc nem emlékezett már, hogy mire gondolt, a rendőr azonban tudta. Akkor éppen északi szél fújt, Kovalszky Ferenc tehát Magyarországot dicsérte, és ócsárolta azt az országot, amely kenyeret ad neki. Ezután a civil ruhás rendőr kétszer pofon vágta Kovalszky Ferencet, ő akkor még nem tudta, hogy hogyan kell viselkedni a rendőrségen, visszaütött, mire agyba-főbe verték és bezárták egy rácsos ablakú cellába, ott tartották vagy két hétig, mindennap megpofozták és azt bizonygatták, hogy állam ellenség, ezenkívül buzi, merthogy

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 463 (Black plate)

minden lakberendező buzi. Ez Kovalszky Ferenc esetében egyáltalán nem volt igaz, akkor már a harmadik feleségét koptatta, három apró gyereke volt, igen szép lányok sürgölődtek a műtermében, bizonyára ezért váltogatta olyan gyakran a feleségeket, szóval kizárólag a nőket szerette szerelemmel, de mint annyi mást, ezt is hiába magyarázta a rendőröknek, kíméletlenül megpofozták, ő viszont, amikor végre szabadon engedték, Sztantics Aurélt pofozta fel kíméletlenül, mert nyilván a műgyűjtő fecsegett a rendőröknek a friss és tiszta levegőről, ez biztosan így volt, hiszen csak hárman sétáltunk a Hadnagy-réten, én sohasem voltam besúgó, Kovalszky Ferenc nem jelentette fel önmagát, csakis a műgyűjtő lehetett, akivel ezután már sohasem üzleteltünk. Kovalszky Ferencet persze ismét a rendőrségre vitték, de ő okult a tapasztalatokból, ezúttal nem ütött vissza, így hát gyorsabban kiengedték, csakhogy ettől kezdve nem szálltak le róla, folyton nemzeti színezetű ténykedéssel gyanúsítgatták, Kovalszky Ferenc évekig tűrte a zaklatást, aztán egy szép napon átpakolt Budapestre, befészkelte magát egy jó nevű, Brockhauser Erika nevű szobrásznő mellé egy budai villába, és ott békésen élt és festegetett. Mindez jóval a horvátországi és a boszniai háború kitörése előtt történt, mire elkezdődtek a lövöldözések, Kovalszky Ferenc már nagyon otthon volt a budai villában, a háborúból egyenesen hozzá szöktettem el Modrovich Bélát, a mostohafiamat, aki géppisztolyával számolatlanul gyilkolta az ellenséget a fronton, de aztán elkezdett reszketni a keze, szeme, szája rángatózott, gyorsan át kellett menteni valamilyen nyugalmas és csöndes helyre, és Kovalszky Ferenc barátsággal és jó szívvel befogadta szobrásznő felesége villájába a megroggyant katonaszökevényt, megígérte, hogy megszünteti a reszketést és a rángatózásokat. Reméltem, hogy tényleg így lesz, hálásan és reménykedve indultam látogatóba, hálából mesélni akartam Kovalszky Ferencnek a mostani Hadnagy-rétről.

A határon kicsit nehezen vergődtem át a benzin- és szeszcsempészek és a valutaüzérek között, megizzadtam az autóban a tűző napon, dél már jócskán elmúlt, mire továbbhajtottam a békés sík vidéken, nem hajtottam túl gyorsan, leengedtem az ablakokat, hogy kapjak valamennyi levegőt, akármilyet, megbámultam a tenyérnyi erdőcskék mellett legelésző lovakat, és egy szarajevói mérnök jutott az eszembe, valamikor véletlenül együtt utaztunk a vonaton errefelé, ő is a lovakat nézte, felsóhajtott, és megvetően megállapította, hogy az ilyen végeláthatatlan laposságon előbb-utóbb megbolondulnak az emberek is meg a lovak is. Nem értettem és azóta sem értem, hogy miért mondta ezt, de hát ez is régen történt, sok évvel a háború előtt,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 464 (Black plate)

a mérnök talán már nem is él, vagy ha él és Szarajevóban van, akkor nagyon rosszul él, és talán elvágyódik a hegyek közül a nagy laposságra. Felgyorsítottam, hogy valamivel több levegőt kapjak, de akkor kilépett az út szélére egy elkoszolódott öltözékű cingár fiú, és magasba emelte vékony karjait. Tizenkét-tizenhárom évesnek néztem, hímzett tarisznya lógott a nyakában, szerencsétlennek és elesettnek látszott, és én ostobán megsajnáltam, megálltam mellette, és kinyitottam a kocsi ajtaját. Előbb megnézte a rendszámtáblát, aztán szótlanul beült mellém, erősen bűzlött, igen régen mosakodott, biccentett a fejével, nyilván így köszönte meg, amiért felszedtem, én megszemléltem a tarisznyát, a hímzések ismerősek voltak, meg a bűz is, tovább hajtottam, de már kezdtem bánni, hogy egyáltalán megálltam, úgy látszik, az imént nem véletlenül jutott eszembe a nagyképűsködő szarajevói mérnök, bár nem valószínű, hogy a fiú valaha is ismerte vagy hallott volna róla, csakhogy ezekbe a fickókba már a bölcsőjükben belenevelik a balkáni pimaszságot. Azért beszélek ilyen csúnyán a szegény ványadt fiúcskáról, mert egy pillanatra nagyon megijesztett.

Kezdetben békésen, lógó fejjel üldögélt mellettem, homokszínű haja összeragadt a tarkóján, azt hittem, sohasem fog megszólalni, amit nem is bántam volna, de mégis megszólalt szerbül vagy horvátul azzal a jellegzetes vontatott és selypítő tájszólással, amellyel a szellemeskedő emberek a korlátolt és tökfejű bosnyákokról szoktak trágár vicceket mesélni.

– Látom, odaátról jöttél. Csodálom, hogy csak ilyen rossz kocsit tudtál szerezni magadnak. Lophattál volna sokkal szebb autót is.

Lassítottam és felsóhajtottam, mint valamikor a szarajevói mérnök a vonatban a legelésző magyar lovak láttán, és magyarul azt mondtam:

– Édes fiam, velem ne pimaszkodj, és ne tegezz, mert kihajítalak a kocsiból, mint a rongyot. Nagyon megelégeltem ezt a modort odaát. Gyorsan közöld hát, hogy mi a neved, és hogy hová akarsz menni, aztán fogd be a szád.

A fiú meglepetten nézett rám, világoskék szemei voltak, de még ilyen szemekkel is fenyegetően tudott nézni, a világoskék szemek lassanként sötétkékek lettek, mégis udvariasan kezdett viselkedni, és meglepően jó magyarsággal azt mondta:

– Elnézést, uram... Megnéztem az autó rendszámtábláját és... és nem gondoltam, hogy maga magyar. Engem Kajtazovics Musztafának hívnak.

– Gyönyörű neved van – mondtam rosszkedvűen. – Körülmetéltek születésed után, vagy felvilágosult muzulmán családból származol?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 465 (Black plate)

– Körülmetéltek. Vallásos családból származom. Az apámat és két bátyámat ezért ölték meg. Letolatták velük a nadrágjukat, és amikor látták, hogy körülmetéltek, agyonlőtték őket. A házunkat felgyújtották.

Sok ilyen történetet hallottam már, kicsit rájuk is untam, és a fiú olyan szenvtelenül beszélt, hogy nem voltam biztos, igazat mond-e.

– Hová akarsz menni? – kérdeztem.

– Nem tudom – mondta Musztafa. – Másfél éve bolyongok már Magyarországon, fél évig iskolába is jártam, de nincs itt senkim. Németországban és Ausztriában élnek rokonaim.

– Én Budapestig megyek – mondtam. – Ott majd kiraklak, és menjél vonaton Németországba vagy Ausztriába.

– Azokba az országokba engem nem engednek be. Néhányszor már megpróbáltam, de mindig visszarúgtak.

Majdnem megsajnáltam ismét, de még mindig fenyegetően nézett rám, ezért fanyarul csak ennyit mondtam:

– Kellemetlen. Akkor talán maradj itt. Mosakodj meg és próbálj barátokat szerezni magadnak. Nem rossz ország ez. Néha egészen tiszta és friss itt a levegő.

A fiú igyekezett barátságos arcot vágni, és a szeme normális világoskék lett.

– Maga átvihetne engem a határon Ausztriába. Elrejtőznék a csomagtartóban. Egyszer már kis híján sikerült így átjutnom.

– Budapestig megyek – mondtam elutasítóan.

Musztafa hallgatott egy sort, ismét lehorgasztotta a fejét, később csöndesen azt mondta:

– Én már öltem embert.

Még egyszer megnéztem ragacsos, piszkos haját.

– Gratulálok. Hány éves vagy?

– Tizenöt.

– Tizenkettőnek látszol.

– Hamarosan tizenöt éves leszek – mondta a fiú. – Amikor megölték az apámat és a testvéreimet, én is lelőttem néhány embert.

– Később nem reszketett a kezed?

– Nem.

– Németországnak és Ausztriának igaza van – mondtam. – Helyükben én sem engednélek át a határon. Lehet, hogy mégis kidoblak az autómból.

Musztafa a tarisznyájába nyúlt.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 466 (Black plate)

– Rákényszeríthetem, hogy átvigyen Ausztriába.

– Most már tényleg kihajítalak az autómból – mondtam, és az utat figyeltem, nem figyeltem a hímzésekkel tarkított tarisznyára.

A fiú egy gonosz kinézetű pisztolyt húzott elő és rám fogta. Ekkor megijedtem egy pillanatra. Az a tetves pisztoly akár töltve is lehetett, és ez az eszelős kölyök könnyen meghúzhatta volna a ravaszt. Eddig is izzadtam a melegben, de most még vizesebb lettem.

– Beretta – mondtam rekedten. – Láttam már ilyent. Az egyik író barátom tart az ablakpárkányon Berettát, de ő csak a gonosz embereket fenyegeti vele. Én viszont csak Budapestig megyek, egy tapodtat sem tovább. Szeretem ezt a várost, és ezt az országot. Egyszer majd te is megszereted.

Musztafa hirtelen visszatért a vontatott selypes bosnyák beszédhez:

– Három golyót lövök a hasadba, ha nem viszel át Ausztriába.

Feldühödtem, jobb kezemet lecsúsztattam a kormánykerékről, elkaptam a fiú vékony csuklóját és megcsavartam. Musztafa felsikoltott, mint egy kislány, a pisztoly kiesett a kezéből, ő meg nyüszítve összegörnyedt az ülésen, és a csuklóját simogatta. Felvettem a pisztolyt és zsebre vágtam. Magam sem tudom, hogy Musztafát miért nem hajítottam ki a kocsiból. Talán azért, mert már nem féltem, és megint megsajnáltam, vagy azért, mert ismét magyar beszédre váltott.

– Uramisten, hogy magának mekkora keze van.

Magasba emeltem a jobb kezemet, és széttártam az ujjaimat.

– Eddig csak egyetlen emberrel találkoztam, akinek nagyobb keze volt, mint nekem – mondtam büszkén. – Kazánkovács volt az illető, bejárta a fél világot, Amerikában is járt, és töksüketen jött haza, és meghalt. Azóta nekem van a legnagyobb kezem a világon.

– Egyszer még nekem is ekkora kezem lesz, mint magának – mondta bizakodva Musztafa.

– Nem hiszem – mondtam. – Kis vakarcs vagy, és máris pisztollyal hadonászol. Az efféle gyerekek sohasem nőnek nagyra. Túl korán meghalnak.

Musztafa ezen hosszasan elgondolkodott, később álmosan megkérdezte tőlem:

– Miért megy Budapestre?

– Egy barátomat látogatom meg. Egy híres festőt. Régen láttuk egymást, és szeretnénk már elbeszélgetni...

– Maga is olyan... művészféle ember?

– Nem. Én asztalos vagyok. De van néhány művészféle barátom.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 467 (Black plate)

– Velem mit fog csinálni? Kihajít az autóból?

– Elviszlek Budapestre, ott kiraklak a vonatok közé, aztán menjél az utadon Isten hírével. Attól tartok, nem jutsz túl messzire.

– A pisztolyomat visszaadja?

– Lehet – mondtam. – De a golyókat kiszedem belőle.

– Örülök, hogy maga nem művészféle ember – mondta megkönnyebbülten Musztafa, és elaludt.

Elvittem a Keleti pályaudvarig, ott vállon ragadtam és erőteljesen megráztam. Nyiklett-nyaklott a markomban, mintha nem lennének csontjai, fejével sokfelé bólogatott, és nem ébredt föl. Szánalmas kis kölyök volt, aludt, izzadt és büdösödött, még tizenkét évesnek sem látszott. Magammal vittem Budára Kovalszky Ferenc, pontosabban Brockhauser Erika villájába.

A villa kertjét rozsdás rácskerítés övezte, a kertben csak fű nőtt és tüskés bokrok, a ház körül öreg platánok vedlettek, alattuk egy fekete hajú, horpadt orrú bajuszos fiatalember nagy fehér autót mosott. Ismertem a járást, kinyitottam a rácsos vaskaput, és behajtottam a fehér autó mellé, a fekete hajú fiatalember barátságtalanul nézett rám, abbahagyta a kocsimosást, jobb tenyerének élével bal karját ütögette, amit akár fenyegetésfélének is vehettem volna, de én nem vettem annak, kinyitottam a kocsi ajtaját, aztán gyorsan becsuktam, mert két nagy fejű, majdnem borjú nagyságú kutya rohant elő a házból, és igen rosszindulatúan lecövekeltek a motorház előtt. Amikor Modrovich Bélát hoztam ide, még nem volt itt a bajuszos kocsimosó, és nagy fejű kutyák sem voltak. Kellemetlenül éreztem magam.

Végre előkeveredett Kovalszky Ferenc, barátságosan integetett, hogy szálljak ki az autóból, régi szokásához híven úgy fogadott, mintha mindennapos vendég lennék, pedig legalább egy éve nem láttuk egymást. Én a kutyákra mutogattam, és megkértem, hogy zárja be valahová a két nagy fejű dögöt.

– Gyere ki nyugodtan – mondta nevetve Kovalszky Ferenc. – Gordon és Gedeon imádja a vendégeket, majd meglátod. Kölyökkutyák még, szeretnek játszani.

Óvatoskodva kiszálltam az autóból, Gordon és Gedeon hozzám rohant, két lábra ágaskodtak, első lábukat a mellemre támasztották és az arcomba lihegtek.

– Kölyökkutyák? – kérdeztem. – Ezek szerint még nőni fognak?

– Persze – mondta Kovalszky Ferenc. – Mindössze nyolc hónaposak, és tovább fognak növekedni, a fejük is nagyobb lesz, mint most.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 468 (Black plate)

– Miféle fajta ez? – kérdeztem, miközben megpróbáltam lerázni magamról a barátságosan lökdösődő fenevadakat.

– Bullmasztiff – mondta Kovalszky Ferenc. – Nagyon jó fajta. A buldognak és még nem tudom minek a keverékéből állították össze igen sikeresen. Jó szándékú, békés kutyák, de ha beiskolázzák őket, szétroppantanak minden ellenséges érzelmű személyt. Megvan hozzá a foguk és az erejük.

– Maradjanak meg bárgyú tudatlanságukban – mondtam, és egyik kezemmel Gordon nyakát, a másikkal Gedeon nyakát öleltem át, a hónom alatt tartottam a két szelindeket, Kovalszky Ferenc meg elébem vezette a horpadt orrú kocsimosót és bemutatta:

– Ő Shogun. Erika legkedvesebb unokaöccse. Most éppen elzavarta otthonról a felesége, így hát nálunk lakik, és igyekszik hasznosítani magát. Egyébként cselgáncs-, karate- vagy kendobajnok, szóval módfelett veszedelmes ember.

Shogun felém nyújtotta jobb kezét, kénytelen voltam Gordont elengedni, mire a kutya boldogan a hátamra ugrott, majdnem ledöntött a lábamról, imbolyogva ragadtam meg a felém nyújtott kezet, megkapaszkodtam az unokaöcsben, ő meg mosolyogva azt mondta:

– Brockhauser Jenő vagyok, de mindenki Shogunnak hív, mert értek a keleti küzdősportokhoz.

– Látom az orrodon – mondtam.

Elengedte a kezemet és megtapogatta az orrát, bajusza fájdalmasan megrándult.

– Az orromat az anyósom törte be sodrófával három héttel ezelőtt.

– Milyen cselgáncsbajnok az, akinek az anyósa csak úgy betöri az orrát – dünnyögtem Gedeonnal és főleg Gordonnal küszködve.

– Nem vagyok cselgáncsbajnok – mondta Shogun. – Hat évvel ezelőtt országos negyedik voltam. De még bajnokként sem emelnék kezet védtelen nőkre.

– Nem mindig védtelenek – mondta Kovalszky Ferenc.

Ekkor bukkant fel Erika csontosan és energikusan, kezei maszatosak voltak, szalmaszínű haját befőttesgumival lófarokba kötötte, vagyis nem volt kimondottan nőies jelenség, de Kovalszky Ferenc barátomnak nyilván így is tetszett, tulajdonképpen nekem is tetszett, mert a maga kissé szögletes módján mindenkivel kedvesen viselkedett, engem is kedvesen átölelt, és megkérdezte:

– Csinálsz nekem faládákat?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 469 (Black plate)

– Természetesen – mondtam, és nem tudtam, hogy miről beszél.

– Mostanában felcsaptam keramikusnak – magyarázta Erika. – Vázákat csinálok. Görögországból rendelték.

Ezen elcsodálkoztam egy kicsit.

– Görögországból? Hiszen ott mindenütt vázákba botlik az ember. A földön is és a tengerben is.

– Én különleges vázákat csinálok – mondta Erika. – Nagyon sokat rendelnek tőlem, és jól keresek velük. De mindegyiket gondosan be kell csomagolni, nehogy összetörjenek az úton. Ezért kellenek a faládák.

– Elkészítem a faládákat – mondtam izzadva, és szerettem volna valamilyen hűvösebb helyre menni. – Örök életemben arra vágytam, hogy faládákat csináljak. Ráuntam már a stílusbútorok kozmetikázására.

– A mai időkben nyugodtan elhanyagolhatjuk a szakmai önérzetet – mondta Erika. – Most pénzt kell keresni, minél többet, és minél gyorsabban.

Ekkor megszólalt a kocsiban heverő Musztafa. Álmában beszélt, rémülten tiltakozott, és anyanyelvén álmodott.

– Ne húzzátok le a nadrágomat! Itt nők is vannak... Nem akarom, hogy meztelenül lássanak...

Először a Gordon nevű bullmasztiff rohant az autóhoz, azután Erika. Mindketten bedugták a fejüket az ablakon.

– Ki ez a gyerek? – kérdezte Erika.

– Bosnyák menekült – mondtam. – Az úton kéredzkedett be a kocsimba.

Erika megrázta Musztafa vállát, és azt mondta:

– Ez csak rossz álom, kisfiú. Ébredj föl.

Musztafa nem ébredt föl, álmában tovább könyörgött.

– Ne tegyétek ezt velem, nem akarom levenni a nadrágomat...

– Mit mond? – kérdezte Erika.

– Nem akar levetkőzni – mondtam. – Félénk és szégyenlős kisfiú. Az úton is nagyon félénken viselkedett. Mindössze három golyót akart lőni a hasamba, de aztán elaludt.

– Nem tudom felébreszteni – mondta aggódva Erika.

– Szerintem napok óta nem aludt már – mondtam. – Kissé tanácstalanul kódorog ebben az országban.

– Napok óta nem aludt, és hetek óta nem mosakodott – állapította meg Erika. – Beviszem a házba, és megfürdetem.

– Talán békében kellene hagynunk – tanácsoltam.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 470 (Black plate)

– Maradjon a kocsiban ez a szegény gyerek, és aludja ki magát – mondta unottan Kovalszky Ferenc. – Ennél büdösebb már úgy sem lesz. Mi meg menjünk be a hűvös műterembe, és igyunk egy pofa hideg sört.

Elengedtem Gedeont, Gordont leráztam a hátamról, bementünk a műterembe, a két kutya kétoldalt mellettem maradt, a lábaimhoz dörgölőztek, szerették a vendégeket, és szerettek játszani. A műteremben leültem egy kopott piros fotelbe, a kutyák a térdemre helyezték a fejüket. Shogun közben hasznosította magát, egy tálcán, ami akár ezüsttálca is lehetett, behozott négy üveg hideg sört, ő is leült egy kopott piros fotelbe, üvegből ittuk a hideg sört, a többórás út után nekem nagyon ízlett, a bullmasztiff ebeket is kezdtem megszokni, szétnéztem a műteremben, tele volt keskeny szájú hasas vázákkal, volt ott néhány karcsúbb váza is, de a barnára festett hasas vázák voltak többségben, kissé Kovalszky Ferenc régi fehér figuráira emlékeztettek, bár ő mostanság, amennyire hirtelenében meg tudtam állapítani, éppen felpüffedt fekete figurákat festett fehér háttérrel, továbbá erősen meghajlított rücskös valamiket, amiket én aszalódott kukoricacsöveknek véltem. A nagy műterem egyik sarkában nagy halom deszka támaszkodott a falnak, nyilván ezekből kell majd nekem ládákat készíteni.

Miután megszemléltem Erika vázáit, Kovalszky Ferenc legújabb festményeit és a deszkákat, a Hadnagy-rétről kezdtem mesélni, elmondtam, hogy áporodott és büdös ott a levegő.

– Nagyon megvertek a Hadnagy-rét miatt – mondta elmélázva Kovalszky Ferenc. – Érdekes, hogy mostanság mégis visszavágyom oda. Mesélj még nekem a kövér halakról és a birkákról.

Meséltem a kövér halakról és a birkákról, Shogun újabb söröket hozott, Erika tepertős pogácsákat rakott a sörösüvegek mellé, lassanként bealkonyodott, ettünk és ittunk, mindannyian elégedettek voltunk, és akkor Shogun számomra igen meglepő dolgot művelt: ezüsttálcával a kezében libegett ki a műteremből, az ajtónál hirtelen magasba emelte a jobb lábát, a lábával megnyomta a villanykapcsolót, és világosságot teremtett, majd eltűnt, hogy az üres üvegeket teli üvegekre cserélje ki.

– Így gyújt villanyt egy cselgáncsbajnok – mondta elismerően Kovalszky Ferenc.

– Én inkább balett-táncosnak nézem a fiút – mondtam.

– Nem balett-táncos – mondta Erika. – Az anyja ugyan azt szerette volna, hogy balett-táncos legyen, de ő a küzdősportokat választotta, és majdnem

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 471 (Black plate)

bajnok lett. Jó, hogy itt van a házunkban, mellette biztonságban érezzük magunkat még ezekben a bizonytalan időkben is.

Nem vitatkoztam tovább, mert Shogun visszatért az ezüsttálcával, hideg sörösüvegeket nyomott a kezünkbe, és ezek után egyébként sem érdekelt túlságosan, hogy balettozik-e avagy cselgáncsozik, még egyszer körülnéztem a világosságban, és megkérdeztem:

– A mostohafiam hol van? Egy évvel ezelőtt, amikor ide hoztam, igen rozoga állapotban volt. Remegett keze-lába, rángatózott szeme-szája, és rettegett a géppisztolyoktól. Megnyugodott már azóta?

– Megnyugodott – bólintott Kovalszky Ferenc. – Nem reszket a keze, lehet, hogy már vágyódik is a géppisztolyokért, de most éppen málnát szed.

Nem értettem.

– Málnát szed?

– Igen.

– Hol?

Kovalszky Ferenc visszakérdezett:

– Hol terem a legjobb málna Európában?

– Nem tudom – mondtam. – Én asztalos vagyok és nem málnaszedő. Hol terem Európában a legjobb málna?

– Dél-Szerbiában – mondta Kovalszky Ferenc.

– Nem hiszem, hogy a mostohafiam vissza merne menni Szerbiába. Már a határon lekapnák, egyenruhába öltöztetnék, géppisztolyt nyomnának a kezébe, és folytathatná a gyilkolást, amitől aztán megint reszketne a keze.

– Lehet, hogy nem ment át Szerbiába – mondta elgondolkodva Kovalszky Ferenc. – Lehet, hogy megállt Bulgáriában a macedón határon. Ott megvár egy málnával megrakott hűtőkocsit, azt Bulgárián és Románián át elkalauzolja idáig, vagyis az osztrák határig, azután a mézédes málna eljut Németországba, a vevő már várja, ott szépen kirakodnak, a kamion visszafordul, Modrovich Béla visszavezeti Bulgáriába a hűtőkocsit egészen a macedón határig, ott megvárja a következő dél-szerbiai szállítmányt, és kezdődik minden elölről. Közben benéz ide hozzánk is megpihenni, és egyáltalán nem remeg a keze. Teljesen rendbe jöttek az idegei.

– Németországból mit szállít kifelé a kamion? – kérdeztem gyanakodva.

– Kávét és gyógyszereket – mondta kissé elbizonytalanodva Kovalszky Ferenc.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 472 (Black plate)

Eddigre már elbágyadtam egy kicsit a hideg söröktől, nem akartam tovább akadékoskodni, nem szóltam semmit, megsimogattam Gordon fejét és Gedeon fejét, a kutyák hálásan felnéztek rám nagy barna szemeikkel.

Ekkor jött be Musztafa világoskék szemeivel. Álmosan pislogott a villanyfényben, megnézte a vázákat és a felpüffedt fekete figurákat, és megkérdezte:

– Hol vagyok?

Lustán körbemutattam.

– Egy műteremben.

Kovalszky Ferencre mutattam.

– Ő a világhírű festő. Itt dolgozik.

Aztán Erikára mutattam.

– Ő a világhírű keramikus. Vázákat csinál, amiket Görögországba, Macedóniába vagy Dél-Szerbiába irányít. Tudtad, hogy Európában a legédesebb málna Dél-Szerbiában terem?

– Nem szeretem a művészféle embereket – mondta még mindig álmosan és nyafogva Musztafa. – Egyszer nagyon megkínzott egy tetováló művész. Szurkálta a bőrömet, és közben állandóan dicsekedett a tehetségével.

– Én viszont szeretem a művészeket – mondtam. – Magam is majdnem művész vagyok. Gyönyörű bútorokat tudok csinálni, és holnaptól kezdve gyönyörű faládákat készítek.

– El akarok innen menni – mondta Musztafa.

– Menjél, fiacskám – mondtam, és fejemmel Shogun felé bólintottam. – Ha nem mész el magadtól, ez a bácsi eltöri a nyakadat, és kidob a kerítés fölött az utcára. Mert ő is művész. Cselgáncsbajnok, és a lábával csinál világosságot.

Gordon és Gedeon ekkor mintegy vezényszóra felugrott, Musztafához rohantak, és lekushadtak a lába mellé. Játszani szerettek volna, Gordon a fogai közé harapta a hímzett bosnyák tarisznyát, és a föld felé rángatta. Musztafa alig vett tudomást a két kutyáról, énrám meresztette hideg, kék szemeit.

– Adja vissza a pisztolyomat.

Elővettem a Berettát a zsebemből, kiszedtem belőle a golyókat, átadtam az üres pisztolyt a kisfiúnak. Ő a tarisznyába tette a pisztolyt, Gordont félrelökte, és azt mondta:

– Elmegyek a rokonaimhoz. Valahogy majdcsak átszökök a határon.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 473 (Black plate)

Ekkor Erika hirtelen talpra ugrott, három energikus lépéssel Musztafa mellett termett, megragadta a fiú gallérját, és vonszolni kezdte a hasas vázák között.

– Sehová sem mész! Megfürödsz, és lefekszel aludni ezen a heverőn.

Most láttam csak, hogy a falhoz támasztott deszkák mellett egy kopott heverő van. Mindenkit meglepett Erika erélyes fellépése, Musztafa is engedelmesen eltűnt vele az egyik ajtó mögött, a két nagy fejű kutya elképedve bámult utánuk. Musztafa azonban az ajtó túloldalán nyilván magához tért, mert Erika gyorsan visszajött a műterembe.

– Nagyon furcsa gyerek ez. Kizavart a fürdőszobából. Azt még megengedte, hogy levegyem az ingét, de azután elzavart. A hátára egy félhold és egy férfi nemi szerv van tetoválva. Ki csinálta ezt vele?

– Valami művészféle ember – mondtam. – Lehet, hogy a hasára is rátetováltak valamit. Kissé lejjebb meg körülmetélték. Bizonyára ezt nem akarta megmutatni, ezért zavart ki a fürdőszobából. Szégyenlős és félénk fiú, ezért szedtem ki a golyókat a pisztolyából.

Az ajtó mögül vízcsobogás hallatszott, Musztafa igen hosszú ideig tisztálkodott, Gordon és Gedeon visszakullogott hozzám, ismét térdemre hajtották hatalmas bullmasztiff-fejüket, Shogun pedig újabb sörösüvegeket varázsolt elő. Azután előbukkant Musztafa felöltözve, koszosan, de most mintha nem bűzlött volna annyira, mint amikor beült az autómba, a kopott heverőhöz ment, eldőlt, a tarisznyáját a hasára tette, és annyit mondott:

– Reggel tényleg elmegyek innen.

Ezzel elaludt, és most nyilván nem álmodott, mert a továbbiakban nem szólt egy szót sem. Valahogy elmosódott a felpüffedt vázák és festmények között, és elmosódott a heverő is, ami a kopott fotelek tartozéka volt. Musztafa tehát elhallgatott, és nagyon soványan elveszelődött. Én szólaltam meg jóval később:

– Hol fogok aludni éjszaka?

A műteremből több ajtó nyílott más szobákba, Erika rámutatott az egyik ajtóra.

– Ott egy kis takaros szoba van, és véletlenül tiszta lepedő van az ágyon.

Shogun megtett még egy fordulót a sörökkel, akkor én lustán feltápászkodtam, és bementem a takaros kis szobába. Kábult voltam, ezért nagyon vigyázva vetkőztem le, a nadrágomat és az ingemet gondosan elhelyeztem egy székre, aztán ráájultam a tiszta lepedőre.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 474 (Black plate)

Hajnal felé ébredtem föl, sötét volt még, de tudtam, hogy hamarosan fölkel a nap, mert a feketerigók hangját hallottam a kertből, ez azt jelentette, hogy közeleg a pirkadat, de tulajdonképpen nem a feketerigók hangjára ébredtem, hanem Musztafa visítozására. A műteremben kiabált selypes bosnyák anyanyelvén.

– Ne mozduljatok, mert lelőlek benneteket, mint a kutyákat! Ne mozduljatok, mert lövök!

Kiugrottam az ágyból, és áttámolyogtam a műterembe. Még mindig a feketerigók énekét hallottam a kinti sötétségből, a műteremben azonban világos volt, égtek a villanyok, a villanyok alatt három fiatal férfi állt, kettő közülük igen barna bőrű és lófarkas hajú volt, ezeket cigányoknak vagy araboknak néztem, de később kiderült róluk, hogy nem cigányok, nem is arabok, az egyik grúz, a másik román volt, a harmadik férfi hamvas fehér bőrű és kopaszra nyírt volt, de mindhárman egy-egy tőrkést szorongattak a kezükben, és Musztafát nézték, aki a heverőn ült, és rájuk szegezte a Berettát. Gordon és Gedeon a három jövevény lábainál sündörgött, örültek a vendégeknek, játszani szerettek volna velük.

– Kik maguk, és mit akarnak itt? – kérdeztem házigazda módjára, miközben tudtam, hogy eléggé szánalmasan nézek ki félig beragadt szemekkel, meztelen felsőtesttel, egy szál alsónadrágban.

– A Málnaszedőt keressük – mondta a fehér bőrű férfi. – Ki ez a kisfiú azzal a nagy pisztollyal?

Lassanként kezdtem magamhoz térni, és egyre jobban zavart, hogy a feketerigók egyre hangosabban énekelnek.

– Ez a kisfiú már embereket ölt a pisztolyával – mondtam. – És most is lőni fog, ha nem takarodnak el innen azonnal.

Közben nagyon rosszul éreztem magam, hiszen a pisztolyból még az este kiszedtem a golyókat. A jövevények félrerugdalták Gordont és Gedeont, gúnyosan végigmértek, a fehér bőrű azt mondta:

– Maga túlságosan öreg ahhoz, hogy utasítgasson bennünket, a fiú meg túlságosan kicsi ahhoz, hogy elsüsse a pisztolyt.

Feldühödtem, akárcsak előző nap az autóban, amikor Musztafa pimaszkodott velem, és eközben Musztafa is rájött, hogy valójában Magyarországon és Budapesten van, a pisztoly mögül rám kiáltott:

– Csináljon már valamit azzal a nagy kezével!

Csinálnom kellett valamit.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 475 (Black plate)

Megragadtam a fehér bőrű fickó állát, felemeltem vagy harminc centiméterre a földtől, és a falhoz csaptam. Kiesett a kezéből a kés, ő pedig térdre rogyott. Két barna bőrű barátja azonban mellém ugrott, a bordáimnak szegezték a tőrkéseiket, miközben a bullmasztiff ebek továbbra is játszani akartak velük, nekem nem segítettek. És ekkor Musztafa kezében eldördült a pisztoly. Úgy látszik, voltak tartalék töltényei a hímzett tarisznyában. A fejünk fölé lőtt, Kovalszky Ferenc egyik felpüffedt, fekete hullája leesett a falról, és mindannyian megmerevedtünk. A kutyák lehasaltak a földre, a két cigány leengedte a kezét, a fehér bőrű ember még mindig térdelt, én elismerően és hálásan néztem Musztafára.

– Ledobni a késeket! – visította Musztafa.

A cigányok ledobták a tőrkéseket, és elképedve, majdnem segélykérően néztek rám.

– A kisfiú nagyon jól tud célozni – mondtam. – Legközelebb nem a fejünk fölé fog lőni.

Félrerugdostam a késeket, valamelyik ajtó mögül előbukkant Erika és Kovalszky Ferenc. Csapzottak, álmosak voltak, bizonyára a pisztolylövés ébresztette fel őket, igen nehézkesen tájékozódtak, én meg félmeztelenül csak annyit tudtam mondani nekik:

– A cselgáncsbajnok kellene most ide. Én már túl öreg vagyok ahhoz, hogy elbánjak ezzel a három arabbal vagy cigánnyal.

– Nem arabok ezek – mondta Kovalszky Ferenc valamelyest észhez térve, és megbökdöste a két barna bőrű férfi mellét. – Ez Jurij Tbilisziből, ez meg Jon Szászrégenből. – Talpra segítette a fehér bőrű embert is, őt is bemutatta: – Őt Schulcz Jánosnak, illetve Johannak hívják, Gyönkről vagy Szakadátról jött ide. Valamikor együtt üzleteltünk, de mostanság megromlottak közöttünk a viszonyok. Néha konkurálunk egymással.

– Hol van a málnaszedő? – kérdezte kásás hangon a kopasz és fehér férfi.

– A Málnaszedő most éppen málnát szed, mert ez a dolga – mondta Kovalszky Ferenc. – Ti pedig menjetek el nagyon messzire innen. Amint látjátok, fegyver van nálunk, és használni is tudjuk a fegyvereket. Tönkrement az egyik legszebb festményem.

– Beszédünk van a Málnaszedővel – mondta Schulcz János, de aztán mégis kivonult a műteremből külföldi társaival együtt.

Kovalszky Ferenccel kikísértük őket a kertbe, megvártuk, amíg kimennek a rácsos kapun. Visszafelé jövet vettük észre, hogy Shogun ájultam és véres fejjel fekszik az egyik platánfa alatt. Bevonszoltuk a műterembe, onnan

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 476 (Black plate)

a fürdőszobába, hideg vizet fröcsköltünk a koponyájára. Shogun feleszmélt, zavartan nézett ránk, és zavartan mentegetőzött.

– Leütöttek hátulról. Biztosan sörösüveggel ütöttek le.

– Hozzál be a hűtőszekrényből négy sörösüveget – mondta fáradtan és csalódottan Kovalszky Ferenc.

– Valami erősebb ital kellene – mondtam.

– Beregi szilvapálinkám van – mondta Kovalszky Ferenc. – Jó lesz?

– Jó lesz – mondtam.

Shogun felkapta az ezüsttálcát, elindult a kijárati ajtó felé, odakint már kisütött a nap, nem csak a feketerigók énekeltek, a verebek is csiripeltek, és valahol a távolban egy balkáni gerle búgott. Shogun meglendítette a jobb lábát, eloltotta a villanyt, és eltűnt.

– Szerintem ez a fiú balett-táncos – mondtam.

– Cselgáncsozó – mondta Erika, aki csipkés szélű zöld hálóingben ült velem szemben a vázái között.

Ismét szétnéztem a műteremben. Kovalszky Ferenc pizsamában ült egy piros fotelben a sokat tapasztalt ember nyugalmával, Musztafa a heverőn kuporgott, a Berettát a párna alá dugta, Gordon és Gedeon még mindig a padlón feküdt.

– Ezt a két dögöt be kellene iskolázni, hogy megvédjék a házat – mondtam. – Az éjjel nem sokat segítettek nekem.

– Még ma elviszem őket az idomárhoz – mondta Kovalszky Ferenc.

Megjelent Shogun az ezüsttálcával, beregi pálinkát hozott. Ittuk a beregi szilvapálinkát, és nem beszéltünk, a verebeket, a feketerigókat és a balkáni gerlét hallgattuk. Aztán gépkocsizúgást hallottunk, megjött Modrovich Béla, a mostohafiam. Sohasem kedveltem túlságosan ezt a fiút, ő sem kedvelt túlságosan engem, de most mégis örültünk egymásnak, összeölelkeztünk.

– Nyújtsd ki a kezeidet – förmedtem rá.

Kinyújtotta mind a két kezét, nem remegtek, Kovalszky Ferenc felé fordult a kezeivel.

– A málna átment a határon.

– Mikor jön vissza a kamion?

– Négy nap múlva.

Erika felém fordult.

– Addig megcsinálod a faládákat?

– Megcsinálom – mondtam, és ismét rámordultam a mostohafiamra. – Mutasd még egyszer a kezeidet.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 477 (Black plate)

Mosolygott és azt mondta:

– Nem remegnek már. Megerősödtek a málnaszedésben.

– És ha géppisztolyt látnál?

– Szeretnék ismét géppisztolyt látni – mondta. – Hatékony fegyver, és valamikor nagyon jól tudtam bánni vele.

E szóváltás után megint azt éreztem, amit már korábban is sokszor: nem fogom túlságosan megkedvelni ezt a fiút. Nyilván ezért gúnyolódtam vele:

– Az éjszaka errefelé jártak a barátaid. Késekkel hadonásztak.

Modrovich Béla kérdően nézett Kovalszky Ferencre, aki tömören csak ennyit mondott:

– Jurij, Jon, Johann.

A mostohafiam elkomorodott, a heverőt vette szemügyre, és megkérdezte:

– Ez a kisfiú kicsoda?

– Bosnyák szabadságharcos – mondtam. – Csőre töltött pisztolyt tartogat a párnája alatt, az éjszaka ő zavarta el a barátaidat.

Modrovich Béla nem egészen értette, hogy miről beszélek, elgondolkodva dünnyögött maga elé:

– Vissza fognak jönni... Hacsak én nem látogatom meg őket sürgősen.

– Látogasd meg őket – mondta Erika.

– Nem mehetek hozzájuk üres kézzel – mondta Modrovich Béla.

Erika felállt, nézelődött a műtermi rendetlenségben, a heverőhöz ment, keresgélt valamit. Hálóingben és mezítláb majdnem nőiesnek látszott, Musztafa riadtan lepedőbe burkolózott, Erikától jobban félt, mint az éjszakai késelőktől, eltakarta tetoválásait, felugrott a heverőről, mellém jött, lekuporodott a lábamhoz, és megkérdezte:

– Maga milyen magas?

– Százkilencvennyolc centiméter – mondtam.

– Én is legalább ilyen magas szeretnék lenni – mondta a fiú.

Megsimogattam a fejét, elérzékenyültem egy kicsit, hiszen az éjjel talán az életemet mentette meg.

– Nagyra nőhetsz, ha vigyázol magadra.

Erika közben megtalálta, amit keresett, egy pár vastag talpú fapapucsot, lábára húzta a papucsokat, és a vázákhoz kopogott. Most már nem volt nőies, különösen akkor nem volt nőies, amikor belerúgott az egyik egészen karcsú vázába. A váza darabokra tört, szalma türemlett ki belőle, a szalmából előbukkant egy géppisztoly.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 478 (Black plate)

Ránéztem a mostohafiamra, mosolygott, szemmel láthatóan jól érezte magát, kissé elnyűtten jött meg a málnaszedésből, de most felélénkült, az összetört vázához lépdelt, kezébe vette a géppisztolyt, megsimogatta, és mosolyogva közölte velünk:

– Teljesen meggyógyultam. Jurijék soha többé nem fognak a közelünkbe jönni.

– A vázákat tehát nem Görögországba fogjuk küldeni – állapítottam meg kedvetlenül.

– Ha akarja, segítek magának faládákat készíteni – mondta Musztafa.

– Rendben van – mondtam, és elmentem felöltözni. A következő napokban Musztafa adogatta kezembe a deszkákat, én méretre szabott faládákat csináltam, bepakoltuk a vázákat, Gordont és Gedeont Kovalszky Ferenc elvitte beiskoláztatásra, a mostohafiam egy éjszaka eltávozott és csak reggel jött vissza igen elégedetten, azután megérkezett egy teherautó Németországból, felraktuk rá a sok hasas és a néhány karcsú vázát, a teherautó elment, vele együtt elment Modrovich Béla is újabb rakomány málnát szedni. Musztafa úgy döntött, hogy egy ideig még Kovalszky Ferencnél marad, tetszett neki a mozgalmas élet. Én dolgom végeztével hazajöttem, megállás nélkül elautóztam a Hadnagy-rét mellett, és itthon megnyugtattam a feleségemet, hogy minden a legnagyobb rendben van, a fia teljesen meggyógyult.

(Kortárs, 1995/7. sz.)

Úriemberek a folyón

M. Holló János, aki önérzetes és hencegős kedvében híres írónak szokta nevezni magát, egy meleg tavaszi délutánon igen morózusan üldögélt egy padon a folyó melletti széles gáton, csöndesen izzadt, viszketett a fejbőre, lustán vakaródzott, még hencegni sem volt kedve, egy hajót várt, de nem tudta pontosan, hogy milyen hajót, sőt még azt sem tudta, hogy miért kell a hajóra várnia, bár Irmai József, az erős csontú és biztos kezű asztalosmester többször elmagyarázta neki, de M. H. Jánosnak ezekben a napokban nemcsak a fejbőre, hanem a koponyacsontja is viszketett, ez megbénította az agyát,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 479 (Black plate)

szétszórta a gondolatait, melege volt, és szeretett volna valahol másutt lenni. Irmai József, aki szakmájában szintén kiváló mesternek vallotta magát, és ezt méltán tehette, mert tényleg jó asztalos volt, szétvette hosszú karjait, erősen szorította a pad támláját, békésen szunyókált, néha felnyitotta a szemét, szánakozva nézett a szenvedő íróra, lehet, hogy ő is jobban szeretett volna másutt lenni, de ő legalább tudta, hogy miért várakoznak, tehát türelmesebben várakozott.

A széles és magas gátat a hatvanas évek árvizei után építették a háborgó folyó mellé, a gát sima tetején hosszú sétányt csináltak, fapadokat is belecsavaroztak a kemény betonba, hogy az elfáradt sétálóknak legyen hol megpihenniük, kora reggeleken az egészséges életmódra és a hosszú életre vágyó polgárok kocogtak a sima betonon, az állatbarátok is ilyenkor sétáltatták kutyáikat, esténként meg jobbára fiatalok nyüzsögtek itt lármásan, vagy pedig csöndesen összebújtak a padokon, és parázsló cigarettavégeket pöcköltek bele az amúgy is elszennyeződő folyóvízbe, vagyis időnként nagy volt a nyüzsgés errefelé, ezen a délutánon azonban csak Irmai József asztalosmester és M. H. J., a híres író ült a nagy szennyezett víz mellett, várták a hajójukat, de a folyó közepén sokáig csak idegen hajók úsztak lefelé és fölfelé, ezeken a hajókon alig látszott valami mozgás, a hajósok is bizonyára elkedvetlenedtek, még csak nem is integettek Irmai Józsefnek és M. H. J.-nek. Lassan múlott az idő, Irmai József a nagy unatkozás közepette elmesélte, hogy valamikor ezen a sétányon megmentette egy gyermekkori barátjának az életét, a gyermekkori barát akkor már megbecsült orvos volt, a betegei szerették, a nők viszont nem szerették, ezért nagyon magányosan és magába roskadva üldögélt az egyik padon, talán azon gondolkodott, hogy a vízbe ugrik mélységes bánatában, de Irmai József még idejében rátalált, és hasznos tanácsokkal látta el, miközben szép fiatal lányok suhantak el mellettük, kitágult pupillákkal néztek a nagy semmibe, az asztalosmester szerint a réveteg szép lányok már akkor is tele voltak kábítószerrel, és feltételezte, hogy azóta a sétálgató fiatalok még több kábítószert szívnak, nyelnek és szurkálnak magukba esténként ezen a sétányon. M. H. J. is megpróbálta felidézni ide fűződő régi emlékeit, de csak az jutott eszébe, hogy egyetemi hallgató korában, amikor nyüszített a pénztelenségtől és az unalomtól, egy éjszaka barátaival eljött a folyó mellé és hason csúszva fociztak a homokban, vagyis négykézlábra ereszkedtek, és a fejükkel görgették a labdát, ami elég fárasztó játék volt, valójában erre is vágytak, ki akartak fáradni, azután megfürödni, és sokáig aludni. M. H. J. halványan úgy emlékezett rá, hogy egyszer már megírta

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 480 (Black plate)

ezt a történetet, de nem volt benne biztos. M. H. J. ugyanis erősen másnapos volt ezen a gyötrelmes tavaszi délutánon, pontosabban erősen negyednapos. Az a szép arcú asszony, aki már elég régóta rendszeresen feljárt a lakására, az utóbbi időben kezdett elmaradozni, mintha visszaszeretett volna a férjébe. M. H. J. ezt tisztességtelen dolognak tartotta, nagy íróasztalán félretolta legújabb félig kész novelláját, és szerelmi bánatában, meg azért is, mert nem volt kedve dolgozni, három napig keményen ivott, és talán a negyedik napon is ivott volna, de Irmai József lecipelte a Duna partjára, hogy megvárjanak egy bizonyos hajót, amelyre majd felszállnak, de a hajó olyan sokat késett, hogy ők teljesen kifogytak a folyóhoz fűződő történetekből, így hát hosszasan hallgattak, és amikor az egyik híd mögül egy szénnel megrakott uszály bukkant elő, M. H. J. keservesen felsóhajtott.

– Tulajdonképpen mindig utáltam a hajókat. Ronda, lomha állatokra hasonlítanak, amelyek elcsúfítják a folyót, és megzavarják a halak nyugalmát.

– A mi hajónk szép állat – mondta Irmai József. – Szép hajóétterem, bárpulttal, asztalokkal, székekkel és kényelmes kajütökkel. Maga kapja a legszebb kabint, a hajó álomba ringatja ma éjszaka, és holnap reggel jókedvűen fog fölébredni.

– Nem szeretem, ha vízben ringatnak – mondta elutasítóan M. H. J., mert már megint elfelejtette, hogy miért kell felszállnia a hajóra.

– Szükségünk lehet magára – mondta Irmai József.

– Miért?

Irmai József jól láthatta a nyűgösködő írón a másnaposság jeleit, ezért sokadszor is türelmesen magyarázkodott.

– Az éttermet át kell vontatni az országhatáron.

– Ezt nélkülem is megtehetik.

– Talán. De nem biztos. Amióta a háború miatt blokád alá vették az országot, a hajók csak a nemzetközi ellenőrök engedélyével úszhatnak át a határon. Ezek a nemzetköziek angol nyelven beszélnek, és maga jól tud angolul, és szépen tud beszélni, meg kell győzni a szigorú ellenőröket, hogy legyenek engedékenyek.

– Az engedékenységhez pénz kell és nem angolnyelv-tudás.

– Lehet, hogy szép beszéd is kell – mondta Irmai József. – És Szvetiszláv nem lesz hálátlan. Megfizeti a maga fáradságos munkáját.

– Szvetiszláv az étterem tulajdonosa?

– Igen. És úgy hallottam, hogy bőkezű ember.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 481 (Black plate)

– Nem pénzért szállok fel a hajóra – mondta M. H. J. – A maga kedvéért csinálom végig ezt a tortúrát, és ha kell, nagyon választékosan fogok beszélni angolul.

M. H. J. komolyan mondta ezt, tényleg kedvelte az asztalosmestert, csupán miatta jött ki elfáradva is a folyó partjára.

– Én meg a mostohafiam miatt szállok hajóra – mondta Irmai József. – Szvetiszláv ugyanis régi jó barátja, és a fiú megkért, hogy segítsek békésebb vizekre terelni az éttermet, és közben munkálkodjak is ott egy kicsit. Ezt a szívességet még megteszem neki, aztán végleg leveszem róla a kezemet. Sohasem kedveltem azt a sunyi fickót, az anyját azonban szeretem.

– Emlékszem a mostohafiára – mélázott M. H. J. – Ő az a háborús hős, aki számolatlanul gyilkolta az ellenséget, aztán jutalom szabadságot kapott valamelyik karácsonyra, és reszketett minden porcikája. Teofilnak hívják, ugye? Én szereztem neki útlevelet, hogy elpucolhasson a további öldöklések elől.

– Az útlevélben Teofilnak hívták, de egyébként Modrovich Béla a neve.

– Még mindig reszket?

– Nem. Teljesen rendbe jöttek az idegei. Sikeres kereskedő lett belőle. Átvágja a blokádot, málnát, aszalt szilvát és egyéb édes gyümölcsöket csempész ki Dél-Szerbiából, elviszi valahová Nyugatra, visszafelé meg művészien megformált hasas vázákat szállít, némelyik vázában géppisztolyok is vannak. Azt hiszem, igen jövedelmezően üzletel.

– Ügyes fiú – bólogatott elismerően M. H. J. – Ő is velünk utazik a hajón?

– Isten ments! Csúnyán elbánnának vele, ha belépne az országba. Hiszen katonaszökevény.

Ekkor végre felbukkant az úszó étterem. Sok apró színes zászlócska díszítette a fedélzetét, egy nagy jugoszláv zászló is lengedezett rajta, elég tekintélyes méretű hajó volt, egy kis vontatóhajó húzta, erre viszont román zászló volt kitűzve. A kis román hajó lassan és körülményesen a part mellé vontatta az éttermet, egy vastag deszka nyúlt ki a gátra, M. H. J. és Irmai József ezen gyalogoltak át a szárazföldről a hajóra. Szvetiszláv, egy megnyerő mosolyú fiatalember szívélyesen fogadta őket, kezet ráztak, bemutatkoztak egymásnak, Irmai József büszkén mondta, hogy M. H. J. híres író, és hajlandó segíteni, ha a határon netalán bonyodalmak támadnának. Kijött a fedélzetre egy vastag nyakú, tagbaszakadt férfiú is, Szvetiszláv őt is bemutatta.

– Ő Pedró, a főszakács, főpincér és kidobólegény, egy személyben. Petar az igazi neve, de a Pedró jobban hangzik, és jobban illik a kidobólegényhez.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 482 (Black plate)

– Most kit fog kidobni? – kérdezte M. H. J.

– Egy szemérmetlen tolvajt – mondta Szvetiszláv, és Pedróhoz fordult. – Hajítsd ki azt a ringyót a partra, látni sem akarom többé.

Pedró eltűnt, Szvetiszláv meg körbevezette M. H. J.-t és Irmai Józsefet a fedélzeten, elmondta, hogy ha a hajó majd végleg lehorgonyoz Budapesten, ide is asztalokat és székeket raknak ki, és a vendégek esténként a csillagok alatt és a Duna hullámai fölött fogyaszthatják ízletes vacsoráikat és a jófajta italokat. Ezután bementek az étterembe a rögzített asztalok közé, itt a bárpult mögötti polcokon jófajta italok sorakoztak, melyek láttán M. H. J. még inkább negyednaposnak érezte magát, de nem sokáig nézegethette a sokféle üveget, mert a polcok mögül Pedró egy lányt vonszolt elő, a fedélzet irányába taszigálta, és ez elég nagy lármával járt. A lány hangosan zokogott, és könyörögni kezdett Szvetiszlávnak.

– Ne csináljátok ezt velem! Ne zavarjatok el a hajóról! Veletek akarok maradni.

Nagyon fiatal és nagyon szép lány volt, M. H. J. megkérdezte:

– Ő kicsoda?

– Alenka, a pincérnőnk – mondta megvetően Szvetiszláv. – Azazhogy a mai napig pincérnő volt, de most eltávozik körünkből. Ellopott tíz üveg drága italt, és Belgrádban lepasszolta a barátjának. Csak később vettük észre, hogy hiányoznak a palackok.

– Nikola rákényszerített, hogy lopjak neki – mondta a lány. – Azelőtt soha életemben nem loptam, és esküszöm, hogy ezentúl egy fogpiszkálót sem fogok elvenni.

– Persze hogy nem – mondta Szvetiszláv –, mert Pedró most kiröpít a partra, és visszamehetsz gyalog a stricidhez.

– Vannak még pincérnők a hajón? – kérdezte M. H. J.

– Nincsenek, hála istennek – mondta Szvetiszláv.

– Pincérnő nélkül nem utazhatunk – mondta M. H. J. – Én megszoktam, hogy pincérnők szolgálnak ki, és hogy nők gondoskodnak rólam.

– Ki tudjuk szolgálni magunkat, és Pedró majd gondoskodik rólunk – mondta Szvetiszláv.

– Ez nem ugyanaz – aggályoskodott M. H. J. – Nők nélkül a férfiak elkoszolódnak, gyűröttek lesznek és veszekedősek. A szigorúan őrzött országhatáron nem úszhatunk át koszosan és egymással marakodva. Egyből vissza is küldenének bennünket.

Szvetiszláv úgy nézett M. H. J.-re, mintha máris megbánta volna, hogy felengedte a hajójára.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 483 (Black plate)

– Nem leszünk koszosak, és nem fogunk marakodni.

– Egy szép fiatal lány még a nemzetközi ellenőrök szívét is meglágyíthatná – érvelt tovább M. H. J.

Szvetiszláv ezen elgondolkodott egy kicsit, majd intett Pedrónak.

– Engedd el ezt a kis ribancot.

Pedró elengedte a lány karját, Alenka egyből abbahagyta a zokogást, és köszönetet rebegett Szvetiszláv és M. H. J. felé.

– Ajánlom, hogy ezentúl viselkedj tisztességesen – mondta neki fenyegetően Szvetiszláv. – Pedró bármikor belefojthat a vízbe. Mostanában elég sok hulla leúszott a Dunán, senki sem számolja őket.

– Tisztességesen fogok viselkedni – mondta Alenka. – Megbízhatsz bennem.

Szvetiszláv nem bízott benne igazából, mert azt mondta:

– Budapestig elviszünk, de ott kihajítunk a partra. Addig gondolkozhatsz, hogy mit csinálsz majd a szárazföldön.

– Rendben van – mondta mosolyogva Alenka, és kisuhant az étteremből.

M. H. J. elégedett volt, alaposabban megszemlélte az italokat, aztán mégis úgy döntött, hogy inkább lefekszik aludni. De akkor bejött az étterembe egy olajos ruhájú, szakállas tengerész, és mindenkit harsányan üdvözölt. A román vontatóhajóról jött át, és Georghe Muresánnak hívták. Mindenkivel kezet fogott, M. H. J.-t még vállon is veregette.

– Georghe kiváló tengerész – mondta Szvetiszláv. – Ő vonszol el a bárkájával bennünket egészen Budapestig. Ismeri a Dunát és minden faágat a folyó mellett. Ezenkívül folyékonyan beszél mindenféle világnyelven. Tud románul, szerbül, magyarul, csehül, talán még németül is.

– Tengerészkapitány vagyok – mondta Georghe Muresan szerb nyelven. – Mikor indulunk tovább?

– Most azonnal – mondta Szvetiszláv.

– Előbb igyunk valamit – javasolta az olajos tengerész. – Mondjuk egy pofa whiskyt jég nélkül.

Pedró a bárpult mögé lépett, poharakat szedett elő, és szó nélkül jó adag whiskyt töltött mindenkinek, M. H. J.-nek is. A kedélyes román felvidította a társaságot, a jófajta ital kortyolgatása közben elmesélt egy tengerészviccet, amelyen ő nevetett leghangosabban, M. H. J. nemigen tudott odafigyelni, mert egyre álmosabb lett, később megittak még egy adag whiskyt, akkor Georghe Muresan visszament a bárkájára, Pedró meg elvezette M. H. J.-t a kajütjébe.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 484 (Black plate)

Szűkös, de tiszta kabin volt, keskeny, tiszta ággyal. M. H. J. ledobta az utazótáskáját, levetkőzött, gyorsan ágyba feküdt, és nyomban elaludt, a kis vontatóhajó meg közben elmozdította az úszó éttermet a part mellől, és a továbbiakban a hullámok még mélyebb álomba ringatták a híres írót.

Sokáig aludt, és vastag sötétségben ébredt. Hallotta a hullámverést, a hajó egyenletesen ringatózott, már majdnem ismét elaludt, amikor halk neszezést hallott a közelében. Rajta kívül még valaki ott volt a szűkös kajütben.

– Akárki vagy is, gyújtsál világosságot – mondta álmosan M. H. J.

Feje fölött kigyulladt egy gyönge fényű villanyégő, az ágya mellett Alenka állt, és mosolygott.

– Átaludta a vacsorát – mondta a lány. – A barátja, az a nagydarab ember azt ajánlotta, hogy ne ébresszük fel, mert az utóbbi napokban nagyon elfáradt, sokat dolgozott, és pihenésre van szüksége. Igaz, hogy maga híres író?

– Igaz. De te mit keresel itt?

– Szeretném megköszönni azt, amit értem tett. Nem engedte, hogy elzavarjanak a hajóról. Örök életemben hálás leszek magának.

– Rengeteg nő ígérte már ezt nekem – mondta bánatosan M. H. J. – Aztán elhagytak, szétszóródtak a nagyvilágban, vagy visszamentek a férjükhöz.

– Én nem vagyok olyan – mondta Alenka. – Örök életemben hálás leszek magának. Leülhetek az ágya szélére?

Azzal már le is ült, M. H. J. félrehúzódott, amennyire tudott, és megjegyezte:

– Hozhattál volna valami jóféle italt a bárból.

Alenka előrehajolt, valahonnan a lába mellől egy négyszögletes whiskys üveget emelt föl, M. H. J. kezébe nyomta. A híres író a szájára szorította és meghúzta az üveget, visszaadta a lánynak, az is ivott belőle, és megborzongott.

– Tavaszi éjszakákon hűvös ez a nagy folyó – mondta.

– Túlságosan keskeny az ágy kettőnknek – mondta M. H. J.

– Elférünk – mondta a lány.

Eloltotta a villanyt, villámgyorsan levetkőzött, és meztelenül és vacogva bebújt M. H. J. mellé. Kissé szűkösen voltak, de szorosan összebújtak és óvatosan mozogtak, nehogy leessenek az ágyról. Sokáig szerették egymást, Alenka később lecsusszant az ágyról, villámgyorsan felöltözött a sötétben, nesztelenül kisurrant a kabinból, M. H. J. meg békésen aludt reggelig.

Szvetiszlávval és Irmai Józseffel reggelizett az étteremben, szalonnás rántottát ettek, amit Pedró készített el a konyhában és Alenka szolgált fel. Mindannyian jókedvűek és bizakodóak voltak, a kis román vontatóhajó lassan és erőlködve vonszolta őket fölfelé a Dunán, a partokról lombos fák hajoltak

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 485 (Black plate)

a víz fölé, szép, békés volt a táj a folyó mindkét oldalán, a vízben nem láttak egyetlen hullát sem, reggeli után Szvetiszláv, Alenka és Pedró eltűnt az étteremből, bizonyára valami hasznos munkát végeztek, és Irmai József is hasznos munkára készülődött. A padlóra mutatott a hüvelykujjával, és azt mondta:

– Néhány titkos rekeszt kell csinálnom odalent a márkásabb italoknak. A vámosoknak nem mutatunk meg mindent.

– Szeszcsempészek lettünk? – kérdezte M. H. J., de nem háborodott fel.

– Szerintem a szeszcsempészés bocsánatos bűn – mondta Irmai József.

– Szerintem is – hagyta rá M. H. J.

– Megyek dolgozni – mondta a kiváló asztalosmester, és felállt rögzített székéről. – Maga pihenjen, pihentesse a szemét a zöldellő fákon, egyszer talán még regényt vagy novellát is ír erről a hajóútról.

Irmai József leereszkedett az étterem padlózata alá, hogy titkos rekeszeket csináljon, M. H. J. kiment a fedélzetre, egy ideig pihentette a szemét a zöldellő fákon, aztán a kajütjébe ment, a koponyacsontja már nem viszketett, a szögletes whiskys üveg az ágya mellett állt, ivott belőle, ledőlt az ágyra, és elaludt. Kellemes bódultságot hozott neki ez a hajózás, sokat ivott és sokat aludt éjjel is és nappal is, amikor Vukovárhoz értek, éppen ébren volt, megszemlélte a rommá lőtt várost, és amikor Irmai József megjegyezte, hogy a mostohafia is hősiesen segédkezett a festői romok megteremtésében, csak ennyit mondott:

– Derekasan dolgozott a fiú. Nem csodálom, hogy reszketve pucolt el az országból.

Ezután még többet aludt, nem tudta pontosan, hogy mennyi ideig utaztak a határig, arra sem emlékezett, hogy Alenka útközben hányszor hálálta meg jóságát, elég sokszor mellé bújt a keskeny ágyba, M. H. J. minden alkalommal jól érezte magát, ismét bizakodni kezdett a nőkben, még az országhatáron is enyhén bárgyú révületben heverészett, örült, hogy nekivágott ennek az imbolygó útnak, és szerette volna, hogy minél tovább tartson.

A jugoszláv határőrök és vámosok nem sokat akadékoskodtak velük, gyorsan átúsztatták őket a magyar oldalra. A magyar hivatalos szervek már tüzetesebben átvizsgálták a hajót, mindenféle papírokat kértek, de ők sem kellemetlenkedtek sokat, felőlük a kocsma-hajó úszhatott volna tovább fölfelé a folyón, csakhogy ott volt még a szigorú nemzetközi csoport is. A nemzetköziek sem fedezték fel Irmai József titkos rekeszeit, tulajdonképpen nem is azt keresték, a blokáddal és embargóval kapcsolatos utasításokra és előírásokra hivatkoztak, napokig izzasztották szegény Szvetiszlávot, aki egyre rosszkedvűbb lett, és ettől a hajón egyre borongósabbá vált a hangulat,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 486 (Black plate)

csupán Georghe Muresan, az olajos román tengerész őrizte meg jókedélyét, döntötte magába a whiskyt, fáradhatatlanul mesélte a tengerészvicceket, nagyokat nevetett rajtuk, a többiek azonban nem nevettek. Mellesleg M. H. J. sem bánkódott a kínos veszteglés miatt, bár jobban szerette, ha Alenka az úszó és lágyan ringatózó hajón bújt mellé a keskeny ágyba, de a part mellett horgonyozva is egészen kellemesen érezte magát, és Pedró továbbra is pompás reggeliket, ízletes ebédeket és vacsorákat készített.

Egy este a vacsorához megérkezett Modrovich Béla. M. H. J. alig ismert rá. Az egykori reszkető háborús hős elegáns, majdnem pökhendi üzletemberként lépett be az étterembe, látszott rajta, hogy örül az életnek, és szereti az embereket, lelkendezve megölelte mostohaapját, régi barátait, ismerőseit és Alenkát, legszorosabban Georghe Muresánt ölelte át.

– Minden rendben van – mondta nevetve a román tengerész. – Az én hajómmal a kutya sem törődik. Tisztességes ország zászlaja alatt úszkálok, engem nem sújt az embargó, bármikor elhajózhatok innen.

– Nagyszerű – lelkendezett Modrovich Béla. – Mi lesz Szvetiszláv kocsmájával?

– Azt hiszem, holnap visszavágják a határ túlsó oldalára – mondta Georghe Muresan, és egyáltalán nem szomorodott el emiatt.

Modrovich Béla sem szomorodott el, bár sajnálta kicsit régi barátját.

– Kár, hogy nem sikerült. Budapesten már mindent elintéztem, kijelöltük a helyet, ahol lehorgonyozhatott volna a hajó.

– Az én hajóm bárhol lehorgonyozhat – mondta Georghe Muresan.

– Akkor tényleg minden rendben van – mondta Modrovich Béla, és a bárpult mögött álldogáló Alenkára meresztette szemeit. – Régen láttam ilyen gyönyörű lányt.

Egy rögzített asztal körül ültek, magyarul beszélgettek, Szvetiszláv nem értett egy szót sem a beszédből, étvágya sem volt, felállt az asztal mellől, a bárpulthoz ment, halkan és rosszkedvűen pusmogott Pedróval, fejük fölött Alenka visszanézett Modrovich Bélára.

– Ott horgonyozok le, ahol akarok – mondta vidáman Georghe Muresan, és átölelte Modrovich Béla vállát.

– Minden el van rendezve – mondta az egykori háborús hős. – Várnak már bennünket.

– Egészen eddig azt hittem, hogy legfontosabb, sőt egyetlen célunk az étterem elvonszolása a békés vizekre – szólt közbe Irmai József. – Szép titkos rekeszeket csináltam, amíg hajókáztunk.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 487 (Black plate)

– Te nagyon rendes ember vagy, apa – mondta Modrovich Béla. – Megtetted, amire kértelek, a többi már az én dolgom.

Irmai József komoran és szomorúan nézte mostohafiát, aztán M. H. J. felé fordult.

– Ez a svihák ritkán szólít apjának. De ha így szólít, biztos vagyok benne, hogy valami nagy disznóságot akar csinálni, vagy már meg is csinálta. Szerintem abban az ócska román ladikban is vannak titkos rekeszek, és azokban a rekeszekben az alkoholnál sokkal bódítóbb folyadékot vagy porokat rejtettek el. Szvetiszláv meg azt hitte, hogy az ő kocsmája érdekében tüsténkedünk.

– Szvetiszláv jó vendéglős, a hajójával olyan helyre szeretett volna menni, ahol nyüzsögnek és költekeznek a turisták – mondta Modrovich Béla. – Másról semmit sem tud, és te sem tudsz semmi másról, apa.

Ezután Modrovich Béla édesanyja hogylétéről érdeklődött, majd otthagyta őket, a bárpulthoz ment, valamilyen italt kért Alenkától, kedélyesen elbeszélgetett a lánnyal, néhányszor megsimogatta a kezét.

– Ügyes fiú – jegyezte meg elismerően M. H. J. – Szilárdan megáll saját lábain. Többé nem fogok neki hamis útlevelet szerezni Teofil névre.

Elbúcsúzott Irmai Józseftől és Georghe Muresántól, visszavonult szűkös kabinjába. Azt az éjszakát csalódottan aludta át, Alenka nem bújt mellé a keskeny ágyba.

Reggel Szvetiszláv elment a nemzetközi ellenőrök irodájába, és dél körül jött vissza a hajóra letörten és megöregedve.

– Visszaküldenek – mondta, és majdnem elsírta magát. – Egy merev képű holland, vagy belga, vagy dán pasas közölte velem, hogy nem mehetek ki a hajómmal az embargós országból. Hamarosan eljön ide, és hozza a hivatalos kiutasító papírt.

Mindannyian sajnálkoztak, de nem egyformán.

– Pénzről nem beszéltél nekik? – kérdezte Pedró.

– Hallani sem akart pénzről – mondta elkeseredetten Szvetiszláv. – Kiabálni kezdett rám. Nem értettem, hogy mit mond, alig pár szót tudok angolul, de nagyon dühös volt, az arca sötétvörösre váltott.

– Én tovább megyek a bárkámmal – mondta Georghe Muresan. – Keresned kell valaki mást, aki visszavonszol az embargóba.

– Nagyon sajnálom, Szvetiszláv – mondta Modrovich Béla. – Mi mindent megpróbáltunk... Nekem sürgősen el kell mennem Budapestre. Alenka velem jön.

Irmai József a sokat tapasztalt ember szomorúságával, de mégis reménykedve nézett M. H. J.-re.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 488 (Black plate)

– A szép angol beszéd talán még segíthetne.

M. H. J. a kellemes bágyatag napok és éjszakák után ebben a pillanatban egyszerre kijózanodott, és pattogó hangon intézkedett.

– Csináljatok rendet ebben a kócerájban. Töröljétek le az asztalokat, mossátok el a poharakat, söpörjétek föl a padlót. Alenka, vasald ki a fehér nadrágomat és a fehér ingemet. Pedró, te főzzél egy kondér erős kávét.

Néhány pillanatra dermedt csönd lett, mindenkit meglepett a híres író élénksége, aztán mindenki megmozdult, és dolgozni kezdett. M. H. J. a fürdőszobába vonult, tükörbe nézett, elfintorodott az arca, aztán megborotválkozott, fogat mosott, magára húzta a frissen vasalt inget és nadrágot, az utazótáskájából elővette az Izsakhárról szóló regényét, levonult az étterembe, a bárpulthoz ment, leült az egyik magas bárszékre, megivott két bögre erős kávét, és várakozott. Alenka a bárpult mögött tágra nyílt szemekkel nézte, a többiek a háttérben ültek, és szintén várakoztak, talán csodára vártak.

Nemsokára megjött a merev arcú holland, vagy belga, vagy dán, vagy talán norvég tisztségviselő, és csodálkozva nézte a néma gyülekezetet. Kezében aktatáskát tartott.

– Üljön le mellém, uram – mondta M. H. J., miközben a kávét szürcsölgette és az Izsakhárról szóló regényt lapozgatta. – Búcsúzzunk el szépen egymástól ezen a nagy folyón, amely összeköti az embereket és az országokat. Több ilyen hasznos folyó kellene szegény kontinensünknek és a mi szegény országainknak.

A meghatározhatatlan nemzetiségű tisztségviselő elképedve leült a szomszédos bárszékre, és zavartan azt kérdezte:

– Milyen könyvet olvas, uram?

– A saját könyvemet – mondta M. H. J. – Iszik valamit?

– Maga író?

– Igen – mondta M. H. J., és odaszólt Alenkának. – Adjál két pohár whiskyt jéggel.

Aztán angolra váltott, ismét a nemzetközi ellenőrhöz beszélt.

– Egyszer egy barátom hanyatt esett egy ilyen bárszékkel. Nagyot csattant a feje a padlón, de érdekes módon nem történt semmi baja. Felállítottuk a bárszékkel együtt, és ő tovább iszogatott. Mi persze nem eshetünk el, ezek a székek biztonságosan rögzítve vannak. Ezen a hajón minden biztonságos.

Alenka elébük rakta a megtöltött poharakat.

– Milyen nyelven ír? – kérdezte az ellenőr.

– Magyarul.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 489 (Black plate)

– Nem tudok magyarul.

– Hamarosan lefordítják angolra is a könyvemet. És más világnyelvekre. Filmet is csinálnak belőle.

– Miféle könyv ez? Miről szól?

– Bibliai témájú regény, Izsakhárról szól, Jákob mostoha sorsú fiáról. A film sokba fog kerülni, tevéket, szamarakat és nagy tömegeket kell felvonultatni, de már megvan rá a pénz, az amerikaiak is beszálltak. Meg egy bolond holland cég is.

M. H. J. büszke volt magára, hogy angolul is folyékonyan tud képzelegni, bár látta, hogy a merev arcú holland, belga, vagy skandináv egy szavát sem hiszi el, ezért ingerülten hátraszólt:

– Menjetek ki a fedélzetre levegőzni és napozni. Mi most a művészetekről beszélgetünk.

Mindenki gyorsan kiment az étteremből, Alenka is.

– Elnézést, uram, megnézhetném az útlevelét? – kérdezte az ellenőr.

– Természetesen – mondta M. H. J., és átadta az útlevelét.

A kételkedő tisztségviselő elolvasta M. H. J. nevét az útlevélben, aztán a könyv címlapján is, és valamennyit talán elhitt M. H. J. meséjéből.

– Hol forgatják a filmet? – kérdezte.

– Izraelben és Egyiptomban. Bibliai tájékon. Ott, ahol szegény Izsakhár szenvedett valamikor.

– Bizonyára jó ez a könyv, ha filmet is csinálnak belőle. Maga nyilván jó író és úriember. Hogy került ezek közé a brigantik közé?

– Ezek valamennyien régi barátaim. És valamennyien úriemberek.

– Nem úgy néznek ki. A hajó tulajdonosa pénzt kínált nekem. Felháborító.

– Kétségbeesésében tette. A háborúból és a nyomorból menekül, becsületes munkából akar élni, és békességre vágyik.

– Ha elengednénk, korrupcióról fecsegne mindenfelé. Ez számomra végzetes lenne.

– Nem fecsegő természetű. Becsületes, jóravaló ember, jó családból származik. Ismertem a szüleit, az apja szalámigyáros volt, és mindenki tisztelte. Írói becsületszavamra mondom.

A nemzetközi ellenőr kiitta a whiskyt a poharából, és azt mondta:

– Ha tényleg becsületes úriember az illető, akkor még egyszer beszélünk vele.

M. H. J. leugrott a bárszékről, kiment a fedélzetre, magához intette Szvetiszlávot.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 490 (Black plate)

– Még egyszer beszélnek veled.

– Mit mondott neki? – kérdezte Szvetiszláv reménykedve.

– Azt mondtam, hogy úriember vagy.

Szvetiszláv besietett az étterembe, azután az ellenőrrel együtt kimentek a szárazföldre. Nem egészen egy órával később Szvetiszláv vigyorogva jött vissza a hajóra, és kijelentette:

– Indulhatunk fölfelé a folyón.

Mindenki örült és mindenki boldog volt a maga módján.

– Mennyi fizettél? – kérdezte Pedró.

– Úriemberek nem adnak, nem fogadnak el és nem beszélnek pénzről – mondta kimérten Szvetiszláv. Zsebébe nyúlt, pénzt vett elő, és M. H. J. kezébe nyomta. – Örök életemben hálás leszek magának.

M. H. J. tiltakozni akart, vissza akarta adni a pénzt, de akkor meglátta, hogy Alenka és Modrovich Béla egymáshoz bújva örülnek a váratlan sikernek, így hát csalódottan eltette a pénzt, és azt mondta:

– Én kiszállok a hajóról. Kissé felkavarta a gyomromat a sok imbolygás. Vonatra ülök, és hazamegyek.

– Én is kiszállok – mondta Irmai József, a kiváló asztalosmester.

Kimentek a partra, onnan nézték, amint a kis vontatóhajó elmozdítja lábuk mellől a terebélyes úszó éttermet. Senki sem integetett nekik búcsúzóul.

– Írni fog erről a hajóútról? – kérdezte Irmai József.

– Most éppen egy novellát írok. Egy békebeli történetet, melyet maga mesélt nekem valamikor.

– Mi a címe a novellának?

M. H. János a kis vontatóhajó román zászlaját, a hajóétterem jugoszláv zászlaját és egy a folyón lefelé úszó fehér hajó magyar zászlóját nézte, és arra gondolt, hogy a szép arcú asszony talán mégsem szeretett vissza a férjébe, talán majd ismét eljár hozzá időnként.

– Mi a címe? – kérdezte ismét Irmai József.

– *Nemzeti színek* – mondta M. Holló János, és mivel alapjában véve szavatartó ember volt, elhatározta, hogy egyszer tényleg megír egy novellát ezzel a címmel.

– Hangzatos cím – mondta Irmai József, és tulajdonképpen ekkor döntötte el visszavonhatatlanul, hogy a továbbiakban végleg leveszi a kezét mostohafiáról, Modrovich Béláról.

(Forrás, 1995/11. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 491 (Black plate)

JÉGHEGYEN SZALMAKALAPBAN

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 493 (Black plate)

Ámuldozó szemek

Az álmodozásokra hajlamos Zavarkó András Bácska kellős közepéről, szülőfalumból jött fel Budapestre, és merész vállalkozásokkal, kevés pénzzel sok pénzt akart keresni, erre vonatkozóan rengeteg ötlete volt, melyeket ő jó ötleteknek tartott, de valahogy nem váltak be az üzleti életben, pénze egyre fogyott, utolsó garasait egy csigaszállítmányra költötte, az éti csigákat Olaszországba akarta vinni, és ott drágán eladni, az olaszok szeretik ezeket a puha testű állatkákat, sokaknak sikerült már az efféle akció, neki azonban nem, az ő szállítmánya elakadt valahol útközben, szegény csigák elpusztultak és megbüdösödtek meszes héjú házaikban, Zavarkó András pénz nélkül maradt, csakhamar lakás nélkül is, kissé elveszetten ténfergett a nagyváros utcáin, és akkor néhány napra befogadtam kicsiny és szegényes albérleti lakásomba. Egyetlen ágy volt csak a lakásban, így hát Zavarkó András a padlón aludt, és egy kifakult szőnyeggel takarózott, mégis hetekig ott maradt nálam, aminek nem örültem túlzottan, mert majdnem elűzte mellőlem Ágnest, aki egyre ritkábban járt fel hozzám, általában nem kedvelte a határokon túli barátaimat, és gyorsan megunta Zavarkó András pénzszerzési ötleteit hallgatni, azelőtt kettesben kellemesebben töltöttük estéinket.

Zavarkó András megpróbálta magát hasznosítani, javítgatta az autómat, egy régi rossz Škodát, amely menet közben állandóan rángatózott, a motorja minden szemafornál kialudt, én már a közelébe sem mentem, ötletdús vendégem segíteni akart rajtam és a gépkocsin, persze sikertelenül, viszont közben talált magának valamiféle alkalmi munkát. Rábukkant egy mexikói étteremre, ahol erősen fűszerezett mexikói ételeket szolgáltak fel, a tulajdonos azonban egy Blagoje Kanazir nevű belgrádi fickó, aki felfogadta őt részben tolmácsnak és kidobónak, de leginkább mosogatónak, és ezért valamennyi pénzt is fizetett. Akkor reménykedni kezdtem, hogy elköltözik tőlem, Zavarkó András azonban maradt, és úgy látszik, beszélt rólam a mexikói étteremben, mert Blagoje Kanazir üzent, hogy szeretne velem találkozni, és a művészetekről és a művészekről társalogni.

Egy reggel, amikor megint nem volt kedvem írni, elmentem Zavarkó Andrással alkalmi munkahelyére. Élénk színekkel festett, szépen berendezett, tiszta étterem volt, és Blagoje is tiszta ingben üdvözölt, az arcán látszott, hogy ő velünk ellentétben sok pénzzel érkezett ide, már sokat hozzákere-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 494 (Black plate)

sett, és minden bizonnyal még többet fog szerezni. Leültünk az egyik asztalhoz, Blagoje mosolyogva azt mondta:

– Mindent tudok magáról. András elmesélte, hogy maga jó könyveket ír, és hogy rengeteg barátja van művészi körökben.

– Könyveimet illetően tökéletesen igaza van, a baráti körömet azonban jócskán felnagyította – mondtam, és megkérdeztem: – Miért nem szerb éttermet csinált itt?

– Nem kedvelnek mostanában bennünket a békés világban. Talán az ételeinket sem. A latin-amerikaiak viszont senkit sem bántanak errefelé, és a szakácsom kitűnő mexikói ételeket készít. Mit kíván reggelizni?

– Tortillát – vágtam rá gondolkodás nélkül, mert ez idáig csak erről a mexikói ételről hallottam, vagy inkább olvastam valamelyik amerikai író könyvében.

Az étterem még zárva volt a nagyközönség előtt, egyetlen pincért sem láttam, Blagoje ránézett Zavarkó Andrásra, ő meg felugrott, és elment a konyhába az ügyes szakácshoz. Blagoje azután énrám nézett, és azt mondta:

– Maga művészember. Bizonyára a karikaturisták között is vannak barátai.

– Van néhány író, újságíró és festő barátom – mondtam. – Karikaturistákkal még nem találkoztam személyesen. Odahaza is csak három karikaturistát ismertem, egy közülük már meghalt, a másik kivándorolt Amerikába, a harmadik elvált a feleségétől, és alkoholista lett. A feleségének lánykorában én is udvaroltam, sikertelenül, és nem miattam váltak el.

– Én mindig kedveltem a karikaturistákat – mondta Blagoje. – Belgrádban ők voltak a legjobb barátaim. Rendszeresen eljártak a kocsmámba. Esetlen, ámuldozó szemű embereket rajzoltak a fehér szalvétákra. Egész gyűjteményem van belőlük.

– Manapság is rajzolnak?

– Egyre több az ámuldozó szemű ember. És én szeretnék segíteni honfitársaimon. Állandó kiállítást rendeznék nekik itt az étteremben. Az ámuldozó szemek jól mutatnának a színes falakon. A maga író és újságíró barátai írhatnának róla. Ez a mexikói trükk jól bevált, de egy kis publicitás még inkább fellendítené a forgalmat. És maga mindig szívesen látott vendég lenne itt.

– Hagyjuk a politikát – mondtam óvatoskodva. – Még nem kaptam meg a magyar állampolgárságot. Igaz, hogy van már egy magyar rendszámú gépkocsim, de ettől még nem érzem teljes biztonságban magamat.

– A barátaim nem politizálnak – nyugtatott meg Blagoje. – Karikatúráik csak amúgy általánosságban ámuldoznak erre a világra.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 495 (Black plate)

– Szeretnék látni néhányat.

Zavarkó András kihozta a tortillát. Jóízű és laktató lepény volt, elfogyasztottam az egész adagot, és hideg sört ittam rá.

– Én most nem utazhatom haza, katonai behívó vár. De András majd elmegy Belgrádba, és elhoz néhányat mutatóban barátaim legújabb tágra nyílt szemű rajzaiból – mondta Blagoje.

– Már holnap reggel indulhatok – mondta szolgálatkészen Zavarkó András. – Kölcsönadnád a kocsidat?

– Jól tudod, hogy az a tragacs nem ér semmit – mondtam. – Ha egyszer nagyon feldühödöm, belelököm a Dunába. A biztosító talán majd fizet érte valamit.

Zavarkó Andrásnak hirtelen felragyogott az arca, ez azt jelentette, hogy újabb remek ötlete támadt.

– Biztosítva van a kocsid?

– Igen.

– Tényleg a Dunába akarod dobni?

– Amint kellőképpen feldühödök.

– Van egy jobb ötletem. Engedd meg, hogy ellopjam az autódat. Én tudok bánni vele. Áthajtom a határon, és odakint eladom. A pénzen megosztozunk, te pedig még a biztosítót is megvágod.

Blagojéra néztem, ő megvakarta a fejét, és azt mondta:

– Ilyen trükköket hetente százszámra megcsinálnak. Mások. Itt csak az a baj, hogy hármunk közül éppen Andrásnak jutott eszébe. Az ő ötletei csupán színes álmok, melyek a pénz közelében gyorsan kifakulnak. Ha művész lenne...

– Valamikor nagyon szerettem a zenét, kitűnően játszottam harmonikán – mondta Zavarkó András, és letakarította az asztalt, rövid időre eltűnt a konyhában.

– Valóban jól harmonikázott? – kérdezte tőlem Blagoje.

– Közepesen. Vagy inkább rosszul. Sok mindent csinált már közepesen vagy inkább rosszul. Álmai azonban mindig voltak. Amolyan reménykedő fajta. Vagy egyszerűen ostoba. Nyilván ezért fogadtam be a lakásomba.

– Ezt az autós ügyet talán még ő sem tudja elrontani – mondta Blagoje.

Zavarkó András reménykedve jött vissza a konyhából, lelkesen elmagyarázta nekem, hogy másnap hajnalban indulna útnak, délelőtt már átmenne a határon, nekem csak annyi dolgom lenne, hogy délután besétáljak a rend-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 496 (Black plate)

őrségre, és jelentsem a lopást, aztán türelmesen várjam a pénzt a biztosítótól. És ő is hozza a pénzt. Két-három nap alatt könnyedén eladja az autót.

Még mindig nem tetszett a dolog, de mivel Blagoje sem ellenezte, végül rábólintottam.

– Nagyszerű! – lelkendezett Zavarkó András. – Sikerülni fog. Útközben majd megállok a falunkban is. Végre ismét ágyban fogok aludni.

Ekkor panaszkodott először a padlón töltött kellemetlen éjszakák miatt. Az indulás előtti éjszakán azonban még a padlón aludt a faliszőnyeg alatt.

Mindketten hajnalban keltünk, én mentem ki előbb a lakásból, Ágnesnek megígértem, hogy összecsomagolom a könyveit, a budai hegyekből az Országház közelébe szándékozott költözni, aminek örültem, mert ezzel is közelebb került hozzám, mármint földrajzilag, de én reméltem, hogy érzelmileg is. Ígéretemhez híven kartondobozokba raktam Ágnes könyveit, azután megebédeltem egy sörözőben, valahol a Déli pályaudvar és a Moszkva tér között, majd metróval átmentem a Duna alatt, elgyalogoltam az Írók Boltjába, ahol csak bámészkodtam kevés pénzzel a zsebemben, nem vásároltam könyvet, és valamikor délután négy óra körül sétáltam be a kerületi rendőrségre. Ott közöltem, hogy ellopták a gépkocsimat, az efféle ügyekkel megbízott rendőr unottan lejegyezte az adataimat, ő is tudta meg én is, hogy sohasem kapom vissza az autót.

Visszakaptam.

Este elsétáltam a mexikói vendéglőbe, hiszen ott szívesen látott vendég voltam. Blagoje ezúttal is tiszta ingben fogadott, és chiliszósszal leöntött csirkeszárnyakat rendelt nekem, de már nem volt olyan jókedvű, mint az előző nap reggelén.

– Ismét menekül a nemzetem – mondta kissé patetikusan. – Ezrek, százezrek menekülnek el ősi otthonaikból.

– Az én nemzetem is sokszor menekült már – mondtam a chiliszósztól maszatos szájjal, és igen érzéketlenül.

– Az a szerencsétlen balek ismét lebukott – mondta Blagoje.

– Kicsoda? – kérdeztem, és megtöröltem a számat. A fehér szalvéta égőpiros lett.

– András. A bajai vagy a mohácsi rendőrségtől telefonált nekem. Börtönbe csukták.

– De hiszen...

– Nem indult el hajnalban. Amikor maga elment a lakásból, ő lefeküdt az ágyba. Nagyon szeretett volna már ágyban aludni, és álmos volt. Délig aludt,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 497 (Black plate)

akkor indult el a rozoga kocsival, mire a határra ért, maga már jelentette a lopást a rendőrségen. A határon lefülelték.

– Visszavonom a feljelentést – mondtam, és ezt őszintén gondoltam.

Blagoje a vállamra tette a kezét.

– Ne kapkodja el a dolgot! Ez még a magyar rendőrségnek is feltűnne.

Ezután hallgattunk egy ideig. Később megkérdeztem:

– Mi lesz a karikatúrákkal?

– Elhalasztjuk a kiállítást. Kit érdekelnek az ámuldozó szemek? Túl sok van már belőlük.

Hazamentem, otthon hosszasan töprengtem, és úgy határoztam, hogy néhány napig még nem vonom vissza a feljelentést. Aztán eltelt néhány hét, és még mindig nem csináltam semmit. Az autómat visszakaptam, Zavarkó András nyilván rendes ágyban alszik a börtönben, és Ágnes visszatért hozzám. Majdnem minden este feljön a szegényes albérleti lakásomba.

Jéghegyen szalmakalapban

M. Holló János tíz vagy talán tizenkét kilométer magasságban repült, fölötte csillagok ragyogtak, valahol lent pedig jéghegyek fehérlettek. A csillagokat tisztán látta, a jéghegyeket azonban nem, mert éjszaka volt és sötétség, de a repülőgép egyik pilótája közölte az utasokkal, hogy jéghegyek fölött repülnek, és M. H. János elhitte ezt, mivelhogy fenntartás nélkül megbízott a pilótákban, tudta, hogy a pilóták komoly, tájékozott és nagy szakértelmű emberek, így hát nem félt a repüléstől, a hosszú repülőutaktól sem, talán éppen ennek köszönhette, hogy őt küldték el Kubába a Gara nevű montenegrói íróval együtt, aki állítólag semmitől sem félt, mert a montenegróiak állítólag semmitől sem félnek.

M. H. J. akkoriban még egészen fiatal írónak számított, örült a hosszú útnak, bár Kubában unatkozott egy kicsit, az ottani írók szívélyesen fogadták ugyan, elmesélték legújabban megírt műveik rövid tartalmát, M. H. J. is mesélt saját megírt és megírandó műveiről, néhány nap múlva az efféle társalgás kezdett egyhangúvá válni, és aztán még másfajta emberek is leültek vele beszélgetni, ezek afelől érdeklődtek, hogy vajon egy több köztársaságból

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 498 (Black plate)

álló országból kiválhatnak-e, ha éppen kedvük tartja, a tagköztársaságok. M. H. J. óvatosan azt válaszolta, hogy ez elméletileg lehetséges, mire Gara harsányan közbevágott, hogy a gyakorlatban ez lehetetlen, és közben rumot ivott, és sok osztrigát rendelt magának, mert a kubaiak azt mondták, hogy az osztriga fokozza a férfiasságot. M. H. J. viszolygott az osztrigáktól, de a rumot ő is megitta, sokat izzadt emiatt, mert Kubában még decemberben is meleg volt, és végül is örült, amikor már visszafelé repültek, a repülőgépen skót whiskyt kaptak, ez is melegített, de nem annyira, mint a rum a szigetországi hőségben, hiszen jéghegyek fölött repültek. M. H . J. nem értette, hogy miért kell ilyen északi vargabetűvel menni hazafelé, de megbízott a pilótákban, csupán azt sajnálta, hogy a csillagokkal együtt nem láthatja a jéghegyeket is, mondjuk, néhány eszkimóval és sok fókával. Sok jeget kért tehát whiskyjébe, és időnként megigazította Gara fején a szalmakalapot és kezében a cukornádat.

Garát valójában Bulátovicsnak hívták, de Garavi volt a beceneve, ezt ő Garára rövidítette, az ilyen nevet a spanyol anyanyelvű vendéglátók is majdnem hibátlanul ki tudták mondani, megkedvelték az osztrigákban bizakodó, jó kedélyű montenegrói írót, adtak neki ajándékba egy szalmakalapot és egy szál cukornádat, M. H. J.-nek viszont csak egy vékony verseskötetet ajándékoztak. Gara szalmakalappal a fején, cukornáddal a kezében szállt fel a repülőgépre, a levegőben a harmadik whisky után elaludt, a szalmakalap félrecsúszott a fején, a cukornádat a két térde közé szorította, ezzel nem is volt sok baj, főleg a szalmakalapot kellett gyakran helyreigazítani.

Gara háromnegyed óránként, óránként felébredt, ilyenkor whiskyt kért jég nélkül, és szemrehányóan azt mondta M. H. J.-nek:

– Nem kellett volna azt bizonygatnod, hogy széthullik a mi szép országunk. Ez egyáltalán nem igaz.

– Én egyáltalán nem bizonygattam semmit – tiltakozott M. H. J.

– De igenis, bizonygattál – erősködött Gara. – Pedig sohasem fog széthullani az ország. Tudod miért?

– Nem tudom.

– Azért, mert a zágrábi repülőtéren engem Janica fog várni. Tudod, ki az a Janica?

– Nem tudom – mondta M. H. J.

Akkor még tényleg nem tudta, mert Gara egyetlen mozdulattal kihörpintette a whiskyt, és megint elaludt. De később ismét felébredt, és elmondta, hogy ki az a Janica.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 499 (Black plate)

– Egy horvát asszony. Elvált a horvát férjétől, és engem vár a repülőtéren. Ő a legszebb elvált asszony Zágrábban. És katolikus.

– Tudom – mondta M. H. J.

– Mégis Janicával együtt fogom ünnepelni a katolikus karácsonyt. Hát ezért nem hullik szét az országunk. Nem kellett volna felelőtlenül fecsegned a kubaiak előtt.

– Nem fecsegtem felelőtlenül – mondta M. H. J.

Gara mintha megenyhült volna egy kicsit. Megkérdezte:

– Milyen a katolikus karácsony?

– Bensőséges – válaszolta kurtán M. H. J.

– Én a hangos és vidám ünnepségeket szeretem – mondta Gara, és szemrehányóan aludt tovább.

A csillagok lassan elhalványodtak, a láthatatlan jéghegyek is elmaradoztak, M. H. J. a poharában olvadozó jégkockákat és elgyötört útitársait nézte, és szeretett volna már otthon lenni.

Egy bolgár ökölvívócsapat is utazott a repülőgépen, kubai edzőtáborból jöttek, M. H. J. előtt egy nehézsúlyú vagy legalábbis félnehézsúlyú horkolt, Gara a következő ébredéskor felrázta a nehézsúlyút, aki álmosan fordította hátra a fejét, és véres szemekkel nézett az okvetetlenkedő szalmakalapra. Gara M. H. J.-re mutatott.

– Ez az ember nem hiszi el nekem, hogy Janicával fogom ünnepelni a karácsonyt.

M. H. J. felháborodott.

– Én ezt egy szóval sem mondtam.

A bolgár ökölvívó elfordult tőlük. Fáradt volt, és ő még whiskyt sem ihatott, mert egészségesen, sportszerűen kellett élnie, meg aztán az is lehet, hogy a kubaiak néhányszor megverték az edzőtáborban, és ezért volt rosszkedvű. Most legszívesebben ő is megverte volna M. H. J.-t és Garát, de inkább elfordult tőlük.

Gara gúnyosan megkérdezte M. H. J.-t:

– Te kivel ünnepelsz?

M. H. J. tétován vakaródzott, nem tudta, hogy kivel fog ünnepelni. Talán Natasával...

– Talán Natasával – mondta hangosan. – Rendes fiatal lány, művészettörténetet tanul. Három hónapja szedtem fel a vasútállomáson. Azóta nálam lakik, megígérte, hogy megvár, és vesz nekem egy hintaszéket karácsonyra. Ez persze egyáltalán nem biztos... Natasa néha kiszámíthatatlanul és szertelenül viselkedik, bár tudja, hogy már régóta vágyom egy hintaszékre.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 500 (Black plate)

Gara büszkén azt mondta:

– Janica kiegyensúlyozott egyéniség. Állja a szavát. Majd bemutatom neked a repülőtéren, magad is megláthatod, hogy milyen szép. Én meg feltöltöttem magam osztrigával. Neked viszont azt ajánlom, hogy a jövőben ne fecsegj felelőtlenül idegenek előtt.

– Menj a fenébe! – mondta dühösen M. H. J., és körülbelül úgy érezhette magát, mint a bolgár nehézsúlyú bokszoló.

Kora délelőtt ereszkedtek le a földre Zágrábban, esett a hó, M. H. J. a Karib-tenger melegségére gondolt, meg arra, hogy a kubaiak most mélyen alszanak, mert ott éjszaka van. Ő is aludni szeretett volna.

Gara tanácstalanul téblábolt a repülőtér előcsarnokában, Janica ugyanis nem volt sehol sem. Gara később kiment az épületből, szalmakalapját befedte a hó, ő meg kétségbeesetten hadonászott a cukornáddal.

M. H. J. megállapította magában, hogy egyáltalán nem igaz, hogy a montenegróiak semmitől sem félnek, aztán tovább repült.

Délután érkezett haza, Natasa nem várta a lakásban, ellenben szobája közepén egy vadonatúj hintaszék állt. M. H. János a hintaszékbe ült, és ringatózni kezdett, érezte, hogy hamarosan el fog aludni, de ezt nem bánta, arra számított, hogy hamarosan megjön Natasa, és majd felébreszti. Natasa azonban nem jött meg, elment Párizsba, ott csövezett, és a művészeteket tanulmányozta vagy két évig. Akkor visszatért, és feleségül ment a Történelmi Múzeum igazgatóhelyetteséhez. M. Holló János ezt persze még nem tudhatta azon a decemberi délutánon, amikor elaludt a hintaszékben.

Sokáig aludt, és még álmodott is. Álmában Garát látta: egy jéghegyen állt szalmakalappal a fején, cukornáddal a kezében, és nagyon magányosnak látszott. A nagy fehér jéghegy azonban még így is szép volt, és fölötte csillagok fénylettek.

Nem baleset lesz

Barátságtalan téli éjszakán egy koszos nemzetközi gyorsvonat módfelett nedves fülkéjében kissé nehéz a régi szép nyarakról és a zöldellő szőlődombokról társalogni, még akkor is, ha szép színes és napsütéses fényképeket raknak az ember elé, Bozóky Sándor azonban szelíd buzgósággal szedeget-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 501 (Black plate)

te elő feneketlennek tetsző aktatáskájából a baranyai fényképeket, amelyeken éppen akkor érett a szőlő, gazdag szüret ígérkezett, és amint elmondta, tényleg gazdagon szüreteltek azon az őszön, fiatal lányok szedték a szőlőfürtöket, és esténként gyönyörűen énekeltek. Aztán persze oda is elért a háború, Bozóky Sándor elmenekült a Drávaszögből, mert vérdíjat tűztek ki a fejére, talán azért, mert jámbor könyvtárosként nem a legmegfelelőbb könyveket osztogatta az olvasóknak, vagy csak a nagy kőháza és hűvös borospincéje miatt, elég az hozzá, hogy sürgősen távoznia kellett, azóta előadásokat tart a könyvtárosok összejövetelein unalmas szakmai tudnivalókról, és ebből kifolyólag sokat utazik. A debreceni vasútállomáson futottunk össze, teljesen véletlenül, felszálltunk az első gyorsvonatra, amely Budapestre tartott, Bozóky Sándor ragaszkodott hozzá, hogy a büfé melletti első dohányzófülkébe üljünk, mivel mindketten erős dohányosok vagyunk, a dohányzófülkében azonban nem voltak hamutartók, garázda emberek letördelték valamennyit, bizonyára részegek voltak az előttünk utazók, mert igen sok sörösüveget és két vodkásüveget hagytak maguk után, az üres üvegek a lábunk mellett gurultak előre és hátra a vonat zakatolásának ütemére, a padlószőnyeg lucskos volt, vodka- és sörszagú, de Bozóky Sándort, az edzett utazót ez egyáltalán nem zavarta, kinagyított szőlőfürtöt nézegetett, és mosolyogva azt mondta:

– Abban az esztendőben hosszú volt a nyár, és megteltek édességgel a szőlőszemek.

Én nem vagyok edzett vonatos, és az utóbbi időben nem kedvelem a nosztalgikus beszélgetéseket, mert azok általában szomorúan végződnek.

– Honnan jön ez a mocskos vonat? – kérdeztem idegesen. – Még sohasem láttam ennyire leromlott nemzetközi gyorsvonatot.

– Nem tudom pontosan, hogy honnan jön, de minden bizonnyal elég messziről – mondta Bozóky Sándor szórakozottan, és újabb fényképet vett elő a táskájából. – Itt van a nagy diófa a borospincém előtt. Egyszer te is üldögéltél alatta, jó bort ittunk egy sikeres író-olvasó találkozó után. Kár, hogy csak egyszer látogattál hozzánk.

– Most is sikeres író-olvasó találkozóról jövök – mondtam. – Gyönyörű gimnazista lányoknak magyaráztam, hogy milyen nagy író vagyok én.

– Elhitték?

– Úgy tettek, mintha elhitték volna. De a vasútállomás előtt találkoztam egy rosszfajta lánnyal, cigarettát kért tőlem, és miután adtam neki, biztosított róla, hogy elhiszi, hogy nagy író vagyok.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 502 (Black plate)

– Akkor talán nem is volt egészen rosszfajta lány – mondta Bozóky Sándor, és megmutatta a következő fényképet, amelyen három férfi állt a szőlőtőkék között: Bozóky Sándor, a bátyja, és egy számomra ismeretlen ember, mindhárman mosolyogtak, nyilván a gazdag szüret reményében. – Egy csoportképből nagyíttattam ki. Emlékszel még Lajosra, a bátyámra?

– Igen.

– Ő otthon maradt vigyázni a házra, a szőlőre és a pincékre. Lelőtték.

– Kik?

A számomra ismeretlen emberre mutatott.

– Miodrag. Takaros kis háza volt a falu mögötti dombon, és jól gondozott kis szőlőskertje. Jó barátságban éltünk akkoriban.

– Miért ölte meg Lajost?

Bozóky Sándor a vállát vonogatta.

– Talán nagy házra és nagy szőlőskertre vágyott. Most megvan neki. Csakhogy én már összegyűjtöttem a pénzt. A kétezer dollárt. Ennyi kell egy látogatáshoz.

– Haza akarsz látogatni?

A fejét rázta, lehúzta az ablakot, kinézett a havas földekre, cigarettára gyújtott.

– Én már nem megyek vissza. Majd valaki másnak megfizetem az utat. Eddig arra gyűjtöttem.

Tehát ez a nosztalgikus beszélgetés is szomorúan végződött, amint azt jó előre sejtettem.

– Tüntesd el a fényképeket – mondtam –, és menjünk egy tisztább fülkébe.

A fényképeket gondosan visszarakta a táskába, az órájára nézett.

– Fél óra múlva ebben a fülkében kell találkoznom egy emberrel. Még sohasem láttam az illetőt, csak annyit tudok róla, hogy Leonyidnak hívják, és nyakkendőkkel házal. Egy égővörös nyakkendőt akarok venni tőle. De addig átmehetünk a büfébe, és fizethetsz egy pohár bort, bizonyára kaptál honoráriumot irodalmi hencegéseidért.

Kaptam honoráriumot, és örültem, hogy legalább fél órára kimehettem a koszos fülkéből a valamennyivel tisztább büfébe. Ott egy szál pincér unatkozott, hosszú idő után mi lehettünk az első vendégei, igen szolgálatkésznek mutatkozott. Rendeltem két pohár bort, az ablakhoz álltunk, bámultuk a kinti sötétséget, és a bor minőségéről, azaz karcosságáról elmélkedtünk. Közben kicsit megélénkült a forgalom, besietett két borostás arcú fiatalem-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 503 (Black plate)

ber egyforma lila nadrágban és egyformán kikericssárga bőrdzsekiben, szemmel láthatóan kedvelték a rikító színeket, és valamiért az volt az érzésem, hogy bennünket követtek. Az érzésem ezúttal sem csalt, mert alighogy megkapták az italukat, az egyik odajött hozzánk, és halkan azt mondta Bozóky Sándornak:

– Mi olcsóbban elvégeznénk a munkát, mint Leonyid.

Bozóky Sándor is halkan válaszolt:

– Nekem a legjobb külföldi szakember kell.

– Mi is külföldiek vagyunk, és értjük a dolgunkat.

Bozóky Sándor végigmérte a fiatalembert.

– Nem bízom az olyan emberekben, akik lila nadrágban járnak.

A rossz arcú fickónak fenyegetően megvillant a szeme, aztán mégis eloldalgott mellőlünk, társával az egyik sarokba húzódtak, pusmogtak valamit a hátunk mögött, nem értettük, hogy milyen nyelven. Visszatérhettünk a bor elemzéséhez, de mielőtt belemélyedhettünk volna, a hátunk mögött padlóra esett és darabokra tört egy üvegpohár, aztán hangos öklendezés hallatszott. Hátrafordultunk. A két lila nadrágos fiatalember kétrét görnyedve, fuldokolva támolygott az ajtó felé, amikor az ajtó becsapódott mögöttük, mintha jajkiáltást hallottam volna. És ekkor már Bozóky Sándor és a pincér is krákogott és köhögött, nekem könnybe lábadtak a szemeim, kegyetlenül szúrós bűzt éreztem, összeszorult a torkom.

Levegőért kapkodva siettünk vissza a lucskos fülkébe, vagy öt percig szólni sem tudtunk, csak hápogtunk. Aztán cigarettára gyújtottunk, és még mindig nem értettük, hogy mi történt. Akkor belépett egy elegáns öltözékű férfi, olyan harmincéves forma lehetett, diplomatatáskát tartott a kezében, udvariasan köszönt, leült, ártatlan kék szemeivel megnézett bennünket, kinyitotta a táskát, és nyakkendőket helyezett maga elé az ülésre. Bocsánatkérően magyarázkodott:

– Sajnálom, hogy magukat is megköhögtettem. Kénytelen voltam egy kis féregirtó gázt fújni azokra a tetűkre. Ne molesztálják az ügyfeleimet.

Bozóky Sándor kiválasztott magának egy égővörös nyakkendőt, és átadott egy vaskos fehér borítékot és azt a fényképet, ahol három ember áll a szőlőben. Az elegáns idegen a táskájába tette a borítékot, a fényképet hosszasan nézegette.

– Ő az – mutatott Bozóky Sándor a fényképre. – Név és cím a hátlapon.

Leonyid megfordította a fényképet, rosszallóan csóválta a fejét.

– Miodrag... Kedves név. Baleset legyen?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 504 (Black plate)

– Nem – mondta élesen Bozóky Sándor.

– Kés vagy pisztoly?

– Mindegy. A fényképet tegye a feje mellé!

– Majd megüzenem, hogy az elvégzett munka után a második borítékot hol és mikorra várom – mondta az elegáns öltözékű férfi, aztán felállt, udvariasan elköszönt, kiment a fülkéből, a kiteregetett nyakkendőket nem vitte magával.

Bozóky Sándor kissé szomorúan, de mégis elégedetten dőlt hátra.

– A nyakkendőket elosztjuk – mondta. – Bármikor szükségünk lehet rájuk. És most már kereshetünk egy valamivel tisztább fülkét. Még rengeteg szép nyári fényképet szeretnék megmutatni.

(Magyar Szó, 1997. dec. 24–25.; Bárka, 1997/4. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 505 (Black plate)

MIT JELENT A TÖK ALSÓ?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 507 (Black plate)

Saját kezűleg

Börtönből jövök, uram, de ezt nem panaszképpen mondom, csak látogatóban jártam azon a ronda helyen, Matarugát, azt a délszláv rablógyilkost kerestem fel, aki vidáman kiirtott néhány magyar családot eme lapos alföldön, és egészen véletlenül bukott le, a módszeres bűnüldözés itt sohasem érte volna utol, de egy közlekedési balesetnél igazoltatták, aztán faggatták erről-arról, ő meg ráunt a dolgora, és botor módon bevallotta, hogy kiirtotta a tehetősebb családokat anyagi javak megszerzése érdekében. Azóta mélységesen megbánta ezt az ostobaságát, mármint, hogy vallott, a kedélye azonban ennek ellenére nem romlott meg, az az érzésem, hogy talán örült is sorsának ilyetén való fordulásán, mert előzőleg gyilkolt ő a Balkánon is, és ha véletlenül ott kapják el, kérdezősködés nélkül kibelezik, azután halálra ítélik és árokba lövik. Azok ott nem tréfálkoznak, itt viszont vidáman a magyar bírák arcába röhögött, ezt bizonyára ön is látta a tévében, hiszen sztárt csináltak a képernyőn Matarugából, és akkor is mélán mosolygott, amikor több hónapos tárgyalás után életfogytiglanra ítélték, hiszen fiatal még, kivárja ezt az életfogytiglant, pénze van elég, aztán majd kijön a rácsok mögül jó viselkedéséből kifolyólag, imitt-amott ismét bezsebel némi pénzeket kisebb erőszakoskodással, és vígan él, amíg meg nem hal. Ma is vígan él.

De az én történetem valójában nem erről szól. Vállalkozásba kezdtem. Látom, hogy meglepődött, hiszen tudja, hogy nagyjából biztosítottam az egzisztenciámat, kényelmesen éldegélek egy budai villában a világhírű vegyészmérnöknél, akit én csak Fehérhajú Szabadkőművesnek nevezek, és megfestem, megrajzolom neki mindazt, amit elképzel, merthogy szereti a festészetet és élénk a fantáziája, csakhogy a szemei meggyöngültek, és emiatt szüksége van egy erős, fiatal, jó szemű festőre, aki pingálhat helyette, és kiveri házából a rosszindulatú embereket. Én teszem a dolgomat, és munkálkodom az ingyenkosztért és –kvártélyért, legutóbb például az öregúr utasítása nyomán lerajzoltam a *Szerelmet* egy vastag combú nő formájában, akinek hosszú haját egy csontos férfikéz simogatja. Az az igazság, hogy imádom a vastag combú nőket, és az öreg szabadkőműves is szívesen emlékezik vissza rájuk. Szóval ezzel foglalatoskodtam, amikor rám talált Nuhria. A név nőiesen hangzik, de egyáltalán nem nőről van szó, Nuhria csontos kezű férfiú, akivel egy salétromos mostari pincében dekkoltam a nemrégi

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 508 (Black plate)

lövöldözések idején, ő sebesülten comblövéssel vánszorgott oda, félóra múlva már szitává lőtték volna azok, akik gyűlölik a muzulmánokat, ha én nem lépek közbe, és nem lövök szitává egy marcona, dús szakállú hazafit. Erről már meséltem Magának, nem szaporítom a szót, elég az hozzá, hogy Nuhria hálás emlékezetébe vésett, figyelemmel kísérte életutamat, sejtette, hogy határon túl rekedt magyar létemre előbb-utóbb Budapestre szököm a lövöldözések elől, ezek a bosnyákok ügyesek az információszerzésben, rám talált a budai házban, kicsit biceg még, de azért elég gyoran jár, és felajánlotta, hogy nyissunk közösen egy bureksütőt.

A tőkét ő adja, két szakembert is hozott magával Boszniából, az illetők tulajdonképpen szakácsok, az egyiket Dizdarnak, a másikat Juszufnak hívják, mindent tudnak, amit a burekról tudni kell, és Nuhria szerint ezek közt a mulya magyarok között bomba üzletet csinálhatunk, nekem csak az lenne a dolgom, hogy a kommunikálást biztosítsam, mivel származásomnál fogva beszélem ezt a gyönyörű, de megtanulhatatlan nyelvet.

Magának nem kell magyaráznom, hogy mi az a burek. Egyetemista korában azon élt? Hát persze. Én is azon éltem főiskolás koromban. A Fehérhajú Szabadkőművesnek viszont magyaráznom kellett, hogy a burek sós túróval töltött vastag réteslapokban bő olajban kisütött ínyencség. Nemigen értette, végül vittem neki kóstolót, jóízűen elfogyasztotta, és bár kelletlenül ugyan, mégis áldását adta vállalkozásomra, hiszen a jövőre is gondolni kell, bár azt nem helyesli, hogy az üzlet miatt időnként tartósan magára hagyom, mert fél a betörőktől, és más rossz szándékú emberektől.

Egy egész hétre azonban kénytelen voltam magára hagyni a Fesztivál miatt, amit a Diákszigeten – vagy mi a fenének hívják – rendeztek, és ahol a lötyögő fiatalok minden föllelhető ételt megettek és minden föllelhető italt megittak. Felállítottunk ott egy sátrat, beszerveztünk két jó idomú tizennyolc éves elárusítólányt, az ilyesmi ebben az országban nem gond, Nuhriával hordtuk a burekot, Dizdar és Juszuf éjjel-nappal sercegtette az olajat, másfél órát aludtak a nap huszonnégy órájából, ezt követően megszámolták a nekik járó pénzt, majd berúgtak, mint a disznók, két napig tömény italt ittak, aztán egy egész napig aludtak.

Itt kezdődött a gond. A Fesztivál véget ért, más állandó piac után kellett nézni. A háború, különösen ha megsebesülnek benne, élelmessé teszi az embereket. Nuhria gyorsan kapcsolt. A magyarok még csak csipkedik a déli eredetű ételeket, a börtönöket kell tehát megcéloznunk. Ott elég sok balkáni elítélt üldögél, akik nyilván vágyódnak a hazai ízekre. Így találkoztam én

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 509 (Black plate)

Matarugával. Nekem is a szemembe röhögött, mint ahogy a taláros magyar bíráknak. A börtönben ugyanis ő kevélykedik, a magyar bűnözők lapítanak, mint az üregi nyulak, a külföldiek uralják a mezőnyt. Ezen tényállás láttán feldühödtem egy kicsit, közöltem a rablógyilkossal, hogy a rácsokon átnyúlva is kitörhetem a nyakát, a festőknek a sok kézimunkában megerősödnek az ujjaik, ő persze nem ijedt meg a handabandázásomtól, meg hát remek üzleti érzéke van, továbbra is mosolygott, kijelentette, hogy árulhatjuk a burekot a börtönben, amennyiben ő megfelelő százalékot kap a haszonból, előtte azonban meg kellene fenyíteni egy cigány birkanyírót valamelyik Szolnok megyei kisvárosban, a birkanyíró ugyanis gyorsan meggazdagodott, elkapatta magát, husángokkal felvértezett négytagú bandát küldözget a diszkókba, mulatóhelyekre, ahol orrba-szájba verik az éppen ott elbambuló fiatalokat, és ez valamiképpen rontja Mataruga üzletét, aminek egyébként semmi köze sincs a burekhoz.

Elmentem ebbe a kisvárosba. Hát, uram, ha a világ legvégét akarja látni, menjen maga is oda. Ez az a hely, amire azt szokták mondani, hogy még az óra is megáll az ember karján. Az emberek belebámulnak a vakvilágba, aztán legyintenek, a fiatal fiúk elmennek zsibbadni, menekülnek a husángok elől, megpróbáltam megmagyarázni nekik, hogy időnként vissza kellene ütni, nem értették, hogy miről beszélek, a fiatal lányok is csak bámulnak, ők azt nem értik, hogy hol vesztek el a vagány fiúk, a birkanyíró viszont gazdagok és garázdálkodik. Nyilván tisztes üzleti okok miatt.

Őt kellene megfenyíteni, hogy beinduljon ez a bureküzlet a börtönökben. Az egyetlen kérdés csupán az – és ezért jöttem Magához tanácsért –, hogy felfogadjak-e valakiket a dolgok lerendezésére, vagy intézzem el én a csontos kezeimmel?

Azt hiszem, megint igaza van. Magam intézem el a dolgot. Kifigyeltem a birkanyíró mozgását. Egy kapanyéllel saját kezűleg eltöröm néhány bordáját, meg a pofájába is odacsapok. Tudja meg a világ, hogy van még magyar virtus. Ezután zavartalanul eladhatjuk a burekot a balkáni fegyenceknek, és megfesthetem a legújabb megrendelt képet a Fehérhajú Szabadkőművesnek, *Zöld világ* címmel. Most éppen ezt találta ki.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 510 (Black plate)

Alibi mankók

Budapesti tartózkodásom első két hetéről eddig nem meséltem, uram, mert szégyelltem magam egy akkor elkövetett cselekedetemért. Tudniillik leütöttem az utcán egy féllábú embert. Persze nem mindjárt ezzel kezdtem anyaországi tényked ésemet. Az első napokban, legalább tíz napig, főleg a budai villa tágas nappalijában üldögéltem, a tévét néztem és a rádiót hallgattam, házigazdám, a Fehérhajú Szabadkőműves meg szelíden noszogatott, hogy fessem már le egy nagyobb vászonra a *Béké*t, ahogyan ő azt elképzeli, galambbal meg mindennel, ami belefér, de én szabódtam, mondván, előbb tájékozódni akarok új környezetemről, tekintettel arra, hogy engem a történelem még annak idején lefaragott az anyaországról, a határ túloldalára kerültem, elvetődtem egészen Boszniába, ahová igen kevés információ jutott el az alföldi tájakról, merthogy arrafelé egészen másfajta információk röpködtek az utóbbi években, tehát van bepótolnivalóm, amire igényt is tartok, mert én önérzetes magyar ember vagyok, mondhatanám hazafi, és még inkább az lettem, amióta kirugdaltak a balkáni hegyek közül. Meg aztán nem is volt kedvem festeni.

Szóval kényelmesen, elterpeszkedve tájékozódtam békés és végre saját anyanyelvű közegem központjában és egyre idesebb lettem. Vagy tíz nap múlva indokolatlanul emelt hangon, valójában ingerülten föltettem néhány goromba kérdést jóságos házigazdámnak. Ilyesmiket lármáztam: hová a fenébe meneküljek én? Idióták, kriplik és ferde hajlamaik miatt hátrányosan megkülönböztetettek országába? A műsorok mennyiségi arányából ezt szűrtem ki. Én vérgőzös tájakról pucoltam ide, arrafelé élesben ment a lövészet, az éles golyók és gránátok gyakran húsba találtak, de még ott sem hallottam annyi nyafogást, mint itt a budai hegyoldalon ezekből a hangos és képes dobozokból. Vannak-e megmaradt sima és dombos vidéken, még normális, egészséges emberek is? És ha vannak, mennyien?

Imigyen handabandáztam harsányan, az öregúr türelmesen végighallgatott, majd bölcsen azt javasolta, hogy mozduljak ki a házból, járkáljak egy kicsit a békés utcákon, biztosan találkozom majd nekem tetsző emberekkel, amire nagy szükségem van a háborús sodródások után, ez a négy fal közötti üldögélés meg ráadásul depresszióssá tesz minden gondolkodó embert, még egy festőt is.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 511 (Black plate)

Beláttam, hogy igaza van, cipőt húztam a lábamra, kimentem az utcára. Elsőnek egy roskatag öregasszony szólított meg, lehetett vagy nyolcvanéves, ételhordót tartott a kezében, ez eléggé ritka látvány ilyen előkelő környéken, de mégis előfordul, a járda szélén görnyedezett és megkért, hogy vezessem át az úttesten a túlsó oldalra. Belekaroltam, vezetni kezdtem, percenként vagy három lépést tettünk meg, de még így is rám ripakodott, hogy ne vonszoljam ilyen gyorsan, ha sietős a dolgom, és ha nincs bennem segítőkészség, inkább hagyjam ott az út közepén, neki már úgyis minden mindegy. Lassítottam, és mire átértünk a túlsó oldalra, egészen összebarátkoztunk, elmondtam, hogy nem régen érkeztem külföldről, és nem a legilledelmesebb környékről, ennek tudható be bárdolatlan modorom és viselkedésem a vonszolásban, de majd igyekszem csiszolni magamat. Kiengesztelődött, ő is bemutatkozott, azt mondta, hogy özvegy Varga Adolfnénak hívják, leánykori neve Somorjai Valéria, szólítsam nyugodtan Vali néninek, egyébként az előttünk lévő kétemeletes társasházban lakik, és valamikor jobb napokat látott. Rengeteg ideje volt, sokáig beszélgettünk, végül aztán mégis bement az ételhordóval a társasházba. Én sétálgattam tovább, találkoztam egészséges fiatalemberekkel és középkorúakkal is, akik céltudatosan siettek a dolguk után, és nem nyafogtak, többen voltak, mint az általam emésztett műsorokban, kissé megnyugodtam, bár nem teljesen. Ez a féllábú ember esetében derült ki.

Első kimozdulásom után rendszeresen sétáltam az utcákon, határozottan jót tett a lelkivilágomnak, már nem ingerkedtem, egészen addig, amíg a harmadik vagy negyedik napon elém állt egy féllábú ember két mankóra támaszkodva, és kalapját nyújtotta. Félrenéztem, mert én már legalább húsz éve senkinek sem adok alamizsnát, meg vagyok győződve, hogy ez balszerencsét hoz rám. Hülyén hangzik, de hát mindnekinek vannak rögeszméi, lehet nekem is legalább egy. Az egész onnan ered, hogy húsz évvel ezelőtt vizsgázni mentem kora reggel a főiskolára, útközben aprópénzt adtam egy kéregető cigányasszonynak, és a vizsgán úgy elhasaltam, mint a pinty.

Féléves továbbtanulásomba került, innen a rögeszme. Azóta nagy ívben elkerülöm a koldusokat. Most is el akartam kerülni. Az illető azonban ocsmány szavak kíséretében a bokámra csapott az egyik mankóval. Nem tudom, hogy tapasztalta-e, a focisták például nagyon jól tudják, a bokasérülés igen fájdalmas. Nyüszítve és dühödten perdültem meg, és könyékkel csaptam fültövön a koldust. Eldőlt, mint a liszteszsák. Azonnal mélységesen elszégyelltem magam, fel akartam segíteni, mégsem tettem, talán az ömleszt-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 512 (Black plate)

ve fogyasztott rádió- és tévéműsorok miatt, fekve hagytam, és mentem tovább fájó bokával, erősen bicegve. Egyszer csak azt hallom, hogy valaki fut utánam. A féllábú ember rohant felém, most már két lábon és csak egy mankóval, amivel a fejemre akart csapni. Szétrepeszthette volna a koponyámat. Csapott is, de én a háborús körülmények között kiképeztem magam a közelharcra, bal kezemmel elkaptam a mankót, a jobb öklömmel meg orrba vágtam. Már a csattanáskor a vállamban éreztem, hogy telibe találtam.

Hanyatt esett és hallatszott, hogy nagyot koppan a feje a macskaköves budai járdán, alaposan elkábult, bávatagon pislogott a szemeivel. Felindulásomban hasba akartam rúgni néhányszor, mifelénk ez így szokás, aztán mégsem tettem, ugyanis megzavarodott kicsit az agyam, hirtelenjében nem tudtam különbséget tenni a szánalmas féllábú koldus és a két lábon vagdalózó férfiú között, akik ugyanazok, csakhogy én tájékozatlanságomban egyszerre szégyelltem és igazoltam is magam. Akárhogy is vesszük, leütöttem egy féllábú embert, anélkül, hogy tudtam volna, hogy csupán mímeli nyomorékságát. Ezért nem beszéltem erről eddig.

Vali nénit azóta többször átsegítettem az úttesten. Sokat beszélgetünk mindenféléről, főleg a régi szép időkről. Három nappal ezelőtt betörtek hozzá, agyonverték, elrabolták a nyakláncát, a karikagyűrűjét, és televíziójának a távirányítóját. A televíziót és az ételhordót meghagyták.

A rendőrök meglepően hatékonyak voltak. Alig háromnapi kérdezősködés után kinyomozták, hogy a rablógyilkossággal minden bizonnyal egy S. Sándor nevű férfi gyanúsítható, méghozzá alaposan. Letartóztatták a féllábú kéregetőt. Azóta nem szégyellem magam, amiért leütöttem. Igaz, így utólag sajnálom, hogy nem rúgtam bele. Akkor talán elment volna a környékünkről. A *Béké*t egyébként megfestettem, de bizonyára lesz ez pár rossz éjszakám.

Maga viszont írja meg a történetet, ha akarja. Én pedig megfogadtam, hogy a jövőben nem nézem, és nem hallgatom az idiótákról és kriplikről szóló ömlesztett műsorokat. Nagyon megutáltam az alibi mankókat, vagy minek is nevezzem ezeket a husángokat.

(Kortárs, 1999/12. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 513 (Black plate)

Borsszóró (pepperbox) revolver

Majd mindjárt megmagyarázom, uram. Vagy inkább felolvasom. Egy szakkönyvből másoltam ki erre a cetlire. Tehát: „A borsszóró a revolver korai formája: csövei egymás mellett sorakoznak, a torkolatuk a borsszóró lyukaira emlékeztet. Igen népszerű lett 1830 és 1860 között, bár elég megbízhatatlan volt." Nehezen tudja elképzelni? Értem. Maga nem vizuális típus, ezért lett író, ami igen dicséretes, azt mutatja, hogy még időben rádöbbent önnön fogyatékosságaira. Elmagyarázom hát. Szóval... Bizonyára látott már forgópisztolyt. Magának is van? Annál jobb. Képzeljen el egy fordított forgópisztolyt. Tenyérbe lapuló rendes nyéllel vagy aggyal, ahogyan tetszik, cirkalmas ezüstdíszítéssel, ravasszal az alján és ütőkassal a tetején, a pisztolytár azonban a lövőcső, azaz a lövőcsövek. Érthetőbb lenne, ha lerajzolnám? Igaza van. Én nem vagyok a szavak embere, később majd lerajzolom. Mert jövetelem oka kissé hátrább nyúlik. És azt is elmagyarázom, hogy miért van bepólyálva a fejem.

Valamikor a nyár vége felé öreg vegyészmérnök házigazdám, a Fehérhajú Szabadkőműves levelet kapott a Jerikó Harsonásaitól vagy Gileád Trombitásaitól, nem emlékszem pontosan, szóval valamilyen szektától, a levelet én olvastam fel a meggyöngült látású Vegyészmérnöknek, a kissé zagyva szövegből azt hámoztuk ki, hogy minden épeszű ember tudja, hogy az ezredforduló után szinte elkerülhetetlen a világvége, van azonban egy halvány reménysugár, amiről viszont csak a Harsonások tudnak, jóérzésű embereknek szívesen elküldik képviselőiket az első felmérő beszélgetésre. A Fehérhajú Szabadkőműves megkért, hogy tépjem szét a levelet, amit nyomban megtettem, aztán azonnal megbízott, hogy fessek egy képet *Örök élet* címmel. Meséltem már magának, hogy az öregúrnak szent meggyőződése, hogy a fénykép és a film feltalálása óta csak fogalmakat érdemes művészi ihletettséggel, szabadkézzel megfesteni. Eddig már legalább húsz fogalmat megfestettem utasításai szerint, valamennyit bekereteztettük, a falakra akasztotta, nagy háza van a budai domboldalan, elférnek benne a fogalmak. Tisztességgel megfizeti festményeimet, emellett ingyen szállást ad, szívesen dolgozom neki, örülök, ha dicséri képeimet, még akkor is, ha homályosan

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 514 (Black plate)

látja őket a sokdioptriás szemüvegen keresztül. Kívánalmai azonban mindig kristálytiszták. Az *Örök élet*et nagyméretű vászonra kérte növényekkel, állatokkal, madarakkal és persze emberekkel, valamaint egy fehér szárnyú angyallal.

Fejemben mindjárt kezdett megformálódni a festmény, eldöntöttem, hogy lefestek egy cédrust, merthogy Csontváry-rajongó vagyok, annak idején Bácskából az ő nyomdokában mentem el Mosztárba, őt mímeltem, amikor megfestettem a híres hidat, még mielőtt vandál emberek szétrobbantották volna, a cédrusokhoz nem jutottam el, de az *Örök élet* közepébe beállíthatom, a megrendelő iránti méltányosságból melléfestek egy virágzó akácfát, mert az akácfa a szabadkőművesek fája, mivel mindenütt a világon gyökeret ereszt, az állatok közül a száguldó lovat, az erőteljes medvét, a méltóságteljes szarvasbikát, az ugrani készülő vadmacskát, a madarakból a V alakban szárnyaló darvakat választottam. Az embereken kicsit eltűnődtem, végül úgy határoztam, hogy egy szőrös mellkasú férfit fogok megrajzolni, amint husánggal a kezében éppen kiegyenesíti a derekát, valamint egy hosszú hajú, gyönyörű nőt, vállán hevenyészve átvetett párducbőrrel, ami alig takar el valamit. Az angyalt valahová a darvak fölé képzeltem a fellegek közé.

Kényelmesen hozzáfogtam a munkához, ráérősen és nagy műgonddal dolgoztam, a Fehérhajú Szabakdőműves sohasem sürget, türelmesen kivárja minden festmény elkészültét, bőkezűen fizet, sőt szükség esetén előleget is hajlandó adni. Egy hét vagy talán tíz nap is elmúlt, a cédrust befejeztem, a virágzó akácfa festésénél tartottam, zöld, fehér és barna festékeket kevergettem, amikor becsöngetett a Harsonások képviselője. Maszatos kézzel és hosszú nyelű ecsettel mentem kaput nyitni, a bejáratnál fekete nadrágban, hófehér ingben nagyon fekete hajú, satnya emberke állt, behízelgően mosolygott, megállapította vagy inkább megkérdezte:

– Maga ugyebár nem dr. Rónay Antal, a híres vegyészmérnök?

Mondtam, hogy tényleg nem dr. Rónay Antal vagyok. Tulajdonképpen a fia lennék.

– Dr. Rónay Antalnak nincsenek gyerekei – mondta nyájasan a vékony férfiú.

– A fogadott fia vagyok – mondtam. – Jobban szeret, mint sok szülő az édes gyermekét.

– A mérnök úr vár engem – mondta. – Levelet írtunk neki a hamarosan bekövetkező szörnyűségekről. Én a reményt hozom...

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 515 (Black plate)

Megpróbált belépni a kapun, elálltam az útját. Dr. Rónay Antal nemcsak azért fogadott be budai villájába, hogy lefestegessem kedvenc fogalmait, hanem azért is, hogy tartsam távol tőle a kellemetlenkedő fickókat, akik mostanság sanda szándékkal elég gyakran behatolnak magányos emberek tágas lakásaiba és házaiba. A bölcs öregúr elővigyázatossága nem indokolatlan, egyszer már megvédtem egy besurranó tolvajtól, eltörtem az illető orrát, kificamítottam a könyökét, azután az utcára tuszkoltam, amiből, mint ön is tudja, később bajom lett, a tolvaj beperelt súlyos testi sértésért, majdnem kiutasítottak anyaországomból, amiért túlléptem a jogos önvédelem határát, de a Fehérhajú Szabadkőműves kapcsolatainak köszönhetően mégis megúsztam a dolgot.

– A mérnök úr nem várja magát – mondtam. – Nem hiszi, hogy közeleg a világvége, telítve van reménységgel.

– Pedig szörnyűséges események közelegnek – mondta a Harsonás vagy Trombitás.

– Énekeljek magának valamit? – kérdeztem.

– Mit...? Miért...?

Egész fejjel alacsonyabb volt, mint én, lehajoltam hozzá, az arcába énekeltem kedvenc soraimat:

Közeleg a világ vége?
Legyen vége!
Nem kár érte!

– Ez meg micsoda? – kérdezte némileg zavarodottan.

– Egy csúnya balkáni film refrénje. Fogatlan cigányzenészek éneklik egy füstös kocsmában, megrongált délszláv nyelven. Én fordítottam le magyarra Mosztárban. Csak úgy magamnak. Tudja, hogy hol van Mosztár városa?

– Persze. Albániában.

– Hercegovinában van. Ott tartózkodtam, amikor rommá lőtték. Egy dohos pincében lapultam, képeket festettem vörös festékkel, mert csak vörös festékem maradt, magyarra fordítottam egy szerintem szellemes kocsmai nótát, hallgattam a robbanásokat, és akkor néha tényleg azt hittem, hogy közeleg a világvége. Még magyar öntudatom is felbuzgott bennem. Ezért vagyok itt a békés lankák között, és egyáltalán nem félek az elkövetkezendő szörnyűségektől.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 516 (Black plate)

Azt hiszem, a földrajzilag tájékozatlan Trombitás eddigre már kissé őrültnek nézett, de még mindig nem tágított.

– Mindenképpen beszélnem kell a mérnök úrral. Segítséget nyújtunk a nehéz időkben. Pénzzel is kisegíthetjük...

Hosszas magyarázatba kezdett, aminek az volt a lényege, hogy nagyobb mennyiségű készpénzt adnának a mérnök úrnak az utolsó hónapokra, hetekre és napokra, névleges adásvételi szerződést kötnének a házára, a szerződés úgyis érvényét veszítené az összeomlással, a világvége elmaradása esetében pedig újrafogalmaznák.

Meggyőzően érvelt, érezhetően nem először mondta ezt a szöveget, én meg szép lassan két függőleges csíkot rajzoltam fehér ingére a hosszú nyelű ecsettel, azután két vízszintes csíkot is. Ekkor végre visszatért a földre a satnya emberke.

– Mit... mit csinál velem? – dadogta.

– Menjen máshová trombitálni – javasoltam szelíden.

Felháborodott és tiltakozott. Végignéztem a lejtős utcánkon, nem szerettem volna ismét konfliktusba keveredni a magyar rendőrséggel súlyos testi sértés okozása miatt, az utcán senki sem járt, nem volt tehát szemtanú, az ecsetet elhelyeztem az egyik kapuoszlopra, majd pedig megragadtam a felháborodott Harsonás nadrágszíját, felemeltem a földről az egész embert, és az úttestre hajítottam. Néhányszor meghemperedett a lejtőn, hátán széthasadt az inge, de gyorsan talpra ugrott, és zöld csíkos, szakadt ingben csöndesen átkozódva elszaladt. Folytathattam a munkámat.

Az elkövetkező napokban felbukkant néhány nem egészen bizalomgerjesztő figura a ház körül, de nem törődtem velük, már az állatoknál tartottam az *Örök élet* kompozíciójában, a lovat és a medvét megfestettem, a szarvashoz készülődtem, és egyébként is vendéget vártunk. Kapuvári Zoltán hajóskapitányt az olaszországi Bari kikötővárosból. Házigazdámtól annyit tudtam róla, hogy együtt gyerekeskedtek a Vérmező környékén, osztálytársak voltak az elemiben és a gimnáziumban, később fellazult a szoros kapcsolat, mert Kapuvári Zoltán utálta a kémiát, viszont imádta a tengerészetet, hajóstiszt lett, utazgatott a Dunán, néha a tengereken is, a kapitányságig vitte, a Fehérhajú Szabadkőműves ezalatt megnősült, híres vegyész lett, összekotyvasztott néhány ma már világhíres habarcsot, most is kényelmesen él a jogdíjakból, Kapuvári Zoltán pedig hajózott tovább, a 40-es évek végén disszidált Hollandiába, ahol megbecsülték szakértelmét, holland kereskedelmi hajókon kapitánykodott, többször bejárta a világ tengereit, majd méltányos

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 517 (Black plate)

nyugdíjjal szállt véglegesen partra, Bari kikötővárosban telepedett le, mert a tenger mellett akart pihenni öreg napjaiban, meg aztán Bari viszonylag közel van az Otrantói-szoroshoz, ahol egykor az első világháborúban dicső ütközet zajlott le, és Kapuvári Zoltán ma is mélységesen tiszteli Horthy Miklóst, nyilván ez is közrejátszott abban, hogy annak idején elhagyta szocialista hazáját, aminek következtében hosszú évtizedekre teljesen megszakadt a kapcsolat a két gyerekkori jó barát között, maga a barátság azonban megmaradt, az idők változtával Kapuvári Zoltán levélben bejelentkezett egykori osztálytársánál, és dr. Rónay Antal izgatott örömmel várta.

Már a szarvast és a vadmacskát is megfestettem, mire megjött a hajóskapitány. A reptérről taxival érkezett a ház elé, egy hordárral és két hajókofferrel, amiből arra lehetett következtetni, hogy elég sokáig szándékozik maradni, és pontosan olyan volt, amilyennek a mozgalmas akciófilmek alapján a marcona hajóskapitányokat elképzeljük. Hegyesre nyírt, hosszú ősz szakállal lépett ki a kocsiból, kicsit imbolyogva járt, átölelték egymást a Fehérhajú Szabadkőművessel, megható látvány volt, ahogyan veregették egymás hátát, a szemük könnybe lábadt, a hordár bevitte a házba a két hajókoffert, a taxi elhajtott, vitte a hordárt is, a két elérzékenyült öregembert gyöngéden betereltem a nappaliba, leültek egymással szemben, azonnal feleleventették ifjúkori emlékeiket, egy üveg konyakot raktam eléjük, és elmentem felvázolni a darvak vonulását.

Jó háromnegyed órányi iszogatás és emlékezés után persze csúnyán összeveszték. Kapuvári Zoltán öblös hangon átkozta a szabadkőműveseket, külön a magyar szabadkőműveseket, akik szerinte az első világháborúban példátlanul aljas módon agitáltak hazájuk és az egész magyarság ellen, az ő aknamunkájuk is nagyon-nagyon közrejátszott abban, hogy Magyarország tenger nélkül maradt, és a magyar tengerészet sorvadásnak indult. A Fehérhajú Szabadkőműves kissé vékonyabb hangon, de azonos hevességgel vitázott, elismerte, hogy néhány magyar páholy tagjai valóban galádul viselkedtek hazájukkal szemben, a többség azonban lojális és önfeláldozó volt, és a szabadkőművesek ma is a hazafiságra és a Bibliára esküsznek, lényegében tehát makulátlan állampolgárok. Kapuvári Zoltán ebben erősen kételkedett.

Délig lármáztak, akkor a közeli vendéglőből hozattam három adag pacalpörköltet a vegyészmérnök számlájára, megebédeltünk, majd borozgattunk, és visszatértünk a csöndes beszélgetésre. Kapuvári hajóskapitány elmondta, hogy könyvet készül írni a magyar tengerészet neves személyiségeiről, rengeteg adatot összegyűjtött már, Budapestre is elsősorban a kiegé-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 518 (Black plate)

szítő adatok felkutatása végett jött, és természetesen azért, hogy találkozzon legbensőségesebb gyermekkori barátjával. Később felnyitotta az egyik hajókoffert, és elővette a Borsszórót. Ekkor láttam először ezt a furcsa revolvert, a hajóskapitány figyelmeztetett bennünket, hogy csőre van töltve, ne babráljunk vele, azután elővett egy hőmérőt is a hajóládából, közölte, hogy ő most tengerre száll.

Értetlenül néztünk egymásra a Vegyészmérnökkel, Kapuvári Zoltán azonban elmagyarázta, hogy ő ebéd után tengervízben szokott lepihenni, kapitánykodása idején igazi tengervízben, nyugdíjas korában pedig fürdőkádban, megfelelő hőfokú vízben, ezért kell a hőmérő, a revolvert pedig ilyenkor mindig kéznél tartja, mert igazi tengerésztiszt fegyver nélkül nem száll vízre. A revolverről annyit mondott, hogy Pepperbox a neve, egy hamburgi régiségkereskedőtől vásárolta, és azért kedveli, mert formája valamiképpen a hajóágyúkra emlékezteti. Ezután bement a fürdőszobába, vizet engedett a fürdőkádba, a hőmérővel gondosan ellenőrizte a víz melegségét, a Pepperboxot a kád szélére helyezte.

– Már gyerekkorában is hóbortos volt egy kicsit – dünnyögte a Fehérhajú Szabadkőműves. – Egyszer télen befogott öt kóbor kutyát, felhúzatta velük szánkóinkat a Gellérthegy oldalára. Nehezen lehetett megfegyelmezni azokat az elvadult dögöket, de neki sikerült. Gábor fiam, bevinnéd a fürdőszobába a hintaszékemet?

Bevittem a hintaszéket, addigra Kapuvári Zoltán már tengerre szállt, a revolver mellette hevert, a Fehérhajú Szabadkőműves beült a hintaszékbe, rájuk csuktam az ajtót, folytattam a darvak felvázolását, a két régi barát meg továbbra is csöndesen emlékezett vagy hevesen veszekedett. Az elkövetkező napokban is.

Kapuvári hajóskapitány reggelenként eljárt a könyvtárakba és irattárakba, jegyzetelt a magyar tengerészetről, ebéd után vízre szállt, elvitatkozott a Fehérhajú Szabadkőművessel, aki hintaszékben ringott a kád mellett, a hajóskapitány néha az én festegető tevékenységemet is megszemlélte, eközben sokat mesélt a magyar tengerészet neves embereiről. Mondhatom, hogy eléggé tájékozott lettem ebben a témában. Legtöbbet természetesen Horthy Miklósról hallottam, aki ma is Kapuvári Zoltán példaképe, tervezett könyvében majd letörli azt a sok mocskot, amit a megijesztett, szolgalelkű történészek a flottaparancsnokra szórtak, de tudom például azt is, hogy Gyújtó Károly volt a XIX. század elejének leghíresebb magyar származású révtengernagya, dr. Gáspár Ferenc tengerészeti irodalmunk megteremtője, Gaál Jenő

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 519 (Black plate)

a „Duna flottilla" első parancsnoka, László Elemér pedig a Monarchia legmagyarabb és legelegánsabb tisztje volt, aki Ferenc Ferdinánd trónörökös szigorú parancsa ellenére is magyarul beszélt a tengerészekkel, sőt Erzsébet királynéval is, akit a „Greif" tengernagyi jachton Madeirára szállított.

Szóval sok mindenről informálódtam a tengerészet területén, közben befejeztem a festményt, az angyal megjelent a darvak fölött, a nőalak bájos párducbőrben, a szőrös mellű férfiú husánggal a kezében kiegyenesítette derekát.

A két öregúr alaposan szemrevételezte a képet, mindkettőjüknek tetszett, a Fehérhajú Szabadkőműves mindjárt kifizetett, és megkért, hogy kereteztessem be a festményt. Összegöngyöltem a vásznat, mentem a képkeretezőhöz. Az utcán megint felfigyeltem egy oktalanul ténfergő alakra, de sajnos nem tulajdonítottam neki különösebb jelentőséget. Elvillamosoztam a XIII. kerületbe Burány Gézához, aki szerintem a legjobb képkeretező a világon, igaz, hogy lassan dolgozik, de mindent megcsinál, amit fából, fémből vagy műanyagból meg lehet csinálni, cifrázva vagy cifrázatlanul. Az *Örök élet*hez cifrázatlan fakeretben állapodtunk meg, azután hazafelé már lassítottam, útközben megettem egy hamburgert, a szintetikusan ízetlen bio-egészséges amerikai étel fogyasztása közben visszaidéztem a Mosztárban elfogyasztott nagyon ízletes és hagymaszagú razsnyicsás lepényeket, az egész Balkánból csak ez gerjeszt bennem időnként nosztalgiát, azután betértem még három sörözőbe, és megittam három korsó sört, hogy lazítsak a befejezett munka után. Addigra a hajóskapitány tengerre szállt, a Vegyészmérnök hintaszékében ringatózott, és barátian veszekedtek. Az igazat megvallva kissé kábán érkeztem haza, a szokásosnál kissé hosszabban kotorásztam a bejárati ajtónál, a nappali szobába lépve azonban egyből kitisztult a fejem. A vékonydongájú Trombitás vigyorgott rám, és mellette egy szőrös mellű, atlétatrikós, erőteljes férfi állt, husánggal a kezében, mintha éppen az én festményemről lépett volna le. Ettől még nem ijedtem meg, de működni kezdtek mosztári reflexeim. Aki sokszor volt életveszélyben, érzékenyebbé válik, mint a nyugalmas hétköznapok emberei. A tarkómban éreztem, hogy mögöttem is áll valaki, ösztönösen félrekaptam a fejem, amikor lesújtott a másik husáng. Nem talált telibe, csak a fejbőröm állott szét a fülem mellett, megtántorodtam, teátrálisan kaszáltam a lábaimmal a levegőben, és nagyon céltudatosan lerogytam a heverőre. Ilyenkor nem ajánlatos a földre feküdni, mert a husánggal járó agresszív legények hajlamosak megrugdosni, sőt megtaposni a földön heverő embert. Behunyt szemmel nyúltam el az

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 520 (Black plate)

ágyon, éreztem, hogy vér csorog az arcomon, csúnya látványt nyújthattam, mert ilyen beszéd zajlott fölöttem:

– Meghalt?

– Nem. Csak elájult.

– Hagyjuk a fenébe! Keressük meg a két vén hülyét, és írassuk alá a papírt.

Hárman voltak, elmentek anélkül, hogy belém rúgtak volna, és csakhamar a fürdőszoba ajtaján dörömböltek. A hajóskapitány hangját hallottam.

– Te vagy az, Gábor fiam?!

– Persze hogy én vagyok – mondta egy érdes hang. – Nyissa ki az ajtót.

Rövid csend következett, a hajóskapitány gyanút foghatott, mert megkérdezte:

– Emlékszel még Kászon-jakabfalvi László Elemérre?

– Miféle Jakabfalvi Elemér?! – üvöltötte egy ingerült hang. – Nyisd ki ezt a rohadt ajtót, te vén marha!

Ekkor eldördült egy lövés, fájdalmas kiáltás hallatszott, majd még két lövés és újabb jajkiáltás.

Felugrottam, kitöröltem szememből a vért, a lármázás felé indultam, a cingár Trombitás nekem szaladt, a kijárat felé tartott, elkaptam a torkát, ismét felemeltem, mint egykoron az utcán, és a falhoz kentem. Összeomlott, én meg elmentem körülnézni a fürdőszoba tájékán. A kilyuggatott ajtó előtt két atlétatrikós, robusztus férfi görnyedezett, az egyik a combját, másik a hasát fogta, a kezük olyan volt, mintha piros festékbe mártották volna, a husángok, talán baseballütők, a padlón hevertek. Kicsit megvigasztalódtam, hogy nem csak én vérzek a tágas budai villában, a dorongokat félrerugdostam, és bekiabáltam a fürdőszobába.

– Kászon-jakabfalvi László Elemér haditengerészetünk legmagyarabb és legelegánsabb tisztje volt! Erzsébet királynéval is magyarul beszélt a „Greif”-en.

A Fehérhajú Szabadkőműves kinyitotta az ajtót, döbbenten érdeklődött, hogy mi történik tulajdonképpen.

– Úgy látszik, hogy a lakásmaffiának nevezett érdekcsoport felfigyelt a házára – mondtam. – Ajánlom, hogy hívja ki a rendőrséget.

Nem volt éppen szerencsés javaslat, komolyan tartottam attól, hogy ismét összeütközésbe kerülök a magyar rendőrséggel, ismét megvádolnak, pontosabban: meggyanúsítanak súlyos testi sértés okozásával, ami veszélyes kö-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 521 (Black plate)

vetkezményekkel, akár kiutasítással is járhat, de közben felocsúdott a cingár Harsonás, és megmentette a helyzetet.

– Ne hívják a rendőrséget – mondta könyörögve. – Mindjárt elmegyünk...

– Többé ne zavarogjanak errefelé – parancsoltam katonásan.

– Nem fogunk zavarogni – ígérte a Harsonás, és kivezette a házból a két meglőtt, görnyedező verőlegényét. Vérnyomok maradtak utánuk, és két huság.

Benéztem a fürdőszobába. Kapuvári Zoltán hajóskapitány töprengve és szakállasan ült a fürdőkádban, a revolvert piszkálgatta, és bosszúsan azt mondta:

– A harmadik lövés után bedöglött a Borsszóró. Az isten verje meg! Becsapott az a hamburgi régiségkereskedő. Biztosan zsidó szabadkőműves a gazember.

– Ebben egyáltalán nem lehetsz biztos – tiltakozott dr. Rónay Antal vegyészmérnök, és máris belekezdtek az újabb veszekedésbe.

Lemostam és tükör előtt befásliztam a fejemet, azután egy szakkönyvben elolvastam mindent a Borsszóró (Pepperbox) nevű kézifegyverről.

Rajzoljam már le végre? Rendben van, lerajzolom. Tessék. Olyan, mint egy fordított forgópisztoly. Hajóágyúnak is nézheti valaki. Maguk, írók időnként meglepően nehéz felfogásúak. De hadd mondjam végig, amit elkezdtem. Másnapra takarítóasszonyt hívtunk, aki felcsutakolta a vérfoltokat, mi pedig megbeszéltük a történteket, azután a Fehérhajú Szabadkőműves megbízott, hogy fessek egy képet *Magyar Tengerészet* címmel. Csakhogy ezúttal meglehetősen bizonytalan utasításokat kaptam. Kék tengert és fehér hajókat kívánt. Ez minden...

Valójában ezért jöttem el, uram... Magának mindig akadnak okos ötletei.

Hogyan? Fessem le a Borsszórót barnán és ezüstösen a kék tenger és a habokból kiemelkedő fehér vitorlák fölé? Értem. A vitorlák akár süllyedő, akár a mélységből kiemelkedő hajót is sugalmazhatnak. Igen. Ezt könnyen meg tudom csinálni. Esetleg néhány kecsesen röpködő sirályt is odarajzolnék a háttérbe... Tökéletesen megfelel. A két öregembernek tetszeni fog. Köszönöm a segítségét, uram. Egyáltalán nem gondoltam komolyan azt, amit az írók nehéz felfogásáról mondtam.

(Kortárs, 1999/12. sz.; Körkép 2000. Magvető, Bp. 2000)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 522 (Black plate)

Virágot vinnék...

Megint eljöttem magához, uram, és ebből már nyilván sejti, hogy megint gondban vagyok és igaza van, csakhogy most nagyobb bajom van, mint a múltkor, akkoriban egy festménnyel kínlódtam, és közösen megtaláltuk a legjobb megoldást, a festményekkel, rajzokkal azóta egyenesbe jöttem, a Fehérhajú Szabadkőművesnek, annak a nyugdíjas és immár rosszul látó világhírű vegyészmérnöknek, akinek a házában lakom, és aki még éles, fiatal szemekkel festő akart lenni, gyönyörűre lemázoltam néhány fogalmat, amit ő verbálisan felvázolt nekem, megfestettem például a *Béké*t csupa kék színnel, aztán a *Háború*t paprikavörössel, az öregúr elégedett volt, ifjúkori álmait látta a vásznakon, úgy örült, mintha saját kezűleg pingálta volna a képeket, jól megfizetett értük, és annak is örült, hogy ott mozgolódom a házában, egy erőteljes fiatalember jelenléte visszariasztotta a tolvajokat, betörőket meg más rossz szándékú embereket, nyugodtan eljárhatott a szabakőművesek páholyába és a közeli katolikus templomba a Bibliát bogarászni, és nyugodtan tért haza, mert tudta, hogy viharedzett festő-testőr vigyáz testi épségére – nem véletlenül fogalmazok ilyen száraz jogalkotói nyelven –, és legutóbb megbízott, hogy rajzoljam meg a *Testvériség*et tiszta fehéren, markáns körvonalakkal. Az öregúrnak markáns elképzelései vannak a fogalmakról, azt kívánta, hogy hófehér papírra barátságos embereket rajzoljak, akik egymás kezét fogják. Állandóan ilyen feladatokat ad. Nem az én műfajom, de meg tudnám csinálni, ha nehezen is.

És akkor Ildikó ismét kisegített. Tudja, az a festőnő, aki a Szabadkőműveshez beajánlott. Elhozta egy rajzát, hófehér papíron kézfogásos emberekkel. De az egyik embernek szeme is van. Riadt, gonosz szeme. Istenem, milyen jól tudott rajzolni ez az asszony. Múlt időben beszélek róla, mert Ildikó három hét elmúltával meghalt. Inas, szívós asszony volt, kinevetett minden betegséget, nekem is csak annyit mondott, hogy időnként fáj a gyomra mostanában, de nem vette komolyan a dolgot, aztán kiderült, hogy hasnyálmirigyrákja van, egyik orvos ismerősöm szerint ez a legalattomosabb rák, általában későn veszik észre, és amikor már felfedezik, leginkább gyorsan végez az emberrel. Elanyátlanodtam egy kicsit, kedveltem azt az asszonyt, segített rajtam, amikor Pestre érkeztem, meg hát jó festő volt, a jó festőknek sokáig kellene élniük. Nagy csokor virágot vittem a koporsójához, és azóta is gyak-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 523 (Black plate)

ran kijárok a temetőbe, és virágot viszek a sírjára. Sírni nem sírtam, erről már régen leszoktam, reggelenként azonban ragadós szemekkel ébredtem, és egyáltalán nem volt kedvem megrajzolni a *Testvériség*et. Ezek a rosszkedvű napok hozták rám a bajt, amiből maga talán ki tud segíteni, a regényeiben mindig ügyesen elvarrja a szálakat, igaz, én csak két regényét olvastam el, az egyiket még a háborús Mosztárban, a másikat itt, Budapesten, ebben a másik könyvében lelövet egy jóságos vadőrt, ami kissé goromba megoldás, de hatásos. És maga általában hasznos tanácsokat szokott adni. Csodálkozom is, hogy miért nem foglalkozik politikával. Biztosan több pénzt keresne, mint az irományaival. Hogy pillanatnyilag nincs kedve politizálni? Értem.

Hol is hagytam abba? A szomorkás napoknál. Szóval bágyatagon téblábóltam a nagy házban, ötlettelenül bámultam az üres festőállványokat, amikor egy délelőtt furcsa zajokat hallottam a földszintről. Ajtócsapkodást, recsegést, puffanásokat. A Fehérhajú Szabadkőműves nesztelenül szokott mozogni, nagyon gyöngén lát, vigyáz minden lépésre, és egyébként is puha papucsokat húz a lábára. Lementem megnézni, hogy mi történik. A házigazdám egy fotelban ült, a rémülettől az arca is olyan fehér volt, mint a haja. Egy erőteljes fiatalember pedig, akinek egyáltalán nem volt fehér az arca, a fiókokat borogatta ki, és éppen egy nagy köteg pénzt dugott az ingébe. Megkérdeztem a fiatalembert, hogy ő kicsoda, és mit csinál itt. Udvariasan kérdeztem, még magáztam is. Ő viszont egyből letegezett, és visszakérdezett, hogy én ki vagyok. Salakropogtatósan, kásásan beszélt, tudja, úgy, mint a mi délvidéki magyarjainknak a hitványabb fajtája, akik elropogtatják a nyelvüket. Az illető nem vajdasági magyar volt, pesti származék, nemeztiségéről óvatosságból nem nyilatkozhatom, mert ő e tekintetben nem igazolta magát, hanem ökölbe szorított kézzel felém fordult. Említettem már, hogy igen búbánatos voltam akkoriban, és ilyenkor senkinek sem ajánlom, hogy pimaszkodjon velem. Teljes erőből orrba vertem. Elterült a szőnyegen, az orra olyan vörös és olyan lapos lett, mint a letaposott paradicsom, vagy mint az én háborús festményem. Ilyen orral is gyorsan felugrott, kiszaladt a konyhába, és egy hosszú konyhakéssel jött vissza. Csakhogy konyhakéssel engem nem lehet megijeszteni. Meséltem már magának, hogy Mosztárban a nagy lövöldözések közepette egy salétromos pincében lapultam ijedt gyerekekkel, tarka fejkendős asszonyokkal, kaftános öregemberekkel. Egyszer berontott oda egy szakállas férfiú géppisztollyal, és azt ordította, hogy lemészárol valamennyiünket, ki fogja irtani a muzulmán söpredéket. Én katolikus

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 524 (Black plate)

vallású magyar vagyok, megmagyarázhattam volna, hogy esetemben félreértésről van szó, de akkor is éppen bánatos hangulatban voltam, kiragadtam a szakállas harcos kezéből a géppisztolyt, és hirtelenében legalább nyolc golyót lőttem a hasába és a mellébe. Úgy fröcskölt, mint egy megbolondult vörös szökőkút. Ezt csak azért mondom, hogy megértse, konyhakéssel engem nem riasztanak meg. Elkaptam a fickó csuklóját, csavarintottam a karján, hallottam, hogy reccsen a könyöke, a hosszú kés a földre esett, a meghatározatlan nemzetiségű fiatalember a földre ült és üvöltött, mint a keresztes hátú szürke szamár a sivatagban. Rászóltam, hogy hagyja abba az óbégatást, és ne keljen fel, mert még mindig búbánatos vagyok. Lehalkította a hangját, nem kelt fel, úgy ült, mintha elvágták volna a lábait, pedig esküszöm, hozzá se nyúltam a lábaihoz. Az ingéből visszavettem a pénzeket.

Telefonáltam a rendőrségre, hogy betörőt fogtam. Kijöttek vagy háromnegyed óra múlva, az öreg szabadkőműves elmondta, hogy dolog elleni erőszakkal behatoltak a lakásába – visszatérek a jogászok nyelvére –, vagyis ki akarták rabolni, amit én meghiúsítottam. A konyhakésről nem vallott egyértelműen, merthogy gyöngén lát, nem tudja, hogy ki mivel hadonászott. A betörőt elvitték, azt hittem, hogy minden rendjén van. Feljavítottam a rendőri statisztikát, öreg barátomnak pedig megszolgáltam az ingyen kosztot és kvártélyt.

Az elmúlt héten azonban bírósági idézést kaptam. A meghatározatlan nemzetiségű és szerintem módfelett szertelenül viselkedő fiatalember beperelt, és a bíróság vagy ügyészség vádat emelt ellenem, amiért túlléptem a jogos önvédelmet, nyolc napon túl gyógyuló sérülést okoztam a felperesnek, vagyis a súlyos testi sértés bűntettét követtem el. Más szóval: eltörtem az orrcsontját és kificamítottam a könyökét.

Először azt hittem, hogy viccelnek. Nem vicceltek. Egy hidrogénezett hajú bírónő közölte velem, hogy legjobb esetben pénzbírságra ítélnek, de az is lehet, hogy börtönbe csuknak, sőt kiutasíthatnak az országból. Ezt nagyon nem szeretném. Meg tudnék én élni bárhol, hiszen jó képeket festek, valaki mindig megfizetné. Csakhogy szeretnék itt maradni. Azt hallottam, hogy az állami vezetésben íróféle emberek is ülnek. Maga biztosan ismeri őket. Szóljon már nekik, hogy szóljanak valakinek, hogy hagyjanak engem békében, ígérem, hogy legközelebb kíméletesebb leszek a szertelenkedő fiúkkal szemben. Állcsúcsra ütök, aztán madzaggal megkötöm a kezüket, és akkor hívom a rendőrséget. Beszél az ismerőseivel? Nagyon köszönöm. Látom, írók között is vannak rendes emberek.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 525 (Black plate)

Tudja, megkedveltem az öreg kőművest, jól elvagyok nála. A kézfogásos rajzot meg a sajátomként eladtam neki. Vállalom, hiszen jó rajz. A gonosz szemet persze fehérre maszatoltam, egyáltalán nem látszik. Ildikó halála után is segített rajtam. Valójában azért akarok itt maradni, mert minden héten virágot szeretnék vinni a sírjára.

Amarilla, a feledékeny kuvasz

Most a boldogság miatt vagyok gondban, uram, méghozzá a nagy kezdőbetűs *Boldogság* miatt. Tudom, hogy ez kissé furcsán hangzik, de majd mindjárt megmagyarázom. Jóságos öreg házigazdám, a Fehérhajú Szabadkőműves legújabban arra kér, hogy fessem meg temperával a nagy kezdőbetűs *Ünnep*et. Kérése indokolt és ésszerű, hiszen közeleg a karácsony, és megfestettem már neki a *Béké*t, a *Szeretet*et, a *Testvériség*et meg az ehhez hasonló dolgokat olajjal, temperával vagy vízfestékkel, az öregúr elmondta, hogy miképpen képzeli el ezeket a magasztos fogalmakat, én meg vászonra mázoltam látomásait, és mindketten elégedettek voltunk. Csakhogy ezúttal nincs semmiféle épkézláb ötlete, viszont mindenképpen *Ünnep*et akar, de hiába hajoltunk össze és elmélkedtünk napokig, csak addig jutottunk, hogy egy karácsonyfa elférne a képen, meg aztán a boldogságot is illene ábrázolni, tekintettel arra, hogy az emberek olyankor ünnepelnek, ha boldogok, vagy ha boldogok akarnak lenni. Ennél tovább azonban nem jutottunk, márpedig én jó festő vagyok, a Fehérhajú Szabadkőműves is igényes ember, mindketten viszolygunk a szokványos ábrázolástól, egyedi alkotásokra törekszünk, de hát mindenkinek előfordulhat, hogy leblokkol egy-egy témánál. Végül eluntam a meddő elmélkedést, megkértem jóságos házigazdámat, hogy estére adja kölcsön a gépkocsiját. Természetesen kölcsönadta. Amióta megromlott a látása és mással festeti meg szárnyaló képzeletét, az autót sem hajtja, a szép fehér Volkswagen Golf kiglancolva pihen a garázsban, legfeljebb én mozgatom meg néha, de én is mindig tisztára pucolva viszem vissza a helyére. Ezúttal is tisztes szándékkal kértem el a kulcsát.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 526 (Black plate)

A külvárosi villából elhajtottam Budapest belvárosába, hogy utánajárjak egy kicsit a boldogságnak. Leparkoltam, ahol éppen volt szabad hely, téblábóltam az enyhén homályos utcákban, kiválasztottam egy bizalomgerjesztőnek látszó presszót, ahonnan szelíd hangulatvilágítás, és csöndes, majdnem családias zsibongás hallatszott ki. Beléptem, és a tompa fényben is azonnal észleltem, hogy a hely nem kimondottan bizalomgerjesztő, de ha már ott voltam, leültem és konyakot rendeltem, meg körülnéztem. Először egy élemedett korú hölgyre figyeltem fel, aki az egyik sarokban hátranyakló fejjel részegen aludt, az amúgy is szűkre szabott szoknyája felcsúszott majdnem a köldökéig, előtárulkozó combjait és altestét tökmaghéjak borították, merthogy a környező asztaloknál ugyancsak rövid szoknyás lányok ültek, tökmagot ropogtattak, a szétpattintott héjakat alvó barántójükre pöckölték, közben engem is szemrevételeztek, de miután közömbösséget színleltem, a továbbiakban nem törődtek velem. Volt ott két fiatalember is, nyilván a lányokra felügyeltek, az egyik teljesen kopaszra nyírt fejjel, a másik lenyalt sötét hajjal felügyelt, ők is tökmagot ettek. Kissé elképedtem a látványon, odalent a Balkánon megszoktam a tökmagok és a napraforgómagok ropogtatását, itt a Belvárosban azonban furcsállottam. Valami mégis megmaradt a hangulatvilágításban az általam elvárt belvárosi disztingválásból, mert ült ott egy nyakkendős úriember is, aki csöndesen merengett kávéscsészéje fölött, lábánál egy fehér szőrű kuvasz feküdt, előrenyújtott mellső lábaira hajtotta fejét és békésen nézett a világba, ami egyáltalán nem jellemző erre a kutyafajtára.

–Amarilla! Emlékszel még, hogy hány éves vagy? – kérdezte fennhangon a lenyalt hajú strici.

– Nem emlékszem.

– Tizenkilenc éves vagy – mondta a fiú.

– Köszönöm – hálálkodott az élemedett korú hölgy és tovább aludt a tökmaghéjak között.

– Amarilla a legboldogabb lotyó valamennyiőtök között – mondta a rövid szoknyás lányoknak a szellemeskedő fiatalember. – Elfelejt minden kellemetlen dolgot. Az életkoráról is megfeledkezik. Olyan, mint a kuvasz a kutyák között.

– Ez az általánosítás az én kutyámra egyáltalán nem vonatkozhat – mondta halkan, de sértődötten a nyakkendős férfi.

A fiatalember megpróbálta érvekkel alátámasztani állításait:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 527 (Black plate)

– Mielőtt lányokat kezdtem futtatni, kutyaidomár voltam. Becsületszavamra mondom, hogy a kuvasz a legfeledékenyebb, és ebből kifolyólag a legboldogabb kutya a világon.

Ebből parázs vita kerekedett. A disztingvált úr kivörösödött arccal tiltakozott.

– Nem igaz. Az én kutyám nem feledékeny. Két évvel ezelőtt megmagyaráztam neki, hogy nem szabad ugatnia, mert ezzel zavarja a szomszédok nyugalmát. Megértette, és két éve el sem vakkantja magát.

– Én megugattatom – mondta a szellemes fiú.

– Fogadjunk!

– Fogadjunk. Aki veszít, minden jelenlévőnek fizet egy italt. A lányokra ráfér a bemelegítés az éjszakai műszak előtt.

– Rendben.

A jól fésült strici a kuvaszhoz ment, leguggolt, és mondott valamit. A kutya a pofájába ugatott.

Mindenki nevetett, mindannyian kaptunk egy italt. Én a második konyakot.

– Szégyellheted magad, Aladár – mondta szemrehányóan a nyakkendős úr a kuvasznak, az meg bűnbánóan nézett rá. – Egyre nagyobb költségekbe versz. Ez többé ne forduljon elő!

– Fogadhatunk még egyszer – javasolta vidáman az ifjú idomár.

– Fogadjunk.

A kuvasz még legalább ötször elugatta magát, gazdája egyre szigorúbban korholta, aztán az asztalra csapott.

– Ha Aladár még egyszer ugatni merészel, ivartalanítom és átkeresztelem Amarillának. Az is gyönyörű magyar név.

Aladár ugatott, és később bizonyára Amarilla lett belőle. De akkor én már kimenekültem a presszóból. Imbolyogva nézelődtem a homályos belvárosi utcában, és arra gondoltam, hogy ilyen állapotban nem ajánlatos gépkocsit vezetnem. Leintettem az első taxit. Megállt, elgyötört arcú sofőr nézett meg magának, és kijelentette:

– Régóta megfogadtam, hogy részegeket és cigányokat nem engedek be a kocsimba. Pláne naplemente után. Rossz emlékeim vannak róluk.

– Én nem vagyok cigány – mondtam.

– Viszont tökrészeg – mondta ő.

– Felejtse el a régi rossz emlékeket és az életkorát – tanácsoltam. – Csak így lehet igazán boldog ember.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 528 (Black plate)

Megvetően gázt adott, és elhajtott az Andrássy út felé. Boldogtalan ember volt.

Én is eléggé boldogtalannak éreztem magam, és ettől dacos lettem, mert ilyen a természetem. Bevágtam magam a Fehérhajú Szabadkőműves fehér kocsijába és nekimentem a Dunának a Lánchídon keresztül, óvatosan hajtottam, nagyon figyeltem, nem mentem sem túl gyorsan, sem túl lassan, és nem is lett volna semmi baj, de a mi külvárosi utcánkban karambol történt azon az éjszakán. Tudja, ez olyan nap volt, amikor minden összejön... Szóval egymásnak csapódott egy törpebusz meg egy személygépkocsi. Vér folyt a keskeny úttesten, és rendőrök próbáltak intézkedni, azzal kezdték, hogy leállították a forgalmat. Engem is leállítottak, odajött hozzám egy törzsőrmester vagy törzszászlós, bemutatkozott, Galasek Ferencnek hívták, felszólított, hogy szálljak ki a kocsiból. Kiszálltam, ő mindjárt felmérte, hogy milyen állapotban vagyok, udvariasan arra kért, hogy várakozzak türelemmel, előbb elvégzik a sürgős és maszatos munkát, aztán majd velem is foglalkoznak, vagyis majd ellenőrzik az alkoholszintet az ereimben. Eközben megérkeztek a mentők, elég sok gépkocsi sorakozott fel addigra, az összeroncsolódott járgányokból véres embereket húztak ki, volt, aki jajgatott, volt, aki már jajgatni sem bírt. Én meg csak kóválygogtam, senki sem törődött velem, gondoltam egy merészet, beültem a Volkswagenba és észrevétlenül hazahajtottam. Az autót a garázsba állítottam, majd pedig lezuhanyoztam hideg vízzel, hogy valamennyire kitisztuljon a fejem.

Fél óra múlva csöngettek. Immár tisztuló fejjel mentem a kapuhoz, Galasek törzszászlós állt ott, és egy kulcscsomót nyomott a kezembe.

– Hazahoztam az autóját – mondta. – A roncsok mögött tetszett hagyni a kocsit, a forgalmi engedéllyel együtt. Innen olvastam ki a címét.

Eltátottam a számat a budai külvárosi sötétségben, és nem értettem, hogy miről van szó, tisztuló fejjel is csak annyit tudtam dadogni:

– De hát... én behajtottam a garázsba...

A rendőr türelmesen magyarázott:

– Tudja, minálunk is elég sok fehér Volkswagen van használatban. Maga szeszgőzös zavarában tulajdonképpen meglovasított egy rendőrautót. Azzal jött haza, ami számunkra igen kellemetlen, mert időnként el kell számolnunk a gépkocsikkal. Vagyis cseréljük ki gyorsan az autókat, mindenki megkapja a sajátját, azután maga belefúj a szondába, és azt hiszem, legalább 127 évre bevonjuk a jogosítványát.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 529 (Black plate)

Nevethetnékem támadt, de nem mertem nevetni, mert féltettem a jogosítványomat. Megpróbáltam kompromisszumra törekedni.

– Ma este mérvadó helyen azt hallottam, hogy a kutyák között a kuvasz a legboldogabb – mondtam –, mert könnyen felejt. Folyton elugatja magát.

– Hagyja ezt a képletes beszédet – mordult rám Galasek Ferenc. – Két hullát és három súlyos sérültet takarítottam el az imént, könyékig véres vagyok, és mára kissé elegem van a világból.

– Felejtsük el a csúnya emlékeket, a véres embereket és ezt az ostoba autócserét – javasoltam.

Rövid gondolkodás után a törzszászlós bólintott. Boldog ember akart lenni, hajlandó volt felejteni. Kicseréltük az autókat és barátságban váltunk el.

Ezek után úgy döntöttem, hogy az *Ünnep*et a következőképpen festem meg: zöld fenyőfával, a két Amarillával, mármint az ugató kuvasszal és a tökmaghéjjal borított hölggyel. Esetleg Galasek törzszászlóssal... Hogy így már túlzsúfolt lenne a kép? Nyilván megint igaza van, uram. Mindig mondtam én, hogy az írók között is akadnak értelmesek. A törzszászlóst kihagyjuk, a boldogsághoz untig elég a fenyőfa és a két Amarilla. Egyedi alkotás lesz, a Fehérhajú Szabadkőművesnek biztosan tetszeni fog.

Svédkályha

Igazán nem vagyok hálátlan ember, uram, magának is hoztam ajándékba egy festményt, mást sajnos nemigen tudok ajándékozni, de őszintén remélem, hogy az írók is szeretik a szép festményeket, kissé megszínesítik a poros könyvekkel telezsúfolt szobákat, és maga igazán megérdemel egy kevés vidám színességet az életében, hiszen sok hasznos tanácsot adott már nekem, és az sem zavar, ha esetenként esetleg tétovának tekint engem, valakitől ugyanis azt hallottam, hogy a kényeskedőbb szellemiségű írók általában butáknak tartják a festőket, a focistákat, na és persze a színészeket. Hogy maga nem ilyen fajta? Ennek örülök. Javasolnám, hogy a képet a két ablak közé akassza fel, ott amúgy is eléggé piszkos-sárga a fal a sok dohányfüsttől, nem árt egy kis színváltozás.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 530 (Black plate)

Hol is tartottam? Ja igen, azt kezdtem el magyarázni, hogy nem tartozom a hálátlan emberek közé. Ez tényleg igaz. A Fehérhajú Szabadkőművesnek is hálás vagyok, amiért fedelet ad és megbízásokkal halmoz el, néha azonban idegesítő ötletei támadnak. Legújabban arra kér, hogy fessek egy képet *Meleg otthon* címmel. Számomra ez valahogy dagályosan, majdnem giccsesen hangzik, meg hát nincs is semmi festői ötletem, illetve kezdetben nem volt. Emlékszem ugyan gyermekkorom meleg otthonára, abból is leginkább a svédkályhára. Sohasem látott svédkályhát? Egy valamirevaló írónak illene tudni... Na mindegy. A svédkályha nagyon praktikus valami. Tűzhely meg kemence egyszerre. A tűzlapján megfőnek az ételek, miközben üreges falai lassan vezetik a füstöt a kéménybe, a falak átforrósodnak és kellemes meleget árasztanak. Spórolós családban nőttem fel, magyarán igen szegények voltunk, energiatakarékossági megfontolásból kombinálnunk kellett a főzést a hathatós melegítéssel. Később azonban eltávolodtam a meleg otthontól, mindenféle hideg albérleti szobákban laktam a pétervári rideg és vastag falak tövében, amíg a festészetet tanultam, aztán meg Csontváry nyomán, amint ezt tudja, elmentem Mosztárba megfesteni a híres hidat, nem volt akkora szerencsém, mint Csotvárynak, a híres hidat szétlőtték, és én hetekig, sőt hónapokig dekkoltam egy salétromos pincében, ami mindennek nevezhető, csak éppen meleg otthonnak nem. Budapestre költözésem, vagy inkább futásom után talán túlságosan direkten értelmezem a melegség fogalmát a festmény elméleti felvázolásakor. Folyton a svédkályha körüli emlékeimben toporogtam, miközben lógó fejjel jártam a pesti utcákat valamiféle inspirációra várva. És bejött. Az öreg Szabadkőművesnek időnként idegesítő ötletei vannak, a végén azonban valahogy mindig jóra fordulnak. Bizonyára így sikerült neki annak idején ifjú vegyészmérnökként feltalálni azt a világhírű szigetelő kulimászt, aminek jövedelméből élemedett korában is gondtalanul megél. A *Meleg otthon* is kiválóra sikeredett. Alkotói töprengéseim közben ugyanis összefutottam Kolompár Ferivel, egyik gyermekkori barátommal. Legalább húsz éve nem találkoztunk, most meg egyszer csak a Madách téren szolárium-barnán kiszállt egy flancos autóból, rám bámult, talán el is sápadt egy kicsit barna bőre alatt, mintha kísértetet látna, és én is eléggé bután nézhettem vissza. Azután összeölelkeztünk, Kolompár Feri meghívott ebédre egy közeli és igen drága vendéglőbe, ahol szerinte remekül készítik a rántott borjúlábat. Ez igaz is volt. Jóízűen falatoztunk, és persze hogy gyermekkorunkat elevenítettük fel. Kolompárék utcánk legvégén egy szánalmas putriban laktak, de nem panaszkodtak sorsukra, ők vol-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 531 (Black plate)

tak az egyetlen cigány család azon a környéken, a családfőt, az apát Debelyák Dusánnak hívták, szerb cigányzenész volt, egy szót sem beszélt magyarul, ellenben ha berúgott, az éjjeli szerb nóták zenélése után mindig magyar nótákat énekelt hazatérőben. Tűrhető hangja volt. Nem tudom, hogy magának milyen tapasztalatai vannak ezen a téren, de a mi falunkban közismert tényként regisztráltuk, hogy a magyar cigányzenészek remekül játszanak hegedűkön és egyéb vonós hangszereken, énekelni viszont nem tudnak, a szerb cigányzenészek meg többnyire tamburákat pengetnek és harsányan énekelnek hozzá. Sohasem értettem, hogy ez miért van így, mármint, hogy az egyik bandának van hangja, a másiknak nincs, és ma sem értem. Elég az hozzá, hogy Debelyák Dusán hangos óbégatással szórakoztatott bennünket éjszakánként, a dalait nehezen tudnám felidézni, mert a nyelvi bizonytalanság miatt gyakran összezagyválta a szavakat és strófákat, arra emlékszem, hogy legkedesebb nótája egy hosszúlábú gólyáról szólt, akit harsogóan arra kért, hogy ne szálljon a tóra, és a végét helyes, szomorú magyarsággal úgy énekelte hogy:

Ne zavard a vizet!
Hadd igyak belőle!
Hadd igyak belőle!!
Hadd haljak meg tőle!!!

A tamburás kocsmai szerb énekek után bizonyára megnyugtatta ez a bánatos magyarkodás, napközben pedig vezeklően hallgatott, hiszen amúgy sem tudott volna beleszólni utcánk magyar beszédébe.

Kolompár Feri anyja családi nevét viselte, amit furcsállottunk, de nem feszegettük a dolgot, jól megvoltunk a jó kedélyű fiúval, csupán a bújócskázásnál kifogásoltuk sunyiságát, tudniillik ez a játék úgy néz ki, hogy rajzolunk egy kört a fűbe, a hunyó befogta a szemét, százig számolt, a többiek addig elbújtak a bokrok és a cserjék közé, aztán a hunyó a keresésükre indult. Innentől kezdve már az ügyeskedésen múlott, hogy ki fog először a körhöz futni és a körbe köpni. Kolompár Feri alattomos hunyó volt, úgy tett, mintha keresne bennünket, de folyton a kör mellett sündörgött, és ő köpött bele előttünk. Egyéb játékokban azonban korrektül viselkedett. Sokáig elbarátkoztunk volna, de egy esős őszi éjszakán a vályogputri megroggyant a talajvíztől, és Debelyák Dusán máshová költözött családjával.

Ezeket az emlékeket elevenítettük fel, és közben másról is beszélgettünk a rántott borjúlábak mellett és elegáns öltözékű vendégek között. Kolompár

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 532 (Black plate)

Feri elmondta, hogy ő már évekkel ezelőtt Budapestre költözött, négyszobás lakása és csillogó kocsija van, érdekelt bizonyos jövedelmező vállalkozásokban, tisztes jövedelemmel rendelkezik, ami abból is látszott, hogy ki tudta fizetni a borjúlábakat, és fényes püspöklila öltönye messze felülmúlta az én kopott ruházatomat. Én röstelkedve bevallottam, hogy kegyelemkenyéren élek a Fehérhajú Szabadkőművesnél, megrendelésre festek képeket, sajnos későn költöztem át anyaországomba, és jelenleg éppen a meleg otthon problémájával bajlódom. Kolompár Feri azonnal megvigasztalt. Majdnem gőgös magabiztossággal közölte, hogy heteken belül jutányos áron szerez számomra meleg otthont. Bizonyos kerületekben – nem árulom el, hogy melyekben, mert nem publikus a dolog – nyomorgó roma családok élesen tiltakoznak embertelen lakás- és megélhetési körülmények miatt, őket az érintett kerületek – mellesleg egész közel vannak a belvároshoz – átköltöztették humánusabb környezetbe, megnyugtatva ezzel az emberjogi szervezeteket, elhagyott lakásaikat pedig abszolút olcsó pénzért eladják munkálkodásra hajlamos egyéneknek, még a határon túlról érkezett magyaroknak is, hogy ezzel elősegítsék nemzeti fölemelkedésünket. A borjúlábszárak elfogyasztása után Kolompár Feri megmutatott a közelben három ilyen lakást. Az egyik megtetszett. Omladozó bérházban van, a házat állítólag majd renoválják kívülről, a lakás falain obszcén feliratok éktelenkednek, a konyhából és a fürdőszobából még a csaptelepeket is kitépték a lakók, akik nem voltak hajlandók méltatlan körülmények között élni, én azonban olcsó pénzért beköltöznék. Lenne meleg otthonom. Új csaptelepeket szereltetnék be, a falakat átmeszelném, és mindenféle szívderítő freskókat festenék rájuk. Értek az ilyesmihez, ez a szakmám. Tulajdonképpen azért jöttem magához, hogy ötleteket kérjek a freskókhoz. Azután az egészet egyetlen festményre lepingálnám a vegyészkedő öregúrnak. Segít nekem? Régebben megírt könyveiből is kölcsön adhat használható gondolatokat.

Figyel rám egyáltalán, uram? Azért kérdezem, mert látom, hogy az újságot lapozgatja. Nem hiszem, hogy valami érdekeset talál benne. Én már legalább öt napja nem vettem újságot a kezembe. Amióta Kolompár Ferival találkoztam. Fontos lenne nekem a meleg otthon, folyton ezen töprengek... Mit mond? Az éjjel lövöldözés volt a borjúlábas étteremben és megölték...? Adja már ide azt az újságot!

Úristen. Tényleg lelőtték Kolompár Ferenc délvidéki származású vállalkozót! Ez az én Kolompár Ferim. Valamelyik elegáns öltözékű vendég tehette, aki bizonyára szintén vállalkozó. Néhányan igen ellenségesen méreget-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 533 (Black plate)

tek bennünket, miközben a rántott borjúlábat fogyasztottuk... Valaki tehát mégis megelőzte Kolompár Ferit. Beleköpött püspökliba köreibe. Ez azt jelenti, hogy egyelőre még nem lesz saját meleg otthonom. Most aztán végképp nem tudom, hogy mit fessek meg a Fehérhajú Szabadkőművesnek.

A svédkályhát? Komolyan mondja?

Bizonyára megint igaza van. Megfestem a svédkályhát, rárajzolok majd néhány régies cikornyát: bokrokat, cserjéket, virágokat... Az ilyesmi egy jó festményen bensőséges hangulatot áraszt.

(Tekintet, 1998/6. sz.)

Egy regény vége

Tulajdonképpen már egy egész regényt elmeséltem önnek, uram, igaz, hogy kissé darabosan meséltem, de ha jobban odafigyelt, szépen összeilleszthette a részeket, a regénynek akár egy szép címet is adhatnánk, mondjuk azt, hogy *Az angyali vigasság.* Attól tartok azonban, hogy ön nem figyelt kellőképpen, vacsorázott vagy éppen az ereit próbálta felvágni ezzel az életlen vendéglői késsel, néha az volt az érzésem, hogy egyáltalán nem érdeklik az én szép-szomorú történeteim, pedig én igazán erőlködtem, nem mintha komolyan elhinném, hogy tényleg fel akarja vágni az ereit, de azért mégis erőlködtem, végezetül még csak annyit tehetek, hogy befejezem a regényt. Azzal fejezem be, hogy közlöm, nem kedveltem meg önt túlságosan, uram, az az érzésem, hogy régről ismerem magát, még gyerekkoromból, ahonnan a történeteimet felidéztem, vagy ha nem is ismerem, mindenképpen emlékeztet valakire, mégpedig egy hegyesorrú, patkányszerű fickóra, aki egyszer nagy verekedést robbantott ki, de ugyanakkor emlékeztet egy Gyilkos nevű lógó nyelvű lóra is, attól függően, hogy hogyan fog viselkedni a regény befejezése után; ha nyugodtan kifizetteti velem a vacsoráját és ha holnap este ezzel az érfelvágási trükkel újabb potyavacsorát tarhál valakitől és közben ismét régi történeteket hallgat, akkor biztos leszek benne, hogy ön az a bizonyos patkányszerű fickó, ha viszont még egy nagy vágtát csinál a világba, akkor már-már jószívvel fogok emlékezni magára, akárcsak a Gyilkos nevű lóra.

Kezdjük a Gyilkos nevű lóval. Meséltem már róla, arról a szerencsétlen, hajlott hátú, lógó nyelvű vén gebéről van szó, amelyik egy napon megva-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 534 (Black plate)

dult, keresztbe fordította a kordét a betonúton és egy teherautó halálra lapította a kordén ülő Kalmár Gyurit, a lónak nem történt semmi baja, de senkinek sem kellett, végül Velez János bácsi kötötte be az istállójába, és mi Gyilkosnak neveztük a vén gebét, de bármennyire is haragudtunk rá, kölcsön kértük, és utolsó útján még elvitt bennünket a szomszéd faluba, és ami fontosabb, haza is hozott bennünket. A szomszéd faluba tél végén egy vasárnap délután mentünk át futballozni. A meccset Toma Gyuri beszélte meg az ottani telepes fiúkkal, és felajánlotta nekünk, hogy állítsunk össze közös csapatot a szomszéd falubeliek ellen. A felajánláson nagyon meglepődtünk, Toma Gyurit szívből utáltuk, őt is meg az egész bandáját, igen sokszor összeverekedtünk velük, aztán mégis elfogadtuk az ajánlatot, talán azért, mert a hosszú, havas télen ráuntunk a lassú mozgásra és vágytunk a gyorsabb mozgásra, talán az örökös civakodásra és verekedésre is ráuntunk egy kicsit, rövid időre kibékültünk Toma Gyuriékkal, és összeállítottuk a közös futballcsapatot, tőlünk öten – Szivel Sanyi, Burai J., Hodonicki Oszkár, Virág Péter és én – voltunk benne, Toma Gyuri bandájából meg hatan, tartalékjátékosokat nem jelöltünk ki. Ezek után kölcsön kértük Velez János bácsi szekerét és a Gyilkos nevű lovat.

Vasárnap ebéd után felültünk a szekérre és elindultunk a szomszéd faluba. A hó elolvadt már ekkor, de még elég hideg volt, a vén, lógó nyelvű gebe lassan húzta a szekeret, Szivel Sanyi tartotta a gyeplőt, de nem merte túlságosan nógatni az öreg jószágot, azért amikor kiértünk a házak közül, néhányan leugráltunk a szekérről, kocogtunk mellette és ilyenkor mintha gyorsabban haladt volna a szekér és mi is bemelegítettünk a meccs előtt. Később a csapat másik fele kocogott, mi meg visszaültünk a szekérre. Körülöttünk megfeketedtek a hó alól előbukkant szántóföldek, a búzatáblák halványzöldek voltak. Békésen haladtunk előre az úton, de nem sokáig, mert Toma Gyuri ezúttal is hű maradt önmagához, veszekedésbe kezdett, most éppen a Gyilkos miatt.

– Hajszold meg egy kicsit ezt a vén dögöt – mondta Szivel Sanyinak. – Így sohasem érünk oda.

– Öreg ló ez már – mondta szánakozva Szivel Sanyi, holott a Gyilkost ő sem kedvelte –, és még vissza is kell jönnünk vele.

– Hazafelé viszont mindenképpen agyonhajszoljuk – mondta Toma Gyuri. – Megérdemli, hogy agyonhajszoljuk.

– Nem fogjuk agyonhajszolni – mondta Burai J. – Szép lassan elvisz bennünket a meccsre és szép lassan haza is hoz bennünket.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 535 (Black plate)

– Megölte a Kalmár Gyurit – mondta Toma Gyuri. – Mi meg megöljük a gyilkos dögöt.

– Nem biztos, hogy szándékosan ölte meg Kalmár Gyurit – mondta Burai J. – Azon a napon megvadultak az állatok a környékünkön. Megvadultak a birkák, a tehenek, még a libák is. És megvadult a Gyilkos is. Azt mondták, hogy egy lidérc vadította meg az állatokat.

– Nem hiszek a lidércekben – mondta Toma Gyuri. – Kalmár Gyuri viszont nagyon derék ember volt.

– A kútásók egyszer felültettek Gyilkos hátára – mondtam. – Lovagoltam a kendergyár körül a búzatáblákon, a napraforgó táblák között. Akkor találkoztam Kalmár Gyurival. Egy sarlóval csapkodta le a szép sárga napraforgófejeket és minduntalan azt hajtogatta, hogy immár semmi ember lett belőle. Előző este ugyanis megverte őt Szlimák Mihály.

– Nem hiszem, hogy a kis göcsörtös Szlimák Mihály megverte Kalmár Gyurit – mondta Toma Gyuri.

– Ott voltam a kútásóknál, amikor Szlimák Mihály leütötte Kalmár Gyurit – mondtam. – Saját szememmel láttam.

– Mit kerestél te a kútásók között? – kérdezte Toma Gyuri.

– Semmi közöd hozzá – förmedtem rá. – Kocogj inkább egy kicsit, mert megmacskásodnak az izmaid és semmit sem érsz majd a focimeccsen.

Toma Gyuri leugrott a szekérről és bemelegített, de azért továbbra is acsarkodott a Gyilkos ellen.

Aztán mégis beértünk a szomszéd faluba, a Koplalóra kellett mennünk, a Koplaló a falu másik végén volt, szép főutcán zörögtünk végig, kétoldalt szép nagy sváb házak álltak, persze most már nem a németek, hanem a telepesek laktak bennük. A telepes fiúk már vártak bennünket a Koplalón.

Harsányan röhögtek, amikor meglátták a Gyilkost, minket viszont ugyan kedvesen fogadtak, kezet ráztak velünk, sőt még össze is ölelkeztünk. Aztán elkezdtünk focizni, és ekkor már nem ölelkeztünk, elég keményen rúgtuk egymást, a hosszú, havas tél után mindannyian megvadultunk egy kicsit, kemény mérkőzést vívtunk, 3:2-re győztünk. A kövér Hodonicki Oszkár nagyon jól védte a kapunkat, Burai J. két gólt rúgott, Szivel Sanyi egyet, tulajdonképpen valamennyien jól játszottunk. A telepes fiúk elszomorodtak ugyan, de azért sportszerűen belenyugodtak a vereségbe. Nem búcsúztak el tőlünk kimondottan szívélyesen, de barátságosan integettek utánunk, amikor befordultunk Gyilkossal a főutcára. Hanem akkor hirtelen előbukkant az a patkányszerű fickó, akit a történet elején említettem, és aki lehet,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 536 (Black plate)

hogy éppen ön volt, uram. Odafutott a szekerünkhöz, a szekér végében a kis Burai J. ült, lábát az út fölé lógatta.

– Két gólt rúgtál, igaz? – kérdezte a patkányszerű fickó.

– Igen – mondta Burai J.

– És most boldog vagy?

– Boldog vagyok – mondta Burai J.

– Eljöttetek ezzel a kivénhedt gebével és megnyertétek a meccset. Ezért vagy boldog?

– Ezért.

– Te ugyebár magyar fasiszta vagy? – kérdezte a patkányszerű fickó.

– Nem vagyok fasiszta – mondta Burai J. – Te viszont mocskos patkány vagy.

A patkányszerű fickó ököllel Burai J. arcába vágott. A kis Burai J. érzékeny lelkű, de gyorsan feldühödő gyerek volt. Leugrott a szekérről és gyorsan kétszer visszaütött. Erre fenyegetően hozzánk rohant a többi telepes fiú is. Valamennyien leugráltunk a szekérről és elkezdődött a verekedés. Mi elég jó verekedők voltunk, Toma Gyuri bandája is tudott verekedni, hiszen leginkább egymáson gyakoroltunk, most viszont egyazon oldalon küszködtünk a telepes fiúk ellen, akik szintén jól verekedtek, meg otthon is érezték magukat, de még így is visszaszorítottuk őket egy kicsit. Akkor az út széléről elkezdtek bennünket kövekkel dobálni. Ez sem volt veszélytelen dolog, könnyen befakaszthatták volna a fejünket, szerencsére senkinek sem tört be a feje, néhány kődarab azonban eltalálhatta a Gyilkost, mert a lógó nyelvű ló hirtelen felnyerített és felágaskodott. Szivel Sanyi felugrott a szekérre, megragadta a gyeplőt, de érezte, hogy nem tudja megfékezni a Gyilkost, ezért lekiáltott:

– Ugráljatok fel a kocsira!

Felugráltunk a szekérre és Szivel Sanyi akkor nekiengedte a Gyilkost a szép főutcának. Robogtunk és éktelenül zörögtünk a szép német házak között, a telepes fiúk ámulva elmaradtak mögöttünk. A Gyilkos meg futott előrenyújtott nyakkal és mintha a háta sem lett volna annyira hajlott, kifutott a faluból a szekérrel és a fekete szántóföldek között is tovább vágtatott. Szivel Sanyi feszesre húzta a gyeplőszárakat, most már lassíthattunk volna, de a Gyilkos végigfutotta az utat hazáig, anélkül, hogy hajszoltuk volna. Mire beértünk a falunkba, mi már nagyon fáztunk a szekéren, a Gyilkosnak viszont habos volt a nyaka és a háta. Velez János bácsi aggódó arccal vezette be az istállóba az öreg lovat, ott lecsutakolta, de ez sem segített rajta. A Gyilkos még akkor éjjel lefeküdt a szalmára, hörgött és a nyelve jobban kilógott, mint va-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 537 (Black plate)

laha. Három napig hörgött, akkor elpusztult. Még akkor sem bocsájtottuk meg neki teljesen, hogy egy nyáron megölte Kalmár Gyurit, de azért mármár jószívvel gondoltunk a Gyilkosra.

Hát ez lenne a regény vége, uram. A vacsoráját kifizettem, és ön nem vágta fel az ereit. Ez is valami. Most elmegyek. Nem állítom, hogy kimondottan örültem a találkozásnak, de mégis... elmondtam egy jó történetet. Később pedig majd megtudom, hogy tényleg ismertem-e önt régebbről, vagy csak emlékeztet valakire.

(Tekintet, 2000/2–3. sz.)

Átlósan az utcán

M. Holló János sohasem gondolta volna, hogy egyszer majd valahol Svédországban, egy festői tó mellett lobogó tűz melegénél, Szent Iván éjszakáján fogják a képébe mondani, hogy a délvidéki magyarok tulajdonképpen az összmagyarság legpocsékonyabb nyúlványa. Őrá természetesen nem vonatkoztatták eme elmarasztaló általánosítást, de a lobogó tűz melege mintha így is alább hagyott volna, néhány percig elmélázott azon, hogy lényegében még szerencséje van, mert ugyanezt a képébe mondhatták volna hónapokkal korábban húsvét tájékán is, így legalább késleltette a kemény szavakat.

Eredetileg ugyanis a húsvéti ünnepekre akarta meghívni Stockholmba egy ottani magyar református vagy talán ökumenikus gyülekezet, de az is lehet, hogy inkább kulturális egyesület – M. H. János ezt nem tudta pontosan kibogozni –, a kedves meghívólevél azonban hibátlan magyarsággal íródott és egy kellemes női hang idegen akcentus nélkül beszélt vele telefonon, illett hát elfogadni a meghívást, csupán a kora tavaszi időponttól óvakodott, attól tartott, hogy odafent északon olyankor még bizonyára barátságtalanul szeles, nyirkos és hűvös idők járnak, így aztán megegyeztek Szent Iványban, akinek napja Skandináviában szintén munkaszünettel járó igen nagy ünnep, akkor is meg lehet tartani egy-két magvas előadást a Délvidékről, főleg pedig a délvidéki magyarokról, merthogy a meghívásnak ez volt a célja.

Kezdetben úgy látszott, hogy jól okoskodott, hűvös nyirkosság helyett napsütés várta Stockholmban, és ezenkívül barátságos és kedves emberek,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 538 (Black plate)

kényelmesen elszállásolták és közben kissé röstelkedve elmagyarázták neki, hogy Svédországban valamikor a hatvans évek végén vagy a hetvenes évek elején a kormány olyan határozatot hozott, hogy a polgároknak a továbbiakban kötelező a tegeződés, nemcsak a hivatalokban, hanem a családban is, mert ez így praktikusabb, és ez természetesen vonatkozik a bevándorlókra, tehát a magyarokra is, kivételt csupán a királyi család tagjai képzenek, őket magázni kell. M. H. J. kissé csodálkozva és kétkedve regisztrálta a hallottakat, de úgy gondolta, jól nevelt vendégként illik tiszteletben tartani a vendéglátó ország előírásait, összetegeződött hát mindenkivel, akikkel találkozott, fiatalokkal, öregekkel, nőkkel, férfiakkal egyaránt. Radnai Pállal, az ősz hajú, ősz bajuszú, de fekete szemöldökű nyugalmazott erdőmérnökkel is.

Radnai Pál markáns öregúr volt, szúrós, gyanakvó szemekkel figyelte a környező világot, mint általában a sokat tapasztalt emberek, merev rosszkedvűség ült az arcán, mégis készségesen felajánlotta, hogy megmutatja M. H. J.-nek a svéd fővárost. Ő még '56 legvégén disszidált ide, munkába állt, szakmájánál fogva bejárta egész Skandináviát, megtudott mindent a nagy félszigetről, amit tudni érdemes, később módos turistaként bejárta a fél világot, és a fél világról is tájékozódott, Stockholmot pedig tökéletesen kiismerte.

Három napig járták céltudatosan a várost, M. H. J. megszemlélte a királyi palotát, a közeli vízparton magokat szórt a vadkacsáknak, megszemlélte továbbá a templomokat, múzeumokat, bejárta az egész belvárost, Radnai Pál mindvégig nagy hozzáértéssel tájékoztatta a látottakról, olyan okosan magyarázott, mint egy városkutató egyetemi tanár, aki unalmában néha felcsap idegenvezetőnek. Időnként leültek egy söröző kertjében valamelyik sétálóutca végén, híg sört fogyasztottak, és Radnai Pál ilyenkor történészi jártasságát is bizonyította, persze minden nagyképűség nélkül. Elmondta például, hogy az acélkorszakig Svédország igen szegény volt, de miután kelendő áru lett az acél, és kiderült, hogy a svéd bányákban található a leggazdagabb érctartalmú vas, az ország is nekilendült a gazdagodásnak, a háborúkat megfontoltan elkerülték, faházaik falát pedig a vasolvasztás valamiféle melléktermékével, aminek a nevét M. H. J. nyomban elfelejtette, rozsdásvörösre festették, és ez nagyon tetszett az embereknek, nem beszélve arról, hogy ez a kulimász a korhadást is meggátolta. Svédországban ma is rengeteg a faház, az ország még mindig gazdagodik, a boltokban már számtalan színű és árnyalatú festék kapható, az emberek azonban ma is szinte kizárólag a rozsdavöröset mázolják rá faházaik külsejére... A svéd zászló pedig a kék tengert és tavakat, valamint a sárga repceföldeket szimbolizálja...

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 539 (Black plate)

M. H. J. fokozatosan elkábult a sok egyébként hasznos információtól, a harmadik napon bosszúsan kifakadt.

– Miféle sört iszunk itt már napok óta? Ritka pocsék íze van.

– Sajnos, igazad van – mondta Radnai Pál. – Az egyik német barátom szerint olyan az íze, mint a szódavízé, amibe a bivaly beletüsszentett. Mellesleg az ereje, vagyis a szesztartalma is nagyjából annyi.

– Kinek jó ez?

– Az egész nemzetnek. Tudod, a svédek higgadt, udvarias, békés emberek. Viszont rendkívül rossz részegek. Régen, amikor még olcsón lehetett kapni erős söröket és még erősebb italokat, a svéd férfiak állítólag gyakorta berúgtak a kocsmákban hétvégén, békés természetük megbolydult, hazamentek és menetrendszerűen eltángálták asszonyaikat. Azután hétköznapokon józanul, fegyelmezetten és szorgalmasan dolgoztak, szelíden viselkedtek, de hétvégén ismét eltángálták az asszonyt. Ezért hát egekbe kellett emelni a borok és a tömény italok árát, a sörök erejét pedig mélyen lecsökkentették. A családi béke érdekében. Vagyis megtörténtek a megfelelő intézkedések, a megfelelő felsőbb helyekről.

– Azóta nem verik a feleségeket?

– Tudtommal nem. Túlságosan drága mulatság lenne.

– Eszerint igazán dicséretes intézkedés született.

– A svéd nőknek azóta vastagra dagadt az önérzetük. Ma már azt is sértésnek veszik, ha a férfiak udvariasan maguk elé engedik őket a kijáratnál vagy bejáratnál, vagy ha a ruhatárnál lesegítik róluk a kabátot. Ez megkérdőjelezi az egyenrangúságukat.

M. H. J. ekkor ismét kételkedni kezdett és csöndesen azt mondta:

– A dicséretes intézkedéseknek is lehetnek hátulütői. Egyszer a tegeződési rendeletben is felbukkanhatnak hiányosságok. Ha nekem otthon kormányrendelettel parancsolnák meg a kötelező tegeződést, esküszöm, hogy még a szomszéd kutyáját is lemagáznám.

Radnai Pál félrebillentette a fejét és újabb okos magyarázatba kezdett.

– Különböző nemzeteknek különböző a vérmérsékletük, a mentalitásuk. A gének és a történelmük behatárolja őket. Én sokfelé jártam a világban, és mindenütt nagy figyelemmel tanulmányoztam a nemzetek vérmérsékletét, méghozzá teljesen megbízható és egyszerű módon.

– Van ilyen?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 540 (Black plate)

– Van. Én találtam ki. Az utcán járkáló, siető vagy sétáló emberek előtt logikus ok nélkül keresztbe vágtam a túloldalra, azután váratlanul vissza, majd megint a túloldalra...

– Sehol sem vágtak szájon emiatt?

– De igen. Háromszor. Amerikában, Arkansas államban egy cowboy kalapos férfi ököllel leütött, Ankarában egy morózus kurd hasba rúgott, Budapesten pedig a Madách téren egy nyakkendős úr elgáncsolt, bevertem a fejemet az egyik kőoszlopba. Másutt azonban megúsztam testi sérülés nélkül. Sokszor kiabáltak rám, másutt szitkozódtak, vagy nevettek rajtam, de nem bántottak. Vérmérséklet kérdése az egész.

– Kipróbálom – mondta M. H. J. – Végig keresztezem ezt az egész sétálóutcát.

– Nem veszélytelen dolog – figyelmeztette Radnai Pál. – A svédek ugyan szelíd emberek, de akadhat köztük ingerlékeny egyéniség is.

M. H. J.-nek enyhén émelygett a gyomra a híg sörtől, és ettől ő vált ingerlékennyé.

– Legfeljebb visszaütök – mondta. – Vérmérsékletem ezt diktálja. Menjünk.

Radnai Pál fizetett, azután elindultak. Végigmentek a sétálóutcán, M. H. J. többször átvágott a járókelők előtt egyik oldalról a másikra, láthatóan teljesen értelmetlenül, nem szólt rá senki, utat engedtek neki, még csak meg sem mosolyogták.

A következő napon, Szent Iván napján, kora reggel gépkocsiba ültek Radnai Pállal, és elindultak a festői szépségű tó felé. Négy- vagy talán ötszáz kilométert autóztak, M. H. J.-nek volt ideje nézelődni, és nemzeti hovatartozása folytán majdnem irigykedve bámulta meg a hatalmas fenyveserdőket, a sárga repceföldeket és a rozsdavörös faházakat.

A festői szépségű tó mellett is két igen nagy méretű teraszos faház között parkoltak le, az emeletes faházakban sokan elférhettek, és voltak is ott legalább ötvenen, Skandináviában letelepedett magyar családok gyermekeikkel, akik Szent Iván ünnepén összegyűlnek itt, hogy kibeszélgessék magukat egymás között.

– Főleg erdélyiek – magyarázta Radnai Pál. – Akad néhány anyaországi is, és állandó vendégünk egy kárpátaljai házaspár, de főleg erdélyi reformátusok jönnek itt össze.

– Én katolikus vagyok – mondta M. H. J.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 541 (Black plate)

– Nagyszívű gyülekezet ez – mondta Radnai Pál. – Befogadja a jóérzésű pápistákat.

M. H. J. bemutatkozott mindenkinek még a kisebb gyerekeknek is, majd megkérdezte Radnai Páltól:

– A gyerekek itt születtek a fenyvesek, a repceföldek és a tavak között?

– Igen.

– Ahhoz képest meglepően folyékonyan beszélnek anyanyelvünkön.

– Ezek az emberek vissza akarnak térni szülőföldjükre – mondta Radnai Pál. – Magyarul akarnak visszatérni.

M. H. J. még mindig nem tudta megbízható pontossággal kibogozni, hogy miféle szervezetnek vagy egyesületnek a vendége, de tetszett neki a nagyszívű gyülekezet, lelkes előadást tartott Délvidékről a nagyobbik faház legnagyobb termében egy díszes kandalló előtt, ami állítólag egymagában értékesebb, mint a két faház.

Tekintettel a hallgatóság összetételére és a feladott témában való járatlanságára előbb elmagyarázta, hogy mi a különbség Délvidék és Újvidék között, röviden felidézte a régi történelmi múltat és közelmúltat, a kelleténél talán hosszabban elidőzött a délvidéki magyarság fergeteges asszimilálódásánál, végül azonban az irodalomról elismerően szólt, utalt saját műveire is, és megmutatta néhány könyvét. Megtapsolták, leglelkesebben egy csinos, fekete hajú asszony tapsolt, és ez nagyon jólesett M. H. J.-nek.

Szürkületkor aztán nagy tüzet gyújtottak a tó partján, körülülték, és a különböző országokban megtelepedett férfiak és nők norvég, svéd, finn és dán vodkás- és pálinkásüvegeket adtak körbe, sőt még egy észt pálinkásüveget is, M. H. J.-nek ez ízlett a legjobban, ez mosta le leginkább a híg sörök ízét, és kissé szégyenkezett, hogy ő csak könyveket hozott magával.

A gyerekek a tó mellett szaladgáltak, a tűz körül egyre vidámabb és zajosabb lett az élet, senki sem rúgott be, csak erősen érződött a feloldódás, és Radnai Pál ekkor mondta ki szinte tudományos magabiztossággal:

– Szerintem a délvidéki magyarság az összmagyarság legpocsékabb nyúlványa. A te előadásod is erről győzött meg.

Ekkor kezdtek kihűlni a lángok. M. H. J. továbbadta az észt pálinkát és krákogva azt kérdezte:

– Ezt komolyan mondod?

– Legkomolyabban – bólogatott Radnai Pál, de mindjárt pontosított is. – Ez terád nem vonatkozik, biztosan tudom, hogy te kivétel vagy.

– Amiért átcikáztam a sétálóutcán?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 542 (Black plate)

– Részben. Meg aztán elolvastam néhány könyvedet. Nyugdíjas vagyok, ilyesmire is futja az időmből. Szóval ne vedd magadra, de komolyan mondtam, amit mondtam. Számtalan példával tudnám alátámasztani.

– Egyet mondjál!

Radnai Pál bedobott néhány hasított fadarabot a tűzbe, és a maga tudálékos módján elkezdett bizonyítani.

– Én keresztül-kasul bejártam Skandináviát, mostanság is gyakran eljárok Oslóba. Ott is van egy kisebb magyar közösség. Igyekeznek tartani magukat, gyerekeiket külön magyarórákra járatják. Kivéve a délvidékieket. Ők szerbórákra járatják csemetéiket és fiaiknak olyan neveket adnak, hogy Milán, Dusán, de leginkább az Igort kedvelik. A szolgalelkűség messzire elnyáladzik.

– Nem hiszem – mondta kétségbeesetten M. H. J.

– Pedig elhiheted – szólt közbe a szép, fekete hajú fiatalasszony, aki a közelükbe ült és most nem tapsolt. – Én Oslóban élek. A pocsék nyúlvány igen helyes kifejezés. A szolgalelkűség nagyon messzire nyáladzik, a gyávaság pedig még messzebbre.

M. H. J. nem ismerte az oslói mikroközösségeket, így hát ostoba mentegetőzésbe fogott. Mesélt a háború utáni atrocitásokról, megfélemlítésről, majd a váratlan viszonylagos jólétről, a polgárháborúról, ami mindenütt megzavarhatja egy kisebbségi népcsoport, tehát a délvidéki magyarság fejét is. Érezte, hogy nem meggyőző az érvelése, szerencsére eleredt az eső, közölték vele, hogy Skandináviában jellemző a szeszélyes időjárás, a tűz kialudt, valamennyien nyugovóra tértek a faházakban.

Lefekvés előtt Radnai Pál némi kajánsággal még azt mondta:

– Holnap honfitársakkal is találkozhatsz. Eljön Malmőből a Becskei család. Közép-Bácskából származnak. Ők a jobbik délvidéki fajtából valók. Minden évben eljönnek közénk.

És másnap délelőtt tényleg megérkezett a Becskei család. Egy nagydarab fiatalember, foglalkozását illetően állatorvos, csinos, szőke feleségével és göndör hajú kisfiával. M. H. J. sokadmagával éppen a kisebbik faház teraszán gyógyította másnaposságát erős kávéval és híg sörökkel. Becskeiék odajöttek hozzájuk, a nagydarab férfi bemutatkozott:

– Becskei Gyula vagyok. Állatorvos. Hallottam már rólad. Könyveidet nem olvastam, de biztosan nagyon jók. Örülök, hogy találkoztunk. Földiek vagyunk...

Bemutatkozott a csinos, szőke feleség is. Őt Rozikának hívták.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 543 (Black plate)

M. H. J. valamilyen érthetetlen okból rosszat sejtett, talán Radnai Pál éjszakai hanghordozása miatt. Megpróbált kedvesen társalogni.

– Szép gyereketek van... Biztosan okos is.

Becske Gyula ekkor szerbül odaszólt a göndör hajú kisfiúnak:

– Igorka, gyere ide, fogjál kezet a bácsival.

M. H. J. keserves másnapossággal körbenézett, kezet fogott Igorkával, úgy érezte, hogy ég az arca, mert Radnai Pál ezúttal szelíd szemekkel nézett rá fekete szemöldökei alól, és megismerkedésük óta először elmosolyodott ősz bajusza mögött.

– Mikor megyünk vissza Stockholmba? – kérdezte M. H. János.

– Holnap – mondta a markáns arcú öregúr. – Repülőgéped holnap este repít vissza, elég ha délelőtt elindulunk innen.

– Induljunk ma.

– Miért?

– Szeretnék még egyszer végigmenni a sétálóutcán.

– Keresztbe?

– Átlósan.

– Vagyis szeretnél visszaütni valakinek.

– Igen.

– Akárkinek?

– Akárkinek.

Radnai Pál megértő vendéglátóként viselkedett. Fél óra múlva már indultak is Stockholmba. M. Holló János bánatosan többször is végigment a sétálóutcán keresztbe, átlósan. Senki sem tiltakozott, nem szóltak rá, néhányan megmosolyogták.

(Kortárs, 1991/10. sz.; Irodalom Szemle, 2002/7. sz.)

Műfogsor az égből

Furcsa üzenetet kaptam Kuglicz Károly aranyművestől és ékszerésztől, így hangzott: „Rahmánovics Juszuf feltámadt. Megnézheted a műhelyemben." Leírta a címét is, a Szent István körútról nyíló egyik utcában van a műhely. Sokáig nem értettem az üzenetet, Kuglicz Károlyt már vagy tíz éve nem lát-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 544 (Black plate)

tam, hallottam róla, hogy ő is átköltözött Budapestre, és itt sikeres ember lett belőle, ami egyáltalán nem lepett meg, sikeres ember volt ő a Délvidéken is, sok arannyal és sok pénzzel, valamikor régen egészen jó barátok voltunk, csodáltam a kézügyességét, mint ahogy újból és újból megcsodálom minden kétkezi munkás kézügyességét, az ácsokét, az asztalosokét, a pogácsasütőkét és vízvezetékszerelőkét, de leginkább az ékszerészekét, nyilván azért, mert én fájdalmasan ügyetlen vagyok a magam két kezével, még egy szöget is csak többszöri próbálkozással és nagy üggyel-bajjal tudok beverni a falba. Kuglicz Károly viszont a legjobb ékszerész volt, akit addig ismertem, gyönyörű mütyürkéket csiszolt és faragott ezüstből meg aranyból, és persze hogy sokkal többre vitte az életben, mint én, de azért hosszú ideig barátok maradtunk, egészen első könyvem megjelenéséig. Büszke voltam magamra és a könyvre, az egyik tiszteletpéldányt Kuglicz Károlynak dedikáltam, elvittem az üzletébe, elébe raktam az üveglapra, az ezüstből és aranyból készített gyűrűk, melltűk, nyakláncok és karkötők fölé, nagyon ideje volt már nekem is hencegni valamivel ügyes kezű barátom előtt. Ő ránézett a könyvre, hanyagul félretolta, és megállapította, hogy a könyv csúnya. Igazat mondott, a könyv tényleg csúnya volt, különösen a csillogó ékszerek felett, meg egyébként is, kicsit vékonyra sikeredett, a fedőlapján hosszú nyakon gömbölyödő, deformálódott emberfejecskék meredeztek valami lila színű közegből, szóval igen szánalmas kis füzetté zsugorodott a fényes üveglapon, de nekem mégis rosszulesett ez a legyintő magatartás, kedvetlenül eloldalogtam a nemesfémek közeléből, a könyvet otthagytam, bár tudtam, hogy Kuglicz Károly sohasem fogja elolvasni. A viszonyunk, ahogy mondani szokták, elhidegült. Későbbi könyveimből már nem adtam neki, pedig akadt közöttük egészen tűrhető kivitelezésű is, de még egy ügyetlen kezű írónak is joga van olykor megsértődni.

Ezért nem értettem először az üzenetet. Hosszas töprengés után azonban kezdett valami derengeni. Lehet, hogy Kuglicz Károly mégis elolvasta első, csúnya könyvemet. Ebben a regényemben bukkan fel Rahmánovics Juszuf, azután végleg elmerül, merthogy vízbe fullad. Nem volt igazán életrevaló fiú, hiszen többségi anyanyelvűként az ipariskola magyar nyelvű tagozatára iratkozott, holott már akkor érezni lehetett, hogy a hatalom a testvériség és egyenlőség harsogása közben igyekszik a kisebbségeket iskoláikkal együtt bedarálni a többségbe, amiről természetesen nem lehetett nyíltan beszélni és írni, de én az eltévelyedett fiút következetesen Szegény Kis Rahmánovicsnak neveztem, és naivan arra számítottam, hogy zsenge iromá-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 545 (Black plate)

nyomból az olvasók megértik a többszörösen áttételes, bár helyenként kusza célzásokat, és méltányolják fiatalos bátorságomat. Bevallom őszintén, nemigen értékelték merész riogatásaimat, annál többen igen mókásnak ítélték meg az elnevezést, a Szegény Kis Rahmánovicsot, aki végül is majdnem komikus figuraként halálozott el. Erre most üzenetet kapok, hogy feltámadt. Elmentem hát a megadott címre, és döbbenten álltam meg egy maszszív vasajtó előtt. Percekig nézgelődtem, azt hittem, talán rossz helyen járok, ékszerekkel teli kirakatokra számítottam, ehelyett egy homokszínű vasajtót találtam egy koszlott háromemeletes bérház oldalában, de hát az ajtó fölé Kuglicz Károly nevét írták, némi tétovázás után megrugdostam az ajtót. Hangosan döngött, és szinte mindjárt kitárult, Kuglicz Károly állt előttem selymesen csillogó, narancssárga színű öltönyben. Mindig szerette a csillogást maga körül. Rám förmedt:

– Fölösleges dörömbölni! Ott van a csengő az ajtó mellett.

– Nem vettem észre – szabadkoztam. – Illedelmes kopogással ezen a várkapun meg semmire sem mennék. Senki sem hallaná meg.

– Hoztál könyvet?

– Nem. A legújabb regényem is igen csúnyán néz ki. Paprikavörös színű a borítója, olyan, mint egy mediterrán szakácskönyv.

– Az irodalom nem igazán fejlődőképes ágazat – mondta nagyképűen Kuglicz Károly. – Rossz szakmát választottál.

Ezután végre kezet ráztunk, és vállon veregettük egymást, hiszen régóta nem találkoztunk, és ma már én sem vagyok olyan sértődékeny, mint ifjúkoromban, nagyképű ékszerészekkel is hajlandó vagyok felújítani a barátságot. Kuglicz Károly intett, hogy kövessem, a súlyos vasajtót nyitva hagyta, mögötte kinyitott egy sokzáras faajtót, és meredek lépcsőkön indult a föld alá, én meg követtem. Tágas, kivilágított pinceszerű helyiségbe értünk, egy kisebb és egy nagyobb íróasztal volt benne, meg egy vakítóan megvilágított munkaasztal, e mögött egy hosszú, csontos férfi görnyedezett, apró szerszámokkal és sárga fémdarabokkal babrált, alacsony széken ült, félkörösre hajlította a hátát, de még így is legalább kétméternyi magas termetűnek saccoltam, mosolyogva bólintott felém, aztán mosolyogva folytatta a nemesfémek birizgálását. Forgattam a fejem, a kisebb íróasztalon számítógépet is láttam, a falak mellett néhány titokzatos szerkentyűt, amelyek akár értékesek is lehettek, mégis kárörvendve jegyeztem meg:

– Régen nem dohos pincében lapítottál. Több volt a csillogás körülötted.

Kuglicz Károly elvigyorodott.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 546 (Black plate)

– Van két csillogó üzletem igen frekventált helyeken. Itt lent csak adminisztrálunk, és megformáljuk az ékszereket, azután a föld alól a napvilágra visszük a drága holmikat, és drágán árusítjuk. Élénk forgalmat bonyolítok tisztes haszonnal.

Csalódottan ültem le a kisebbik íróasztal mögé a számítógéphez, és őszinte keserűséggel mondtam:

– Egy pillanatig abban reménykedtem, hogy megsajnálhatlak. De hát az ügyes kezű emberek mindig leköröznek engem.

Kuglicz Károly önelégülten elterpeszkedett a nagyobbik íróasztal mögött, szemmel láthatóan élvezte csalódásomat.

– Mondtam, hogy rossz szakmát választottál. Nem is értem, hogy miért hiányoztál nekem mostanában. Úgy látszik, nosztalgiázok, mert néha elfog a vágy, hogy segítsek az élhetetlen embereken. Rajtad is segíteni akarok.

A munkaasztal, vagy talán munkapad felé mutatott.

– Feltámasztottam neked Rahmánovics Juszufot.

Ismét jól megnéztem a hosszú ívben meghajló, mosolygó embert.

– Az én Szegény Kis Rahmánovicsom feleekkora sem volt, mint ez a fickó, és visszavonhatatlanul vízbe fulladt.

– Feltámasztottam neked. Azóta kétszer akkorára nőtt, és továbbra is Rahmánovics Juszufnak hívják. Komolyan.

– Honnan jött?

– Boszniából.

– Arrafelé gyakori a Rahmánovics családi név, és minden harmadik muzulmánt Juszufnak hívnak.

– Az első, csúnya könyvedben mégis te találtad ki. Itt van neked másodszorra is. Megint írhatsz róla. Kiváló ékszerész.

– Jobb, mint te?

– Sokkal jobb. Nagy szerencsém van vele. Igazi aranykéz az aranytárgyak között. Bármit tökéletesen megformál, amit nemesfémekből lehet.

– Nem zavarja, hogy róla beszélünk?

– Egy szót sem ért magyarul. Én viszont tudok beszélni vele. Így került hozzám, és nagyon feldobta az üzletemet. Életem legjobb délszláv nyelvű befektetése. Te is érted a nyelvét, mondhatnál neki néhány barátságos szót, nagyon hálás lenne.

– Majd később. Egyáltalán nem emlékeztet a Szegény Kis Rahmánovicsra. Legfeljebb az a boldog, vagy inkább bárgyú mosoly. Miért mosolyog egyfolytában?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 547 (Black plate)

– Azt hiszi, hogy a mennyországban van.

– Mennyországban? Itt? Ebben a nyirkos odúban?

– Itt is. Meg az egész városban. Az egész országban. Imádja Magyarországot.

– Magam is megpróbáltam imádni több alkalommal, de leginkább orrba vertek.

– Te nem meztelenül léptél magyar földre. Juszuf viszont ágyékára szorított kézzel, teljesen csupaszon lépte át az országhatárt, és vendégszerető népünk azonnal adott neki egy nadrágot és egy inget. Később egy használt bársonykabátot is.

Értetlenül és alighanem bambán néztem Kuglicz Károlyra, és ő is elbizonytalanodva nézett rám vissza.

– Kissé zavaros a történet – magyarázkodott. – Juszuf legalább százszor elmesélte, de még mindig nem értem teljesen, mert eléggé ködösen adja elő. Annyit tudtam kihámozni a meséjéből, hogy sokadmagával menekülésre kényszerült vérgőzös szülőföldjéről. Igen sok pénzt fizettek hivatásos embercsempészeknek, akik autóbuszba rakták őket, és hajtottak kifelé a pokolból. Sokáig békésen döcögtek, a határ előtt azonban lecsapott rájuk egy szakállas banda. Nem sokat teketóriáztak velük, mindenkit szűzanya meztelenre vetkőztettek, egy hosszú árkot ásattak az autóbusz utasaival, hogy mindenki beleférjen, géppisztolyokat szegeztek rájuk, Juszuf megadóan leszámolt e világi életével, de akkor felbukkant egy másik autóbusz, a kivégző osztag rávetette magát az újabb zsákmányra, Juszuf pedig kihasználta a kavarodást, meztelenül elpucolt a gödör széléről, és hosszas bolyongás után átvergődött a határ túloldalára, ahol nadrágot, inget és bársonyzakót kapott. Azóta boldog bizonytalanságban él, nem tudja pontosan, hogy belelőtték-e a sírgödörbe, és onnan lépett át a mennyországba, vagy pedig a saját lábán kelt át alföldi tájainkra, ami számára ugyancsak hasonlít a mennyországra. A lényeg az, hogy boldog, az összemosódott világoktól eltekintve teljesen normális, arany kezeivel rendkívül ügyesen bánik az arannyal.

Valamivel értelmesebben néztem Kuglicz Károlyra, éreztem, hogy a homályos történetből a távlatban kikerekíthetnék valamit magamnak, a tömény borzalmat persze fel kell hígítani, előfordult már velem, hogy tényszerűen leírtam valós kegyetlen történeteket, melyekre vájt fülű értelmiségiek egyből rávágták, hogy nyilvánvalóan beteges írói fantázia szüleménye, azután kitaláltam dolgokat, melyekről viszont legtöbben azt állították, hogy ez bizony az igazi valóság ábrázolása, szóval azt szűrtem le magamnak, hogy

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 548 (Black plate)

a valósággal ajánlatos óvatosan bánni, mellesleg írói körökben ez több ezer éve elfogadott magatartás, ideiglenesen félretettem hát a pucér halálraítélteket és a hosszú sírgödröt, és azt mondtam:

– Mesélj magadról valamit.

Kuglicz Károly szívesen mesélt magáról. Az volt az érzésem, hogy főleg emiatt hívott meg. Mesélni akart magáról régi ismerősének. Elmondta, hogy jóformán összes vagyonát sikerült átmentenie Budapestre, igaz, elég sokat fizetett befolyásos személyiségeknek az országhatáron innen és túl, de az újrakezdéshez így is maradt tekintélyes tőkéje, amit jó szimattal többször is megforgatott, azóta is forgatja, tehát szilárdan befészkelte magát az üzleti életbe meg a felemelkedő középosztályba, rangot szerzett magának, vagyis nem panaszkodhat a gondviselésre. Figyelmesen hallgattam, de közben fél szemmel Rahmánovics Juszufot néztem, aki mosolyogva és szorgalmasan vakargatta, csiszolgatta az aranyat, és egyáltalán nem hasonlított az én egykori Szegény Kis Rahmánovicsomhoz. Kuglicz Károly még hosszasan mesélt volna sikerélményeiről, de mivel időnként magam is szeretek dicsekedni, nem tűröm sokáig mások hencegéseit, így hát félbeszakítottam.

– Mégis váltok néhány szót Rahmánovics Juszuffal.

Kuglicz Károly nem sértődött meg.

– Nagyon fog örülni neki. Rajtam kívül mással nemigen tud társalogni errefelé.

Felálltam, a görnyedező emberhez mentem, anyanyelvén szóltam hozzá.

– Tényleg a mennyországban érzed magad?

Letegeztem, legalább húsz ével fiatalabb volt, mint én, meg aztán a Dunától és a Szávától délre eső délszláv területeken a magázást igen csikorogva alkalmazzák. Juszuf azonban már északabbra jött, kezdett hozzászokni az illedelmes beszédhez és viselkedéshez. Fölnézett, szélesebben mosolygott rám, mint az aranyos mütyürkékre, és udvariasan megkért, hogy vegyem le a napszemüvegemet. Levettem az orromról a napszemüveget, Juszuf az arcomba meredt.

– Maga jóságos ember – mondta. – A szemeiről látom.

– Tényleg a mennyországban érzed magad?

– Majdnem. Igaz, ez csak afféle keresztény mennyország, nem olyan szép, mint a miénk, de azért szép, jól érzem itt magam, mert mindenütt boldog és jóságos embereket látok.

– Én ritkán találkozom boldog és jóságos emberekkel.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 549 (Black plate)

– Nézzen körül, mindenütt ők nyüzsögnek. Senkit sem vetkőztetnek meztelenre, senkivel sem ásatnak sírgödröket. Csinálják a maguk dolgát, és szeretik egymást.

– Nemigen észleltem ezt a fene nagy szeretetet.

Rahmánovics Juszuf eltöprengett egy ideig, az arca is elkomorult egy pillanatra.

– Akad néhány gonosz ember is. De a rendes emberek gyorsan elbánnak velük. A múlt héten én is kipofoztam innen két gonoszkodó pasast. Tiszteletlenül beszéltek Károllyal.

– Milyen nyelven?

– Gondolom, magyarul.

– Te nem értesz magyarul. Honnan tudod, hogy tiszteletlenül beszéltek?

– A szemükből láttam. Ezért kipofoztam őket a műhelyből.

Visszamentem a kisebbik íróasztalhoz, és megkérdeztem Kuglicz Károlytól:

– Miféle ügyfelek járnak hozzád? Kézi erővel kell az utcára hajigálni őket?

Kuglicz Károly a vállát vonogatta, kicsit zavarba jött.

– Sikeres embereknek mindig vannak irigyei. Meg aztán én drága holmikkal kereskedem.

– Ki akartak rabolni?

– Egyszer még az is előfordulhat. Szerencsére itt van Juszuf, bivalyerős, könnyedén elbánik az irigyeimmel.

– Éjjel is betörhetnek.

– Juszuf éjjel is itt tartózkodik. Berendeztem neki egy hálófülkét a műhely mögött.

– A gazdag embereknek sincs könnyű életük – morfondíroztam epésen. – Gyanús ügyfelek sündörögnek körülöttük, időnként bizonyára gyanús üzletet kínálnak, esetleg létrejön néhány maszatos tranzakció, azután vágyakozni kezdenek a drága holmikra.

Kuglicz Károly kezdte rühelleni a témát, felállt, és azt javasolta:

– Igyunk valamit. Van itt a közelben egy hangulatos söröző.

Elbúcsúztam Juszuftól, mentünk a hangulatos sörözőbe, alig ötven méterre van a műhelytől, akkor is hangulatos volt, a söntésnél és a rekeszekbe ékelt pácolt fapadokon kicsit elnyűtt és gyűrött emberek ültek, egyből észlelni lehetett, hogy itt valamennyien régóta ismerik egymást, Kuglicz Károly selymesen csillogó öltönyében olyan volt közöttük, mint a pávakakas a lógó orrú pulykák között, de ez senkit sem zavart, szemmel láthatóan ő is a törzs-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 550 (Black plate)

gárdához tartozott, mindenki hangosan üdvözölte, azután nem törődtek velünk, egy zömök, vastag karú, harcsabajuszos férfiú beszédét hallgatták, aki meglehetősen emelt hangon az élet bonyolultságáról elmélkedett. Leültünk az egyik barnára pácolt fapadra, Kuglicz Károly italt rendelt, a bajuszos férfiú meg dörgő hangon imigyen fejezte be elmélkedését:

– Állítom, hogy életem legkiegyensúlyozottabb korszakát a bolondok ápolójaként éltem le. Az idegszanatóriumban tiszta volt a képlet. Tudtam, hogy körülöttem mindenki bolond, tehát kellőképpen viszonyultam hozzájuk, probléma nélkül elbántam velük. Az egyetemi tanárnak hátrakötöztem a kezét, a zeneszerzőre kényszerzubbonyt húztam, a kútfúrónak elég volt két pofon, a sebészdoktort minden este egyetlen mozdulattal kirántottam a vaságy alól, amit ő takarónak vélt, és az ágyra fektettem. A többiekkel is megértettem magam. Idekint viszont nem tudhatjuk, hogy ki a bolond és ki az épeszű. Ezért aztán ingatag, és veszélyekkel terhes a szabad világ!

A törzsvendégek egyetértően dünnyögtek és bólogattak, én pedig megkérdeztem Kuglicz Károlytól:

– Ki ez a nagyhangú fickó?

– Ő a Pofás. Nagy tekintélye van az utcánkban. Meg a két szomszédos utcában is. Ebben a söröző̋ben főleg ő biztosítja a jó hangulatot.

– Juszuf is eljár ide?

– Rendszeresen. De ő csak üdítőt iszik. A muzulmánoknál tiltják a szeszes italokat.

– Itt is a mennyországban érzi magát?

– Módfelett kedveli Pofást. Ámulva hallgatja, akár egy egész órán át.

– Egyetlen szavát sem érti.

– Ő a szemeket nézi. És szerinte Pofás szemei ragyogóak.

– Szerintem inkább véresek.

Nem folytathattuk a beszélgetést, mert Pofás felemelte a kezét, és emelt hangon bejelentette:

– Most pedig elszavalok nektek egy szonettet a bárányfelhőkről. Tegnap éjjel írtam, éjfél és egy óra között.

Dörgő hangon elszavalta a szonettet, kissé dagályos vers volt, de tényleg a bárányfelhőkről szólt. Az elismerő morgolódásból ítélve a törzsvendégeknek tetszett. Pofás pedig a bajusza alá nyúlt, és a szájából kihúzott egy metszőfogat. A szemétkosárba dobta, és elégedetten annyit mondott:

– Már csak kettő maradt, és azok is mozognak. Hamarosan kiszedem mind a kettőt, és hófehér műfogsort tetetek a számba.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 551 (Black plate)

– Ez a robosztus ember szó szerint kibeszéli fogait a szájából – jegyeztem meg halkan.

– Súlyos ínysorvadása van – mondta ugyancsak halkan Kuglicz Károly. – Szegény Pofás nagyon röstelli a dolgot. Fogatlanul pöszögve szavalja a verseit. De hamarosan csináltat magának hófehér műfogsort.

– A versírásban is hófehérre képezhetné magát.

Ezután rövid csönd következett, és Kuglicz Károly a söntés felé kiáltott.

– Pofás, elhoztam neked egy igazi írót! Válthatnátok néhány szót az irodalomról.

Pofás lassan lekászálódott a söntés melletti bárszékről, lassan az asztalunkhoz jött. Gyanakodva méregetett.

– Maga igazi író?

– A legigazibb.

– Nyomtatott könyve is van?

– Tizenvalahány.

– Fizettek is értük?

– Fizettek.

Pofás már kevésbé gyanakodott, leült velem szemben.

– Maga akkor elég nagy író lehet.

– Én vagyok a legnagyobb.

– Milyen műfajban ügyködik?

– Szépprózát írok. A legmagasabb szinten.

Kicsit elkedvetlenedett, de nem túlságosan.

– Én a költészethez vonzódom – mondta. – De van egy barátom, aki a szépprózával próbálkozik. Solymosi Gyurinak hívják, és jelenleg gondnok egy művelődési házban. Egyszer majd összehozom magával. Sokkal különb ember, mint én.

– Azt elhiszem. Amint szépprózával próbálkozik költészet helyett.

Pofás lemerevedett, szúrós tekintettel nézett rám.

– Maga nem szereti a verseket?

– Nem.

– Miért?

– Mert nem tudok verset írni. Ebből kifolyólag irigylem azokat, akik tudnak. Ilyesmi előfordul a művészetben, de még az üzleti életben is.

Ettől megenyhült a tekintete, rendelt három italt, két konyakot és egy fröccsöt, és szinte szégyenlősen megkérdezte:

– Mi a véleménye a szonettemről?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 552 (Black plate)

– Tökéletesen szabályszerű. És igen míves.

– Ezt dicséretnek foghatom fel?

– Természetesen.

Innentől kezdve Pofás a szívébe fogadott, és kissé bánatosan, kissé büszkén kitárulkozott előttem.

– Későn léptem rá igazi életpályámra, de úgy érzem, most már szépen haladok. Az írott betűk... igen, az írott betűk az én világom. Csakhogy ehhez előbb el kellett mennem kéményseprőnek.

– Kéményseprőnek?

– Majd mindjárt megmagyarázom. Solymosi Gyurival ápolókként dolgoztunk a bolondokházában, kiegyensúlyozott életet éltünk, sem akkor, sem azelőtt nemigen olvastunk könyveket, újságot is csak néha, szóval kényelmesen elfértünk a világban, a munkabérünket azonban kevesellettük. Aztán felfigyeltünk egy hirdetésre, amely kéményseprőket toborzott, kiemelt fizetéssel, veszélyes munkára, tulajdonképpen arról volt szó, hogy régi, omladozó kéményeket kellett megtisztítani, lebontani és újraépíteni hathét emeletnyi magasságban, ahonnan könnyen lezuhanhat az ember, de ha nem zuhan le, szép pénzeket kap. Sohasem voltunk ijedős emberek, vállaltuk a veszélyes munkát, bontottuk, tisztítottuk, és építettük a kéményeket, közben felfedeztük, hogy némely padláson rengeteg régi könyv porosodik. Solymosi Gyuri kezdte előbb gyűjtögetni és hazavinni a könyveket, aztán én is hazavittem néhányat, egyikbe-másikba beleolvastunk, és majdnem egycsapásra rájöttünk, hogy a mi helyünk a nyomtatott betűk között van. Nem akarok dicsekedni, de büszkén állítom, hogy igen értékes könyveket kotortam össze, nemzetünk jeles költőinek első kiadványait, régi lexikonokat, amelyek százszor értelmesebbek és értékesebbek, mint az újabb politizáló vacak gyűjtemények, kiműveltem hát magam, és verseket kezdtem írni. Solymosi Gyuri a prózára állt, említettem már, hogy ő különb ember, mint én, két tárcája nyomtatásban is megjelent a kerületi újságban, az én verseim még nem jelentek meg nyomtatásban, de két hónappal ezelőtt meghívtak egy elemi iskolába, ahol elszavaltam gyermekverseimet az alsó tagozatosoknak. A gyerekek megtapsoltak.

A hosszú beszéd után szomorúvá vált a tekintete, szomorúan simogatta vastag harcsabajuszát.

– Azóta nem hívnak sehová. Kihullanak a fogaim, egyre bosszantóbban pöszögök. Ezért írok mostanában szonetteket, és bajuszt növesztek, hogy eltakarjam behorpadt ajkaimat. De már intézkedtem. Két fogam maradt csu-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 553 (Black plate)

pán, ezeket is hamarosan kirángatom, aztán műfogsort csináltatok. Tárgyalást folytatok egy fogtechnikussal. Az illető még csak tanulja a szakmát, van hozzá tehetsége, és olcsón megcsinálja a műfogsoromat. Persze ez az olcsó nekem nagyon drága, ezt a parlamentben is hangoztatják az ellenzéki képviselők, el kell adnom a hűtőszekrényemet, fogakra azonban szükségem van, szavalni akarom a verseimet minél szélesebb körben. Egyszer talán nyomtatásban is megjelennek.

– Egy magányos férfinak szüksége van hűtőszekrényre – mondta igen gyakorlatiasan Kuglicz Károly. – Adjál el inkább néhány értékes régi könyvet.

– A könyveimtől még a fogaim miatt sem válok meg – csapott az asztalra Pofás. – Az én világom a nyomtatott betűk között van. A hűtőszekrényt elmellőzöm.

– Sok ilyen emberrel szeretnék találkozni – mondtam őszinte lelkesedéssel.

Innentől kimondatlanul is örök barátságot kötöttünk Pofással, a következő italokat már én fizettem, később Juszuf is átjött a sörözőbe, ő csak egy narancsitalt fogyasztott, élvezettel hallgatta beszélgetésünket a szonettekről, a gyermekversekről és a tárcanovellákról, az egészből egy szót sem értett, de a szemeinkben jóságot látott.

Megkedveltem ezt a környéket, a későbbiekben hetente kétszer-háromszor is elmentem Kuglicz Károly műhelyébe és a hangulatos sörözőbe, a törzsvendégek befogadtak maguk közé, a pincérek napszaktól függően megjegyezték, hogy milyen italt hozzanak elébem, Juszuf megtanult néhány szót magyarul, Pofás pedig kihúzta maradék két fogát, és a fogtechnikus tanonc méltányos áron, egy használt hűtőszekrény áráért, a szájába rakott egy vadonatúj hófehér műfogsort. A tanonc nem remekelt, kezdő volt még a szakmában, túlságosan nagy fogakat csinált, Pofásnak megduzzadtak az ajkai, kicsit úgy nézett ki, mint egy csőrös bivaly, leborotválta harcsabajuszát, ettől sem lett szebb, viszont már nem pöszögött, hibátlan artikulációval szavalta verseit a sörözőben, kilátásba helyeztek egy újabb meghívást az elemi iskolába, vagyis jó volt a hangulat, és elégedettség honolt a környéken.

Aztán egy őszi délutánon kisebb tumultus keletkezett. Gyanútlanul fordultam be a körútról a málladozó langymeleg utcába, előre élveztem a hangulatos söröző baráti légkörét, amikor azt láttam, hogy a törzsgárda Kuglicz Károly műhelye előtt áll. Éppen időben érkeztem, hogy lássam az eseményeket. A vasajtó mögül egy elegáns öltözékű, vérző orrú férfi tántorgott ki, akit Pofás gyakorlott mozdulattal megragadott a derekánál és a nyakánál, és úgy penderítette a járdára, hogy az illető legalább öt métert csúszott a hasán

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 554 (Black plate)

a rücskös betonon, könyökeinél és térdeinél széthasadt a zakó meg a nadrág. Ezután még két vérző orrú, elegáns férfi támolygott elő a műhelyből, Pofás őket is végigcsúsztatta a járdán, a koszlott házfal és a parkoló gépkocsik között, ezeket a fogásokat nyilván még a bolondokházában gyakorolta be. Az elegáns emberek nyüszítve és meglehetősen lerongyolódva távoztak, a söröző törzsgárdája meg hangosan röhögött.

Kijött Juszuf is a műhelyből, elégedetten dörzsölte kezeit, és mivel csak velem tudott beszélni, nekem mondta:

– Kénytelen voltam erőszakot alkalmazni. Kipofoztam az illetőket. Tiszteletlenül beszéltek Károllyal. A szemeikben láttam, hogy gonoszok.

Kuglicz Károly is előbukkant a vasajtó mögül, ő is elégedettnek látszott.

– Ma záróráig mindenki a vendégem – mondta. – Megünnepeljük a jól végzett munkát.

Elmentünk a sörözőbe ünnepelni, vastag sugarakban csorgott a sör, a bor és a rövidital, nagy volt a lárma, Pofás amúgy csőrösen elszavalt egy szonettet és két szabadverset az élet győzelmes pillanatairól, és remekül éreztük magunkat. Pofás késő este tüsszögni kezdett, akkor szélesen integetve eltávozott, és Kuglicz Károly elismerően megjegyezte:

– Pofás a legfegyelmezettebb alkoholista, akivel valaha találkoztam. Amint elfogja a tüsszögés, mindjárt hazamegy, tudja, hogy tovább már nem ajánlatos innia.

Pofás tehát tüsszögve elvonult, szerencsésen hazaért, útközben azonban kitüsszögte szájából a műfogsorát. Erre másnap döbbent rá, és én is csak másnap tudtam meg, mert a söröző törzsvendégei akkor már az utcát járták, mindenütt Pofás műfogsorát keresték, a gépkocsik alatt, a lefolyókban, a feltöredezett betonút réseiben, magam is közéjük álltam, de a műfogsort nem találtuk meg, Pofás megtörten ült a söntés mellett, és csöndesen azt hajtogatta:

– Kénytelen leszek ismét bajuszt növeszteni. És örök életemben pöszögni fogok. Sohasem hívnak meg író-olvasó találkozóra.

Elromlott a hangulat, rosszkedvűen oldalogtam ki a sörözőből, és vagy két hétig a tájékára sem mentem. Akkor telefonált Kuglicz Károly, közölte, hogy vásárolt egy gyönyörű gépkocsit, szeretné, ha megnézném. Már megint dicsekedni akart. Ráhagytam.

Elmentem, és megnéztem a gépkocsit. Gyönyörű autó volt, égővörös Audi, olyan színű, mint az én regényem, csak sokkal szebb annál, a műhely előtt állt, Juszuf egy fehér és puhának látszó ruhadarabbal, talán szakadt alsóneművel törölgette az ablakait.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 555 (Black plate)

Leballagtam a pincébe, Kuglicz Károly elnyújtózkodott a nagyobbik íróasztal mögött, én ismét a kisebb íróasztalhoz ültem, dicsérőleg szóltam az Audiról, és bánatosan konstatáltam, hogy nekem soha életemben nem lesz ilyen gépkocsim. Kuglicz Károly örült a dicséretnek, megpróbált azzal vigasztalni, hogy egyszer talán majd az íróknak is jobbra fordul a sorsuk, de nem volt igazán meggyőző. Rahmánovics Juszuf bedugta fejét az ajtón, bocsánatkérően mosolygott.

– Károly, beülhetnék az autóba? – kérdezte. – Ott már tényleg a mennyországban érezném magam.

Kuglicz Károly odadobta neki a kulcsokat.

– Csinálj egy kört, azután gyere vissza dolgozni. Ma még semmit sem csináltál, folyton az autót simogatod.

Juszuf boldog mosollyal lépett vissza, ránk csukta a vasajtót, és ez volt a szerencsénk. Mert fél perc múlva hatalmas robbanás hallatszott, kődarabok és betondarabok kopogtattak a vastag vasajtón.

Kirohantunk az utcára. Az Audi lángolt, alatta mély gödör feketéllett, Rahmánovics Juszuf a járdán feküdt, ő is lángolt, és nagyon gyorsan feketére aszalódott. A környező házak ablakai betörtek, rémült emberek néztek le ránk, a söröző vendégei is előjöttek, körbeállták az égő gépkocsit.

Kuglicz Károly halálra váltan motyogta:

– Engem akartak felrobbantani. Engem akartak...

– Szegény Juszuf – mondta nagy, emberi szomorúsággal Pofás, behorpadt ajkakkal serkenő bajusza alól. – A lelke most már az igazi mennyországban van. Csupán a teste maradt itt, és a pokolbéli ördögre hasonlít.

Ezután döbbenten hallgattunk, de akkor valaki elkiáltotta magát:

– Itt van Pofás műfogsora. Kirobbant a kövek alól!

Megbolydult a törzsgárda, Pofás futott műfogsorával a söröző̈be, mi is utána futottunk, az égő gépkocsinál csak a letargikus Kuglicz Károly maradt.

A műfogsor koromfekete volt, Pofás azonnal a vízcsap alá tartotta, és egy súrolókefével hófehérre sikálta, a szájába tette, és egyből a régi hangos és büszke egyénisége mutatkozott meg.

– Juszuf ledobta nekem a fogsoromat az égből – dörögte. – Ma éjjel szonettet írok a mennyek országáról. Most pedig elszavalom egy régebbi versemet.

A nagy boldogság kissé megzökkentette a fejét, mert egy gyermekverset szavalt el a libikókáról. Más verseket is elszavalt volna, de megérkeztek

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 556 (Black plate)

a rendőrök, és hosszasan faggattak bennünket a robbantás lehetséges tettéséről vagy tetteseiről. Semmi érdemlegeset nem tudtunk mondani, a rendőrség természetesen azóta sem találta meg a tettest vagy a tetteseket. Pofás viszont megírt egy szabályos szonettet a mennyek országáról, többször is eldörögte a hangulatos sörözőben, és megígérte nekem, hogy hamarosan összehoz Solymosi Gyurival, aki kellő kiművelődés után immár a szépprózával foglalatoskodik, akárcsak én.

(Vigilia, 1998/4. sz.)

Fényjelek nélkül

Az első emberrablást még simán lerendeztem, bár az efféle bűnügyek kezelésében teljesen kezdő és járatlan vagyok, talán ezért is sikerült olyan jól a dolog, na meg azért, mert valamivel dicsekedni akartam Doncse Szotirovszki macedón költő előtt, pontosabban az egykori költő előtt, mert ő ma már teljesen elhanyagolja az irodalmat, elmondása szerint gusztustalan sötétbarna, majdnem fekete rozskenyereket, parajjal dúsított pogácsákat és áztatott csalánnal töltött réteseket süt és árusít Bécsben, nem biztos, hogy a péksütemények összetételét tényszerűen közlöm, mert a pékszakmában is járatlan vagyok, meg aztán Doncse eléggé idegesen hablatyolt üzleti pályafutásáról, az viszont kétségtelen tény, hogy a művelt Nyugaton szerencsésen ötvözte balkáni tésztakelesztő és megfelelően hőerős szakértelmét a civilizált világ íztelen és szagtalan igényeivel, vagyis a mostan éppen divatos ehetetlen ételek hívei tömegesen vásárolják emez elborzasztó termékeket, ami azt jelenti, hogy az egykori költő sikeres nyugati üzletember lett, sok pénzt keres, csakhogy a közhiedelemmel ellentétben a gazdagoknak is megvannak a maguk súlyos gondjai. Ez abból is látszik, hogy hozzám irodalmárként tért be. Még az első emberrabláskor. Gyomrára szorította a kezét, és hadaró beszéddel emlékeztetett rá, hogy valamikor találkoztunk egy PEN-kongresszuson, ott szépen összebarátkoztunk, megpróbáltunk udvarolni két hervatag francia írónőnek, mellesleg sikertelenül, mivel csak törtük a francia nyelvet, de a művészet és az irodalom örök, a barátság megmaradt, és neki irodalmi segítségre volt szüksége, a nevemet és a címemet pedig megtalálta a budapesti telefonkönyvben. Remélte, hogy emlékszem még a gyönyörű tóparti

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 557 (Black plate)

estékre Macedóniában, amikor a francia írónőknek próbáltunk elrecsegtetni néhány bűbájos mondatot. Persze hogy emlékeztem ifjúkori ügyetlenkedéseinkre, de hát a régi emlékek mindig megszépülnek, még ha búslakodásokkal járnak is, biztosítottam egykori költő barátomat, hogy én ugyan sokkal többre becsülöm a szépprózát a verseknél, de a barátságot szent dolognak tartom, tulajdonképpen a pékeket is kedvelem, igaz, a csalánnal és lapulevél-kivonattal dúsított rétesekből nem kérek, segíteni azonban mindenkor hajlandó vagyok költőknek és pékeknek egyaránt. Doncse ekkor elmondta, hogy ismét búslakodik, ez időnként módos emberekkel is előfordul, és ezúttal súlyosabbak a gondjai, mint a francia írónők esetében. Tudniillik elrabolták az édesapját. Azután kissé szaggatottan előadta az eseményt. Azért szaggatottan, mert az idegességtől állandó hascsikarás gyötörte, folyton a vécére szaladgált, közben felmérte szerény lakásom állapotát, és fájdalmas panaszaival együtt azt is konstatálta, hogy az általam olyan nagyra becsült szépprózа igen kornyadozó műfaj lehet, legalábbis magyar nyelvterületen, egykori handabandázásaim meg a kiadott könyveim sokszínűsége alapján arra számított, hogy egy kényelmes kertes ház szobáiban találkozhat velem, fürdőmedencét is elképzelt a kertben, ő történetesen rendelkezik ilyesmivel, ehelyett egy füstös falú, másfél szobás lakásban bukkant rám, és hasmenéses izgalmai levezetése közben néhány megrepedt csempét is észlelt a fürdőszobában, és arra gondolt, hogy talán nem igazi tekintélyhez, vagyis rossz helyre fordult segítségért, de mégis elmondta búbánatát. A történet arról szólt, hogy szegény édesapja, aki becsületes dohánytermesztő Macedónia délkeleti részén, de emellett egy falusi pékséget is üzemeltet, vonatra ült, hogy meglátogassa Bécsben a sokáig a költészetben tévelygő, azután mégis gazdagra dagadt fiát. A vonaton természetesen unatkoznak az utasok, így hát beszélgetnek egymással, az öreg Szotirovszki eredendően is hajlamos a fecsegésre, az idő múlásával ez egyre inkább kiütközik, vagyis a vonaton szerteszét elharsogta, hogy a fia sikeres üzletember Nyugaton, a hetvenkedésnek az lett a következménye, hogy Budapesten a Keleti pályaudvaron két rossz arcú balkáni fickó lerángatta a vonatról, bezárták egy lakásba, és sikeres fiától váltságdíjat követeltek érte, ötezer német márkát. Doncse Szotirovszki halálra rémült, hozta az ötezer márkát Bécsből Budapestre, ahol én voltam az egyetlen ismerőse, én is még tévelygő irodalmi korszakából, de jobb híján hozzám fordult segítségért, az én fürdőszobámba rohangált hasgörcseivel, és lekicsinylően szólt lakásomról és szépírói karrierem anyagi vonatkozásairól.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 558 (Black plate)

Sértődékeny ember vagyok, úgy éreztem, hogy önérzetes keménységet kell mutatnom kifelé, valami homályos indításból a magyar irodalom tekintélyét is menteni akartam, elkértem az ötezer márkát, íróasztalom fiókjából elővettem egy rugós kést, tudniillik amióta filmet írtam egy késdobálóról, azóta következetesen gyűjtöm a szúróeszközöket íróasztalom fiókjában – papír és ceruzák helyett különféle bicskákat és borotvákat tárolok, mintegy bizonyítva a művészet visszahatását a valóságra –, a rugós kést zsebre vágtam, és vállaltam, hogy elintézem az ügyet az emberrablókkal. Nem akarom fölöslegesen szaporítani a szót, az ügyletet hibátlanul lebonyolítottam egy koszos kocsmában a Városliget közelében. Nem vagyok élelmes ember, általában lemaradok a nagy lehetőségekről, néha azonban gyorsabban bekattan az agyam, és ez történt akkor is. Elhanyagolt külsejükről első látásra felmértem, hogy pitiáner bűnözőkkel van dolgunk, kipattintottam a rugós kés fényes pengéjét, és kétezer német márkáért kiváltottam a macedón dohánytermesztő-pékmestert, aki amúgy kinézésre szép termetű, szikár öregember, de amint ez majd a továbbiakban kiderül, az agya sajnos összezsugorodott és meggyengült, ezt én már akkor felmértem, amikor megtartottam magamnak háromezer márkát. Doncse erről nem tudott, a kezdő és még bizonytalankodó emberrablók viszont elismerően szóltak közvetítői ténykedésemről, nem haragudtak rám túlságosan. Végeredményben mindannyian jól jártunk. Két lepusztult szerb nyikhaj napok alatt megkeresett kétezer márkát, én, a Délvidékről átköltözött magyar író egyetlen késpengével szereztem háromezer márkát, durván átszámítva több mint háromszázezer forintot, sőt az egész eseményt megírtam egy rövid novellában, amit leközölt valamelyik országos napilapunk, és ezért kifizetett bruttó tizenkétezer forintot. Akkor ugyan elméláztam egy kicsit, belegondoltam pályaválasztásom gazdasági célszerűségébe, szerencsére nem vagyok melankolikus alkat, összekaptam magam, írtam egy novellát Margitkáról, az érmeket és egyéb bigyókat árusító boltosról, akinek gázpisztollyal az arcába lőttek, meg Juszufról, a zseniális ékszerészről, akit felrobbantottak Budapest belvárosában. Nagyjából valós történetek ezek, kezdem magam otthon érezni az alvilágban, egyelőre darabonként még bruttó tizenkétezerért, de ki tudja... Doncse Szotirovszki is jól járt, épségben visszakapta édesapját, elvitte Bécsbe, megmutatta neki oszlopos villáját a fürdőmedencével, azután repülőgépen visszaszállíttatta az öregembert a macedóniai dohányföldekre, lelkére kötötte, hogy többé ne üljön vonatra, családi vonzódás esetén majd inkább

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 559 (Black plate)

ő repül oda, a bolgár–görög–macedón hármas határra. Ennyit az előzményekről. Mármint a második emberrablás előzményeiről.

Mert mindennek folytatása lett, bekövetkezett ugyanis a második emberrablás. Az idős emberek feledékenyek, egyre büszkébbek lesznek hírneves gyermekeikre, vonzódásuk betegesen felerősödik, az öreg Szotirovszki megint felült a bécsi vonatra, sokkal többet fecsegett, mint első alkalommal, gonosz és immár bejáródott útitársai megint kiszúrták, lerángatták a szerelvényről Budapesten, és ezúttal már ötvenezer márkát kértek érte. Doncse ezt is elhozta Bécsből, ismét én voltam a támpontja, csakhogy második alkalommal már nem ideges hascsikarással, hanem dühösen tört be szerény lakásomba.

– Ez a vén szenilis majom tönkretesz az érzelgősségével! – üvöltötte. – Hiába magyaráztam neki, hogy maradjon a fenekén, ott, a kopár hegyek között, ő vonatra ült, dicsekszik gazdasági sikereimmel, elraboltatja magát, most aztán fizethetek érte ebben a tranzitországban, amelynek a nyelvét lehetetlen megérteni, ezért ismét hozzád fordulok, segítsél rajtam az irodalom jegyében, te mégiscsak karattyolsz a bűnözők összekötő nyelvén, én pedig nem felejtem el a szívességet.

Megpróbáltam lecsillapítani, ezért szemrehányóan így válaszoltam:

– Én sohasem mertem és sohasem fogok ilyen alpári hangon beszélni az édesapámról. A tisztes polgári élethez hozzátartozik a szülők megbecsülése.

Doncse egy kissé elszégyellte magát, ezt azonban igyekezett palástolni, alaposan körülnézett a lakásban, és gunyoros hangvételre váltott.

– Ez lenne a tisztes polgári életforma? Egy hosszú, túlzsúfolt és eléggé rendetlen könyvespolcot látok, egy rozoga íróasztalt, egy másfél szobás lakás barnára füstölt falait. Túl sokat dohányzol.

– Egyszer majd leszokom a dohányzásról – mondtam, de éreztem, hogy szavaim nem hangzanak meggyőzően, kénytelen voltam tovább fogadkozni. – A könyveket elrendezem a jövő héten, a falakat pedig három hónapon belül hófehérre festetem, egészséges, friss festésszag lesz az egész szobában.

– Most viszont émelyítő bagószag van mindenütt.

– De mindenkivel barátságban élek. A barátaim időnként felhívnak telefonon, szomszédaim visszaköszönnek, tudomásul veszik, hogy napközben és éjszakánként írogatok, senkit sem zavarok meg nyugalmában, legkedvesebb szomszédasszonyom a minap frissen sütött lekváros fánkot hozott ebédidőben, a szemközti házból meg egy fiatalasszony diós palacsintával kínált meg két héttel ezelőtt. Lefogadom, hogy Bécsben veled ilyesmi nem történt meg.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 560 (Black plate)

– Nem is történhet. Vaskerítéssel vettem körül a házamat. Nem állíthatnak be hozzám a szomszédasszonyok egy tányér fánkkal vagy palacsintával.

– Ezért ilyen szerencsétlenek a gazdagok – morfondíroztam kicsit ironikusan és kicsit irigyen. – Bezárkóznak szépséges házukba, nem érzik meg az emberi közelség melegét, még az édesapjukat is távol tartják maguktól, sőt gyalázkodóan beszélnek róla.

Doncse Szotirovszkiban még megszorult valami az egykori lírai költőből, nem titkolta tovább szégyenkezését, csöndesebbre fogta a hangját:

– Szeretem és tisztelem az apámat. Elismerem, dühös vagyok rá, amiért ismét vonatra ült, de természetesen elhoztam az ötvenezer márkát. Megkérlek, hogy ismételten te bonyolítsd le az ügyletet. Első alkalommal nagyon bátran viselkedtél. Az emberrablók egyébként ugyanazok.

– Az a két lepusztult szerb tróger?

– Igen. Ők hívtak fel telefonon, de ezúttal sokkal pimaszabb modorban beszéltek, mint a múltkor, és jóval több pénzt kérnek. Hamarosan jelentkezni fognak nálad.

– Nálam?

– A te telefonszámodat és címedet adtam meg nekik.

– Nagyon kedves vagy. Figyelmeztetlek, hogy ebben a szép világvárosban járkál még néhány érdekes egyéniség, akik szabadidejükben gránátokat dobálnak, rakétákat röpítenek, esetleg csak fejbe lőnek embereket. Ha véletlenül találkoznál velük, a ti körötökben ez előfordulhat, megkérlek, hogy nekik is add meg a címemet, a fényképemet is mellékelhetnéd. Magad is jól tudod, hogy az írói munka meglehetősen unalmas és egyhangú. Hiányoznak az életemből a fejem körül röpködő golyók és az íróasztalom alatt heverő kibiztosított kézigránátok.

– Te... te mégis itthon vagy – makogta Doncse. – Igaz, hogy te is a határon túlról jöttél, de jól beszéled az anyanyelvedet...

– A délszláv martalócokkal nélkülem is tudsz értekezni.

Doncse ekkor bevallotta, hogy mitől fél tulajdonképpen.

– Burkoltan megfenyegettek, hogy engem is elrabolhatnak, és ez már sokkal több pénzembe kerülne. Ezért titokban tartom budapesti lakhelyemet, de meghagyom nálad a telefonszámot, amin megtalálhatsz.

Elővett egy díszes névjegykártyát, a hátuljára ráfirkantott egy telefonszámot.

– És mi lesz, ha engem rabolnak el? – kérdeztem a telefonszámot nézegetve.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 561 (Black plate)

– Téged miért rabolnának el?

– Mert ez a szakmájuk.

Doncse Szotirovszki megint körülnézett füstös lakásomban.

– Mennyit kérhetnének érted?

– Akármennyit!

– Ki fizetné meg ezt az akármennyit?

Elgondolkoztam, és most én szégyenkeztem egy kicsit, aztán röviden és őszintén bevallottam:

– Senki.

– Hát erről van szó – mondta Doncse fitymálkodva. – Egy prózaíró a kutyának sem kell. Tehát nem fenyeget semmiféle veszély.

Hosszút sóhajtottam, megadtam magam, de korántsem voltam annyira elkedvetlenedve, mint ahogyan mutattam, közben saját üzleti érdekeimet is latolgattam.

– Add ide a pénzt, és tűnj el innen, még mielőtt elrabolnának.

Elővett a táskájából egy vaskos borítékot, az íróasztalra dobta.

– Kérlek, intézd el minél gyorsabban a dolgot. Nem szeretném, ha baja esne az öregemnek.

– Maradj a telefon mellett – mondtam. – Majd értesítelek.

– A telefont itt hordom a zsebemben. Bármikor elérhetsz.

Doncse ezután gyorsan eltávozott. Bezártam mögötte az ajtót, az ablakból figyeltem, ahogy beül egy igen hosszú és fényesre glancolt autóba, és kigördül az utcából. Felbontottam a borítékot, megszámoltam a pénzt. Megvolt az ötvenezer márka, ezres címletekben. Egy ideig elrévedeztem a bankjegyek fölött, régen tartottam ilyen sok pénzt a kezemben, sőt, ha jobban belegondolok, még sohasem volt egyszerre ennyi pénzem. Túl sokáig nem tűnődhettem sanyarú sorsomon és szűkös anyagi helyzetemen, mert kisvártatva bejött a jelzett telefonhívás.

Szerb nyelven szólt hozzám egy férfihang, udvariasan bemutatkozott, azt mondta, hogy őt Miladinnak hívják. Megkértem, hogy árulja el a családi nevét is.

– Ennek nincs semmi jelentősége – mondta. – Már találkoztunk egyszer. Abban a kocsmában a Városligettel szemben. Emlékszik rá?

– Hogyne emlékeznék. Bűzös és gyűrött voltál.

– Azóta megfürödtem, és kivasaltam a ruhámat. Megvan még a rugós kése?

– Természetesen. Időközben egy pisztolyt is szereztem mellé.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 562 (Black plate)

– Én békés szándékkal jövök. Nincs nálam fegyver.

– Magam is békés természetű ember vagyok. De mindig gondosan felkészülök a kellemetlen találkozásokra.

Rövid csönd következett, majd a Miladin néven bemutatkozott férfiú azt mondta:

– Innen a közelből telefonálok. Öt perc múlva magánál vagyok.

Megszakadt a vonal, és én gyorsan cselekedtem. Végignéztem a könyvespolcon, a legunalmasabb könyveket kerestem, aztán a márkákkal teli borítékot a különféle művészeti irányzatokról szóló tanulmánykötetek mögé dobtam, ezek a könyvek a legporosabbak, senki sem nyúlt hozzájuk évek óta, és senki sem sejtené, hogy sok pénz van mögöttük. Az íróasztalomon különféle tárgyak hevertek rendetlen szétszórtságban, golyóstollak, szemüvegtokok, egy csiszolt üveggömbbe ágyazott iránytű meg egy asztali öngyújtó, ezeket egymás mellé toltam, és az egészet letakartam az aznapi újsággal, amit kora reggel vettem, de még nem olvastam át, pedig ekkor már alkonyodott, napilapjaink azonban késő éjszaka is éppen olyan frissek és érdekfeszítőek, mint hajnalban, és most nagyon hasznosnak bizonyult, fenyegetően dudorodott az íróeszközök és az iránytű fölött, félhomályban bárki feltételezhette, hogy valamilyen fegyvernek látszó tárgyat takar, ezért csak a legtávolabbi sarokban porosodó állólámpát gyújtottam meg, biztonság kedvéért mégis magamhoz vettem a rugós kést, és elhatároztam, hogy a jó ügy érdekében maximálisan igyekszem bátornak és elszántnak mutatkozni.

Mire idáig jutottam, csöngettek.

Az ajtó előtt Miladin állt. Ha az utcán találkozom vele, biztosan nem ismerem meg. Első beszélgetésünkkor toprongyos, borostás és ideges volt, most viszont simára borotváltan, magabiztos mosollyal állt előttem fehér ingben, és ahogyan elnéztem, olyan drága és vadonatúj öltönyben, amilyenre nekem talán sohasem telik, nyakkendője is hibátlanul volt megkötve, amit én sohasem tanultam meg, mármint azt, hogy a nyakkendőmet tisztességesen összehurkoljam.

Beengedtem az előszobába, ámulva körbejártam, mint egy próbababát az áruházakban, és elismerően megjegyeztem:

– Felfutottál a szakmában. Adsz a külsőségekre is. Egészen európai, civilizált bőrbe bújtál.

– Menő szakmát választottam – mondta szerényen, mégis némi büszkeséggel.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 563 (Black plate)

– Isten hozott Európában – mondtam, és beinvitáltam a hangulatvilágításos, poros szobába.

Majdnem úgy nézett körül, mint Doncse, vagyis enyhe csalódással és sajnálkozással, és majdnem ugyanolyan modorban beszélt.

– A sok könyv még nem jelenti Európát. Ahhoz nagy lakás, szép kocsi kell, meg persze szép ruhák. Azt hiszem, én előbb eljutok az igazi Európába, mint maga a töméntelen könyveivel.

– Nem ajánlom, hogy leszóld a könyveket – förmedtem rá. – Némelyiket én írtam, és mára elegem van a jól öltözött svihákok lekicsinylő magatartásából.

– Szakmát kellene változtatnia – javasolta. – A múltkor egészen ügyesen mozgott jövedelmezőbb utakon is.

– Ezúttal is ügyes leszek – ígértem.

Helyet mutattam neki az egyik fotelben, én az íróasztalhoz ültem, egyértelmű mozdulattal megigazítgattam az újságot. Miladin gyanakodva figyelt.

– Az újság alatt tartja a pisztolyt?

– Lehet – mondtam hanyag fölényességgel, a rossz amerikai bűnügyi filmekben is így szokták mímelni a bátorságot.

– Én tisztán jöttem ide – biztosított Miladin. – Nincs nálam fegyver, és indulás előtt megfürödtem. Rendszeresen tisztálkodom, naponta legalább kétszer lezuhanyozok.

– Erre mindenképpen szükség van. Piszkos munkát végzel.

– Pénzes munkát. Pénz nélkül nem lehet a kultúrába és a civilizációba menetelni.

– Szerencsétlen öregembereket rángatsz le a vonatról – mondtam megrovóan. – Aztán bizonyára sötét, dohos pincébe zárod őket, hogy elegáns öltönyöket és fehér ingeket vásárolhass magadnak. Mélységesen elítéltem az ilyen viselkedést.

– Tiltakozom az efféle feltételezések ellen – mondta némi műfelháborodással Miladin. – Mi nagyon kulturált módon intézzük üzleti ügyeinket. Az öreg Szotirovszkinak a haja szála sem görbült meg, tágas, világos lakásban lakik velünk együtt, kicsit megzápult már az agya szegénynek, talán ezért boldog igazából, tulajdonképpen azt sem tudja, hogy elrabolták, meg van győződve, hogy a fia barátai vagyunk, akik vendégül látják néhány napra, határozottan megkedvelt bennünket.

Ideje volt rátérni az alkudozásra.

– Doncse mérhetetlenül dühös az apjára – mondtam. – Komolyan fontolgatja, hogy nem fizet érte egy vasat sem. Vendégeskedjen továbbra is nálatok.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 564 (Black plate)

Miladinnak elkomorult simára borotvált kedélyes arca, továbbra is nyugodtan, de már fenyegetően beszélt.

– Ez esetben az öreg dohánytermesztő fájdalmasan rádöbbenne, hogy nem vagyunk a fia barátai, és ő tulajdonképpen nem a vendégünk.

– Ötvenezer márka rengeteg pénz – mondtam.

– A mi munkánk elég sok kiadással jár. Meg a rendszeres tisztálkodás is pénzbe kerül.

– Igyekezettek racionálisabban gazdálkodni. Imitt-amott biztosan csökkenteni lehet a költségeket. Manapság mindenki ezt csinálja ebben az országban.

– Mennyire kellene csökkenteni a költségeinket?

Nem akartam elkapkodva válaszolni, cigarettára gyújtottam, a füstöt a gonosz emberrabló felé fújtam, de ő meg se rezzent.

– Harmincezret talán ki tudnék préselni Doncséból – mondtam töprengve.

Miladin gúnyosan megkérdezte:

– És maga ebből mennyit akar leszakítani?

– Ötezret. Igazán nem sok.

– Ennyi munkáért?

– Én is szeretek tisztálkodni. Meg ezt a lakást ki kellene festeni. Az is pénzbe kerül.

Méregettük egymást a hangulatvilágításban, én ismét az újságot igazgattam. Miladin az állát simogatta, hajlott az alkudozásra, kisvártatva azt mondta:

– Harmincötezer. Harminc nekünk, öt magának.

Úgy tettem, mintha hosszasan tépelődnék az ajánlaton, ráncoltam a homlokomat, és közben arra gondoltam, hogy a közhelyek a legtöbb esetben igaznak bizonyulnak. Ezúttal az, hogy az élettel bátran kell szembenézni, vagy hogy a bátorság előbb-utóbb elnyeri méltó jutalmát.

– Megteszek minden tőlem telhetőt – mondtam biztatóan.

Miladin ezek után visszaváltott kedélyes modorához.

– Rátérhetünk a gyakorlati részletekre – javasolta.

És amint az lenni szokott, ekkor bejött egy másik közhely igazsága is, ami nagyjából úgy fogalmazható meg, hogy ha egy üzlet jól indul, az jól is folytatódik. Csengett a telefonom, Juan Batistuta filmproducer jelentkezett, a hangjából ítélve kissé beszivattyúzva, és szokásához híven a legváratlanabb időpontban. Juan Batistutát eredetileg Bátkai Jánosnak hívták, valahol Szol-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 565 (Black plate)

nok környékén született, mérhetetlenül büszke kun vagy jász származására, ötvenhatban ifjú gimnazistaként elpucolt a Nagykunságból, eljutott Spanyolországba, ott egy ideig tétován kóválygott a Pireneusok lejtőin, azután rájött, hogy ő a színészethez vonzódik igazából, megtanulta a spanyol nyelvet meg a színjátszást, a filmesekhez sodródott, eljátszott néhány kisebb szerepet Juan Batistuta néven, ez elegendő volt ahhoz, hogy gazdagon megnősüljön, egy Aranta Martinez nevű szép spanyol lányt vett feleségül, aki már akkor sikeres kozmetikai boltot vezetett, és talán női kalapokat is tervezett és árusított, szóval jól menő női vonalon tevékenykedett, és az üzlet egyre jövedelmezőbb lett, olyannyira, hogy Bátkai János Juan Batistutaként filmgyártó céget vagy stúdiót alapíthatott, állítólag csinált néhány csókos-könnyes filmet, némelyik ugyancsak állítólag gazdaságosan futott Spanyolországban és Latin-Amerikában, én egyet sem láttam belőlük, meggyőződésem, hogy a szilárd pénzügyi alap továbbra is a kozmetika, a női bokrétás kalap, esetleg a selyemkendő, valamiféle tekintélyt azonban mégis szerzett magának Juan Batistuta a szórakoztatóipar cseppfolyós világában, mert kapcsolatai révén évekkel ezelőtt az én egyik regényemből készült magyar filmre is szerzett külföldi pénzeket. Innen az ismeretségünk. A film ugyan nem jutott el spanyol nyelvterületre, de valamilyen jelentéktelen mediterráni fesztiválon díjat nyert, amire mindketten büszkék voltunk, összebarátkoztunk, a feleségével is megismerkedtem, Bátkai János tolmácsolásával eltársalogtam vele, mondhatom, hogy még megasszonyosodott korában is vonzó jelenség, Juan Batistuta pedig ettől kezdve időnként felhívott telefonon Madridból, Londonból vagy Caracasból, attól függően, hogy az Arantaféle kozmetikumok és selyemkendők merre hódítottak, az időeltolódások és az én pihenési szokásaim miatt legtöbbször rosszkor telefonált, legédesebb álmaimból vert fel, de nem haragudhattam rá, mert az első mondata mindig az volt, hogy éppen az egyik könyvemet olvassa borozgatás közben, úgy ítélte meg, hogy remekmű van a kezében, amiből nagyszerű filmet tudna készíteni, ezt majd megbeszéljük, aztán az egészből nem lett semmi, ellenben jól kibeszélgettük magunkat. Szerintem unatkozott ilyenkor, fellapozta telefonjegyzékét, ha éppen én kerültem sorra, ködös terveivel elrontotta a napomat vagy az éjszakámat.

Most azonban véletlenül jókor hívott, és Budapestről. Egy előkelő szálloda bárjából telefonált a Duna pesti oldaláról, a szálloda nevét nem írom le, mint ahogyan nem írtam le annak a kocsmának a nevét sem, ahol az első emberrabláskor találkoztam Miladinnal, senkinek sem csinálok ingyenrek-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 566 (Black plate)

lámot, persze egészen másképpen viszonyulnék a dologhoz, ha megfizetnének érte... Szóval Juan Batistuta szinte pontosan a végszóra csörgett rám, és az örömteli üdvözlések, valamint a bevezető kölcsönös szellemeskedések után a következőt javasolta:

– Találkozzunk holnap este ebben a bárban. A pincérek itt udvariasak, és a kilátás gyönyörű. Látom az egész budai Várat. Igaz, ráférne valamivel több fény, akárcsak az egész városra, de így is szép. Meg tudnád mondani, hogy e hangulatos településen az illetékesek miért spórolnak konokul a villanyárammal?

– Mert drága.

– A szépségért fizetni kell. Nagyobb fényben jobban látszanának a hosszú combú strichelő lányok, esetleg néhány mutatósabb építmény, és a bűnözők visszavonulnának a világos utcákról. A fényesség hosszú távon kifizetődik.

– Ezt mondják az okosabb közgazdászok is. Sőt, én is megemlítettem már néhányszor, de senki sem hallgat rám.

– Tehát találkozhatunk holnap este?

– Persze. Tekintettel szerény jövedelmemre, eddig még sohasem mertem belépni az Előkelő szállodába, azonban mindig könnybe lábadt a szemem a meghatódottságtól, amikor elmentem előtte.

– Találkozzunk fél kilenckor. A bár az első emeleten van. Engem úgy ismerhetsz meg, hogy hosszú, bilikék színű selyemsál lóg a nyakamban.

– Sál nélkül is megismernélek.

– Aranta legújabb kreációja. Megígértem neki, hogy állandóan a nyakamban lógatom. Tudod... mostanában egy kissé elhidegült a viszonyunk. Megpróbálom kiengesztelni.

– Az Előkelő szállodába már befizetett.

– Ezért hordom a sálat. Az a némber hamarosan utánam jön, hogy ellenőrizzen. Valamiért nem bízik bennem.

– A nők időnként borzalmasan gyanakvóak – mondtam. – Különösen, ha az úgynevezett változó korba kerülnek.

– Aranta is közel került hozzá. De most földrajzi értelemben szerencsére messze van tőlünk, nyugodtan kibeszélgethetjük magunkat. Elolvastam legújabb regényedet. Zseniális! Sikeres filmet csinálok belőle... csakhogy ebben is kevés az erotika. Miért írsz ilyen szemérmesen a nőkről, és miért mellőzöd az egészséges szexualitás ábrázolását?

– Puritán környezetben nevelkedtem. Az én szülővárosomban a lányok vasárnap templomba mentek, és esténként nem stricheltek az utcákon és

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 567 (Black plate)

a tereken. Mellesleg nálunk még ma is csak egyetlen tér van, a Vásár tér, ahol havonta egyszer lovakat, öszvéreket, birkákat és mézeskalácsot árusítanak, a két kirakodóvásár között pedig nyughatatlan suhancok alkalmi focimecscseket vívnak leginkább nemzetiségi megoszlás szerint. Ilyen környezetben a gyöngéd szerelmi érzelmek a házak falai közé szorulnak, ami szerintem teljesen helyénvaló.

– Majd ezt is megbeszéljük holnap – mondta a telefon másik végéről Juan Batistuta. – Addig mindenesetre gondolkozz a sebesen repülő időről és változó világunkról. Én most átmegyek a kaszinóba, rulettezek egypár fordulót, minden pesti látogatásom első estéjén ezt teszem, és leginkább nyerek. Arinak erről ne beszélj, mármint a kaszinóról, egyébként is hiába ármánykodnál, én azt fordítok le spanyolra a feleségemnek, amit akarok.

– Nem szoktam elárulni a barátaimat – mondtam sértődötten. – Amennyiben nyernek. Ha esetleg veszítenél a ruletten...

– Nyerni fogok – mondta magabiztosan Juan Batistuta.

Így végződött a telefonbeszélgetés, visszaültem az íróasztalhoz, és megkérdeztem Miladintól:

– Értettél valamit a társalgásból?

– Semmit. Alig néhány szót tudok magyarul.

– Vegyél nyelvleckéket. Szükséged lesz rá, ha tekintélyes nevet akarsz szerezni magadnak a szakmában.

– Kivel beszélt?

– Egy nyugati üzletemberrel. Az Előkelő hotelben szállt meg, gazdag felesége van, megengedheti magának. Holnap este fél kilenckor a szálloda bárjában találkozom vele. Te is legyél ott. Kilenc után jelzést várok Doncsétól. Ezután kimegyek a mosdóba, gyere utánam, megkapod a harmincezer márkát. Hányan vagytok a bandában?

– Elegendően. Az akciótól függ. Hol adjuk át az öregfiút?

– A budai Várban, a Szentháromság téren. Gyönyörű, patinás történelmi hely, este pontosan kilenckor vezessék oda az öreg Szotirovszkit egészségesen és vidáman. Ha esetleg szomorú és meggyötört lesz az öregúr, nem kapod meg a pénzt.

Miladin kicsit elmerengett, megint a könyveimet szemlélgette, aprókat bólogatott.

– Mégis lehet valami ezekben a könyvekben. Maga igazán megtanult szervezni és improvizálni.

– Kár, hogy a nagyvilág ezt nem méltányolja kellőképpen.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 568 (Black plate)

– Én méltányolom.

Kezet ráztunk, Miladin eltávozott, nem néztem ki utána az ablakon, lehet, hogy ő is valami flancos kocsival hajtott el a házunk előtt. Nagyobb világosságot gyújtottam, magam elé vettem kedvenc napilapomat, az ombudsmanok, ombudsnők és más, a hátrányosan megkülönböztetett egyének védelmére alapított szervezetek tevékenységét taglaló cikkek felett nyugodtan elmélyülhettem gondolataimban, és mivel engem nem sorolnak a hátrányosan megkülönböztetett egyének közé, viszonylag gyorsan végeztem az újsággal, és ezután felhívtam Doncse Szotirovszkit.

Első csöngetésre előkapta zsebéből a mobiltelefonját, vagy minek is nevezik ezeket az idegesítő szerkentyűket.

– Megspóroltam neked tízezer márkát – mondtam büszkén.

– Micsoda? Miről beszélsz?

– A váltságdíjat lealkudtam negyvenezer márkára.

Egy-két pillanatra elakadt a szava, aztán hálásan azt rebegte:

– Köszönöm. Nagyon rendes vagy... Mikor engedik szabadon az öreget?

– Holnap este kilenckor legyél a budai Várban a Szentháromság téren.

– A budai Várban? Úgy hallottam, hogy oda igen körülményesen lehet feljutni.

Feldühödtem ezen a kicsinyes akadékoskodáson. Gorombán ráförmedtem:

– Ne nyűgösködj, a fene essen beléd! Figyelj az utasításaimra! Én az... Előkelő Hotel bárjában fogok ülni holnap este, és a Várat nézem. Te napközben vegyél magadnak egy zseblámpát kék nagyítóüveggel. Miután este kilenckor átvetted édesapádat, menj fel a várfalra, és adjál le három rövid és három hosszú kék fényjelzést. Ebből tudni fogom, hogy minden rendben van, átadom a negyvenezret ezeknek a brigantiknak, és mindenki boldog lesz.

Ismét néhány pillanatnyi szünet állt be, Doncse gondolkodott, majd ő is felemelte a hangját.

– Mire való ez a bohóckodás a fényjelzésekkel? Felhívlak a bárban. Mondd a telefonszámot.

– Nem mondom.

– Miért?

– Mert nem tudom.

– Majd én megérdeklődöm, és telefonálok, ha átvettem az öreget.

Tulajdonképpen igaza volt, de mint a legtöbb ember, én sem szeretem, ha belerondítanak a jól átgondolt terveimbe. Kissé bizonytalanul még megpróbáltam meggyőzni elképzelésem helyességéről.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 569 (Black plate)

– A fényjelek biztonságosabbak lennének. Meg aztán ez olyan romantikus és regényes...

– Hagyjuk a francba a romantikát és a regényességet – idegeskedett Doncse. – Felhívlak telefonon. A pincérek ismernek abban a csehóban?

– Törzsvendégnek számítok ott. A legtöbb pincérrel tegező viszonyban vagyok, hencegés nélkül mondom, hogy tisztelik írói tehetségemet... Ha véletlenül mégis valami tájékozatlan újonc venné fel a kagylót, közöld vele, hogy Juan Batistutával, a világhírű filmproducerrel ülök egy asztalnál, akit mostanában arról lehet felismerni, hogy hosszú, kék selyemsálat lógat a nyakában... Nem kellene mégis fényjelekkel értekeznünk?

– Nem – mondta kategorikusan Doncse Szotirovszki.

– Teljesen kiszikkadt a fantáziád a kemencék és péksütemények között – mondtam csalódottan, és letettem a kagylót.

Még egyszer átlapoztam az újságot, de megint gyorsan a végére értem, előkotortam a borítékot a poros könyvek mögül, tízezer márkát félretettem magamnak, tízezret Doncsénak, harmincezret a borítékban hagytam az emberrablóknak. Azután kádba ültem, alaposan megtisztálkodtam, a hajamat is megmostam, vagyis idejekorán elkezdtem a felkészülést a bárbéli találkozásra.

Másnap este indulás előtt megborotválkoztam, elővettem egyetlen fehér ingemet, nyakkendőt kötöttem, ezúttal is kissé ferdére sikeredett, de ezzel már régóta megbékéltem, öltönyt húztam magamra, és taxit hívtam, mert úgy gondoltam, hogy ennyi kényelem nekem is kijár, meg aztán elegánsabb helyekre illik gépkocsival érkezni.

Nem vagyok kimondottan rendszerető ember, a pontosságra azonban kínosan ügyelek, pontosan fél kilenckor léptem be a bárba, kevés vendég üldögélt még az alacsony és kényelmetlen székeken, az egyik félreeső asztalnál mindjárt fölfedeztem Miladint, az ő nyakkendője tökéletesen volt megkötve. Az egyik központi asztaltól felugrott Juan Batistuta, széttárta karjait, a nyakában tényleg hosszú, kék selyemsál függött. Szívélyesen üdvözöltük egymást, Juan Batistuta leültetett, italt rendelt, és egyből ott folytattuk a beszélgetést, ahol előző este a telefonban abbahagytuk.

– Nyertél a kaszinóban? – kérdeztem.

– Természetesen. Nem nyertem túl sokat, én még részegen is óvatosan játszom, annyit mindenesetre levakartam a rulettről, hogy szombatig minden este vendégül láthatlak. Meghívhatunk egy-két hosszú combú lányt is. Szombatig.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 570 (Black plate)

– Miért csak szombatig?

– Szombaton este iderepül drága Arantám.

– Honnan? Dél-Amerikából?

– New Yorkból. Ott is nyitott egy boltot vagy szalont. Felfuttatta az üzletét, sok pénzt keres, és amint ez lenni szokott, minél több pénzt keres valaki, annál smucigabb lesz. Meg aztán nemrégen kicsit összezördültünk. Feltűnt neki, hogy túl sokat legyeskedek az egyik boltoskisasszonya körül. Szép néger lány, de az egész ügy egyáltalán nem volt komoly. Ari azonban nagyon a szívére vette, és elzárta a pénztárcáját.

– A filmjeid?

Juan Batistuta elszomorodott egy kicsit.

– Mostanában alig jövedelmeznek. Sőt, azt is mondhatnám, hogy egyáltalán nem jövedelmeznek. Új sikeres filmet kellene csinálnom spanyol nyelvterületre, főleg Latin-Amerikába. A te regényeddel kezdhetnénk valamit.

– Pénz nélkül nehéz lesz.

– Szombaton hatalmas virágcsokorral fogom megvárni Arit a Ferihegyen, és a ronda sál is a nyakamban lesz. Kezet csókolok neki, és egyéb elképzeléseim is vannak a kiengesztelésére. Megérkezésétől kezdve rá sem nézek más nőkre, és egyáltalán nem iszom szeszes italt. Addig azonban kellőképpen feltöltődünk, és átbeszéljük a filmet. A regényed elég mozgalmas történetet kínál, de nincs benne erotika. A te gyönyörű soraidban keménykötésű férfiak és tüzesvérű nők jönnek-mennek, időnként gyerekek is születnek, a születések előzményeiről viszont alig szólsz valamit. Bátran fel kellene lebbenteni a fátylat.

– Egyszer már pórul jártam ezen az ingoványos területen – mondtam óvatosan. – Az első szemérmes könyvem megfilmesítésekor a rendező önkényesen besuvasztott vagy tíz meztelen lányt. A lányok fiatalok és szépek voltak, a film azonban akkorát bukott, hogy azóta sem tud felkapaszkodni a kátyúból.

– A mozinézők igénylik a heves érzelmeket – erősködött Juan Batistuta. – Különösen a déli vidékeken.

Továbbra is óvatoskodtam, bár tudtam, hogy valószínűleg üresbe beszélünk, a filmből sohasem lesz semmi, az előkelő bárban viszont kellemes volt a hangulat, a jófajta ital kellemesen melegített, és a pincérek udvariasan viselkedtek. Ezért hát úgy tettem, mintha komolyan beszélnék.

– Belenéztem néhány latin-amerikai filmbe. Lehet, hogy felületesen ítélkezem, de az volt az érzésem, hogy ott a nők végkimerülésig szenvelegnek és jótékonykodnak, a férfiak pedig gondosan stuccolt bajuszt viselnek, és intenzíven izzadnak. Ez nem az én világom.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 571 (Black plate)

– Tudomásul kell vennünk a közönség kívánalmait – mondta Juan Batistuta. – Nagyon jó dramaturgom van. Pablo Gonzálesnek hívják, biztosan hallottál már róla.

– Nem.

– Mindegy. Ő majd átpofozza a regényedet. Én meg elviszem Arantát Szolnok megyébe, és hosszasan mesélek neki a gyermekkoromról. Az ilyesmi általában meglágyítja a nőket. Tulajdonképpen engem is meglágyít a visszaemlékezés. A szívem legmélyén még mindig a becsületes magatartásra esküszöm, akárcsak te az ódivatú könyveidben. De hát a filmek...

Ezek után elnosztalgiáztunk vagy húsz percig, és akkor bejött Doncse Szotirovszki hívása. A pincér azonnal hozzám sietett, a telefonhoz hívott.

– Minden rendben van – mondta Doncse. – Az apám itt ül mellettem az autóban. Kifizetheted azokat a gazembereket. És még egyszer nagyon köszönök mindent.

– Mikor adjam át a lealkudott tízezer márkát? – kérdeztem.

– Majd jelentkezem, most sietünk.

Megkérdeztem a legközelebb álló pincért, hogy merre van a férfimosdó, majd bementem, megnyitottam az egyik vízcsapot, és úgy tettem, mintha a kezemet mosnám. Nemsokára bejött Miladin, ő a másik csapból eresztette meg a vizet. Megtöröltem a kezemet, majd átadtam neki a borítékot.

Miladin megszámolta a pénzt, és elégedetten mondta:

– Magával a jövőben is szívesen együttműködnék. Korrektül tárgyal, nem hívja a rendőrséget, állja a szavát.

– Ezért vittem ilyen sokra az életben.

Egy ideig csak a víz csobogása hallatszott, de Miladin közben villámgyorsan gondolkozott.

– A barátja valóban gazdag üzletember? – kérdezte.

– A felesége gazdag.

– Mennyit fizetne érte?

– Semennyit. Mostanában éppen összekülönböztek egymással.

– Kár – mondta elkedvetlenedve.

Elzártam a csapot, még egyszer megtöröltem a kezemet a falról függő papírtörülközővel, és vigasztalóan azt mondtam:

– Szombaton este a Ferihegyre érkezik a feleség a New York-i járattal. A hölgyet arról lehet megismerni, hogy Aranta Martineznek hívják, és a barátom hatalmas virágcsokorral üdvözli.

– A hölgy mennyit ér?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 572 (Black plate)

– Szerintem ötvenezret. Dollárban. Én persze majd lealkudom harmincötezerre.

– Ötezernyi járadékért?

– Megelégszem annyival. Írói pályafutásom alatt megszoktam a szerénységet.

Miladin már újra mosolygott sima arcával a tökéletesen megkötött nyakkendője felett.

– Majd szemrevételezzük az asszonykát.

Beszappanozta a kezét, és újólag megmosta. Én meg visszamentem régi barátomhoz, Bátkai Jánoshoz, azaz Juan Batistutához, akivel további kellemes estéket szándékoztunk eltölteni, esetleg hosszú combú lányok társaságában.

(Kortárs, 1998/7. sz.)

Rosszul fizetett szakmák

Író létére egészen jól kártyázik, uram. Ne értsen félre, egyáltalán nem becsülöm le az írókat, kézügyesség tekintetében azonban mi, festők sokkal jobban vagyunk, ez a szakmánkkal jár, az ecsetforgatás nagyobb csuklómozgást igényel, mint az írogatás, hencegés nélkül mondom, hogy legújabb képem, a *Karácsony* című egészen jól sikerült, hat színárnyalatot és három ecsetet használtam hozzá, az íráshoz viszont elég egy ceruza vagy golyóstoll, ezért is csodálkozom, hogy a kártyalapokat gyorsabban pörgeti, mint én, pedig magam is tapasztalt kártyás vagyok, és az ilyen zordon téli napokon igen sokszor gyakorolom a lapkeverést, ezt a szokásomat még gyermekkoromból hoztam, akkoriban átkártyáztuk a teleket, mert szerencsére még nem volt tévé, video meg ilyesmi, magunk által kitalált dolgokkal múlattuk az időnket, betlehemes játékokkal, meg ferblizéssel, huszonegyezéssel és hetesezéssel, alaposan bejáródtam, télen krajcáros alapon is megkerestem a nyári fagylaltra valót, nálamnál csak Novakov Sándor volt jobb, szerencsére hamar elköltözött az utcánkból, én maradtam a legjobb, maga azonban mindkettőnknél jobban játszik, ami egy prózaírónál eléggé szokatlan. Meggyőzően blöfföl. Nyilván a szakmájával jár. Mit mond? Ez a próza-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 573 (Black plate)

írókra nem jellemző, legfeljebb a költőkre? Értem. Az utóbbi időkben bizonyára ezért nem kedvelem a verseket. Mellesleg a szépprózát sem igazából. Kártyázni viszont kétségtelenül tud. Még az a szerencsém, hogy üresben játszunk, mivel egyikünknek sincs pénze, az írókat és a festőket nem fizetik meg, ha lenne pénzem, mostanára simán kifosztott volna.

De nem azért jöttem Magához, hogy üresben kártyázzunk, miközben odakint fehéren esik a hó, bár ez a meleg szobából nézve szép látvány, a *Karácsony* című képemre is ráfestettem, nem kimondottan eredeti megoldás, de hiába csóválja a fejét, uram, kit érdekelne egy író véleménye.

Szóval megint baj van. Ezúttal kivételesen nem velem, hanem Novakov Sándorral. A bajt viszont én okoztam. A történetet szokásomhoz híven kissé távolról kezdem, de ígérem, hogy rövidre fogom. Novakov Sándor gyermekkori barátom, abból az időből, amikor még Szegi Sanyinak hívták, az anyja ugyanis Szegi lány volt, balkézről szedte föl a fiát, a magyar nők már születésünk előtt előszeretettel bújtak össze idegen nyelvű és idegen nevű férfiakkal, ezzel sikeresen elterjesztették jó hírünket a nagyvilágban, aminek meg is lett a siralmas eredménye, de most nem akarok politizálni, bevezetőként csak annyit mondanék, hogy Szegi Sanyi apátlanul is szépen növekedett, nagyon szeretett kártyázni, a hosszú téli estéken időnként engem is megvert, úgyhogy nem bánkódtam túlzottan, amikor elköltözött a környékünkről. Előbb azonban történt néhány fontos dolog az életében. Felbukkant ismét az apja, név szerint Radoje Novakov, totálisan gyűrötten és toprongyosan, nevét adta a fölcseperedett gyereknek, beköltözött a Szegi házba, ahol kivasalódott és hangosan férfiaskodott, amíg Bazsalik Géza egy kocsmai vita után ki nem verte a metszőfogait, de ez nem tartozik szorosan a történethez. Az viszont igen, hogy egy késő tavaszi reggelen tűz lobbant fel az utcánkban. Kigyulladt Tóth Lajosék háza, ma sem tudni, mi okozta a tüzet, a lángok azonban magasra csaptak, kijöttek a tűzoltók, ekkor vettem észre, hogy vegyes nemzetiségű falumban minden tűzoltó magyar, de ennek a ténynek nem tulajdonítottam különösebb jelentőséget, sokadmagammal együtt gyönyörködtem a tűzben, és megcsodáltam Isaszegi János tűzoltó parancsnokot, aki pillanatok alatt felmászott a tetőre, felült a ház gerincére mint egy kanveréb, megpödörte bajuszát és pattogó parancsokat osztogatott, miközben lángok nyaldosták a talpát. A tüzet gyorsan eloltották, a háznak csak a bal oldali teteje égett le, és a tűzfal roggyant meg egy kicsit, a tűz azonban nem terjedt tovább, Szegi Sanyi, azaz Novakov Sándor pedig csöndesen azt mormolta:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 574 (Black plate)

– Egyszer én is tűzoltó parancsnok leszek.

Ezután tűnt el az utcánkból, amit a már korábban említett okok miatt egyáltalán nem fájlaltam.

Ennyit a múltról, ezután, ígérem, már csak a jelenről beszélek. Szaladtak az évek, tizenöt vagy húsz, kicsit kanyargósan Budapestre keveredtem, mert nem akartam tüzet szítani ott, ahol egyszer sikeres tűzoltást láttam, és Novakov Sándorral egy belvárosi népművészeti bolt kirakata előtt futottam össze véletlenül, ő is a cifra kulacsokat és vállkendőket nézegette nagy tetszéssel és persze vásárlási szándék nélkül. Keményen megszorongattuk egymás kezét, meséltünk magunkról, Novakov Sándor elmondta, hogy ő már régebben felcihelődött a Délvidékről, mert bűzlött neki a balkáni testvériség, eljött Budapestre, ma már tűzoltó parancsnok az egyik laktanyában, tehát beteljesült gyermekkori álma, boldog is lehetne emiatt, csakhogy nincs elég pénze, mert a tűzoltókat gyatrán fizetik. Én ugyanis eldicsekedtem, hogy teljesült gyermekkori álmom, festő lettem, pénzem viszont nekem sincs, mert a festőket is gyatrán fizetik. Vigasztalásként felemlegettünk még néhány szegényes szakmát, közöttük a rendőrökét és az írókét, a boltba nem mentünk be, nem vásároltunk kulacsot és vállkendőt, viszont kicseréltük lakcímünket és telefonszámunkat, és biztos voltam benne, hogy legfeljebb tíz év múlva találkozunk ismét véletlenül egy díszes kirakat előtt.

A hideg idők beálltával azonban Novakov Sándor rám telefonált, meghívott egy kártyapartira a laktanyába, hogy felidézzük hóeséses gyermekkori emlékeinket. Elmentem a tűzoltókhoz, ott elég nagy volt a nyüzsgés, de a parancsnoki irodában minden készen állt a zavartalan kártyázáshoz, és Novakov Sándor úgy pödörgette a bajuszát, mint annak idején Isaszegi János az égő ház gerincén. A gyermekkorunkat idéztük föl, de azért komolyabb játékot játszottunk, mint akkoriban, preferánszoztunk, amihez harmadik kártyás is kellett, a parancsnok Kuttor Ervin tizedest hívta meg, ő kikefélt egyenruhában ült az asztalhoz, és két leosztás után már tudtam, hogy ő lesz a balek, hajtottam is rá, mivel pénzre volt szükségem. A tizedes ultin nevelkedett, a preferánsz viszont ennél bonyolultabb. Százról indultunk, én szépen araszoltam lefelé, úgy saccoltam, hogy a tizedesnek legalább fél havi fizetését elviszem, és Novakov Sándor is nyerésre állt, odakint meg esett a hó, tapasztalt kártyások erre azt mondanák, hogy minden ment a maga útján, csakhogy bejött egy riasztás. Novakov Sándor mellett megcsörrent a telefon, ő belehallgatott, azután lecsapta a kagylót és vörös ingerültséggel azt mondta:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 575 (Black plate)

– Egyre elátkozottabb ez a hideg világ! Lakatos Pali megint felmászott a turulmadárhoz.

– Szedjük le – pattant fel Kuttor Ervin tizedes, aki teljességgel vesztésre állt.

Én viszont teljességgel nyerésre álltam, el akartam jutni a végelszámolásig.

– Kártyázni jöttem ide – mondtam Novakov-féle ingerültséggel –, és nem érdekelnek holmiféle Lakatos Palik.

Novakov Sándor kedvetlenül magyarázkodott:

– Le kell szednünk a turulmadár mellől. Van néhány ilyen visszajáró elkeseredett emberünk, akik a Dunába akarnak ugrani, ha nagyon elunják magukat, felmásznak a Szabadság hídra a turulmadárhoz, leginkább a budai oldalon, nem egészen értem, hogy miért kedvelik jobban ezt az oldalt, meg aztán olyan mindegy, minket persze riasztanak, felmegyünk és lecsalogatjuk őket. Lakatos Pali a szelídebb öngyilkosok közé tartozik, igaz, hogy már negyedszer vagy ötödször kapaszkodik fel a hídra, de őt viszonylag könnyű lecsalogatni, legutóbb csupán egy adag töltött pulykamellet kért kijevi módra, fölvittük neki, jóízűen elfogyasztotta a pulykát, nem ugrott a vízbe, engedelmesen lejött velünk, egyik napilapban öt és fél sorban megdicsértek bennünket, a mentők bevitték a pszichiátriára, ahol megállapították, hogy tökéletesen épelméjű, ami természetesen igaz, csakhogy most megint felkapaszkodott a hídra, fogalmam sincs, hogy mit akar enni, de beszerezzük neki, és gyorsan lehozzuk.

– Miért nem javasoljátok neki, hogy ígéretéhez híven ugorjon a Dunába?! – kérdeztem reménytelenül a kártyalapokat kevergetve.

– A harmadik öngyilkosságánál ezt javasoltam neki, de megfenyegetett, hogy legalább tizennyolc helyen bepanaszol fajgyűlölő beszédem miatt, a Helsinki Bizottságnál, az ombudsmannál, az ombudsnőnél, mindenféle emberi jogokat védő és kisebbségi szervezeteknél, merthogy Lakatos Pali amolyan szóláriumbarna, és ismeri a jogait, én meg majd megnézhetem magam. Igaza van. Menjünk és szedjük le a magasból hatodszor is.

A tűzoltók megmozdultak, én is velük tartottam. Egy kicsi és egy hatalmas emelődarus kosaras autóval szirénáztunk el a Szabadság híd budai hídfőjéhez. Novakov Sándor parancsnok és Kuttor Ervin tizedes a rácsos kosárba szállt és felemelkedett a turulmadárhoz. Én lent toporogtam a hídon, fáztam, a meleg nyári napokra próbáltam gondolni, felidéztem egy kellemes művésztelepet a Duna egyik festői szigetén, ahol csodálatos tíz napot

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 576 (Black plate)

töltöttem el tájfestéssel, még a közeli kisváros polgármestere is meglátogatott bennünket, a sziget az ő önkormányzati hatáskörébe tartozik, elmondta, hogy kedveli a festőket és a festményeket, hozott két üveg szilvapálinkát, ezt megittuk a fűzfák alatt, és mi is megkedveltük a kedélyes polgármestert. Bőbeszédű, dicsekvésre hajló ember, egyebek között eldicsekedte, hogy irányítása alatt radikálisan csökkent a bűnözés a városban, főleg az őszi bűnözés. Bizonyos kétes elemek ugyanis a magyar büntetőjog alapos áttanulmányozása után rákaptak az apróbb őszi kihágásokra, lopásra, garázdaságra, melyek következtében a téli hónapokra meleg cellákba csukták őket, és a koszt is biztosítva volt. A kedélyes polgármester véget vetett ennek az áldatlan gyakorlatnak. Parancsba adta, hogy a kétes elemeket a bűntény elkövetése után huszonnégy óráig tartsák őrizetben, ezalatt a huszonnégy óra alatt legalább kétszer verjék meg a bajkeverő fiúkat és lányokat, vagy akár háromszor is, persze lehetőleg külsérelmi nyomok nélkül, azután hajítsák ki valamennyit a hideg kisvárosi utcára, ahol nem osztanak ingyen levest, főzeléket, húst és esetleg gyümölcsöt. A rendőrök vették az utasítást, tudják, hogy hová kell ütni, ahol nem mutathatók ki külsérelmi nyomok, oda ütöttek, ahová kell, és egy év alatt negyven százalékkal csökkent a bűnözés aránya. A módszer európia mércékhez viszonyítva talán embertelen, a polgármestert azonban harmadszor is megválasztották, mert a választók többsége örült, hogy ősszel nem rabolják ki a házaikat, és gyerekeiknek nyílt utcán nem rángatják le a tornacipőjüket.

Ilyen nyári emlékeket idézgettem föl, miközben Novakov Sándor és Kuttor Ervin leereszkedett a kosárral.

– Túrós csuszát kér sok pörccel – mondta Novakov Sándor, és megfogta a karomat. – Ha megetetjük, nem ugrik a vízbe. Gyere velünk, gyorsan beszerezzük a túrós csuszát, esetleg még a kártyapartit is folytathatjuk.

Beültünk a kisebb tűzoltókocsiba és elrobogtunk a Váci utcába, annak egy legcsiszoltabb bisztrójába. Túrós csuszát kértünk sok pörccel, és még örülhettünk, hogy ilyen olcsón elintézzük a dolgot. A bárpult mögött álló csokornyakkendős csapos azt mondta, hogy túrós csusza nincs, ők csak amerikai gyorsételeket árulnak.

Ekkor már nagyon dühös voltam, megfogtam a csokornyakkendőt, csavartam egyet rajta, a főpincér arca sötétlila lett, én meg a kártyaparti reményében azt mondtam:

– Pörköljél gyorsan szalonnát, főzzél tésztát, keríts elő túrót, az amerikai gyorskonyha számomra ízetlen.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 577 (Black plate)

Tíz perc múlva kaptunk egy nagy tányér túrós csuszát, vijjogtunk vissza a Szabadság híd budai oldalára. Novakov Sándor tűzoltó parancsnok és Kuttor Ervin tizedes megint a kosárba ugrott, emelkedtek fölfelé, a hídra pedig megérkezett egy mentőautó is. Novakov Sándorék sokáig fennmaradtak, feltételezem, hogy Kuttor Ervin tizedes húzta az időt, nem akarta végigcsinálni a számára már elveszett kártyapartit.

Végül mégis lejöttek az öngyilkos Lakatos Palival. Elégedettek voltak, Novakov Sándor fáradtan kijelentette:

– Lakatos Pali jó étvággyal elfogyasztotta az ételt, immár nem akar öngyilkos lenni, vihetik a szanatóriumba.

Lakatos Palit hordágyra fektették, két markos férfiú bevitte a mentőautóba, majd visszafordultak, én viszont a kártyázást illetően reményvesztetten besurrantam, és beültem egy ápolónő mellé, aki Lakatos Palit figyelte, és nem értette, hogy én hogyan kerültem a kocsiba. Az ápolónőt Rózsikának hívják, később érzelmes viszonyba kerültem vele, de erről nem beszélek, mivel nem akarom eltéríteni az esemény fonalát, és utálom az intimitások kiteregetését, még akkor is, amikor aktokat mázolok és pucér nőket tanulmányozok, ez kizárólag az én ügyem és a tárlatlátogatóké, akik megnézik a festményeimet. Sajnos elég kevesen vannak.

Tehát ültünk ott Rózsikával, rajta fehér köpeny volt, a köpeny alatt megfelelő puha fehérnemű, én szürke ballonkabátban dideregtem, átfáztam a szeles hídon. Néztük egymást, érzéseim szerint gyorsan megtetszettünk egymásnak, közben persze figyeltük Lakatos Palit is, aki a hordágyon feküdt, de nem sokáig, csakhamar felállt, szétterpesztette lábait, nyújtózkodott, és elégedetten annyit mondott:

– Régen nem ettem ilyen finom túrós csuszát.

Teljes erőből ágyékon rúgtam. Úgy összegombolyodott, mint egy éti csiga a rossz idők beálltával, és úgy üvöltött, mint egy nyakon szúrt disznó, a nyomatékosság kedvéért még kétszer a lábai közé talpaltam. Ekkor már a csinos ápolónő is ijedten felsikoltott.

Egyik kezemmel befogtam a leányka száját, a másikkal megsimogattam a haját.

– Nyugodjon meg, kedvesem, a maga érdekében tevékenykedtem – mondtam csillapítóan. – Ezentúl kevesebb elfoglaltsága lesz öngyilkossági ügyekben. Megmondaná a nevét?

Levettem a kezemet a szájáról, és ő félájultan megmondta a nevét:

– Rózsika!

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 578 (Black plate)

– Gyönyörű név – mondtam. – Magyarországon ritkaság mostanában. Az Yvettek, Zsanettek, Ingridek és Pamelák között. Meddig dolgozik ma este?

– Tízig – rebegte halálrarémülten.

– Nagyszerű – mondtam. – A kártyaparti már úgyis fuccsba ment. Találkozhatnánk fél tizenegykor a turulmadár alatt. Teljesen civilben és nagynagy békességben.

Bólogatott, és a szemein láttam, hogy közveszélyes őrültnek tart, akinek mindenre igent kell mondani. Ezt bizonyára tanítják a nővéri iskolákban.

A megnyugtató beszéd után a nagyon meggörbült és hangosan vonyító Lakatos Palihoz fordultam, keményen ráförmedtem, hogy fogja be a száját. Elhallgatott, azaz nem üvöltött tovább, csak nyöszörgött.

Lehajoltam hozzá és a fülébe duruzsoltam:

– Jól figyelj rám, édes fiam. Ha még egyszer felmászol a hídra, én megyek el érted, és nem leszek olyan kíméletes hozzád, mint most. Felfogtad?

– Felfogtam – suttogta és igen őszintén hangzott a válasza.

– Ezentúl kevesebb munkája lesz – mondtam a csinos ápolónőnek. – És én most kiszállnék a kocsiból.

A riadozó lány jelzett a sofőrnek, a mentőautó megállt, én kiugrottam a hideg éjszakába, ismét vacogtam és az ígéretes kártyapartit sajnáltam, amit már talán sohasem fogunk lejátszani.

És tudja mi a legérdekesebb az egészben? Rózsika eljött fél tizenegykor a turulmadár alá. Rövid töprengés után rájött, hogy nem vagyok őrült, kapcsolatunk azóta egészen szorosra fűződött, de amint már említettem, erről nem akarok beszélni, más miatt jöttem magához.

Lakatos Pali orvosi látleletet készíttetett az altestéről, megállapítást nyert, hogy bizonyos helyeken sötétkék, sőt fekete foltok jelentek meg, melyek impotenciát előidéző tünetek is lehetnek. Lakatos Pali engem nem ismer, így hát Szegi Sanyi barátomat fenyegette meg, hogy durva inzultálásért panaszt tesz ellene legalább tizennyolc emberjogi és kisebbségvédelmi szervezetnél, ombudsmanoknál és ombudsnőknél. Ingerültségemben bajba kevertem Szegi Sanyit, nem tudom, hogy hogyan segítsek rajta.

Micsoda? Ő is tegyen panaszt családi nevére hivatkozva a kisebbségi szervezeteknél és az ombudsnőknél? De hát Szegi Sanyi mindig utálta a Novakov nevet... Várjon, gondolkozom egy kicsit... Tényleg elpanaszolhatná, hogy őt kisebbségi származása miatt zaklatják a megátalkodott öngyilkosjelöltek. Ez a helyes eljárás. Természetesen javasolni fogom neki,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 579 (Black plate)

hogy a karácsonyi éjféli mise után két héttel, a görögkeleti istentiszteletre is menjen el több tanú társaságában és Novakov néven.

Sokadszor megállapítom, hogy ön író létére is egészen értelmes ember. És milyen jól tud kártyázni! Festőként is büszke vagyok barátságunkra. Őszintén sajnálom, hogy írásait éppen olyan gyatrán fizetik meg, mint az én képeimet.

Kőfaragók ünnep előtt

– Évről évre kevesebb a karácsonyfa az utcákon és a piacokon – sóhajtotta Brockhauser Emil, akit barátai Shogunnak szólítanak, mert állítólag a keleti küzdősportok ismerője és talán gyakorlója, ez azonban nem látszik meg rajta, egyáltalán nem harcias kinézetű, szomorú és zaklatott fiatalember, általában szomorú történeteket szokott mesélni nekem, bár egyszer megígérte, hogy elmond majd néhány vidámat is, de eddig erre még nem kerítettünk sort.

Ez a beszélgetés is szomorúan indult a megszokott fodrászüzletünkben, ahol türelmesen vártuk, hogy szép, fiatal lányok körbenyírják a fejünket.

– És a város is, mintha egyre sötétebb lenne – folytatta Shogun, azután hirtelen felderült az arca. – De én még a sötétben is szerzek egy szép karácsonyfát a családomnak.

Meglepetten néztem rá. Azon lepődtem meg, hogy ilyen vonatkozásban beszél a családjáról. Előző találkozásainkon nagyon másképpen beszélt. Valójában azért keresett fel először, hogy elmondja: családjában nem érvényesíthette jártasságát a keleti küzdősportokban, egy heves veszekedéskor felesége vagy az anyósa egyszerűen leütötte egy sodrófával vagy vasalóval, ezek után ő vérző fejjel elment a közelükből, és egyedül élte viszontagságos napjait, hónapjait, a gyerekeit sem látogathatta meg. Szerette volna, hogy együttérzően írjak sanyarú sorsáról, valakitől hallotta, hogy én olyan író vagyok, aki kedveli az életes történeteket, ami részben igaz, de valahogy mindig másról írtam, és Shogun néha hónapokra eltűnt a szemem elől, ha mégis összefutottunk a fodrászlányoknál, láttam az arcán, hogy csalódott bennem.

– Karácsonyfát a családodnak? – kérdeztem.

– Nem írtad meg a történetemet – mondta szemrehányóan.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 580 (Black plate)

– Sok dolgom volt – mentegetőztem. – Meg aztán szokványos történet. Egészen jó családokban is gyakran leütnek valakit.

– Majd én megírom – mondta elszántan.

– Elég nehéz munka – figyelmeztettem. – Mármint az írás.

Shogun elmélázott egy darabig.

– Amikor rosszul álltak a csillagok, senki sem törődött velem. Csak a Kőfaragók.

– Azok kicsodák?

– Nem mondhatom meg. Komoly, szerény férfiak. Csupán ők kérdezték meg, hogy segíthetnek-e rajtam. És segítettek.

– Titkos társaság?

– Durva kövön dolgoznak. Sima kőkockákat csinálnak a durva kövekből. Saját magukat csiszolják.

– Ez is nehéz munka lehet. Akárcsak az írás.

– Amióta befogadtak maguk közé, a csillagok rossz állása kezdett jóra fordulni.

– Kőfaragás közben? – kérdeztem kissé gyanakodva.

De Shogun nem sértődött meg. Sőt szélesen elvigyorodott, és mintha gúnyosan nézett volna rám.

– Idefelé jövet betértem az egyik áruházba, vásároltam néhány apróságot. Az ajtóban megállított egy jól öltözött úr, megnézte, hogy mit vásároltam, és mikor meglátta saját cégének az áruját, húszezer forintot adott nekem. Sorsolással választottak ki a karácsonyi ajándékozási akciójuk keretében.

– Értem – bólogattam, miközben a tüsténkedő fodrászlányokat nézegettem. – A csillagok jó állása...

– A csillagok ragyogni fognak a sötétedő város felett is – mondta mély meggyőződéssel Shogun.

– Én ahhoz a szőke lányhoz szeretnék kerülni – mutattam a legszebb fodrászlányra.

Shogun ismét elmélázott.

– Egy indiai legenda szerint valamelyik haragos isten a világ teremtése után elégedetlen volt a tökéletlen emberrel, és dühében kettévágta. Az egyik részéből lett a férfi, a másikból a nő. Azóta is keresik egymást, mert boldogtalanok egymás nélkül. Igaz, akkor is boldogtalanok, ha együtt vannak. De mégis...

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 581 (Black plate)

– Én a hittanórákon másképpen tanultam a férfi és a nő születéséről. Egy jóságos apáca okított bennünket, és mi mindent elhittünk neki. Karácsony előtt ma is elhinnék neki majdnem mindent.

– A jóságos apácák szavaiban hinni kell – mondta Shogun. – De az indiai legenda is szép. Bár kissé hátborzongató.

– Tehát visszamész a feleségedhez, aki fejbe csapott a sodrófával.

– Szerencsésen kisorsoltak. Van pénzem az ünnepekre.

– A Kőfaragók bizonyára helyeselnék a döntésedet – mondtam. – Feltételezem, hogy családszerető emberek.

– Kár, hogy évről évre kevesebb a karácsonyfa – sóhajtotta Brockhauser Emil, akit ismerősei csak Shogunnak hívnak.

A szürke öngyújtó

Gyönge, mondhatnám szánalmas az arcmemóriám, régi kedves ismerőseimet, akiktől valaha barátságban váltam el, évekkel később nem ismerem meg, és emiatt már számos kisebb-nagyobb kellemetlenségem származott. Többen megsértődtek, vagy éppenséggel megharagudtak rám, amit én őszintén sajnálok, mert nincs túlságosan sok barátom.

A bosnyák Rimbaud szerencsére nem sértődött meg, nagy baj lehetett volna belőle, ha esetleg megharagszik rám. Régen, a szép békeidőkben vele is nagy barátságban és egyetértésben kószáltam Budapesten néhány napig, mivel egy szót sem tudott magyarul, nem mozdult el mellőlem, én meg elvezettem az Írók Boltjába, színházba, képtárakba és számos söröző̈be. Sok mindent megtudtam róla, például azt, hogy keményveretű verseket ír, de a politikával is kacérkodik, diplomatának készül, és hogy fél a metrótól, egy istenért sem volt hajlandó a föld alatt utazni, így hát mindenhová taxival mentünk, megtehettük, hivatalos vendégek voltunk, és elég sok pénzt kaptunk arra a néhány napra. Éjszakánként keveset aludtunk, a bosnyák költő a versekről beszélt órákon keresztül, leginkább Rimbaud nevét emlegette, Rimbaud volt a kedvenc költője, de erről szomorúan beszélt, mert tudta, hogy ő sohasem fog olyan jó verseket írni, mint francia példaképe. Megpróbáltam megvigasztalni, mondván, hogy Rimbaud ugyan jó verseket írt,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 582 (Black plate)

de gyanús üzelmekkel is foglalkozott, fegyverrel és egyéb veszélyes holmikkal kereskedett, aztán levágták a lábát, és csúnya, fájdalmas halállal távozott a világról. A bosnyák Rimbaud ettől sem vigasztalódott meg, én viszont untam a fecsegést a költészetről, így hát elmeséltem, hogy tekintélyes fegyvergyűjteményem van, és nagyon vágyódom egy rugós kés után.

Kissé túloztam a tekintélyes fegyvergyűjteményt illetően, tulajdonképpen csak húsz bicskám volt, ezenkívül egy régi dupla csövű vadászpuskám és egy rozsdás forgópisztolyom. Amikor évekkel később átköltöztem Budapestre, a vadászpuskát és a forgópisztolyt elajándékoztam, a bicskáimat magammal hoztam, most az íróasztalom fiókjában vannak a golyóstollak mellett. A golyóstollakat gyakorta használom, de bicska nélkül, és leginkább egyedül szoktam járni az Írók Boltjába.

Nemrégen is egyedül és fegyvertelenül léptem ki a boltból, rosszkedvűen elmélkedtem a könyvárakról, elővettem egy cigarettát, és akkor elébem állt egy elegáns öltözetű, de borostás képű úr, keskeny, vagy nyolc-tíz centiméter hosszú szürke tárgyat tartott a kezében, amit én nagyobb fajta öngyújtónak véltem, szépen meglapult a tenyerében, az arcom felé emelte, és én módfelett elcsodálkoztam, hogy egy vadidegen férfiú az őszi alkonyati órákban tüzet akar adni az Andrássy úton. Kattanás hallatszott, az öngyújtóból fényes és gonosz kinézésű késpenge ugrott elő. Az öngyújtó ugyanis rugós kés volt, és az udvarias idegen az oldalamhoz nyomta. Ezen még jobban elcsodálkoztam, kicsit megremegett a gyomrom. Ismét kattanás hallatszott, a penge visszaugrott a helyére, a borostás arcú úr elmosolyodott, kezembe nyomta a szürke öngyújtót, ami egyáltalán nem volt öngyújtó.

– Mostantól van rugós késed is.

A bosnyák Rimbaud állt előttem igen jókedvűen. Én bosszankodtam, megjegyeztem, hogy időnként fáraszt a balkáni szellemesség. Aztán mégis szívélyesen kezet ráztunk, és elindultunk a Deák tér felé, és én halkan faggattam hogyléte felől, ő meg lármásan válaszolt, az emberek megfordultak utánunk, de régi barátomat nem zavarta, hangosan elmagyarázta, hogy viszontagságos időket élt át, lövöldöztek rá, sokat éhezett, sokat rejtőzködött pincékben, barlangokban és egyéb föld alatti üregekben. Hamarosan ismét a föld alatt fog lapulni.

Egészen a Deák térig hangoskodott, akkor végre lecsöndesedett, halkan és büszkén közölte velem, hogy messze-messze túlszárnyalta Rimbaud-t. Nem a költészetben, hanem a fegyverkereskedelemben. Most is éppen egy

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 583 (Black plate)

sikeres közel-keleti és nyugat-európai körútról érkezett. A diplomáciában dolgozott a régi szép békeidőkben, vannak kapcsolatai...

A régi szép békeidők egy budai sörözőt juttattak eszébe, ahová valamikor én vezettem el. Kajánul a metró felé irányítottam. A mozgólépcső előtt megtorpant, lenézett a mélybe. Emlékeztettem a pincékre, barlangokra és egyéb föld alatti üregekre.

– Oda fegyverrel szoktam lemenni. Most nincs fegyverem.

Taxival mentünk át Budára, és egészen kellemes estét töltöttünk el a sörözőben. Már ismét hangosan beszélt, biztosított róla, hogy csak azért jött Budapestre, hogy elhozza nekem a rugós kést. Érdeklődött a fegyvergyűjteményem felől. Sietve kijelentettem, hogy többé már nincs szükségem újabb fegyverekre.

Attól tartottam, hogy ha ismét találkozunk egyszer, majd ismét nem ismerem meg, és akkor esetleg majd ő is megsértődik, mint annyi régi barátom.

(Magyar Nemzet, 1994. dec. 29.)

Fehér kesztyűben

Ágnes ismét elutazott hosszabb időre valahová a nagyvilágba, azt hiszem, a fejlődő országokban tartott előadásokat a maghasadásról és az atomenergia békés felhasználásáról, előtte azonban kifestette és kitakarította a lakását, lelkemre kötötte, hogy távollétében rendszeresen locsoljam szobanövényeit, a páfrányokat, a kókuszpálmákat és kaktuszokat, azután rendet csinált az én lakásomban is, megkért, hogy az elkövetkező két-három hónapban ne szemeteljek túl sokat, főleg ne hamuzzak a szőnyegre, én mindent megígértem, ő pedig gondosan becsomagolta a ruháit és szemléltető eszközeit, és elment a fejlődő országokba. Sok sikert kívántam tudományos missziójához, és a továbbiakban nagyjából álltam a szavamat, megöntöztem a páfrányokat, vásároltam egy nagy és díszes hamutartót a közeli ajándékboltban, és nem szórtam a hamut a szőnyegre.

Ezzel együtt az első magányos napokban kissé révetegen és búbánatosan ültem íróasztalom mellett, belekezdtem egy novellába, de gyorsan abba-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 584 (Black plate)

hagytam, inkább a napilapokat olvasgattam, sajnos ebben sem tellett sok örömöm, egy nagyon okos újságírónő jegyzetéből megtudtam viszont, hogy a Feszty-körkép már keletkezésekor anakronizmusnak számított, restaurálására fölöslegesen pocsékolták a pénzt, az egész ópusztaszeri akármit le kellene dózerolni, meg aztán a millenniumi ünnepségek úgyis giccsparádéba fulladnak majd, és egyébként is kit érdekel az államalapítás ezredik évfordulója. Felvetődött bennem, hogy írok egy szelíd levelet a szerzőnek, de nem tettem meg, hiszen még jókedvűen is rossz levélíró vagyok, mélabúsan meg semmilyen, inkább rövid időre felfüggesztettem az országos napilapok olvasását, minek következtében valamelyest javult a kedélyállapotom, de nem igazából.

Tulajdonképpen nem Ágnes eltávozása miatt szomorkodtam, tudtam, hogy ő előbb-utóbb visszatér majd a nagyvilágból, ismét felporszívózza a szőnyeget, és lemossa az ajtókat és az ablakokat, csakhogy ez idő tájt számolták fel a szemüvegboltot, pontosan a lakásom alatt. Szép, csöndes pesti utcában lakom, csupa polgári műemlék ház, a földszinten boltok, üzletek, az emeleteken rossz beosztású, kényelmetlen, leválasztott lakások, az én lakásom talán a legidétlenebb egy sokajtós félszobával és egy magasba szökő és erősen kongó nagy szobával, de hát mostanság kicsiny jövedelemből ennyire tellik. Az utca azonban tetszik, csupán az aggaszt, hogy ideköltözésem óta már négy üzlet bezárta ajtajait, előbb a szemközti ékszerüzlet, ami érthető, tekintettel, hogy egy hónap alatt kétszer is kirabolták, máig ismeretlen tettesek, azután a könyvesbolt, ami szintén érthető, hiszen kit érdekelnek manapság a könyvek, majd egy zöldséges bolt, ezt nem egészen értettem, mert megítélésem szerint élénk forgalmat bonyolított le, busás haszonnal. Végül a lakásom alatt lévő szemüvegbolt, ennek a bezárása majdnem fájdalmasan érintett. Szerettem csillogó kirakatát. Vásároltam itt két napszemüveget és egy olvasószemüveget. Régóta vonzódom a szemüvegekhez. Talán azért, mert egészen fiatal koromban főleg szemüveges lányoknak próbáltam udvarolni, meggyőződésem volt ugyanis, hogy a szemüveges lányok valamennyien okosak, és akkortájt úgy véltem, hogy kizárólag okos nőkre érdemes vesztegetni drága időmet, még egy novellát is írtam *Szemüveges lány* címmel, nem emlékszem, milyenre sikeredett, de biztosan jó volt.

Imígyen nosztalgiáztam a kirakatüvegekre ragasztott barna csomagolópapírok és a rohamosan vakuló utca felett, már-már eltúloztam a búslakodást, ideje volt kimozdulni emberek közé. Elhatároztam, hogy felkeresem az

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 585 (Black plate)

Irányi-Literatúra nevű klubot, ezt egyébként is már régen megígértem Irányi Jóskának, aki középkorú és vállalkozó szellemű költő, fiatal tollforgatók istápolásával foglalkozik, a távlatokban könyvkiadót szeretne nyitni, egyszer tőlem is megkérdezte, hogy alkalomadtán hajlandó lennék-e valamelyik magvasabb írásomat rendelkezésére bocsátani ingyen, nemleges válaszomra csalódottan legyintett, majd közölte, hogy fiatal kezdő, az anyagiakat mélységesen megvető írókkal fogja megindítani kiadóját, de azért engem is meghívott a klubjába. Eljött az ideje, hogy meglátogassam.

Az Irányi-Literatúra igen rossz hírű kerületben tényked ik, egy vedlett ház enyhén dohos pincéjében, keresgélnem kellett egy ideig a sötét utcában, végül szerencsésen megtaláltam, belülről nem is volt olyan rémes, jobbára fiatalemberek, fiúk és lányok olvasták fel egymásnak írásaikat, az ilyesmi ritkaság napjainkban. Irányi Jóska lármásan üdvözölt, bemutatott az ifjú tollforgatóknak, azok tisztelettel felnéztek rám, legalábbis én így véltem, és hálából figyelmesen hallgattam a további felolvasásokat. Az elhangzott tárcák, mesék, elmefuttatások és versek elég harmatosak voltak, de én elismerően bólogattam, időnként jelentőségteljesen dünnyögtem, amit akár dicséretnek is értelmezhettek a kezdő kollégák, vagyis egészen tartalmasan múlattuk az időt, megígértem, hogy máskor is eljövök, elkaptam még az utolsó éjszakai autóbuszt, elmélkedtem még egy sort az irodalomról, azután szokásom szerint egy megállóval korábban szálltam le, innen a lakásomig tövig végigszívhatok egy cigarettát, szeretek éjszakai sétálás közben cigarettázni, ez is még ifjúkori beidegződés, akkoriban úgy gondoltam, hogy parázsló cigarettával a sötétben érettebbnek és megfontoltabbnak látszom, mint valójában, azután az egész megszokássá vált.

Szinte derűs hangulatban fordultam be az utcánkba, és akkor elébem toppant egy lány nagyon rövid és nagyon feszes szoknyában és igen feszes felső öltözékben. Udvariasan köszönt, és cigarettát kért tőlem. Adtam neki cigarettát, meg is gyújtottam, és kicsit csodálkoztam, korábban nem találkoztam errefelé éjszaka ilyen mutatós lányokkal.

– Könnyen megfázhat ebben a kurta ruházatban – mondtam atyailag. – Hidegek ezek a márciusi éjszakák.

– Mindjárt hazamegyek – mondta. – De ha kedve tartja, sétálhatunk...

Megfontoltan elhárítottam az ajánlatot.

– Én már csak hazáig sétálok. Egy módfelett színvonalas irodalmi találkozóról jövök, és valamelyest elfáradtam.

Lassan tovább lépdeltem, a lány velem tartott, és megkérdezte:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 586 (Black plate)

– Maga olyan íróféle?

– Világhírű – mondtam.

– Engem Dominikának hívnak – mondta a lány. – Egyetemista vagyok.

– Mit tanul?

– Hát... biológiát.

Én is megmondtam a nevem, és lépdeltünk tovább a néptelen utcán, a műemlék házak között.

– Bizonyára álnéven, vagyis művésznéven írja műveit – mondta a lány.

– A saját nevemen írok – mondtam majdnem sértődötten.

– Elnézést... Tudja, ez a Dominika amolyan felvett művésznév, hatásosabb, mint valami hétköznapi...

– Az egyetemen?

– Nem. Ott az igazi nevemen tanulok.

A házunk elé értünk, megálltam, eldobtam a parázsló csikket.

– Én itthon vagyok – mondtam, és felmutattam az első emeletre.

– Én is itthon vagyok – mondta Dominika, és az egykori szemüvegbolt csomagolópapírral elfedett kirakatára mutatott.

– A szemüvegboltban?

– Nincsen itt már egyetlen szemüveg sem. Jöjjön be, ha akar.

Ismét cigarettára gyújtottam, és rábólintottam.

– Kedveltem ezt a boltot – mondtam, és bementem Dominikával a barna csomagolópapírok mögé.

A lány villanyt gyújtott, a fényben nagy üresség látszott, csupasz falak, csupasz villanyégő, a szemüvegek helyén egy takaros és tiszta ágy, meg egy támlás szék állt. Dominika leült az ágyra, most fáradtnak látszott, pedig ő nem irodalmi találkozóról jött. Én a támlás székre ültem, és csalódottan megjegyeztem:

– Nekem nagyon hiányoznak a szemüvegek. Konganak ezek a csupasz falak.

– Majd berendezkedem rendesen – mondta Dominika. – Ming megígérte, hogy hozat ide szekrényt, gáztűzhelyt meg asztalt is.

– Ki a fene az a Ming?

– Kínai üzletember. Megkért, hogy vigyázzak a helyiségre, és tartsam szemmel a többi bezárt üzletet is.

– Ming úrnak nyilván ott is vannak érdekeltségei. Másra nem kérte meg?

– Ingyen lakhatom itt – mondta kitérően Dominika. – Ming igazi úriember és nagyon gazdag. Előkelő kínai családból származik.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 587 (Black plate)

– Minden bizonnyal a Ming-dinasztiából – mondtam. – Ők fejezték be a Kínai Nagy Fal építését. Kreatív nemzetség volt. A kései utód is ilyen lehet. Talán üzlethálózatot készül felépíteni Budapesten.

Dominika nem kívánt történelmi és bonyolult üzleti ügyekkel foglalkozni, az ágyra mutatott.

– Ideülhetne mellém. Magának olcsón számítanám.

Úgy tettem, mintha fontolgatnám a javaslatot.

– Lehet róla szó – töprengtem hangosan. – De majd csak akkor, ha befejezte egyetemi tanulmányait. Én már kamaszkorom óta csak az okos nőkhöz vonzódom. Az egyetemi diploma az alsó határ. Tehát fejezze be tanulmányait, vegyen magának egy szemüveget, és akkor majd visszatérünk a témára. Jelenleg éppen egy atomfizikus nőbe vagyok szerelmes.

– Nincs szükségem szemüvegre – mondta kiábrándultan Dominika.

– Egyszer szüksége lehet rá. Persze addig is jó viszonyban maradunk. Itt lakom maga fölött. Ha szellemi eligazításra vagy hasonlóra lenne szüksége, kopogtasson háromszor a plafonon, és én lejövök segíteni.

Dominika bágyadtan elmosolyodott.

– Én is szívesen segítek... bármiben. Dobbantson hármat a padlóján.

Barátságban váltunk el, valamiféle buta önérzettel telítve mentem fel a lakásomba, jól éreztem magam, elhatároztam, hogy másnap folytatni fogom a megkezdett novellát.

Csakhogy ez másmilyen nap lett. Reggel becsöngetett hozzám Zavarkó András. Hát ő aztán egyáltalán nem hiányzott az életemből. Utoljára akkor láttam, amikor ellopta a gépkocsimat a régi albérleti szobám elől, és reméltem, hogy jó ideig nem fogunk találkozni. De most itt állt az ajtómban két kartondobozzal a hóna alatt, és szemrehányóan nézett rám.

– Hogy találtál meg? – kéreztem dühösen.

– Cserbenhagytál – mondta megrovóan, és bejött az ajtón, a kartondobozokat lerakta a sokajtós félszobában, azután a nagy szobába ment, alaposan körülnézett, elismerően csettintett.

– Tetszik valami? – kérdeztem.

– Kényelmes lakást vettél magadnak – állapította meg.

– Ennyire tellett. Ki adta meg a címemet?

Ismét megrovó hangra váltott.

– Te is kényelmesen elterpeszkedtél, engem meg hagytál a börtönben gyötrődni.

– Mennyit ültél?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 588 (Black plate)

– Másfél hónapot. Szerencsére a magyar börtönök túlzsúfoltak, alig várták, hogy kirúgjanak. De előbb is kijöhettem volna, ha mindjárt visszavonod a feljelentést.

Részben igaza volt, ezért gorombán ráförmedtem.

– Magadnak csináltad a bajt, te marha! Pontosan megbeszéltük, hogy már kora reggel ellopod az autót, délig átviszed a határon és eladod. Én csak délután jelentettem a lopást a rendőrségen. Mégis lebuktál!

– Elaludtam – mondta röstelkedve. – Későn indultam azzal a rozsdás skatulyával, a határőrök már vártak. Nagyon fáradt voltam akkoriban.

– Mostanára kipihented magad?

Bólogatott.

– Szép szobát bérlek, meg egy raktárfélét. Komoly vállalkozásba kezdtem.

– Eddig még minden vállalkozásodba belebuktál. Énrám ne számíts a továbbiakban.

Magabiztosan elvigyorodott.

– Ez garantáltan jövedelmező vállalkozás, hamarosan gazdag leszek. Téged csak arra kérlek, hogy őrizd egy ideig a kartondobozokat.

– Mi van bennük? – kérdeztem gyanakodva.

– Sebészkesztyűk.

– Sebészkesztyűk?

– Meg fehér csipkekesztyűk. Nemrégen felszámoltak egy kesztyűgyártó üzemet, és én olcsón megszereztem egy tetemes rakományt. A jó üzlet titka: olcsón vásárolni és drágán eladni.

Felbontottam a dobozokat, az egyikben tényleg átlátszó sebészkesztyűk, a másikban barnás-fehér csipkekesztyűk voltak.

– Kinek akarod ezeket drágán eladni?

– Lesz rá vevő. Ha érdeklődők jelentkeznének, írd fel az igényeiket. Minden mennyiségben tudok szállítani. Időnként majd eljövök hozzád.

– Telefonálhatsz is.

– Inkább személyesen jövök – mondta, és kezet nyújtott.

– A kutya sem fog érdeklődni a kesztyű iránt – mondtam búcsúzóul.

Tévedtem. Néhány napon belül megélénkült a forgalom a lakásomban. Jólöltözött emberek csöngettek rám, valamennyien vállalkozóként mutatkoztak be, és kesztyűk felől érdeklődtek. Először egy kedélyes férfi toppant be hozzám, amolyan orvos kinézete volt, a sebészkesztyűk érdekelték. Bemutatkozott: Orhavecz Károlynak hívták, és sokáig nézegette, tapogatta a sebészkesztyűket. Ráuntam a mustrálgatásra, idegesen megkérdeztem:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 589 (Black plate)

– Maga sebész?

– Gombatermesztő vagyok – mondta önérzetesen. – Több pincém van odaát a budai hegyekben, egyetemista lányokat foglalkoztatok, ők szedik és csomagolják a termést, nekik kellenének a kesztyűk.

– Miért?

– Egyes gombafajták nagyon érzékenyek, megfoltosodnak, ha puszta kézzel tépdesik le a fejüket.

– A barátom töménytelen mennyiségben szállíthat sebészkesztyűt – mondtam, és amolyan vásári vigécnek éreztem magam. Orhavecz Károly tovább vizsgálódott.

– Nagyoknak látszanak ezek a kesztyűk – elégedetlenkedett. – Az egyetemista lányoknak általában kicsi a kezük.

– Majd mindjárt meglátjuk – mondtam türelmetlenül, és háromszor erőteljesen dobbantottam a padlón.

Dominika percek alatt felérkezett kipirulva vagy inkább kipirosítva és frissen megfésülködve. Talán valami örömteli eseményre számított. Csalódottnak látszott, amikor azt mondtam neki:

– Legyen szíves, próbáljon fel egy sebészkesztyűt.

Kezére húzta a kesztyűt, a műanyag ujjvégek lefittyedtek.

– Nagyok – állapította meg Orhavecz Károly. – Mondja meg a barátjának, hogy számomra kisebbeket küldjön.

Ezzel elment, Dominika lesújtó pillantást vetett rám, és ő is eltávozott.

Sorjáztak azonban a vállalkozók, és furcsa, érdekes dolgokat tudtam meg tőlük. Az egyiknek megfeleltek a nagy sebészkesztyűk, azt mondta, hogy szobafestő brigádjainak rendel belőlük, a szobafestőknek nagy kezük van, és sebészkesztyűkben precízebb munkát végezhetnek, mint a régóta használt ormótlan kézvédőkben. Meglátogatott egy apró termetű zsoké is, őt a csipkekesztyűk érdekelték, mivel a zsokék a startnál hófehér kesztyűkben zabolázzák a lovakat, az apró emberke fehérebbeket rendelt, mint amilyenek az én dobozomban voltak, ellenben egy főkofának megfeleltek a kevésbé fehér mintapéldányok, mondván, hogy a zöldség- és gyümölcsárusító asszonyai ezekben is tiszta kezűeknek látszanak, és a kezük nem fog fázni túlságosan munka közben.

Feljegyeztem a kívánalmakat, Zavarkó András meg, úgy látszik, korrektül eleget tett a megrendeléseknek, kezdett úgy öltözködni, mint módos üzletfelei, és a forgalom továbbra is élénk maradt.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 590 (Black plate)

Induláskor terhemre volt a hirtelen nyüzsgés, később azonban majdnem élveztem, megmozgatta körülöttem a levegőt, és mindenféle új tudásra tettem szert. Ettől az írás is mindjárt jobban ment, befejeztem a novellát, egy magyarul is jól beszélő, Leonyid nevű ukrán bérgyilkosról szól, a történet fele igaz, a másik felét hozzáköltöttem, bár az is igaz lehet, az írást rangos irodalmi folyóirat vette meg tőlem, erre büszke voltam, nettó nyolcezerötszáz forintot fizettek érte, ez viszont elszomorított, az én bérgyilkosom dollár-ezrekben számította fel a tiszteletdíját. Igaz, hogy ő mindig kifogástalan munkát végez, de én sem vagyok rossz a magam szakmájában, úgy éreztem, jó okom van némi borongásra.

És ezen a borongós napon Zavarkó András még egy hatalmas páncélszekrényt is elhozott a házunk elé. Lelkendezve rohant fel hozzám, lelkendezve közölte:

– Szereztem olcsón egy biztonságos régi páncélszekrényt. Itt van az ablakod alatt. Nagy hasznát vehetjük alkalomadtán.

Kinéztem az ablakon, a járdán tényleg ott csúfoskodott egy ormótlan páncélszekrény hatalmas rézkerékkel az ajtaján.

– Mit akarsz ezzel a szörnyűséggel?

– Felhoznánk a lakásodba...

– Nem!

– Miért nem?

Kritikus pillanatokban időnként villámgyorsan tudok ideologizálni. Most is ezt tettem.

– A páncélszekrények a bezártság képzetét keltik bennem. És enyhe klausztrofóbiában szenvedek. A tágas mezőket, a nyitott ajtókat és a nyíltszívű embereket kedvelem, irtózom viszont a meredek falú hegyszorosoktól, a szűkös liftektől, a bigott emberektől és a páncélszekrényektől.

– Biztonságosan elzárhatnád benne az értékeidet.

– Pillanatnyilag nyolcezer-ötszáz forintom van, ez kényelmesen elfér a farzsebemben.

– Ha anyagi gondokkal küszködsz, kisegíthetlek.

– Nincsenek anyagi gondjaim – tiltakoztam felháborodottan, és persze egyre dühösebb lettem. – Egy magyar író akár tíz napig is elélhet nyolcezerötszáz forintból. Klausztrofóbia nélkül.

Zavarkó András megpróbált üzletiesen érvelni.

– A jó üzlet titka: olcsón vásárolni és drágán eladni. A páncélszekrényt bármikor eladhatjuk, a hasznot megoszthatnánk.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 591 (Black plate)

– Add el most.

– Nem ilyen gyorsan. Valahol tárolnom kell.

Belefáradtam az ostoba vitába, háromszor dobbantottam a padlón.

Dominika ezúttal lustábban és kócosan jött fel, nem számított semmiféle örömteli élményre.

– A barátom hozott nekünk egy régi páncélszekrényt – mondtam.

– Nekünk?

– Illik ide a műemlék épületek közé.

– Láttam. Istentelenül ronda.

– Az eszmei értéke szinte felbecsülhetetlen. Idővel drágán lehetne értékesíteni. Addig azonban tárolni kell valahol. Magánál elférne.

Dominika végigmérte Zavarkó András elegáns öltözékét, felcsillant a szeme, megigazította a haját.

– Talán elférne. De telefonálnom kell Mingnek.

– Telefonáljon.

Dominika kivitte a telefont a konyhába, elég sokáig elmaradt, aztán közölte, hogy Ming szerint is elfér a páncélszekrény a szemüvegboltban. Később négy markos férfiú becipelte a súlyos vaskasszát, munkálkodásukat egy cingár sárga ember irányította, mindjárt látszott rajta, hogy csakis ő lehet az előkelő származású Ming.

Ezt követően Zavarkó András, ha meglátogatott, mindig betért Dominikához is. Lehet, hogy máskor is. Az üzletelés a kesztyűkkel mindenesetre virágzott, én ugyan nem részesültem a haszonból, csupán szívességből segédkeztem, de közben újabb elbeszélést írtam egy fotóművészről, aki az utcai tüntetéseket és a gombák fejlődését szerette fényképezni, és ígéretemhez híven eljárogattam az Irányi-Literatúra klubba, a félhomályos utcákban gyalogolva rájöttem, hogy Dominika valójában a VIII. kerületben rendel, és csak időnként vállal alkalmi munkát hazafelé jövet a mi környékünkön. A klubban mellesleg reménykeltő irodalmi élet folyt, néha az volt az érzésem, hogy fejlődnek a kezdő írók.

Egyik este, amikor feljöttem a pincéből, mellém sodródott egy szürke felöltős férfi, egyre szorosabban lépkedett mellettem, és halkan a fülembe duruzsolta:

– Palotás Ferenc rendőr százados vagyok.

Mutatott valami igazolványfélét, ami akár buszbérlet is lehetett, de tanácsosabb volt elhinni, hogy tényleg rendőr százados az illető.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 592 (Black plate)

– Éppen fiatal írókat igazítottam el a szakmába, ezenkívül nem csináltam semmi rosszat – magyarázkodtam. – Egyébként megkaptam már az állampolgárságot, hiába akadékoskodott a magyar rendőrség.

– Néha nagyon gunyoros hangon írt rólunk.

– Áttértem a fanyar stílusra.

Palotás Ferenc gyors fordulattal témát váltott.

– Mi van az autójával?

– Eladtam egy bontónak.

– Okosan tette. Lerobbant, ócska járgány volt. És ha jól tudom, egyszer már el is lopták.

– Igen. A megélhetési bűnözés eljuthat egészen az ócska járgányokig.

– Érdekes, hogy maga a tolvajjal azóta is baráti kapcsolatban van.

Elegem lett ebből a kellemetlen társalgásból. Megálltam.

– Mi a fenét akar tőlem?

Palotás Ferenc barátságosan vállon veregetett.

– Meséljen nekem Zavarkó Andrásról. Ő még nem kapta meg a magyar állampolgárságot.

Említettem már, hogy kritikus helyzetekben okosan tudok rögtönözni.

– Gyermekkorom óta nyűg a vállamon. Folyton szívességet kér tőlem, már mezítlábas korunkban is csak fizikai fölényem fitogtatásával tudtam beerőszakolni az utcai focicsapatba, ahol a jobbhalf helyén ügyetlenkedett, itt csinálta a legkevesebb bajt. A mai magyar labdarúgásban ez középpályás posztot jelent...

– Minket a mostani kapcsolatai érdekelnek.

– Kesztyűket árusít.

– Milyen kesztyűket?

– Fehéreket. Sebészeknek, zsokéknak, gombatenyésztőknek, kofáknak és piktoroknak. Nálam tárolja a mintapéldányokat, mondhatom, hogy igen élénk forgalmat bonyolít le.

– Poros kesztyűkkel?

– Az én fehér kesztyűim egyáltalán nem porosak.

– És azok a páncélszekrényekben?

– Utálom a páncélszekrényeket. Klausztrofóbiás vagyok.

– Tudomást szereztünk több páncélszekrényről. A maga lakása alatt is van egy.

– Semmi közöm hozzá.

– Sokat segített – mondta Palotás Ferenc rendőr százados. – Vigyázzon magára, és lehetőleg mérsékelje fanyar humorát.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 593 (Black plate)

Lemaradt mellőlem, átment az utca túlsó oldalára, ahol rövid szoknyás és tapadó nadrágos lányok stricheltek.

Reggel minden magyarázat nélkül kiraktam a kartondobozokat a körfolyosóra. Zavarkó András felháborodott, kicsit hápogott, azután sértődötten levitte a kesztyűket a szemüvegboltba. Ettől kezdve odajártak a vállalkozók, biztos vagyok benne, hogy Dominika örült a látogatóknak.

Vele legközelebb az olcsó kenyerek és péksütemények boltjában találkoztam. Az itteni árut állítólag a kábítószer-elvonókúra gyógyuló páciensei állítják elő, a kenyerek puhák, ropogós héjúak, a péksütemények jóízűek és tényleg olcsóbban kaphatók, mint másutt. Dominika három sajtos kiflit vásárolt, én fél kiló kenyeret. Egymás mellett álltunk, megkérdeztem tőle:

– Hogy halad a tanulmányaival?

– Tűrhetően – mondta vidáman. – És a boltban is szépen berendezkedtem. Ming beszereltette a tűzhelyt, asztalt, ruhafogasokat is hozatott, meg két fotelt, és a páncélszekrényt is megszoktam.

A fülébe súgtam:

– A rendőrség számon tartja a páncélszekrényt.

Dominika kezében megállt a sajtos kifli.

– Maga honnan tudja ezt?

– Kapcsolataim vannak a felsőbb körökben – mondtam jelentőségteljesen.

– Szólnom kell Mingnek – rebegte Dominika, és kisietett az olcsó pékáruk boltjából.

Én kényelmesen ballagtam haza, és mivel a vállalkozók már nem zaklattak, ismét rákaptam az országos napilapok rendszeres olvasására, de még így is unatkoztam egy kicsit. Aztán egy délelőtt három ideges koppanás hallatszott a talpam alatt.

Lementem Dominikához. Az egyik fotelban ült, a másikban Ming kuporgott keleti nyugalommal, soványan és sárgán. A bútorok között két egyenruhás rendőr kutászkodott Palotás Ferenc rendőr százados felügyeletével.

Dominika fényes szemekkel nézett rám, és azt mondta:

– Jobb, ha maga is itt van. Tanúsíthatja, hogy a hatóság emberei nem találtak itt semmiféle tiltott holmit.

– Nyissa ki a páncélszekrényt – mordult rá Palotás Ferenc.

Dominika megforgatta a nagy rézkereket, kinyílt a vastag vasajtó, feltárta az ártatlan ürességet, a páncélszekrényben csak két fehér kesztyű, egy sebészkesztyű és egy csipkekesztyű volt gondosan elhelyezve, közöttük egy piros tojás.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 594 (Black plate)

Palotás Ferenc, ahogyan azt az Irányi-Literatúra klubban mondani szokták, szúrós szemekkel nézett rám, azután mégis Minghez fordult.

– A tojás hogy kerül ide?

– A nyúl hozta. Húsvétra.

– A kínaiak is ünneplik a húsvétot?

– Nem. De most van a Nyúl esztendeje.

Palotás Ferenc köszönés nélkül távozott rendőreivel, Ming felállt a fotelból, kezet fogott velem, és azt mondta:

– Maga rendes ember. Lehet, hogy egyszer meghálálom... Zavarkó nevű barátja viszont túl zajosan dolgozik. Eltanácsoltam a környékünkről.

– Nekem nem fog hiányozni.

– Azzal a másik barátjával..., azzal a Leonyiddal viszont szívesen megismerkednék alkalomadtán. Maga kiváló novellát írt róla.

Igazából meghökkentem, és bambán azt mondtam:

– Tulajdonképpen nem barátom...

Ming csöndesen folytatta mondókáját.

– Ha minden jól alakul, lehet, hogy megveszem a maga lakását is.

– A lakásom nem eladó!

– A piaci ár kétszeresét fizetném érte. Esetleg a háromszorosát.

Rágyújtottam egy cigarettára, húztam az időt, majd azt mondtam:

– Megfontolom. Alkalomadtán.

Ming elbúcsúzott, ott maradtunk Dominikával, néztük egymást, aztán az öreg páncélszekrényt, később szórakozottan kezemre húztam a sebészkesztyűt, Dominika meg felhúzta a csipkekesztyűt. Közben arra gondoltam, hogy ez a Ming valójában nagyon rokonszenves jövevény, ezen a tájékon igazán nagy dolognak számít, ha egy komoly üzletember megbecsüli az irodalmi műveket, sőt hitelesnek tartja az írásaimat.

(Vigilia, 1999/4. sz.)

Védőszentek a fenyők között

Ágnes szép formájú kis fenyőfát hozott nekem néhány nappal karácsony előtt, és én nem tudtam, hogy igazából örüljek-e neki. A kis fenyő ugyan

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 595 (Black plate)

szép volt, de valamiféle atomkutató intézet közeléből származott, az ilyen intézetek általában festői helyeken üzemelnek, fenyvesekben, tölgyfa- vagy bükkfaerdőkben, ahol megronthatják az élővilágot, a fenyőfákat is, ezeket az aggályaimat többször is elmondtam már Ágnesnak, de ő mindig letorkolt, jól képzett atomfizikusként, aki már a fél világot bejárta, és mindenütt okos előadásokat tartott a szakmabelieknek, nekem is türelmesen elmagyarázta, hogy az atomokat százszorosan bebiztosított burokban szabdalják kétfelé vagy tízfelé, nem veszélyeztetik a környezetet, igaz, hogy a kis fenyőfát az intézet kertjéből vágta ki, de az éppen olyan tiszta és egészséges, mintha az Alpok lejtőjéről hozta volna vagy még egészségesebb. Nem győzött meg teljességgel, mert nagyon jól emlékeztem szegény Hajdú Lacira, akivel egy május 1-jén kecskét sütöttünk nyárson a folyó mellett, Csernobil akkor már bőségesen sugárzott, mi nem tudtunk erről, és Hajdú Laci tüdejét két év múlva hirtelen elöntötte a víz, és hiába protezsáltam be egy jó hírű szanatóriumba, igen gyorsan megfulladt. Szerintem a radioaktív sugárzás vitte el, Ágnes azonban ezt nem látta egyértelműen bizonyítottnak, már a karácsonyfadíszeket szemlélgette, én viszont szerettem volna kirakni a széles ablakpárkányra a fenyőt, titokban abban reménykedtem, hogy a szeretet ünnepéig elhullajtja leveleit, és akkor a piacon majd veszek egy atommentes karácsonyfát. Ezen elvitatkoztunk egy ideig.

Bármennyire is visszafogott voltam, a vita elfajulhatott volna, de alkonyattájt betoppant hozzám Bozóky Sándor, a Drávaszögből elmenekült jámbor könyvtáros, és ő békességet hozott. Ágnes nem szereti délvidéki honfitársaimat, mert azok folyton a harcterekről és a háborús szörnyűségekről beszélnek, Bozóky Sándort azonban kivételesen kedvelte, mivel mindketten rajongtak a modern tudományokért és technikai vívmányokért, nagyra becsülték az atomfizikát és a számítógépeket, ilyesmikről szoktak beszélgetni hosszasan és lelkesen, Bozóky Sándor az anyaországban is tekintélyt szerzett magának könyvtári körökben, és csak ritkán emlegette a háborút. Pedig emlegethette volna. Az ő testvérbátyját is megölték, igaz, nem a harctéren, hanem a saját, tágas házában lőtte agyon a Miodrag nevű szomszédja, mert ő akart beköltözni a tágas házba. Azóta Miodrag is halott, Leonyid intézte el. Bozóky Sándornak ez kétezer dollárjába került. Véletlenül jelen voltam a konspirációnál és az üzletkötésnél. Egy mocskos, nemzetközi gyorsvonaton utaztam Bozóky Sándorral Debrecenből Budapestre, valahol a félúton a fülkénkbe egy elegáns úr lépett be, nyakkendőket kínált eladásra. Bozóky Sándor vásárolt tőle egy égővörös nyakkendőt, és vastag borítékot adott át neki.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 596 (Black plate)

Ebben ezer dollár lehetett, gyorsan megegyeztek. Az elegáns úriember nagylelkűen még négy nyakkendőt adott ajándékba. A másik ezer dollárt a munka elvégzése után kapta meg.

Ágnes mit sem tudott az üzletről, kedvesen üdvözölte Bozóky Sándort, vitánkat lezártnak tekintette, minden figyelmét a karácsonyfadíszeknek szentelte. Nekem azonban nem tetszett a jámbor könyvtáros nyakkendője.

– Ismerős nekem ez a ruhadarab – mondtam. – Talán egy vonat koszos fülkéjében láttam.

Bozóky Sándor kissé zavarba jött, egészen halkan mondta:

– Szándékosan kötöttem fel. Ma este meghívtam Leonyidot.

– Hová?

– Ide. Hozzád.

Azt hittem, megőrült.

– Egyszer láttam azt a fickót. Akkor is kirázott tőle a hideg.

– A mai estét családias légkörben szeretné eltölteni – magyarázkodott Bozóky Sándor. – Ma van védőszentjének a napja.

– Melyik védőszentnek?

– Szent Szpyridon, Szent Kyrilos, Szent Kozma... Nem tudom pontosan. Az ortodox egyházi ünnepeket sohasem volt időm alaposan áttanulmányozni. De egyszer majd sort kerítek rájuk, és mindent betáplálok a komputerbe.

– Mi közöm van nekem Szent Szpyridonhoz?

– Leonyid most éppen Budapesten kapott megbízatást. Egy előkelő szállodában lakik, de családias légkörre vágyik. Nagyon egyedül érzi magát, nincsenek itt barátai.

– Ezt elhiszem. Gondosan kiirtja őket.

– Csak ha tisztességesen megfizetik. Akkor ő is tisztességes munkát végez. Megbízható üzletember. Remélem, nem haragszol...

– Egyáltalán nem haragszom – sziszegtem. – Örök életemben arra vágytam, hogy bérgyilkosokkal ünnepeljek egy csöndes téli éjszakán.

– Miről pusmogtok ti ketten? – kérdezte Ágnes szórakozottan a karácsonyfadíszek közül.

– Hamarosan újabb vendégünk érkezik – mondtam.

– Bizonyára megint egy délvidéki mártír. Gyorsan hazamegyek, mielőtt a háborúról kezdene nyavalyogni.

– Maradj itt – kérlelte ijedten Bozóky Sándor. – Leonyid családi légkörben szeretné megünnepelni védőszentjének napját.

– Leonyid?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 597 (Black plate)

– Nyakkendőgyáros – mondtam, és ezt követően mindjárt dicsekedni és kajánkodni kezdtem. – Tudniillik nekem gazdag és előkelő barátaim is vannak. Igaz, hogy Csernobil közeléből származik, tele van radioaktivitással, ha esetleg félsz a sugárzástól...

Ágnes felcsattant.

– Már megint hülyeségeket beszélsz! Az ilyen embert méltóképpen kell fogadni. Mivel vendégelhetjük meg?

– Nézz körül – javasoltam.

Ágnes körülnézett, a hűtőszekrényben két üveg sört és tíz deka felvágottat talált. Kevesellette. Elhatározta, hogy elmegy bevásárolni. De télen nagyon rövidek a napok, gyorsan besötétedik. Leonyid megérkezett, és ezzel fölöslegessé vált a bevásárlás, mert hozott egy üveg vodkát és egy nagy befőttesüveget. Elegáns volt, mint egy nyakkendőgyáros, jól szabott galambszürke átmeneti kabát volt rajta, alatta galambszürke öltöny, ártatlan kék szemekkel nézett ránk, ezektől a szemektől rázott ki a hideg már egyszer a vonaton. Velem kezet fogott, és átadta a vodkát, Ágnesnak kezet csókolt, átadta a befőttesüveget, és annyit mondott:

– Koljivo.

– Az micsoda? – kérdezte Ágnes.

– Megszentelt főtt búza – mondtam. – Módfelett édes eledel, védőszentek napján, az ortodoxok ezt eszik. Borítsd ki egy üvegtálba és hozzál mellé kanalakat.

Ágnes megértette, amit mondtam, valamennyien letelepedtünk a szobában, ettük az édes főtt búzát, vodkát ittunk hozzá, igazán családiasra fordult a hangulat. Leonyid a kis fenyőfát nézegette.

– Maguknál hamarosan jön a karácsony – mondta. Idegenes hangsúllyal, de azért elég jól beszélt magyarul. Úgy látszik, sokat tevékenykedett magyar nyelvterületen. – Szeretem a fenyőfákat. Nálunk általában a nyírfákat szeretik az emberek, de a fenyőfák is szépek.

– Baranyában a házunk udvarában három szép fenyőfa volt – mondta ábrándozva Bozóky Sándor. – Miodrag biztosan kivágta és feltüzelte őket.

– Megvannak a fenyőfák – mondta Leonyid. – Még időben odaértem. Lehet, hogy Miodragot a fenyőfák alá temették el a szomszédok.

– Nyugodjék békében – emelte magasra poharát Bozóky Sándor. – Én már sohasem mehetek oda. Engem is a fenyőfák alá fektetnének.

Kezdett érzelgősen szétmállani a társalgás, majdnem megörültem, amikor Leonyid egy gyakorlati kéréssel fordult hozzánk.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 598 (Black plate)

– Szeretnék telefonálni. Nikolajnak, a keresztkomámnak. Ő is ünnepel ma. Valahol Boszniában.

– Oda nem lehet telefonálni – mondtam.

Leonyid egy lapos mobiltelefont vett elő zakója belső zsebéből.

– Ezzel lehet. Nikolajnak is ilyen telefonja van.

Nyomogattam a billentyűket, mi hallgattunk, figyeltünk, és Nikolaj jelentkezett a távolból. Leonyid ukrán vagy orosz beszédre váltott, valamennyit értettem belőle, sok boldogságot kívánt Nikolajnak, hogyléte felől érdeklődött, majd azt javasolta, hogy énekeljenek egymásnak. És Leonyid énekelni kezdett a lapos telefonba.

– Ez mi akar lenni? – kérdezte Ágnes.

– Bizonyára régi egyházi nóta – mondtam. – Nyilván ószláv nyelven.

– Csodálatos – áradozott Bozóky Sándor. – Mit tesz a modern technika! Az ősrégi dalokat is messze-messze elviszi.

– Fülsértő ez az óbégatás a modern technikába – dünnyögtem.

Szánakozva néztek rám. Ágnes legyintett.

– Javíthatatlan vagy. Még a regényeidet is kézzel és golyóstollal írod.

Elhallgattam és kivártam az ószláv gajdolás végét. Elég sokáig tartott, több mint fél óráig. Akkor Leonyid visszatette zsebébe a lapos telefont, és elégedetten azt mondta:

– Nikolaj jól van. Még mindig érces hangon énekel.

– Nyakkendőket árul Boszniában? – kérdeztem.

– Főleg dohányáruval kereskedik – mondta kitérően Leonyid. – Most éppen egy fenyveserdőben lakik, egy faházban.

– Gyönyörű hely lehet.

– Gyönyörű hely – mondta Leonyid. – De a közelben most ásnak ki egy tömegsírt. Tele van csontvázakkal.

Mondani akartam valamit, de Ágnes megelőzött.

– Pedig ott nincsenek atomkutató intézetek és atomerőművek.

Hajdú Lacira akartam hivatkozni, Leonyid azonban megérezte, hogy megromlott valami, gyorsan azt javasolta:

– Díszítsük fel a kis fenyőfát. Hamarosan karácsonyuk lesz.

– Szó sem lehet róla – tiltakoztam. – Karácsony még csak napok múlva jön. Addig a fenyőt kiteszem az ablakpárkányra.

– Most is feldíszíthetjük – mondta Ágnes határozottan, és munkához láttak Leonyiddal.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 599 (Black plate)

Felállították a kis fenyőt és Leonyid irányításával ráaggattak minden ezüst- és aranyszínű gombot és csengőt, és az egészet beborították angyalhajjal. Bozóky Sándorral kissé elképedve néztük őket, és én halkan és roszszallóan azt mondtam:

– Túlságosan megterhelt. Ezek a görögkeletiek imádják a cifraságokat.

– Alapos munkát végeznek – mondta Bozóky Sándor. – Egyszer még szükséged lehet rájuk. Biztosan vannak ellenségeid.

– Vannak ellenségeim – mondtam. – De nincs kidobni való kétezer dollárom. Valójában mindössze öt dollárom van.

Leonyid elégedett volt a karácsonyfával és a családias hangulattal. Éjfél körül lapos zsebtelefonján taxit hívott, Bozóky Sándort is hazavitte. Ágnesnak is felajánlotta, hogy hazaviszi, Ágnes azonban udvariasan visszautasította, nálam aludt azon az éjszakán. Talán azért, mert remélt valamit a mi karácsonyunktól, hiszen már egészen közel volt.

Diófa a sétálóutcában

Rosszul kezdődött az a kora nyári nap, téves telefonhívás ébresztett, egy udvarias férfihang a 244-es melléket kérte, félálomban belekrákogtam a kagylóba, hogy ez magánlakás, mire az illető a telefon másik végén bocsánatkérően elmagyarázta, hogy ő egy amerikai betéti társaság budapesti kirendeltségét keresi, és ezt a számot kapta, mármint az enyémet. Kezdtem ébredezni, közöltem, hogy legnagyobb sajnálatomra nem vagyok érdekelt semmilyen amerikai betéti társaságban, de egyszer talán... Váltottunk még néhány illedelmes mondatot, azután leraktam a kagylót, teljesen kiment szememből az álom, így hát kávét főztem magamnak, elszívtam egy cigarettát, a szokásosnál korábban megborotválkoztam, és már tíz óra előtt megérkeztem a Deák Ferenc téri aluljáróba, ahol Ószabó Igorral, a nyomdásszal kellett volna találkoznom tízkor.

Ószabó Igor amolyan költözködő nyomdatulajdonos, eddig legalább négyszer jelentett csődöt, a gépeit azonban megmentette, merthogy átíratta rokonai nevére, vándorolt velük szerte a városban, különféle bérelt helyiségekben nyomtatta a különféle szórólapokat, kerületi újságokat, sőt folyóira-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 600 (Black plate)

tokat és könyveket is időnként. Egy könyvet, Várhegyi Erik első verseskötetét én szerveztem be neki az Irányi-Literatúra Klubból, ahol kezdő tollforgatók gyülekeztek esténként, néha megjelenek közöttük, mert jó érzéssel tölt el, hogy tisztelettel néznek rám, ők is szeretnének nyomtatásban megjelenni. Várhegyi Eriknek ez sikerült, kéziratát kiközvetítettem Ószabó Igornak, aki *Apokalipszis No* címmel egészen formás füzetecskét csinált háromszáz példányban. A költségeket a Várhegyi szülők állták. Nem volt ez nagy üzlet, Ószabó Igor mégis megköszönte közvetítésemet, ezért kérte, hogy tíz órakor találkozzunk az aluljáróban, azután majd leülünk valahol, és ő meghálálja közbenjárásomat. Mindjárt felmerült bennem a gyanú, hogy újabb költségtérítéses bökversek kinyomtatására számít. Máig sem tudom, hogy mi volt a szándéka, mert Ószabó Igor késett, én viszont – talán, hogy a megbízhatóság látszatát keltsem – betegesen ragaszkodom a pontossághoz, ingerülten végigfutottam az alkalmi könyvárusok kínálatán, azután kijöttem a föld alól, elmentem a Madách térre, ott is egy utcai könyvárus pultjánál álltam meg, és reménytelenül bámészkodtam, mint általában a magyar értelmiségiek az efféle helyeken.

– Itt sem árulják a maga könyveit? – kérdezte valaki sajnálkozva a hátam mögött.

Palotás Ferenc rendőr százados állt mögöttem, és hirtelen olyan érzésem támadt, hogy már régóta követ, a reggeli telefonálás is eszembe jutott, lehet, hogy nem volt véletlen. Mellém lépett, együtt néztük a pultra kiterített rikítóan szerelmes és sci-fi regényeket, egyre dühösebb lettem részben a kínálat miatt, részben pedig azért, mert nem szeretem, ha szánakozva szólnak hozzám.

– Az én könyveim már lábon elkelnek – mondtam önérzetesen, majd gonoszkodva megkérdeztem: – A nyomozás továbbra is egy helyben topog?

– Milyen nyomozás?

– Mindegy. Maguknál leginkább egy helyben topog a nyomozás, azután lenyugszik. Ezt olvasom a sajtóban.

– A médiák túloznak – mondta Palotás Ferenc.

Elgyötört arccal állt mellettem, ami megszokott dolog volt, mármint nyúzottsága, korábban is láttam ilyen állapotban, kedélyessége viszont meglepett, még mosolyogni is megpróbált a szerelmes regények fölött, és megpróbált barátságos lenni, holott jól tudom, hogy nagyon nem kedvel. Meggyőződése ugyanis, hogy engem szoros barátság fűz egy Ming nevű kínai származású üzletemberhez, aki már öt kiürített bolthelyiséget vásárolt az ut-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 601 (Black plate)

cánkban, az egyikbe, pontosan a lakásom alatt, beköltöztette Dominikát, a gyönyörűen mosolygó egyetemista lányt, aki éjszakánként a VIII. kerület utcáit járja, szabadidejében pedig felvigyáz Ming üres boltjaira, ami rendjén is volna, csakhogy Palotás Ferenc mindennek kapcsán sötét alvilági szálak után kutakodik, természetesen eredménytelenül, és ezért engem is okol, mert nem vagyok hajlandó adatokat szolgáltatni Mingről, aki nem csupán gyanús ingatlanszerzéssel, de még állítólag gyilkosságra való felbujtatással is gyanúsítható. Palotás Ferenc irántam tanúsított ellenszenve legalább kilencven százalékban megalapozatlan. A Ming nevű kínai üzletemberhez nem fűz szoros barátság, ez ideig mindössze kétszer találkoztam vele, először Dominika odújában, ahol a rendőrség eredménytelen házkutatást tartott, másodszor a lakásomban, ahol egy másik terhes ismerősömmel – nem barátommal – hoztam össze, egy elegáns ukrán férfiúval, aki akár bérgyilkos is lehet, de erről én nem tudok semmi biztosat. Ez a maradék tíz százalék, ami miatt Palotás Ferenc esetleg indokoltan érezhet ellenszenvet irántam, de én nem vagyok hajlandó még futó ismerőseimről sem fecsegni a rendőrségnek, az anyaországomba költözésemkor csúnyán elbántak velem, letelepedési kérelmemet visszadobták, talán kínai bűnözőnek véltek, mindenesetre kétszer kellett orvosi vizsgálatra mennem, hogy bizonylatot kapjak arról, hogy nem vagyok leprás és kórhordozó, az erkölcsi bizonylatot is kétszer kellett megszereznem, magyarságomat legalább háromszor bizonygattam, és még mindig gyanús kínai alvilági figurának néztek, végül is a köztársasági elnök kabinetjének közbenjárására kaptam meg az állampolgárságot. Ming ennél sokkal simábban megkapta. Mindenki lekonyulna ilyen éberség láttán. Egy pillanatig sem hibáztatom ezért Palotás Ferencet, de most éppen ő volt kéznél, ő kezdett gúnyolódni.

– A médiumokban dolgozó kollégáim a munkájukat végzik – mondtam. – Maguk ellenben következetesen toporognak. Ettől én mint adófizető állampolgár bizonytalanná válok. Egyébként mi a véleménye az olyan emberről, akit Ószabó Igornak hívnak?

– A szülei komplett hülyék, ha ilyen nevet adtak neki.

– Egyetértünk. Ilyen név csak pontatlanságot és linkséget takarhat.

Palotás Ferenc alapjában véve jó rendőr, azonnal kihasználta megenyhülésemet.

– Van itt egy talponálló – mondta. – Meghívom egy italra.

– Én abba a csehóba többé nem lépek be – mondtam. Egyszer betértem oda egy esős éjszakán, azonnal rám akaszkodott egy szemétbűzös cigány-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 602 (Black plate)

asszony, felajánlotta, hogy elvezet a tizenhét és fél éves kishúgához, jutányos árat számít fel, mert gyönyörűek és ártatlanok a szemeim. Hazudott. Akkor is napszemüveg volt rajtam, nem láthatta a szemeimet. Utálom a hazugságot és a pontatlanságot.

– Elmehetünk valamilyen jobb helyre – mondta Palotás Ferenc rendőr százados, és éreztem, hogy nem enged el egykönnyen, ezért kissé sunyi módon gyorsan ajánlottam egy jobb helyet.

– Jobbra az első utcában ismerek egy csöndes, szerény söröző t – mondtam.

– Menjünk – mondta lelkesen Palotás Ferenc nyomozótiszt. A söröző tényleg szerény kinézetű kívülről, belül ellenben méregdrága. Irányi Jóska hívott meg egyszer ide ebédre, evés és ivás közben a klubjáról és megalakítandó könyvkiadójáról beszélt, aztán akkora számlát kapott, hogy legalább két hónappal elhalasztódott kiadójának megalapítása. Palotás Ferenc azonban köztisztviselő, rendszeres fizetést kap, és ezen a rosszul kezdődött napon először mosolyogtam, persze csak úgy magamnak.

Beültünk egy csöndes, szerény söröző be, én Chiwas whiskyt rendeltem jéggel, Palotás Ferenc hazai olcsó konyakot kért, csakhogy itt nem tartanak hazai olcsó konyakot, kénytelen volt Martellt inni, és igen elborult a tekintete az itallap fölött.

– Elbírja a költségvetés? – érdeklődtem ártatlan szemekkel a napszemüvegem mögött.

– Persze... persze... – motyogta Palotás Ferenc, és nem látszott boldognak.

– Az utóbbi időben aszalódik az arca – mondtam kajánul. – Bizonyára fáradságos az egy helyben topogás.

A százados amúgy rendőri modorban helyreutasított.

– Ne gúnyolódjon! Az írói gunyorosságoknak mindig rossz vége lesz. Az íróra nézve. Ezt maga is megtapasztalhatta néhányszor.

– Eszemben sincs gúnyolódni. Nagyra becsülöm a rendőrséget. Ha engem kérdeznének, egyből duplájára növelném minden rendőr fizetését. Sőt háromszorosára. Megérdemlik. A sok fárasztó toporgás miatt is. Csakhogy mostanában nem kérik ki a tanácsaimat az illetékesek.

Palotás Ferenc aprókat bólogatott, révetegen forgatta ujjai között a poharat a méregdrága itallal, és halkan magyarázkodott.

– Tegnap majdnem belezuhantam egy mély gödörbe. Ebben a városban mindenütt feltörik a járdákat, az utakat; vízcsöveket, gázvezetékeket cserélnek, különféle deszkapadlókon kell átvergődnünk, ha célhoz akarunk érni.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 603 (Black plate)

Az egyik ilyen padlót aláfűrészelték valakik. Kifigyelték, hogy minden este arra járok. Szétváltak a deszkák alattam, az utolsó pillanatban kapaszkodtam meg a korlátban.

Tudtam, hogy Palotás Ferenc nem véletlenül bukkant fel mellettem, ismét eszembe jutott a téves hajnali telefonhívás, sejtettem, hogy bűnös ügyekben kutakodik, így hát a halogatást választottam, értek az ilyesmihez. Hosszadalmasan előadtam egy régi történetet a Konya becenévre hallgató ismerősömről, aki egyszer gyanútlanul rálépett egy lazán rögzített vaslemezre valamelyik sétálóutcában, a vaslemez megbillent, Konya a mélybe zuhant és felnyársalta egy vízelvezető csomópont oszlopa vagy karója. Alteste szétroncsolódott, az orvosok alig tudták megmenteni az életét.

– Üdítő történetekkel vigasztalja az embereket – mondta még mindig révetegen Palotás Ferenc. – Nyilván emiatt kelendőek a könyvei. Bár az utcai árusok még mellőzik.

Véleményezhettem volna az utcai árusok ízlését, de inkább témát váltottam.

– Pihennie kellene – javasoltam jó szándékkal. – Lazítani, olvasgatni kicsit. Saját könyveimből is ajánlhatok néhányat.

– Ismerem összes műveit. Az egyik tizedesem mindent elolvasott magától, és tömören összefoglalta nekem. Alig fél óra alatt.

– Ennél azért valamivel többet érdemelnek.

– A hétvégén kimegyek a birtokomra és kipihenem magam – mondta Palotás Ferenc.

– Birtok? Rendőri fizetésből?

– Mindössze egy faház a Pilisben. Kevés szőlővel és két diófával. Szeretek a diófák alatt üldögélni. Előtte azonban elrendezek egy-két zavaros ügyet.

Ismét átálltam a halogatásra, természetesen újabb történettel, közöltem, hogy imádom a diófákat. Nagyapám diófát ültetett a kertjébe, amikor megszülettem, és bár módfelett satnya csecsemő voltam, a családban mindenki korai elmúlásommal számolt, nagyapám bízott bennem, és a diófa azóta is lombosodik, a fél kertet beárnyékolja nyaranként. Innen kezdődik a diófák iránti szeretetem, de ez csak az élő és lombosodó fákra vonatkozik. A kivágott diófák, pontosan azoknak a tuskói sok gyötrelmet okoztak kamasz koromban. Őszi napokon a tuskókat nekem kellett széthasogatni. Addigra már megemberesedtem, senki sem jósolta korai kimúlásomat, a karjaim is megizmosodtak, a diófa azonban szívós rostokból áll össze, fejszecsapásra nem

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 604 (Black plate)

hasad szét, mint például az akácfa, vasékekkel és faékekkel kell megbontani a masszív tuskókat, rettenetesen megkínlódtam velük azokon az őszi napokon, bár végeredményben megérte, mert a felaprított diófa télen hosszú és jó szagú meleget ad, sokáig tartja parazsát a kályhában.

Igen terjengősen elevenítettem föl ifjúkori élményeimet, közben rendeltem még egy pohár whiskyst, amivel újabb költségekbe vertem Palotás Ferencet, de után felgyorsítottam a lényegi beszélgetést.

– Honnan tudta Ming, már másfél évvel ezelőtt, hogy a maguk utcájából sétálóutcát csinálnak? – vágott a szavaim közé a rendőr százados.

Őszintén rácsodálkoztam.

– Sétálóutca?

– Igen. Hamarosan feltépik az úttest és a járda betonját, macskaköveket raknak le, fákat, díszcserjéket ültetnek, kandelábereket és padokat helyeznek el, sőt még öt titkos kamerát is felállítanak, nehogy a vandálok összerondítsák a szépségesre pofozott sétálóutcát.

– Én erről semmit sem tudok.

– Én is csak nem régen értesültem róla. Az ön kínai barátja viszont már másfél évvel ezelőtt megkezdte a kiürült üzlethelyiségek felvásárlását.

– Ming nem a barátom. Igaz, hogy egyszer halvány célzást tett arra, hogy esetleg jó pénzért megvásárolná a lakásomat, de egyáltalán nem barátkozunk.

– Az ingatlanok értéke felszökik a szépítkezés után.

– Ezt örömmel hallom. Talán drágán eladhatom a lakásomat. Ez lenne életemben az első sikeres üzleti vállalkozásom.

– Engem a kínai barátja érdekel.

– Nem barátkozom vele. Dominikával viszont szorosabb a kapcsolatom, de csak a jószomszédi viszony magasságában.

– A leányzónak valamelyest lecsökken majd az éjszakai forgalma. A VIII. kerületben már felszereltük a kamerákat.

– Kedvelem Dominikát. Elbűvölő a mosolya.

– Éjszaka nem a mosolyával hódít.

– Nekem a mosolya tetszik elsősorban.

Palotás Ferenc kérte a számlát, fizetett, megítélésem szerint legalább háromnapi bérét költötte rám, boldogtalanul elővette névjegyét, elém tette.

– Ha véletlenül mégis eszébe jutna valami a diófákon kívül, vagy ha gyanús dolgokat észlelne maga körül, hívjon fel ezen a számon.

– Okvetlenül felhívom. Titokban valójában mindig rendőrspicli szerettem volna lenni.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 605 (Black plate)

– Bevallom, időnként fáraszt a humora – sóhajtotta keservesen Palotás Ferenc.

– Ezt már mások is szóvá tették. De később valahogy megszokták. Vagy eltávolodtak tőlem.

– Az utóbbiaknak van igazuk. Én csak apró segítséget kérek...

– Megteszek minden tőlem telhetőt – ígértem lelkesen.

Ezután kimentünk a szerény söröző̈ből, Palotás Ferenc rosszkedvűen elvonult folytatni kutakodásait, én valamivel vidámabban mentem haza, a rosszul kezdődött nap kissé jobbra fordult, és a következő hajnalokon nem jött be egyetlen téves telefonhívás sem.

Dominika üzleti tevékenységében azonban tényleg akadályok merültek föl. Egy reggel dagadt szemhéjakkal és igen gyűrötten kopogtatott be hozzám, igyekezett szépen mosolyogni, magamban mégis azt állapítottam meg, hogy ezeknek a rövid szoknyás lányoknak reggelenként nem lenne szabad emberek között mutatkozni, egyáltalán nem válik előnyükre. Bevezettem a szobába, leültettem a legkényelmesebb fotelbe, még egy díszpárnát is tettem a derekához.

– Börtönből jövök – mondta síró hangon Dominika.

– Mit követett el?

– Semmi szokatlant. De amióta felszerelték azokat az átkozott kamerákat, a rendőrök rendszeresn begyűjtenek bennünket. Engem jóformán minden éjszaka. Belöknek egy cellába, ahol szálkás deszkákból összetákolt priccs van, még takarót sem adnak. Órákig kuporgok és vacogok ott, aztán megbírságolnak, majd pedig faggatnak mindenféléről. Főleg az a Palotai nevű százados kérdezősködik.

– Palotás – helyesbítettem.

– Legyen Palotás. Akkor is utálom. Ming üzleti ügyeiről érdeklődik, én meg nem tudok semmit. Egyébként is mit képzel magáról az az ember?

– A mi utcánkba is kamerákat fognak felszerelni – mondtam.

– Honnan veszi ezt? – kérdezte ijedten Dominika.

– Említettem már régebben is, hogy vannak kapcsolataim – titokzatoskodtam, mint mindig, amikor kitérek az egyenes válasz elől. – Sétálóutcánk lesz kandeláberekkel, díszcserjékkel és kamerákkal. Az ingatlanok ára az egekbe szökik. Az én lakásom is felértékelődik.

– Utálom a kamerákat és a rendőröket – szipogta Dominika, és egy papírzsebkendővel hosszasan törölgette az orrát.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 606 (Black plate)

Kimentem a konyhába, megnyitottam a meleg vizes csapot, gyorsan kikevertem egy kávét, bevittem a szobába, a csészét Dominika kezébe nyomtam. Szürcsölte a kávét és megtörten azt mondta:

– Egy ideig itthon maradok. Ming kényelmesre rendezte ezt a szemüvegboltot, egy ideig elleszek magamban.

– Nem fél, hogy unatkozni fog?

Ezen elgondolkodott, ivott a kávéból, hirtelen fölcsillant a szeme.

– Nem fogok unatkozni. Diólikőrt csinálok.

– Diólikőrt?

– Most van az ideje. Gyerekkoromban ilyenkor csináltuk a diólikőrt és dunsztosüvegekben érleltük karácsonyig. Vagy legalább két hónapig. De igazából karácsonyi ital. Akkor a legízletesebb. Ma is pontosan tudom, hogy mi kell hozzá. Háromliteres adagokban szoktuk csinálni. Vagyis három liter pálinkából, lehetőleg szagtalan pálinkából, nehogy agyoncsapja a diólikőr jellegzetes zamatát és illatát. Ehhez jön fél kg cukor, egy narancs és egy citrom karikákra szeletelve, pemetefű, szegfűbors, koriander. Ezeket mind be tudom szerezni. Csakhogy ekkora adaghoz tizenöt zöld dió is kellene, amiket félbe vagdaltunk, és úgy helyeztük el a pálinkába. Honnan szerezzek zöld diót?

Itt elkedvetlenedett Dominika, a szeme már nem fénylett.

– Pedig több adagot kellene csinálnom... A barátaimnak...

– A zöld diókat bízza rám – mondtam.

– Tud szerezni zöld diókat?

– Minden mennyiségben – mondtam magabiztosan.

– Legalább negyvenöt darab zöld dió kellene.

– Semmi akadálya.

Dominika talpra ugrott, állva itta ki a maradék kávét, és azt mondta:

– Egyáltalán nem fogok unatkozni. Megyek begyűjteni a dunsztosüvegeket.

Fürgén mozgott, ruganyos léptekkel távozott, senki sem sejtette volna róla, hogy a rendőrségen töltötte az éjszakát.

Szeretek örömet szerezni barátaimnak, ismerőseimnek, felhívtam tehát Palotás Ferenc nyomozót. Rekedt hangon belemordult a telefonba, de ő is jókedvre derült, amikor bemutatkoztam.

– Tudtam, hogy megjön az esze – mondta immár tisztán és derűsen. – Maga mégis okos ember...

– És jó író.

– Ezt is elhiszem, ha ragaszkodik hozzá.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 607 (Black plate)

– Ragaszkodom hozzá.

– Rendben van. Elhiszem.

– Emellett szavatartó ember is vagyok. Megígértem, hogy felhívom, és íme felhívtam.

– Hallgatom.

– Szükségem lenne negyvenöt darab zöld dióra.

A vonal túlsó végén nagyon nagy csönd lett, mintha megsüketült volna a telefon. Aztán Palotás Ferenc felhördült:

– Micsoda?!

– Mindössze negyvenöt zöld dió kellene. Tudja, a diólikőrhöz ez nélkülözhetetlen.

– Ezért hívott fel?!

– A likőrkészítésnek most van az ideje – magyaráztam türelmesen. – Karácsonyra azután megérlelődik ez a nemes ital, és jobb családokban karácsonykor diólikőrt szoktak inni. Persze más adalékok is szükségesek hozzá, szagtalan pálinka, koriander, szegfűbors és egyebek, ezek könnyen hozzáférhetőek, a zöld dióval azonban gondjaim vannak, és maga az egyetlen barátom, akinek vannak diófái.

– Nem vagyok a barátja. Még hogy negyvenöt darab zöld dió!

– Ennyi elég lenne.

Rövid időre ismét megsüketült a vonal, ez idő alatt Palotás Ferenc ismét berekedt.

– Menjen a fészkes fenébe – mondta kásásan, és lecsapta a kagylót.

Nagy meglepetésemre három nap múlva lakásom ajtaja előtt egy színes reklámzacskót találtam, benne pontosan negyvenöt zöld dió volt. Azonnal levittem Dominikához, a lány jószomszédi módon boldogan átölelt, azt hiszem, hogy ismét növekedett előtte a tekintélyem. Elmondta, hogy már minden mást beszerzett, nagy mennyiségű szagtalan pálinkát, kellő mennyiségű befőttesüveget, a szükséges fűszereket, közölte, hogy mindjárt hozzáfog a diólikőr kotyvasztásához, és kényszerpihenőjén egyáltalán nem fog unatkozni. Elégedetten vonultam vissza íróasztalomhoz, ismét örömöt szereztem valakinek, arra számítottam, hogy az elkövetkező napokban felkeres majd Palotás Ferenc nyomozótiszt, megköszönhetem szívességét, de nem keresett fel. Csak távolról láttam néhányszor, amint végigsiet az utcánkon, ügyet sem vetett rám.

Dominika bespájzolta a diólikőrt, azután nyilván mégis unatkozni kezdett, mert éjszakánként ismét kimerészkedett a távolabbi rossz hírű utcákra és terekre. A rendőrök továbbra is gyakorta zaklatták, de mintha kezdte vol-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 608 (Black plate)

na megszokni, ritkábban panaszkodott, bár időnként tartott szünnapokat, ilyenkor a megtöltött befőttesüvegeket rázogatta, így kell kezelni a likőrt két hónapig, így érnek össze az ízek és az illatok, azután majd a finom italt a befőttesüvegekből átszűri rendes literes üvegekbe, és diólikőrrel ajándékozza meg legkedvesebb barátait. Legalábbis ezt mondta nekem.

Az érlelés még nagyban tartott, amikor egy reggel dübörgő motorzúgásra és hatalmas robajra ébredtem, megremegtek a falak, az ágy is megmozdult alattam. Az ablakhoz támolyogtam, az utcán egy ormótlan kotrógép ténykedett, kegyetlen erővel szaggatta fel a betont az úttestről. Megkezdődött a leendő sétálóutca szépítése. A buldózer igen hatékonyan haladt előre, nyomában teherautók zúgtak, felpakolták és elhordták a betontömböket, később megjelentek az elmaradhatatlan betonfúrók is a maguk fültépő recsegésével. Szinte elviselhetetlenül nagy lett a zaj, de meg kell hagyni, hogy a feltördelő munkával viszonylag gyorsan, alig több mint egy hét alatt végeztek. Ismét csönd lett a sétálóutcában, sétálni ugyan még nem lehetett, árkok és gödrök tátongtak az úttesten és járdán is, keskeny deszkapallókon egyensúlyoztunk fölöttük, arra gondoltam, hogy mostanság bajosan tudnánk drágán eladni a lakásomat, de néha a deszkákon imbolyogva megjelent Ming is, ferdére vágott szemében elégedettséget véltem felfedezni, és ez megnyugtatott a jövőt illetően. Csöndesebb munkálatok következtek, szerelgetés, kábelfektetés és lapátolás, ami bizony hosszadalmasan elnyúlik, máig is tart, de hát régóta tudom, hogy a rombolás sokkal könnyebb és gyorsabb, mint az újjáépítés.

Aztán egy este mégis betoppant hozzám Palotás Ferenc. Ilyen szánalmas állapotban még nem láttam. Piszkos volt, az arca egészen kicsire aszalódott, az egyik nadrágszára derékig felhasadt, lábából vér csöpögött a cipőjére.

– Ismét meg akartak ölni – mondta ráncosan és dühösen. – Majdnem felnyársalódtam, mint a maga régi ismerőse. Aláfűrészelték az egyik pallót, itt a maguk háza előtt. Rázuhantam egy vascsőre, centiken múlott, hogy megmaradtam. A nadrágomat hasítottam fel...

– Valakik újfajta kivégzési módot akarnak meghonosítani tájékunkon – mondtam. – A karóba húzást. A jelek szerint magával kísérleteznek.

– Lenyúzódott a lábam, erősen vérzik.

– Menjen a fürdőszobába, tisztálkodjon meg egy kicsit – mondtam. – Addig majd kitalálok valamit.

Palotás Ferenc besántikált a fürdőszobába, én meg háromszor erőteljesen dobbantottam a padlón, Dominika feje fölött. Szerencsére szünnapja volt, felszaladt hozzám egy üveg sötétbarna itallal. Átnyújtotta.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 609 (Black plate)

– Most szűrtem le a diólikőrt – mondta vidáman. – Kiválóan sikerült, megajándékozhatom legkedvesebb barátaimat. Maga kapja az első üveget.

– Hozzon fel sebesen még egy üveggel.

– Még eggyel?

– Ezenkívül hozzon valami kötszert, fertőtlenítőt, és hozza a varróskosarát is. Egy kedves közös barátunk van itt, megsérült szegény.

Nem kérdezősködött tovább, az efféle lányoknál az a jó, hogy keveset kérdeznek. Sarkon fordult, elsietett, és már vissza is tért, mire Palotás Ferenc előbicegett a fürdőszobából.

Néhány pillanatig meredten nézték egymást, a nyomozótiszt elkínzott arca mintha pirosodni kezdett volna, Dominika pedig gyönyörűbben mosolygott, mint bármikor. Talán kicsit kárörvendően.

– Hoztam magának egy üveg diólikőrt – mondta.

– Köszönöm – mondta majdnem röstelkedve Palotás Ferenc.

– Gyerekkoromban ezt ittuk karácsony estéjén – mosolygott tovább Dominika.

– Én is elteszem karácsonyra – mondta Palotás Ferenc. – Most ugyanis pokolian fáj a lábam. Csúnyán lehorzsolódott a bőröm.

Dominika egy széket hozott a konyhából, és mosolyogva rendelkezett.

– Tegye fel a lábát a székre. Mindjárt kezelésbe veszem.

Palotás Ferenc a széthasadt nadrágszárból székre tette meztelen lábszárát. Tényleg csúnya horzsolás volt a combján. Dominika egy kis üvegből valamit rálöttyintett a sebre, talán tömény, szagtalan pálinkát, mert a százados fájdalmasan felnyögött, a plafonra meresztette szemeit és a fogait csikorgatta.

– Viselkedjen bátran és keményen – mosolygott fertőtlenítés közben Dominika. – Én nem szoktam nyüszíteni, amikor arra a ronda, szálkás priccsre ültet a sötét fogdájában.

– Jó... jó irányba halad a nyomozás – sziszegte Palotás Ferenc. – Ezért próbáltak már másodszor megölni, de majd én is... Én is bemutatom valakiknek a karóba húzást.

– Dominikát talán békében hagyhatná – mondtam. – Látja, hogy milyen kedves, segítőkész lány. És bűbájosan mosolyog.

– Jó nyomon haladok – ismételgette Palotás Ferenc. – Legközelebb én fűrészelem alá a pallókat. Ez a lány meg majd legfeljebb kisebb kerülőkkel közlekedik. Nem lesz többé baja.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 610 (Black plate)

Dominika befejezte a fertőtlenítést, gyöngéden befáslizta a százados lábát, ez már nem volt fájdalmas, Palotás Ferenc megenyhült valamelyest, rángcos arca kezdett kisimulni.

– Megvarrom a nadrágját – mondta Dominika. – Vesse le.

– Szó sem lehet róla – tiltakozott szinte rémülten a nyomozótiszt.

– Ne szemérmeskedjen – bíztatta Dominika. – Láttam én már férfiakat nadrág nélkül. Így akar kimenni az utcára? A nadrágszára lobog, mint egy szakadt hajóvitorla.

– Nem vetem le – makacskodott Palotás Ferenc. – Majd szólok a kollégáimnak, hogy jöjjenek el értem kocsival. Legfeljebb fércelje össze néhány öltéssel azt az átkozott nadrágot.

Dominika megvonta a vállát, cérnát és tűt szedett elő varrókosarából:

– Vegyen valamit a szájába – figyelmeztettem Palotás Ferencet.

– Miért?

– Különben bevarrják az eszét. Erre még nagyanyám okított ki gyerekkoromban, amikor a testemen varrogatta össze szakadt ingeimet. Mindig a számba dugott valamit, egy gombot, vagy szurokgolyót vagy akármit. Így aztán nem varrta be az eszemet. Azért lettem ilyen okos.

– Azt hiszem, említettem már magának, hogy időnként fárasztanak a történetei – mondta Palotás Ferenc, és nem vett semmit a szájába.

Ezt én komolyan helytelenítettem. Poharakat hoztam a konyhából, felbontottam az egyik üveget.

– Nem várok karácsonyig – mondtam.

– Én a magam részét félre teszem karácsonyra – mondta a százados, miközben Dominika a nadrágját fércelgette.

Töltöttem a poharakba, az egyiket átnyújtottam a századosnak.

Belekóstoltam a diólikőrbe és azt mondtam:

– Javasolni fogom az illetékeseknek, ültessenek egy diófát az utcánk közepére.

– Egy sétálóutcában? – kérdezte a százados. – Ilyesmi nincs sehol a világon. Még hogy diófa az utca közepén!

– Miért ne? Leülnénk az árnyékába, jóformán az ölünkbe hullanának a zöld diók. Később az érett diók is. És nem lesznek körülöttünk gödrök és aláfűrészelhető pallók.

Palotás Ferenc is megkóstolta Dominika diólikőrjét, eltöprengett egy ideig, és azután már nem okvetetlenkedett tovább.

(Vigilia, 1999/12. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 611 (Black plate)

A kultúra jelzője

Kissé messziről kezdtem a történetet, de ígérem, hogy szokásomhoz híven gyorsan a lényegre térek, végül majd egy szép lányról fogok beszélni. De kezdjük az elején. Egy műemlékké nyilvánított épületben lakom Budapesten az első emeleten, az épületet annak idején csupán egyemeletes háznak készítette valamelyik gazdag család, vastag falakat húztak fel, nagy szobákat csináltak nagy ablakokkal. A gazdag családot a későbbiekben a történelem kihajította a házból, a tágas helyiségeket eléggé szakszerűtlenül felszeletelték, szétosztották az arra rászorulóknak, a díszes homlokzatú épület kezdett lerongyolódni, szerencsére még időben reagált a Belügyminisztérium, javasolta, hogy felújítja a műemléket, ennek ellenében viszont ráépítenek még két emeletet összkomfortos lakásokkal saját dolgozóik számára, a régi, vastag falak ezt minden probléma nélkül elbírják. Az egyesség létrejött, megtörtént a felújítás és a ráépítés, valójában mindenki jól járt. Én ekkor kerültem a házba, szűkös anyagi kereteimben megvásároltam egy keskeny szeletet az első emeleten, ekkor ugyanis már nem osztogattak ingyen lakásokat az arra rászorulóknak. Így is elégedett vagyok, barátságos emberek között élek, és az utcánk állandóan szépül. Korábban is szép volt, mert csupa műemlék polgári bérházak állnak benne, a földszinteken cipőboltok, órajavító műhelyek, patikák, könyvkereskedések, bankok és egyéb hasznos szolgáltatást nyújtó helyiségek vannak, amelyek közül némelyik becsődöl időnként, tulajdonváltások történnek, de ez az emeleteken lakó polgárokat nem zavarja. Engem sem.

Sőt én kifejezettem jól jártam. A lakásom alatti szemüvegbolt gazdaságtalan és üzletileg érdektelen lett, rövid eljárással kiürítették, az üres hodályba pedig beköltözött Dominika, egy a húszas évei legelején járó fiatal lány, akinek értelmes magyar családi és utóneve is van, egyetemistának vallja magát, tulajdonképpen az is, a Dominika csak amolyan művésznév, amit csupán az éjszakai utcai sétáin használ, mert vannak országok, ahol az idegen hangzású nevek előkelően csengenek. Nálunk is. Én ezt helytelenítem, de nem lármázok túl sokat ebben az ügyben.

Dominikát elfogadtam úgy, ahogy van, szépnek és fiatalnak, összebarátkoztunk, de közöltem vele, hogy én nem vágyakozom az olyan szép lányokra, akik túl sokaknak mutatják meg magukat, ő meg azt közölte hogy kizárólag

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 612 (Black plate)

gazdasági megfontolásból sétálgat az utcákon, rám egyáltalán nem számít, mert megítélése szerint pénzügyileg eléggé gyöngén állok. Ebben tökéletesen igaza volt, így aztán baráti viszonyunk korrekten és szilárdan alakult meg.

A későbbiekben még szilárdabbá vált. Azzal, hogy állandóan halasztódott a türelmi zónák kijelölése, Dominika kiszorult az utcákról, a kiüresedett szemüvegboltban gubbasztott, még az egyetemi vizsgáira is tanulni kezdett, és ehhez többször a segítségemet kérte. Adtam neki néhány jó tanácsot, ő hálásan mosolygott rám, letudta szigorlatait, de ezután sem volt igazán boldog, mert a türelmi zónákat még mindig nem jelölték ki, én viszont egyre elégedettebben néztem ki nagy szobám nagy ablakán. Az utcánkat ugyanis valamilyen pénzből hirtelen elkezdték megszépíteni. A gépkocsiforgalmat kitiltották, a járdákat díszburkolattal fedték be, az utca közepére egyenes sorba fákat ültettek. Egy Rohacsek Mihály nevű bajuszos, markáns vállalkozó irányította a munkálatokat, és rohamosan szépült szűkebb környezetem. Egyszer rákérdeztem valamelyik kertészruhás emberre, hogy milyen fákat ültetnek az utca közepére.

– Vadkörtefákat – mondta.

Erre odajött Rohacsek Mihály és ráförmedt:

– Ezek díszkörtefák, te marha!

– Persze, díszkörtefák – mondta a kertész.

Gördületesen folyt a munka, közben felfigyeltem arra, hogy a velem szembeni műemlék épület egyik második emeleti lakásában is átalakítások folynak. Az ablakoknál meg időnként feltűnt Rohacsek Mihály vállalkozó. Tudomásul vettem, hogy új szomszéd érkezett az utcába, és még örültem is, hogy az illető tehetős ember. Meleg nyári napok jöttek akkoriban, és a szemközti ablakban egyszerre csak megjelent Dominika. Meztelenül. A mellei gyönyörűek voltak, megrendültem abban a falusi hitemben, hogy csak azokat a lányokat érdemes szeretni, akik keveseknek mutatják meg magukat. Kicsit irigykedtem is.

Az utca továbbra is szépült és szép lett. Díszburkolattal, zöldellő fákkal. Minden reggel megcsodáltam az ablakból, és amikor kiléptem a kapunkon. Az egyik reggelen egy sovány, morózus emberbe ütköztem. Viseltes, de tiszta ruha volt rajta, becsületes, nyugdíjas kétkezi dolgozónak véltem. Látta, hogy én is ráérősen nézegetem az utcát, hozzám fordult és bemutatkozott.

– Ádám Ferenc vagyok. Hetek óta figyelem már, hogy mi folyik ebben az utcában. Látja, hogy mit csinálnak? Kultúrát! Ezért megy tönkre ez az ország. A büdös kultúra miatt.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 613 (Black plate)

Eloldalogtam mellőle, a megszépült utcán, megvettem az aznapi újságot, és az esti sörömet, figyeltem a szemközti épületet, Dominika ismét megjelent meztelenül, megint gyönyörű volt, az utca közepére ültetett fákat viszont két hét múlva tövestől kivájták, helyükbe kertészruhás emberek más és nagyon hasonló fákat ültettek. Megkérdeztem, hogy miért? Azt mondták, hogy Rohacsek Mihály eredetileg spórolási szándékkal díszkörtefák helyett vadkörtefákat telepített az utcába. De ezt a hibát most kijavítják.

Talliumot a patkányoknak

Ágnes éppen azt magyarázta nekem igen hosszadalmasan, hogy az atomkutató intézetben nem érheti őt semmi baj, nincs kitéve semmiféle sugárveszélynek, már egyetemista korában is például sokkal jobban félt a talliumtól, mint a radioaktív anyagoktól, vagyis számomra meglehetősen homályos dolgokról beszélt, amikor ránk csöngetett Szelim Ferhátovics. Több mint harminc éve nem láttam, máig sem tudom, hogy hogyan talált rám Budapesten, de ott állt az ajtó előtt magasan és kissé gyűrötten, kezében kopott aktatáskát tartott, és bocsánatkérően mosolygott, ugyanúgy, mint harmincvalahány évvel ezelőtt egy lepusztult macedóniai laktanyában, ahol hetenként arra kért, hogy írjak szerelmes leveleket a nevében egy Azra nevű lánynak valahová a boszniai hegyek közé. Most meglepetten néztem rá, és ostobán azt kérdeztem tőle:

– Megtanultál már írni?

– Nemigen – mondta Szelim. – De megtanultam gépkocsit vezetni. Filmeseket hoztam ide Szarajevóból. Az ágyúzásokat meg a véres hullákat vetítgetik szerte Európában. Én meg fuvarozom őket.

Bevezettem a lakásba és bemutattam Ágnesnek. Szelim leült egy székre, és most már Ágnesre is bocsánatkérően mosolygott.

– Mi van azzal az Azra nevű lánnyal, akivel olyan sokat leveleztünk? – kérdeztem.

– Azra a feleségem – mondta elkomolyodva Szelim.

– Íme a bizonyíték, hogy már egészen fiatal koromban is rendkívül tehetséges író voltam – mondtam büszkén Ágnesnek, aki egyáltalán nem tudta, hogy miről van szó.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 614 (Black plate)

Mellesleg ez esetben nem sok okom volt a hencegésre. Az első leveleket nagy vehemenciával és borongós lírával telítve írtam meg, a boszniai hegyi faluban a helyi boltos mindezt felolvasta Azrának, a lány nevében válaszolt Szelimnek, amit viszont én olvastam fel, és lassanként rájöttem, hogy Azra jóformán semmit sem ért lírai szövegeimből, sőt alighanem a boltos sem. Szelim megkért, hogy fogalmazzak valamivel egyszerűbben és vidámabban, időnként egy-egy viccet is beleszőhetnék a szerelmi vallomásokba. Eltitkoltam csalódásomat, a továbbiakban egyszerűbben fogalmaztam, a vicceket Szelim diktálta, nem voltak kimondottan szellemes viccek, legtöbbjük határozottan ostobán hangzott, de Azrának bizonyára tetszettek, hiszen férjhez ment Szelimhez, és egy ideig talán boldogan éltek.

– Azra a gyerekekkel patkányok között él – mondta immár komor arccal Szelim. – A falunkat lerombolták, behúzódtunk Szarajevóban egy pincébe. Elég biztonságos hely, de sok ott a patkány. Ezeket a dögöket nem lehet kiirtani.

– Tallium – mondta erre Ágnes.

– Az micsoda – kérdezte Szelim.

– Valami mérgező vegyület – magyaráztam. – Még Ágnes is félt tőle...

– Nem vegyület – helyesbített Ágnes. – Elem. És a leggyilkosabb patkánymérég, mert a hatása késve jelentkezik. Más patkánymérgek gyorsan ölnek, és mivel a patkányok okos állatok, megjegyzik, hogy hol van a mérgezett étel, és a többiek nem esznek belőle. A tallium viszont elfogyasztása után csak egy hét múlva öl, és a patkányok nem tudják, hogy mitől pusztulnak el társaik, és valamennyien esznek a talliumos csalétekből.

– Szerezhetnél ebből a csodálatos elemből valamennyit Szelimnek – mondtam. – Nagy szüksége van rá.

– Talliumot nem adhatok avatatlanok kezébe – mondta Ágnes. – Az emberre is nagyon veszélyes. Mikroszkopikus mennyiség is halált okozhat, ha bekerül a szervezetbe. Ezért féltem tőle én is egyetemista koromban.

Ágnes ezután elbúcsúzott tőlünk, elment a kutatóintézetbe a radioaktív sugárzást tanulmányozni, Szelim pedig megkérdezte tőlem:

– A feleséged?

– Nem. De szívesen elvenném feleségül. Roppant okos nő. Atomtudós.

Szelim helytelenítően ráncolta homlokát, talán nem kedvelte az okos nőket, vagy az atomtudósokat. Aztán megint elmosolyodott, táskájába nyúlt, egy üveg sört vett elő.

– Neked hoztam Szarajevóból.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 615 (Black plate)

Csodálkozva nézegettem a piros címkés sörösüveget.

– Nem tudtam, hogy lövöldözés közben még sört is gyártotok.

– Segély rizsből csinálják – mondta Szelim. – Ritka pocsék ital. Ajánlom, hogy idd meg azonnal, mert gyorsan megromlik. Hamarosan fehéredni kezd, olyan lesz, mint a tej, aztán megint kitisztul, de akkor már ihatatlan.

– Megtartom emlékbe – mondtam.

A könyvespolcokhoz léptem, a sörösüveget gondosan elhelyeztem André Gide regényei közé.

– Jól mutat ott a szép könyvek között – nyugtázta elégedeten Szelim. – Ezeket a könyveket is te írtad?

– Az én könyveim nem ilyen szépek. Ezeket egy francia pasas írta. Nem tartozik a kedvenc íróim közé.

– Utálom a franciákat – mondta Szelim. – És általában az európaiakat. Évekig csak vakarózva nézték, hogy gyilkolnak bennünket. Amerikai íróktól nincsenek könyveid?

– Vannak.

– Add nekik a sört.

– Azt mondtad, hogy ritka pocsék ital.

Szelim eltöprengett egy kicsit, azután elvigyorodott.

– Igazad van. Maradjon ott a franciáknál.

– Mi pedig most elmegyünk igazi sört inni – mondtam. – Van itt a közelben egy ír söröző.

Elmentünk a sörözőbe, rendeltem két korsó Guinness-t. Szelim bizalmatlanul méregette a barna vagy inkább fekete színű sört, belekóstolt, nem ízlett neki.

– Jobb szeretem a világos sört – mondta bocsánatkérően.

– Ez a világ legigazibb söre. Egy északír barátom mesélte, aki valamikor bokszoló volt.

– Jó bokszoló?

– Kiváló. De egy napon felrobbantották a házukat és neki a bal kezéről leszakadt két ujja. Később új házat épített, és azóta verseket ír. Egészen jó verseket.

– Rendben van – adta meg magát Szelim. – Megiszom a fekete sört. Teleszívom magam, mint a pióca. Odahaza nyilván sohasem fogok ír sört inni.

Tényleg teleszívta magát, megivott vagy hét-nyolc korsó Guinness-t. Akkor barátilag megölelt, és búcsúzóul csak ennyit mondott:

– Kár, hogy nem sikerült hatásos patkánymérget szereznem.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 616 (Black plate)

Azóta sem láttam, nem tudom, hogy mi van vele. A sörösüveg emlékeztetett rá hónapokig mindennap, a sör tejfehér lett, aztán megint kitisztult, és ihatatlanul pihent a könyvespolcon egészen egy meleg nyári délutánig.

Ágnes ismét nálam volt, és ezúttal én beszéltem, egy megírandó novellámat meséltem el neki, a Moszkva téri alkalmi munkásokról szándékoztam írni, akik nehezményezték, hogy az alkoholisták és az erdélyiek leverik az árakat.

Ekkor felrobbant a szarajevói sör. Nagy reccsenés vagy dörrenés hallatszott, üvegszilánkok röpködtek szerteszét a szobában. Elképedve néztünk egymásra Ágnessel, és csak ennyit tudtam mondani:

– Szelim erről nem beszélt. Hogy felrobbanhat...

– Nem tetszett nekem a katonabarátod – mondta riadtan Ágnes.

– Lehet, hogy csak meg akart tréfálni. Kissé fárasztó humora van. Lehet, hogy azért nem szólt a robbanásveszélyről, mert nem adtál neki patkánymérget. Egyébként rendes ember. Visszamegy oda, ahol nincs ír sör.

– Nem adhatok avatatlanok kezébe talliumot – mondta Ágnes, azután eltakarította a szarajevói üvegszilánkokat, és a könyvespolcot és André Gide regényeit is tisztára mosta.

Hat alma (sok)

Mostanára kicsit megritkult a hajam, de sapkát még ma is csak hóesésben hordok, egy sötétbarna Lenin-sapkát, amit vagy húsz évvel ezelőtt vettem Belgrádban, amolyan avítt ereklyeként, bár mondhatom, hogy a téli havazásokkor hasznosnak bizonyult, megvédte a fejemet, ami számomra nagyon fontos, megőriztem hát, és még húsz év után is egészen tűrhető állapotban van.

Ezen a decemberi pesti éjszakán, amiről szólni kívánok, otthon hagytam a sapkámat, mert nem esett a hó, csak amolyan nyirkos hideg volt, az északnyugati szél ugyan rontotta a hőérzetet, mégis hajadonfővel indultam el az Irányi-Literatúra Klubba, ahol pályakezdő írók gyűjteményes kötetét mutatták be, engem hívtak meg díszvendégnek, nem tudom pontosan, hogy miért, tízezer forintot ajánlottak fel, hogy a pályakezdő kollégákat és kolléganőket igazítsam el az irodalom sokféleségében. Eligazítottam őket.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 617 (Black plate)

De térjünk vissza a decemberi hidegre. Odafelé alig éreztem a hideget, a villamos gyorsan megérkezett a megállóhoz, ellenben visszafelé jövet hónom alatt a gyűjteményes kötettel, fázni kezdett a fejem, ráhúztam kabátom csuklyáját, meghajoltam az egyre erősödő északnyugati szélben a Blaha Luja tér felé, arra gondoltam, hogy akár taxival is hazamehetnék, ha már ilyen szépen megfizették eligazításomat – taxit azonban nem láttam, bár sokak szerint túltengenek Budapesten, rosszkedvűen és fagyoskodva ballagtam a villamos felé, amikor egy didergő női hang azt mondta mögöttem:

– Drága cicám, eljönnél velem?

Elutasítóan ráztam a fejem a csuklya alatt, és a bordáimhoz szorítottam a pályakezdő írók gyűjteményes kötetét. Ritkuló hajjal sem fizetek a női bájakért, vagy kellek valakinek, vagy...

– Nem számítom drágán magamat – erősködött tovább a didergő hang, amely kissé ismerősnek tetszett.

Megfordultam és Dominikával, a szomszéd lánnyal találtam szembe magam, aki már hónapok óta a lakásom alatt tanyázik egy csődbe jutott és kiürített szemüvegboltban, ahová polgári nevén: Martonyi Erzsébet főiskolai hallgatóként jelentkezett be, jószomszédi, sőt baráti – szigorúan csak baráti – kapcsolatunk úgyszólván tökéletes, az éjszakai műszakban azonban Dominika művésznéven portyázik, mert szerinte ez egy betegesen külföldmajmoló országban elegánsabban hangzik, és most találkoztam vele először hivatásának gyakorlása közben. Csodálkozva meredtem pirosra fagyott arcába, ő is elcsodálkozott és majdnem zavarba jött.

– Bocsánat, nem ismertem meg, így beburkolózva – mondta vacogva. – Ezzel a könyvvel a hóna alatt amolyan álmodozó értelmiségi baleknak néztem.

Megsértődhettem volna, de vélekedésében lehet némi igazság, meg aztán túlságosan hideg volt, és éppen megérkezett a 28-as villamos, így hát feltuszkoltam Dominikát az első kocsi középső ajtaján, kiokítottam, hogy nyirkos és fagyos éjszakán egészségtelen dolog sötét utcákon kóválygoni, menjünk inkább haza meleg odúinkba, éljünk továbbra is jószomszédi viszonyban és szigorúan csak barátságban. Dominika hagyta meggyőzni magát, útközben elpanaszolta, hogy a Törvény meghozatala óta rosszul megy az üzlet, a rendőrök üldözik és kegyetlenül bírságolják őket, némely lánynak már több százezres, sőt milliós tartozása van, amit igen nehéz lesz kifizetni, ezzel egyetértettem, majd csöndesen azon morfondíroztam, hogy na-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 618 (Black plate)

pokkal ezelőtt a 28-as villamos autóbusszal ütközött és kisiklott, aggódtam egy újabb kisiklás miatt, de nem történt semmi baj, szerencsésen megérkeztünk huzatos megállónkhoz, majd a házunk elé.

Fázósan, de barátian búcsúzkodtunk, amikor valaki a hátunk mögött a sötét kapualjból monoton gajdolásba kezdett.

– „Azt mondják a hatalmasok, hogy akinek hatalmasok, az már elég hatalmasok, hogy ne legyen hatalmasok." Boncold fel értelmesen a szavakat, írókám.

Meg sem fordultam, tudtam, hogy ilyen idétlenkedésre csak Zavarkó András hajlamos, az idézett szavakat egyébként is már tizenegy éves koromban értelmesekre boncoltam egy falusi iskolában, és akkor sem élveztem túlzottan a rejtvény megfejtését.

Zavarkó András kilépett a sötétségből, elénk állt, egy adventi koszorú volt a bal karján, mindkét kezét mélyen zsebébe dugta, előregörnyedt, és engem okolt gyötrelmeiért.

– Órák óta várakozom itt – mondta. – Halálra fagytam. Azt még megértem, hogy Dominika elkóborol éjszakára, ő tisztességesen dolgozik, te azonban nem csinálsz semmit, igazán itthon maradhattál volna ebben a cudar időben.

– Megint lebuktál? – kérdeztem kedvetlenül, mert féltem, hogy ismét tőlem kér segítséget.

– A rendőrség figyeli a lakásomat. Valamiféle tabletták terjesztésével gyanúsítanak. Alaptalanul. Sürgősen új albérletet kell találni. Ma éjszaka azonban kivert kuya vagyok. Aki befogad, annak gyönyörű adventi koszorút ajándékozok.

– Nálam van elég hely – mondta jóságosan Dominika. Mindhárman bementünk a becsődölt szemüvegboltba, Zavarkó András az asztalra tette az adventi koszorút, azután a zsebeiből előszedett hat piros almát, a koszorú köré rakta őket, és javasolta, hogy fogyasszuk el mind a hatot. A nyirkos hideg után azonban senkinek sem volt kedve almát enni, ezért Dominika forralt bort csinált, ettől jólesően felmelegedtünk, az alma azonban nehezen megy, még forralt borral is, mindössze négyet tudtunk megenni, Zavarkó András révetegen azt mondta:

– Sohasem leszünk hatalmasok.

Dominika mintegy tiltakozásként beleharapott az ötödik almába, én meg a hatodikba és kiléptem a szemüvegboltból. Odakint akkor már elkezdett szállingózni a hó, almát rágcsálva lépegettem fel első emeleti lakásomba, el-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 619 (Black plate)

határoztam, hogy nyomban előkeresem a húszéves sötétbarna sapkát, merthogy vigyáznom kell a fejemre, és azt is elhatároztam, hogy másnap megveszek egy hetedik almát, sőt nyolcadikat is, és azokat is elfogyasztom. A két üldözött ember pedig békességben melegszik alattam.

Önhibámon kívül

Időnként azzal szoktam büszkélkedni, hogy apróbb emberi gyöngeségeim mellett van egy vitathatatlan erényem: saját hibáim miatt sohasem okolok másokat, sőt még szeretteim, barátaim, ismerőseim botlásait is gyakran magamra vállalom, hiszen jobbára én gyűjtöttem őket magam köré, és ha netalán ellenemre cselekednek, ennek is én vagyok az oka, hiszen válogathattam volna körültekintőbben is. Az utóbbi időben azonban egyre többször hangoztatom, hogy önhibámon kívül kerülök bajba, vagy legalábbis gyanús helyzetekbe. Utálom az efféle mentegetőzést, de Ágnes, Szelim Ferhátovics, Leonyid és Emília esetében tényleg nyomatékosítanom kell, hogy önhibámon kívül sodortak kényes szituációba.

Menjünk sorjában: Ágnes ügye egyértelműen rám tartozik, én szemeltem ki magamnak, formás, fiatalos nő, emellett okos is, atomfizikus, buzgón kutakodik a szakmájában, valahol a budai hegyekben, meglátásairól előadásokat tart szerte a világban, egy keresztelőn találkoztam vele véletlenül, szépeket meséltem neki gyermekkoromról és későbbi életemről, ennek következtében rendszeresen eljárt hozzám, okosan beszélt az atomokról, én az egészből alig értek valamit, de ő is türelmesen végighallgatja az én írói dohogásaimat, és nagyon jól megvagyunk egymással. Egyébként az alábbiakban leírandó történetben alig van szerepe.

Szelim Ferhátoviccsal a vakvéletlen hozott össze egy büntetőzászlóaljban még a nagy Jugoszlávia hősi hadseregében, engem Vajdaságból, őt Boszniából sorozták be, igen sokan voltunk ott magyarok, muzulmánok és persze albánok, valójában kisebbségbe szorítottuk a többségi nemzet fiait. Szelim Ferhátovics valami miatt szimpatikusnak vélt engem, talán azért, mert egyszer az ebédlőben elismerően szóltam a janicsárok hősiességéről, a későbbiekben elítélően is beszéltem róluk, Szelim azonban csak a dicsérő szava-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 620 (Black plate)

kat jegyezte meg, mint sok más boszniai muzulmán, ő is a janicsárok leszármazottjának tartja magát, barátkozni kezdett velem, viszonzásul utalt a közismert magyar hősiességre, szemérmesen bevallotta, hogy nem tud írni és olvasni, majd megkért, hogy írjak szerelmes leveleket nevében menyasszonyának, Azrának, aki egy boszniai faluban várja őt vissza. Megírtam a leveleket, hiszen az utóbbi évtizedekben ritkán dicsérték hősiességünket, mi magunk legkevésbé, mert mindenfelől tiltották, és a hencegés sanda szándéka nélkül állítom, hogy csak jó és szívhez szóló levelek voltak, Szelim és Azra kapcsolata tartós maradt, a szolgálati idő után összeházasodtak, számos gyerekük született, ha jobban belegondolok, ezt tekintem írói munkásságom egyik legfényesebb eredményének. Segítettem egy sikeres családi élet megteremtésében, bár a boldog családi élet később felborult, a polgárháborúban szétlőtték a házukat, Szelim családjával Szarajevóba költözött, még mindig nem tanult meg írni és olvasni, ellenben megtanult gépkocsit vezeni, Azrát a gyerekekkel elbújtatta egy viszonylagosan biztonságos pincében, majd titokzatos megbízatásokat követve, kamionokat vezetett Nyugat-Európába és vissza, titokzatos rakományokkal. Útjai Budapesten keresztül vezettek, menet közben megtudta, hogy én ideköltöztem, meglátogatott, hozott ajándékba egy az ostromlott boszniai fővárosban rizsből kotyvasztott sört, és hosszú évek elteltével ismét meghálálta egykori szentimentális leveleimet. A gyanús összetételű sört a könyvespolcra helyeztem, amolyan háborús trófeaként, ott néhány hét múlva felrobbant, összemocskolta a könyveimet és a szőnyeget, Ágnes halálra rémült és fél napig takarított, azóta nem kedveli Szelimet, de én a női hisztériák miatt nem szakítok régi barátaimmal, Szelim továbbra is meglátogat titokzatos célú cirkálásai közben, kocsiját gyakran napokig lakásom ablakai előtt parkolja, aminek nem örülök, fegyverszállítmányokra gyanakszom, de erre nincs bizonyítékom, eddig még egyetlen teherautó sem robbant fel bérházunk előtt, és barátságunk jóformán felhőtlen.

Leonyidot egyáltalán nem nevezném barátomnak, vele is véletlenül kerültem kapcsolatba, véletlenül ott voltam egy koszos vonatfülkében, amikor Bozóky Sándor drávaszögi menekült könyvtáros barátom megbízta egy gonosz ember meggyilkolásával a déli országhatáron túl, mindössze kétezer dollár ellenértékében. Az ügyet most nem részletezném, megírtam már többször, a lényeg az, hogy Leonyid átvette a pénzt, és mivel könnyedén ingázik a közép-európai államokban, vállalta a megbízatást, teljesítette is, ehhez sem volt semmi közöm, talán el is felejtettem volna, csakhogy Bozóky

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 621 (Black plate)

Sándor a későbbiekben elhozta lakásomra Leonyidot, akit Ágnes Szelimmel ellentétben egyből megkedvelt, Leonyid mindig kifogástalan vasalt öltözékben járkál, a régi jó filmekben látható főhajtással kezet csókolt Ágnesnek, segített neki feldíszíteni a karácsonyfánkat, mindez egy hideg téli estén történt, én meg azt mondtam Ágnesnek, hogy Leonyid nyakkendőgyáros, ő elhitte. Az átlagon felüli okos nők, mint például az atomfizikusok, leginkább járatlanok a valós életben és hiszékenyek. A baj csupán az, hogy Leonyid később is felkeresett néhányszor, amolyan baráti beszélgetésre, érdeklődött ismerőseim felől, és szinte biztos vagyok benne, hogy ő lőtte szíven azt a belga üzletembert, aki vadkacsa vadászatra jött Magyarországra. Erre nincs semmiféle bizonyítékom, mellesleg a magyar rendőrségnek sem. Azt azonban állítom, hogy ebben az esetben is ártatlan vagyok.

Emíliáról most nem mondok semmit, ő amúgy is hamarosan tevékenyen fog belépni a leírandó eseményekbe.

Az események valójában Szelim Ferhátovics legújabb budapesti átutazásával kezdődtek. Nyugat-Európából tartott a Balkán felé és a Terézvárosban felborított két parkoló személygépkocsit, kis híján halálra gázolt egy jól öltözött külföldi turistát. A rendőrség természetesen helyszínelt, Szelim pedig felhívott engem a közeli telefonfülkéből, a maga röstelkedő módján segítségemet kérte, tolmácsra volt szüksége a rendőröknek adandó magyarázathoz. Taxit hívtam, a megadott helyszínre hajtattam, ezzel elköltöttem összes megtakarított pénzemet, megnéztem a felborított autókat, nem sérültek meg komolyabban, az ajtajaik imitt-amott behorpadtak, néhol a festék is lepattogzott, Szelim az én tolmácsolásommal közölte a jegyzőkönyvező fiatal rendőrőrmesterrel, hogy megtéríti az általa okozott kárt, többször elnézést kért, amiért rosszul mérte fel a helyzetet, túl gyorsan kanyarodott be a szűk utcába, az úttesten áthaladó turistát nem akarta elgázolni, szerencsére az időben félreugrott előle. A jól öltözött külföldi turista addigra már régen leadta vallomását és elment, kijelentette, hogy nem kíván följelentést tenni, örül, hogy ép bőrrel megúszta a nehéz kamion hirtelen kanyarodását. Az őrmester a külföldi turista nevét is kibetűzte a jegyzőkönyvből: Leonyid Grigorijevics Krupkának hívják, ukrán állampolgár. Egy pillanatra bevillant valami az agyamba, a hosszas magyarázkodásban azonban elfeledkeztem a villanásról. Szelimet végül elengedték, félreállhatott a teherautóval egy kijelölt parkolóhelyre, előzőleg rögzítették személyi adatait, szigorúan ráparancsoltak, hogy a vizsgálat érdemi lezárásáig ne hagyja el Budapestet, és azt is fölírták, hogy magyarországi tartózkodása idején hol fog lakni. Szelim azt

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 622 (Black plate)

mondta, hogy Zuglóban fog lakni egy Oszmanovics nevű barátjánál, aki valamelyik boszniai gabonakereskedelmi cégnek a pesti képviselője, szolid és sikeres vállalkozó, valamint hazafi, lediktálta a pontos címet és a telefonszámot. A gépkocsik talpraállítása, a jegyzetelés, a tolmácsolás esti sötétedésig tartott, ezek után Szelim nem Zuglóba ment egyenesen, hanem kissé rosszkedvűen velem tartott Kőbányára átmeneti békésebb baráti beszélgetésre. A taxira elköltöttem megtakarított pénzemet, így hát a Madách térre ballagtunk és felszálltunk a 9-es buszra. Ekkor lépett be életünkbe Emília. Ez szó szerint értendő.

Az autóbuszban leültünk az ajtóval szembeni kettős ülésre, még mindig a kellemetlen karambolról beszélgettünk, amikor felszállt Emília is egy nagy köteg csipkefüggönnyel, egy papírzacskóval, és mögénk ült. Az autóbusz elindult, Emília falatozni kezdett a papírzacskóból, aztán előrehajolt, és elénk nyújtotta.

– Nagyon finom felvágott – mondta kedvesen. – Vegyenek belőle.

Szelim elképedve kapkodta a fejét, nem szokott hozzá az efféle női viselkedéshez, majdnem riadtan kérdezte:

– Mit akar ez a nő?

– Kedveskedni szeretne – mondtam. – Úgy véli, éhesek vagyunk, szalámival kínál bennünket.

– Milyen húsból készült ez a szalámi? – kérdezte Szelim gyanakodva.

– Pulykahúsból – mondtam találomra, és kicsit csodálkoztam Szelim aggályoskodásán, hithű muzulmán ugyan, de nem fundamentalista, a hadseregben szemrebbenés nélkül elfogyasztotta a disznóhúst, ha éppen kaptunk, és a szeszesitalokat is megissza, ha hozzájut.

– Éhes vagyok – mondta a papírzacskót szemlélve. – A szerencsétlen karambol óta nem ettem egy falatot sem.

– Akkor fogadjuk el a hölgy kínálatát – javasoltam.

Vettünk a felvágottból, Szelim jóízűen evett, elismerően bólogatott.

– A magyar nők nagyon kedvesek. Sokat hallottam már erről.

Emília mosolyogva tartotta előttünk a papírzacskót, érdeklődve hallgatta a számára érthetetlen délszláv beszédünket.

– A barátom hálás a kedvességéért – mondtam. – Egész nap nem evett semmit szegény.

– Maga tud magyarul? – csodálkozott Emília.

– Valójában csak magyarul tudok igazából – mondtam. – Ezért nem lettem idáig világhírű író, de magyarul is viszonylag boldog vagyok.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 623 (Black plate)

Emília nem egészen értette meg művészi nyavalygásomat, viszont azt a tényt, hogy magyar vagyok, gyorsan lefordította a prózai gyakorlat nyelvére.

– Mennyire ismeri a VIII. kerületet?

– Gyakran átutazom rajta és megbámulom a rövid szoknyás faros lányokat, de őszintén szólva nem vonzódom a prostikhoz. Kemény szellemi és fizikai munkával igyekszem szerelmi élményekhez jutni. Az évek múlásával azonban ez sajnos egyre nehezebben sikerül.

– Azt hallottam, hogy erre vannak elhagyott házak, ahol a hajléktalan ember meghúzhatja magát éjszakára – mondta Emília.

– Lépcsőházban akarja eltölteni az éjszakát? – kérdeztem.

– Átmenetileg.

– Ez a pulykaszalámi nagyon jó ízű – mondta mellettem Szelim Ferhátovics.

– Miről beszél a barátja? – kérdezte Emília.

– Azt mondja, hogy maga az éhhaláltól mentette meg. Háborús övezetből érkezett ide, megismerte az éhezés keserveit, és hálás minden jótékonyságért, jöjjön az állami perselyből vagy papírzacskóból.

– Ismerem ezt az érzést – mondta elkomolyodva Emília. – Árva lányként nőttem fel egy intézetben, és ritkán ettem jó ételeket.

Alaposabban megnéztem. Vonzó fiatal nő volt igen drága öltözékben.

– Egyáltalán nem néz ki árva lánynak – állapítottam meg.

– Szerencsémre vagy szerencsétlenségemre összefutottam egy Bartalos Pál nevű közgazdásszal. Akkoriban az egyetemen téblábolt adjunktusként, éhbérért, később azonban országos hírű vállalkozó lett, biztosan hallott már róla.

– Nem hallottam róla, eléggé tájékozatlan vagyok magasabb üzleti körökben.

– Sajnálhatja.

– Sajnálom is.

– Sokadszor kiszöktem az intézetből, összefutottam vele, a Deák téri aluljáróban. Hogy ne szaporítsam a szót, egymásba szerettünk, elvett feleségül, beköltöztem a lakásába, ami sokkal kényelmesebb volt, mint az árvaházi zsúfolt szoba, boldogan éltünk szűkös egyetemi fizetéséből, amíg át nem vedlett vállalkozóvá, méghozzá sikeres vállalkozóvá. Nagyobb lakást vett, azután egy Mercedes gépkocsit és kevélykedni kezdett. Megkövetelte, hogy naponta csodáljam meg zsenialitását, reggelenként frissen vásárolt angolszalonnát, és drága kávét szolgáljak fel neki, készítsek ki friss vécépapírt és

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 624 (Black plate)

naponta vasaljam ki az öltönyeit. Mára elegem lett ebből, az árvaházban nem volt ilyesmi, senkit sem kellett csodálni. Leszedtem a függönyöket, ezeket én vittem a házasságunkba a megtakarított pénzemből, jogom van tehát hozzájuk, megint nekivágok a világnak.

– Ezt a nevet már hallottam valahol – mondta Szelim eszegetés közben.

– Melyik nevet?

– Amit a jószívű nő mondott.

– Híres üzletember az illető – mondtam. – Hatalmas lakásban terpeszkedik és nagy Mercedes kocsival száguldozik a világban.

Szelim táplálkozás közben mélyen elgondolkodott, azután bólogatni kezdett.

– Hát igen. Kapcsolatban áll Kemal Oszmanoviccsal. Szarajevóban is járt néhányszor. Ott nem kedvelik túlságosan.

– A hölgy a felesége, de mától kezdve ő sem kedveli.

– Igaza van.

– Mit mond a külföldi barátja? – érdeklődött Emília.

– Dicséri az ön jószívűségét. A háborúskodás alatt sokat éhezett Szarajevóban, így hát megbecsül minden szelet fölvágottat.

– Megértem. Én is sokat éheztem férjhezmenetelem előtt.

– És ezután?

– Majd feltalálom magam. Az a fontos, hogy senkit sem kell csodálnom. Egyébként Varga Emília a lánykori nevem, asszonykori nevemet pedig leradírozom mindenhonnan.

Én is bemutatkoztam, megmondtam Szelim nevét is. Eközben elfogyasztottuk a felvágottat a papírzacskóból és megérkeztünk a végállomásra.

– A VIII. kerületben vagyunk? – kérdezte Emília.

– Már áthaladtunk rajta – mondtam. – De maga maradjon nyugodtan a helyén, az autóbusz mindjárt visszafordul, ismét áthalad az ön által keresett kerületen, leszállhat, ahol akar.

Emília a helyén maradt, mi pedig Szelimmel elindultunk a lakásom felé, ami nincs messze az állomástól.

– Csúnyán elrontottam a dolgot – mondta Szelim. – Ezzel a szégyennel nem mehetek haza.

– Mindenkivel megtörténhet kisebb-nagyobb karambol – vigasztaltam.

– Nem a felborított autókkal van bajom. Azokat elintézzük. De a Leonyid nevű ukrán gazembert elvétettem. Félreugrott előlem, mint egy őzbak. Gyorsabban kellett volna kanyarodnom.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 625 (Black plate)

Ekkor már tartósan felvillant a fény az agyamban. Megálltam. Szelimet is lefogtam.

– Kiről beszélsz?

– Arról a járókelőről, akit el kellett volna gázolnom. Szemét bérgyilkos. Szarajevót már nem ágyúzzák, Azre is kiköltözött a pincéből a gyerekekkel, de bérgyilkosokat küldenek a városba, akik csöndben végzik a munkájukat, ez a Leonyid három embernek elvágta már a torkát, de lehet, hogy többnek is.

Megragadtam a gallérját, és nagyon komolyan azt mondtam:

– Ha arról az emberről van szó, akit véletlenül én is ismerek, ajánlom, hogy ne kezdj ki vele. Hideg, szürke-kék szemekkel nézi a világot és kegyetlenül gyilkol.

– Szégyenletesen nem térhetek haza.

– Várd meg hazai pályán – javasoltam. – A nagyvilágban ő mozgékonyabb, mint te.

– Majd meggondolom – mondta Szelim engedékenyen, de tekintetéből még a sötétben is láttam, hogy teljesíteni szeretné feladatát.

Így is oldott hangulatban mentünk fel a lakásomba, felbontottam két üveg sört, jólesett a bizonytalan eredetű felvágottra, Szelim megszemlélte a könyvespolcomat, a saját kezűleg írott könyveimet is, újfent kijelentette, módfelett büszke, hogy remekírót tudhat barátjának, nekem persze tetszett a dicséret. Barátságunk legszilárdabb alapköve az, hogy biztos lehetek benne: Szelim sohasem fog elolvasni egyetlen betűt sem tőlem, sem másoktól, így aztán becsületszóra elhiszi írói nagyságomat, ami egyébként igaz is lehet.

– Hol van a nagyokos barátnőd? – kérdezte a könyvek szemrevételezése után.

– Ágnes ismét a világot járja. Két hétre elutazott a Távol-Keletre, most éppen Tokióban vagy Tajpejben van, előadást tart a maghasadásról, esetleg az utólagos atomsugárzásról, vagyis olyan jelenségekről, amit mi egyáltalán nem értünk.

– Az okos nőkben az a jó, hogy gyakran távolra utaznak okoskodni – állapította meg Szelim. – Egyébként engem nem kedvel.

– Most nagy távolságban okoskodik. Éjszakára itt is elalhatsz.

– Szó sem lehet róla. A rendőröknek Kemál Oszmanovics címét adtam meg, odamegyek hát. Kemál egyébként is vár.

Ezután még jó ideig sörözgettünk, cigarettáztunk és főleg a nőkről beszélgettünk. Éjfél előtt Szelim elindult Zuglóba, lekísértem a kapuig. A kapu-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 626 (Black plate)

tól beljebb a lépcsők alatt nagy fehér göngyöleget láttunk. Odamentünk és rácsodálkoztunk. Emília aludt ott a függönyökbe csavargózva.

– A jószívű magyar nő – ámuldozott Szelim. – Nem engedhetjük meg, hogy itt gyötrődjön a lépcsőházban.

– Édesen alszik – mondtam. – Egyáltalán nem gyötrődik.

– Vidd föl a lakásodba – erősködött Szelim. – Most nincs itt a nagyokos atomfizikus barátnőd.

Emília felébredt a beszélgetésünkre, álmosan pislogott ránk, és azt mondta:

– Követtem magukat, és besurrantam a kapun. Békében meghúzódom itt reggelig, nem ártok senkinek.

– Jöjjön fel hozzám – mondtam. – Aludjon puha ágyban és bűzös dohányfüstben.

– A felesége bizonyára...

– Egyedül és elárvultan élek, mint egy öreg medve a barlangjában. Jólesne némi emberi közelség.

Emília kihámozta magát a függönyökből, Szelim pedig megkérdezte:

– Minden rendben lesz?

– Természetesen – mondtam.

– Holnap este meglátogatlak benneteket – mondta Szelim és kiment a kapun.

Emíliával felmentünk a lakásba, leültettem egy fotelbe, én is leültem, kissé zavartan néztem rá, ő álmosan pislogott vissza, az jutott eszembe, hogy már megint ártatlanul kerültem kínos helyzetbe.

– Igyunk meg egy sört – javasoltam –, azután aludjuk át az éjszakát. Az ott az én ágyam, a másikat használja egészséggel. Átmenetileg.

Emília beleegyezően bólintott, és kezdett ébredezni. Hoztam a sört és a poharakat, ittunk, és Emília minden köntörfalazás nélkül azt mondta:

– Együtt fogunk aludni a maga ágyában.

Ismét zavarba jöttem. Számomra túlságosan gyors volt ez a tempó.

– Nem azért hívtam a lakásomba – mondtam ostobán.

– Azt mondta, hogy emberi közelségre vágyik.

– Tényleg azt mondtam.

Együtt aludtunk az ágyamban, szép éjszakánk volt, szép reggelre ébredtünk, akkor már tegeztük egymást, Emília pénzt kért tőlem, elment bevásárolni, puha kenyeret és angolszalonnát tálalt fel reggelire, azután kávét főzött. Otthonosan mozgott, úgy látszik ez könnyen megy az árva lányoknál.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 627 (Black plate)

És közben egyáltalán nem volt a terhemre. Nyugodtan leülhettem az íróasztalhoz, írhattam a novellámat, amit már fél évvel korábban le kellett volna adnom, ő addig kimosta a függönyöket, mert azok összekoszolódtak a lépcsőházban. Egyszer jött csupán az íróasztalhoz és csöndesen megkérdezte:

– Te amolyan íróféle ember vagy?

– Igen.

– Akarod, hogy csodáljalak?

– Nem. Olvasóim százezrei csodálnak, és ez nekem untig elég.

– Ez az írásod hány példányban jelenik meg?

– Legfeljebb ötszázban, de szájhagyomány útján elterjed az egész magyar nyelvterületen.

– Átmenetileg remekül megleszünk egymással. Paprikás krumplit főzök ebédre. Jó lesz?

– Jó lesz.

Remekül megebédeltünk, este meglátogatott bennünket Szelim, megnyugodott, hogy elrendeződtek a dolgok, immár hármasban söröztünk, és a további szép napok következtek angolszalonnával, kávéval és Szelim esti látogatásaival. Mellesleg az ő rendőrségi ügye is elrendeződött. Csakhogy túl gyorsan múltak a szép napok, esedékessé vált Ágnes hazatérése.

Ekkor azonban meglódultak az események. Rám telefonált Leonyid. Kezdetben váltottunk néhány udvarias mondatot, azután rátért a lényegre.

– Magának ugyebár van egy szögletes bosnyák barátja, aki mostanában rendszeresen meglátogatja – mondta és kérdezte egyszerre.

– Régi katonacimborám – mondtam.

– Otrombán viselkedik.

– Írástudatlan szegény. De alapjában véve jóindulatú ember.

– Mondja meg neki, hogy sürgősen hagyja el Budapestet. Kést kaphat a veséjébe. Esetleg még egy kést a másik veséjébe.

Egy ideig hallgattam, majd bólogattam a telefonkagyló felé.

– Kedves figyelmeztetés. Megmondom neki.

– Csak azért, mert a maga barátjáról van szó...

Letettem a kagylót, izzadt a tenyerem.

Aznap este sörözés közben halálkomolyan figyelmeztettem Szelimet.

– Tűnj el innen sürgősen. Leonyid a nyakadban liheg.

– El kell végeznem a munkámat... – makogta szokott szemérmességével, de önérzetesen.

– Tűnj el sürgősen, ha nem akarod, hogy átszúrják a veséidet.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 628 (Black plate)

Az arcomról láthatta, hogy nagyon igazat beszélek. Emíliára nézett, és megadóan azt mondta:

– Holnapután elhajtok. Valamit azért mégis megcsinálok. Segítek ezen a kedves asszonykán.

Ismét szép éjszaka következett Emíliával, még egy szép nap, újabb szép éjszaka, a következő reggelen a rádió bemondta, hogy összeroncsolt Mercedesében holtan találták meg a Dunában Bartalos Pál ismert vállalkozót. Az egyik szemtanú szerint egy külföldi rendszámú kamion rohant bele a gyönyörű személyautóba a budai rakparton. Szelim a hírközlés idején már bizonyára túl volt az országhatáron.

A hír hallatára Emília összegöngyölte a fehérre mosott függönyöket, visszaköltözött a nagy lakásba, senkit sem kellett csodálnia, és nekem nem kellett magyarázkodni a messziről visszatérő Ágnesnek, hogy önhibámon kívül miért kerültem ismét bajba, vagy legalábbis kellemetlen helyzetbe.

(Forrás, 1993/3. sz.)

Huzatos hajón

Szelim Ferhátovics másodszor egy meleg nyári estén látogatott meg, egy lelakatolt és lepecsételt teherautóval érkezett Hollandiából vagy Belgiumból, Szarajevóba ment volna tovább, a kamion rakományával azonban problémák lehettek, mert napokig Budapesten vesztegelt, Szelim különböző hivatalokban kilincselt, a piszkosszürke teherautó meg a szobám ablakai alatt piszkosodott tovább, aminek egyáltalán nem örültem, nem érdeklődtem ugyan a rakomány felől, de attól tartottam, hogy bármikor felrobbanhat, mint ahogy felrobbant az az UNPROFOR-segélyrizsből kotyvasztott szarajevói sör is, amit Szelim első látogatásakor hozott nekem ajándékba. Ennek ellenére második látogatásakor is szívélyesen üdvözöltem, nem tettem neki szemrehányást a sör miatt, és külön örültem annak, hogy ezúttal egy régi gót betűs német nyelvű Bibliát hozott ajándékba, amibe persze sohasem fogok belelapozni, mert a gót betűkön nem tudok eligazodni, és németül is csak makogva beszélek, de ezt nem árultam el Szelimnek, ő ugyanis nagyon okos embernek tart engem, talán azért, mert írástudatlan, és katona korunk-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 629 (Black plate)

ban egy ronda délkelet-macedóniai laktanyából én írtam helyette szerelmes leveleket egy egészen fiatal bosnyák lánynak, aki később Szelim felesége lett, gyerekeket szült, bizonyára megöregedett, valamelyik lerombolt szarajevói bérház pincéjében él patkányok között, nyilván megcsúnyult a gyötrelmes háborús években, csakhogy én időnként még mindig fiatal lányként látom álmaimban, úgy félévenként, amikor kivételesen nyugodtan alszom el, és szép álmaim vannak, ilyenkor egy Azra nevű muzulmán lány jelenik meg előttem, aki megköszöni a Szelim nevében írt régi szerelmes leveleimet, mindössze ennyit tehet, álmaimban és álmaiban is hűséges marad a férjéhez, és én, ahogyan öregszem, egyre jobban tisztelem az ilyen asszonyokat.

Szóval a Bibliát örömmel fogadtam, és mivel német nyelven íródott, Heinrich Böll és Franz Kafka regényei közé helyeztem, Szelim ekkor vette észre, hogy a könyvespolcról hiányzik a szarajevói sörösüveg, amit annak idején André Gide regényei közé állítottam.

– Megittad azt a pocsék italt? – kérdezte csodálkozva.

– Nem. Felrobbant – vallottam be, és kicsit kényelmetlenül éreztem magam, holott semmi okom nem volt rá.

– Előfordul néha ezekkel a sörökkel – mondta Szelim, és ő nem érezte kényelmetlenül magát.

– Figyelmeztethettél volna – mondtam szemrehányóan. – A francia regények ragacsosak és büdösek lettek tőle.

– Nem sajnálom a franciákat – mondta Szelim. – Ők sem sajnálnak mineket. Pedig mi patkányok között élünk, és gyilkolnak bennünket. Engem egyszer ki akartak herélni. Ez télen történt, át kellett úsznom egy jeges folyón, csak úgy tudtam megmenteni a férfiasságomat.

– Nagyot robbant a szarajevói sör – mondtam. – A szobában mindenféle üvegszilánkok röpködtek. Ágnes akkor éppen itt volt nálam, halálra rémült szegény.

– Ő az a nagyon okos nő? Az atomtudós?

– Igen.

– A nőkre néha rá kell ijeszteni – mondta Szelim. – Ettől kezesebbé válnak. De hagyjuk most őket. A múltkor meséltél nekem egy ír bokszolóról, aki a nagyon fekete söröket kedveli.

– A Guinness-t.

– Akkor mire várunk?

Elmentünk a közeli ír sörözőbe, és derekasan nekiláttunk a Guinness fogyasztásának. A harmadik korsó sör után Szelim elismerően nyilatkozott ír barátomról.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 630 (Black plate)

– Nem ismerem az illetőt, de nyilvánvalóan ért a sörökhöz. Bizonyára kiváló bokszoló.

– Már nem bokszol – mondtam. – Egyetemet végzett, és mostanában a költészettel foglalkozik.

– Én is jó bokszoló lehettem volna – mondta Szelim.

– Tudom.

– Emlékszel még arra a nehézsúlyúra? Petar Radujkovra?

Bólogattam. Nagyon jól emlékeztem Petar Radujkovra. Ő is velünk szolgált a büntetőzászlóaljban, ott az istenverte macedón laktanyában. Belgrádból küldték oda, valamit nyilván rosszul csinált a civil életben, ezért került közénk, ahol igen zavarodottan nézelődött, mert a büntetőzászlóaljban főleg boszniai muzulmánok, koszovói albánok és vajdasági magyarok katonáskodtak, Petar Radujkov amolyan kisebbségi helyzetbe került, talán ezért lármázott túl harsányan, közölte, hogy ő versenyszerűen űzi az ökölvívást, két pár bokszkesztyűt vett elő katonaládájából, a kesztyűket felakasztotta az ágya fölé, és kijelentette, hogy bármikor és bárkivel hajlandó megverekedni. Kilencven-kilencvenöt kilós lehetett, feszült rajta a zöldesszürke egyenruha, jellegzetesen görbe bokszolóorra volt, természetesen senki sem akart megverekedni vele. Egyszer azonban elmarasztalóan szólt a buta boszniai muzulmánokról, és akkor Szelim megelégelte a dolgot, kezére húzta az egyik pár bokszkesztyűt. A laktanya udvarának egyik sarkát már régen lebetonozták, a tiszthelyettesek, ha rosszkedvűen ébredtek, itt gyakoroltatták velünk a díszlépéseket hajnalban. Krétával ökölvívó ringet rajzoltunk a betonra, Szelim elszántan belépett a ringbe. Petar Radujkov fölényesen megmosolyogta, és kezdetnek néhányszor könnyedén orrba vágta. Szelim esetlenül szélesen kaszált karjaival a levegőben, néha azonban eltalálta Petar Radujkov fejét, és akkor már a nehézsúlyú ökölvívó is erősen visszaütött, tudta, hogy hová kell ütni, Szelimnek megdagadt az arca, később kék és zöld foltok jelentek meg a szeme alatt, mert mindennap, leginkább estefelé vacsora előtt ringbe szállt, nagy veréseket kapott, de egyszer sem feküdt le a betonra, bár az első mérkőzések után meglehetősen elgyötörtnek látszott, dagadt szájával még Azrának sem tudta lediktálni szerelmi vallomásait, úgyhogy két-három hétig teljesen önállóan leveleztem a feltehetően szép muzulmán lánnyal, hosszas lírai ömlengésekbe bocsátkoztam, megtehettem, hiszen nem a saját nevemben lágyultam el. Szelim közben meglepő gyorsasággal fejlődött, csontos kezeivel egyre többször ütött vissza, és egyre erősebben.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 631 (Black plate)

Petar Radujkov szeme alatt is kék és zöld foltok éktelenkedtek. Amikor leszereltem, nagyjából döntetlenre álltak.

– Egyszer leterítettem a nagypofájú nehézsúlyút – mondta Szelim. – Nagyot koppant a feje a betonon, de mégis felállt. Kemény feje van.

– Én akkor már nem voltam ott – mondtam, és igyekeztem másra terelni a szót. – Azra még mindig patkányok között él?

Szelim nem hagyta magát eltéríteni a témától.

– Még mindig patkányok között él – mondta –, de szeret engem, és még jobban fog szeretni, ha elűzzük Szarajevóból a patkányokat és a szerbeket. Hol van Petar Radujkov?

Éreztem, hogy tud valamit, a gót betűs Bibliát nem pusztán kedveskedésből hozta ajándékba, semmi értelme sem lett volna halasztgatni az igazság kimondását, így hát kimondtam:

– Petar Radujkov itt van Budapesten.

– Tudom – mosolygott Szelim. – Hallottam, hogy sokszor találkoztál vele. Hol van?

– Egy hajón. Vagyis egy hajóétteremben. Kidobóember. Most Pedrónak hívják. A tulajdonos úgy véli, hogy ilyen nevet kell adni a kidobónak.

– Kié az a hajó, és hol van?

– A hajót egy Szvetiszláv nevű szerbiai polgár vontatta ide, a Szent István park közelében horgonyzott le a Dunán, olasz éttermet csinált belőle, és szövetkezett egy Blagoje nevű honfitársával, akinek viszont mexikói étterme van a tizenharmadik kerületben. Mindketten kedvelnek engem, mert azt remélik, hogy egyszer írni fogok róluk, és ez majd jót tesz az üzletüknek – hadartam el egyetlen mély lélegzettel, és szerettem volna másról beszélni.

– Olasz és mexikói ételek – morfondírozott Szelim. – Micsoda ötlet. Ezek a szerbek mindenhová befészkelődnek. Holnap este elmegyünk a hajóra.

– Minek?

– Ki akarom ütni Pedrót.

– Öregek vagyunk immár az ilyesmihez – próbáltam lecsillapítani, de Szelim nem hagyta magát.

– Reggel elmegyek a magyar hatóságokhoz a kamionnal kapcsolatban intézkedni, azután estére elvezetsz a hajóra. Én azt sem tudom, hogy hol van az a Szent István park.

Este elvezettem a hajóra. A hajóhídon Petar Radujkov, vagyis Pedró üdvözölt bennünket, velem kezet fogott, Szelim feje mellett elnézett, úgy tett,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 632 (Black plate)

mintha nem ismerné meg, pedig rögtön ráismert, ezt a későbbi események is bizonyították.

Külföldi turisták üldögéltek a hajó fedélzetén a rögzített asztalok mellett, valamennyien elégedettek voltak, ették a jóízű olasz ételeket, sört és bort ittak, Szvetiszláv mindenkire kedvesen rámosolygott. Aztán megjött Blagoje is, ő is mosolygott. Mi ketten Szelimmel fekete színű ír sört ittunk.

Később elmentek a turisták. Akkor Pedró odajött az asztalunkhoz, két pár bokszkesztyűt tett elénk. Blagoje és Szvetiszláv fehér ingben és csokornyakkendősen álltak Pedró mögött, tudták, hogy mi következik.

Szelim a kezére húzta a kesztyűket. Pedró is.

– Menjetek a kajütök ablakai elé – mondta Szvetiszláv.

Szelim és Pedró a kajütök ablakai elé mentek, egy korláttal határolt igen keskeny folyosóra, és bokszolni kezdtek. Kissé szorosan voltak a kajütök és a korlát között, jóformán mozdulni sem bírtak, de a lábmunkájuk a macedóniai kaszárnya udvarán sem volt tökéletes, ott is jobbára csak álltak, ütötték egymást, kapkodták a fejüket és szidták egymás édesanyját. A hajón is ezt csinálták. Mindketten kivörösödtek, de egyikük sem dőlt el, talán azért, mert fújni kezdett a szél a Duna fölött, ez valamelyest lehűtötte az arcukat. Én öt perc múlva már unni kezdtem a verekedést.

Ekkor jött föl a hajóra egy jól öltözött részeg német turista, és bolognai spagettit kért. Szvetiszláv elszaladt a konyhába, és hozta a spagettit. A német vendég a tányérja fölé hajolt, ízlett neki az olasz tésztafélesség, időnként azonban fölnézett Szelimre és Pedróra.

– Mi történt itt? – kérdezte.

Hiányos német tudásommal megpróbáltam megmagyarázni neki.

– Mediterrán... azaz balkáni népszokás. Most próbálják meghonosítani Magyarországon. A külföldi turisták kedvéért.

– Ezentúl minden este eljövök ide – mondta a német vendég, majd kért egy pohár sört, és fizetni akart. Vastag köteg pénzt vett elő a zsebéből, meglobogtatott egy ötezerforintost. A szél akkor már nagyon erősen zúgott, a lehorgonyozott hajót is megmozgatta, a bankjegyet a Dunába fújta.

A vendég igyekezett higgadtan viselkedni. A pénzköteget visszatette zakója belső zsebébe, azután átvetette magát a korláton az elröpült bankjegy után. Nagyot csobbant a folyóban. Megdöbbenve néztünk utána, a Margit híd felé sodródott, a szélfútta bankjegyet egyáltalán nem láttuk. Szelim és Pedró abbahagyta a verekedést, ők is a vízben hadonászó német turistát bámulták.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 633 (Black plate)

– Ki kell menteni – mondta Szelim, és belelökte a folyóba Pedrót. – Téged ezért fizetnek.

– Pedró nem tud úszni! – kiáltotta Szvetiszláv.

Szelim rácsodálkozott.

– Nem tud úszni? Miért él az ilyen ember? Ha én nem tudnék úszni, már régen kiheréltek volna.

Aztán ő is a folyóba ugrott. Utolérte Pedrót és a német turistát. A hajuknál fogva húzta ki őket a rakpartra. Mindketten vizet öklendeztek, de örültek az életnek, mi meg – Blagoje, Szvetiszláv és én – a huzatos hajó fedélzetéről szörnyülködtünk és persze csodálkoztunk azon, hogy Szelim bokszkesztyűkkel a kezén is partra úszott a nagy folyóból.

Tisztulás cserépsíppal

Időnként visszatérnek ifjúkori írásaim szereplői, és leginkább kellemetlenségeket okoznak, de ezért kizárólag magamat okolhatom, nem elsősorban a kinyomtatott írások miatt, hanem azért, mert túl sokat beszéltem róluk, esetenként dicsekedtem is, felelőtlenül azonosítottam valós személyeket irodalmi hősökkel, így aztán begyűjtöttem néhány felesleges ellenséget, de ami még rosszabb, elég sok terhes barátot is. Ezek közé tartozik Kökény Dénes, akit barátai Diegónak szólítanak. Őt valamikor a hetvenes évek legvégén ismertem meg Bácska legközepén, egy szép füves réten egy majálison. Sok ember gyűlt ott össze, mindenfelé tüzek égtek, és hús sercegett, a frissen sült hús mellé bort és sört ittunk, igen jó volt a hangulat, és akkor még feltűnt négy hosszú hajú lovas suhanc is, akik tovább színesítették a derűs képet, Diego vezette a lovasokat, véletlenül a mi tűzrakásunknál álltak meg, intettünk nekik, leszálltak a lovakról, hússal és borral kínáltuk őket, kezdtünk összebarátkozni, megtudtam róluk, hogy hárman közülük betanított munkások a láncgyárban, Diego pedig boltossegéd, mindannyian már gyermekkoruk óta lovagolnak, persze főleg igáslovakon, melyeket ismerős földművelőktől kérnek kölcsön, de így is szép az élet, különösen ünnepnapokon és hétvégéken. A továbbiakban még inkább kitárulkoztak, elmondták, hogy hétvégeken előfordul, hogy túl vidáman viselkednek, nap-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 634 (Black plate)

közben és este természetesen a lányok után kajtatnak, éjszaka azonban elkószálnak mindenféle sötét körzetbe, betérnek furcsa kocsmákba, ahol hangoskodó emberek gyülekeznek, igen gyakoriak a villongások és verekedések, főleg nemzetiségi ellentétek miatt, de nem csak ezért, így hát éjszakánként nadrágszíjukra kutyaláncot tekernek, ezt ingyen beszerzik a gyárból, és közelharcban gyorsan lekapcsolható a nadrágszíjról, gyakorta le is kapcsolják, és igen hatékonyan használják. Egészen érdekes történeteket meséltek, én meg, hogy szintén elhencegjek valamivel, megemlítettem, hogy nagy regény megírásához készülődöm, a mai fiatalokról, ebbe akár az ő élményeikből is beépítenék valamit, ha nincs ellene kifogásuk. Nem volt ellene kifogásuk, sőt még lelkesebben meséltek egészen besötétedésig, amikor gyönyörűen világítottak a tüzek a tágas réten.

Ami a továbbiakban a legjobban meglepett, hogy a láncos fiúk nem felejtették el majálisi hencegéseimet. Diego többször is rám telefonált, érdeklődött, hogy miként haladok a róluk szóló regénnyel. Nem akartam feleslegesen magyarázkodni, hogy a regény valójában nem róluk szól, inkább megnyugtattam, hogy remekül megy a munka, ami nem egészen így volt, a regény azonban végül is elkészült, persze megszelídítettem a nyers valóságot, a kutyaláncokat meg sem említettem, szakmai körökben mindenesetre kedvező elbírálásban részesült a kézirat, csakhogy túl sokan elolvasták, és felmerültek bizonyos politikai aggályok, pártfunkcionáriusok is foglalkozni kezdtek vele, egyik írótársam pedig felháborodott levelet írt, amelyben tiltakozott sajátos szocialista világunk meggyalázása ellen, külön kifogásolta a fiatal regényhősöket, mert szerinte az ilyen társadalomellenes, léha senkiháziakról, akik még nemzetieskednek is, egyáltalán nem volna szabad írni harmonikus világunkban. A kéziratból később nyomtatott könyv lett, mivel az írók, az említett egyetlen kivételével, kiálltak mellettem, a vita azonban elég sokáig elhúzódott, félig nyilvánosan, félig a színfalak mögött, a láncos fiúk is tudomást szereztek róla, és a bonyoldalmak kellős közepén felkerestek a lakásomon. Igen rosszkedvűek voltak.

Leültettem és itallal kínáltam őket, de ettől sem derültek fel. Megkértek, hogy adjam meg felháborodott írótársam címét. Elhatározták ugyanis, hogy a legközelebbi hétvégén felkeresik az illetőt, becsöngetnek hozzá, udvariasan bemutatkoznak, elmondják, hogy ők azok a léha senkiháziak, akikről állítólag egy sort sem volna szabad leírni a mi harmonikusan szép világunkban, csakhogy ők ezzel nem értenek egyet, és ezután szakszerűen laposra verik a harmónia bajnokát. Egyúttal megadhatnám néhány pártfunkcio-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 635 (Black plate)

nárius címét is. Olyan elkeskenyült szemmel néztek rám, hogy beleborzongtam, szinte lánccsörgést is hallottam.

Ekkor már terjengős magyarázkodásba kezdtem, de nem hittek nekem, meg voltak győződve, hogy regényhősök lettek, kötelesek megvédeni becsületüket, közben az enyémet is. Végül rájuk hagytam, de hosszas érvelés után sikerült lebeszélni őket az elhamarkodott közvetlen akcióról.

Szerintem a könyvet sohasem olvasták el, de a kapcsolatot továbbra is tartották velem, Diego gyakran érdeklődött hogylétem és pályafutásom felől, természetesen dicsekedtem, és elővigyázatosságból csupa jókat mondtam a körülöttem mozgó emberekről. Az idő múlásával a kutyaláncos csapat szétszéledt, ketten közülük elmentek vendégmunkásnak Németországba, a harmadik a vendéglátóiparban helyezkedett el pincérként, később saját kocsmát nyitott, Diego pedig szépen araszolt fölfelé a kereskedői ranglétrán, egyre több pénzt keresett, végül vállalkozó lett belőle, én ezt a zilált balkáni közegben igen kockázatos lépésnek ítéltem meg, csakhogy nekem sohasem volt üzleti érzékem, Diegónak viszont igen, gyümölcsöző külföldi kapcsolatokat teremtett, felvirágoztatta vállalkozását, jövedelméből még saját lóistállóra és lovászra is tellett, ma már karcsú telivér lovakon üget szabadidejében a földeken és mezőkön. És mire én Budapestre településtem, neki már itt is komoly üzleti kapcsolatai voltak, sejtéseim szerint főleg az itteni koszovói albán csoportokkal, bár erről csak ritkán tesz említést, minden másról azonban szívesen mesél, mert idevezető üzleti útjai alkalmából rendszerint engem is meglátogat. Néha örülök neki, néha nem. Legutóbb akkor jelentkezett be, amikor Ágnes hazarepült La Pazból.

Ágnes nem regényhős, ő nagyon is földön járó vagy inkább laboratóriumokban járó atomfizikus, aki sokat utazik szerte a világban, különféle tudományos értekezletekre, ilyenkor hetekig, hónapokig távol van, kicsit talán ennek köszönhető érzelmi viszonyunk tartóssága. Mindig megörülünk egymásnak, amikor hazaérkezik. Ezúttal Argentínát, Chilét, Perut és Bolíviát járta be az atomkutatás fejlesztése érdekében. Elég sokáig elmaradt, én időnként elmentem a lakásába, meglocsoltam a virágait, sajnos nem kellő rendszerességgel, a virágok igencsak kornyadoztak, leveleik beporosodtak, mire Ágnes megérkezett. Ahogyan máskor, most is mérgelődött a férfiak megbízhatatlansága miatt, de azután lemosta a port a levelekről, majd valamelyest megenyhülten jött el hozzám, egy-két szemrehányó megjegyzése után ismét örültünk egymásnak, majd előszedte a Dél-Amerikából hozott ajándékokat. Egy nagyon tarka indián szőnyeget, egy még tarkább tarisznyát

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 636 (Black plate)

és egy okarinát. Ezután nekilátott nálam is rendet csinálni. Két napig törölgetett és porszívózott a lakásban, én meg ez idő alatt a cserépbe égetett okarinával bíbelődtem, teljesen reménytelenül, valamikor gyermekkorobam szájharmonikázni szerettem volna megtanulni, az sem sikerült, a cserépsíp pedig a szájharmonikánál is nehezebben kezelhető hangszer, disszonáns, fülsértő, élesen rikoltó hangokat fújtam ki belőle a porszívó zúgása közben, vagyis elég nagy lármát csaptunk Ágnessal, csodálkoztam is, hogy a szomszédok nem tiltakoznak. A nagytakarítás végeztével Ágnes kezdett tiltakozni, a maga szelíd módján megjegyezte, hogy az okarinát tulajdonképpen dísztárgyként ajándékozta, nem pedig mindennapi használatra. Értettem a szóból, a cserépsípot elhelyeztem a könyvespolcra a francia regények közé, ahol régebben egy üveg szarajevói sör állt, a sörösüveg azonban szétrobbant egy meleg nyári napon, azóta a francia írók regényei kicsit ragacsosak, vonzzák a levegőt szennyező szemcséket, és megfeketedtek a rájuk szálló portól, gondoltam, az okarina javíthat a kinézetükön. Ágnes is így vélte, a tarka indián szőnyeget az íróasztalom elé terítette, olyan megfontolásból, hogy ezen nem látszik, ha esetenként rászórom a cigarettahamut, a tarisznyát falra akasztotta az előszobában, és akkor végre mesélni kezdett úti élményeiről.

Részletesen taglalta a tudományos értekezések tematikáját, egy szót sem értettem az egészből, jó ideig mégis türelmesen hallgattam, később azonban megkértem, hogy meséljen inkább mozgalmasabb élményeiről. Ilyen élményeket nemigen gyűjtött be, általában a konferenciatermek és a szállodaszobája között ingázott, La Pazba is csak egyszer ment el városnéző sétára, akkor valamelyik festőien szép szűk utcában eléje állt egy barna bőrű, borostás arcú fiatalember, kést szegezett a torkának, és fényes nappal elvette tőle rubinköves gyűrűjét, amit nagyanyjától örökölt, és a fülbevalóit, amit én ajándékoztam neki tavaly karácsonykor. Főleg a gyűrűt sajnálta. Azzal vigasztaltam, hogy még olcsón megúszta a városnéző sétát, Budapesten például ez idő alatt ismét szitává lőttek egy tekintélyes üzletembert, atomfizikusokat ugyan még nem támadtak meg, de ez is előfordulhat. Ezután rövid történelemórát tartottam, azt fejtegettem, hogy a bolíviai férfiakat látatlanban is kissé puhányaknak tartom, akik csupán védtelen nők kifosztására képesek, bezzeg egykoron a csendes-óceáni háborúban Peruval szövetségben is vereséget szenvedtek Chilétől, ettől a nadrágszíj-országtól, és azóta nincs tengerpartjuk. Szélsőségesen és igaztalanul fogalmaztam, Ágnes azonban éppen olyan türelemmel hallgatta a történelmet, mint én az atomfizikát.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 637 (Black plate)

Szóval megvoltunk békességben. Ekkor jelentette be magát telefonon esti látogatásra Diego.

Ezúttal nem örültem neki, Ágnes meg kifejezetten bosszankodott, nehezen tud eligazodni ismeretségi köreimben, és nem kedveli régi barátaimat, mert szerinte túl sokat és túl hangosan panaszkodnak. Kedvetlenül elballagtam a sarki boltba, vásároltam tíz üveg sört, amit Ágnes sokallott, de nem volt igaza, mert késő délután előzetes bejelentés nélkül feljött hozzám Komáromi Gyula filmproducer, aki nagy sörivó.

Félig-meddig szintén regényhős, valamikor írtam egy fotóriporterről, Komáromi Gyula akkor még amatőr, de nagyon ambiciózus fotós volt, rólam is csinált néhány trükkös fényképet, írásomban magára ismert, és barátjává fogadott, szerencsére nem tartozik a terhes regényhősök közé, fényképezőgépével elutazott Párizsba, tizenöt évig nem hallottam felőle, azután visszajött, és névjegyére már azt íratta a neve alá, hogy producer-rendező-operatőr. A szakmában többen elvitatják ezt a sokrétű titulust, csakhogy Komáromi Gyula pénzt is hozott a gazdag Nyugatról, alapított magának egy filmstúdiót, sorozatban gyártja a közhasznú rövidfilmeket és reklámfilmeket, azt hiszem, jól megy neki, ő azonban játékfilmekre vágyik, ragyogó elképzelései vannak, régi barátságunk nyomán ezekben az elképzelésekben valahol én is szerepelek, buzgón pályázik mindenféle alapítványoknál, de eddig még nem jutott játékfilm közelébe, vagyis nem kapott anyagi támogatást.

Egyébként jó kedélyű, robusztus ember, egyetlen baja, hogy nem tud halkan beszélni, legkedélyesebb hangulatában is üvöltve társalog, ez időnként elfárasztja hallgatóságát. És most még dühösen is érkezett. Már az ajtóban harsogni kezdett.

– Cégéres gazemberekkel vagyunk körülvéve! Korrupt brigantik rongálják az életünket! Emellett még ostobák is, annyira ostobák, hogy...

Gyorsan kezébe nyomtam egy üveg sört, és egyáltalán nem tudtam, hogy kiket szidalmaz. Hangosan üdvözölte Ágnest, és immár sör mellett folytatta a dühöngést. Lassanként kiderült, hogy valamelyik alapítvány kurátorairól van szó, akiknek Komáromi Gyula káprázatos filmtervet nyújtott be, de ezúttal sem szavaztak meg neki anyagi támogatást. A legsötétebb színekkel jellemezte a kuratórium tagjait, és már a második üveg sört is megitta, amikor megérkezett Diego.

Ő nem lármás fajta, csöndes mosollyal jött be, udvariasan köszönt, leült az egyik fotelba, még mindig mosolygott, én mégis rosszat sejtettem, mert szeme nagyon keskenyre szűkült. Neki is adtam egy üveg sört, és rossz sejté-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 638 (Black plate)

sem gyorsan beigazolódott. Mielőtt Komáromi Gyula ismét kiabálni kezdett volna, Diego halkan azt mondta:

– Idefelé jövet kirabolt három román fickó. Késeket nyomtak az oldalamhoz és a torkomhoz, és elvették a pecsétgyűrűmet meg a karórámat.

– Románul beszéltek? – kérdeztem.

– Magyarul beszéltek. Rossz magyarsággal. Az s betűket olyan pépesen, lágyan böfögték fel a gyomrukból...

– Vagyis a susogó mássalhangzókat – pontosítottam.

– Legyen úgy, ahogyan maga mondja – hagyta rám Diego. – Tehát a susogó mássalhangzókkal elárulták magukat.

– Ágnest is kirabolták – mondtam. – La Pazban egy indián vagy mesztic férfiú elvette rubinköves gyűrűjét, amit szegény nagyanyjától örökölt, meg elvette a fülbevalóit is. Az illető szintén késsel fenyegetőzött, de spanyolul beszélt, lehet, hogy rossz spanyolsággal.

– Hol van az a La Paz? – kérdezte Diego.

– Bolíviában – mondtam. – Messze Dél-Amerikában, annak is a csendesóceáni részén, bár az országnak nincs tengeri kijárata.

– Kár volt olyan messzire utaznia – mondta Diego szánakozva Ágnesnak. – Itt is kirabolhatták volna. Megpróbálta visszaszerezni az értékeit?

– Eszem ágában sem volt – mondta Ágnes. – Halálra rémültem, és örülök, hogy élve megúsztam a támadást. Bár nagyanyám gyűrűjét nagyon sajnálom.

– Én addig nem megyek el innen, amíg vissza nem szerzem a pecsétgyűrűmet és a karórámat – mondta Diego. – Megjegyeztem a selypítő fickók pofáját, és azt is tudom, hogy milyen útvonalon cirkálnak a városban.

– Felháborító a közbiztonság állapota ebben az országban! – üvöltött fel Komáromi Gyula. – De ezen nincs mit csodálkozni, amikor még az alapítványi kuratóriumok is...

Folytatta háborgását kedvenc témakörében, hosszasan ecsetelte, hogy egy másik alapítvány pályázatára is jelentkezett, de bizalma megingott az emberi tisztességben és jó ízlésben, a másik alapítványnál is gyanús indíttatású tagok ülnek a döntést hozó testületben. Diego összeszűkült szemmel hozzám fordult.

– Maga is érdekelt ebben a pályázatban?

– Közvetlenül semmiképpen sem... – kezdtem volna magyarázkodni, de Komáromi Gyula félbeszakított.

– Persze hogy érdekelt vagy! Két könyvedből is remek filmet tudnék csinálni. Már felvázoltam az elképzeléseimet.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 639 (Black plate)

– Megtudhatnám, hogy kik ülnek abban a döntést hozó testületben? – kérdezte Diego.

– Természetesen... – kezdte volna mondani Komáromi Gyula, de most én szakítottam félbe őt, erősen lábára léptem az asztal alatt, és azt mondtam:

– Döntéshozatal előtt ezt nem árulhatjuk el, mert akkor eleve kiiktatnak bennünket a pályázók közül.

Komáromi Gyula elképedve nézett rám, de mégis visszafogta magát. Békésebb témákra tértünk át, régi ismerősökről beszélgettünk, meg arról, hogy Budapesten talán majd ismét kibimbóznak a kulturált kávéházak, ahová majd vasalt inges és vasalt blúzos vendégek járnak, ez pedig hosszú távon hozzájárulhat a közélet tisztaságához. A békés témákról is hangosan társalogtunk, Diego meg én kezdtünk felzárkózni Komáromi Gyula hangerejéhez, ahogyan ez már lenni szokott az ilyen baráti összejöveteleken.

Ágnes egy idő után persze elunta témáinkat és harsogásunkat, a könyvespolchoz suhant, kézbe vette az okarinát, erőteljesen fújni kezdte. Értelmes dallamokat ő sem tudott kicsalni belőle, viszont egyre hangosabbn rikoltozott. Diegónak legérzékenyebb a füle, ő búcsúzott el elsőnek tőlünk. Komáromi Gyula mindjárt megkérdezte tőlem:

– Ki ez a csontos, keskeny szemű ember? És miért tapostad a lábamat?

Röviden elmondtam neki Diego és láncos csoportja történetét, Komáromi Gyula figyelmesen hallgatott, töprengett egy kicsit, majd azt mondta:

– Add meg a telefonszámát.

– Nincs telefonja – hazudtam óvatoskodva.

– Hogyhogy nincs telefonja?

– Egyszerű ember. Utálja az efféle civilizációs ketyeréket.

– Add meg a lakcímét.

– Lakcíme sincs – hazudtam tovább. – Egy isten háta mögötti tanyán él, és a lovait csutakolja.

Ágnes még mindig fújta az okarinát, Komáromi Gyula bosszúsan fölállt, ő is elbúcsúzott, akkor Ágnes visszatette a cserépsípot a francia írók közé, és csak annyit jegyzett meg:

– Én is hozzájárultam a közélet megtisztulásához, sőt a közbiztonság javításához.

Ismét csöndes békességben éltünk vagy két napig, ekkor telefonált Diego.

– Igazam volt. Tényleg román állampolgárok – mondta tömören.

– Kik?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 640 (Black plate)

– A selypegő fiúk.

– Honnan tudod?

– Kizsebeltem őket, amikor elaléltak egy sötét utca kövezetén. Átnéztem az irataikat, ezeket náluk hagytam, egyéb értékeiket azonban eltulajdonítottam. Megvan a pecsétgyűrűm és a karórám. Ezenkívül szereztem három másik pecsétgyűrűt is, négy karórát, két női gyűrűt és két pár fülbevalót. Egy zafírköves gyűrűt és egy pár fülbevalót szívesen Ágnesnak ajándékoznék, ha elfogadná.

– Rubinköves gyűrűt nem találtál a zsebekben?

– Ahhoz La Pazba kellene utaznom.

A kagylóra tettem a kezem, és megkérdeztem Ágnest, hogy elfogadna-e Diegótól egy zafírköves gyűrűt és egy pár fülbevalót. Tagadólag rázta a fejét.

– Majd átgondolja – mondtam a telefonkagylóba.

– Rendben. Egy ideig őrizni fogom újonnan szerzett értékeimet.

– Mi van az áldozatokkal? – kérdeztem.

– Most már nyilván kórházi ágyakban pihennek, az orvosok bizonyára csúnya zúzódásokat fedeztek fel a fejükön és a testükön. Hamarosan talán a rendőrök is kihallgatják őket.

– Láncokkal dolgoztatok?

– Hát... ahogyan maguk művészféle emberek mondanák, nosztalgiáztam egy kicsit. Jólesett.

– Pucolj át minél gyorsabban a határon, menj vissza a lovaidhoz, nehogy elkapjanak a rendőrök.

– Fölösleges izgulni – nevetett Diego. – A lebetegített fiúk azt fogják vallani, hogy ők békés turisták, nincsenek haragosaik és ellenségeik, ismeretlen garázda elemek sötét éjszaka rájuk támadtak, láncokkal ok nélkül összeverték őket. Legfeljebb elmondják még, hogy ütlegelés közben mintha albán beszédet hallottak volna, de nem biztos, hogy ezt megemlítik. Majd figyelje, mit írnak az újságok. Egy rövidke hírben biztosan beszámolnak róluk.

Diego ezután jókedvűen elköszönt a telefon másik végén, én meg az elkövetkező napokban gondosan átlapoztam az újságokat, de nem találtam semmit az éjszakai ütlegelésről.

Vagy tíz nap múlva azonban megjelent egy szociográfiai értekezés az idegengyűlöletről, és ebben legfrissebb példaként említés történt egy sajnálatos esetről, amikor is valakik feltehetően idegengyűlöletből láncokkal félholtra vertek három tisztességes és békés román állampolgárt.

Az értekezést Komáromi Gyula is elolvasta, és azonnal felhívott telefonon.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 641 (Black plate)

– Ez a Diego szavatartó ember – harsogta. – Tényleg megadhatnád a címét és a telefonszámát.

– Mondtam már, hogy nincs címe és telefonszáma.

– Nem hiszem. Sikeres vállalkozó. Hogyan intézi üzleti ügyeit?

– Személyesen. Ezért sikeres. Olvashattad.

– Menj a fejébe! Megtalálom nélküled is! – ordította Komáromi Gyula, és dühösen lecsapta a kagylót.

Ágnes végighallgatta röpke, ingerült beszélgetésünket, hosszasan elgondolkodott, majd pedig közölte, hogy mégis elfogadja Diegótól a zafírköves gyűrűt és a fülbevalót.

(Holmi, 2000/4. sz.)

Átölelni

Dominika hosszabb időre elvonult az utcákról, megelégelte a rendőrök állandó zaklatását, szekrénybe akasztotta rövid és feszes szoknyáit, civilbe öltözött és tartósan berendezkedett a lakásom alatti becsődölt szemüvegboltban éjszakára is, ezt eleinte csak apróbb zajokból, szekrényajtók nyikorgásából, edénycsörgésből észleltem, később egy estén azonban feljött hozzám és szomorú mosollyal maga mondta el, hogy elege van a mozgalmas éjszakai életből, a VIII. kerületben felszerelt kamerákból, a szigorú pénzbüntetésekből, inkább egyetemi vizsgáira készül, amíg az élet nem rendeződik emberi módon odakint. Igazából sohasem hittem, hogy Dominika egyetemi hallgató, ezért felajánlottam, hogy szólok érdekében a rendőrségnél, de mindketten jól tudtuk, hogy ott csak egyetlen befolyásos ismerősöm van, Palotás Ferenc nyomozótiszt, aki ugyan nem kedvel engem, néha azonban hajlandó segíteni apróbb ügyekben, csakhogy ezúttal éppen betegszabadságon volt idegkimerültség miatt, tehát semmire sem mentem igyekezetemben, Dominika ezt is szomorú mosollyal vette tudomásul, majd bevallotta, hogy tulajdonképpen nem a hatósági szigor és Palotás százados betegsége miatt bánatos, hanem Zolnai Márton hatott rá lehangolóan. Zolnai Mártonról ez idáig nem hallottam, de most megtudtam, hogy az illető neves pszichiáter. Dominika leszólította egy éjszakán valamelyik sötét pesti utcán, szóba is elegyedtek egymással, Zolnai Márton meghívta a lányt a lakásába, ott

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 642 (Black plate)

viszont az elvárásokkal ellentétben, tartózkodóan viselkedett, sőt őszintén bevallotta, hogy ő valójában a fiúkhoz vonzódik, de így is élvezi az életet, szakmai körökben elismert pszichiáter, és előszeretettel foglalkozik az utcalányok lelkületével. Különféle kérdéseket tett fel gyermekkori megrázkódtatásokkal kapcsolatban, Dominika csalódottságában és zavarában válaszolgatott is, mire Zolnai Márton megállapította, hogy a lány súlyos depresszióhoz közeleg, amiben volt is némi igazság, nem a gyermekkori élmények, hanem a rendőri zaklatások miatt. A lélekbúvár rendszeres pszichiátriai kezelést javasolt és az első orvosi tanácsokért nem számolt fel semmit. Sajnos Dominika sem számolhatott fel semmit a találkáért, lélekben azonban elcsüggedt, ezért elhatározta, hogy átmenetileg eltávozik a sötét utcákról, felkészül egyetemi vizsgáira, és hetente kétszer elmegy az életvidám Zolnai Mártonhoz, ő biztosan segít raja, hogy nehogy búskomorságba essen. Az árról majd később megegyeznek.

Éreztem, hogy valami jó tanácsot kellene adnom, és valami vigasztalót mondanom, de miután Palotás Ferenc nyomozótiszttel sikertelenül kísérleteztem, tétován elmeséltem, hogy az én ifjúkoromban azokon a falusi tájakon nem ismerték a depresszió és a búskomorság fogalmát, ha hervatagnak látszottunk, évszakoktól függően elküldtek bennünket havat lapátolni, kukoricát kapálni, vagy répát szedni, és ezután ringatás nélkül átaludtuk éjszakáinkat. Dominikát persze nem győzte meg ez az ósdi érvelés, eltökélte, hogy rendszeresen fog járni Zolnai Márton pszichiáterhez, szerencsés esetben talán olcsón megússza a kezeléseket és talán elkerüli a depressziót vizsgaidényben.

Mindenképpen szerettem volna valami vigasztalót mondani neki, ezért nagyon komolyan és fontoskodva előadtam, hogy négy évvel ezelőtt megvettek tőlem egy filmforgatókönyvet, amibe korunk követelményeinek megfelelően beírtam néhány látványos ágyjelenetet, ezekhez kell majd legalább egy csinos fiatal lány, majd szólok a rendezőnek, akit Jeges Pálnak hívnak, mostanában sokat iszik, de nagyon ért a szakmához. A történet eddig igaz is, Dominika közölte, hogy szívesen és meggyőzően szerepelne a filmben, és egészen felvidultan ment el tőlem a szemüvegboltba. Én viszont tudtam, hogy a továbbiakban az egészből nem lesz semmi, a film leforgatásához legalább százmillió forint kellene, vagy jóval több, ennyit a vállalkozók úgy sem tudnak összekaparni, de legalább megvigasztaltam egy elszomorodott, szép mosolyú fiatal lányt.

Aztán váratlanul jöttek a kellemes meglepetések. Kiderült, hogy Dominika tényleg egyetemi hallgató, az életvidám pszichiáter folyamatosan vissza-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 643 (Black plate)

szorítja depressziós tüneteit, így aztán elmerült a természettudományokban, szorgalmasan tanul, amit onnan tudok, hogy gyakran felszaladt hozzám kávéra vagy teára, és igen tájékozottan beszél például a botsáskáról vagy a pipabékáról. A botsáskáról annyit megjegyeztem, hogy egyenes szárnyú rovar, rendszerint azonban szárnytalan és még a kaméleonnál is ügyesebben idomul környezetéhez. Egyébként lombpusztító, nálunk szerencsére nem tenyészik. A pipabéka is trükkös teremtmény, szintén kiválóan álcázza magát vadászás közben, a rovarokat irtja, tájékunkon ugyancsak nem honos. Dominika természetesen ennél még sokkal többet tanult, két tantárgyból is szigorlatozott, mindkettőből négyesre. Megmutatta leckekönyvét, és már nem szomorúan, hanem vidáman mosolygott.

És filmügyben is mozdult valami. Felhívott telefonon Jeges Pál rendező, ő is vidáman magyarázott igen hosszadalmasan, mintha sikeres leckekönyvével dicsekedne. Először közölte, hogy produceri irodájuk írásos ígéretet kapott valakiktől negyvenmillió forint átutalására az általam megírt film leforgatásához. Szakmai tapasztalataim óvatosságra intenek az efféle ígéreteknél és nekilendüléseknél, aggályoskodva megjegyeztem, hogy ennyi pénz nem elég az általam elképzelt remek filmhez, ezt Jeges Pál is jól tudta, de biztosított, hogy a megfelelő hírveréssel bejelentett indulás után jönnek a további milliók, ő már nagyban készül a téli csúcsjelenet elkészítésére, három hete nem iszik egy korty alkoholt sem, és éppen a főszereplők listáját állítja össze. A lelkendező hang akár meggyőzhetett volna, de én egyfajta beivódott fenntartási hajlam miatt a lelkendezésekből is megérzem a bajokat. Ezúttal sem csalt az érzékem. Jeges Pál az örömhír után elmondta, hogy kórházból telefonál. Tökéletes kijózanodása kellős közepén ugyanis elütötte őt egy budai gyalogjárón egy részeg autós. Azt hittem, hogy tréfálkozik, elkezdtem szellemeskedni, hogy ez vicclapba való silány történet, nyilván a rendező sem komolykodik. De komolykodott. Eltört mindkét lába, a jobb keze és néhány bordája. Talpig gipszben és pólyában fekszik a kórházban. Most éppen ügyvédjével tárgyal, hogy mennyire pereljék a részeg autóst, a film téli jelenetét azonban összetörve is leforgatja, azután majd jön a többi. Kifejeztem őszinte sajnálatomat a baleset miatt, és ekkor már biztos voltam benne, hogy ez számomra ingyenes többletmunkát hoz. Azt hozott. Jeges Pál kifejtette, hogy kiváló forgatókönyvem elejétől végig a Délvidéken játszódik, megjósolja a balkáni háborúkat, mindez nagyszerű szakmai szempontból, de mivel ő eltörött csontjaival mostanság nehezen fog mozogni, a sürgős téli képet tegyük át Budapestre, ehhez viszont át kellene hidalni a té-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 644 (Black plate)

li-karácsonyi poént néhány párbeszéddel, tehát meg kellene látogatnom őt a kórházban. Nagyon nem szeretek kórházba és temetésekre járni, ezúttal is megpróbáltam telefonon lerendezni a filmbéli jelenet megváltoztatását, Jeges Pál azonban ragaszkodott a személyes találkozáshoz, meg aztán az illem is megkívánt legalább egy beteglátogatást. Nekiindultam hát, lementem az első emeletről, benéztem Dominikához, szorgosan tanult a harmadik vizsgájára és eléggé elnyűttnek látszott, elmondtam, hogy a film beindul hamarosan, a forgatókönyvet most csiszoljuk véglegesre a rendezővel. A hír hallatán egészen jókedvű lett és már reménykedve tanult tovább.

Én viszont igen rosszkedvűen mentem el a kórházba, és szerettem volna minél rövidebbre fogni a látogatást. Fáradt, fehér ruhás nővér vezetett be Jeges Pálhoz, aki begipszelt és bepólyált kézzel, lábakkal feküdt az ágyban, de nem volt olyan rossz állapotban, mint amilyenre számítottam, felült, amikor beléptem hozzá, igaz, csak bal kézzel tudott kezet fogni velem, de begipszelt jobb keze is használhatónak tetszett, mert ceruzát tarott ujjai között. Először természetesen hogyléte felől érdeklődtem, mire elmondta, hogy időnként nagy fájdalmai vannak, az orvosok szerint azonban hamarosan talpra áll, és csinálhatja a dolgát, azután részletesen elmesélte, hogy hol és miként gázolta el a részeg autós, és hogy milyen kilátásai vannak a kártérítésre. Eddig békésen társalogtunk, majd rátértünk a filmre és mindjárt elkezdődött a lármázás. Ez máskor is így szokott lenni, beteg és egészséges rendezőkkel egyaránt.

Ezért viszolygok az úgynevezett csoportos alkotómunkáktól, mint a film, a színdarab, vagy rádiójáték. Novellát vagy regényt szeretek írni, ilyenkor általában jól megvagyok magammal és az íróasztalommal, később legfeljebb a sajtóhibák miatt bosszankodom. Pénzügyi megfontolásból azonban filmforgatókönyvvel is kell foglalkoznom, és ilyenkor menetrendszerűen bejönnek a csoportmunka átkai.

Kezdetben igyekeztem szelíden elrendezni a dolgot. Elmagyaráztam, hogy a forgatókönyvem így jó és kerek, ahogy van, ebben a formájában fizették ki, játszódjék minden a déli országhatáron túl, a karácsonyi havas színhely egyébként is egy bérházi lakás, amelyből néha kitekintenek a szereplők, ezt akármelyik pesti lakásban megtehetik, a kutya sem veszi észre, hogy a túlfűtött képsort nem a Balkánon felvételezték. Jeges Pál azonban megmakacsolta magát, a leendő nézőkkel is tudatni akarta, hogy immár Budapesten vagyunk, de ezt tudassuk érthetően.

Innen már lármássá fajult a vita, a fáradt nővérke, aki mellesleg egészen csinos lány, kétszer is ránk nyitott és csöndre intett bennünket. Felmerült

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 645 (Black plate)

bennem a halvány gyanú, hogy Jeges Pál főleg azért makacskodik, mert unja magát, amolyan látszattevékenységet erőltet, hogy gyorsabban múljon az idő a kemény gipszekben. Leintettem a veszekedést, és mint korábban többször is, beleegyeztem, hogy átformálom, áttelepítem az eseményt, máris diktálom az átkötő párbeszédeket, annyi kajánságot azonban megengedtem magamnak, hogy kijelentettem, csak diktálni vagyok hajlandó, jegyzetelni nem. Jeges Pál törött karral is vállalta a jegyzetelést.

Az egész módosítás tulajdonképpen nem kívánt túlzott szellemi erőfeszítést. Négy főszereplőt kellett Délvidékről áttelepíteni Budapestre. Egy írót, annak a szeretőjét, egy amatőr költőt és egy ukrán bérgyilkost. És persze megmagyarázni a helyváltoztatást és a beilleszkedést. A bérgyilkossal nem volt gond, ő történetünk előtt is megbízatásaitól függően nyugodtan közlekedett egész Közép-Európában, átmenetileg vagy hosszabb időre megállapodhatott akár Magyarországon is, az íróval kapcsolatban sejtettem módos barátokat, akik átmenetileg takaros lakást kölcsönöztek neki, ahová a Drávaszögből elűzött költő is eljöhetett karácsonyt ünnepelni, de nem sokkal előtte váratlanul becsöngetett a szép arcú asszony, az író régi szeretője, ő is átlépte az országhatárt, eldöntötte, hogy végleg elhagyja furcsa, mulya férjét, akinek valószínűleg buzi, sőt pedofil hajlamai vannak, így hát házaséletük tropára ment. Dühömben egészen divatos cifrázásokra kezdtem ráhangolódni. Beiktattam egy újabb ágyjelenetet is, ami teljesen indokolt, hiszen két régi szerelmes találkozott egymással. Jeges Pál ügyetlen, merev kézzel mindent lejegyzett, én pedig megemlítettem, hogy a meztelenkedő érzelmes jelenetekre találtam egy kiváló szereplőt, egy gyönyörű fiatal lányt, akiről hátulról, oldalról, főleg deréktól lefelé teljességgel meggyőző képeket lehet csinálni. Megfelelő tiszteletdíj ellenében.

Barátságban váltunk el, a folyosón elnézést kértem a fáradt ápolónőtől a lármázásért, egy pillanatra még a vállát is átöleltem abban a reményben, hogy ettől kicsit talán felélénkül. Örömmel távoztam az orvosságszagú kórházból, hazavillamosoztam, ismét benyitottam Dominikához, közöltem vele, hogy a filmben kibővítettem a szerepét, ezek után már csak a milliók áramlásától függ a forgatás elkezdése. Dominika hálásan mosolygott, kijelentette, hogy lelki egyensúlya szinte tökéletesen helyreállt, ezt részben nekem köszönheti, leginkább persze Zolnai Mártonnak, a homoszexuális életvidám pszichiáternek, aki most frissre festeti tágas belvárosi lakását, sárgára és rózsaszínűre, új függönytartókat is rendelt, mindez némi felfordulással jár, de továbbra is rendszeresen ápolgatja Dominika lelkét, időnként ugyan felbukkannak titokzatos álmos szemű fiúk is a megbolydult lakásban, ők

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 646 (Black plate)

azonban elvegyülnek a szobafestők között, a pszichiáter elegánsan irányítja a munkálatokat. Dominika ezután kávét főzött, én meg kávézás közben a valóság és a művészetek közötti összefüggésről elmélkedtem, ezt persze egyikünk sem vette komolyan. Végül is jó napot zártam.

Visszavonulhattam jegyzetelgetni egy megírandó regényt, amelyben nem lesznek buzik és pedofilok, általam kedvelt emberek teszik mindennapi dolgaikat még kiélezett helyzetekben is. Dominika pedig kitűnőre vizsgázott az egyetemen. Felhozta leckekönyvét, megmutatta, de nem mosolygott. Nagy bajt észleltem.

– Zolnai Márton meghalt – mondta csöndesen.

– Elgázolta egy részeg autós? – kérdeztem hirtelen csodálkozásomban.

– Nem. Felakasztotta magát.

– Hová? – kérdezősködtem még mindig eléggé idétlenül.

– Az újonnan felszerelt függönytartóra. A frissen átfestett lakásban.

– Maga miatt tette...?

– Dehogy. Velem mindig vidáman beszélt és életre buzdított.

– Akkor bizonyára az álmos szemű férfiak miatt.

– Bizonyára.

Dominikának pillanatnyilag csak én voltam az egyetlen támasza. Egy jószándékú szomszéd. Cselekednem kellett. Először felhívtam a rendőrséget, és Palotás Ferenc nyomozótisztet kerestem. Ő még mindig gyöngélkedett. Ezután felhívtam a kórházat, és Jeges Pált kértem. Őt már hazaküldték járógipsszel. Felhívtam otthon. Köhécselve szólt a telefonkagylóba, erős dohányos, akárcsak én. Megkérdeztem, hogy mikor indítja a filmet. Azt válaszolta, hogy három héten belül elkezdi a téli képeket. Emelt hangon követeltem, hogy benne legyen a találkozást záró ágyjelenet. Biztosított róla, hogy így lesz. Dominika végig hallgatta a beszélgetést, és már ismét mosolygott. Átöleltem a vállát egy pillanatra...

(Tiszatáj, 2000/7. sz.)

Alacsonyan repülni

Önhibámon kívül kerültem kapcsolatba Leonyiddal, tudtam és tudom róla, hogy bérgyilkos, de az elegánsabb fajtából való, mindig frissen vasalt öl-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 647 (Black plate)

tönyben, fehér ingben és nyakkendővel mutatkozik, talán ezért nem viszolygok tőle túlzottan, bár a szakmája miatt nem kedvelem a közelségét, a nyakkendője fölül üvegesszürke tekintettel szemléli az embereket, mégis szóba állok vele, mert Bozóky Sándor könyvtáros barátomnak az üzletfele volt egykoron, és megfelelő anyagi juttatás ellenében korrektül elvégezte a vállalt feladatot, vagyis a déli országhatáron túl valakinek egy csöndes éjszakán elvágta a torkát, ez a valaki korábban agyonlőtte Bozóky Sándor testvérbátyját. Innen az üzleti kapcsolat. De ez régi, legalább másfél éves história, nem is foglalkozom vele. Újból hangsúlyozom, hogy ismeretségem Leonyiddal teljesen véletlenül és önhibámon kívül történt, véletlenül sodródtam bele Bozóky Sándor üzleti ügyébe, csakhogy ő a maga szelíd módján nyakamba akasztotta Leonyidot, mondván, egyszer esetleg nekem is szükségem lehet egy profi bérgyilkosra, hiszen bizonyára vannak haragosaim és rosszakaróim. Elhozta hozzám karácsony előtt is, hiába bizonygattam, hogy vannak ugyan haragosaim, de nincs szükségem bérgyilkosra. Mellesleg Leonyid akkor is nagyon kulturáltan és illedelmesen viselkedett, segített feldíszíteni a karácsonyfát, meggyújtotta a gyertyákat, holott ő a keleti végekről érkezett, ortodox vallású, de tiszteli mások egyházi ünnepeit is.

Ezzel együtt nem örültem találkozásainknak még baráti közvetítéssel sem, és különösképpen nem örültem, amikor Leonyid már Bozóky Sándor nélkül közvetlen látogatóba jött hozzám, vasaltan és elegánsan, hozott ajándékba egy üveg vodkát, leültünk beszélgetni, és a kezdeti udvarias szóváltás után nyomtan éreztem, hogy alaposan informálódott felőlem, ez nála nyilván szakmai követelmény. Megkérdezte tőlem:

– Maga ugyebár baráti kapcsolatot tart bizonyos vadásztársaságokkal?

Poharakat hoztam, felbontottam a vodkásüveget, töltöttem mindkettőnknek, vagyis húztam az időt, aztán kelletlenül elmagyaráztam, hogy csupán egyetlen vadásztársasággal tartok fenn baráti kapcsolatot, egy alföldi kisvárosban, ahová szintén teljesen véletlenül keveredtem el, tudniillik Szekcsői Mihály, enyhén sántító gyermekkori orvos barátom, aki ifjabb éveiben a lábát törte, persze így is kiváló orvos lett belőle, a Délvidékről abba a városkába költözött, honosította a doktori diplomáját, és ma népszerű körzeti orvos, és mivel már a szülőfalunkban is szenvedélyesen vadászott, itt is belépett a helyi vadászegyesületbe, és miután megtudta, hogy én is átköltöztem, küldött nekem Budapestre két felpucolt vadkacsát az országjáró könyvtárkutató Bozóky Sándor által, és több hétre meghívott vendégségbe.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 648 (Black plate)

Gyorsan lekopogom, hogy kevés orvos ismerősöm van, átlagban úgy ötévenként szoktam velük gyógyszereket felíratni, főleg lázcsillapításra, de mivel kevesen vannak, megbecsülöm őket, tehát meglátogattam Szekcsői Mihályt, és ezt nagyon okosan tettem. Kiderült, hogy a vadászegyletnek van egy takaros vendégháza, ahová a nyugati vendégeket szállásolják el, de nekem is tartalékoltak egy szobát, kényelmesen belakoltattak, az ablakom egy mestereséges tó nádasára nézett, jó kosztot kaptam, Szekcsői Mihállyal pedig átbeszéltük gyermekkori emlékeinket. A továbbiakban az is kiderült, hogy a vadászegyesület a külföldiekből él, kedvesen fogadják őket, vadnyúlra, fácánra és vadkacsára vadászhatnak, nagyvadak arrafelé nincsenek. Hajnalonként én is kimentem a nyugati vendégekkel, kaptam egy sörétes puskát, közben figyelmeztettek, hogy ezt ne hangoztassam, mivel nincs vadászengedélyem, de azért kilőhetek néhány szárnyast, esetleg vadnyulat, ha egyáltalán tudok lőni, később aztán népszerűsíthetném is a társaságot rövid és frappáns írásaimban.

Erre ígéretet tettem, mármint a frappáns írások közlésére, de ez idáig még nem népszerűsítettem a vadásztársaságot, viszont jól éreztem magam a vendégházban, tiszta levegőt szívtam, és harmatos hajnalokon a fizetővendégekkel én is kimentem vadászni, körülbelül tíz-tizenöt perc alatt kétszer annyi vadkacsát lőttem, mint ők valamennyien két óra alatt. Általában zöld nadrágos és egymást régóta ismerő házaspárok vetélkednek ott egymással, egyáltalán nem vérengző természetűek, a lelövendő apróvadak számát előre meghatározzák és kifizetik, azután kedélyesen elszórakoznak, kilövik az előre kifizetett nyulakat és madarakat, általában gyatrán céloznak, de belefér az idejükbe. Én viszont mindig kitűnő céllövő voltam, és bár nem tartozik szorosan az aktuális történethez, eldicsekedtem Leonyidnak, hogy a régi nagy Jugoszlávia hadseregében, ahol erős ellenszenvvel teljesítettem szolgálatot (igyekeztem kibújni minden feladatvállalás alól, ez sikerült is, mert feletteseim tudták, hogy a században én vagyok a legjobb céllövő), egységünk nagyrészt nekem köszönhetően nyerte meg a zászlóalj bajnokságát éleslövészetben. Nem véletlenül említettem ezt a képességemet, Leonyid szakmai elismeréssel bólogatott.

Visszakanyarodhattam tehát az alföldi vadászat taglalására. Vadnyulakra és fácánokra nem vadászom, ez hosszas caplatással jár a sáros mezőkön, méghozzá gumicsizmákban, amikben megbüdösödik az ember lába, sohasem szerettem a nagy fizikai megterhelést és a büdösséget, maradtam a vadkacsáknál, mert ezek a madarak szinte csővégre jönnek. Tudniillik a vadkacsákat a helybéli vadászok a vendégház óljaiban és ketreceiben tenyésztik.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 649 (Black plate)

Időnként szabadon engedik őket, minden be van programozva, a vízi madarak természetesen a mesterséges tóra szállnak, ott úszkálgatnak és búvárkodnak, este meg visszarepülnek az ólakba és a ketrecekbe. Ugyanez történik akkor is, amikor megjönnek a nyugati vadászok. A vadkacsákat felröptetik, azok természetesen a tóra szállnak, a nádas szélén lesben állnak a vadászok, és kilövik az előre kifizetett mennyiséget. Számomra a már említett céllövői tapasztalataim alapján ez nem nagy gond, sörétes puskával könnyű szétlőni a lustán repülő madarakat, a nyugati vadászok, különösen a feleségek kissé tovább elbajmolódnak velük, de a sikerélmény számukra is garantált.

Ezt meséltem el Leonyidnak eléggé terjengősen, szándékos terjengősséggel, mert nem örültem a látogatásának, éreztem, hogy tudakozódni akar valamiről, és ennek bizonyára nem lesz jó vége. Türelmesen és figyelmesen végighallgatott, néha csöndesen belekérdezett a magyarázkodásomba:

– Sörétes puskákkal lőnek?

– Ahogyan apróvadakra szokás.

– Közelről az is veszélyes lehet.

– Szigorú szabályok szerint folyik a vadászás. Italozás nincs, és megfelelő távolságra kell állni egymástól.

– Nagyon helyes – mondta elismerően Leonyid. – Mindig becsültem a magyar elővigyázatosságot. Emiatt vesztettek el fölöslegesen néhány fontos háborút. Mikor megy legközelebb a vendégházba?

– Három hét múlva. Egy belga csoport érkezik, engem is beraknak közéjük. Rendes emberek, többször lövöldöztem már a számlájukra.

Leonyid elővett egy csomag papír zsebkendőt, felbontotta, megtörölte a szemét, pedig nem volt könnyes, és mintegy mellékesen megkérdezte:

– Van közöttük egy Hans Goldstein nevű vadász?

– Igen. Joviális öregúr csinos fiatal feleséggel, mindketten igen rosszul céloznak, talán ezért becsülik az én céllövőképességeimet, nagyon összebarátkoztunk, Hans Goldstein mindig megkínál jófajta belga sörökkel. Azt hiszem, sörfőzdéje van valahol Brüsszelben vagy Antwerpenben.

Leonyid tisztára törölt szürkéskék szemével ráérősen nézgelődött a lakásomban, mintha kizárólag a könyveim és a falra akasztott festmények érdekelnék, és ugyancsak mellékesen megjegyezte:

– Gyémántcsiszoló-műhelyei vannak szerte a világban. Gazdag ember, megvásárolhatja a legjobb fajta söröket, barátainak is ajándékozhat belőlük.

Kissé elámultam, Hans Goldsteint nehezen tudtam elhelyezni a gazdag gyémántkereskedők közé, ennél sokkalta ártatlanabb polgárnak ítéltem, de

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 650 (Black plate)

hát Leonyid profi módon tájékozódó szakember... Megpróbáltam elszellemeskedni a dolgot:

– A jófajta sörök után egyszer talán néhány apró gyémántkővel is megajándékoz.

– Ezt erősen kétlem – mondta Leonyid komoran. – Hans Goldstein nem tartozik a könnyedén adakozó üzletemberek közé. Erősen ragaszkodik a drágaköveihez és a pénzéhez.

Az egész látogatás meg az eddigi beszélgetés sem volt éppen kedvemre való, de most egyenesen rosszízűre fordult, gyorsan igyekeztem mellékvágányra terelni.

– Engem tulajdonképpen nem érdekelnek a belgák. Valójában Misi miatt megyek oda a mesterséges tó mellé.

– Misi miatt? Ő kicsoda?

Ismét terjengős magyarázkodásba kezdtem:

– Rendkívül értelmes vadkacsa. A nevét én adtam neki egy irodalmi mókusra emlékezve és Szekcsői Mihály barátom iránti hálából, tudniillik Misi szintén sántít. Első látogatásomkor az ól sarkában gubbasztott törött lábbal és törött szárnnyal, valaki talán rátaposott vagy belerúgott véletlenül, a gondozók éppen azt fontolgatták, hogy kitekerik a nyakát, és levest főznek belőle, én viszont megsajnáltam szegény madarat, gondozásba vettem, cukorspárgával rögzítettem a törött lábát, szárnyára vékony lécet erősítettem, hordozgattam magammal mindenfelé, tápláltam rendszeresen. Nagyon a kezeimhez szokott, hajnalonként a térdemre ült a teraszon, együtt néztük az egészséges vadkacsák röptetését. Megfigyeltem, hogy a kocavadászok mindig a magasan röpülő madarakra lőnek, mert a magasból látványosan hullanak alá az eltalált szárnyasok. Figyelmeztettem Misit, hogy ezt vésse az agyába, és ha meggyógyul, és nagy lesz, repüljön alacsonyan, közel a földhöz, a legrövidebb pályán bukjon a vízbe. Néha felém fordította a fejét, már majdnem azt hittem, hogy érti, miről is motyorászok neki. Némely madár szinte emberi szemekkel tud nézni, sőt beszélni is megtanulnak, mint például a papagájok és a szajkók... A lényeg az, hogy Misi élve maradt, biceg ugyan, de szépen megtollasodott, nem feledkezett meg gondoskodásromról, amint megjelenek, lelkes hápogással üdvözöl, és hozzám fut, ha kiengedik az ólból vagy a ketrecből. És ami a legfontosabb! – alacsonyan repül. Nem tudnám biztonsággal megállapítani, hogy azért-e, mert megfogadta egykori tanácsaimat, vagy azért, mert a régebben megsérült szárnyával nem bír túlzott magasságokba emelkedni. Tény, hogy minden vadászatról élve tér vissza. Szóval tualjdonképpen ezért megyek én a mesterséges tó-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 651 (Black plate)

hoz, az embernek mostanság kevés hálásan hápogó barátja van, meg aztán esetleg adhatok még néhány jó tanácsot a sánta vadkacsának.

Leonyid udvariasan végighallgatta enyhén érzelmes és enyhén képtelen magyarázatomat, elégedett voltam magammal, fegyelmezett arcán is láttam, hogy sikerült alaposan eluntatnom, pedig a történet majdnem teljesen igaz, csakhogy általában az igaz történetek a legunalmasabbak.

– Tapasztalataim szerint az írók sok sületlenséget összehordanak – mondta Leonyid. – Időnként azonban lehet tanulni tőlük. Például vadkacsa-ügyben.

Ezután váltottunk még néhány udvarias mondatot, majd Leonyid elment, aminek örültem, és nemigen értettem, hogy egyáltalán miért látogatott meg.

Három hét múlva elutaztam az alföldi vadászlakba. Este érkeztem, helybéli ismerőseim és a belgák már ott voltak, szívélyesen fogadtak, Hans Goldstein megajándékozott két doboz márkás sörrel, felesége gyönyörű kosztümöt viselt azon az estén, megdicsértem az ízlését, és ő hálásan megköszönte a bókot.

Az ezt követő hajnalon még nem kapcsolódtam be a vadászatba, a teraszról figyeltem a vadkacsák röptetését, elégedetten nyugtáztam, hogy Misi alacsonyan, közvetlen a föld felett húz a tóra, senki sem lőtt rá, a magasban viszont röpködtek a színes, tarka tollak, és hullottak le a halott vadkacsák, a nádasból dörögtek a sörétes puskák.

Misi gyorsan visszatért, alacsonyan vonulva is azonnal fölfedezett, rövid kanyarral a térdemre repült.

Megsimogattam épségben maradt tollait, és megdicsértem.

– Okos kis madár! Alacsonyan repül! Ahol sokat lövöldöznek, ott ajánlatos alacsonyan repülni.

Ekkor kezdődött a kiabálás és a sikoltozás a tó mellett. Misit a hónom alá kaptam, a vízhez futottam. A nádas szélén Hans Goldstein hevert, melléből vér szivárgott, felesége hisztérikusan visítozott, és nem volt olyan szép, mint az este. Szekcsői Mihály a belga vadásztárs nyakát, vagyis az ütőerét tapogatta, és konstatálta a gyors halál beálltát. Nemsokára kijöttek a mentők, és egyetértettek dr. Szekcsői Mihállyal.

Misivel visszamentem a teraszra, jó ideig nem beszéltem hozzá. Később befutottak a rendőrök is, kedvetlenül téblábóltak, megállapították, hogy Hans Goldsteint meglehetősen közelről, sörétes puskából érte szíve tájékán a halálos lövés. Első feltételezések szerint nyilván baleset történt. A baleset körülményeit azóta szakértők bevonásával vizsgálják.

(Kortárs, 1999/1. sz.; Körkép, 1999. Magvető, Bp. 1999.; Irodalmi Szemle, 2002/7. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 652 (Black plate)

Disznóvér és Dugóhídi Anita

Valamiért mindig örömet szerez nekem, ha veszekedős barátaimat sikerül összebékítenem. Már egészen fiatal koromban is... De erre inkább nem térnék ki, nem kötődik szorosan a közeli eseményekhez. A lényeg az, hogy nemrégen Szelim Ferhátovicsot és Leonyidot is összebékítettem, holott közöttük korántsem amolyan intellektuális villongásokról volt szó, mint legtöbb barátom esetében, hanem komoly összeütközésről, ami akár halállal is végződhetett volna, talán az én közbenjárásomnak is köszönhető, hogy elrendeződött nagyobb baj nélkül. Éppen az eset komolysága miatt magyarázkodnom kell egy kicsit. Valójában nem is barátaim az illetők. Szelim Ferhátovics talán igen. Vele együtt szolgáltam az egykori Jugoszláv Néphadsereg legrosszabb hírű büntetőzászlóaljában, és szerelmes leveleket írtam nevében a menyasszonyának, merthogy ő nem tudott írni és olvasni, azóta sem tanulta meg a betűvetést, de így is életrevaló ember, óriási zárt teherautóval ingázik Bosznia és Nyugat-Európa között, útjai során engem is felkutatott Budapesten, és az általános délszláv alapállással ellentétben kedveli a magyarokat, jóízűeket beszélgetünk a régi rossz időkről, bár enyhe borzongás fog el, ha kamionját a lakásom alatt parkoltatja napokig. Meggyőződésem ugyanis, hogy Szelim Ferhátovics lőfegyvereket, aknákat, esetleg másfajta robbanáveszélyes szerkezeteket fuvaroz, ezt azonban nem állíthatom teljes bizonyossággal, afféle megsejtés csupán. Ami bizonyos: Szelim Ferhátovics hithű boszniai muzulmán, keményfejű, bátor férfiú, kedveli a magyarokat, tehát szívesen barátkozom vele még akkor is, ha áruforgalmazását illetően bizonyos kételyeim merülnek fel.

Leonyiddal kapcsolatban viszont nincsenek kétségeim. Róla pontosan tudom, hogy ukrán bérgyilkos. Ő maga mondta el, meg aztán távolról, egészen távolról nyomon követtem egy-egy akcióját, ami mindig valakinek a halálával végződött. Bizonyítani itt sem tudnék semmit, Leonyiddal tulajdonképpen vakvéletlenül ismerkedtem meg, megbízatást sohasem adtam neki, a jövőben sincs szándékomban. Ő azonban ápolgatja véletlen ismeretségünket, igaz, csak akkor jelentkezik, ha megalapozott akciós okai vannak rá, de számomra még az ilyen esetleges kapcsolat is terhes. Igyekszem jó képet vágni váratlan felbukkanásakor, de hangsúlyozom, hogy egyáltalán nem barátom, legfeljebb csupán ismerősöm.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 653 (Black plate)

Ezek az előzmények. A folytatás kezdett egészen veszélyessé válni, Leonyid ugyanis meglehetősen mozgékonyan él Közép-Európában. Szarajevóban is tevékenykedett, minek következtében valakik megbízták Szelim Ferhátovicsot, hogy egyik szolgálati útján, mintegy véletlenül, lapítsa a betonra az ukrán bérgyilkost. Ez hajszál híján sikerült is, Leonyid azonban az utolsó pillanatban félreugrott a kamion elől, majd ezután általam igen fenyegető üzenetet küldött Szelim Ferhátovicsnak. Utálom, ha teljesen ártatlanul belekeveredem az efféle piszkos ügyletekbe, de azért sikerült szétválasztanom a két acsarkodó... mondjuk így, jó ismerősömet. Szelim Ferhátovicsot eltanácsoltam az országból, Leonyid pedig visszatérhetett jövedelmező munkájához, és hónapokra békén hagytak mindketten, aminek nagyon örültem, csöndesen elpiszmogtam az íróasztalomnál, és időnként Dominikát, az egyetemista szomszédlányt abajgattam.

Nem kell semmi rosszra és sikamlós dologra gondolni, Dominikának szinte kizárólag a lelki életével foglalkoztam. Ő ugyanis csak másodállásban egyetemi hallgató, főállásban a Józsefváros utcáit járta éjszakánként, az újabban bevezetett rendőri szigor azonban beszorította lakásába, magányos kínjában elővette a biológia-tankönyveket, bement az egyetemre, és majdnem minden vizsgán jeles osztályzatot kapott.

Bezártságában azonban ez sem vigasztalta igazán, gyakran feljárt hozzám, csöndesen panaszkodott, én megpróbáltam vigasztalni, hangsúlyoztam az intellektuális sikerek fontosságát, de Dominikát sehogyan sem tudtam meggyőzni, szomorúan mosolygott okfejtésemen. Egyébként gyönyörű a mosolya.

Azután egy szép napon meglátogatott dr. Baltás Katalin, aki szerintem a legremekebb orvosnő a világon, ő szokta megmérni a vérnyomásomat, úgy ötévenként, ilyenkor néha enyhe rosszalással csóválja a fejét, de nem riogat semmivel, nem akar eltiltani semmitől, így hát nagyon szeretem. Ezúttal azonban nem jött egyedül, egy magyar vizslát vonszolt maga után, azonnal bemutatta, a kutya pedigrésen fajtiszta, törzskönyvezett neve Dugóhídi Anita, de baráti körben, kissé logikátlanul, mindenki Dorkának becézi. Dühösen rám ugatott, amikor megöleltem háziorvosomat, majd körbeszaladta a lakást, megállt az előszobai tükör előtt, és hangos csaholással nekiugrott saját tükörképének, néhányszor beverte az orrát, ettől valamelyest megnyugodott, leheveredett az egyik fotelben. Dr. Baltás Katalin ekkor előadta látogatásának a célját. Egész hónapos tanulmányútra kapott meghívást Skandináviába, holnap indul a repülőgépe, ő boldogan repül, egyetlen gondja,

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 654 (Black plate)

hogy nincs kire hagynia Dorkát. Egyenes beszéd volt, egyenesen válaszoltam hát. Kifejtettem, hogy mérhetetlen szimpátiámban és együttérzésemben sem vagyok hajlandó felügyelni erre a buta, ámbár rafinált, de féltékeny dögre, mert rengeteg más fontos dolgom van. Dr. Baltás Katalin védelmébe vette vizsláját, azt bizonygatta, hogy a kutyát kissé elkényeztette, alapjában véve azonban szeretetre méltó, okos és hűséges jószág. Elvitatkoztunk egy ideig, de nem jutottunk egyezségre, végül az orvosnő rám förmedt, hogy tűrjem fel az ingujjamat, és megmérte a vérnyomásomat. Ezúttal nagyon szigorú lett. Felsorolta, hogy a továbbiakban mit nem szabad ennem és innom. Háromszor dobbantottam a padlón, vagyis átkopogtam a lakásom alatt unatkozó Dominikának.

Azonnal feljött. Bemutattam neki háziorvosomat és a fotelben henyélő vizslát, meggyőzően előadtam, hogy egy hónapig gondoskodni kellene a csillogó szőrű, kedves és fajtiszta kutyáról, gazdája ezt természetesen méltányolná.

Dominika nem zárkózott el a javaslat elől, sőt felderült az arca, azt hiszem, nagyon szenvedett már intellektuális magányában, ő inkább fizikai tevékenységet igényelt. Dr. Baltás Katalin elmagyarázta neki, hogy Dorkát reggel és este sétára kell vinni, esténként kell étkeztetni válogatott kutyaeledellel, és néhány tízezer forinttal mindjárt megelőlegezte a kiadásokat és a fáradságot. Elégedetten váltunk el, dr. Baltás Katalin elrepült Malmőbe vagy Oslóba, én nyugodtan ehettem és ihattam, mint azelőtt, Dominika pedig lelkiismeretesen sétáltatta a Dorka nevű magyar vizslát, és bízvást állíthatom, hogy kutyasétáltatás közben nem űzött semmiféle mellékes tevékenységet, mint más lányok a nyolcadik vagy más rossz hírű kerületben. Kizárólag a kutyával törődött.

Dorka az első két-három éjszakán időnként keservesen felvonított, később azonban beletörődött a megváltozott szituációba, megszerette Dominikát, és ismét csönd volt körülöttem.

Ekkor viszont váratlanul ismét felbukkant Leonyid. Előbb a megszokott udvarias hangon telefonon jelentkezett, azután szokásos elegáns öltözetében személyesen is megjelent, ezúttal számomra eddig ismeretlen fajta vodkát hozott ajándékba, a címkén cirill betűkkel az állt, hogy „Kárpátok gyöngye”, és Leonyid hosszadalmasan elmagyarázta, hogy a kristálytisztán gyöngyöző italt Kárpátalján készítik a legpatinásabb szeszfőzdében, ősi, megbízható technológiával, a minőség garantált, csakis a kiválasztottak juthatnak hozzá. A vodka tényleg jó volt, én azonban gyanakodva hallgattam

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 655 (Black plate)

a szakszerű magyarázatot, Leonyid nem üresben járó típus, tudtam, hogy nem azért jött, hogy a szeszfőzdékről elmélkedjen. Később valóban rátért a lényegre, bár némi kerülővel.

– Maga ugyebár tud gépkocsit vezetni? – kérdezte.

– Természetesen tudok gépkocsit vezetni – mondtam, de óvakodva mindjárt hozzáfűztem: – Jól vezetek, csakhogy utálok vezetni. Általában nem kedvelem a motoros járműveket. Kedvenc közlekedési eszközöm mindig a lovas kocsi volt, és az is marad.

– Kényelmi szempontból azonban bizonyára beül motoros járművekbe is.

– Természetesen. Szívesen utazom autókban, autóbuszon, vonaton, sőt még repülőgépen is, ha nem én vagyok a pilóta.

– Taxizni szokott? – kérdezte mintegy mellékesen Leonyid, de mindjárt éreztem, hogy egyáltalán nem mellékesen kérdezi.

– Mostanában hanyagolom a taxizást – mondtam, és közben próbáltam kitalálni, hogy mit akarhat tőlem, tehát vontatott magyarázkodásba kezdtem. – Részben anyagi megfontolásból, tudja, a minőségirodalmat továbbra sem becsülik meg kellőképpen, vagyis kevés a pénzem, meg aztán nemrégen kétszer is csúnyán becsaptak. Tudniillik késő éjszakáig kimaradtam, ami egyébként nem jellemző szolid életvitelemre, szóval valamiképpen haza kellett jönnöm, és kétszer egymás után pimaszul magas viteldíjat fizettettek velem. Nem szeretem, ha hülyének néznek.

– Bizonyára magántaxisok voltak.

– Persze. Éjszakánként főleg ők kóválygognak a városban.

– Máskor is kénytelen lesz beülni a kocsijukban.

– Szó sem lehet róla. Inkább gyalogolok. Cipőben vagy mezítláb.

– Fedezném a költségeit.

Eléggé meglepődtem az ajánlaton, de gyorsan visszautasítottam.

– Akkor sem. Szilárdan eltökéltem, hogy nem fogom támogatni a taxis hiénákat.

Leonyid eltöprengett, szelíd kék szemével barátságosan nézett rám, töltött a Kárpátok gyöngyéből, és még mindig nem adta fel.

– A Böllér ismét Budapesten van – mondta jelentőségteljesen.

– Nincs szerencsém ismerni az illetőt.

– Tudom. A Böllér alávaló, brutális gyilkos, nem tartozik a maga ismeretségi körébe...

– Ami azt illeti, az én ismeretségi körömbe is tartoznak... – kezdtem volna mondani némi szarkazmussal, de Leonyid folytatta a tájékoztatást.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 656 (Black plate)

– ...eredetileg hentesnek és mészárosnak tanult, az állatok vérét ontotta valahol az Adria mögötti ronda karsztvidéken, később azonban átállt az emberekre. Több országban tevékenykedett, Magyarországon is, de főleg Nyugat-Európában, ahol igen jól megfizetik az ilyesmit, a délszláv polgárháborúk idején visszatért szülőföldjére, és gazdagon tarolt, most pedig átmenetileg félrevonult Budapestre, ismeri a körülményeket, biztonságban dolgozik.

– Egészséges vagy egészségtelen konkurencia? – próbáltam gúnyolódni.

– Késsel dolgozik. Leginkább elégeti az áldozatokat. Úgy is mondhatnám, hogy beszennyezi a szakmát. Meg aztán elég sok befolyásos ember haragszik rá.

– Tehát le kellene rúgni a pályáról?

– Magánál azt szeretem legjobban, hogy választékosan és pontosan fogalmaz. De nehéz dolgom van. Eddig csak annyit sikerült felderítenem, hogy az illető, álcázó foglalkozás gyanánt, magántaxisként kering a városban, főleg éjszaka, és még a megrendeléseket is mozgás közben fogadja. Ezért kellene szorosabb kapcsolatba kerülni ezekkel a vállalkozókkal, hátha ráakadnánk az emberünkre.

– Kezdjen hozzá – javasoltam kajánul.

– Engem ismer a Böllér.

– Én viszont nem akarom megismerni. Különben is, éjszakánként olvasni szoktam, méghozzá nagy élvezettel, vagy pedig írok, kevesebb élvezettel, de anyagi okokból, mivel máshoz nem értek.

Leonyid még mindig reménykedő, ártatlan szemekkel figyelt rám.

– Egészen kis segítségre lenne szükségem. Kényelmes kocsikázással.

Kezdtem megelégelni a számomra méltatlan beszélgetést és a mögötte lévő esetleges konfliktust, szerettem volna megszabadulni Leonyidtól, ezért hirtelen felvillanó ötlettel azt mondtam:

– Dominika esetleg segíthetne.

Leonyid csalódottnak látszott.

– Ez a könnyűvérű liba?

– Dominika az utóbbi időben feddhetetlen életet él. Minden tantárgyból jelesre vizsgázott az egyetemen, ami intelligenciáját bizonyítja, reggel és este kutyát sétáltat, és az sem elhanyagolható szempont, hogy sokkal járatosabb az éjszakai életben, mint én.

Leonyid elgondolkozott hirtelen támadt ötletemen, azután kissé kétkedve azt mondta:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 657 (Black plate)

– Próbáljuk meg. Az efféle lányok néha nemes célokat is szolgálnak. Előlegben itt hagyok százezer forintot a költségekre, de fizethetek devizában is.

Azt mondtam, hogy a forint is megfelel, Leonyid leszámolta az összeget, és végre elment. Én meg áthívtam Dominikát, közöltem vele, hogy megrendelésre a magántaxisokról kell írnom egy jegyzetet, esetleg tanulmányt, bőkezűen honorálnak ezért, de nincs időm helyzetfelmérést végezni, ezért őt kérném meg, hogy kocsikázzon éjszakánként, és számoljon be nekem a tapasztalatairól, és a rendszámokat és a neveket is írja fel. Furikázhat, amerre akar. Minden este adok neki tízezer forintot útiköltségre és egyéb költségekre, tudom, hogy ez nem túl sok pénz, de mégiscsak pénz.

Dominika majdnem repesve vállalta a segítséget, azzal a kikötéssel, hogy amíg ő az adatokat gyűjti, én vigyázzak Dorkára, nehogy vonítani kezdjen elhagyatottságában. Úgy véltem, ennyit én is megtehetek, egy elkényeztetett magyar vizsla nem okozhat különösebb gondot esti óráimban. Tévedtem.

Még aznap este munkához láttunk. Dominika megvacsoráztatta a kutyát, elvitte sétálni, azután felvonszolta hozzám, majd elment taxisokra vadászni. Dorka elheveredett a fotelben, amelyet már első bemutatkozásakor kiszemelt magának, békésen elbóbiskolt, én meg az íróasztalhoz ültem azzal a szándékkal, hogy írok valami érdemlegeset. Papírt és tollat raktam magam elé, cigarettára gyújtottam, az első frappáns mondaton gondolkodtam, nagyon csöndben voltam, az elkényeztetett dög mégis felneszelt, előbb csak szemrehányóan figyelt a fotelből, azután odajött hozzám, és ráugatott a papírjaimra. Megpaskoltam a fejét, tulajdonképpen nem bántam, hogy zavarog egy kicsit, igazából nem is volt kedvem dolgozni. Elővettem egy könyvet, az egyik angol klasszikus regényét, belelapoztam, Dorka azonban a könyvet is haragosan megugatta. Ez már idegesített, megpróbáltam visszaparancsolni a helyére, de nem engedelmeskedett. Lecsaptam a regényt, eljöttem az íróasztaltól, a heverőre ültem, bekapcsoltam a tévét, egy vérgőzös amerikai akciófilm futott a képernyőn. A vizsla hálás kutyaszemekkel nézett rám, visszafeküdt a fotelbe, nyomban elaludt, még horkolt is. Kikapcsoltam a televíziót, visszasettenkedtem az íróasztalhoz, a kutya azonban rögtön felugrott, és ugatni kezdett. Megadóan leültem a tévé elé.

Így ment ez minden este, fárasztó ténykedés volt, komolyan fontolgattam, hogy dr. Baltás Katalin hazatérése után kidobom, vagy jó esetben eladom a televíziómat.

Dominika viszont kimondottan élvezte az éjszakai kutakodásokat. Általában éjféltájban jött haza sugárzó arccal, részletesen beszámolt nekem a taxi-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 658 (Black plate)

sokról, érdekes emberekkel találkozott, például egy kiöregedett labdarúgóval, aki valamikor a válogatottban is szerepelt cseréként háromszor vagy négyszer, továbbá egy táncdalénekessel, akinek kásás lett a hangja, sőt egy szívgyógyásszal is, aki méltatlanul alacsony fizetése miatt kényszerül éjszakai fuvarozásra. Egyre csüggedtebben hallgattam, csak annak örülhettem, hogy a részletes információk után elvezette a vizslát, így elalvás előtt olvashattam egy kicsit.

Az egyik éjszakán azonban sápadtan érkezett haza Dominika.

– Ilyet még nem tapasztaltam – mondta szinte remegő szájjal. – Ilyen emberrel még sohasem találkoztam.

– Olimpiás kardvívó vagy agysebész az illető? – szellemeskedtem fásultan.

– Feltehetően hentes. A vérről mesélt nekem. Azt mondta, hogy ő már rengeteg vért ontott, és számára nincs különbség embervér és disznóvér között. És mindezt mosolyogva mesélte, tulajdonképpen imponálni akart, mert közben a combomat simogatta. Ilyen udvarlást még nem értem meg.

Egyszerre nagyon éber lettem.

– Felírta a nevét és a rendszámot?

Dominika egy papírlapot nyújtott át.

– A nevét nem adta meg. De a kocsi rendszáma itt van, és megadta a mobiltelefonja számát. Arra kért, hogy hívjam fel, okvetlenül találkozni szeretne velem, bármikor ingyen beülhetek az autójába. Kényelmes, nagy autója van, de én a közelébe sem megyek többé.

Igyekeztem higgadtan és csillapítóan viselkedni.

– Nyugodjon meg – mondtam. – Vigye innen ezt a horkoló ebet, sétáljanak egyet az utcán, aztán térjenek nyugovóra. Átmenetileg felfüggesztjük a taxisok tanulmányozását.

Dominika kissé értetlenkedve eltávozott a vizslával, én meg felhívtam Leonyidot, és csak annyit mondtam a telefonba:

– Azt hiszem, hogy megvan az illető.

Most is kimérten és udvariasan válaszolt, mintha éppen az én hívásomat várta volna a sötét éjszakában, éjfél után.

– Holnap felkeresem magát. Mikor mehetek?

– Délelőtt dolgozom, és újságot olvasok – mondtam én is kimérten. – Ebéd után kettőtől ötig alszom.

– Hatkor megfelel?

– Meg.

Pontosan hatkor becsöngetett, elmondtam neki Dominika történetét, és átadtam a feljegyzéseket.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 659 (Black plate)

Leonyid bólogatott a papírlap felett, aztán elnézést kért, és telefonált valakinek, ledikálta a taxi rendszámát és a mobiltelefonszámot. Ezután hallgatagon ültünk vagy negyedóráig, talán húsz percig, akkor jött a visszahívás. Leonyid újból bólogatott, lerakta a kagylót, és elismerően azt mondta:

– Ő az. Maga kiváló analitikus érzékkel megáldott művészember. Nagyon köszönöm...

Nem tudta végigmondani hálálkodását, mert ahogyan az az életben történni szokott, és ahogyan elmondva vagy leírva leginkább hihetetlenül hangzik, újabb fordulat következett. Hangos dübörgéssel egy kamion állt meg a házunk előtt. Az ablakhoz ugrottam, a nagy teherautóból Szelim Ferhátovics kászálódott ki. Érthetően ideges lettem.

– Ajánlanám, hogy tűnjön el gyorsan innen – mondtam Leonyidnak. – Igen ádáz ellensége bukkant fel, nem szeretném, ha feldúlnák békés lakásom nyugalmát régebbi viszályaik miatt.

Leonyid is az ablakhoz jött, megnézte a kamiont és Szelim Ferhátovicsot, és egyáltalán nem idegeskedett.

– Ó, a maga bárdolatlan bosnyák barátja – mondta majdnem örömteli hangon. – Ő bizonyára tudja, hogy kicsoda a Böllér. Megvárom, és beszélek vele.

Leült a fotelbe, tulajdonképpen Dorka helyére, én pedig ajtót nyitottam Szelim Ferhátovicsnak. Nagy kartondobozzal lépett be, és mentegetőzött:

– Csak rövid időre ugrottam fel hozzád, nem maradok sokáig. Már ma éjjel megyek tovább... Hoztam egy láda belga sört. Tudod, hogy Belgium valójában a sör hazája?

– Tudom – mondtam. – Elmondták a televíziós reklámokban.

Szelim Ferhátovics a kartondobozba csomagolt söröslédával bement a szobába, és ott lecövekelt. Meredten bámult Leonyidra, azután lassan felém fordult, szinte csikorgott a nyaka, és csikorgott a hangja is.

– Ez a szemétláda hogy kerül ide?

– Régi ismerőse után kutat – mondtam. – Meg akarja ölni az illetőt.

– Nem lesz rá alkalma, mert fél percen belül elroppantom a nyakát – mondta Szelim Ferhátovics. – Tudod, hogy mit művelt ez Szarajevóban?

– Ne heveskedj, tedd le a söröket a padlóra – csillapítgattam. – Pisztoly van nála, és tudja használni.

– Nem félek a pisztolyától. Ismersz engem...

– Persze hogy ismerlek. Barátunk régi ismerősét viszont Böllérnek hívják.

Szelim Ferhátovics letette a kartondobozt, ő maga is leült a padlóra.

– Ez az a Böllér...?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 660 (Black plate)

– Az.

– Tucatszámra gyilkolta a muzulmánokat. Az asszonyok füléből kitépte a fülbevalókat, a férfiak ujjait levagdosta a pecsétgyűrűkért.

– Most itt van szépséges városunkban.

Ekkor megszólalt Leonyid, és ettől kezdve nagyon lelassult a beszélgetés. Leonyid ugyanis egészen jól beszél magyarul, Szelim Ferhátovics ellenben csak a szerbhorvát nyelv bosnyák-muzulmán változatát beszéli, tehát tolmácsolnom kellett. Leonyid azt mondta magyarul:

– A budai hegyekben ismerek egy sunyi éles kanyart, ahol nagyon sötét van éjszakánként. Ha a kanyar végén lerobbanna egy kamion, s a fényei is kialudnának, egy arra járó másik autó belecsapódna. A sofőr talán az életét vesztené, és senkit sem okolhatnánk a halálos balesetért.

– Miről beszél ez a mocsok alak? – kérdezte még mindig ellenségesen Szelim Ferhátovics.

Tolmácsoltam.

– Ha megállnál a teherautóddal egy sötét utcában, természetesen leoltott lámpákkal, a Böllér esetleg beléd rohanna a szép luxusautójával, és szétmázolódna.

Szelim Ferhátovics bütykös ujjaival feltépte a kartondobozt, elővett három üveg sört, én meg hoztam a sörnyitót. Üvegből ittuk a sört, Leonyid visszaadta Dominika feljegyzéseit, és ráírt egy lakcímet a papírlapra. Két ismerősöm, egykori veszekedett ellenségek, sötétedéskor barátságban távoztak el a lakásomból, és ennek azóta is tiszta szívből örülök.

Dominika vacsora után megsétáltatta Dorkát, azután feljöttek hozzám. A magyar vizsga vicsorított, amikor megsimogattam az egyetemista lány kezét, erre visszafogtam magam, és a kutya is megnyugodott. Dominika pedig szelíd rábeszélése után belga sörök mellett taxit rendelt egy bizonyos címre, a sötét kanyar mögé.

Leonyid másnap dél tájékán hívott fel, és szokatlanul lelkendező hangon beszélt.

– Disznóvér folyt az éjjel! Egy taxi összegyűrődött egészen kicsire. A vezetője is. Szelimmel pedig örökös barátságot fogadtunk egymással.

– Tolmács nélkül?

– A szláv anyanyelvűek valahogy mindig szót értenek.

– Ennek igazán nagyon örülök – mondtam. – Mármint a barátságnak.

– Magának módfelett hálás vagyok – folytatta Leonyid még mindig lelkendezve. – Feltételezem, hogy a százezer forint nem volt elegendő a tájékozódásra.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 661 (Black plate)

– Hát... Dominika komoly költségekbe keveredett.

– És maga?

– Nálam érzékeny jövedelemkiesést jelentett ez az időszak. Nem tudtam írni a kutyaugatástól. Az olvasók és a különféle szerkesztők pedig egyre inkább hiányolják műveimet.

– Megtérítem a kárát. Többet fizetek, mint a különféle szerkesztők. Még ma elviszem a pénzt.

– Küldje le postán.

Leonyid elhallgatott néhány pillanatra, majd lecsendesedve és elismerően azt mondta:

– Talán igaza van. Magával öröm dolgozni.

– Feladóként ne a saját nevét írja a szelvényre – óvatoskodtam tovább. – Legyen a feladó... mondjuk dr. Baltás Katalin.

– Miért éppen dr. Baltás Katalin?

– Ő a háziorvosom. Ma reggel érkezett haza Svédországból, megmérte a vérnyomásomat, és végre elvitte a közelemből Dorkát.

– Ő kicsoda?

– Egy fényes szőrű és rendkívül okos vizsla. Utálja a papírt, a tollat és a nyomtatott betűt. Törzskönyvezett neve Dugóhídi Anita.

Leonyid ismét elhallgatott néhány pillanatra, majd ismét elismerően szólt:

– Gyönyörű név. Dugóhídi Anita nevében küldöm el a pénzt, ha nincs ellene kifogása.

Nem volt ellene kifogásom.

(Kortárs, 2000/7. sz.)

Garantálja Z. A.

Valaki egyszer bedobott a postaládámba egy papírlapot a Dalai Láma üzenetével, amelyben – tizenkilenc pontban – instrukciók szólnak az életről. Az instrukciókat, vagyis az üzenetet bizonyára még sokan megkapták, legtöbben bizonyára kidobták vagy továbbadták, ahogy azt, mármint a továbbadást az ismeretlen közvetítő javasolja, én azonban valamiért megtartottam, valószínűleg hanyagságból besuvasztottam a megválaszolandó levelek kö-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 662 (Black plate)

zé, és kínomban csak akkor kerestem elő, amikor már másfél órája hallgattam Zavarkó András beszámolóját legújabb kudarcáról. Elképesztő részletességgel és módfelett unalmasan szokott fecsegni balfogásairól, szinte belerévül a lényegtelen apróságok felidézésébe, látszólag az sem érdekli, hogy figyelnek-e rá, kifejezetten terhes vendég, akit még én sem látok szívesen, pedig vendégszerető ember vagyok, kellemesen elbeszélgetek régi ismerőseimmel, de csak ha én is szóhoz jutok.

Még szerencse, hogy Ágnes ekkor éppen nem tartózkodott nálam, egy egész hétre Kijevbe utazott, ahol valamilyen nemzetközi tudományos konferenciát rendeztek a csernobili sugárzás következményeiről, nyilván fel is szólalt, mert Ágnes elismert atomfizikus, ezen túl kedves és jólelkű asszony, délvidéki barátaimtól azonban ingerültté válik, nem kedveli őket, mert szerinte vagy folyton nyafognak, amiért az anyaország mostohán bánik velük, vagy pedig széles gesztusokkal hencegnek, és nagy léggömböket fújnak sikereikből. Zavarkó Andrást egyenesen utálja, no meg Szvetecska Lajost, aki a kenderfajták nemesítésével foglalkozik, állítólag átütő sikerrel, és erről hosszadalmasan szokott beszélni, szinte lélegzetvétel nélkül, még a szavába sem lehet vágni, de számomra ő azért valamivel elviselhetőbb, mint Zavarkó András, mert szerintem az unalmas ember inkább hencegjen, mint panaszkodjon. Mindenesetre örültem, hogy Ágnes Kijevben tartózkodik.

Zavarkó András ezúttal a szokásosnál is terjedelmesebben mondta a magáét, ismét megbizonyosodhattam róla, hogy ő a legtehetségtelenebb szélhámos vagy a legügyetlenebb ügyeskedő, akivel valaha is találkoztam életemben. Amióta délvidéki szülőfalumból áttelepült Budapestre, lebukott már egy nagy rakomány éti csigával, amit Olaszországba akart szállítani, de a csigák a határon megdöglöttek és megbüdösödtek, egy biztosítási csalás kísérletéért majdnem börtönbe került, nagyobb mennyiségű gyanús összetételű tabletták terjesztése miatt pedig bemérte a rendőrség, nem üldözték, csak éppen figyeltek rá, és emiatt kénytelen gyakorta változtatni albérleti szobáit. Legújabb ügyeskedése Erdélyben bicsaklott meg, észre sem vette, hogy már régóta nem figyelek rá, ma sem tudom, hogy mi volt az elvetélt erdélyi üzlet, talán gépkocsi-alkatrészeket akart elcserélni birkabőrökre vagy üveggyöngyöket aranyrögökre, akármi volt is, busás hasznot remélt tőle, megfelelő helyeken lefizette a megfelelő illetékeseket, a fáradságos vállalkozás mégis veszteséggel végződött. Keservesen sóhajtott, és végre elhallgatott.

Komolyan a szemébe néztem, és nagyon komolyan azt mondtam:

– Mikor veszítesz, legalább a leckét tanuld meg.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 663 (Black plate)

Zavarkó András szomorúan és csalódottan nézett vissza rám, talán több megértést, esetleg segítőkészséget várt tőlem.

– Ezt más sokaktól és sokszor hallottam – mondta kiábrándultan.

– A Dalai Láma ezt javasolja legújabb üzenetében. Ez a második számú instrukciója az élethez.

Zavarkó András gyanakodva nézett rám, mint aki attól tart, hogy gúnyolódom vele.

– Nem hiszem, hogy a Dalai Láma ilyesfajta intelmeket kürtölne világgá.

– Itt olvasható, ezen a szórólapon. Feketén-fehéren. Tessék, olvasd el, bekereteztem a második számú instrukciót.

Zavarkó András röpke pillantást vetett a papírra, bágyadtan legyintett a jobb kezével.

– Ez semmit sem bizonyít. Efféle szórólapokat bárki kinyomtathat a mai világban. Azután dobálhatja a postaládákba, ha ahhoz van kedve.

– Ettől még rejtőzhet igazság a bölcs intelemben. Miért ne hinnénk el? Miért ne fogadnánk meg a jó tanácsot?

Zavarkó András váratlanul elvigyorodott.

– Én már megtanultam a leckét – mondta. – Erdélyi utam a veszteséggel együtt haszonnal is járt. Remek ötletet szedtem fel.

– Ez lesz körülbelül a százhetvenegyedik, ami összeroskad.

– Ne humorizálj. Majd mindjárt elmondom.

És elkezdte mondani:

– Kolozsvárról vonattal utaztam vissza Budapestre, a vonaton megismerkedtem egy fogorvossal, Bölöni Áron a neve. Erdélyi születésű, de már régóta Pesten praktizál, igen frekventált helyen, az Országház közelében bérel egy pazar rendelőt, rengeteg páciense van, sok pénzt keres. Barátságos ember, örültem, hogy összeismerkedtünk, körülöttünk ugyanis román asszonyok ricsajoztak, jólesett hát ebben a hangzavarban okosan elbeszélgetni egy barátságos emberrel, aki mellesleg Budapesten nagyon mélyről, a nincstelenségből emelkedett fel menő fogorvossá, számtalanszor kellett bizonyítania mindenféle kopott fogorvosi székek felett, meg aztán a magyar állampolgárság megszerzése...

– Halljuk a lényeget! – mondtam szinte gorombán, mivel attól tartottam, hogy újból hosszúra sikeredik az újabb unalmas történet.

– Jól van – mondta kissé sértődötten Zavarkó András. – Bölöni Áron értette a román beszédet, elmondta nekem, hogy a velünk utazó asszonyok Bukarestből jönnek, többszöri átszállással a Máramarosi-havasok közé igye-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 664 (Black plate)

keznek, ahol egy rendkívüli képességű ortodox pap, egy szakállas pópa jó pénzért átkot mond a megrendelő ellenségeire, és az átok mindig megfogan. Hosszú sorok állnak a parókia előtt, a pópa az egyik leggazdagabb ember a havasokban. Egyből megéreztem, hogy ezt a zseniális ötletet nekem találták ki. Miért ne lehetnék én is átokmondó? Azonnal felvetettem ezt Bölöni Áronnak. Ő előbb csak nevetett, de később alaposan átbeszéltük a dolgot a hosszú úton. A román asszonyok elmentek Máramaros felé, mi pedig Budapestig megegyeztünk, hogy Bölöni Áron zárás után, este nyolc órától átengedi nekem a rendelőt, akár egész éjszaka is fogadhatom a klienseket, azzal a feltétellel, hogy ne szemeteljenek. Mit szólsz hozzá?

Eddig azt hittem, hogy kellőképpen megedződtem már Zavarkó András hülye ötleteitől, most kissé mégis elakadt a lélegzetem.

– Hát ez csodálatos lesz – mondtam. – A klientúra alig várja, hogy fúrógépek, csipeszek, vésők, kalapácsok és fogorvosi harapófogók között átkot szórasson ellenségei fejére. Az emberek általában imádják az efféle szerszámokat és műszereket.

– A műszereket le fogjuk takarni fehér leplekkel. Magam is fehér lepelbe burkolózom átokmondás közben.

– Átokmondáshoz inkább a fekete lepel illik.

Zavarkó András eltöprengett egy ideig.

– Igazad lehet – mondta. – Áronnál talán van valami fekete köpenyféle is. Esetleg sötétkék.

– Esetleg sötétzöld – mondtam csüggedten.

Zavarkó András ekkor a zsebébe nyúlt, elővett vagy húsz névjegykártyát, szétterítette a lapokat az asztalon.

– Ezzel kezdem a szervezést.

Fölvettem egy névjegykártyát. Ez állt rajta:

Az átok beteljesül!
Garantálja
Z. A.

A jobb alsó sarokban egy mobiltelefon száma volt feltüntetve.

– Frappáns és meggyőző – mondtam, és kicsit megint elakadt a lélegzetem.

– Megkérlek, hogy osztogasd íróbarátaid között. Biztosan mindegyik elátkoztatná valamelyik ismerősét.

– Természetesen. Megteszek minden tőlem telhetőt.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 665 (Black plate)

– Köszönöm.

Összesöpörtem a névjegykártyákat, és azt mondtam:

– Sürgős elintéznivalóim vannak. Meg kell locsolnom Ágnes virágait, mert ha lekonyulnak mire hazatér Kijevből, duzzogni kezd és akkor fél napom is rámegy, amíg megszelídítem.

– Magam is észrevettem, hogy Ágnes barátnőd hajlamos a duzzogásra.

– Ezenkívül el kell mennem a kiadómba, hátha kapok előleget legújabb megírandó remekművemre.

– Elmesélném még Bölöni Áron barátomról, hogy...

– Majd máskor!

Zavarkó András végre eltávozott, én is összekaptam magam, és elindultam sürgős ügyeim intézésére. A kiadóba természetesen nem mentem el, úgysem adtak volna előleget, Ágnes lakásához azonban elvillamosoztam, útközben szemétkosárba dobtam az átokszóró névjegyeket, meglocsoltam a virágokat, és úgy döntöttem, hogy ott töltöm az éjszakát, mert Zavarkó András nem tudott erről a címről.

Egyébként is, Ágnes lakása tágasabb és kényelmesebb, mint az enyém. Meghittebb, határozottabb nyugalmat áraszt, talán a festmények miatt. Az én lakásomban kortárs festő barátaim kissé nyugtalan vonalvezetésű művei lógnak a falakon, Ágnesnél viszont kizárólag klasszikus és közérthető festmények vannak, ezek közül a legkisebb méretűt szeretem a legjobban, a Szépasszony-portrét, egy profilból megrajzolt, lesütött szemű nőt ábrázol, gondosan elrendezett kontyos hajkoszorúval, cím és aláírás nélkül, én neveztem el Szépasszony-portrénak, és mivel alig nagyobb egy levélboríténál, könnyen mozgatható, Ágnes, ha több napra költözik hozzám, mindig magával hozza, a modern festmények fölé helyezi egy külön erre a célra falba vert szegre, és ettől még az én viszonylag rideg otthonom is valahogy lakályosabbá válik.

Azt a napot tehát közérthető festmények között töltöttem, egészséges nyugalomban aludtam át az éjszakát, reggel kiegyensúlyozott kedélyállapotban villamosoztam vissza a kortárs művek közé.

Néhány nappal később Ágnes is jó kedélyállapotban tért haza Kijevből, lelkesedéssel beszélt a nemzetközi tanácskozásról, az ő előadását egyértelmű elismerés fogadta, amit én természetesen elhittem, és ezek után vagy három hónapig szerelmes békességben éltünk, Ágnes buzgón kutakodott az atomok között valamelyik budai erdőben valamelyik tudományos intézetben, esténként meleg vacsorákat készített, én pedig kényelmesen megírtam

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 666 (Black plate)

négy novellát, és azon töprengtem, hogy akár egy hosszabb regénybe is belekezdenék, aminek optimista végkicsengése lehetne, ha valahonnan kapnék hozzá alkotói támogatást. A támogatás egyelőre még nem érkezett meg, de így is elviselhető volt az életünk. Időnként felbukkantak délvidéki földieim, Ágnes ilyenkor idegeskedett, aztán kibírtuk ezt is.

Zavarkó András szerencsére eltűnt, amiből akár arra következtethettem volna, hogy befutott legújabb képtelen ötletével, ezt azonban egy pillanatra sem hittem, esetleg börtönbe kerülhetett, ami már hihetőbb lett volna. Aztán váratlanul mégis beállított hozzám, és rácáfolt sejtéseimre.

Sugárzó arccal lépett be az ajtón, elterpeszkedett az egyik fotelben, váltott néhány udvarias mondatot Ágnessel, majd pedig minden felvezetés nélkül elkezdte szidni az ukránokat. Előbb csak a Budapestre befészkelődött ukrán maffiát, azután egytől egyig az ukránokat. Éreztem, hogy ez amolyan alibi fecsegés, arra szolgál, hogy Ágnest kiutálja a közelünkből. Ez körülbelül öt perc alatt sikerült is.

Ágnes ingerülten felpattant, közölte, hogy ő Kijevben csupa szeretetre méltó ukránokkal találkozott, majd átment a másik szobába, hogy jegyzeteit rendezgesse. Az átvezető ajtót becsukta.

Zavarkó András erre várt, ismét felderült az arca, és megkérdezte tőlem:

– Van neked fogalmad arról, hogy ebben a városban hányan szeretnék elátkozni felebarátaikat és ismerőseiket?

– Nincs.

– Rengetegen. Számításaim szerint minden ötödik budapesti lakos szívesen fizetne azért, hogy valakinek a sorsa rosszabbra forduljon. Persze sokaknak nincs erre pénzük, de így is alig győzöm az átokmondást. Fehér leplek között sötétzöld köpenyben végzem a munkámat, és az emberek fizetnek.

Zavarkó András ilyesféle beszámolóit és helyzetjelentéseit mindig kétkedéssel fogadtam. Nem hittem neki, és mindig nekem volt igazam.

– Tehát beindult az üzlet?

– Ragyogóan! Hamarosan elköltözöm a fogorvosi rendelőből. Külön átokszóró irodát rendezek be magamnak. Már kibéreltem egy kétszobás lakást az Opera közelében, ez is igen frekventált hely, és nappal is dolgozhatom, nem kell senkihez sem alkalmazkodnom. Az egyik szoba a lakosztályom lesz, a másik szoba falait bevonom fehér leplekkel, és beállítok oda néhány ősi szobormásolatot, és ott mondom az átkokat. Indiai szobrokra gondoltam.

– Egyiptomi szobrok hatásosabbak lennének – mondtam. – Nagy fülű kutyák, nagy szemű macskák...

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 667 (Black plate)

Zavarkó András kicsit elgondolkodott, majd elismerően bólogatott.

– Néha neked is vannak jó ötleteid. Nagy fülű kutyák, nagy szemű macskák... Egészen jó. Fekete egyiptomi szobrokat fogok beállítani a fehér burkolatba.

– És... az átkaidnak van foganatja? – kérdeztem, mert még mindig nem hittem el egy szót sem a nagy halom ostobaságból.

– Természetesen van. Általában különféle kisvállalkozók, virágárusok, trafikosok, vegyeskereskedők vagy mindenféle titokzatos ügyletekkel foglalkozó egyének átkoztatják meg a konkurenciát. Más kisvállalkozókat. Tudod, ezekben a körökben gyakori a becsődölés átok nélkül is. Én legfeljebb meggyorsítom a folyamatot. Kisebb ügyfeleim is akadtak. Valaki például megátkoztatta a szomszédját. Azt kívánta, hogy törjön el a karja. Nem tört el a karja, viszont kificamította a bokáját a síkos kijáratnál. Néha már magam is elhiszem, hogy mágikus erővel rendelkezem. Mindenesetre elterjedt a hírem. Többen már úgy neveznek, hogy ZÉA, a mágus.

– Jól hangzik.

Zavarkó András ekkor hirtelen elkomorodott.

– Tóth Gusztávval azonban elakadtam. Pedig tetemes előleget kaptam, hogy elátkozzam.

– Ki az a Tóth Gusztáv?

– Ő már közepes vállalkozó. Sok pénzt kaphatnék még érte, de nem fog rajta az átok. Nem csődöl be, sőt újabb jövedelmező üzleteket kötött. Testőrrel jár, baleset nem érheti.

– Kend be birkafaggyúval a küszöbét – javasoltam. – Hátha megcsúszik, és beveri a fejét az ajtófélfába.

– Ne hülyéskedj – fortyant fel Zavarkó András. – Ez komoly dolog. Neked van egy ukrán barátod...

– Egyetlen ukrán barátom sincs.

– Leonyid?

– Véletlen ismerősöm – mondtam. – Az ismeretség egészen felületes, és egyáltalán nem szoktam dicsekedni vele.

– Szeretném, ha megadnád a telefonszámát.

A beszélgetés itt egyszerre komolyra fordult, elgondolkoztam, majd nagyon komolyan válaszoltam.

– Megadom a telefonszámát, ha megígéred, hogy nem terhelsz tovább az átokmondó zagyvaságaiddal.

– Add meg a számot, és már itt sem vagyok.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 668 (Black plate)

Egy csomó papírhalmaz közül előkerestem Leonyid telefonszámát, Zavarkó András átírta egyik átokmondó névjegyére, és eltávozott. Örülhettem, hogy a megszokottnál lényegesen kurtábban untatott, mégis valami rossz érzés fogott el. Kezdtem elhinni Zavarkó Adnrás képtelen történeteit, és valamiféle irigység ébredt fel bennem.

– Mit akart tőled ez a kókler? – kérdezte Ágnes.

– Elkérte Leonyid telefonszámát.

Amint kimondtam, rögtön megbántam. Ágnes ugyanis bár nem szereti délvidéki barátaimat, kifejezetten kedveli Leonyidot. Ez idáig legfeljebb kétszer találkoztak egymással nálam, de Ágnesnek ennyi is elég volt a kategorizáláshoz, szerinte Leonyid jól ápolt, jól nevelt, disztingvált úriember. Azt persze nem tudja, hogy Leonyid bérgyilkos. A tudósok, különösen a nők a mindennapi életben hajlamosak fél méterrel a föld felett lebegni. Ágnes most jóformán egy egész méterre emelkedett, szemei kitágultak, mint az egyiptomi macskáké. Nagyon szép volt.

– Rászabadítottad azt a svihákot arra a kedves emberre?

– Mi baj lehet belőle?

– Azonnal figyelmeztesd Leonyidot, hogy ne álljon szóba a dögunalmas barátoddal.

– Nagykorú már, tud vigyázni magára.

Ágnes mély lélegzetet vett, még mindig a magasban lebegett.

– Ti, délvidéki magyarok elképesztően felelőtlenül viselkedtek néha. Hazudtok, blöfföltök, szélhámoskodtok, becsapjátok a jóérzésű embereket.

– Én egyáltalán nem vagyok felelőtlen.

Ágnesnek összeszűkültek a szemei.

– Mostanság megírtál négy novellát, de még legalább négy folyóiratnak tartozol kézirattal, meg hangjátékkal is a Rádiónak. Hallom, hogy mindenfélét ígérgetsz telefonon keresztül, aztán ahelyett, hogy írnál, nyávogó barátaidat istápolod.

A vita kezdett veszélyesen elfajulni, így hát megadóan azt mondtam:

– Jól van. Figyelmeztetem az ukrán úriembert.

Felhívtam Leonyidot, üdvözöltem, és mindjárt a lényegre tértem.

– Nagy hibát követtem el a maga kárára. Elnézést kérek. Megadtam a telefonszámát az egyik gyermekkori barátomnak. Zavarkó Andrásnak hívják az illetőt, és abszolúte megbízhatatlan. Elnézést kérek, könnyelmű voltam...

– Miről van szó? – érdeklődött Leonyid.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 669 (Black plate)

– Feltehetően egy Tóth Gusztáv nevű vállalkozóról akar beszélni magával, akiről ön nyilván sohasem hallott...

– Hallottam róla. Érdekel a dolog.

– A barátom teljességgel komolytalan és megbízhatatlan.

– Várom a hívását. Köszönöm, hogy megadta neki a telefonszámomat. Mindig tudtam, hogy magára számíthatok. Köszönöm.

Döbbenten tettem le a kagylót, Ágnesnek pedig megnyugtatólag azt mondtam:

– Leonyid villámgyorsan elhessegeti magától unalmas barátunkat. Egyáltalán nem haragszik könnyelműségem miatt.

Ágnes megnyugodott, visszatért közénk a békesség, éltük tovább nyugalmas hétköznapjainkat. Vagy tíz nappal később felkaptam a fejem egy televíziós hírre, ami arról szólt, hogy Esztergom és Visegrád között egy útmenti motel férfimosdójában felrobbantották T. Gusztáv vállalkozót. Sajtóértesülések szerint a tragikusan elhunyt személynek nem voltak ellenségei, és senki sem fenyegette meg a robbantás előtt.

Ágnes elvből nem nézi a televíziót, mert az a vélmeénye, hogy a sorozatos buta műsorok eltompítják az agyat, ő pedig még komoly kutatómunkát szeretne végezni, és ehhez tiszta ész szükségeltetik, így hát jobbnak láttam, ha meg sem említem neki T. Gusztáv vállalkozó halálos balesetét.

Újabb tíz vagy tizenvalahány nap múlt el, amikor Leonyid felvert délutáni álmomból. Közeli barátaim és ismerőseim jól tudják, hogy minden délután alszom, ekkor pihenek az éjszakai írásra, nem telefonálnak rám ilyenkor, de Leonyid nem tartozik a közeli baráti körömhöz, ezt már sokszor bizonygattam. Rendőröknek is.

– Egészen rövid időre felugranék magához – mondta a telefonba.

– Minek? – kérdeztem álmosan és morózusan.

– Köszönetet szeretnék mondani, amiért összekapcsolt azzal a bizonyos gyermekkori barátjával.

– Véletlen ballépés volt.

– Akkor is hálás vagyok. Az atomtudós magánál tartózkodik?

– Pillanatnyilag nem, de estére ő is itt lesz.

– Viszek egy csokor virágot is.

– Mozgalmas estém lesz – mondtam nagyon rosszkedvűen, mert én, Ágnessel ellentétben, egyáltalán nem kedvelem Leonyidot.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 670 (Black plate)

Megpróbáltam visszaaludni, nem sikerült, és az estém még a vártnál is mozgalmasabb lett. Alkonyatkor a kaputelefonon feltülkölt hozzám Palotás Ferenc rendőr százados.

Palotás Ferenc egyszer szívességet tett nekem, és attól kezdve elvárja tőlem, hogy közöljek vele bizonyos információkat, mert megjelent irományaim nyomán arra a meggyőződésre jutott, hogy komoly kapcsolataim vannak az alvilággal. Szigorúan közhasznú esetekben talán még együtt is működnék a rendőrséggel, de nincsenek komoly alvilági kapcsolataim, Palotás Ferenc semmiféle érdemleges információt nem kapott tőlem, ezért kissé megorrolt rám, időnként mégis megkeres, bár egyre kevebb bizalommal. Ezúttal sem bizakodott, mert hiába ajánlottam neki, hogy jöjjön fel a lakásomba, megkért, hogy menjek le a kapualjba, csupán néhány szót szeretne váltani velem, sürgős intéznivalói vannak, rohannia kell. Lementem hát a kapualjba.

– Ismét felizzottak az ukrán kapcsolatai – förmedt rám szokatlanul durván és direkten Palotás Ferenc.

– Egyáltalán nincsenek ukrán kapcsolataim.

– Ma este vendégségbe jön magához Leonyid, az a közismert ukrán bérgyilkos. És Tóth Gusztáv felrobbantása előtt is konspiráltak egymással.

– Lehallgatják a telefonomat? – kérdeztem felháborodva.

– Jogunk van titkosszolgálati módszereket alkalmazni – mondta Palotás Ferenc. – A maga telefonját azonban még nem hallgatjuk le.

– És Leonyid telefonját?

– Jogunk van titkosszolgálati módszereket alkalmazni.

– Leonyid hamarosan itt lesz – mondtam. – Várják meg a kapuban, verjék bilincsbe. Egyetlen könnycseppet sem hullatok érte.

– Nem tehetjük. Sziklaszilárd alibije van. A robbantás idején Olaszországban, a Garda-tó mellett, Sirmionéban üdült...

Nagyon jól jött nekem ez az információ. Talán még mosolyogtam is, amikor reflektáltam a hallottakra.

– Gyönyörű hely. Egyszer én is jártam Sirmionéban. Találkoztam ott egy kecskeszakállas öregúrral, akit két tagbaszakadt testőr kísért, azt mondták róla, hogy Maria Callas világhírű operaénekesnőnek a férje. Úgy láttam, hogy elégedett az életével, holott akkor már az egész világ tudta, hogy a felesége annak a görög milliárdosnak a macája lett.

– Hagyja abba – mordult rám a rendőr százados. – Amint konkrét ügyekre terelődik a szó, maga belekezd valami lényegtelen történetbe. Sunyi módon mellébeszél.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 671 (Black plate)

– Az én történeteim nagyon lényegesek – mondtam.

– Próbálja meg kifaggatni bérgyilkos barátját. Meghálálnám, ha tájékoztatna, ha hasznos tájékoztatást adna beszélgetésükről.

– Természetesen tájékoztatni fogom – mondtam teljes komolysággal. – Leonyid szószátyár ember, galádságait világgá kürtöli, én meg alig várom, hogy rendőrspicli lehessek, értesüléseim szerint az efféle emberek gazdaságos karriert futnak be.

– Egyszer még befulladhat a sunyiságba – figyelmeztetett elgyötört arccal Palotás Ferenc. – No, menjünk a fészkes fenébe!

Kiment az utcára a kapualjból, én felmentem a lakásomba az első emeletre, és vártam Leonyidot.

Alig negyed órával később megérkezett. Hatalmas virágcsokorral, fél liter vodkával, egy üveg olasz vörösborral és Szent Márk kicsiny kőszobrával.

– Velencén keresztül utaztam vissza – mondta. – Ott vettem meg Szent Márk szobrát. Remélem, örül neki. Az atomtudós még nem jött haza?

– Minden pillanatban itt lehet.

– Addig tegyük vízbe a virágokat.

Vizet töltöttem az egyik vázába, belehelyeztük a virágokat, Leonyid leült, letekerte a vodkásüveg kupakját, én meg poharakat hoztam.

– Jól érezte magát a Garda-tó mellett? – kérdeztem.

Leonyid töltött a poharakba, kiitta a magáét, és visszakérdezett.

– Honnan tudja, hogy a Garda-tó mellett voltam?

– A rendőrségtől.

Leonyid ismét töltött a vodkából, és elmosolyodott.

– Hát igen. A rendőrség lehallgatja a telefonomat. Csakhogy nekem több telefonom van... Egyébként kiválóan éreztem magam a Garda-tó mellett. És ezt magának köszönhetem.

– Nekem?

– Átokmondó barátja nagy csomag pénzt adott Tóth Gusztáv vállalkozó megrontásáért. Életemben először fizettek meg a semmiért.

– De hát a robbantás...

– Nem az én műfajom. Én pisztollyal vagy késsel dolgozom. Viszont tudomásom volt róla, hogy T. Gusztáv vállalkozót fel fogják robbantani. Nagyjából azt is tudtam, hogy mikor. Elutaztam hát Olaszországba, az átok távollétemben valósult meg. Mérhetetlenül hálás vagyok magának.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 672 (Black plate)

Kulcscsörgés hallatszott a bejárati ajtónál, megérkezett Ágnes. Leonyid felpattant, kikapta a virágcsokrot a vázából, Ágnes elé ment, kezet csókolt, átadta a virágokat.

– Micsoda kellemes meglepetés! – mondta Ágnes, és látszott, hogy őszintén örül Leonyidnak.

– Javaslom, hogy a virágokat tegyük vissza a vázába – mondta Leonyid.

Ágnes a vázába tette a virágokat, táskájából elővette a Szépasszony-portrét, és a falra akasztotta. Leonyid hosszasan szemlélgette a kisméretű festményt.

– Ő kicsoda? – kérdezte.

– A nagyanyám – mondta Ágnes.

– Gyönyörű asszony volt.

– Tényleg szép asszony volt.

– Ki festette a képet?

– Egy orosz hadifogoly. Tulajdonképpen ukrán nemzetiségű volt az illető. A nagyszüleim birtokán dolgozott az első világháború idején. Szvjetoszláv Tyimosenkónak hívták. Nagyanyám mesélte, hogy szomorú, mélabús ember volt. De ügyes kezű.

Kicsit elámultam a hallottakon, majdnem féltékeny lettem. Ágnes nekem még nem mondta el, hogy ki a Szépasszony, és hogy ki festette meg.

– Mi, ukránok hajlunk a mélabúra, de ugyanakkor ügyes kezűek vagyunk – mondta Leonyid.

– Marokfegyverekkel? – kérdeztem célzatosan.

– Tollal és ecsettel.

– Szeretném látni.

Leonyid az íróasztalomhoz sétált, szemügyre vette a golyóstollaimat.

– Milyen színnel írnak a tollai? – kérdezte.

– Kékkel és feketével. Van köztük egy piros is.

– Kellene egy kemény papírlap.

Kimentem a konyhába, felkaptam a kenyérvágó kést, azután az egyik sötétzöld irattartóról levágtam a fedőlapot. A hátlapja fehér volt.

– Megfelel? – kérdeztem.

Leonyid bólogatott, és Ágneshez fordult.

– Kérem, üljön le öt percre az asztali lámpa elé.

Ágnes az idén lesz negyvenéves, érett, komoly asszony, de most mégis elpirult, mint egy tizenhat és fél éves csitri. Aztán leült az asztali lámpához.

Leonyid villámgyorsan kerekítette a vonalakat. Ágnes arcát kékkel, haját feketével, száját pirossal rajzolta meg. Felismerhetően. Öt perc alatt.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 673 (Black plate)

– Holnap bekereteztetem – mondta Ágnes még mindig piros arccal és nagy-nagy csodálattal.

Így történt. Másnap bevertem még egy szöget a falba, azóta a kortárs műalkotások felett, a Szépasszony-portré mellett ott függ az Ágnesről készült rajz is. Hasonlítanak egymásra.

Zavarkó András is telefonált a napokban. Közölte, hogy mérhetetlenül fellendült az üzletmenete. Alig győzi a munkát, ha így folytatódik, hamarosan nemcsak bérli, hanem megvásárolja a lakást ott, az Opera közelében. Megkért, hogy alkalomadtán nézzek be hozzá. A harmadik emeleten van, az ajtón nagy betűkkel ki van írva, hogy *Garantálja Z. A.* Megígértem, hogy okvetlenül benézek hozzá alkalomadtán.

Ágnest közben meghívták az Egyesült Arab Emirátusokba. És Dubaiba, de lehet, hogy átmegy Pakisztánba is. Leglább két hétig utazgatni fog.

Amikor ezt megtudtam, rezignáltan csak annyit mondtam:

– A Dalai Láma tizenkilencedik instrukciója az életről imigyen szól: *Vakmerő önfeladással kezeld a szerelmet és a főzést.*

– Értem – mondta Ágnes. – Készítek neked két hétre felmelegíthető ételeket.

Megtette, majd elrepült az Emírségekbe, aminek kicsit örültem is. Mert több napra bejelentkezett hozzám vendégségbe Szvetecska Lajos, a kenderfajták nemesítője.

(Kortárs, 2001/7. sz.; Az év novellái. Magyar Napló, Bp. 2002.)

Mit jelent a tök alsó?

Napokig figyeltem az ablakon keresztül Palotás Ferenc rendőr századost, aki hajléktalan alkoholistának álcázta magát, egy frissen ültetett díszkörtefa alatt ült az utcánkban egy pirosra festett padon, pontosan az ablakomnál, címkézetlen üvegből valamiféle folyadékot ivott, úgy tett, mintha időnként lerészegedne, elbóbiskolt, az oldalát és a hátát vakargatta, hogy ettől is kellőképpen koszosnak látsszék, alakítása teljesen meggyőző volt, még a polgári védelem emberei is többször igazoltatták, de gyorsan békében hagyták, amikor megfelelő igazolványt vett elő a zsebéből, a mindennapi járókelők

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 674 (Black plate)

azonban szánakozó pillantásokat vetettek rá, egyáltalán nem sejtették, hogy az álmos vakarózás éber rendőri figyelést jelent. Én viszont tudtam, és örültem, hogy nem én vagyok a megfigyeléssel megcélzott személy, erre egyáltalán nem szolgáltam rá, meg aztán Palotás Ferenc sokkal okosabb annál, semmint hogy ilyen átlátszó trükkel próbáljon meg szemmel tartani, régóta ismerjük egymást, bármikor bejöhet a lakásomba, és kifaggathat, ezt egyébként többször megtette már, de mindig csalódottan távozott, legutóbb akkor, amikor a koszovói albánok budapesti mozgolódásairól kérdezősködött, nem tudtam neki érdemleges adatokat szolgáltatni, mivel nem rendelkezem ilyen adatokkal, ha azonban véletlenül rendelkeznék is, eszem ágában se lenne kifecsegni őket, bár úgy nagy általánosságban hajlamos lennék az együttműködésre az igazságszolgáltatással, de csak abban az esetben, ha közbűnténeyes cselekményeket kellene megakadályozni.

Ezt már többször elmondtam Palotás Ferenc századosnak, ő viszont egyre kevésbé hisz nekem, meggyőződése, hogy sokat tudok a balkáni belső mozgatóerőkről, sőt magam is részt veszek a mozgásokban, és ezért következetesen kitérő válaszokat adok minden konkrét rendőri kérdésre, így hát érthetően nem bízik benne, az utóbbi időben nem is törődik velem, álcázott hajléktalani bóbiskolása tehát másfelé irányul. Akkor így vélekedtem. Érdeklődéssel figyeltem az első emeletről, miközben regényt írtam a délvidéki magyarok kiirtásáról a második világháború utolsó hónapjaiban. Valamiféle összefüggést azért mégis feltételezni véltem a rendőr százados helyválasztásában és személyem között, csakhogy szokás szerint késésben voltam az írással, tehát nem szentelhettem sok időt a közbiztonsági ténykedésekre. Akkor figyeltem fel igazából, amikor Palotás Ferenc mellett gyakorta megjelent egy ugyancsak hajléktalannak látszó, elkoszolódott nő a padon. A hölgy feltűnően rövid szoknyában ült a százados mellé, felülnézetből feltűnően szép combjai voltak, és eléggé bizalmasan társalgott régi ismerősömmel.

Eluntam a munkámat az íróasztalnál, lementem hozzájuk, a padra ültem, természetesen a nő mellé, mintegy véletlenül meztelen combjára tettem a kezemet.

– Maga milyen rangban szolgál a rendőrségnél? – kérdeztem. – Hogyan szólíthatom?

– Menjen innen a fenébe – förmedt rám Palotás Ferenc. – A munkánkat végezzük, ne zavarjon bennünket.

– Csupán udvarias akartam lenni – mondtam. – Néha az az érzésem, hogy unatkoznak ezekben a piszkos göncökben. Beszélhetnénk érdekes dolgokról. Ha esetleg engem akarnak kifigyelni, állok rendelkezésükre.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 675 (Black plate)

– Ki ez a tróger? – kérdezte a nő, és félreütötte a kezemet a combjáról.

– Állítólag író – mondta unottan Palotás Ferenc. – Itt lakik a mögöttünk lévő házban. Egyszer segítettem neki, amikor magyar állampolgárságért folyamodott, de egyáltalán nem hálás fajta. Azóta sincs semmi hasznom belőle.

– Milyen italt fogyaszt ebből a maszatos üvegből, és milyen ital az, amitől naponta többször lerészegedik az ablakom alatt? – kérdeztem.

– Hideg tea – mondta elkeseredetten a százados. – Most pedig tűnjön el innen a büdös francba, mert a fejéhez csapom az üveget.

– Csak a hölgy neve és rangja érdekel – mondtam. – Ha ezt megtudom, ígérem, hogy nem zavargok a továbbiakban.

– Nevezze őt Renáta hadnagynak, ha egyáltalán találkoznak még az életben.

– Igyekezni fogok – mondtam ezúttal teljes őszinteséggel. – Az utóbbi tizenkét évben nem láttam ilyen gyönyörű női lábakat, mint amilyeneket Renáta hadnagy mutogat a díszkörtefa alatt.

– Köszönöm a kedvességét – mondta a hadnagynő, és megigazította rövid szoknyáját.

Megpróbáltam tovább szellemeskedni.

– Az első emeletről szemlélve káprázatosak a combjai, innen közelről még annál is szebbek.

A hadnagynő tetőtől talpig végigmért, és megenyhült a pillantása.

– Maga tényleg író? – kérdezte.

– Híres író vagyok – mondtam önérzetesen. – Ezt legalább kilenc kiváló kolléga hajlandó bizonyítani az egész magyar nyelvterületről.

– Kilenc kolléga nem túlságosan sok egy ekkora nyelvterületen – mondta megvetően Palotás Ferenc. – Most már tényleg pucoljon innen, mert gyanúba kever bennünket. Menjen fel a lakásába, és írja a megszokott hülyeségeit.

– Most éppen belekeveredtem a közelmúlt elborzasztó magyar történelmébe – magyarázkodtam. – De hamarosan rendőrökről fogok írni. A keménykezű magyar rendőrökről, akik álruhában vigyáznak biztonságunkra. Belesegíthetnének a témába.

Azt hiszem, Palotás százados legszívesebben lerúgott volna a padról, Renáta hadnagy azonban érdeklődést mutatott.

– Ezt komolyan mondja?

– A legkomolyabban. Rendőrnőkről is írnék, akik jóságosan viszonyulnak a kiszolgáltatott civil emberekhez.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 676 (Black plate)

– Írjon, amiről akar, de hordja el magát gyorsan, mert tényleg fejbe csapom az üveggel, és a hajára öntöm a hideg teát – mondta Palotás Ferenc százados.

– Megígértem, hogy mindjárt megyek. De mivel keménykezű rendőrökről akarok írni, szeretném, ha megszorítanák a kezemet. Tudják, én ragaszkodom az életszerű történetekhez.

Palotás Ferenc Renáta hadnagynő combja felett kezet nyújtott, lagymatagon átfogta ujjaimat, és ingerülten azt mondta:

– Tűnés!

Renáta hadnagynővel is kezet fogtam. Ő erőteljesen visszaszorított.

– Ilyen kézfogásra várok hosszú évek óta – mondtam. – Magát sokáig kedvelni fogom. Nem csak a combjai miatt. A kezei is gyönyörűek.

Tovább igazán nem maradhattam, magukra hagytam őket, már a lakásomban jutott eszembe, hogy még egyszer megkérdezhettem volna, hogy esetleg mégis engem figyelnek-e valamiért, de ennek tulajdonképpen nem volt jelentősége.

Mindez a délelőtti órákban játszódott le, az ablakon keresztül még néhányszor lenéztem Renáta hadnagynő lábaira, azután megebédeltem, és ledőltem délutánra.

Dr. Baltás Katalin vert fel délutáni álmomból, ő mindig rosszkor érkezik, és vele még pimaszkodni sem merek, mivel ő a háziorvosom, és amint belép a lakásomba, azonnal megméri a vérnyomásomat, ingatja a fejét, figyelmeztet káros szenvedélyeim káros hatásaira, megemlíti, hogy mérsékelhetném a dohányzást és a tömény italok fogyasztását, alapjában véve azonban nem szigorkodik velem, különösen, ha a kutyájával, a Dugóhídi Anita nevű pedigrés vizslával látogat meg, a kutyát egyébként Dorkának becézi, és csak akkor vezeti fel hozzám, ha az én vérnyomásomnál is sokkal fontosabb ügyeket intéz, amelyhez a vizslát le kell adnia valakinek megvigyázásra. Ezúttal is Dorkával érkezett, mindjárt tudtam, hogy gondjaim lesznek. Baltás Katalin orvosnő ugyanis nem tiltott el semmitől, de megkért, hogy néhány óráig vigyázzak Dugóhídi Anitára, mert ő egy libanoni vagy líbiai gyógyszerésszel tárgyal igen fontos üzleti ügyben, Dorkáért pedig estefelé eljön majd egy izmos hondurasi ember, akit Pereznek hívnak. Az illető nemrégen új nyakörvet vásárolt Dorkának, és kiváló ember.

Kicsit elvesződtem az egész történetben, de azután megpróbáltam logikusan gondolkozni, arra a következtetésre jutottam, hogy dr. Baltás Katalinnak végre van egy állandó barátja, aki izmos és jóravaló, ennek őszintén

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 677 (Black plate)

örültem, mert háziorvosnőm szemrevaló asszony ugyan, de valami miatt, talán túlzott akaratosságából kifolyólag, nem tud tartós kapcsolatokat teremteni megbízható férfiakkal, ezért időnként tüskés a modora, az én egészségtelen életvitelemet is kifogásolja, és főleg elkényeztetett vizsláját abajgatja. Most viszont kifejezetten vidáman viselkedett, nem tett egyetlen szemrehányó megjegyzést sem életvitelemre, az előszobában a tükör előtt megigazította frizuráját, majd elment az üzleti tárgyalásra, neveletlen kutyáját nálam hagyta.

Barátságtalanul nézegettük egymást Dugóhídi Anitával, és Perezre várakoztunk, miközben azt fontolgattam, hogy esetleg kevésbé állatbarát háziorvost választok. Valójában nincs is szükségem háziorvosra, legutóbb tíz évvel ezelőtt állapítottak meg nálam betegséget, nevezetesen tüdőgyulladást, de azt is lábon kihordtam.

A sötétedő unatkozásba szerencsére berobbant Zita Jack Scilacci, a lelkes amerikai egyetemista lány, aki mostanság szigorlatozik régi magyar irodalomból, négy éve tanul Budapesten, majdnem tökéletesen beszéli nyelvünket, imádja Magyarországot, elítéli a trianoni diktátumokat, és Baltás doktornővel ellentétben már megérkezésekor szoros viszonyt teremtett az egyetemen egy jóvágású magyar évfolyamtársával, akihez férjhez megy a tavasz legelején, és ezután végképp Magyarországon marad. Elképzelései szerint gyerekeket fog szülni, és majd műfordítással foglalkozik.

Így kerültem én a látókörébe, mármint a műfordítás kapcsán. Leendő férje ajánlotta figyelmébe valamelyik regényemet, ő pedig eléggé reménytelenül belefogott angolra fordításába, azért reménytelenül, mert kiadó még sehol sem jelentkezett angol nyelvterületekről. Zita azonban dolgozik és reménykedik, ezt többször átbeszéltük, elmondta, hogy ő igazi céltudatos amerikai lány, olasz és indián keverék, és ez a fajta igen csökönyös, ő megátalkodottan fordítani fog magyarról angolra, mert szereti a magyar irodalmat. Ezért jön el néha hozzám, én meg kifejezetten örülök neki, mert tényleg szeretetre méltó amerikai keverék lány. Most a legjobbkor jött.

Kiderült, hogy kedveli a kutyákat, azonnal motyorászni kezdett a magyar vizslával, Dorka pedig behozta az előszobából vadonatúj nyakörvét és pórázát, mert sétálni szeretett volna. Zita megsimogatta a kutya fejét, megígérte, hogy leviszi sétálni, előtte azonban velem akart megbeszélni bizonyos irodalmi problémákat. Műfordítói munkája közben ugyanis eljutott regényem negyedik fejezetéig, ahol egy kártyajáték ékelődik az eseményekbe.

– Mi az a tök alsó? – kérdezte.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 678 (Black plate)

Belefáradtam már a zsúfolt napba, amikor álruhás rendőrökkel, szerelmesen csillogó szemű orvosnővel, morgolódó vizslával és határtalanul rokonszenves műfordítóval értekeztem, indokolatlanul otrombán válaszoltam:

– A tök alsó az tök alsó. Nagyon gyönge kártyalap. Ennél már csak a zöld alsó a gyöngébb. Bizonyos esetekben.

– Ezt Amerikában és Angliában senki sem érti – mondta Zita. – Ausztráliában sem. Márpedig ha el akarjuk adni a történeteit...

Dorka egyre erőszakosabban forgolódott a pórázzal és a nyakörvvel, majdnem ismét gorombán válaszoltam, de mivel kedvelem Zitát, visszafogtam magam.

– Fordítsa át érthető amerikai nyelvre – mondtam. – Vegye elő a pókerkártyákat, és a tök alsó helyébe iktasson be egy hasonlóan harmatgyönge lapot.

– Maga szerzőként beleegyezik egy ilyen drasztikus változtatásba?

– Természetesen.

– Ennek nagyon örülök. Akkor hát átkeresztelem a tök alsót, és megmagyarázok mindent az amerikai olvasóknak.

– Felesleges magyarázkodni – mondtam. – Az amerikai olvasók a pókerből megértenek mindent.

– Igaza van – mondta, és ismét megsimogatta a magyar vizsla fejét. – Leviszem és megsétáltatom Dorkát. Nagyon elunta magát itt a bezártságban.

– Maradjanak minél tovább a tágasságban – mondtam.

Zita a kutya nyakára csatolta a pórázt, de sétáltatásra nem került sor, mert bekopogott az ajtón Perez, az izmos hondurasi férfiú. Valóban izmos volt, és legalább százkilencven centi magas, Baltás Katalin nem választott rosszul, de már első rálátás után az volt az érzésem, hogy ez a kapcsolat sem lesz tartós.

– A kutyáért jöttem – mondta Perez mosolyogva, és türelmetlenül integetett. – Sietnem kell, mert várnak egy helyen a pályaudvar mellett. Adják át azt a dögöt, és már itt sem vagyok.

Intettem Zitának, hogy adja át Dorka pórázát izmos Pereznek, és lassan becsuktam előtte az ajtót.

Előbb azért még azt mondtam:

– Örültem a találkozásnak, üdvözlöm a családot és a szűkebb rokonságot.

Perez elment Dorkával, nekem pedig hirtelen rossz érzésem támadt, mint általában az ilyesfajta zsúfolt napjaimon. Az ablakhoz mentem, Zita követett. Az utcán a körtefa alatt Palotás Ferenc bóbiskolt, mellette Renáta hadnagynő ült gyönyörű combokkal, mozgás egyáltalán nem volt a közelükben, mégis azt mondtam Zitának:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 679 (Black plate)

– Itt hamarosan bajok lesznek.

– Miért lennének bajok? – kérdezte Zita.

– Figyeljünk – mondtam.

Figyeltünk, és azt láttuk, hogy Perez Dorkával kimegy az utcára, Palotás Ferenc felpattan a piros padról, torkon ragadja az izmos latin-amerikai férfiút, villámgyorsan a földre teperi és megbilincseli. Lagymatag kézszorítása után igazán nem hittem volna, hogy képes ilyen műveletre. Eközben Renáta hadnagynő lecsatolta Dorka nyakörvét, és tapogatta a szíjat. A szegény magyar vizsla meg csak állt, és tanácstalanul forgatta a fejét.

– Fel kellene hozni a kutyát – mondtam.

Zita amerikai energikussággal cselekedett. Lerohant a lépcsőkön, megragadta Dorka nyakbőrét, és felhozta a kutyát a lakásba. Perezt addigra betuszkolták egy vijjogóan érkező rendőrautóba.

– Sokszor csalódom barátaimban – mondtam szomorúan. – Ezúttal is engem figyeltek, de letagadták. Búslakodom ilyenkor, és női megérzésre vágyakozom.

– Az a fontos, hogy megegyeztünk a tök alsó átkeresztelésében – mondta Zita. – Ezzel a kedves kutyával mit csináljunk?

– Várjunk.

Nem sokáig kellett várni. Dr. Baltás Katalin előbb telefonált, aztán eljött Dorkáért. A későbbi napokban megtudtam, hogy a kutya nyakörvében fehér port találtak, Palotás Ferenc századost őrnaggyá, Renáta hadnagyot pedig főhadnaggyá léptették elő. Azt is megtudtam, hogy Renátát valójában Szakács Júliának hívják, és később egyszer eljött az utcánkba, rövid, de nagyon tiszta szoknyában. Gyönyörűek voltak a lábai. Dr. Baltás Katalinnak pedig ezúttal sem sikerült tartós viszonyt teremtenie.

(Kortárs, 2001/12. sz.)

Mosolyra figyelni

Tíz nap alatt négy robbanás történt a mi csöndes kis pesti utcánkban, ami kissé felkavarta a kedélyeket, bár nem túlságosan, mert nem voltak ezek igazán hangos robbanások, garázda elemek kezdetlegesen összefabrikált

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 680 (Black plate)

Molotov-koktélokat vágtak be a kirakatokon keresztül a csődbe jutott üres üzletekbe, de csak sörösüvegeket hajigáltak benzinnal telítve és égő kanóccal, az üvegcsörömpölések nyomán csupán rövid tüzek keletkeztek, mivel az üres boltokban semmi sem kaphatott lángra, fölöttük azonban lakások vannak, a lakók persze nyugtalankodtak, az üvegszilánkok és a füstös falak pedig igen lehangoló látványt nyújtottak reggelenként. És az ötödik üres üzlet, az egykori régi szemüvegbolt éppen az én lakásom alatt van, igaz, hogy ide hetekkel korábban beköltözött Dominika, csakhogy ő éjszakánként általában az utcákon dolgozik a nyolcadik kerületben, tehát bármikor bedobhatnak egy gyúlékony sörösüveget, és Dominika szegényes bútorai esetleg tüzet foghatnak. Szóval én is nyugtalankodtam valamelyest.

Palotás Ferenc rendőr százados sem nyugtatott meg. Ő szaglászott a randalírozók után, céltudatosságot vélt felfedezni a sorozatos apró tüzek mögött, embereivel kifaggatta az utca lakóit, senki sem látott semmit, senki sem mondott érdemleges, nyomra vezető adatot, a százados hozzám is betért, én sem tudtam mondani semmi érdemlegeset. Rosszkedvűen szuszogott, amúgy mellékesen megjegyezte, hogy a kiégett, üres üzlethelyiségek egy Ming nevű kínai üzletember tulajdonában vannak, amit én is nagyon jól tudok, mert hogy Ming a jóbarátom. Hevesen tiltakoztam, elmagyaráztam, hogy Ming egyáltalán nem a barátom, mindössze egyszer beszéltem vele, ami igaz is volt, tehát azt sem tudhatom, hogy vannak-e érdekeltségei a tátongó, füstös boltokban, ez viszont csak félig volt igaz. Palotás Ferenc százados csalódottan legyintett és távozott. Azelőtt sem kedvelt engem, ezentúl még kevésbé fog kedvelni.

A rendőrök dolguk végeztével elmentek az utcánkból, az volt az érzésem, hogy, divatosan szólva, a nyomozás egyhelyben topog.

A hatósági emberek távozása után feljött hozzám Dominika. Alig ismertem rá. Megszoktam, hogy leginkább nagyon rövid és nagyon szűk szoknyákban mutatkozik, most pedig féllábszárig érő, jól szabott vászonruhában állt az ajtóm előtt, és gyönyörűen mosolygott. Majdnem zavarba jöttem, majd behívtam a lakásba, leültettem szemérmetes ruhájában, és továbbra is csodálkozva meredtem az arcába.

– Eddig nem vettem észre, hogy milyen szépen tud mosolyogni – mondtam. – Bevallom őszintén, ez idáig főleg csak a combjait bámultam meg, természetesen azok is szépek, de a mosolya szebb.

– Örülök, hogy így vélekedik – mondta csillogó szemekkel Dominika. – A mosolyom életmentő lehet. A szüleim azt mesélik, hogy féléves koromban

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 681 (Black plate)

súlyos tüdőgyulladást kaptam, egy kis faluban éltünk, a helybéli orvos nemigen tudott segíteni rajtam, de megnyugtatta édesanyámat, hogy az olyan kislány, aki nagy bajában is így tud mosolyogni, biztosan életben marad. És életben maradtam. Úgy látszik, akkor mosolygok legszebben, ha nagy bajba kerülök.

– Tehát bajban van? – kérdeztem.

– Félek.

– A robbantások miatt?

– Legközelebb talán hozzám vágnak be egy palackot.

– Előfordulhat – mondtam meglehetősen ostobán.

– Ming intézkedni szeretne. Arra kéri magát, hogy minél előbb mutassa be neki az ukrán barátját.

– Nincs egyetlen ukrán barátom sem!

Dominika most riadtan mosolygott, de még mindig szép volt.

– Hiszen többször is írt róla.

– Írói fantázia szüleménye. Van ugyan némi valóságalapja, de csupán véletlen és felületes ismeretség...

Láttam Dominika arcán, hogy nem érdekli az irodalom és a valóság bonyolult ötvözete, abbahagytam a szövegelést, legyintettem, mint Palotás Ferenc százados, amikor reménytelenül távozott.

– Itt találkozhatnának magánál. Ming nem lenne hálátlan.

Emelt hangon akartam visszautasítani az ajánlatot, azután mégis gondolkoztam egy kicsit, eszembe jutott, hogy időnként én is szorongok a sorozatos robbantások miatt, és én ilyenkor nem tudok elbűvölően mosolyogni.

– Miért éppen nálam? – kérdeztem óvatoskodva.

– Ming szerint maga minden gyanún felüli polgár. Egy író képtelen a bűnözésre.

– Hát, ha jól megfizetnének...

– Mondtam, hogy Ming nem lenne hálátlan.

Én ugyan nem a közvetítői díjra gondoltam, de ez csak amolyan meddő elmélkedés volt. Körülnéztem a lakásban. Rengeteg hamutartóm van, a legtöbbet ésszerűen, rendeltetésének megfelelően használom, a legnagyobban azonban apró papírcédulákat tárolok, futó ismerőseim telefonszámaival, melyeket nem tartok érdemesnek átírni a telefonnoteszembe. Halványan úgy emlékeztem, hogy Leonyid egy téli estén, amikor Ágnesnek segített feldíszíteni a karácsonyfánkat, felírt egy telefonszámot, ami szintén a hamutartóba került. Kiborítottam a sok cetlit az íróasztalra, elég sokáig keresgéltem közöttük, eltartott egy ideig, amíg megtaláltam Leonyidot.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 682 (Black plate)

A telefonhoz ültem, és mentegetődzve azt mondtam Dominikának:

– Egyáltalán nem biztos, hogy van valaki ezen a számon. Az illető mozgalmas életet él, alkalmi megbízásai néha messzire elszólítják.

Tárcsáztam, és Leonyid már a második kicsengésre jelentkezett. Megismertem bársonyos, behízelgő hangját.

– Itt egy nagyon híres író beszél – mondtam.

Egyáltalán nem lepődött meg.

– Nagyon örülök. Sokat gondoltam magára az utóbbi napokban. Megbolydult az utcájuk. Igen gyakoriak a robbantások. A maga írásai ellen tiltakoznak valakik?

Hirtelenében nem tudtam eldönteni, hogy ezt dicséretnek szánja-e, vagy csak szelíden gúnyolódik. Az utóbbi tetszett valószínűbbnek.

– Függessze fel a szellemeskedést – mondtam gorombán. – Egy ügyfél szeretne találkozni magával.

– Hol?

– Itt nálam. És minél gyorsabban.

– Milyen ügyben?

– Az ön szakmájába vágó ügyben.

– Komoly emberről van szó?

– Szerintem igen.

– Ma este hétkor megfelel?

– Megfelel.

– Az okos atomfizikusnő ott van?

– Nincs. Ágnes a fejlődő országokban tart előadásokat a maghasadásról vagy más hasonló, fontos dolgokról.

– Akkor maga nagyon magányos lehet.

– Egyáltalán nem vagyok magányos. Most is itt van nálam Dominika. Ez természetesen csak amolyan művésznév, az ő szakmájában állítólag jól hangzik. Egyébként gyönyörű a mosolya, de estére ő sem lesz itt.

– Rendben van. Virágot tehát nem kell vinnem. Nekünk, férfiaknak megteszi egy üveg vodka.

– Maga egyre választékosabban beszél magyarul – dicsértem meg.

– Igyekszem. Este hétkor ott vagyok. Illetve valamivel hét óra előtt.

Elküldtem Dominikát, hogy értesítse Minget sikeres szervezésemről, kicsit úgy éreztem magam, mint egy kerítő, de azért bőségesen megebédeltem, utána természetesen ledőltem szokásos délutáni pihenőmre, vagy két és fél óra jóízű alvás után rendet csináltam a szobában, összehajtogattam

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 683 (Black plate)

a takarót, a foteleket megfelelő szögbe igazítottam, ahogyan arra Ágnes okított, az íróasztal közepéről az asztal bal oldalára toltam rendezetlen kéziratait. Tisztes találkozóhelyet akartam biztosítani a két üzletembernek.

Leonyid tíz perccel hét óra előtt érkezett meg, elegáns volt, udvarias, mint mindig, átadta az ajándékba hozott vodkát, helyet foglalt, és megkért, hogy tájékoztassam röviden leendő ügyfeléről. Elmondtam azt a keveset, amit tudtam vagy sejtettem Mingről, ő figyelmesen hallgatott, és szelíd szemeiből időnként azt véltem kiolvasni, hogy ő máris többet tud róla, mint én.

Ming pontosan hétkor jött meg, sárgán és csöndes léptekkel, két kifogástalanul viselkedő úriember volt a vendégem, bemutattam őket egymásnak, leültünk a kis klubasztal köré, ők a fotelekbe, én a heverőre.

– Maga tehát a Ming-dinasztia leszármazottja – állapította meg majdnem csodálattal Leonyid.

A kis kínai felemelte jobb kezét.

– Ugyan már. A Ming keresztnév már régóta, és én ezt őszintén megmondom a tájékozatlan fehér embereknek. Egyik fiam azonban ezt tudatosan elmulasztotta, így sikerült császári névvel benősülnie egy előkelősködő magyar családba. Az állampolgárság miatt tette, ami érthető, bár én mindennél többre becsülöm az őszinteséget.

– Kedvelem az őszinte embereket – mondta Leonyid, és felnyitotta a vodkásüveget.

Poharakat hoztam, és az asztalra tettem.

– Garantáltan tiszták. Még Ágnes mosta tisztára minden poharamat.

Leonyid töltött a vodkából, és elrévülve azt mondta:

– Imádom ezt az italt. Szibériában ez mentette meg az életünket.

– Szibériában? – nézett rá csodálkozva Ming. – Úgy tudtam, hogy maga ukrán.

– Ez a nagy Szovjetunióban semmit sem jelentett. Apámat Szibériába küldték, és én ott töltöttem gyermekkoromat. No, ne gondoljanak semmi rosszra, Gulágokra meg ilyesmikre. Apám amolyan orr-komisszár volt, rendes fizetésért. Önök persze nem tudják, hogy mi az az orr-komisszár. Bizonyára hallották, hogy arrafelé igen hideg idők járnak, sok embernek lefagy az orra. Apámnak az volt a feladata, hogy sétáljon az utcákon és szorongassa meg erősen a járókelők orrát. Ha valaki nem érzett fájdalmat, azt azonnal betuszkolta az első házba, amíg ismét nem fájdult meg az orra. Felelősségteljes munka volt, és sok melegítő vodkát igényelt, az érzéketlen és érzékeny orrú emberek számára.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 684 (Black plate)

Szemünket összevillantottuk Minggel, és én azt mondtam:

– Úgy látom, a mai napon szellemeskedő kedvében van.

– Szó sincs szellemeskedésről – mondta Leonyid. – A színtiszta igazságot meséltem. Az érzéketlen orrok a lefagyást jelzik. Egyébként még csak nem is panaszkodom. A mi családunk a körülményekhez képest egészen jól élt.

– De azért nem hiszem, hogy visszakívánkozik gyerekkori tájaira – mondta óvatosan Ming.

– Itt jobban érzem magam – mondta Leonyid.

Innentől kezdve engem hosszabb időre kikapcsoltak a társalgásból.

– Én is jól érzem magam itt, ebben a békés országban – mondta Ming. – Mostanában azonban kellemetlenkednek körülöttem. Eddig még csak kicsiny, figyelmeztető lángocskákkal jeleztek, de jöhetnek a nagyobb robbantások is.

– A kínaiak általában egymás között intézik el a kellemetlen dolgaikat – mondta Leonyid.

– Ez nem kínai ügy. A maga egyik honfitársa áll a háttérben.

– Kicsoda?

– Bizonyos körökben Amúr becenéven ismerik.

Leonyid hosszasan eltöprengett, gondterheltnek látszott.

– Mi oka lenne rá?

– Úgy értesültem, hogy kényelmes és diszkrét örömtanyákat szeretne berendezni. Erkölcstelen dolog.

– Magának milyen szándékai vannak?

– Többféle elképzelést is tanulmányozok. Egyik sem erkölcstelen.

Leonyid ismét hallgatott egy ideig, bizonyára saját szempontjait mérlegelte.

– Amúr a legfelsőbb kategóriába tartozik.

– Megfizetem.

– Egy vastag falú villában barikádozta el magát.

– Szenvedélyes szerencsejátékos. Lóversenyekre jár, és ilyenkor csak egy testőr kíséri.

– Idő kell a kifigyeléshez.

– Sürgős.

– Ez növeli az árat.

– Megfizetem.

Ideges lettem kirekesztésem miatt, meg az sem tetszett, amit hallottam, veszélyesnek ítéltem magamra nézve, ingerülten közbevágtam:

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 685 (Black plate)

– Minket, magyarokat mikor vonnak be a jövedelmező üzletekbe? Ebben a mi békés országunkban.

Rövid csönd után Ming igyekezett tapintatosan válaszolni:

– Az üzleti érzék és a bátorság lehet született erény, vagy be kell gyakorolni. Puhány embereknél ez sokáig eltart.

Csöngött a telefon, kivittem az előszobába, felvettem a kagylót. Természetesen Bálizs Imre hívott Vajdaságból. Mindig a legrosszabbkor telefonál. Olvassa és szereti a könyveimet, ami jó irodalmi ízlésre vall, én viszont nem kedvelem őt, mert ő az a tipikusan elfajult délvidéki magyar, aki a jugoszláv eszmékre esküdött, elrongálta a nyelvét, azután zavarba jött, amikor széthullott az általa magasztalt soknyelvű, harmonikus közösség. Postai telefonközpontban dolgozik, és a leglehetetlenebb időpontokban hív fel, egyre félénkebben érdeklődik, hogy minek alapján jósolgattam én már régen a balkáni csődöt, és rossz magyarsággal kikéri véleményemet az aktuális eseményekről, lehet, hogy megbízatásból, lehet, hogy saját okulására. Ezúttal a legújabban feltárt tömegsírokról szeretett volna értekezni velem, elmondtam a véleményemet, igyekeztem rövidre fogni a beszélgetést, Bálizs Imre esetében ez nem ment könnyen, hiszen ő államköltségre kérdezősködött.

Mire visszatértem a szobába, két vendégem már megbeszélte a legfontosabb részleteket, történelmi eseményekről csevegtek, Ming éppen a kínai nagy falról fejezett be valamilyen történetet, mire Leonyid elmesélte, hogy az egyik neves szovjet pártvezér szibériai látogatásán tiltakozott az emeletes lakóházak ellen, mondván, hogy vízszintesen kell terjeszkedni, hiszen akkora itt a tér, hogy évente még a medve is legfeljebb egyszer találkozik medvével.

Derűs hangulatban váltunk el, a poharakat elmostam, és a továbbiakban tettem a dolgomat. A vodkának több mint a fele megmaradt, ezt egyedül iszogattam az elkövetkező napokban, mire a végére értem, a negyedik napon megjelent a sajtóban egy szűkszavú közlemény, hogy a Kerepesi útra kifutó egyik mellékutcában holtan találták N. H. P. ukrán üzletembert, akit bizonyos körökben Amúr néven ismertek, egyetlen késszúrással végeztek vele, a nyaki ütőerét vágták el, nem messze tőle ott feküdt a testőre két golyóval a hátában, életveszélyes állapotban vitték a kórházba, ahol gyorsan meghalt. Egy ideig eltűnődtem azon, hogy Leonyid talán nem egyedül dolgozik, bár korábban elejtett szavaiból arra következtettem, hogy egymagában is kiválóan bánik többféle kézifegyverrel. A rendőrség mindenesetre nagy erőkkel megkezdte a nyomozást, ami a hírek szerint azóta egyhelyben topog.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 686 (Black plate)

Az utcánkba visszatért a béke és a nyugalom. Ming beüvegeztette a betört kirakatokat, tisztára mázoltatta a füstös falakat, irányomban sem volt hálátlan, egyebek között küldött nekem egy régi kínai vázát, ami állítólag nagyon értékes. Egyszer az ablakból felfigyeltem Palotás századosra, az utcánkban sétált, és elégedettnek látszott. Dominika ismét biztonságosan lépkedett rövid szoknyáiban, meggyőződésem, hogy a férfiak főleg formás combjait és feszes kebleit bámulják, pedig érdemes lenne gyönyörű mosolyára is odafigyelni.

(Kortárs, 1998/7. sz.; Forrás, 1999/1. sz.)

Kevesebb mint három perc

Tudok egy Les Vigas nevű italkimérő bodegáról, de sohasem álltam meg előtte, Dominikával a tisztábbra magyarított változatba, a Lesz Vigasz sörözőbe tértünk be megünnepelni valamit egy verőfényes nap kezdetén. Dominika hívott meg, arra gondoltam, hogy a mindig gyönyörűen mosolygó szomszédlány megint sikeresen szigorlatozott, az utóbbi időben bámulatos rendszerességgel járt az egyetemre, csakhamar kiderült azonban, hogy egészen mást ünnepelünk, a türelmi zónák ügyében ugyanis kezdenek rugalmasabbá válni a mérvadó álláspontok, bár én az idevonatkozó híradásokból inkább azt szűrtem ki, hogy fokozódik a tanácstalanság, sorozatos ügyetlenségeket is felfedezni vélek, de a lényeg végeredményben az, hogy valamelyest feloldódott a rendőri merevség, Dominika éjszakánként már ismét kimerészkedik az utcákra, mostanában nem büntették meg, majdnem zavartalanul dolgozhat, anyagi helyzete is kezd elrendeződni, amolyan szerényebb ünnepségre is telik megspórolt pénzéből.

Neveltetésem folytán helytelenítem a női szabadosság bizonyos megnyilvánulásait, de ezt csak ritkán és olyankor is főleg áttételesen említem Dominikának, egyebek között nyilván ez is hozzájárult jószomszédi viszonyunk tartósságához és az ünnepléshez a Lesz Vigaszban. Dominika magának unicumot, nekem pedig konyakot rendelt, gyönyörűen mosolygott rám, valakik esetleg szerelmespárnak nézhettek bennünket, vagy talán családtagoknak, a szembeötlő korkülönbség miatt azt is hihették volna, hogy

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 687 (Black plate)

egy aggódó apa üldögél boldog lányával a közepesen rossz hírű sörözőben a kora délelőtti órákban. A mellettünk lévő asztalnál viszont igazi szerelmespár merengett. Ott a férfi volt a fiatalabb, kisportolt termetű, zselézetten tüskehajú fiatalember, selyemfiúnak vagy stricinek néztem, ezt közöltem Dominikával, ő kétkedve rázta a fejét, mert az illetőt még sohasem látta szakmai köreiben. A nő valamivel idősebbnek látszott, de ápolt külsejű és elegáns öltözékű volt, ruhája selymesen csillogott, az ujjain aranygyűrűk, a csuklóin széles arany karkötők sárgállottak, a fülcimpáján aranykarikák lógtak, az ékszerek első pillantásra akár sárgarézből is lehettek volna, ehhez az elegáns nőhöz azonban az igazi arany illett, még akkor is, ha ennyi ékszer terhe alatt csöndesen sírdogált, egyik aranyos kezében krémszínű likőrt tartott, a másikkal a zselézett férfiú karját simogatta, az meg bűnbánó szemmel nézett a könnyes szemekbe, és ásványvizet ivott. Halkan beszélgettek, semmit sem hallottunk, de nem is érdekelt, hogy miről suttognak, az érzelgős jeleneteket is helytelenítem, különösen ha nagy nyilvánosság előtt zajlik.

Egy távolabbi asztalnál négytagú társaság tanyázott, gyűrött ruházatú és gyűrött arcú öregedő férfiak, ők hangosan beszélgettek. Ekkor jártam először a Lesz Vigaszban, de egyből megállapítottam, hogy törzsvendégek, igen fesztelenül viselkedtek, szellemeskedtek a csapossal, közben régi élményeiket elevenítették fel az egykori javítóintézetekről, az emlékek mindenképpen jól illeszkedtek mostani külsejükhöz, futó pillantást vetettem a szerelmespárra, és átvillant az agyamon, hogy én szeretteimnek semmiképpen sem tanácsolnám, hogy aranygyűrűkkel megpakolva merengjenek hosszasan ilyen és hasonló környezetben.

Kihozták italainkat, koccintottam Dominikával, sok sikert kívántam neki éjszakai portyázásain, nem állhattam meg azonban, hogy burkoltan ne utaljak arra, talán mégis célszerűbb lenne nagyobb gondot fordítani egyetemi tanulmányaira, terjengősen elmagyaráztam, hogy hosszú távon ez mindenképpen biztonságosabb befektetés még anyagi szempontból is. Jó szándékú okításom közben az egyik törzsvendég elvitte a kiürült söröskancsókat a söntéshez, frissen telicsapolt korsókkal egyensúlyozott visszafelé, és meglökte az asztalunkat, a konyakospoharam felborult. Rosszat sejtettem, megtapasztaltam már néhány kocsmai kötözködést. A törzsvendég a habos korsókat barátai elé rakta, majd visszajött az asztalunkhoz. Hajlott háttal állt meg mellettünk, az arca nemcsak gyűrött, hanem borostás is volt, őszes, szürke szőrzete kicsit tisztátalannak látszott. Ehhez képest meglepő udvariassággal szólalt meg.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 688 (Black plate)

– Elnézést kérek, uram, a kellemetlenségért – mondta. – Higgye el, nem szándékosan történt.

Továbbra is kötözködési szándékot érzékeltem, de azért békülékenyen azt mondtam:

– Elhiszem.

– Engedje meg, hogy hozzak egy pohár konyakot.

– Nem szükséges – mondtam megbocsátóan. – Alig volt már a poharamban. Majd rendelek magamnak egy másikat.

A borostás arc elkomorult.

– A tisztesség azt kívánja, hogy fizessek ügyetlenségemért. Kérem, ne utasítson vissza és ne sértsen meg.

Rossz érzéseim még nem múltak el, ezért ráhagytam.

– A világért sem szeretném megsérteni.

Elégedetten bólintott, a söntéshez ment, hozott egy pohár konyakot, az asztalra tette, majd visszatért társaihoz és söréhez.

Ámulva néztem utána, ő volt a legönérzetesebb és legudvariasabb korhely, akivel valaha találkoztam. Azután ámulva néztem a tüskehajú sportember után, aki kiment az utcára, beült egy sötétbordó színű hatalmas autóba, és elhajtott. Könnyező szerelmét a Lesz Vigaszban hagyta a rengeteg arannyal.

A nagy bámészkodásban teljesen elfelejtettem, hogy hol is tartottam Dominika okításában, ő azonban kisegített, folytatta, ahol én abbahagytam. Elismerte, hogy az egyetemi végzettség hosszú távon talán biztosabb jövőt ígér, csakhogy ő rövid távon is biztonságot akar teremteni magának, meg aztán szereti a mozgalmas életet, elég fiatal és elég szép hozzá.

– Üljetek át az asztalomhoz – mondta ekkor halkan és kissé fátyolos hangon az aranyozott hölgy.

Csodálkozva és tanácstalanul néztünk egymásra Dominikával. Nekem semmi kedvem sem volt átülni a szomszéd asztalhoz, ha tehetem, mindig nagy ívben elkerülöm a likőröktől lerészegedő ismeretlen nőket, még olyankor is, ha elegánsan öltöztek.

– Nem szeretem, ha idegenek letegeznek – dünnyögtem magam elé.

– Sohasem értettem ezt a mániáját – mondta Dominika. – A hölgy bizonyára csak engem tegezett le, és engem ez egyáltalán nem zavar.

– Üljetek át hozzám – kérlelt most már hangosabban a szomszédunk.

– Bajban van szegény – súgta Dominika őszinte részvéttel. – Talán segíthetünk rajta.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 689 (Black plate)

Áttelepültünk hát a szomszéd asztalhoz, én rosszkedvűen és kelletlenül, Dominika viszont segítőkészen. Az elegáns ismeretlen nő megtörölte a szemét, italt rendelt mindhármunknak, majd bemutatkozott.

– Márún Barbara vagyok. Leánykori nevem Czígel. Cézével.

Dominika is bemutatkozott, én meg azt mondtam:

– Odalent a Délvidéken, mármint az országhatáron túl, elég sok Barbarát ismertem. Eredendően ugyan Borbálának hívták valamennyit, de fiatalos hevületükben Barbarák lettek, ez előkelőbben vagy szlávosabban hangzott, így próbálták belopni magukat az uralkodó nemzet szívébe. De amikor arrafelé kezdett eldurvulni a világ, gyorsan visszaváltottak Borbálára, csakhogy addigra megöregedtek és megfonnyadtak.

– Engem sohasem hívtak Borbálának – mondta Márún Barbara. – A férjem is Barbaraként ismert meg. A férjem egyébként szíriai üzletember, Márún Mikháil a neve.

Megveregettem Barbara bal karját.

– Jó nevű üzletember lehet, amennyiben ezek a súlyos fémkarikák aranyból vannak.

– Színaranyból – mondta büszkén. – Én csak színarany ékszereket viselek. Otthon még ennél is több van. De azokhoz már soha többé nem nyúlok.

– Miért? – érdeklődött élénken Dominika. – Én is nagyon kedvelném a színarany ékszereket, csakhogy...

– Mikháil egy komisz kandisznó.

– Bőkezű komisz kandisznó – pontosítottam.

– Mától kezdve látni sem akarom. Ha elmondanám, hogy mostanában hogyan bánik velem...

Leintettem.

– Ne mondja el. Elképzeljük magunktól.

Barbara rendelt magának még egy pohár likőrt, és folytatta panaszát.

– Pedig négy gyönyörű kislányt szültem Mikháilnak, mégis komiszul bánik velem. Tegnap hátrakötözte a kezemet, dróttal kötözött meg.

– Ha a gyönyörű lányok mellé szülne neki egy csúnyácska kisfiút is, Mikháil esetleg visszafogná komiszságát.

Barbarának ismét könnybe lábadtak a szemei.

– Én Norbit szeretem – mondta remegő szájjal. – De Norbi elhagyott.

– Norbi bizonyára az a zsíros fejű strigó, aki az imént eltűzött innen – mondtam megvetően.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 690 (Black plate)

– Ne beszéljen így Norbiról – kérlelt Barbara. – Ő nem strigó, hanem a férjem sofőrje, és nagyon szeret engem.

– Akkor miért hagyott el? – kérdezte Dominika.

– Fél a férjemtől – sírdogált Barbara. – Mikháil kegyetlen ember. Csúnyán elbánna Norbival, ha tudomást szerezne a viszonyunkról.

Ezután igen aléltan és bánatosan újabb italokat rendelt, én pedig kezdtem kellemetlenül érezni magam.

– Fizessünk, és menjünk innen a fenébe – mondtam idegesen.

Márún Barbara degeszre tömött pénztárcát vett elő táskájából, fizetett a pincérnek, bőséges borravalót adott, sok pénz volt a pénztárcájában. Okkal idegeskedtem. A gyűrött törzsvendégek már régen felfigyeltek az aranygyűrűkre és karkötőkre, és most a pénzt is meglátták.

– Menjünk haza – mondtam sürgetően. – A mai világban nem tanácsos aranyat és pénzt mutogatni koszolódó kocsmákban.

– Nem megyek haza – tiltakozott Barbara. – Soha többé nem akarom látni a férjemet. Dróttal kötözte meg a kezemet, és egyéb szörnyűségeket is művelt velem...

– Mi lesz a kislányokkal? – kérdezte Dominika.

– Édesanyámnál vannak. Ő majd gondoskodik róluk.

– Elviszünk az édesanyádhoz – ajánlotta Dominika.

– Mikháil ott gyorsan megtalálna.

– Menjünk már a francba! – mondtam dühösen.

Dominika felemelte a kezét, igyekezett megnyugtatni mindkettőnket.

– Majd én intézkedem. Ismerek néhány csöndes panziót.

Azzal már intézkedett is. A pincérrel taxit hívatott, Márún Barbarát kitámogattuk vagy inkább kivittük az utcára, lábaival engedelmesen kalimpált kettőnk között néhány centivel a járda felett. Beültünk a taxiba, Dominika csak annyit mondott a sofőrnek:

– Napnyugta.

Valahol a vasúti töltés mellett van a Napnyugta, kétemeletes, vedlett falú panzió, nem kimondottan vendégcsalogató látvány, de feltételezem, hogy Dominika már többször járt itt, rábízhattuk magunkat. Kiemeltük Barbarát a kocsiból, és besegítettük a házba. Az ajtó mellett sokat tapasztalt öreg portás ült, kedvesen rámosolygott Dominikára, de amikor megtudta, hogy a félig alélt Barbarát szeretnénk nála elhelyezni, sajnálkozva széttárta karjait, és közölte, hogy nincs üres szobájuk.

Visszamentünk a taxiba.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 691 (Black plate)

– Túl korán megmutattuk a személyzetnek – mondtam bosszúsan.

– A Ligeti Lugasban majd másképpen rendezzük el a dolgot – biztosított Dominika.

A taxis értett a szóból, vitt bennünket a Ligeti Lugasba, ami háromemeletes, legjobb esetben másfél csillagos szálloda egy kis park mellett. Barbara csöndesen bóbiskolt, mire odaértünk, Dominika megpaskolta az arcát.

– Adjál ötezer forintot.

Az asszony felnyitotta a szemét, és készségesen elővett táskájából ötezer forintot. Dominika besietett a szállodába, pár perc múlva már jött is vissza egy szobakulccsal, amelynek karikáján almanagyságú fagömb lógott.

– A 8-as szoba a tiéd – mondta Barbarának. – Holnap délig ki van fizetve. Mehetünk.

És mentünk szorosan – hármasban. A Ligeti Lugas előcsarnokában egy kevésbé gyanakvó fiatal portás figyelt bennünket, kicsit elképedt, amikor meglátta rozzant vendégét, de nem szólt semmit.

Becipeltük Márún Barbarát a 8-as szobába, leültettük az ágyra. Az ágyon kívül volt ott még egy éjjeliszekrény, egy mosdókagyló és néhány kampósszög a falba verve, praktikus ruhaakasztóként.

Dominika is leült az ágyra, gyöngéden abajgatta az elfáradt asszonyt.

– Itt kipihenheted magad – mondta neki kedvesen. – Azután tiszta fejjel majd eldöntöd, hogy mit csinálsz a továbbiakban.

– A taxit én fizetem – mondta Barbara. – Tízezer elég lesz?

– Elég lesz.

Átadott tízezer forintot, Dominika pedig megkérdezte tőle:

– Hol lakik az édesanyád?

– Oda sem mehetek többé – mondta Barbara. – Mikháil egyből rám találna, és megint komiszul bánna velem.

– Édesanyád aggódni fog miattad – győzködte Dominika. – Legalább a telefonszámát mondd meg. Felhívom, és megnyugtatom, hogy jól vagy.

A telefonszámot hajlandó volt elárulni, Dominika előkapott egy kis noteszt, felírta a számot, ezután egy másik lapra felírt egy másik számot, ezt a lapot kitépte, és az éjjeliszekrényre tette.

– Ha véletlenül bajba kerülnél, ezen a számon felhívhatsz bennünket.

– Köszönöm – mondta Barbara.

Dominika felállt, elégedettnek látszott. Szeretett önzetlenül jótékonykodni.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 692 (Black plate)

– Most elmegyünk – mondta. – Zárd be utánunk az ajtót, és ne engedj be senkit. Rosszindulatú emberek is járkálhatnak errefelé.

– Az aranyakat is ajánlatos lenne leszerelni és kevésbé feltűnő helyen tárolni – javasoltam.

– Köszönöm – mondta még egyszer Barbara.

Felállt, imbolygott kicsit, de nem esett el. Bezárta mögöttünk az ajtót, az öklömnyi fagömb nagyot koppant belülről.

Dominika a folyosón árulta el nekem, hogy az én telefonszámomat hagyta az éjjeliszekrényen.

– Ez igazán kedves magától – mondtam rosszkedvűen. – Eddig is módfelett élveztem a szerelmetes liba dajkálását. A jövőben is minden bizonnyal örömet lelnék benne. De előfordulhat, hogy kihúzom a telefonzsinórt a falból, mihelyt hazaérek. Ha el nem felejtem.

– Nekem nincs telefonom – mentegetőzött Dominika. – Ming megígérte, hogy hamarosan bevezetteti. Ő kicsit körülményesen intézi a dolgait, de hát kénytelen vagyok eltűrni, maga is jól tudja, az ő lakásában lakom.

– Nagyon jól tudom. Mára azonban elegem van a komiszkodó arab és a körülményeskedő kínai üzletemberekből. Emellett még éhes is vagyok.

– A Lesz Vigaszban kitűnő pacalpörköltet készítenek. Szereti?

– Imádom. Igyekezzünk!

A taxival elhajtattunk a sörözőhöz, Dominika rendezte a számlát, odabent a törzsvendégek már régi ismerősként üdvözöltek bennünket.

– Fészkébe rakták a csillogó tyúkot? – érdeklődtek kedélyesen.

– Nagyon jó helyre vittük – mondtam. – Békésen pihenget. Holnapra újjászületik.

Kissé távolabb ültünk le a kedélyes társaságtól, de a beszélgetés így is folytatódott. Rajtunk kívül más vendég nem volt a Lesz Vigaszban, távolabbról is beszélgethettünk.

– Többször felbukkant már itt azzal a bájgúnárral – mondta valamelyikük. – Ekkora mennyiségű arany azonban még nem csörgött rajta. Veszélyes lehet az ilyesmi. Mindenféle emberek közlekednek a városban. Valaki esetleg megkopaszthatja. Márpedig az öregedő tyúkok meglehetősen csúnyák kopaszon. Figyelmeztetni kellene a világ gyarlóságaira.

– Már megtörtént – mondtam. – Ezentúl visszafogottabban fog csillogni. Mi pedig most pacalpörköltet eszünk, és sört iszunk hozzá. Ennyi jótékonykodás után igazán megérdemeljük.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 693 (Black plate)

– Megérdemlik – mondta az a borostás képű férfiú, aki nemrégen feldöntötte a konyakomat. – Fogyasszanak jóízűen és nyugodtan. Többé nem fogom meglökni az asztalukat. Szűkös anyagi kereteink nem engedik meg a többszöri ügyetlenkedést és a rendkívüli kiadásokat.

Néha teljesen oktalanul és ostobán megpróbálok összebarátkozni gyanús idegenekkel, amit azután utólag mindig megbánok. Ezúttal is ez történt.

– Szívesen fizetek mindenkinek egy korsó sört – mondtam nagylelkűen. Egyébként is úgy éreztem, hogy az egész társalgás erre hegyeződik ki.

Csönd lett a másik asztalnál. A borostás képű vendég felállt, lassan odajött hozzánk.

– Leülhetnék fél percre? – kérdezte udvariasan.

– Tessék – mondtam én is udvariasan.

Leült, az állát simogatta, az asztalt nézte, maga elé beszélt.

– Ön rokonszenves embernek látszik, uram – mondta. – Ezért nem szeretném, ha félreismerne bennünket. Engem Lékó Jánosnak hívnak. Lehet, hogy találkozott már a nevemmel az újságokban.

Kérdően felemelte a fejét, én meg röstelkedve azt mondtam:

– Elég felületesen futom át az újságokat. Általában unalmas írásokat közölnek.

– Igaza van – helyeselt szomorúan Lékó János. – Időnként azonban rólunk is írnak, főleg október 23-a tájékán. Igaz, csak rövid cikkeket, de az én nevemet már többször is kiírták. Tudja, mi vagyunk a kerület úgynevezett ötvenhatos gyermekei. Biztosan hallott rólunk.

– Alig néhány éve költöztem ide – röstelkedtem tovább. – Nem tájékozódtam még kellőképpen. A Lesz Vigaszba is ma tértem be először.

– Ötvenhat októberében igen élénk és jó szellemű gyerekcsapat gyűlt itt össze. Én voltam a vezérük, mert én voltam a legidősebb, akkor már a tizenötödik évemben jártam. A többiek fiatalabbak voltak, de csupa jó szellemű és jóérzésű gyerek. Itt a vasúti felüljáró melletti téren három orosz tankot és négy terepjárót égettünk ki. Benzinnel töltött sörösüvegekkel. Amolyan Molotov-koktélokkal. Én magam egyedül kiégettem egy tankot és két terepjárót. Tudja, a bandavezérnek a legjobbnak kell lennie.

Elhallgatott, várakozóan, majdnem reménykedve nézett rám. Én is hallgattam.

– Elhiszi? – kérdezte.

– Nehezen – vallottam be őszintén.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 694 (Black plate)

– Mások is így vannak vele – sóhajtotta csalódottan. – Pedig néha az újságok is írnak rólunk. Kár, hogy az emberek jóformán semmit sem hisznek el az újságoknak. Lecsúszott, tarháló alkoholistáknak vélnek bennünket. Sohasem vágtunk le senkit. A megrögzött kétkedőknek legfeljebb fogadást ajánlunk. Régi reflexeink ugyanis megmaradtak. Ha ez meggyőzi önt, és ha úgy kívánja, fogadhatunk egy rekesz sörben, hogy három percen belül minden segédeszköz nélkül felbontok egy üveg sört, kiiszom, megtöltöm benzinnel és felrobbantom.

– Ne tegye ezt! – riadozott Dominika. – Nagyon kérem, ne tegye!

Lékó János értetlenül nézett rám.

– Mi baja van a kisasszonynak?

– Bonyolult eset – mondtam, majd kissé zagyván magyarázkodni kezdtem. – A kisasszony egy becsődölt szemüvegboltban lakik, pontosan a lakásom alatt. Szépen berendezkedett ott. A bolt egy Ming nevű kínai mandariné, aki emellett felvásárolt még néhány becsődölt üzlethelyiséget az utcánkban. Hetekkel ezelőtt valakik robbanópalackokat dobtak be ezekbe az üres boltokba. Így aztán érthető, hogy a kisasszony riadozik a Molotov-koktéloktól.

– Hallottam ezekről a gyújtogatásokról – mondta Lékó János. – Nem mi voltunk. Mi kizárólg páncélosokat és terepjárókat égettünk ki. Ma meg legfeljebb meggyőzés céljából robbantunk.

– Halasszuk későbbre – mondtam. – Majd eljövök egyszer a kisasszony nélkül.

– Nem szoktunk szép lányokat ijesztgetni – nyugtatott meg bennünket Lékó János. – A fogadást persze fenntartom. Bármikor megtalálhat bennünket. Ma este is itt leszünk.

Felállt, megköszönte türelmünket, jó étvágyat kívánt, és visszatért törzsasztalához. Dominikával jó étvággyal megettük a pacalt, tényleg finom volt, sört ittunk rá, majd jóllakottan és elégedetten hazamentünk.

Dominika feljött hozzám, hogy telefonáljon Márún Barbara édesanyjának. Én addig a fürdőszobába mentem, fogat mostam, a szokásos délutáni alvásomhoz készülődtem. A telefon melletti mondatfoszlányokból azt szűrtem ki, hogy Dominika elérte az aggódó édesanyát, megnyugtatta, hogy Barbara jól van, ép és egészséges, jelenleg igazán jó helyen, a Ligeti Lugasban pihen. Ezután Dominika is elvonult délutáni pihenőre, reményei szerint fárasztó éjszaka várt rá, fel kellett készülnie.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 695 (Black plate)

Legalább két és fél órát aludtam, már sötétedett, mire felébredtem, kipihenten és felkészülten vághattam neki a magam éjszakai munkájának. Villanyt gyújtottam, az íróasztalomhoz ültem, folytatnom kellett azt a novellát, ami arról szólt, hogy az üres, de céltudatosan felvásárolt boltokba irigy emberek égő kanóccal ékesített benzinpalackokat dobálnak be, de a bölcs kínai tulajdonos véget vet a randalírozásnak, a betört kirakatokat ütésálló üvegekkel biztosítja, a füstös falakat pedig újrafesteti. Ez nagyjából igaz történet, csakhogy idekívánkozott egy csattanós irodalmi fordulat, mert anélkül az egész nem ér semmit. Néhány éjszakát már átkínlódtam ezzel a feladvánnyal, most is hosszasan elméláztam a papír fölött, és kissé irigykede arra gondoltam, hogy Dominikának sokkal mozgalmasabb és érdekesebb éjszakái vannak, mint nekem. Ekkor megcsörrent a telefon. Elfelejtettem kihúzni a zsinórt a falból. Fölvettem a kagylót, egy férfi szólt bele idegen akcentussal, kellemetlen torokhangon.

– Mikháil Márún vagyok. Ezt a telefonszámot találtam a feleségem szobájában.

– Érdekes... – mondtam zavartan, bár mindjárt tudtam, hogy kivel beszélek, és azt is sejtettem, hogy miért hív az illető. – Nem szoktam szétszórni a telefonszámomat. Tudja, én eléggé zárkózott ember vagyok...

– Maga vitte a feleségemet a Ligeti Lugasba? – kérdezte az érdes hang.

Rövid időre elhallgattam, azután visszakérdeztem:

– A felesége leánykori neve Czígel Barbara? Cézével?

Most ő hallgatott el egy pillanatra, de azután gyorsan rávágta:

– Igen. Czígel Barbara, cézével.

– Őt én vittem a szállodába. Segíteni akartam rajta.

– Sürgősen beszélnünk kell egymással.

– Azt csináljuk, éppen beszélgetünk.

– Találkoznunk kell!

Nem tetszett nekem Márún Mikháil torokhangja. A modora sem tetszett. Már szinte teljesen elfeledkeztem Lékó Jánosról, de most eszembe jutott.

– Fontos? – kérdeztem.

– Nagyon fontos és nagyon sürgős.

Igyekeztem gyorsan gondolkozni, és igyekeztem lassan válaszolni.

– Rendben van... Egy óra múlva a Lesz Vigasz söröző̈ben leszek... Ez egy igazán szemrevaló vendéglő. Tudja, hogy hol van?

– Megtalálom – mondta magabiztosan Márún Mikháil.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 696 (Black plate)

Vége szakadt a beszélgetésnek, néhányszor körbejártam a szobámban, hosszasan eltöprengtem, hogy örüljek-e vagy inkább bosszankodjak a telefonhívás miatt. Arra mindenképpen jó ürügyet szolgáltatott, hogy félbeszakítsam irodalmi alkotómunkámat, ennek tehát örültem, a türelmetlen torokhangból azonban burkolt fenyegetést véltem kihallani. Kinéztem az ablakon. Csöndes sétálóutca a miénk, kandeláberekkel, szökőkúttal és padokkal, sötétedés után azonban kevesen sétálgatnak errefelé, egyedül Ming jelenik meg rendszeresen, a robbantások óta éberen szemmel tartja újrafestett érdekeltségeit. Ezen az estén is ott ült az egyik padon a szökőkút közelében. Téblábóltam még egy ideig a lakásban, elrendezgettem papírjaimat az íróasztalon, elszívtam három cigarettát, belelapoztam az újságokba, ezúttal sem találtam egyetlen érdekes cikket sem. Aztán elindultam.

Először Minghez sétáltam, barátságosan üdvözöltem, ő barátságosan visszaköszönt, és nyájasan rám mosolygott, ahogyan az öreg kínaiak szokták.

Azonnal a tárgyra tértem.

– Maga otthonosan mozog bizonyos körökben – mondtam némileg hízelgően. – Ezekből a körökből én jóformán születésemtől kezdve kirekesztődtem. Ismer egy Márún Mikháil nevű szíriai üzletembert? Ő fordítva, Mikháil Márúnként szokott bemutatkozni.

– Hallottam róla – mondta az öreg kínai, és már nem mosolygott.

– Egy órával ezelőtt felhívott telefonon. Kellemetlen torokhangon beszélt.

– Ki kellett volna húznia a telefonzsinórt a falból.

– Szándékomban állt, de megfeledkeztem róla, örök életemben szórakozott és feledékeny voltam. Az esernyőimet is folyton elhagyom. Szóval ki ez a Márún Mikháil?

Ming előbb megszemlélte a szökőkutat, végignézett a sétálóutcán, majd meglepő egyenességgel válaszolt:

– Pöffeszkedő sivatagi patkány. Komoly üzletemberek nem állnak vele szóba.

– Én sajnos nem vagyok komoly üzletember – mondtam bosszúsan. – Találkozót beszéltünk meg.

– Mondja le.

– Nem tehetem. Megígértem. És én szavatartó ember vagyok. Ha egyszer megígérek valamit... Szóval büszke vagyok arra, hogy mindig állom a szavamat. Lehet, hogy ezért nem lett belőlem komoly üzletember?

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 697 (Black plate)

A bölcs öreg kínai erre semmit se válaszolt, mélybarna szemekkel nézett rám, szemeiben őszinte szánalmat véltem felfedezni.

Mégis elmentem a Lasz Vigaszba. A sörözőben sokkal nagyobb volt a nyüzsgés, mint napközben, itt nyilván sötétedés után kezdődik az igazi élet. Fiatal fiúk és lányok hangoskodtak az asztaloknál, nevetve járkáltak kibe az ajtón, szemlátomást jól érezték magukat, és az állítólagos ötvenhatos gyerekek is megszaporodtak, nyolcan ültek törzsasztaluknál. Leültem hozzájuk kilencediknek.

Egyáltalán nem lepődtek meg, sőt az volt az érzésem, hogy vártak rám, holott eredetileg nem akartam eljönni, Márún Mikháil telefonhívásakor döntöttem másképpen.

– Tehát még mindig kételkedik – állapította meg szinte bánatosan Lékó János. – Pedig én a színtiszta igazságot meséltem el magának.

– Szeretek mindenről megbizonyosodni – mondtam. – Utálom a bizonytalanságot. A bizonytalanság rongálja az idegeimet, és olyankor nyugtalan lélekkel alszom.

Lékó János megértően bólogatott, és mintha elérzékenyült volna egy kicsit.

– Élénk gyerekek voltunk – mondta. – Sokkal élénkebbek, mint ezek a fiatalok itt körülöttünk. És átéltünk néhány szép napot, csakhogy akkoriban kevés volt a benzin és az üres sörösüveg. A szép napok elmúltak, minket meg begyűjtöttek, és különféle javító-nevelő intézetekbe raktak bennünket. Hosszú évekig javítgattak valamennyiünket, és igen gyötrelmes nevelési módszereket alkalmaztak. Megfizettünk a szép napokért, elhiheti.

– Ezt elhiszem.

– Később sem kényeztettek bennünket. Én vittem legtöbbre valamennyiünk közül. Portásként mentem nyugdíjba az Északi Járműjavítóból. A többiek főleg segédmunkásként csákányoztak, a szerencsésebbek legfeljebb a bakterségig jutottak. Az efféle munkákban megráncosodik az ember bőre, koszos lesz a ruhája.

– Én ma is bakter vagyok – szólt közbe valaki az asztal végéről.

– A végére kissé toprongyosak lettünk – folytatta Lékó János. – Igaz, az utóbbi években néha dicsérőleg írnak rólunk az újságok, de szűkös anyagi kereteink nem tágulnak, így hát fogadásokat is kötünk kétkedő emberekkel.

– Állom a fogadást – mondtam.

Lékó János majdnem ugyanolyan szánalommal nézett rám, mint a bölcs öreg kínai a szökőkút mellett.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 698 (Black plate)

– Elveszíti a fogadást, uram. A fogaim még jók, a fogaimmal fogom felnyitni a sört...

Hirtelen elhallgatott. Valaki megszólalt mögöttem.

– Ő az. Megismerem.

Megfordultam a székemen. A sportos testalkatú Norbi és egy alacsony, kövér, vékony bajuszos, barna arcú ember állt mögöttem. A vékony bajusz megmozdult, a kövér ember azt mondta:

– Mikháil Márún vagyok. Én telefonáltam.

– Megismerem bársonyos hangjáról – mondtam.

– Sürgősen beszélnünk kell.

Lékó Jánoshoz fordultam.

– Elnézést. Mindjárt visszajövök. A fogadás áll.

Norbival és Mikháillal kerestünk egy üres asztalt, leültünk. Ők ketten az asztalra könyököltek, és igen barátságtalanul meredtek rám.

– Maga nem cigány – mondta némi csodálkozással Mikháil.

– Nem – mondtam meglepetten. – Egyáltalán nem vagyok cigány.

– Engem úgy informáltak, hogy két cigány vitte be a feleségemet abba a mocskos szállodába – krákogta Mikháil.

– Az információkat mindig gondosan le kell ellenőrizni – mondtam. – A rendőrök és a politikusok is ezt vallják. A könnyelmű hiszékenység megbosszulja magát.

Márún Mikháil majdnem mentegetőzni kezdett.

– Szerintem Budapesten túl sok cigány gyűlt össze, és ahogyan viselkednek...

– Mások szerint viszont túl sok az arab és a kínai – mondtam. – De Budapest előítéletektől mentes, nagyszívű város. Mindenkit befogad. Nekem is nagy szívem van. Nem egészen akkora, mint ennek a gyönyörűen koszos városnak, de azért elég nagy.

– Ne merészeljen gúnyolódni! – förmedt rám Norbi, akinek délelőtti bűnbánó arca egyszerre marconára változott.

– Egyáltalán nem gúnyolódom. Csupán büszke vagyok a nagy szívemre.

– A feleségemet kirabolták – mondta torokhangon Márún Mikháil. – Elvették a pénzét és az ékszereit.

Egy pillanatra elakadt a lélegeztem, megpróbáltam gyorsan felidézni Dominika tevékenykedését a szállodai szobában. Aztán kis híján elszégyelltem magam.

– Arannyal beborítva hagytuk Czígel Barbarát – mondtam sértődötten.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 699 (Black plate)

Mikháil vontatottabb beszédre váltott.

– A feleségem remek asszony, és én nagyon szeretem. Néha azonban komisz disznónak nevez, és ezt követően általában ostobaságokat csinál. Mindig megbocsátok neki, ezt még az anyja is méltányolja, ezért szólt nekem, hogy a Ligeti Lugasban találom meg a lányát. Kifosztva találtam rá, de mivel nagyon szeretem, ismét magamhoz vettem, és ezennel visszakérem a pénzét és az ékszereit. Különben...

– Különben?

– A kocsma mögött van egy gazos udvar. Hármasban kimegyünk oda, Norbi átöleli magát, egyenként eltördösi az ujjait, aztán a csuklóját, később esetleg a lábát is. Norbi nagyon erős és bátor ember.

Sokszor magam is csodálkozom, hogy válságos helyzetekben néha milyen higgadtan tudok viselkedni. Később ugyan megremeg a gyomrom, de most nem volt később, tehát nem ijedhettem meg. Fél szemmel láttam, hogy Lékó János a söntés mögé megy, fogával felnyit egy sörösüveget, szájához emeli, és nagy nyeldeklással issza a sört, majd eltűnik. Igazodtam a lassú beszédhez.

– Norbi bátorságáról hallottam már. Tulajdonképpen tanúja is voltam bátor viselkedésének. Csakhogy nekem is vannak erős és bátor barátaim.

– Ezekre a lerongyolódott félemberekre gondol? – kérdezte Mikháil.

– Ők csupán kedves ismerőseim. Mostanában közösen átértékeljük a történelmi eseményeket. Az igazán erős barátaim másutt vannak.

– Hol?

– Hát... például egy szökőkútnál. Mingnek hívják az illetőt, a híres császári dinasztia leszármazottja.

Márún Mikháil kicsit meghökkent, de nem billent ki kellemetlen modorából.

– A csontok eltörése még így is fájdalmas lesz.

Ekkor üvegcsörömpölés hallatszott az utcáról, egy női hang azt sikoltotta:

– Tűz van!!!

Aztán már többen kiabáltak.

– Ég az autó!

Mindenki kirohant a sörözőből, én is kimentem. Egy sötétbordó színű limuzin jobb oldala lángolt. A csapos poroltó palackkal szaladt ki, habot fújt a tűzre, a lángok kialudtak. Mikháil és Norbi beugrott az immár kétszínű bordó-fekete gépkocsiba, és elhajtottak. Zsibongó fiatal fiúk és lányok maradtak az utcán a Lesz Vigasz előtt, mögöttem pedig megszólalt Lékó János.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 700 (Black plate)

– Csontig kiégethettem volna a flancos autójukat. De csak mellédobtam az üveget, éppen csak megpörköltem az oldalát. Nem szeretek feleslegesen károkat okozni. Figyelmeztetésnek talán ennyi is elég.

– Megrendelheti a söröket – mondtam. – Fizetem.

– Megszűnt a bizonytalansága?

– Megszűnt.

– Aludjon hát nyugodt lélekkel.

Két napig nyugodt lélekkel aludtam, és dolgoztam is derekasan, a palackos novellához egészen tetszetős duplacsavart találtam ki. A harmadik napon azonban becsengetett hozzám Dominika, magával hozta Márún Barbarát is.

Nagyon dühös lettem a mosolygós szomszédlányra. Barbarán most jóval kevesebb arany csillogott, mint első találkozásunkkor, de így sem tudtam a szívembe zárni. Csak az előszobába engedtem be őket, igen morózusan álltam előttük, állva beszélgettünk.

– Barbara ragaszkodott hozzá, hogy eljöjjünk magához – mentegetőzött Dominika. – Nagyon fontos dolgot szeretne mondani.

– Mondja nagyon gyorsan. Elfoglalt ember vagyok.

– A férjem elnézést kér a bárdolatlan viselkedéséért – mondta Barbara. – Az ékszerek megkerültek, és a pénz is. Hiánytalanul.

– Kinél volt?

Márún Barbara szégyenlősen lehajtotta a fejét.

– Norbinál. Az a hitvány alak követett bennünket, és amikor mélyen elaludtam a szállodában, egyszerűen kirabolt.

– Hol van most a bátor szépfiú?

– Kórházban. Törött ujjakkal és törött karral. Mikháil pedig rendkívül kedvesen viszonyul hozzám. Egyáltalán nem komiszkodik, és szeretné meghálálni, amiért maguk olyan rendesen viselkedtek velem. Dominikának küldött egy arany nyakláncot arany félhoddal.

– Egy aranykeresztet is kértem hozzá – mondta Dominika.

– Magának pénzt kínál fel Mikháil a szívességért – mondta Barbara.

Kicsit megenyhültem, de ezt igyekeztem nem kimutatni.

– Ingyen szoktam jótékonykodni embertársaimmal – mondtam. – Bár... egy láda sör árát elfogadnék. Nekem is ennyibe került a szívesség.

– Ez nevetséges! Mikháil jóval több pénzre gondolt.

– Legyen két láda sör ára. Semmivel se több.

– Húszezer elég lesz?

– Elég.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 701 (Black plate)

Márún Barbara átadott húszezer forintot, én meg ezt követően jóformán kituszkoltam őt is, Dominikát is a lakásból.

Este megint elmentem a Lesz Vigaszba. Leültem az '56-os gyerekekhez, és azt mondtam:

– Múltkor nem mértem az időt.

Elképedve bámultak rám, Lékó János pedig kicsit megsértődött.

– Ismét fogadni akar?

– Megvan rá a fedezetem.

– Jöjjön velem – mondta ingerülten, és felpattant a székéről.

Követtem a söntés mögé. Lékó János felkapott egy sörösüveget, fogaival lepattintotta a kupakot, hatalms kortyokban kiitta a sört, egy műanyag kannából benzint töltött az üvegbe, meglepően fehér és tiszta zsebkendőt rántott elő a zsebéből, benzint öntött rá, bedugasztolta az üveget, kisietett a gazos udvarra, meggyújtotta a zsebkendő csücskét, és elhajította a Molotov-koktélt. Az üveg darabokra tört, a kiömlő benzin lángra lobbant.

Mértem az időt. Nem egészen három perc alatt zajlott le a meggyőzési művelet. Teljes bizonyossággal megnyugodhattam. Jó szívvel kifizettem a második rekesz sört is. A két rekesz nem került húszezer forintba. Tulajdonképpen nyerésben vagyok.

(Kortárs, 2000/12. sz.)

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 703 (Black plate)

Utószó

Irodalmi tevékenységét a hatvanas években Gion Nándor glosszaíróként, kritikusként kezdte az újvidéki *Képes Ifjúság* hetilap *Symposion* című mellékletében, illetve az ebből kinövő folyóiratban, az *Új Symposion*ban. Hogy ezekben az írásokban ott rejtőzött a későbbi prózaíró, azt a gördülékeny fogalmazásmód és könyvkritikáinak esszészerű jellege már jelezte. Érezte akkor talán inkább, mint tudta, hogy az esszétől lehet a legkönnyebben átlépni a szépprózába. De erre utal az is, hogy a kamaszkori verspróbálkozás kudarca után, novellákat írt (nemrég került elő két novellát tartalmazó diákkori füzete), és vitt az egyik hetilap szerkesztőségébe, amelyek álnéven jelentek meg. Gion a kritikaírást iskolának tekintette, ahol az írás tudományát, a szakmát tanulhatta. Startkő volt, melyről a novella s a regény vizeibe ugorhat: „Amikor már úgy éreztem, hogy szakmailag is eléggé felkészültem, és nagyon-nagyon türelmetlen voltam, akkor nekiszaladtam a szépprózának", nyilatkozta évekkel később. Számára a kritikaírás elsősorban a mesélésre való képesség próbája volt. Azt szerette volna megtudni, van-e készsége arra, hogy szépíró legyen. Amikor 1987-ben Déry-díjat így vallott: „Szeretek mesélni. Leginkább igaz történeteket. És olyan dolgokról, amelyeket fontosnak tartok. Meggyőződésem, hogy a történések megfelelő leírása és egymás mellé állítása hatásosabb a hosszan tartó magyarázatoknál. És megenged bizonyos fegyelmezetlenséget, amire nekem szükségem van. Magam is az ilyen könyveket szeretem olvasni. Magam is ilyen könyveket próbálok írni."

Kezdettől fogva a mesélés vágya munkál benne. A fenti nyilatkozat adásakor nem vitás, hogy elképzelése sikerült, már többkötetes, sikeres prózaíró, aki három pályázaton – egyszer novelláért és kétszer regényért – is első díjat kapott[1]. És a könyveivel foglalkozó kritika Giont egyértelműen a mesélő, a mesélni tudó prózaírók egyre szűkülő körébe helyezte, olyan írónak látta, akinek nemcsak modora és stílusa, hanem saját írói világa van.

[1] A *Magyar Szó* pályázatának 1. díja 1968-ban az *Olyan, mintha nyár volna* című novelláért. A Forum Könyvkiadó regénypályázatának 1.díja 1968-ban a *Testvérem, Joáb* című regényért. A Forum Könyvkiadó ifjúsági regénypályázatának 1. díja 1969-ben az *Engem nem úgy hívnak* című regényért.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 704 (Black plate)

Miről írja első novelláit Gion a *Symposionban* és az *Új Symposion*ban? Hermesről, Arakhnéről, Izsakhárról, a névtelen teherhordóról, Ahasvérusról, mesél a görög mitológiából, a *Bibliá*ból, az *Ezeregyéjszaka meséi*ből ismert alakokról. Csupa olyan szereplőről, akiről mesélni lehet, s akikről az író az alapul szolgáló történet mitológiai, mondai vagy történelmi ismeretek mellett is szabadon költheti a mesét, alakíthatja történetüket.

Első nyomtatásban megjelent novellájában Hermesről mesélt, aki „az istenek követe, a halottak alvilági kalauza, a kereskedők, vándorok, szónokok, atléták, feltalálók, szélhámosok és tolvajok istene", s akinek alakját miután bemutatja – „Hegyes szakállal, hírnöki pálcával a kezében, útikalappal a fején, szárnyas saruval a lábán" – , Gion az Odüsszeiából és az Aeneasból vett idézetekkel kívánja hitelessé tenni, jelezve, hogy ez a különös figura isten ugyan, de „nagyon emberszabású"; olyannyira, hogy talán nem is isten, csak ember, ki a „darvak repüléséből elleste a betűvetést. Elkészítette az első lantot – művészetet teremtett az emberek gyönyörködtetésére". Hogy a végén leszögezze, Hermes olyan isten, aki minden istent túlél, mert „lelkét a földön hagyta". Ez a magyarázata, hogy az emberek szeretik, s nem félnek tőle.

Mesélt Arakhnéról, a festőmester ügyes kezű szövőnő lányáról, akit a mitológia szerint maga Pallasz Athéné, jóllehet a lány a tanítványa volt, a nevének megfelelően pókká változtatott, mert szövőversenyre merészelt vele kelni, és irigységből, mert a lány szőttese éppen olyan szép volt, mint az övé, örökös szövés-fonásra ítélt. Ám ennél is nagyobb büntetés volt Arakhné számára, hogy művész helyett mesteremberként „Közszükségleti cikkeket gyárt sorozatban", miközben megkeseredettségében még rútabb lett, s alattomosan bosszúra vágyott.

Különösen szívesen mesél Izsakhárról, ki a *Bibliá*ban Jákob tizenkét fia egyike, s mint ilyen, Izrael egy nemzetségének feje, akit Gion azért kedvelt, mert neki „jutott a legmostohább sors a bibliai testvérek közül", ahogy M. H. J., Gion későbbi írószereplője (alteregója?) fogalmaz, aki háromkötetes regényt tervez Izsakhárról, azzal a szándékkal, hogy utólag megszépítse az életét. S bár a regény nem készül el, de a novella töredékeiben beépül Gion *Izsakhár* című évtizedekkel később megjelent művébe. Amit a téma kiindulópontjának tekinthető első Izsakhár-közlésből megtudunk, az Jákob és fiainak a *Biblia* epizódjait átmesélő története a magányos férfiról, aki nemegyszer igen banális dolgokról, a harmatról, a mezőről énekelve próbált vigasztalódni, de ezt csak azután tehette, amikor a vele szigorúan s igazságtalanul bánó Apa meghalt, aki Izsakhárra, mikor ez álmodozva énekelt a „Nagy

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 705 (Black plate)

Tóról [...], ahol fatönkök úsznak a vízen, lassan, ráérősen és csillogó hátú halak álmodoznak a hajladozó vízinövények között", csak „megütközve nézett", majd „kurtán visszaparancsolt a karámhoz".

Mesél az *Ezeregyéjszaka meséi*ből ismert névtelen teherhordóról, aki művelt ember volt, jól ismerte a költészetet, de ő maga verset sem tudott írni, örök életében csak kosarat cipelt, halálát mégis a költészet okozta.

És mesél Gion egy legionáriusról meg társáról, a Nagy Színészről, aki a „füstös, halszagú kocsmában", hol szombatonként sűrű vörösbort isznak a „mosdatlanszájú rakodómunkások", szavait az asztalra rakta, „a pislákoló gyertya köré", meg a füstös levegőbe rajzolta őket. („Formás, tetszetős szavak voltak, alig tudtunk lélegzeni tőlük.") De akinek a császár kitépette a nyelvét, mivel egyfolytában mesélt, és „nagyon sok verset tudott", mert, aki bűvölni tud a szavakkal, s verseket olvasva álmodozik, veszélyes a hatalom embere előtt, annak a császár észjárása szerint ki kell tépni a nyelvét.

Legtöbbször azonban Ahasvérusról, a bolygó zsidóról mesél, kinek története allegória, akkor is, ha az örök várakozás, s akkor is, ha az örök vándorlás legendája fűződik hozzá. Így tárgyalja a népmonda. Lett légyen Ahasvérus büntetése a várakozás vagy a vándorlás, mindkettő a vezeklés formája. Gion novelláiban mindkét lehetőség felmerül Ahasvérus számára, aki állandóan úton van, de akit az író megértő rokonszenvvel ábrázol. Tűnjön fel éppen Rómában, ahol a „nagyszabású csavargó" egy vörös szemű suszter műhelyébe téved, s miközben a jeruzsálemi varga régi mesterségét folytatva „kényelmes bőrpapucsokat" csinál, megfordul benne, hogy legalább két hétig szívesen itt maradna, és szépeket álmodna. De továbbáll. Eljut a kopár hegyek közé, s rátalál egy városra, ahol látván „a ruganyosan lépkedő, apró termetű lányokat, [...] akik kiabálva, könnyedén kapaszkodtak fel a széljárta, szűk utcákba", s akik ránevettek, és meglátván az öregembereket, „akiknek szögletes arcára bonyolult hieroglifákat rajzolt a keleti szél, és akik olyan egykedvű nyugalommal üldögéltek a házak előtt, mintha a régi kódexíró szerzetesek elszegényedett leszármazottjai volnának", ugyancsak szívesen időzne hosszabb ideig. De sorsa innen is tovább űzi, például Ferrarába, melynek határában a „fagyalbokrok között [...] megtalálta az első halványkék ibolyát". majd Innen W.-be, „a régi egyetemi városba, ahol lehajtott fejjel járkáltak a fiatal teológusok", akik „az ünneplőbe öltözött" emberekkel együtt „borzongva néztek a poros ablakú padlásszoba felé, ahol Ahasvérus meghúzódott", s ahol mikor egy éjszakán „Sok apró szemű, fehér hó hullott [...], puhán és zajtalanul lépkedett a Halál", aki „egy jótáplált kóborló szerzetes volt, sötét-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 706 (Black plate)

barna csuhában, Péternek, Jánosnak, Pálnak vagy minek hívták", és miközben „Elnyűtt csuhája alól borosüvegeket szedett elő", azt mondta a haldokló Ahasvérusnak, szívesen megtanítja „néhány népdalra, amelyek arról szólnak, hogy az ember csak akkor lehet igazán boldog, ha reménytelenül szerelmes", majd azzal a megjegyzéssel távozott, hogy az „emberek szeretnek meséket kitalálni".

S ezzel véget is ér Gion négy részből álló novellasorozata, amit az Ahasvérus-téma kimeríthetetlensége ellenére sem folytatott – jóllehet néhány későbbi szövegének hősei közül többen is, mint az *Ezen az oldalon* Kordován nevű késdobálója vagy a szenttamási regénytetralógia főszereplője, Rojtos Gallai István, Ahasvérus utódainak tekinthetők –, amíg azonban foglalkoztatta, kiváló alkalom volt számára arra, hogy mesélésre való tehetségét próbára tegye. „Meg kellett bizonyosodnom, hogy át tudok mesélni régi történeteket, még ha nem én találtam is ki őket, olyképpen, hogy mégis új történetekké váljanak", nyilatkozta. És az sem mellékes, hogy közben kedvét leli a mesélésben („Örültem, hogy mesélhetek róla, mindennapi ügyeiről, melyekbe persze én is igyekeztem belopni korszerű utalásokat"), valamint, hogy keresi és rá is talál arra az elbeszélői hangra, sőt modorra, amely majd későbbi műveit, regényeit, novelláit jellemzi. Már kezdetben megmutatkozik hangulatteremtő készsége, s az, hogy szereplőit néhány szóval helyzetbe tudja hozni, pontosabban helyzeteket teremt, ami későbbi munkásságának szintén egyik alapvető ismérve lesz.

Ahogy előbb a mitológiából vagy mondákból merít, ugyanúgy használja fel később a szenttamási tényanyagot és a családi történeteket, vagy majd a kilencvenes évek pesti novelláiban a balkáni háborúkkal kapcsolatos vonatkozásokat. De azok a hősök, akikről Gion első szövegei íródtak, a lantos Hermész, az örökké nyugtalan Ahasvérus, a magányos Izsakhár vagy a verseket kedvelő teherhordó felismerhetően együtt előképei a sokak által az életmű csúcsának tekintett szenttamási regénytetralógia főszereplőjének, a nyugtalan természetű, citerás Rojtos Gallai Istvánnak. Míg az ügyes kezű Rézi első változata talán Arakhné, a szövőlány, Izsakhár pedig M. H. J. képében, illetve a pesti novellák írójában akárha magát a szerzőt is előlegezi. De ami minden alakbeli folytonosságnál lényegesebb, hogy már Gion első írásai is arról szólnak, ami az egész életmű alapkérdése, központi motívuma: a boldogság utáni vágyról. Minden ennek érdekében történik: a meséléstől a szereplők kiválasztásáig. A Gion-opus kulcsszava a *boldogság.* Ezt keresik az első írások mitológiai, mondai alakjai, akik valójában nagyon is ember-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 707 (Black plate)

szerűek, isteneknek másodrendűek, s ezt keresik majd a szenttamási világban élő novella- és regénybeli szereplők is, akikre Gion akkor talált rá, amikor csöndesen elbúcsúzott a múlttól és visszalopakodott saját világába. Gion prózájában akkor következett be a váltás, amikor felismerte, ha komolyan akarja „művelni az íróságot", akkor – ahogy fogalmazott – „ajánlatos ahhoz a világhoz fordulni, amit nem csak könyvekből és festmények reprodukciójáról" ismer.

Ha a Gion-próza további alakulását kívánjuk felvázolni, azt látjuk, hogy a bibliai, a mitológiai témák után a hatvanas évek végétől több irányban is keresi azt az utat, melyen haladva folytathatja írói munkásságát. A *Keresztvivő a Keglovics utcából* és a *Példabeszéd a szelídített állatokról...*, mindkettőt 1966-ban írja, szereplők és helyszín tekintetében az *Ezen az oldalon* (1971) című kötet csírái. A pályadíjnyertes *Olyan, mintha nyár volna* (1968) című novellát követően mindennapi kis témák iránti érdeklődését, vonzódását példázó szövegeket publikál. Ezekben olyan élethelyzetek és szereplők novellává formálására vállalkozik, amelyek, akárcsak évente sorjázó regényei (*Kétéltűek a barlangban,* 1968; *Testvérem, Joáb,* 1969; *Engem nem úgy hívnak,* 1970), a mindennapi valóság és életrajzi vonatkozások alapján íródnak, ahogy ezt az *Ezen az oldalon* novellái, majd a *Virágos katoná*val (1973) induló négyrészes szenttamási regényfolyam mutatja.

Az *Ezen az oldalon* színhelye a Keglovics utca, pontosan fél utca, valahol egy kisváros legszélén. Afféle bácskai világvége. Egy sor ház, s vele szemben a pusztulásra ítélt temetők. A református, amelyet „mindenki német temetőnek nevez, mivel a reformátusok majdnem mind németek voltak, és a zsidó temető". De mivel már „legalább húsz éve nem hoztak" egyikbe se „egyetlen halottat sem, a sírokat benőtte a fű, a papsajt és a kutyatej, a szép márvány sírköveket pedig büdös juharfák" övezték. A temetők mögött kis folyó kanyargott, mely nyáron „békalencsével és zöld hínárral" teli, s a hínárban, „ha nagyon meleg van, fehér hasú, apró halak döglődnek", és „sokszor még a temetőknek is döglötthal-szaguk van". A majdnem élet találkozik itt a folyamatos elmúlással. Ilyetén a Keglovics utca nem csak valóság, bár az is, hanem jelkép is, jelképes világvége. Egy tócsányi nyugalom, ahonnan nincs tovább, és ahonnan nincs vissza.

A Keglovics utcának sajátos embertenyészete és sajátos légköre van.

Itt él Romoda, az ácsmester, aki felesége halálát okozta azzal, hogy senkire sem hallgatva beköltöztek az új, de még nedves házba, ahol a gyenge fizikumú asszony megfázott, s meg is halt. Ezt követően pedig Romoda a ma-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 708 (Black plate)

gára maradottak makacsságával mindent megtett annak érekében, hogy saját felelőségét áthárítsa másra, történetesen Bergerre, a gyepszéli asztmás „feltalálóra", aki szüntelenül csodálatos találmányokon törte a fejét, de még soha semmit sem készített el. Kiszámítható volt, hogy Romodáéknak sem csinálja meg a petróleum-melegítőt, amellyel szárazzá, lakhatóvá tehette volna a keservesen felépített házat, holott jól tudta, az egyezség szerint mi vár rá: egy magasba nyúló akácfa ága. Itt él továbbá Kis Kurányi, a mások kárán szórakozó senki kis ember. Az áldott türelmű Szent János, a méhész, aki az orránál nem lát tovább, s jóságba révült fanatizmusában azt sem veszi észre, hogy lánya, a kamaszok által csodált szép és tiszta Szent Erzsébet, elkurvul. Opana, a púpossá deformálódott zsákoló. Rozmaring Bandi, az egykori híres korhely. A borbélyból téglagyári fűtővé süllyedt Dobre, ki csak szombatonként űzte tanult mesterségét, amikor az utcabeli férfiakat és a téglagyárban dolgozó munkásokat nyírta, borotválta. Továbbá Madzsgáj, a megfáradt öregember, aki partizán századosként a háború után egyetlen pisztollyal a kezében bátran űzte ki a községházára befészkelődött háborús haszonlesőket és harácsolókat, majd jegyzőként nagy-nagy türelemmel és megértéssel hallgatta az emberek panaszait, míg végül bele nem rokkant a másokkal való törődésbe, és a község eltartottjaként egy menedékszobában húzódott meg az egykor nagyon gazdag Várynál, aki a nálánál jóval fiatalabb feleségét egy bordélyból váltotta ki, és most kénytelen tűrni, hogy házából az asszony nyilvánosházat csináljon. Itt él a félhülye Sebestyén gyerek is, akinek papírja van arról, hogy nehézfejű, de aki tud sírni, amikor a számára fontos szépséget, a német temető legszebb halottját, Schladt Gizikét ábrázoló fénykép megsemmisül. Ide jön, s marad itt rövid ideig, mivel sehol sincs sokáig maradása, Kordován, a késdobáló, aki nagy sikereiről mesél, holott csak álmodozó, szerencsétlen kókler, de akinek jelenléte, meséi és Várynéval folytatott viszonya, igencsak felborzolta a Keglovics utca eseménytelen nyugalmát. És naponta itt halad át Adamkó, a téglagyári munkás, kinek lábát tönkretette a hideg sár, abbéli hitét pedig, hogy a gyár az övé (is), az idő és az emberek csúfolták meg, s aki miután munkahelyéről elbocsátják, kénytelen tűrni a félhülye Sebestyén gyerek csúfolódó kiáltozását: „Miénk a gyár!"

Csodabogarak gyűjteménye Gion Keglovics utcája, afféle rezervátum, mondhatnánk, amit az írói fantázia szült, ha nem tudnánk, hogy az efféle fél utcák és félresikerült emberi sorsok, vegetáló, az élet peremére szorult emberek – léteznek, szinte minden falu és (kis)város szélén megtalálhatók, hogy a valóságban számos Keglovics utca van, ha nem is szakasztott olya-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 709 (Black plate)

nok, mint a Gion számára modellül szolgáló szenttamási Zöld utca, ahol gyerekkorát töltötte.

Állóvízszerű életkép, mondhatnánk, ahol nem történik semmi, holott a kis közösségen belül is konfliktusok vannak, és összetűzésbe kerülnek a rajtuk kívüli világgal is. Nem szeretik azokat, akik a közeli téglagyárban dolgoznak, s a hangoskodó Adamkóhoz hasonlóan felverik a félutcányi világ nyugalmát. Ezt elkerülendő árkot ásnak, hogy (fél)utcájukban ne járhassanak a hídépítők munkagépei, majd felgyújtják a hidat, amely összekapcsolná őket a településsel. Ugyanakkor egymással sem élnek békességben. Együtt élnek, mert nincs más választásuk. Az öreg Madzsgáj, akit kifárasztottak az emberek panaszai, kérdezi Rozmaring Banditól, az egykor híres korhelytől, amikor egy éjszaka az ablakon bekopogó Szent Erzsébet közli vele, hogy enged villanyszerelő-szerelme csábításának s elmegy: „Te nem szeretnél elmenni innen?" A válasz: „Hova a fenébe mennék? [...] Utálom ezt a házat, de hova a fenébe mennék?" Nincs is hova ebből a kényszerből összezárt emberek közösségéből, amely nem is közösség a szó nemes értelmében.

Ha a Keglovics utca különös világa, ember tenyészete mögé nézünk, óhatatlanul két olyan mozzanattal szembesülünk, amelyeket a Gion-opus szinte egészére egyaránt jellemzőnek, érvényesnek tekinthetünk. Az egyik a színhelyek és szereplők körének megválasztásából adódó *zártság,* az a szigorúan behatárolt világ, amelyben regények, novellafüzérek, -ciklusok és novellák alakjai élik az író által elmesélt életük mindennapjait. A másik az a Gion által kedvelt *műfaji ambivalencia,* amely elsősorban műveinek kritikusai számára jelent(het) dilemmát.

A kettő minden látszat ellenére szervesen összetartozik.

Zártságon olyan színhelyen élő kisebb és nagyobb közösségeket kell érteni, amelyek számára élettér egy (fél)utca, egy falu vagy kisváros, ennek néhány utcája, egy-egy körzete, folyó- vagy csatornapart, műhely, börtön vagy éppen Pest meg Buda egy-egy kerülete, néhány utcája, esetleg lakóháza, villája, ahol az élet peremén tengődő emberek próbálják ügyeskedve számukra úgy-ahogy elfogadható módon élni az életüket, ahol fiatal emberek baráti társasága keresi helyét a nap alatt, élettapasztalatokat gyűjtve kamaszok jutnak el a felnőtté válásig, ahol nem egyszer komoly veszélyt jelentő történelmi események zajlanak, követik egymást stb., stb. Ahol az adott tér és a benne levő szereplők szoros összetartozása eredményeként, egymásra utalása következményeként sajátos, de ugyanakkor sok szempontból általánosnak is tekinthető, tér- és időbeli, mind földrajzi, mind történelmi vonat-

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 710 (Black plate)

kozások tekintetében körülhatárolható, jellemző (mikro)közösség(ek) jön(nek) létre.

A Gion-opusban először az *Ezen az oldalon* kapcsán merül fel a szövegek ciklusba rendezésének kérdése, jóllehet már kezdetektől felismerhető bizonyos novelláknak szereplők által történő lehetséges összetartozása. Gondoljunk a szépprózával való első próbálkozások idején írt Ahasvérus-történetekre, amelyeket a közös főhős alapján akár a később oly gyakori s jellemző szerkesztési eljárás, elv csírájának tekinthetünk. Az *Ezen az oldalon*t követően viszont, a regényeket leszámítva, szinte állandó strukturális egységként jelentkezik a több szöveget összekapcsoló szerkesztési eljárás.

A magyar irodalomban, ahogy irodalomtörténetünkből tudhatjuk, Mikszáth Kálmántól, Cholnoky Viktoron, Krúdy Gyulán, Kosztolányi Dezsőn át, majd később a huszadik század kilencvenes éveiben gyakori, bár nem domináns eljárás a prózai szövegek ciklusokba szerkesztése. Ezzel szemben elméleti irodalmunkban a novellaciklus műfaji tárgyalása meglehetősen ritka. Mind a mai napig nem alakult ki a novellaciklus poétikája, ami látható abból is, hogy a formát eddig legalaposabban körbejáró tanulmány szerzője[2] sem tudja egyértelművé tenni, milyen kritériumok alapján történjen ennek a strukturális egységnek a pontosítása, illetve melyik megnevezés a legmegfelelőbb. A témát gazdag nemzetközi szakirodalom alapján áttekintő dolgozatban a két szélső pontként megjelölt novelláskötet és regényszerű forma között előforduló terminusok a novella/elbeszélésciklus, a novellasorozat, a novellafüzér, a novellacsoport illetve a szövegcsoport, attól függően, hogy az idézett kutatók közül vizsgálódásaik során ki melyiket véli legmegfelelőbbnek. Hasonlóképpen utal a műfajiság problematikusságára a Gion-életmű recepciója is, ami még bővíti a lehető műfaji megnevezések körét. Novellaciklus és -füzér mellett találkozunk a regényszerű vagy regényes novellafüzér, a legendafüzér, a legendafüzér-regény, elbeszélésgyűjtemény, elbeszélések sorozata vagy a már nem regény, még nem regény műfaji „kategóriákkal" is. Tehát a besorolás szembetűnően változatos, de mondhatnánk, inkább esetleges vagy önkényes. Ahány kritika, annyiféle megnevezés fordul elő a huszonnégy szövegből álló, ezen belül hat négyes egységre osztott korpusz kapcsán. Ezt az első kiadás tartalommutatója sorközökkel érzékelteti is (kötetünk is ezt veszi át), amit a *Jéghegyen, szalmakalapban* (1998) című válogatott novellákat tartalmazó Gion-kötet, mely az *Ezen az oldalon*

[2] Hajdu Péter: Az elbeszélésciklusok elmélete. *Literatura,* 2003/2.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 711 (Black plate)

második, első magyarországi kiadása, viszont nem vesz figyelembe, holott semmiképpen sem csupán formális írói megoldásról van szó. A hat, egyenként négy-négy szöveget tartalmazó szerkezeti egység ugyanis minden esetben ugyanúgy épül fel. Ahogy az életmű áttekintését bemutató könyv szerzője[3] fogalmaz: minden négyes tagolású egységen belül „az első két novellaszerű (gondolom: talán, mert önálló novellaként nem állnak meg – G. L.), egymáshoz kapcsolódó szöveget követi mindig egy-egy rövid helyzetrajz, pillanatkép, jelenet, ami nem mindig kapcsolódik a két megelőző íráshoz vagy a következőhöz (viszont kapcsolatban lehet – szerintem: van is! – a kötet más írásaival), majd következik az eddigieket némiképp értelmező, a ciklusban középpontba állított szereplő jelenbeli magatartását múltbeli történésekkel megvilágító, magyarázó elbeszélés". Ez a hat *Régi megható történet...,* melyek közül öt, a félhülye Sebestyén gyerekről szóló utolsót kivéve önálló novellaként is olvasható. Így jön létre az a sajátos nagy struktúra, amely hatszori ismétlődő eljárás folytán féltucat azonosan felépített kisciklust foglal magában. Annak ellenére azonban, hogy a kötet szerkezetileg egy nagy ciklusból és hat kis ciklusokból áll, mégsem beszélhetünk zárt struktúráról. Ugyanis az egyes novellák közötti közelebbi és távolabbi összefüggések, az egyikből a másikba történő átívelések a szövegek különös lebegtetését eredményezik, ami a kétszeresen zárt szerkezet ellenére is nyitottságot biztosít. A kettősség az írónak a megformálásra választott anyaggal való birkózását példázza. Ez a műfaji ingadozás, egyesek szerint tétovázás, amely hol novellaciklus, hol „regény irányába" billenti el az adott művet, több formális szerkezeti kérdésnél, jóllehet az is, valójában alkotáslélektani problémát jelent. Gionnál ez úgy demonstrálódik, hogy bár a novellák (olykor csak novellacsírák, rövidtörténetek vagy anekdoták) az opus azon nélkülözhetetlen építőkockái, melyekből nagy s nagyobb prózakonstrukcióit (egész a regénytetralógiáig) felépíti, igaz történeteinek elemei, melyek azonban azzal, hogy szinte önálló életet élnek, megnehezítik a vágyott regényforma létrehozását, ami az író számára intenzív belső alkotói harcot jelent. Nem tud lemondani a novelláról, holott valójában regényt szeretne írni. Marad megoldásként a novellaciklus, melyben a kis formák megőrzik teljes vagy viszonylagos önállóságukat, ugyanakkor pedig akár regényre hajazó konstrukciók látszatát kelthetik. Ezért nehéz eldönteni, mi regény, s mi „csupán" novellaciklus. Míg a szenttamási sagának is nevezett regénytetralógia *(Virá-*

[3] Elek Tibor: *Gion Nándor írói világa.* Budapest, 2009, Noran.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 712 (Black plate)

gos katona, Rózsaméz, Ez a nap a miénk, Aranyat talált)[4], akárcsak a *Kétéltűek a barlangban,* a *Testvérem, Joáb,* a *Börtönről álmodom mostanában*[5] vagy az életműkiadás harmadik kötetének[6] hat ifjúsági regénye közül öt *(Engem nem úgy hívnak, Postarablók, A kárókatonák még nem jöttek vissza, Sortűz egy fekete bivalyért, Zongora a fehér kastélyból)* esetében nem vitás a műfaji besorolás, kivétel nélkül regények, illetve kisregények, addig a regények közé sorolt *Izsakhár* (1994) vagy még inkább *Az angyali vigasság* (1985), amely az ifjúsági regényeket tartalmazó kötetben kapott helyet, már nem nevezhető egyértelműen regénynek.

Az utóbbi első kiadásának belső címlapja szerint novellákat tartalmaz. Az egyes szövegekben vezérszólamként vissza-visszatérő, a könyv címévé is tett angyali vigasság, mert inkább hangulati, mint gondolati szimbólum, kevés ahhoz, hogy a hét novella olyképpen egységesüljön regénnyé, ahogy a szenttamási kálvária egyik stációfestményén látható virágos katona titkának megismerése, illetve a rózsaméz megszerzésének vágya regénnyé szervezi az egyes epizódokat, vagy ahogy az *Ezen az oldalon* rendhagyó főszereplője, az emberi viszonyokat generáló Keglovics utca betölti a novellák ciklusba szervezésének szerepét. Hogy a hét szövegnek nincs elegendő tartalmi, gondolati töltete, hogy egységes regénnyé szervesüljenek, arra, a kötet súlytalanságára Gion is utalt.

Hasonló gondjai voltak Gionnak az *Izsakhár*ral is, amelyet – bár nem kötetünkben kapott helyett – a gioni szerkesztéstechnika kapcsán mégsem mellőzhetünk. Az életműkiadás szerint regények közé sorolt kötet csak részben elégíti ki a műfaj követelményeit. Tény, hogy az író alteregójának tekinthető Holló M. J. személyében figurál a kötet kilenc szövegét összefogó főhős, s ebből adódóan egységes nézőpontról is beszélhetünk. Ugyanakkor több kritika szerint is szerkezetileg laza alkotás, s ilyetén inkább novellasorozattá rendezett változat, mint regény, amit alátámaszt az a tény, hogy a szövegek egyetlen kivételével önálló novellaként is megjelentek, valamint hogy a hagyaték tanúsága szerint Gion többféle kötetszerkezet közül döntött a megjelent változat mellett, amit csak nyomatékosít az írónak az a megjegy-

[4] A négy regény közös kötetben *Latroknak is játszott* címmel a Noran életműsorozatában jelent meg (Budapest, 2007).
[5] A három kötet, az *Izsakhár*ral együtt *Börtönről álmodom mostanában* címmel a Noran életműsorozatában jelent meg (Budapest, 2008).
[6] Az életmű *Angyali vigasság* című kötete a Noran életműsorozatában jelent meg (Budapest, 2010).

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 713 (Black plate)

zése, hogy a könyv szerkezetileg „kissé felszabdalódott", és ezért a novellákat később próbálta egységes kötetté (regénnyé?) „összefűzni". Műfaji megítélés tekintetében nagyon hasonlít az *Izsákhár*hoz, de nem a regények közé, hanem ide, a novellákat összegyűjtő kötetbe sorolt *Mint a felszabadítók* (1996), melyet a kiadó, amint a belső címlap tanúsítja, elbeszélésekként jelentetett meg, jóllehet a tizenöt szöveget a közös főhős, Irmai József asztalosmester és az írások háborús tematikája, valamint a keretes szerkezet (Gion többször él vele) szorosabbra fűzi annál, semhogy csupán elbeszélésgyűjteménynek tekinthetnénk. De találkozunk olyan kritikusi érveléssel[7], mely szerint, bár a kötet „valahol a novellafüzér és a regény között tétovázik", regényként is olvasható. Erre a főszereplő narrátort jellemző tulajdonság, a részvét ad módot: „A történetek, melyek kronologikusan számolnak be életének egy-egy epizódjáról, Irmai József szeret és megcsalattatik (»Jó lélek költözött beléjük«, »A mimózákat nem szabad késsel bántani«, »Március«, »Halk szavú, tisztességes lányok«), megsajnálja a szomorúakat és valahogy segít rajtuk (»Jó lélek költözött beléjük«, »A mimózákat nem szabad késsel bántani«, »Rádió és gumibot«, »Mint a felszabadítók«, »Nemzeti színek«, »Halk szavú, tisztességes lányok«). Irmai József a saját életében mindig csalódik, megcsalattatik, s bár másokon képes segíteni, egy kicsit mindig kívül marad, munkája és részvéte által van jelen a világban, és így jut el, észrevétlen természetességgel, a bibliai József szerepéig: mire végigmondja történeteit, rájövünk, hogy József élettörténetét olvassuk. Utolsó »saját« elbeszélésében (nem inkább. regényepizódjában? – G. L.) vállalja a kancsal madonna (Kopilovics Marika) törvénytelen gyermekét, ebben a történetben azonban Mária és József fia nem megváltó, hanem fegyvercsempésszé avanzsált tizenéves tömeggyilkos." Ez is a kötet egy lehetséges olvasata.

Most, miután sorba vettük az opus műfaji tekintetben különbözőképpen meghatározható köteteit, térjünk vissza ahhoz a kérdéshez, amely ezt a szemlét indokolttá tette. Nevezetesen: mi értelme lehet/van a műfaji kérdés ilyen mértékű áttekintésének? A válasz: a műfaji besorolás nélkülözhetetlen ahhoz, hogy lássuk, szövegegészként hogyan működik egy-egy Gion-kötet. Ha tisztáztuk a kötetek műfaji jellegét, akkor olyan kiindulópontunk van, alappal rendelkezünk, amely segítségével elemezhetjük az írói szándék megvalósításának mértékét, azt, ami a műre koncentráló kritika elsődleges feladata.

[7] Hajdu: i. m.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 714 (Black plate)

Ha elfogadjuk az elbeszélésciklusok kialakulását és működési mechanizmusát tárgyaló tanulmány[8] kínálta felosztást, amely szerint van „(1.) folyamatos egészként megalkotott, (2.) sorozattá rendezett és (3.) ciklussá kiegészített" típus, akkor megállapíthatjuk, hogy Gion novellái, elbeszélései közül az *Ezen az oldalon* és a nyolcrészes, eddig csak újságban megjelent krimi, *Történetek egy régi forgópisztolyról*[9] az első, a *Mint a felszabadítók* és az *Izsakhár* a második, míg *Az angyali vigasság,* illetve zömmel a hagyatékban maradt szövegeket tartalmazó posztumusz kötet, a *Mit jelent a tök alsó?* a harmadik változatot képviseli. Más szóval a regényeket leszámítva az elbeszélések és novellák szinte teljes korpuszára érvényes az egységes struktúrába szervezés írói szándéka, történjen ez akár tematika, szereplők, hely és idő, kiemelt motívumok alapján, egyrészt a valóság és a poétika szimbiózisát, másrészt pedig az író életszemléletét és eszközeinek egységét példázza, együtt azt a nagynarratívát, amely biztosítja az opus részeinek szerves összetartozását.

Hogy a megírandó hallott és személyesen ismert tények, valóság és az író életszemléletének, világlátásának egységét az elbeszélések/novellák összetartozó rendszerében lehet létrehozni, azt könyvnyi ciklusok mellett a szerző novelláskötetei is tanúsíthatják, melyekben szintén felismerhető a szereplők, a helyszín vagy bizonyos motívumok alapján való összetartozás, még ha ez kevésbé is szoros, mint amikor a szövegek ciklusokba rendeződnek. Amint már említettem, ez a szépprózával való első próbálkozásokban is észrevehető. S a tendencia, miszerint – amint egy kritikus[10] szellemesen fogalmaz – Gionnak „legalább két írásra van szüksége, hogy egy-egy novellahőst vagy írói helyzetet érvényesíthessen", részben folytatódik Gion első, *Olyan, mintha nyár volna* című novelláskötetében, melyet fölöttébb vegyesen fogadott a kritika. Egyfelől megtorpanásnak látták, másfelől pedig a megújulás lehetőségét üdvözölték benne. Azok az 1974-ben megjelent kötetet megelőző művek, két-két felnőtt és ifjúsági regény és az *Ezen az oldalon* című novellaciklus sikere alapján vélekedtek, ezek viszont a fordulat lehetőségét látva igyekeztek kiemelni a novellák újdonságot jelentő árnyalatait. Anélkül, hogy itt bármelyik résznek is igazságot kívánnék szolgáltatni,

[8] Hajdu: i. m.
[9] *Magyar Szó,* 1975. jan. 19-től 1975. márc. 23-ig.
[10] Bányai János: Írói szigorúság nélkül. Gion Nándor. Olyan, mintha nyár volna. *Magyar Szó,* 1974. dec. 14.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 715 (Black plate)

tanulságos arra a kritikára[11] is hivatkozni, amely más, sajátos pozícióból közelít s mond közvetett véleményt a kötetről, sőt Gion novelláiról. Kizárólag a *Különös ajándék* (1976) című antológiába sorolt szövegek *(Olyan, mintha nyár volna, Csillagok minden színben I.* és *II., A postás, aki egy ujjal tudott fütyülni* és *Patkányok a napon)* ismeretében mondja a kritikus, hogy a kötet szerzői közül „Gion a legkiforrottabb novellista [...], nem anekdotázik, sőt novelláinak alig van cselekménye, viszont tömören, nagyon hatásosan szerkeszt, s ami ennél is lényegesebb, remekül ért az atmoszférateremtéshez [...] Gion azt a novellatípust műveli, amely Goethe szerint a műfaj legmagasabb rendű változata: jelentéktelen, köznapi témát emel föl az előadásmód erejével".

Ha már szóba hoztam az antológiáról írt kritikát, amely óhatatlanul összeveti, sőt valamelyest szembeállítja Gion novelláit más vajdasági írók szövegeivel (a kötetben Szirmai Károly, Sinkó Ervin, Majtényi Mihály, Herceg János, Csépe Imre, Saffer Pál, Németh István, Major Nándor, Varga Zoltán, Deák Ferenc, Holti Mária, Gobby Fehér Gyula és Brasnyó István szövegei kaptak helyet), akkor alkalom ez arra, hogy legalább jelöljük Gion helyét a vajdasági novellaírásban. Ezen belül az antológia megjelenéséig lényegében kétféle novellatípus létezett[12]. A „hagyományos törvényeket betartó, de szellemesen és jókedvűen mesélő" változat, melyet elsősorban Majtényi novellisztikája képviselt, és a „látomásokba, ködökbe, lírai helyzetekbe merülő" Szirmai művelte változat. A hetvenes évektől, mivel mindkét változat felett eljárt az idő, amint Tolnai Ottó, Domonkos István, Brasnyó István, Juhász Erzsébet, Bognár Antal, majd Balázs Attila novellái mutatják, újféle kísérletek tűnnek fel, melyekkel Gion, miközben megmaradt a hozzá legközelebb álló Majtényi képviselte mesélő változatnál, a ciklusszerkesztés nyújtotta egyszerre zárt és nyílt forma által mutat némi kötődést. Ezzel kapcsolatban szinte zárójelben említendő, hogy a kritika, inkább Gion regényei, mint novellái kapcsán, többek között Marquez, Kundera vagy Bodor Ádám nevét is többször szóba hozza. A kolumbiai író neve a mesét és a valóságot egybefűző gioni realizmus kapcsán merül fel. Szerzőnk esetében a marquezi mágikus realizmusra kíván utalni a kritika, s nem is alaptalanul, mivel rá is jellemző a valóság határainak átlépése, a szürke mindennapok poétikai eszközökkel történő megemelése, amit Gion dúsított realizmusnak nevez. S ami elsősor-

[11] Szávai János: Különös ajándék. *Jelenkor,* 1976/10.
[12] Bányai: i. m.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 716 (Black plate)

ban a tetralógia első két kötetére, az ifjúsági regényekre és az *Ezen az oldalon*ra, a novelláskötetek közül pedig az *Olyan, mintha nyár volna* és *Az angyali vigasság* szövegire érvényes. Mondhatnánk úgy is, hogy kifejezettebben Gion újvidéki korszakában írt műveire, míg írói munkássága második, ún. pesti korszakában ez a dikció módosul, egyre kevésbé jellemző. Ez vitathatatlanul összefüggésben áll azzal, hogy Magyarországra költözésétől (1993) az ezredfordulóig írt novelláiban, elbeszéléseiben az addigi bácskai, szenttamási világot a kilencvenes évektől aktuálissá vált háborús tematika váltja fel. Annak ellenére azonban, hogy a háborús tematika az *Izsakhár*tól a *Mint a felszabadítók*on át kivált pedig a hagyaték megmentésére vállalkozó *Mit jelent a tök alsó?* című posztumusz kötetben olvasható szövegekben mind kifejezettebben jelen van, Gion, miközben az „elveszett jugoszláv valóságtól búcsúzik”[13] – ez iránt, amint több megjegyzéséből látszik, nem sok rokonszenvet táplál –, nem háborús novellákat ír. Számára a háború elsősorban háttérmotívum, amely lehetővé teszi, hogy a délszláv térségben zajló eseményekkel összefüggésben, ezek nyomán, hatására írjon. A rendre gyilkosságokról, véres leszámolásokról (is) szóló, bűnügyi sztorikra hajazó novellák írásakor Gion olvasott, hallott anyagból dolgozik, amit saját fantáziáját mozgósítva formál irodalommá. „Nagyjából valós történetek ezek”, írja egy helyen, vagy ahogy egyik állandó „hőse”, Leonyid, az ukrán bérgyilkos kapcsán fogalmaz: „a történet fele igaz, a másik felét hozzáköltöttem”. Hogy azonban a fikció valóságnak lássék, maga is állandó alakja novelláinak. Az izgalmas történeteknek nem csak narrátora, hanem aktív szereplője is. Sőt főszereplője, aki a regénytetralógia utolsó kötetének főhőséhez hasonlóan mindig ügyesen eligazodik a délszláv alvilág pesti útvesztőiben, azokban a véresen bonyolult történetekben, melyek vissza-visszatérő szereplői gyilkosok, elhíresült hidegvérű gonosztevők, délvidéki magyar menekültek, kamionos gyilkosságra szakosított muzulmán sofőr, a szerző egykori katonatársa, kínai üzletember, háborús nyerészkedő, maffiózó, pénzben dúskáló aranyműves, szerb kocsmáros, magát prostitúcióból eltartó okos egyetemista lány, vizsláló magyar rendőrtiszt, akik között ő éppen olyan talpraesett, mint az általa fölöttébb kedvelt vadnyugati ponyva hősei. Hat novellát szentel a Pestre menekült férfinek, aki egy budai villában dekkol, ahol az a dolga, hogy ingyenkosztért és kvártélyért képeket fessen a „csak Fehérhajú Sza-

[13] Károlyi Csaba: Mint a rétes. Gion Nándor: Mint a felszabadítók. *Élet és irodalom,* 1996. júl. 19.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 717 (Black plate)

badkőművesnek" nevezett világhírű vegyészmérnöknek, s kiverje „házából a rosszindulatú embereket", de ír novellát a politikai viccek meséléséért viselt börtönbüntetésért, a délvidéki magyarok nemzetárulásáról, egy autórobbantásos leszámolásról, a pesti alvilág ügyeiről, az álságos balkáni testvériség leleplezéséről, fegyverkereskedelemről. Ugyanakkor az izgalmasan előadott, a szereplőket jól ábrázoló, a hátteret érzékletesen festő történetek résztvevőjeként alkalma nyílik arra is, hogy magánjellegű megjegyzéseket tegyen saját írói munkásságáról. Így állhat történetei középpontjába, kerülhet szoros kapcsolatba a két alaptoposz: a háború és a művészet. Az előbbi az agresszió, az erőszak képében demonstrálódik, az utóbbit pedig az irodalom képviselőjeként a szerző testesíti meg. Nincs ebben semmi meglepő, mivel Gion hol fiktív írófigura mögé rejtőzve, hol éppen a maga személyében régebben is gyakorta szerepelt regényeiben, novelláiban. Hogy élete utolsó évtizedében ez szinte állandósult, hogy önmagáról beszél mint „a Vajdaságból Pestre került íróról, s arról, hogy milyennek tudta önmagát"[14], hol már-már megmosolyogtató önhittel, hol önironikusan, annak valós oka az elfogadtatás igénye, vágya, ami érdekében, elsősorban interjúiban, olykor túlzásokba is esik. Ettől függetlenül azonban az életmű záró fejezete, melynek novellái motivika és szereplők tekintetében akár laza kompozíciókba is rendezhetők, bár tematika szempontjából jelentős változást hozott, azzal, hogy több szereplője Gion régebbi életterét, világát idézi, számára lehetőséget nyújt arra, hogy ne kelljen elszakadnia attól a közegtől, melyben majd fél évszázadot élt, s amelytől nyilván nem akart és nem is tudott volna teljesen elszakadni. Némi gonoszkodással akár azt is mondhatnánk, hogy a háború, amely szülőföldjéről őt elűzte, lehetővé tette, hogy íróként onnan ne szakadjon el. Továbbra is megszállottan meséljen, mert mást nem tud, s nem is akar, mint tette az opus időben nagyobb és szerintem jelentősebb első hányadában.

Gerold László

[14] Füzi László: „A lét örök meséi". Gion Nándor kései elbeszéléseiről. *Forrás,* 2007/7.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 718 (Black plate)

A szerkesztő jegyzete

Kötetünk, az életmű negyedik darabja, Gion Nándor összegyűjtött novelláit tartalmazza. A szám szerint száztizenkét szöveg nagyobb hányadát a szerző köteteiből vettük át, kisebb részük pedig eddig csak folyóiratokban, lapokban és antológiákban jelent meg. Teljes egészében közöljük az *Ezen az oldalon,* az *Olyan, mintha nyár volna* és a *Mint a felszabadítók* című kötetek anyagát (műfaji tekintetben itt lehetne a helye az életmű más köteteibe sorolt *Az angyali vigasság*nak és az *Izsakhár*nak is!). Három novellát vettünk át a *Jéghegyen, szalmakalapban* című válogatott novellákat tartalmazó kötetből. Továbbá közöljük azokat a szövegeket, melyek a *Mit jelent a tök alsó?* című kiadványban olvashatók, s előtte kötetben nem jelentek meg.

Külön felhívjuk a figyelmet arra, hogy először itt olvashatók kötetben a pálya kezdetén írt novellák, illetve 1975-ben az újvidéki *Magyar Szó Kilátó* című heti irodalmi mellékletében közölt *Történetek egy régi forgópisztolyról* című nyolcrészes ciklus darabjai. Az előbbiekkel kapcsolatban szükséges megemlíteni, hogy az eredeti közlést tartottuk tiszteletben, és helyesírás szempontjából nem írtuk át ezeket, ahogy elsősorban az egybe- és különírás tekintetében sem avatkoztunk be, illetve csak nagyon indokolt esetben tettük ezt.

A kötet szerkezetéről: ideális lett volna a novellákat keletkezésük sorrendjében közölni, erről azonban adatok híján, sajnos, le kellett mondani. De mivel a kiadó szerint az életmű novellakorpuszának minél teljesebb közlésére kellett törekedni, ez az elképzelés, úgy láttam, lehetőséget nyújt a gioni novellisztika alakulástörténetének bemutatására. Erre a kötetek időrendi megjelenése kínálkozott legmegfelelőbbnek, attól függetlenül, hogy a kötetekbe sorolt novellák keletkezésének valós ideje ezt a sorrendet némileg felülírja. Ezt próbáltam bizonyos fokig korrigálni azzal, hogy a szövegek után, ha erre adat volt, közöljük az első megjelenés helyét és idejét, illetve az antológiákban való megjelenést, ami a kutatók számára a novellák iránti mutatott érdeklődés szempontjából lehet hasznos eligazító. Ha valamelyik novella más címmel is megjelent, mint amelyikkel itt közöljük, azt is a szövegek utáni jegyzetben tüntetjük fel. Ahogy a tartalommutatóból látszik, kiadványunknak két olyan „fejezete" van, amelyekbe kötetben eddig még meg nem jelent novellákat kellett sorolni. Ezeket *A teherhordó halála,* illetve *A jószagú szerzetes* cím alá vettük fel.

G. L.

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 719 (Black plate)

Tartalom

A TEHERHORDÓ HALÁLA

Párbeszédes Hermes-dicséret 7
Arakhné 10
Issakhár 11
A teherhordó halála 14
Mert reggel visszaindulok Hispániába 16
Ahasvérus 22
Itt még a szentek is megpihennek 27
Komolytalan ünnep 32
A súlyemelőnek sokat kell enni 37
Keresztvivő a Keglovics utcából 40
Példabeszéd a szelídített állatokról és az emberszabású növényekről 51

EZEN AZ OLDALON

Hivták a gyereket 59
A legmagasabb fa 64
Kié a gyár? 67
Régi megható történet Romodáról, az ácsmesterről 68

A késdobáló művész 74
Három próbadobás 80
Későn kirajzott méhek 84
Régi megható történet a hallgatag Váryról és feleségéről 85

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 720 (Black plate)

Ki az a vén kurva? 90
Tizenkét dobás 93
A kutyát Váryné Takács Szilviának hívták 97
Régi megható történet Kordoványról, a késdobáló művészről 97

Miénk a gyár! 102
Ha rosszkedvű volt, hazudott az embereknek 106
A kutyát Adamkónak hívták 110
Régi megható történet Adamkóról, a téglagyári munkásról 111

A vadkacsák talán észre sem vették 115
Öregemberek 119
Földre szórták a virágokat 124
Régi megható történet az öreg Madzsgájról, aki utálta a kutyákat 124

Ó, az akasztást senki sem gondolta komolyan 130
Másképpen volt 134
Az éjjeliőr puskával őrizte a hidat 139
Régi megható történet a félhülye Sebestyén gyerekről 140

OLYAN, MINTHA NYÁR VOLNA

A galamb 147
Patkányok a napon 160
A postás, aki egy ujjal tudott fütyülni 163
A szemüveges lány 166
Az asztalos 172
Szúnyogok és a pályaőr 178
Száraz magok 181
A sziréna 187
Olyan, mintha nyár volna 195
C. O. Holicser, a teknősbéka 198

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 721 (Black plate)

Csillagok minden színben I. 211
Csillagok minden színben II. 214

TÖRTÉNETEK EGY RÉGI FORGÓPISZTOLYRÓL

A Félfülű Ember 223
Lakat és artézi kút 227
Kilenc lázmérő 231
Nyúlfészek 235
Krisztus Katonája 238
A rejtekhely 242
Pódium 246
Két golyó 249

A JÓSZAGÚ SZERZETES

M. H. J. hintaszéke 257
Hófalak között 260
Izidor 261
A jószagú szerzetes 269
Ahol szépek a tengeri kagylók 287
Az üzbégek élni fognak 303
Bogarászók 311

MINT A FELSZABADÍTÓK

Szomorú, langaléta négerek 333
Jó lélek költözött beléjük 340
Kardvívó télen és tavasszal 349
A hatodik ujj 356

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 722 (Black plate)

Rádió és gumibot 362
Nemesi származékok 370
Március 380
A mimózákat nem szabad késsel bántani 392
Mint a felszabadítók 400
Nemzeti színek 410
Norvégiától Észak-Afrikáig 429
A medúzák nem hoznak szerencsét 437
Halk szavú, tisztességes lányok 449
A málnaszedő gyógyulása 462
Úriemberek a folyón 478

JÉGHEGYEN SZALMAKALAPBAN

Ámuldozó szemek 493
Jéghegyen szalmakalapban 497
Nem baleset lesz 500

MIT JELENT A TÖK ALSÓ?

Saját kezűleg 507
Alibi mankók 510
Borsszóró (pepperbox) revolver 513
Virágot vinnék... 522
Amarilla, a feledékeny kuvasz 525
Svédkályha 529
Egy regény vége 533
Átlósan az utcán 537
Műfogsor az égből 543
Fényjelek nélkül 556
Rosszul fizetett szakmák 572

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 723 (Black plate)

Kőfaragók ünnep előtt 579
A szürke öngyújtó 581
Fehér kesztyűben 583
Védőszentek a fenyők között 594
Diófa a sétálóutcában 599
A kultúra jelzője 611
Talliumot a patkányoknak 613
Hat alma (sok) 616
Önhibámon kívül 619
Huzatos hajón 628
Tisztulás cserépsíppal 633
Átölelni 641
Alacsonyan repülni 646
Disznóvér és Dugóhídi Anita 652
Garantálja Z. A. 661
Mit jelent a tök alsó? 673
Mosolyra figyelni 679
Kevesebb mint három perc 686

Utószó 703
A szerkesztő jegyzete 718

001-724_Gion-Nandor_Mufogsor-az-egbol.qxd 2011.05.10. 15:38 Page 724 (Black plate)

A kiadásért felel Kőrössi P. József
a Noran Libro Kiadó Kft. ügyvezető igazgatója
www.noranlibro.hu / kiado@noranlibro.hu
Borító Faragó Ágnes
Korrektor Horváth Annamária
Tördelte Gróf Levente

Készült a debreceni Kinizsi Nyomdában
Felelős vezető Bördős János ügyvezető igazgató